LARS GORTON

REMBURSRÄTT

LARS GORTON

Professor Kurt Rodhe efter alltför
lång tid men med ett varmt tack för
all hjälp från Lars G.

Juridikbok.se

Denna digitala version av verket är nedladdad från juridikbok.se.

Den licens som tillämpas för de verk som finns på juridikbok.se är **Creative Commons CC BY-NC 4.0**. Licensvillkoren måste följas i sin helhet och dessa finner du här https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.sv

Sammanfattningsvis innebär licensen följande:

Tillstånd för användaren att:

• Kopiera och vidaredistribuera materialet oavsett medium eller format

• Bearbeta och bygga vidare på materialet

Villkoren för tillståndet är:

• Att användaren ger ett korrekt erkännande, anger en hyperlänk till licensen och anger om bearbetningar är gjorda av verket. Detta ska göras enligt god sed.

• Att användaren inte använder materialet för kommersiella ändamål.

• Att användaren inte tillämpar rättsliga begränsningar eller teknik som begränsar andras rätt att gör något som licensen tillåter.

Se även information på
https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.sv

http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:juridikbokse-f431b

Rechnagel, H., Køb og salg med rembours.
Khon 1986. 264 s. Rec. av Kjølstrup, T/R
1987 nr 2 s 533 ff.

EX LIBRIS

Knut Rodhe

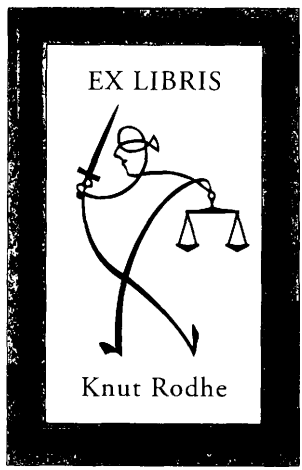

INSTITUTET

FÖR RÄTTSVETENSKAPLIG FORSKNING

[CII]

HANDELSHÖGSKOLAN I STOCKHOLM
BIBLIOTEKET
10 0070922 6

LARS GORTON

REMBURSRÄTT

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

STOCKHOLM

ISBN 91-1-807042-6
© P A Norstedt & Söners förlag 1980
Studentlitteratur
Lund 1980

Förord

Denna studie, som nu efter vissa vändor föreligger i avslutat om än inte slutgiltigt skick, initierades av professor Knut Rodhe. Det skall inrymmas, att min entusiasm för ämnet från början var måttlig. Vad man än kan säga om remburs, så är det knappast en företeelse kring vilken mänsklighetens öden kretsar.

Ämnet har sina vanskligheter, eftersom rembursen är en internationell företeelse, och den dessutom utgör en ganska speciell bankteknik. Det visade sig dock, att ämnet gav goda anledningar till utblickar på kringliggande områden – rembursen ligger i skärningspunkten mellan köp, transport och försäkring. Vidare förekommer remburs i de mest skiftande sammanhang, och jag har haft möjlighet att delvis arbeta praktiskt med ett antal remburser. Båda dessa omständigheter har gjort, att arbetet för mig fått både en teoretisk och praktisk inriktning.

Det material som använts är av relativt disparat art. I vissa delar utgår jag huvudsakligen från ett svenskt perspektiv, i andra delar från ett a-nationellt, som jag även delvis försökt hålla mig till.

Det är många personer som varit vållande till att jag lyckats avsluta arbetet. Skandinaviska Enskilda Banken, fr a dess avd i Göteborg och Stockholm, har på många olika sätt varit mig behjälplig. Jag har tillbringat en kortare tid vid dess rembursavdelning i Göteborg, och dess chef, bankdirektör Hans Hammar har läst ett andra manus och lämnat många värdefulla synpunkter. Även från många andra banker har jag fått material och synpunkter. Bankdirektör Anders Wijkander har läst manuskriptet och generöst delat med sig av sin erfarenhet. Professor Knut Rodhe har tvingats läsa manuskriptet. Han avsatte därvid avsevärt mer tid än han hade skyldighet att göra och gjorde många nyttiga påpekanden. Även professor Kurt Grönfors har drabbats av manuskriptet. Förutom goda råd har han bistått med aldrig sinande uppmuntran. Jag hoppas, att jag åtminstone till en del förmått omsätta denna hjälp.

Det är många som i olika skeden hjälpt till med utskriften. Fr Kätty Dunsjö och Fr Margit Forslund har på olika sätt varit berörda av de första manuskripten. Amanuenserna Pia Johansson och Michael Karlsson har hjälpt mig med den sällan särskilt inspirerande korrekturläsningen liksom med rättsfallsförteckning.

Jag har under arbetets gång erhållit bidrag från Institutet för Rättsvetenskaplig forskning, Magnus Bergvalls stiftelse samt Emil Heijnes stiftelse, varigenom nödvändiga studieresor möjliggjorts. Boken har tryckts med bidrag från Emil Heijnes stiftelse och från Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet.

Till alla dessa vill jag uttrycka min tacksamhet, som också riktar sig till andra personer som direkt eller indirekt hjälpt mig.

Stockholm i september 1979 och januari 1980.

Lars Gorton

Innehåll

Förord	I
Innehållsförteckning	III
Förkortningar	VII
Inledning	1
1. Finansiering vid internationella köp	1
2. Allmänt om rembursen	3
3. Rembursens ekonomiska omfattning	7
4. Terminologi	10
5. Finansieringskällor och finansieringsformer	11
6. Problemkopplingen till rembursen	12
7. Juridisk litteratur rörande remburser	13
8. Uppläggning av studien	13
1. Några juridiska aspekter på utrikeshandelstransaktionen	18
1.1 Köp – betalning – finansiering	18
1.2 Bankens åtagande	22
1.3 Rättsregler i detta kommersiella mönster	25
1.3.1 Allmänt	25
1.3.2 Historiska aspekter	26
1.3.3 Nationell reglering av rembursen	30
1.3.4 Internationell reglering av rembursen	32
1.4 Remburs och internationell handelsrätt	35
1.4.1 Olika mönster för internationell rättsbildning	35
1.4.2 Något om rättskällorna i samband med remburser	38
2. Allmänt om remburstransaktionen	46
2.1 Orientering om Internationella Handelskammarens enhetliga regler av år 1974 angående remburser	46
2.2 Gången i ett rembursärende	47
2.3 Rembursens utformning	49
2.3.1 Inledande bestämning av rembursen	49
2.3.2 Hur kan rembursen användas?	53
2.4 Rembursens funktioner	56
3. Rembursens ställning i nationell rätt	63
3.1 Allmänt	63
3.2 Rembursformulären	63

3.3 Rembursen i ett avtalsrättsligt och mellanmansrättsligt mönster 64
3.3.1 Uppdragsgivaren och banken 64
3.3.2 Beneficienten, avtalsmekanismen och rembursen 69
3.4 Diskussionen om rembursens juridiska natur 76
3.4.1 Allmänt 76
3.4.2 Diskussionen i tysk rätt 78
3.4.3 Lösningsförslag i några andra rättssystem 84
3.4.4 Sammanfattande synpunkter 93

4. Rättslig funktionsbestämning av remburstransaktionen 95
4.1 Rembursen i exporttransaktionen 95
4.2 Det funktionella sambandet 97
4.3 Det operationella sambandet 104
4.3.1 Allmänt 104
4.3.2 Rembursen i förhållande till betalnings- och kreditaspekten 107
4.3.3 Relation till säkerheten (säljarens skydd) 110
4.4 Remburs eller bankgaranti i amerikansk rätt 120
4.5 Försök till sammanfattning 125

5. Rembursen i relation till bakomliggande avtal 128
5.1 Allmänt 128
5.2 Relationen mellan köpare och säljare 130
5.2.1 Allmänt om betalningsklausulens betydelse 130
5.2.2 Remburs skall öppnas i enlighet med köpavtalets bestämmelser 131
5.2.3 När skall remburs öppnas? 134
5.2.4 Var och hur skall remburs öppnas? 139
5.2.5 Återkallelig eller oåterkallelig remburs 141
5.2.6 Vilka element bör remboursklausulen innehålla? 142
5.3 Rembursens juridiska struktur 143
5.3.1 Partsbyte 143
5.3.2 Rembursens betalningsfunktion 145
5.4 Överlåtelse av remburs 155
5.4.1 Allmänt 155
5.4.2 Hur kan överlåtelse ske? 157
5.4.3 Cession i svensk belysning 158
5.4.4 Överlåtelse av remburs eller av rembursbelopp 159

6. Dokumenten 175
6.1 Allmänt 175
6.2 Olika slags dokument 176
6.3 Transportdokumenten och deras köprättsliga betydelse 177
6.4 Rembursreglerna och konossementet 186
6.5 Dokument avseende kombinerade transporter 192
6.6 Försäkringspolisen 197
6.7 Faktura 200
6.8 Övriga dokument 201

7. **Relationerna i rembursen** 204
7.1 Allmänt 204
7.2 Relationen mellan köparen och banken 206
7.2.1 Allmänt 206
7.2.2 Öppnandet av rembursen 210
7.2.3 Bankens skyldigheter 212
7.2.4 Bankens rättigheter gentemot uppdragsgivaren 216
7.2.4.1 Allmänt 216
7.2.4.2 Provision 217
7.2.4.3 Bankens säkerhet 219
7.2.4.4 Bankens säkerhet och köparens behov av godset 221
7.2.5 Uppdragsgivarens skyldigheter 226
7.3 Relationen mellan den öppnande banken och beneficienten 226
7.4 Korrespondentbanken 228
7.4.1 Korrespondentbankens olika funktioner 228
7.4.2 Korrespondentbankens olika relationer 232
7.4.3 Relationen mellan bankerna 233
7.4.4 Relationen mellan korrespondentbanken och säljaren 237
7.4.5 Relationen mellan korrespondentbanken och köparen 238

8. **Bankens förpliktelser i remburstransaktionen** 243
8.1 Allmänt om rembursreglernas principer rörande bankens granskning 243
8.2 Säljarens förpliktelser och uppgifter i dokumenten 248
8.3 Dokumentgranskningens funktion i förhållande till uppdragsgivare och beneficient 250
8.3.1 Judiciella krav på dokumenten 250
8.3.2 Kravet på bankens noggrannhet 252
8.4 Granskningen beträffande olika omständigheter 258
8.4.1 Allmänt 258
8.4.2 Alla dokument måste presenteras 259
8.4.3 Godsbeskrivningen 261
8.4.4 Rembursen och leveransvillkoren 264
8.4.5 Uppgifter med hänsyn till tiden 276
8.5 Granskningen och bankens skyldigheter gentemot beneficienten 280
8.6 Avvikelser från formalismen och inskränkning i autonomin 284
8.6.1 Allmänt 284
8.6.2 Avvikelser från formalismen 285
8.6.3 Rätt till komplettering av dokumenten 290
8.6.4 Inskränkning i abstraktionsprincipen 291
8.6.4.1 Allmänt 291
8.6.4.2 Svek och förfalskning – dokumentens äkthet 295
8.6.4.3 Andra skäl för banken att inte betala 302
8.6.4.4 Några processrättsliga anmärkningar 305
8.6.5 Kvittning 309

9. Betalningsskyldighet och ersättningsansvar i samband med remburstransaktioner 312
9.1 Allmänt 312
9.2 UCP:s regler om bankens ansvar och inskränkningar häri 315
9.3 De inblandade bankernas ansvar 319
9.3.1 Allmänt 319
9.3.2 Ansvaret med hänsyn även till korrespondentbanken 320
9.3.3 Passivitet och ratihabering 329
9.3.4 Köparens agerande 332
9.3.5 I vad mån kan banken kräva säljaren? 333
9.3.6 Ersättningsberäkningen 338
9.3.7 Har köparen rätt att vägra godta dokumenten om ingen skada uppkommit? 344

Slutanmärkningar 345
1. Allmänt 345
2. Rembursen och andra förfaranden 345
3. Juridisk värdering av rembursen 348
3.1 Avtalsrättsligt 348
3.2 Jurisdiktion och remburs 349
4. Utvecklingslinjer 352

Litteraturförteckning 361

Rättsfallsregister 377

Sakregister 390

Appendix A 1
Innehållsförteckning A 1
Exempel på transaktioner A 3
Dokument A 19

Förkortningar

A	Atlantic Reporter (USA)
A C	Appeal Cases, Appellate Court (England)
A C (föregånget av datum)	Law Reports, Appeal Cases, House of Lords (1891–) (England)
AGB	Allgemeine Geschäftsbedingungen der Banken
aff'd	affirmed
AfS	Arkiv for Sjørett (Norge)
All E R	All England Reports (1936–) (England)
Am J Comp L	American Journal of Comparative Law (USA)
App Cas	Appellate Cases (England)
App Ct Div	Appellate Court Division
AWD	Aussenwirtschaftsdienst des Betriebs-Beraters (Tyskland)
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (Tyskland)
BGH	Bundesgerichtshof (Tyskland)
BGHZ	Entscheidungen des Bundesgerichtshofes in Zivilsachen (Tyskland)
B & S	Best and Smith's Reports, Queen's Bench (1961–70) (England)
Bankarchiv	(BA) (Tyskland)
Bankbetrieb	(Tyskland)
Banker's Magazine	(England)
Banking L J	Banking Law Journal (USA)
Banque	(Frankrike)
Betriebs-Berater (Der)	(Tyskland)
Bus Lawyer	Business Lawyer (USA)
C A	Court of Appeal
C B	Common Bench Reports (1845–56) (England)
C B N S	Common Bench Reports, New Series (1856–65) (England)
C C	Code civil
CCA	United States Circuit Court of Appeals
C Com	Code de Commerce
CLR	Commonwealth Law Reports (Australia)
CIM	Convention internationale concernant le Transport par Chemins de Fer des Marchandises
CMI	Comité Maritime International
CMR	Convention relative au Contrat de Transport international de Marchandises par Route
C P	Law Reports, Common Pleas Cases (England)

C P D	Common Pleas Division (1875–80) (England)
CTO	Combined Transport Operator
C & P	Carrington and Payne's Reports, Nisi Prius (1823–41)
Cal	California
Can Bus Law	Canadian Business Law (Canada)
cert den	certioari denied
Ch D	Law Reports, Chancery Division (England)
Chic L R	University of Chicago Law Review (USA)
Col L R	Columbia Law Review (USA)
Com cas	Commercial cases (England)
Corn L Q	Cornell Law Quarterly (USA)
Cour de Cass	Cour de Cassation (Frankrike)
Ct of App	Court of Appeal
Current legal problems	(England)
DC	United States District Court
DHR	Danmarks Høyesterett
DLR	Dominion Law Reports (Canada)
DMF	Droit Maritime Francais (Frankrike)
Dalloc Per	Recueil Périodique de Juris Dalloz (Frankrike)
Der Betrieb	(Tyskland)
ED	Eastern District
ETL	European Transport Law (Belgien)
Economist	(England)
Ekonomisk Revy	(Sverige)
Ex	Exchequer Reports (England)
F	Federal Reporter (USA)
F 2d	Federal Reporter, second series (USA)
FIATA	Fédération internationale des Associations de Transitaires et Assimilés
FJFT	Juridiska Föreningens i Finland Tidskrift (Finland)
F Supp	Federal Supplement (USA)
Fed Cas	Federal Cases
Ga	Georgia Reports (USA)
Gaz Pal	La Gazette du Palais (Frankrike)
H&C	Hurlstone and Coltman (English Reports Reprint)
HD	Högsta domstolen
HGB	Handelsgesetzbuch
HKLR	Hong Kong Law Raports (Hong Kong)
HL	House of Lords (England)
Hans RZ	Hanseatische Rechtszeitschrift (Tyskland)
Harv LR	Harvard Law Review (USA)
Hill	Hill New York Reports (USA)
HovR	Hovrätten

ICC	International Chamber of Commerce
IHK	Internationella Handelskammaren
Int bus lawyer	International Business Lawyer (England)
JBL	Journal of Business Law (England)
JCP	Juris classeur périodique (Frankrike)
JMLC	Journal of Maritime Law and Commerce (USA)
JW	Juristische Wochenschrift (Tyskland)
JZ	Juristen Zeitung (Tyskland)
Journal of the Institute of Bankers (London)	
Judicial Committee of the Privy Council	
Jurisprudence commerciale de Bruxelles (Belgien)	
KB	King's bench, Law report, King's bench division (1900–)
KöpL	Köplagen
LG	Landgericht (Tyskland)
L J C P	Law Journal, Common Pleas (1831–1875) (England)
L J K B	Law Journal, New Series, King's Bench (England)
L J Q B	Law Journal, New Series, Queen's Bench (England)
L Q R	Law Quarterly Review, The (England)
L R H L	Law Reports, English and Irish Appeals and Peerage Claims, House of Lords (1866–75) (England)
L R Q B	English Law Reports, Queen's Bench (England)
L T	Law Times Reports (Privy Council) (England)
L R Ex	Exchequer Cases (1865–75) (England)
Ll M C Quart	Lloyd's maritime and commercial quarterly (England)
Ll L Rep	Lloyd's List Law Reports (1919–50) (England)
Lloyd's Rep	Lloyd's List Law Reports (1951–1967) (England) Lloyd's Law Reports (from 1968)
M L R	Modern Law Review (England)
Mass	Massachusetts Reports (USA)
Metc	Metcalf (Massachusetts Reports) (USA)
Minn	Minnesota Reports (USA)
ND	Northern District
N E	North Eastern Reporter (USA)
N E 2d	North Eastern Reporter, Second Series (USA)
NH	New Hampshire Law Reporter (USA)
NJÅ	Nytt juridiskt arkiv (Sverige)
NHR	Norske Højesterett
NJW	Neue Juristische Wochenschrift (Tyskland)
NM	New Mexico law reporter (USA)
N W	North Western reporter (USA)
N W 2d	North Western reporter, Second Series (USA)
N Y	New York Court of Appeals Reports (USA)

N Y S	New York Supplement (USA)
N Y S 2d	New York Supplement Reporter, Second Series (USA)
OLG	Oberlandesgericht (Tyskland)
OLGZ	Die Rechtsprechung der Oberlandesgerichte auf dem Gebiet des Zivilrechts (Tyskland)
Okl	Oklahoma
P (Pac)	Pacific Reporter
P 2d	Pacific Reporter, Second Series
Pa Super	Pennsylvania Superior Court Reports
Q B	Queen's Bench Reports (Adolphus and Ellis, New Series, (1841–52)
Q B (föregånget av datum)	Law Reports, Queen's Bench Division (1891–1901)
Q B D	Law Reports, Queen's Bench Division (1875–90)
RG	Rettens Gang (Norge)
RG	Reichsgericht (Tyskland)
RGZ	Entscheidungen des Reichsgerichts in Zivilsachen (Tyskland)
Rt	Norsk Retstidende (Norge)
RabelsZ	Rabels Zeitschrift (Tyskland)
Rec Dalloz	Se Dalloz Per
Rev de la Banque	Révue de la Banque (Belgien)
Rev tr dr com	Révue trimestrielle de Droit commercial (Frankrike)
S	Recueil periodique de Jurisprudence Sirey (Frankrike)
SD	Southern District
S E	South Eastern Reporter (USA)
S E 2d	South Eastern Reporter, Second Series (USA)
SKL	Skadeståndslagen
SOU	Statens Offentliga Utredningar (Sverige)
S W	South Western Reporter (USA)
S W 2d	South Western Reporter, Second Series (USA)
SkbrL	Skuldebrevslagen
Stanford L Rev	Stanford Law Review (USA)
Sup Ct	Supreme Court (USA)
SvJT	Svensk Juristtidning (Sverige)
SvSjT	Svensk Sjöfarts Tidning (Sverige)
Svensk Export	(Sverige)
SøHa	Sø- og handelsretten (Danmark)
T Com	Tribunal de commerce
T L R	Times Law Reports, The, (1884–1952) (England)
TfR	Tidsskrift for retsvitenskap (Norge)
U C C	Uniform Commercial Code (USA)
U C P	Uniform Customs and Practice

U f R	Ugeskrift for Retsvæsen (Danmark)
UNCITRAL	United Nations Conference on International Trade Law
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
UNIDROIT	Institut International pour l'Unification du Droit Privé
U S	United States of America, United States Supreme Court Reports (USA)
Univ Chi L Rev	University of Chicago Law Review (USA)
WD	Western District
WG	Wechselgesetz
WLR	Weekly Law Reports (England)
WM	Wertpapier-Mitteilungen (Tyskland)
WN	Weekly Notes (England)
Wayne L R	Wayne Law Review (USA)
Yale L J	Yale Law Journal (USA)
Yearbook of Int Law	Yearbook of International Law
ZAIP	Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht (Tyskland)
ZHR	Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht und Wirtschaftsrecht (Tyskland)
ZKW	Zeitschrift für das gesamte Kreditwesen (Tyskland)

Inledning

1 FINANSIERING VID INTERNATIONELLA KÖP

Finansieringsformerna i utrikeshandel skiljer sig från dem, som förekommer vid handel inom ett land. Vidare skiftar finansieringsmetoderna m h t varans art, handelns geografiska utsträckning och perioden för finansieringen. Medan vissa finansieringsmetoder utvecklats i handeln mellan industrialiserade »västländer» föredras ofta av olika skäl andra metoder i handeln mellan dessa länder och u-länder resp socialistiska länder. Situationen är också en annan ifall parterna känner varandra väl sedan tidigare transaktioner, än om de aldrig tidigare haft kontakt med varandra. Finansieringsformerna kan också skifta beroende på speciella marknadsförhållande och mera allmänna ekonomisk-politiska omständigheter.

Det är knappast någon överdrift att säga, att pris- och betalningsvillkoren utgör en av de centrala punkterna i köpavtalet, t ex »Priset är US $ 150.000, att betalas den 15 maj 1978 till säljarens konto med X-banken i Y-stad». En utgångspunkt är givetvis, att säljaren har intresse att säkra sig så att han verkligen får betalt och köparen så att han verkligen får varan och givetvis helst denna i kontraktsenligt skick. Den enkla modellen för köpet är, att säljaren utlämnar godset mot betalning (Zug um Zug), en modell, som oftast inte kan upprätthållas fullt ut i internationella transaktioner. Man har dock i någon mån kunnat bevara den riskfördelning som den samtidiga prestationsutväxlingen mellan säljare och köpare innebär genom att använda klausuler av typ »kontant mot dokument» eller »betalning genom remburs». Detta hänger samman med de speciella funktionerna hos vissa transportdokument.

Varje produkt måste finansieras från det ögonblick man beslutat om dess tillverkning – eller ev om projektering – fram till dess att dess ekonomiska eller fysiska användbarhet upphör. Finansieringen är normalt knuten till ägandet, på så sätt, att det vanligen är ägaren som har att ombesörja finansieringen, men i många fall är detta inte fallet. Här kan inblandade parter avtala om förskjutningar, men då har de i allmänhet också intresse av att på något sätt ekonomiskt gardera sig. Därvid har tillskapats flera olika säkerhetstyper, som har olika rättsliga verkningar.

I enlighet härmed innehåller varje köptransaktion ett finansieringsmoment. Sett ur relationen säljare/köpare skall varan finansieras under tillverkningsskedet, eller från det ögonblick den inköps av säljaren; den skall finansieras under lagringsperioden, under skeppningsperioden och fram till dess att full betalning erlagts för den av köparen. Man kan därför i detta perspektiv tala om tre finansieringsskeden, nämligen *förskeppningsskedet* (ibland sammanfaller detta med tillverkningsskedet), *skeppningsskedet* och *ef-*

terskeppningsskedet (vilket blir mest intressant om det kan karaktäriseras som ett kreditskede, nämligen den period under vilken säljaren medgivit köparen anstånd med betalningen).[1] När parterna fixerat betalningsvillkoren har de därmed också sinsemellan fördelat finansieringsbördan.

Finansieringsbördan måste sålunda på något sätt fördelas mellan säljaren och köparen från det att avtalet träffas mellan dem till dess att full betalning erlagts. I en del fall förekommer förskottsbetalning, varigenom köparen tar på sig en större finansieringsbörda än enligt Zug-um-Zug-modellen, men det för tiden vanligare i utrikestransaktioner är, att säljaren medger köparen en viss kredit, varigenom säljaren på motsvarande sätt påtar sig en större del av finansieringsbördan. Uppläggningen av den individuella finansieringen kan variera betydligt beroende på de inblandade parternas likviditet och möjligheter att arrangera extern finansiering. Ofta är parterna tvungna att använda sig av externa finansieringskällor för att klara av sina engagemang sinsemellan (och/eller för den delen något arrangemang för att bereda ekonomisk säkerhet för transaktionen). Det är givet, att bankerna därvid kommit att få en särskilt central funktion både vad gäller den rena betalningsaspekten, den ekonomiska säkerheten och finansieringen.

Eftersom uppläggningen och omfattningen av det som kan kallas utrikeshandel har skiftat under olika historiska perioder har ständiga förskjutningar skett beträffande de krav som ställts på användbara lösningar för finansieringen av sådana transaktioner. Efter hand har en mängd olika förfaranden utvecklats för penningförmedling, finansiering och ekonomisk säkring av betalning. Samtidigt som kraven ökats på möjligheten att skapa goda finansieringsalternativ över gränserna kan de juridiska, institutionella ramarna innebära en inskränkning i dessa möjligheter. För att möta de krav som de större internationella kontaktytorna kan medföra och omfattningen av vissa projekt har också på olika sätt statsmakten direkt och indirekt kommit att få en allt större roll vid finansieringen av utrikeshandel. Det är då givet att valet av förfarande beror på flera omständigheter, och att urvalet av möjligheter är mera begränsat i vissa länder än i andra.

Termen finansiering kan i detta perspektiv sägas innefatta tre huvudsakliga, skilda men samtidigt nära sammanhängande aspekter, nämligen finansieringsgrundvalen och förutsättningarna för finansiering, förutsättningarna för själva betalningen (exempelvis under remburs), samt den ekonomiska säkerheten och förfarandet för att utbetalning eller återbetalning kommer att ske. Remboursförfarandet tangerar på olika sätt samtliga dessa aspekter.

Möjligheten att ordna extern finansiering varierar avsevärt och sammanhänger bl a med var lån upptas, finansieringens längd, valuta, och ränta. Valutareglering kan innehålla föreskrifter om rätten att ta upp lån genom utländsk bank och/eller på den internationella lånemarknaden, och om rätten att göra utbetalning i viss valuta m m. Lagregler kan finnas angående den »ekonomiska säkerheten», vilken slags säkerhet som

[1] Terminologin kan jämföras med Exportkreditnämndens garantityper ES (efter skeppning) resp EA (efter avtal).

krävs, regler om utformningen och konsekvenserna av olika slags ekonomiska säkerheter m m.

Det är givet, att man i ett internationellt perspektiv finner ett stort antal olika företeelser, som syftar till att möta de krav som den enskilda transaktionen kräver i form av finansiering, betalning och ekonomisk säkerhet. Vissa spänningar kan därför uppkomma i skärningspunkten mellan den internationella handelns krav och nationella juridiska ramar.

2 ALLMÄNT OM REMBURSEN

I Internationella Handelskammarens enhetliga regler (Uniform customs and practices, nedan i allmänhet förkortade UCP av år 1974 angående remburser) stadgas under a) och b) i *Allmänna bestämmelser och definitioner:*

»a. Dessa bestämmelser och definitioner samt de följande artiklarna är tillämpliga på alla remburser och är bindande för alla parter i en remburs såvida ej annat uttryckligen överenskommits.

b. Vid tolkningen av bestämmelserna, definitionerna och artiklarna skall det här använda uttrycket »remburs(er)» anses avse varje slags arrangemang, hur det än benämnts eller beskrivits, enligt vilket en bank (den öppnande banken), som handlar på begäran av och i överensstämmelse med instruktioner från en kund (uppdragsgivaren), skall – mot föreskrivna dokument och på angivna villkor – verkställa betalning till en tredje man (beneficienten) eller till hans order, eller lösa, acceptera eller negociera av beneficienten dragna växlar (trattor), eller och bemyndigar annan bank att verkställa sådan betalning eller sådan inlösen, acceptering eller negociering.»[2]

Denna definition är närmast en funktionsbeskrivning av rembursen, vilket hänger samman med, att nationell lagstiftning endast i mindre grad särskilt reglerat företeelsen. Den främsta rättsliga regleringen av rembursen återfinner man i UCP, som också medfört att rembursen även juridiskt kommit att utvecklas i en internationell miljö. Avsaknaden av nationella regler har medfört att en del rättsordningar haft svårigheter att infoga rembursen i det nationella rättssystemets begreppsapparat och föreställningsvärld.

Rembursens moderna användningsområde har ursprungligen varit att förmedla och säkerställa betalning till en säljare huvudsakligen i samband med utrikeshandelstransaktioner. Detta har sedermera kompletterats med en funktion för rembursen som ram för olika finansieringsarrangemang. Rembursen fungerar på så sätt i praktiken öm-

[2] Denna definition infördes i 1962 års enhetliga regler. Tidigare saknades en definition av remburs. I 1951 års version sades under Allmänna bestämmelser endast:

»De bestämmelser, definitioner, tolkningar etc., som ingå i följande artiklar, skola förstås som enhetliga anvisningar, gällande för alla remburser däri inbegripna bemyndiganden att betala, acceptera, negociera eller köpa, såvida icke annat är uttryckligen överenskommet mellan parterna.»

Att en definition infördes i 1962 års version kan antas åtminstone till någon del hänga samman med att banker i England och dess tidigare kolonier tillträtt UCP först i denna version.

som som säkerhetsarrangemang, ömsom som finansierings- respektive betalningsarrangemang.

En viktig skillnad finns mellan *återkallelig* och *oåterkallelig* remburs på så vis, att vid den senare banken gör en självständig betalningsutfästelse till beneficienten – detta är uttryckt så, att rembursen inte kan återkallas – medan i det förra fallet betalningsförpliktelse kan återtas, även om ett återkallande skulle stå i strid med det underliggande avtalet.

Det vanligaste användningsområdet och själva kärnområdet för rembursen är utan tvekan att en säljare (exportör) i köpavtalets betalningsvillkor av köparen (importör) betingar sig att en remburs skall öppnas till hans förmån. Köparen kontaktar härvid sin bankförbindelse och uppdrar åt denna att, vanligen i oåterkallelig form, öppna en remburs till säljarens förmån att senare utnyttjas mot att denne till banken presenterar avtalade dokument m m.

Genom bankens självständiga betalningsutfästelse vid oåterkallelig remburs försäkrar sig säljaren om betalning förutsatt att han presenterar dokument som svarar mot kraven i rembursen. Köparen får å sin sida genom bankens granskning av dokumenten en viss kontroll på att skeppning av avtalat gods ägt rum inom föreskriven tid. Den granskningen innebär däremot inte någon säkerhet för att rätt och avtalsenligt gods verkligen skeppats i tid och/eller att detta är i godtagbart skick.

Det föreligger sålunda ett samband mellan köp, transport och finansiering, där köpavtalet utgör ramen, medan transporten och finansieringen är avhängiga av om än samtidigt kanske förutsättningar för köptransaktionen. Även om rembursen vanligast förekommer i samband med köpavtal, kan den också användas i andra fall, där betalningsborgenären har intresse av att få och dessutom har en förhandlingsposition som ger honom möjlighet att kräva en självständig betalningsutfästelse från en bank utöver gäldenärens betalningslöfte. Det kan vara fråga om att betalningen under rembursen skall ske kontant då dokumenten uppvisas eller viss tid efter uppvisandet, och remburs-arrangemanget är i synnerhet i vissa trader ofta förknippat med en växeltransaktion.

Även om rembursen huvudsakligen förekommer i samband med internationella transaktioner har den under vissa skeden även spelat roll vid handel inom ett land. För Sveriges del kan nämnas de s k lingon- och potatisremburserna, där sålunda remburs ställts för att säkra betalning för inhemska varuleveranser. Även i Tyskland har i vissa skeden rembursen förekommit i samband med inrikeshandel. Förhållandena i USA är därvid speciella på så sätt att landets storlek gör att remburser i mellanstatlig handel (interstate commerce) har många drag gemensamma med andra länders utrikeshandel. Det förtjänar också att nämnas att Uniform Commercial Code (UCC) innehåller regler om remburser.

Våra dagars remburstyper anses ha förekommit i ett hundratal år, men vissa av rembursens olika funktioner har en avsevärt längre historia, och dessa funktioner har även efter hand kommit att fyllas på olika sätt.

Användningen av rembursen har varierat betydligt i omfattning under olika tidsperioder och skiftar avsevärt beroende på vilka länder som är inblandade i exporttransaktionen, de allmänna ekonomiska förhållandena, det berörda varuslaget och de före-

tag som är inblandade. Rembursen har under vissa perioder haft stor praktisk betydelse men har under andra skeden spelat en mindre roll. Rembursen fick i samband med handelsuppsvinget vid sekelskiftet till 1900-talet och några decennier framöver stor betydelse, och med tanke på att London då var internationellt handels- och finanscentrum kom londonbankerna även att bli centrum för internationella remburstransaktioner. Londonbankerna, som då hade ett särskilt renommé, fick ofta i uppdrag av en bank i ett mindre land att öppna en oåterkallelig remburs. Därvid »bekräftade» londonbanken ofta köparens lokala banks rembursuppdrag. Dessa omständigheter ledde också till att det uppstod oklarheter i terminologin beträffande vad som avsågs med »oåterkalleliga» resp »bekräftade» remburser.[3] Sedermera har londonbankerna förlorat mycket av denna sin betydelse, och numera kan normalt en bank med tillfredsställande renommé öppna remburs direkt utan att gå vägen över London, även om det ofta förekommer att säljaren därutöver vill att en bank på hans ort skall »bekräfta» rembursen. UCP gör numera också en klar distinktion mellan »oåterkallelighet» och »bekräftelse».

Konjunkturerna efter det andra världskriget 1939–1945 medförde att rembursen i det följande handelsuppsvinget fram till mitten av 1950-talet åter kom att få en framskjuten position som betalnings- och säkerhetsinstrument. Under denna tidsperiod rådde en säljarens marknad och nya affärsrelationer skapades, där parterna inte kände varandra. Med den ökande handeln följde också mycket skumraskaffärer och rembursen kom således att ge både säljaren och köparen ett visst skydd.

Gradvis ökande kundkontakt och kundkännedom inom världshandeln, varuöverflöd samt allt högre grad av »multinationalisering» av företagen ledde till, att rembursen i motsvarande mån kom att få minskad betydelse under 1960-talet och början av 1970-talet i handeln mellan industriländer i »väst». Detta sammanhänger också med att remboursförfarandet är ett relativt dyrt arrangemang. En allt större del av den handel som sker mellan olika länder bedrivs numera vidare mellan företag inom samma koncern, vilket givetvis lett till att behovet av särskild ekonomisk säkerhet i exporttransaktionen minskat. I transaktioner mellan parter, som känner varandra som stabila och betalningssäkra krävs ofta inte särskild säkerhet. Detta till trots har rembursen fortfarande ganska stor betydelse inom världshandeln inte minst i de fall där det gäller handel mellan industriländer i »väst» och socialistländer resp utvecklingsländer.

Medan antalet remburstransaktioner följaktligen är relativt litet i transaktioner inom/mellan USA och Europa – även om de förekommer tämligen ofta i vissa handelsförbindelser – förekommer rembursen i betydande utsträckning i handel med Latinamerika, Afrika och Asien, vilket givetvis också leder till motsvarande fördyring av dessa affärstransaktioner. Rembursens användning har också ofta berott på valutareg-

[3] Denna oklarhet framgår såväl av viss lagstiftning som av rättspraxis, se bl a *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 380. Jfr även Stoufflets kommentar J.C.P. 1968 II. 15364, där han pekar på svårigheten att i ett visst fall avgöra, huruvida en remburs hade öppnats av en utländsk bank och bekräftats av en fransk bank eller om den öppnats av en fransk bank. Jfr även exempelvis det engelska rättsfallet *Panoutsos v. Raymond Hadley Corporation of New York* [1917] s K.B. 473 (CA) och det danska fallet UfR 1954 s 493 (DHR).
Jfr *Eisemann*, Le crédit documentaire s 42 och *Gutteridge & Megrah* s 15.

lering som i t ex Indonesien – där särskilda föreskrifter kräver, att betalning av utrikeshandel under vissa omständigheter skall ske genom remburs – och av kreditskäl som i Japan – där möjligheterna att ordna finansiering av utrikeshandeln ofta är avhängig av att remburs arrangerats. Vissa utvecklingsländer och socialistiska industriländer kräver ofta långa krediter för sin import, varvid rembursen kan tjäna som en ram för finansieringen.

Rembursens finansieringsfunktion – d v s rembursen som underlag för finansiering – är en av dess »klassiska» funktioner. Rembursförfarandet underlättade erhållande av kredit och vidare kunde ofta förmånligare kreditvillkor erhållas än när remburs inte arrangerats. Under 1930-talet kan man säga att, rembursens huvudfunktion kanske snarare var att ge ekonomisk säkerhet. Under perioden efter 1945 kom fokus mer att riktas på rembursens betalningsfunktion. Som nämnts är dessa funktioner närbesläktade, i synnerhet »betalningsfunktionen» och »säkerhetsfunktionen». Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet skjuts den ena eller den andra funktionen i förgrunden.

Man måste komma ihåg att även rembursen innebär en ansträngning av köparens likviditet, eftersom köparen antingen måste deponera pengar i förskott eller utnyttja en kredit för rembursen. Beroende på förhållandena är det då också givet, att banken kan vara intresserad av att utnyttja godset/transportdokumenten som säkerhet för krediten/rembursen.

Flera gånger, inte minst under slutet av 1960-talet och början av 1970-talet, har förklarats, att rembursen generellt skulle komma att få allt mindre betydelse. Den senaste utvecklingen tyder emellertid inte på att rembursen generellt skulle ha spelat ut sin roll. Tvärtom synes remburserna öka betydligt inom vissa områden både till antal och belopp. Antalet remburstransaktioner varierar med konjunkturerna och de allmänna ekonomiskt-politiska förhållandena. Vidare har rembursen till en del fått nya användningsområden. Eftersom rembursens olika huvudfunktioner under olika skeden skjutits i förgrunden i skiftande grad följer dock transaktionernas omfattning och uppläggning dock inte alltid samma mönster. Antalet remburser kan dock antas hänga samman med dels den allmänna konjunktursituationen, dels den speciella konjunkturen för särskilda varuslag, dels med förhållandet mellan parterna (känner de varandra väl sedan tidigare, sker transaktionen mellan enheter inom samma konglomerat, etc?), dels om det gäller nya marknader m m.

Det spektrum av problem som bör uppmärksammas i sammanhanget har anknytning till partsrelationen, den allmänna konjunkturutvecklingen, partställningarna på den aktuella marknaden, parternas solvens och likviditet, olika inskränkningar eller utvidgningar i varu- och kapitalflödet.

Min avsikt är förvisso inte att försöka ge en överblick över alla dessa frågeställningar utan endast att peka på vissa samband. Det finns en mängd olika tekniker för att skapa betalning, finansiering och säkerhet. Rembursen är en av dessa och fyller därvid vissa funktioner.

3 REMBURSENS EKONOMISKA OMFATTNING

Det förefaller inte finnas någon allmän statistik över antalet remburser i världshandeln eller deras ekonomiska omfattning, eller hur remburstransaktionerna fördelar sig på olika trader (produkter och/eller geografiska områden) eller olika typer av remburser. Det vore givetvis möjligt att efter ett mycket omfattande undersökningsarbete och genom tillmötesgående från bankvärlden insamla ett siffermaterial som skulle kunna ge sådan information.[4] Ett så omfattande arbete kan dock knappast anses ligga inom ramen för denna studie. Samtidigt bör dock en indikation på de approximativa belopp som det kan röra sig om, kunna ha ett visst intresse även i detta sammanhang.

I förordet till dokumentationen kring ett rembursseminarium i BRD i februari 1976 uttalas bl a: »Die Zahl der gestellten Dokumenten-Akkreditive wird auf jährlich acht bis zehn Millionen geschätzt. Finanziert wird damit ein Warenumsatz im Wert von etwa 100 Milliarden DM, und zwar ebenso im Überseehandel wie im Handelsverkehr mit den sozialistischen Ländern.»

En Hamburgbank har gett följande indikation för perioden från 1970:

1) »Inward L/C's for German exports.

a) generally the number of items is slightly decreasing from year to year with small fluctuations,

b) amounts are slightly decreasing 1970–1972, heavy increase 1973–1975 with top in 1974, again a decrease in 1976 and since then a continuous increase.

2) Outward L/C's for German imports.

a) number of items nearly constant until 1976 afterwards a slight increase,

b) amounts are increasing from year to year particularly substantial in1977 and 1978.»

En österrikisk bank uttrycker rent allmänt, att antalet remburser 1978 är 1/3 fler än 1960 men att rembursbeloppen under samma period har sjudubblats.

En annan mellaneuropeisk bank har uppgivit följande siffror för öppnade/aviserade/bekräftade remburser:

År	*Antal remburser i %*	*Rembursbelopp i %*
1946	100	100 (utgör basen för siffrorna nedan)
1950	83	141
1955	77	105
1960	105	161
1965	117	296
1970	110	443
1975	91	576
1978	99	915

[4] *Bandomir* i Bankbetrieb 1971 s 314 ff ger en utblick över rembursens utveckling. Jfr även *Regling* i Bankbetrieb 1963 s 238 ff.

I USA har en studie (baserad på uppgifterna från de 85 största bankerna) gjorts, som bl a utvisar andelen remburser i importtransaktionerna i februari 1974, där av ett totalt importbelopp om nära US $7.400.000 remburstransaktionerna omfattade nära US $ 2.000.000 eller mera precist 26,52 %.[5]

En figur utvisar den procentuella nergång av amerikansk export, som sker under remburs samt den påtänkta utvecklingen:[6]

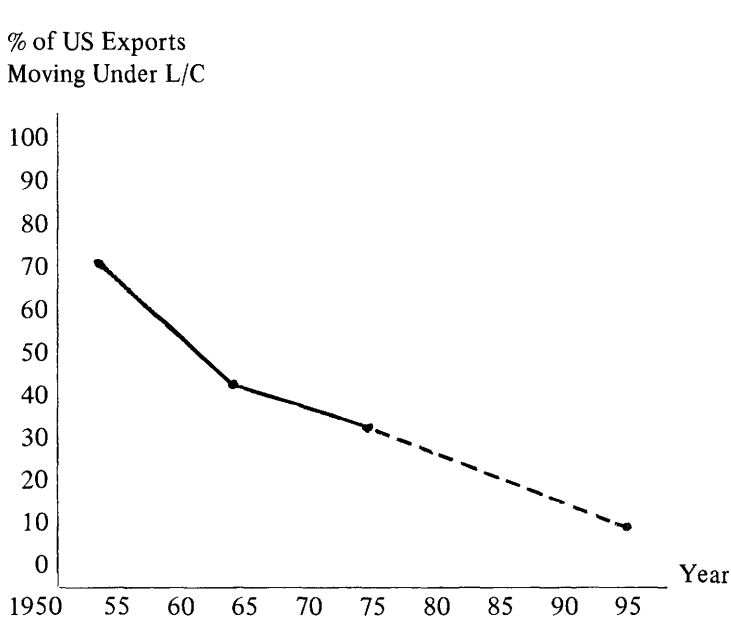

Jag har för svensk del försökt beräkna rembursbelopp och antal remburstransaktioner med utgångspunkt från den bankstatistik jag haft tillgänglig (SOS Banking Statistics från Bankinspektionen) jämte vissa antagna relationstal. Dessa beräkningar, som enbart rör sig om mycket grova skattningar, skulle då ge följande *ung* tal för remburser i tusental:

[5] Se *Mc Crohan* s 153.

[6] Figuren hämtad från *Mc Crohan* s 154, men siffrorna från 1955 och 1965 från *Kolde* (2 uppl) s 297.

	Import		*Export*	
	Antal	*Belopp* (t kr)	*Antal*	*Belopp* (t kr)
1966	9.400	400.000	31.000	1.300.000
1967	9.500	400.000	28.500	1.400.000
1968	9.500	450.000	28.500	1.400.000
1969	10.500	550.000	27.500	1.700.000
1970	10.500	600.000	31.000	1.900.000
1971	11.500	600.000	27.000	1.700.000
1972	15.500	850.000	35.000	2.500.000
1973	15.500	1.500.000	40.000	4.300.000
1974	15.900	1.800.000	41.000	6.600.000
1975	16.800	1.850.000	34.700	6.800.000
1976	21.000	3.000.000	35.000	6.900.000
1977	16.700	3.300.000	36.000	10.000.000

Som synes har under perioden 1966–77 rembursernas antal stigit i mycket långsammare takt än vad deras sammanlagda belopp har gjort. Denna skillnad förklaras endast till en del av inflationen.

Av bankstatistiken kan också utläsas, att beloppet av samtliga utestående import- och exportremburser med undantag av negocieringsremburser[6a] i tusentals kronor per följande dagar var:

Per 31/12	1972	682.795
” ”	1973	1.204.047
” ”	1974	2.127.388
” ”	1975	2.326.446
” ”	1976	2.801.501
” ”	1977	2.866.238
” ”	1978	3.699.734
Per 30/4	1979	5.065.277

Med en genomsnittlig omsättning av dessa rembursbelopp på 3 à 4 gånger om året skulle årets siffra tyda på, att man för 1979 skulle kunna komma upp i en rembursvolym på 15–20 miljarder kronor.

Om man med svensk utgångspunkt under de senare åren jämför rembursernas utveckling på olika trader[7] finner man, att rembursen såväl antalsmässigt som beloppsmässigt har stagnerat och gått tillbaka i handeln på USA, och även i absoluta tal representerar rembursen här en obetydlig del av betalningstransaktionerna. Även beträffande Latinamerika synes remburserna ha stagnerat under de senaste åren, medan i

[6a] Beträffande negocieringsrembursen se exempelvis *Boman* s 64: »Avista-negocieringsrembursen kommer exportören tillhanda antingen direkt från en utländsk bank eller genom svensk banks förmedling». Se vidare nedan s 71, 109.

[7] *Norgren & Uggla* anger på s 35 f några allmänna huvuddrag för olika betalningsmetoder inom svenska trader.

handeln på Afrika och Asien remburserna visar en stark uppgång. Man måste dock vara mycket försiktig beträffande slutsatser eftersom utvecklingen påverkas av en mängd faktorer med betydande svängningar och där också enstaka, omfattande transaktioner kan få stora effekter på siffrorna.

Vidare bör understrykas, att den återkalleliga rembursen utgör en försvinnande liten del av det totala antalet remburser, hos vissa banker högst 1 %.

Tillgängliga siffror är inte helt parallella men pekar i samma riktning, nämligen att antalet remburser minskar i handeln mellan OECD-länder, medan de i andra trader åtminstone periodvis synes öka i antal. Den totala omsättningssumman för remburser synes ha ökat i betydligt högre grad än inflationstakten, vilket naturligtvis till en stor del beror på världshandelns expansion. Även om rembursen i absoluta tal omfattar betydande belopp utgör den dock relativt sett en mindre del av den totala utrikeshandeln.

4 TERMINOLOGI

Skiftande terminologi förorsakar vissa problem i samband med begreppsbestämningen av rembursen.[8] I internationell terminologi möter man uttryck som remburs, crédit documentaire, commercial letter of credit, documentary credit, Dokumentenakkreditiv etc. Dessa anses i vissa sammanhang vara synonymer, men de kan innefatta något olika företeelser och därutöver förekommer särskilda typer och termer med något varierande innebörd.

Med utgångspunkt i UCP finner man, att den engelska versionen talar om »documentary credit» och »credit», den tyska om »Dokumentenakkreditiv» och »Akkreditiv», den franska om »crédit documentaire», den svenska om »remburs» liksom övriga nordiska.

Av definitionen i UCP framgår, att med remburs avses ett arrangemang, där betalning skall verkställas av bank mot att dokument överlämnas i enlighet med rembursens föreskrifter. Det är fråga om en transaktion, som omfattar flera olika moment och handlingar som utväxlas mellan dem, som är inblandade. I bankpraxis görs en inte alltid iakttagen åtskillnad mellan rembursbrevet (»the operative credit instrument» resp Akkreditiv och accréditif) och hela remburstransaktionen (»the entire letter of credit transaction», resp Akkreditivgeschäft och crédit documentaire).

Utgångspunkten är varurembursen. I skandinavisk rätt synes också denna typ vara den vanliga. Emellertid förekommer motsvarande arrangemang i andra sammanhang. Ibland skjuts betalningsaspekten i förgrunden, ibland är motprestationen mera noggrannt utformad och preciserad. Det är givet, att man då kan möta flera olika typer av arrangemang som i högre eller lägre grad svarar mot definitionen i UCP. I amerikansk praxis (framförallt på ostkusten) kan man finna en distinktion mellan å ena si-

[8] Bl a *Angersbach* s 23, *Ellinger*, Documentary letter of credit s 5, *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 23, *Lögdberg* s 7 ff och *Zahn* s 22 ff, 216 ff och 231 ff.

Obs kan härvid att termen ackreditiv (resekreditiv) även återfinnas i svensk bankpraxis, ett förfarande som närmast påminner om det anglosachsiska »traveller's letter of credit», jfr bl a *Lögdberg* s 7 ff och UfR 1932 s 989.

dan »clean credit» och å den andra »documentary credit». Denna distinktion tar sikte på om det i rembursen finns något krav på att vissa dokument skall lämnas till banken och granskas av denna som förutsättning för att betalning skall ske eller om betalning skall göras vid ett enkelt krav utan särskild motprestation mer än exempelvis en faktura och ett kvitto. I tysk rätt görs på motsvarande sätt en skillnad mellan »freies» eller »unbedingtes Akkreditiv» å ena sidan och »bedingtes, gebundenes, dokumentäres Akkreditiv» eller »Dokumentenakkreditiv» eller »Warenakkreditiv» å den andra. Termen »Bankakkreditiv» kan täcka båda typerna. Härjämte bör också uppmärksammas att framför allt under senare år en speciell typ av remburs påminnande om bankgaranti kommit att få allt större spridning (jfr nedan s 115 ff och s 347).

Vid sidan av dessa båda huvudtyper förekommer också indelning av remburser i olika slag, bl a beroende på om de inriktas på särskilda transaktioner. Denna omständighet torde dock endast i undantagsfall ha någon inverkan på den juridiska konstruktionen av rembursen.

5 FINANSIERINGSKÄLLOR OCH FINANSIERINGSFORMER

Som nämnts används rembursen oftast då en affärstransaktion rör parter i olika länder, m a o i en situation som för säljaren kan innebära flera olika osäkerhetsmoment.[9]

När parterna är hänvisade till att finansiera transaktionen genom upptagande av lån uppkommer flera frågor: Vem av dem skall ta lånet? Skall säljaren huvudsakligen fungera som förmedlare för lånet mellan köparen och finansiären? Var skall lånet upptas och i vilken valuta skall upplåningen ske? Vilken säkerhet kräver kreditgivaren? Då en bank står som kreditgivare kräver redan banklagstiftningen i vissa rättsordningar att banken av en låntagare skall begära säkerhet för att kredit skall beviljas.[10] Sådan ekonomisk säkerhet kan lämnas i form av säkerhet i egendom av olika slag (exempelvis handpanträtt eller hypotek av olika slag) eller i form av vissa primära eller subsidiära fordringsrätter av typ borgen, bankgaranti, remburs.

Valet av finansieringskälla skiftar betydligt beroende bl a på transaktionens typ, transaktionens omfattning, marknaden och framtidsförväntningar beträffande projektet. Oavsett vad som skall finansieras, beror finansieringsmöjligheten och villkoren i första hand på kreditgivarens tilltro till projektet och kredittagaren. Finansieringen kan läggas upp som lång, medelfristig eller kortfristig kredit,[11] och frågan om den ekonomiska säkerheten varierar givetvis med omständigheterna bl a beroende på finansieringens längd.[12] Det vanliga torde vara, att kreditperioden för den enskilda export-

[9] För en översikt över utlandsfinansiering och finansiering av utrikeshandel och utlandsinvesteringar kan hänvisas till bl a *Eitemann & Stonehill* s 121 ff och 189 ff.

[10] Se exempelvis i Sverige Lag om bankrörelse 59 §.

[11] Det är inte ovanligt att kortfristig kredit anses omfatta en kreditperiod av upp till 6 mån, medelsfristig kredit mellan 6 mån och omkring 2 år, och långfristig kredit åtminstone mer än 2 år.

[12] Bl a *Norgren & Uggla* s 46 ff och *Thunholm* s 77. Beträffande speciella slags finansiering se exempelvis *Berning* s 262 ff.

transaktionen är kortfristig, ofta 3 eller 6 månader. I samband med kortfristig finansiering är växeln det vanligaste betalnings- och kreditinstrumentet. Inom vissa marknader och branscher kan dock åtskilligt längre kreditperioder vara vanliga. Därvid bör särskilt två faktorer uppmärksammas, nämligen dels krediten som ett alltmer framträdande konkurrensmedel vid utrikeshandel, vilket lett till en genomgående förlängning av kreditfristerna, dels statsmakternas indirekta och direkta medverkan vid finansiering av exportaffärer för att gynna den egna handelsbalansen och ekonomiska aktiviteten.

Fördelningen av kostnader, ekonomiska risker och förpliktelser mellan exportören och importören i samband med en exportaffär beror som nämnts på ett flertal faktorer. Den externa finansieringskällan kan utnyttjas på olika sätt. Exportören kan tvingas ta upp kredit för att i sin tur kunna medge konkurrenskraftiga kreditvillkor till köparen. Köparen kan själv försöka ta upp en kredit på förmånligare villkor än dem exportören erbjuder. Vidare förekommer att säljaren hjälper köparen att ta upp lån, varvid han även kan bli tvungen att gå i borgen eller ställa annan säkerhet för köparens skuld. Även om remboursarrangemanget bygger på köparens aktivitet kan också vid remburs säljaren komma att medverka till att köparen medges kredit.

6 PROBLEMKOPPLINGEN TILL REMBURSEN

Ändamålet med köpavtalet är alltså att en utväxling skall ske av vara mot betalning. Huruvida betalningen skall erläggas före, samtidigt med eller efter leveransen är en av de frågor som bör lösas i avtalet. Härvid har givetvis både borgenär och gäldenär sina särskilda intressen att ta hänsyn till. Det för säljaren mest förmånliga betalningsvillkoret är *förskottsbetalning* (advance payment), medan det för köparen mest förmånliga villkoret är försäljning på *öppen kredit* (deferred payment). I förra fallet bär köparen en större del av finansieringsbördan och den ekonomiska risken för att inte säljaren presterar på avtalat sätt. I det senare fallet är det i stället säljaren som bär en större del av finansieringsbördan samt den ekonomiska risken för att köparen inte betalar. Mellan dessa båda ytterligheter finns flera olika betalnings-, finansierings- och säkerhetsarrangemang.

I utrikes affärstransaktioner erläggs ofta åtminstone en del av köpeskillingen i efterskott en viss tid efter leveransen. Leverantören riskerar således, innan han erhållit full betalning, att kunden inte kommer att uppfylla sin betalningsförpliktelse. Denna risk är i normalfallet ganska liten när exportören har att göra med ett stort, välkänt företag eller ett mindre företag med vilket han under längre tid haft nära kontakter och möjlighet att bedöma dess solvens.

I vissa fall löper emellertid kreditgivaren (antingen denne är exportören själv eller någon annan) mera omfattande eller svårbedömda risker än han gör vid en kreditgivning inom landet. Dels är det vanligen svårare för honom att bedöma en utländsk kunds exakta finansiella ställning och den reella risken för utebliven betalning, dels tillkommer svårigheten att göra politiska eller allmänna ekonomiska bedömningar. Härtill kommer att exportören vid utebliven betalning drar sig för att i utlandet påbörja en kostnadskrävande process med osäker utgång. Vidare kan det tänkas, att ett

utslag till exportörens fördel ändå inte ger honom något ekonomiskt utbyte i praktiken, eftersom motparten visar sig sakna tillgångar osv. Särskilt vid exportaffärer, som är förknippade med kreditgivning är det således viktigt för exportören att på olika sätt skydda sig för den händelse att köparen inte fullgör sina åtaganden.

För att motverka risken för utebliven betalning har särskilt vad gäller affärer på främmande marknader system utvecklats med flera olika betalnings-, finansierings- och säkerhetsarrangemang, varav remboursen utgör ett.

7 JURIDISK LITTERATUR RÖRANDE REMBURSER

Remboursen har i nordisk juridisk doktrin varit föremål för undersökning av *Hvidt,* Bankrembourser, 1929, *Lögdberg,* Spörsmål angående rembours, 1950, *Palmgren,* Betalning genom remburs, 1947, och Rembursretten, 3. uppl 1964. På finska har vidare utgivits *Pasanen,* Remburssi Kansai-välissessä, 1953. Vidare förekommer en del uppsatser i ämnet. Det nordiska rättfallsmaterialet förekommer tämligen sparsamt.

I tysk, fransk och anglo-amerikansk juridisk doktrin har remboursen behandlats i åtskilliga monografier, och inom dessa rättssystem är rättspraxis ymnigare. Bland monografierna kan nämnas *Epschtein & Bontoux,* Securités et précarités du crédit documentaire, 1964, *Eisemann,* Le crédit documentaire dans le droit et dans la pratique, 1963, *Ellinger,* Documentary letters of credit, 1970, *Gutteridge & Megrah,* The law of bankers' commercial credits, 5. uppl 1976, *Harfield,* Bank credits and acceptances, 5. uppl 1974, *Kozolchyk,* Commercial letters of credit in the Americas, 1966, *Stoufflet,* Le crédit documentaire, 1957 och *Zahn,* Zahlung und Zahlungssicherung im Aussenhandel, 5. uppl 1976.

I juli 1979 har *Eberth & Eisemann,* Das Dokumenten-Akkreditiv im internationalen Handelsverkehr utkommit. *Gutteridge & Megrahs* studie har under senhösten 1979 utkommit i en ny upplaga, vilket jag dock inte haft möjlighet att ta hänsyn till i föreliggande arbete. Även *Zahns* bok antas utkomma i ny upplaga inom en inte alltför avlägsen framtid. I International encyclopædia of comparative law, under the auspices of International association of legal science kommer ett avsnitt om Letters of credit att publiceras författat av Kozolchyk.

8 UPPLÄGGNING AV STUDIEN

Uppläggningen och inriktningen av en studie av rembursinstitutet beror givetvis på de frågor som författaren vill försöka belysa. I ett brett perspektiv sammanhänger dessa frågor med de ekonomiska ramar inom vilken remboursen fungerar och de olika rättssystem som skall undersökas. Remboursen har lagstiftningsvis reglerats endast i ett mindre antal rättssystem men har genom de internationella remboursreglerna fått en tämligen ingående reglering, ett förhållande som kan förorsaka vissa svårigheter vid val av infallsvinkel.

Det naturliga för en svensk författare är ju att skriva med utgångspunkt från svensk rätt. Skulle man välja svensk rätt som utgångspunkt för en studie över remboursen mö-

ter man dock vissa problem. Särskild lagstiftning saknas och rättspraxis är ytterligt begränsad. Ännu mera påtagliga är de omständigheterna, att rembursen genom UCP fått en reglering som inte är knuten till *ett* land. Vidare visar bankerna i praktiken en viss lyhördhet för hur ett problem löses av andra banker. Härtill kommer att en remburs öppnad av en svensk bank skulle anses ha mindre värde vid utrikeshandelstransaktioner, om svenska domstolar bedömde vissa centrala remboursproblem på ett väsentligt annorlunda sätt än domstolar i andra länder. Man måste också vara medveten om att kundhänsyn kan leda till ett annat resultat än ett strikt juridiskt resonemang skulle ha gjort. Liksom i andra affärssammanhang förekommer ex gratia-utbetalningar. Det är dock inte möjligt för någon annan än för den som länge praktiskt arbetat med remburser att med någon precision kunna peka på några kundhänsynsprinciper eller riktlinjer för hur man utnyttjar kollegers uppfattningar.

Dessa faktorer, men även andra, kan leda till att man i stället anser sig böra välja ett »internationellt» perspektiv. Det kan också förefalla rimligt, att ett ämne av – i vidsträckt mening – centralt handelsrättslig karaktär bör diskuteras i ett sådant perspektiv. Detta gäller inte minst då det rör sig om företeelser med rötter i den lex mercatoria, som en gång utvecklades som kutymer utanför lokala rättsordningar.

Å andra sidan är det av flera skäl svårt att beskriva juridiska företeelser i ett »internationellt» perspektiv, i synnerhet då det gäller att ta ställning till enskilda tvister. Varje land har sin egen domstolsorganisation, som är underkastad nationella regler. Den juridiska begrepps- och regelapparaten är i stora delar nationellt betingad och har ett visst »inre samband», som kan försvåra en jämförelse med likartade regler i andra rättsordningar. Varje rättsordning uppvisar därför särdrag – större eller mindre – vare sig det gäller avtalsmekanism, mellanmansrättsliga relationer, skadeståndsrättsliga principer eller tredjemansförhållanden. Sådana nationella särdrag måste man naturligtvis ta hänsyn till när man bedömer enskilda avgöranden, även när det gäller en internationell företeelse av typ remburs. Härvid gäller också att en enskild rättsordning kan ha större svårigheter att acceptera vissa företeelser än en annan. Ytterligare ett problem i det sammanhanget är att bestämma omfånget av det »allmänna juridiska stoff» som skall anses nödvändigt som bakgrund för en diskussion av de speciella remboursproblemen.

Härtill kommer att rembursreglerna vuxit fram successivt. Ju fler länder som anslutit sig till rembursreglerna desto större hänsyn har man av naturliga skäl måst ta till olika särintressen. Det är ingalunda ett okänt fenomen också i andra sammanhang att det visar sig vara svårt att vidta även av praktiska skäl nödvändiga modifieringar då ett stort antal företrädare med olika särintressen skall enas. På så sätt kan det i framtiden komma att visa sig svårt att regelbundet anpassa UCP till nya förhållanden.

Å ena sidan kan sägas, att engelsk rätt kommit att få stor betydelse för den rättsliga regleringen av remburser. Detta sammanhänger med Londons betydelse som internationellt finanscentrum. Å andra sidan hade fransk och kanske framförallt tysk rätt ett stort inflytande på utformningen av UCP i deras första version. En viss anpassning av UCP till den engelska uppfattningen var nödvändig, innan England och Commonwealth så småningom anslöt sig till UCP i 1962 års version. Härjämte har efter hand

en viss anpassning skett m h t de ekonomiska, banktekniska och andra förhållanden som numera råder. På så sätt kan regleringen av rembursen kanske snarare sägas vara multinationell än internationell och spegla en kompromiss mellan de olika inblandade rättsordningarna. Samtidigt uttrycker UCP principer, som företrädare i en mängd olika länder för internationell handel enats om som lämpliga. På så sätt synes UCP onekligen vara att hänföra till »internationella handelsrättsliga» bestämmelser. De synes också genom sin spridning och förankring böra tillmätas en större juridisk tyngd än »vanliga» standardformulär av typ »agreed documents» och av »take-it-or-leave-it-karaktär». I sammanhanget är det emellertid också nödvändigt att uppmärksamma, att UCP långt ifrån reglerar alla frågor som kan uppkomma i anslutning till remburser, utan flera spörsmål måste lösas med hänsyn till de individuella omständigheterna och i förhållande till nationella lagregler eller rättspraxis.

Detta innebär enligt min mening, att en uppläggning där utgångspunkt tas i svensk eller skandinavisk rätt med vissa komparativa utblickar, knappast skulle ge en rättvisande föreställning om rättsliga problem i samband med rembursen. Det är å andra sidan inte möjligt att välja en helt »internationell» infallsvinkel, eftersom i vissa rättsliga frågeställningar rörande remburser nationella rättsprinciper kan tänkas skjuta UCP åt sidan eller bli tillämpliga, då UCP inte innehåller någon reglering. Samtidigt skulle en omfattande komparation där det gällde att samla största möjliga antalet rättsfall från största möjliga antalet rättsordningar bli omöjlig att genomföra redan av språkhänsyn. Vidare skulle det bli ytterst svårt att strukturera stoffet. Jag har därför – ingalunda unikt – valt en kompromissernas väg. Jag har velat försöka bibehålla ett internationellt perspektiv utan att tänja detta utöver det rimligas gräns. Det är uppenbart, att olika länders rättspraxis i flera avseenden uppvisar olikheter, till en del kanske beroende på att rättsfallen har olika ålder, till en del på att bakomliggande juridiska föreställningsramar skiftar. Det vore dock enligt min mening fel att förankra en undersökning där studieobjektet har så stor internationell spridning och rättslig förankring i nationell rätt med komparativa utblickar. Utgångspunkten för undersökningen är de internationella rembursreglerna och en del av den rättspraxis som finns, samt den diskussion som förts framförallt i engelsk, amerikansk, fransk och tysk rätt. Valet av dessa rättsordningar som särskilt belysande, hänger samman med att de på olika sätt haft särskilt stor betydelse för rättsutvecklingen i många delar av världen, inte minst när det gäller utvecklingen av en rättslig reglering som i skiftande avseenden rör internationell handel. Även om jag således inte direkt baserar framställningen i svensk rätt, spelar denna naturligtvis ändå en stor roll därigenom att min juridiska bakgrund finns i svensk rätt och även såtillvida, att jag valt att i vissa avseenden centrera diskussionen på svenska förhållanden och välja svensk rätt som utgångspunkt eller ibland som enda illustration. Detta gäller i synnerhet avsnitten rörande den rättsliga funktionsbestämningen av remburstransaktionen och rörande överlåtelse av remburs. I enstaka fall har jag dessutom valt exempel från andra länder.

Nackdelarna med en sådan uppläggning är uppenbara. Dels är det svårt att göra en rättvisande jämförelse mellan rättssystem med olika bakgrund, föreställningsramar och begreppsapparater och där lagstiftnings- och domstolstraditioner skiftar. Samti-

digt måste man emellertid komma ihåg att det kanske i högre grad är struktureringen av det rättsliga stoffet och graden av abstrahering som skiljer de olika rättssystemen än de konkreta lösningarna. I vissa avseenden blir resultatet av en rättslig prövning betydligt mindre, än vad de strukturella skillnaderna ger anledning att förmoda. Detta torde särskilt vara fallet då det gäller bedömningen av tvister som rör internationell handel, varvid naturligtvis stor betydelse måste tillmätas den omständigheten, att parterna ofta reglerat sina relationer i skriftliga, ibland mycket detaljerade avtal.

Redan har antytts, att det som innefattas i »rembursrätt» speglar en utveckling. Vissa principer kvarstår i stort sett oförändrade sedan gammalt, andra har efter hand modifierats sedan nya stater anslutit sig till rembursreglerna och sedan olika affärsmönster utvecklats, ytterligare en tredje kategori av principer har tillkommit under senare tid beroende på krav som följer av ekonomisk-tekniska förhållanden.

Härvid uppkommer ytterligare en svårighet, nämligen valet av material att arbeta med. Därvid måste de idémässiga skillnaderna mellan å ena sidan common-law-traditionen och å den andra den kontinentaleuropeiska (romansk-germanska) traditionen beaktas. Medan den senare haft svårighet att infoga rembursen – ett institut som inte särskilt reglerats i Code Civil eller Bürgerliches Gesetzbuch – i sitt system med en idéhistoriskt fullständig lagreglering har den förra haft svårigheter att godta rembursarrangemanget på grund av utvecklingen av vissa rättsliga principer och doktriner.

Vidare uppkommer frågan hur rättspraxis skall användas. Bör man endast utnyttja överrättspraxis eller bör även utslag från underrätter komma ifråga. Även om underrättspraxis inte alls har samma vikt som utslag från högsta instans kan de ha stort värde som illustrationsmaterial beträffande hur individuella dispyter lösts. Common law arbetar traditionellt i högre grad med rättspraxis även från äldre epoker än andra system. Detta kan föranleda frågan, i vad mån äldre rättsfall bör användas för att belysa förhållanden som numera är fastslagna i rembursreglerna. Bör man helt bortse från dem, eftersom de inte längre är intressanta? Bör endast sådana nämnas som avviker från regleringen i UCP eller endast rör förhållanden som inte klart regleras i UCP? Det går knappast att ge ett generellt svar på denna fråga. I vissa fall kan rättspraxis som senare medfört ändringar i UCP vara belysande för utvecklingen, i andra fall kan de framstå som mindre intressanta. I vissa fall har reglerna i UCP utformats i motsättning till äldre rättspraxis osv.

Jag har inte konsekvent hållit mig till endera av de komparativrättsliga metoder som utvecklats, d v s en *Länderbericht-* eller en s k *analytisk* metod. Detta sammanhänger med att min avsikt inte varit att konsekvent försöka utkristallisera och strukturera skillnaderna mellan de olika rättssystemen som här utnyttjas. Det är alltså inte frågan om ett försök att finna en engelsk, tysk, norsk, etc rembursrätt eller hur alla de utnyttjade rättsordningarna ser på varje enskild punkt som diskuteras. Utgångspunkten är fortfarande, att rembursrätten måste ses som ett »internationellt» rättsområde, där de individuella rättsordningarna i skilda avseenden uppvisar olika avvikelser.

Därför har jag inte heller velat nämna de olika rättssystemen i genomgående samma ordning. I vissa fall synes det kunna vara lämpligare att börja illustrationen i ett av de berörda rättssystemen, i ett annat fall i ett av de övriga. I en del fall har jag för

övrigt endast utnyttjat förhållandena i något av dem. Tveklöst har de anglo-amerikanska avgörandena kommit att dominera, fr a beroende på det jämförelsevis större antalet rättsfall som återfinns där.

Inledningsvis har jag velat försöka bestämma rembursen och den finansieringsmiljö i vilken den fungerar. Det skulle ha varit möjligt att välja en uppläggning med en allmän del och en speciellt rembursrättslig del. När jag slutligen bestämt mig för att inte välja en sådan formell uppdelning hänger detta samman med, att jag sett det som väsentligt att försöka bibehålla ett köprättsligt perspektiv, även då de mera speciella rembursfrågorna diskuteras, liksom ett transporträttsligt vid diskussionen av dokumenten. Däremot har jag i vissa kapitel velat i särskilt hög grad understryka rembursens köprättsliga samband resp rembursens användningsområde vid sidan av eller tillsammans med andra instrument eller företeelser.

I ett kapitel understryks så ytterligare sambandet mellan den bakomliggande transaktionen och rembursen. Det är nämligen viktigt att uppmärksamma de krav som det bakomliggande avtalet ställer på rembursen och hur dessa uppfylls och därefter återkopplingen till relationerna i rembursen. Vidare diskuteras i ett kapitel frågan om remburstransaktionens förhållande till avtalsmekanismen. Detta kapitel bör läsas i relation till det avsnitt, där en diskussion förs beträffande hur rembursen ansetts kunna infogas i de olika rättssystem som här diskuteras.

Ett särskilt avsnitt ägnas åt en del av de olika dokument som kan förekomma i samband med export- och importaffärer, och som därmed har en central funktion i remburstransaktionen. I synnerhet diskuteras härvid vissa frågor rörande transportdokumenten. Avsnittet om dokumentgranskningen kan göras ytterst omfattande utan att för den skull en generell precisering blir möjlig. Jag har därför valt att försöka belysa problemen utan att på något sätt försöka lämna en fullständig rättsfallsöversikt.

En central del av studien tar sikte på de olika relationerna i rembursen. Därvid diskuteras de inblandades rättigheter och skyldigheter och konsekvensen av att vissa skyldigheter åsidosätts.

Avslutningskapitlet siktar till att dels ge vissa sammanfattande synpunkter dels också peka på några frågor som har betydelse utan att de för den skull har ansetts böra särskilt behandlas. I ett appendix återfinns den svenska texten till UCP 1974, några speciella avtalsbestämmelser m m, olika formulär och dokument samt några exempel på transaktioner, där uppläggningen av rembursförfarandet diskuteras.

Understrykas bör också att jag *i första hand* har den oåterkalleliga rembursen för ögonen. Vidare kan nämnas, att jag omväxlande använder uttrycken rembursbank och öppningsbank, att i vissa fall bara ordet bank använts, där precisering inte varit nödvändig, och att termen korrespondentbank kan avse antingen aviseringsbank eller bekräftelsebank.

Framhållas bör också, att den valda uppläggningen leder till en del upprepningar, som i någon mån motverkats med hänvisningar fram resp tillbaka. Jag har emellertid föredragit att diskutera de olika problemområdena separat med korsreferenser framför att stympa vissa avsnitt för att upprepningar skall undvikas. Därigenom torde också läsningen av de separata avsnitten underlättas.

1 Några juridiska aspekter på utrikeshandelstransaktionen

1.1 KÖP – BETALNING – FINANSIERING

Köpavtalets huvudprestationer är för säljaren att på överenskommet sätt leverera det avtalade godset och för köparen att betala det avtalade priset i enlighet med betalningsvillkoren. De klausuler, som beskriver godset, anger tid och plats för dess leverans samt fastställer pris och betalningsvillkor, är följaktligen centrala.

Redan under tillverkningsskedet binder säljaren kapital i objektet, och det är givet, att han har intresse av att så långt som möjligt skaffa sig säkerhet för att han verkligen får betalt. På motsvarande sätt vill naturligtvis köparen säkra sig för att avtalsenlig leverans av godset verkligen kommer att ske.

Det finns ett samspel mellan parternas ekonomiska överväganden och den juridiska regleringen rörande kostnadernas fördelning och betalningsklausulernas utformning. Detta samspel måste beaktas vad gäller dels relationerna mellan parterna i köpavtalet dels förhållandet mellan köpavtalet och rembursen.

Den s k Zug-um-Zug-principen,[1] som innebär att säljarens resp köparens prestationer utväxlas mot varandra – i utbyte mot betalning utlämnar säljaren godset till köparen – har sin utgångspunkt i avhämtningsköpet. Med ett ekonomiskt betraktelsesätt leder principen till att säljaren under produktionsskedet (före leverans) finansierar godset, medan köparen måste ordna med finansiering från leveransen, så att han kan betala godset kontant. Principen är också ganska lättförståelig med tanke på den ekonomiska säkerheten för resp part.[2] Köparen har i detta fall möjlighet att inspektera godset och godkänna det samtidigt som säljaren kan vägra att utlämna godset om han inte får betalt.[3]

Vid internationella köp, som innefattar en transport från en ort till en annan, är Zug-um-Zug-principen redan av praktiska skäl inte användbar, vilket också framgår av 15 § i KöpL.[4] Endera parten måste alltså bära de olika risker som är förknippade med

[1] *Almén* s 133 not 2, *Hellner*, Köprätt s 58. Jfr även SOU 1976:66 s 67.

[2] *Hellner*, Köprätt s 59, *Krüger* s 126 f.

[3] Givetvis kan även i sådana sammanhang uppkomma problem rörande påstådda kontraktsbrott å endera partens sida med skadestånds- eller andra krav till följd.

[4] *Almén* s 153 ff, *Hellner*, Köprätt s 60. Jfr SOU 1976:66 s 68.

att godset befinner sig under transport.[5] KöpL har härvid utgått från, att godset anses *avlämnat,*[6] då självständig transportör omhändertagit godset för transport till köparen. Å andra sidan behöver köparen inte betala godset förrän detta kommer fram till köparen. I 16 § KöpL har denna regel anpassats till godstransport, där särskilt transportdokument utfärdats:

»Utfärdas i fall, som i 15 § avses, för godsets försändande fram till bestämmelseorten konossement eller ock fraktsedel, som är så inrättad, att säljaren efter dess utgivande till köparen ej äger över godset förfoga, och är köpet att hänföra till handelsköp, skall godset anses sålt att betalas emot nämnda handling efter ty i 71 § sägs.»[7]

Som synes har tankegången bakom Zug-um-Zug-principen till en del kunnat bibehållas, men praktiska skäl har framtvingat en modifikation av den.

Konstateras måste då, att parterna har frihet – inom ramen för avtalsfriheten och med beaktande av »sakrättsliga inskränkningar» – att själva välja uppläggning för transaktionen. Dessa förhållanden har också betydelse för en finansiär som är intresserad av att ha säkerhet i godset. Därmed är också sagt, att ur krediträttslig synpunkt avseende måste fästas vid »äganderättens övergång», något som har betydelse för både säljarens och köparens kreditorer.[8] I skandinavisk rätt är äganderättens övergång och farans övergång från säljare till köpare inte knutna till samma skede.[9] Här är äganderättens övergång inte helt densamma när det rör sig om köparens skydd mot säljares borgenärer, hans skydd gentemot andra eventuella köpare eller säljarens skydd mot köparens borgenärer.

5 Beträffande innebörden av att »stå faran» och skillnaden mellan »Preisgefahr» och »Leistungsgefahr» se *Rodhe*, Obligationsrätt s 363 ff. Jag talar här om de olika risker som är aktuella vid ett köp som förknippas med en transport inkl de ovan nämnda riskerna förbundna med transporter och kreditrisken.

6 Begreppet avlämnande har inte helt samma betydelse som »délivrance», »delivery» och »Lieferung», se *Rabel* I s 315 ff.

7 Jfr *Hellner,* Köprätt s 62 ff, *Krüger* s 130 f. SOU 1976:66 innehåller vissa förslag till ändringar i förhållande till den gällande regeln och stadgar:

»Utfärdas i fall som avses i 15 § konossement för godsets transport fram till bestämmelseorten eller transporteras godset eljest till köparen på sådana villkor att säljaren ej längre får förfoga över godset, är köparen vid handelsköp skyldig att betala mot konossement eller när han mottagit fraktsedel eller annat sådant bevis för att godset transporteras på så sätt som nämnts. Köparen får i sådant fall ej innehålla betalningen därför att godset ännu icke kommit honom tillhanda eller han ej haft tillfälle att undersöka det.»

Jfr SOU 1976:66 s 193 ff och 227 ff.

8 Jfr *Lagergren* s 18: »If, for example, the contract is on a cif basis, the risk of loss may pass on shipment, the transfer of the documents may entitle the seller to the payment of the price, while only delivery by the carrier to the consignee will defeat the seller's right of stoppage *in transitu* or protect the buyer against subsequent purchasers.»

9 *Lando,* Udenrigshandelens kontrakter s 235. *Lagergren* passim.

I svensk rätt gäller härvid genomgående traditionsprincipen.[10] När det gäller dansk och norsk rätt upphör säljarens skydd gentemot kreditköpare och hans borgenärer när köparen fått varan i sin besittning. I övrigt kan i vissa fall i stället avtalets ingående läggas till grund. I flera rättsordningar övergår äganderätten till köparen vid samma tillfälle i dessa relationer. I tysk rätt är utgångspunkten att äganderätt och risk går över till köparen då »Übergabe» sker.[11] I Frankrike är utgångspunkten i stället, att så snart parterna avtalat om pris och gods övergår äganderätten i relationen mellan parterna, men detta anses även gälla i förhållandet mellan köparen och säljarens borgenärer.[12] I engelsk rätt övergår enligt Sale of Goods Act sec 17 och 18 äganderätten när parterna avser att den skall övergå.[13] I amerikansk rätt regleras frågan i UCC i sec 2–401 och 2–402 jämfört med 2–503.

Härvid bör ett par förhållanden i anglo-amerikansk rätt uppmärksammas. Den anglo-amerikanska köprätten har utvecklats ur common law och ur lex mercatoria. »The law merchant was suffused with what one might call the psychology of market overt. In market overt (»open market»), goods were as freely transferable as bills, notes, and paper money. A buyer of goods in market overt acquired full rights to the goods. If he bought in good faith and for value, his claims were superior to those of any prior owner, even if the goods had been stolen.»[14] I common law-länder anpassades efter hand law merchant i riktning mot kontraktsprinciper, och »the intention of the parties» fick allt större betydelse. Köprätten kom att cirkla kring begreppen »property» eller »title to goods». »Title was an invisible rope which tied a chattel to its original owner, until title legally »passed» to a buyer. Title was a concept of intention: in broad theory, it passed when it was intended to pass. But the rules of title were subtly skewed in the direction of favoring seller's rights. English and American cases agreed that title could pass without either payment or delivery, if so intended.»[15]

Beroende på vad som avtalats rörande betalningen kan finansieringen av de olika skedena åvila säljaren eller köparen på varierande sätt. Det ankommer givetvis därför på resp part att söka lösa sin finansiering på lämpligt sätt. Om köparen skall betala under förskeppningsstadiet är det fråga om förskottsbetalning, varvid köparen måste ordna med finansiering av transaktionen från en tidpunkt före avlämnandet av godset. Ifall säljaren skall finansiera köpet även under en viss tid efter det godset utlämnats till köparen, är det fråga om ett kreditköp.

Betalningsklausuler uppvisar stor variationsrikedom där, beroende på avtalet, olika slags säkerheter kan medges den ena eller den andra parten. När köparens kreditvärdighet är okänd eller osäker, eller säljarens förtroende för de ekonomiska förhållan-

[10] Exempelvis *Hellner*, Köprätt s 219 ff.

[11] *Rabel* II s 309 f, *Lagergren* s 65 och 68 ff. Jfr *Forssell* s 52 ff.

[12] Se Code civil art. 1583, *Lagergren* s 66. Jfr *Forssell* s 56 ff.

[13] Se *Chalmer's* s 25 och 111. Jfr *Lagergren* s 66: »It was early recognized in England that, as soon as the contract was made, the bargain was »good» or »perfect» and the buyer could then have the goods by an action of detinue and the seller could have the money by an action of debt.» Här bör understrykas, att de komplicerade processtekniska common law-reglerna en gång lett fram till att olika dispyter endast kunde bedömas av domstol om speciella förutsättningar förelåg och särskilda former iakttogs.

[14] *Friedman* s 232.

[15] Ibid.

dena i köparlandet är litet och säljarens risk som störst, är förskottsbetalning önskvärd ur säljarens synvinkel. Om å andra sidan ingen eller endast liten risk föreligger för säljaren, är det inte osannolikt, att exporttransaktionen kan ske på »öppen kredit». Beaktas måste, att all finansiering innebär kostnader, och resp part har därför ofta även ett ekonomiskt skäl att uppskjuta betalningen så länge som möjligt.[16] Mellan de båda ytterligheterna finns ett flertal varianter.

Bland olika metoder för betalning och ekonomisk säkerhet kan nämnas:

a) Förskottsbetalning, varvid köparen riskerar att godset ej levereras, trots att han betalat;

b) Förskottsbetalning, där köparen begär en borgensförbindelse, ev en bankgaranti, som täcker återbetalningen av förskottsmedlen ifall köparen skulle ha rätt att kräva sådan återbetalning;

c) Oåterkallelig och ev bekräftad remburs;

d) »Confirming», där finansiären ev till säljaren bekräftar (confirms) att han betalar den köpta varan kontant vid leverans och lämnar köparen kredit (upp till 6 månader);

e) Dokumentinkasso, då säljaren sänder dokumenten till en utländsk bank för inkassering, varvid dokumenten utlämnas mot betalning;

f) Dokument mot en dragen växel (documents against acceptance), då säljaren sänder dokumenten med en tratta dragen på köparen till en utländsk bank, som utlämnar dokumenten till köparen mot hans accept;

g) »Öppen kredit» på särskilt avtalade eller sedvanliga villkor.

Dessa metoder kan ytterligare kombineras och varieras och det finns även andra förfaranden. I synnerhet i större transaktioner sker ofta en kombination av förskott och kredit. I vissa fall accepterar köparen växeln med en bank som avalist. I en del länder har bank rätt att acceptera en växel endast under remburs. Den valda utformningen av betalningsklausulen beror på ett stort antal faktorer, bl a parternas förhandlingsposition och förtroende för varandra, samt vilka de inblandade länderna är.

Som redan nämnts förekommer rembursen framför allt vid internationella transaktioner men även på nationell basis. Den kan utnyttjas i de mest skiftande sammanhang. Dess främsta användningsområde är i samband med varuförsäljning av större eller mindre varupartier, men den begagnas också ofta i samband med andra typer av avtal, t ex avtal om entreprenad, befraktning, skeppsbyggnad, skrotning, och leverans av nyckelfärdiga fabriker. Dessa varierande användningsområden hänger bl a samman med att remburs ibland förekommer i stället för bankgaranti och att vissa länder har valutabestämmelser som kräver att remburs skall ställas.

Rembursen innefattar bl a ett betalningsåtagande, där en bank lovar utbetala angivet belopp på angivna villkor. Det är genom denna betalningsutfästelse som rembur-

[16] Valutakursförändringar m m kan å andra sidan medföra att andra bedömningar kommer att väga tyngre.

sen kan fylla sina olika funktioner, nämligen en betalnings-, en säkerhets- och en finansieringsfunktion. Funktionstyngdpunkten varierar i olika länder under olika perioder. I England skjuts ofta kreditfunktionen i förgrunden på så sätt, att remboursen ofta används i samband med växlar, medan detta nästan aldrig förekommer i exempelvis Tyskland.[17] Detta hänger åtminstone delvis samman med den höga tyska stämpelskatten för växlar, men även delvis med att man där ser kombinationen som onödig.[18] På så vis kan man säga att remboursen i Tyskland kommit att användas huvudsakligen som betalnings- resp säkerhetsinstrument, medan i England remboursens finansieringsfunktion är mer framträdande.

Remboursen kan även utgöra basen för en »back-to-back-credit» – eller liknande arrangemang, varvid en remburs ligger som säkerhet för en ny remburs till förmån för en annan beneficient. Rembursbeloppet – eller en del därav – kan också oåterkalleligt överlåtas till en tredje person, som är beredd att godta en sådan överlåtelse just eftersom betalningen kommer från en bank. Sådana överlåtelser bedöms på olika sätt i olika rättsordningar och den ekonomiska säkerhet de medför beror därför i hög grad på vilken rättsordning som är tillämplig.

1.2 BANKENS ÅTAGANDE

Bankerna spelar en central roll i remburstransaktionen och några ord bör därför nämnas om bankernas affärsåtagande i sammanhanget.

Bankens huvuduppgift är att företa en utbetalning (eller motsvarande) samt att granska dokumenten.[19] Ifall det rör sig om en oåterkallelig remburs är det fråga om ett självständigt betalningsåtagande från bankens sida. Är det en återkallelig remburs anses utbetalningen endast göras för uppdragsgivarens räkning. Bankens betalningslöfte skall uppfyllas när vissa specificerade dokument presenteras. Banken har att göra en självständig bedömning av om dokumenten är rembursenliga och kan vid oåterkallelig remburs inte komma från denna bedömningsskyldighet genom att hänvisa till, att dess uppdragsgivare inte anser att dokumenten svarar mot remburskraven. Banken kan däremot söka få uppdragsgivarens godkännande av dokument som enligt banken inte motsvarar rembursvillkoren. Här kan en fråga bli huruvida läran om *negotiorum gestio* i vissa fall kan bli tillämplig i samband med remburs.

[17] *Angersbach* s 26, *Eberth* i JBL 1977 s 31 f, *Gutteridge & Megrah*, s 74 ff, *Harfield*, Bank credits bl a s 125 ff och 154 ff. Härvid har *Ellinger*, Documentary letter of credit s 27 ff påvisat den nära anknytningen i utvecklingen i England och USA av »the commercial letter of credit» och »bankers' practice of accepting drafts on behalf of importers from both sides of the Atlantic, particularly when these drafts were accompanied by documents of title to the merchandise shipped or stored». Denna anknytning framgår också av The bill on London, passim.

[18] *Eberth* i JBL 1977 s 32.

[19] Vid dokumentinkasso har banken normalt ingen skyldighet att särskilt granska dokumenten, se vidare nedan s 112.

Banken har sålunda vid oåterkallelig remburs ett uppdrag som innefattar att den påtar sig ett självständigt betalningslöfte (eller beroende på uppläggningen av transaktionen betalningsförmedling) samt dokumentgranskning. Det är uppenbart, att UCP innehåller centrala regler om bankens uppgifter i samband med remburstransaktionen, men härutöver finns andra bestämmelser som kan ha betydelse. UCP är nämligen ingalunda uttömmande, varken när det gäller relationen mellan de inblandade parterna eller deras ansvar sinsemellan. Inte heller innehåller UCP några föreskrifter om lån eller kredit, även om bankens självständiga betalningslöfte kan vara förknippat med en kredit till uppdragsgivaren (eller ev till beneficienten). I den mån UCP inte ger tillräcklig ledning för att vissa spörsmål skall kunna avgöras måste sådan hämtas från andra avtalsvillkor, lagstiftning och rättspraxis. Vidare kan UCP komma i konflikt med vissa rättsliga principer. Exempelvis måste regleringen av lån och kredit sålunda sökas på annat håll, och därför bör i sammanhanget några ord nämnas om dessa företeelser.

En fråga är givetvis om termerna lån och kredit är synonyma.[20] I svensk lagstiftning används begreppet lån huvudsakligen i meningen saklån; för lån av penningar har försträckning varit den juridiska benämningen, även om termen lån är praktiskt helt förhärskande.[21] Kreditavtalet har inte fått någon speciell reglering i svensk privaträttslig lagstiftning, men termen är väl etablerad i olika sammanhang.[22]

I vissa rättssystem görs en åtskillnad mellan låneavtal och kreditavtal som två särskilda juridiska avtalskategorier. Själva basen för kreditavtalet utgörs av det avtal varigenom krediten beviljas, vilket alltså ur den synvinkeln är viktigare än utbetalandet av kreditbeloppet.[23]

I svensk rätt synes man inte iaktta någon helt klar skillnad mellan löftet om lån och utbetalningen,[24] och inte heller mellan det som benämns avtal om lån och kreditavtal. Ofta är avtalet om »lån» och själva utbetalningen som föranleds av avtalet också samtidiga. I praktiken framstår därför försträckningen ofta som ett benefikt realav-

[20] *Meznerics* s 49 ff. Jfr *Nordströms* diskussion om förhållandet mellan kredit och försträckning s 24 f.

[21] HB kap 9, 11 och 13, se *Bengtsson* s 69, jfr *Bergström,* Särskilda avtalstyper II.

[22] I 53 § Lagen om bankrörelse talas om in- och utlåning av penningar. Det finns en särskild lag om kreditaktiebolag av 26 april 1963. Termen kredit används hos *Ask* s 2 ff, *Thunholm* fr a s 76 ff och i flera ekonomiska sammanhang. Se även *Tiberg,* Kreditsäkerhet i fartyg.

Även i flera andra rättsordningar saknas särskild reglering av kreditavtalet, jfr *Meznerics* s 27 ff.

[23] *Meznerics* s 49 ff. (Jfr contract of opening a credit, Krediteröffnungsvertrag, ouverture de crédit.) Jfr även *Ask* s 2 och 11 ff. *Harfield* op cit, uppmärksammar på flera ställen distinktionen, och förf pekar även på den här i sammanhanget betydelsefulla skillnaden mellan »loan and bank credit», se exempelvis s 6 ff. Om föravtal i ett vidare perspektiv bl a *Austenaa* s 40 ff.

[24] Exempelvis talas om att bevilja en checkräkningskredit, som kan utnyttjas av »beneficienten». *Burling,* Något om konsten . . . s 104 synes i utmätningssammanhang indirekt jämställa en beviljad checkräkningskredit med en utnyttjad, en uppfattning, som *Walin* i SvJT 1977 s 483 ff enligt min mening på goda grunder inte delar. Diskussionen har fortsatts i SvJT 1978 s 282 ff och 296 ff.

tal.[25] Banker och andra kreditinrättningar betingar sig vid »kreditavtal» dock alltid någon form av ersättning.[26] Härvid är då att märka, att en bank eller annan kreditinrättning ofta betingar sig en viss ersättning för att krediten överhuvudtaget beviljas att betalas då avtalet träffas eller i samband med utbetalningen av beloppet. Vidare betingar sig kreditinrättningen normalt en viss årlig ersättning för det utlovade kreditbeloppet, oavsett om krediten utnyttjas. Därutöver anses normalt inte »beneficienten» ha någon skyldighet att verkligen utnyttja den beviljade krediten, men om han gör det måste han betala avtalad ränta[27] och i vissa fall även en särskild avgift.

Med den internationella handelns tillväxt har också en säljarens marknad i viss mån förskjutits mot en köparens, åtminstone med avseende på vissa produkter, och krediter i samband med exporttransaktionen har blivit ett allt viktigare konkurrensmedel.[28]

I samband med internationell varuhandel har utvecklats flera olika typer av krediter, där alltjämt bankerna framstår som de främsta kreditgivarna,[29] men där också andra finansieringsinstitutioner (ofta ägda eller styrda av bankerna) kommit att spela en betydande roll. För att möta kreditkonkurrensen har den privata industrin tvingats kräva allt större statligt deltagande i finansieringen av export, och staten har också i flera länder direkt engagerat sig i samband med exportkredit och/eller exportkreditgarantier, framför allt av sysselsättningsskäl och med hänsyn till betalningsbalansen.

Åtskillnad brukar göras mellan kortfristig, medelfristig och långfristig kredit,[30] och utformningen av krediten skiftar beroende på varutyp, berörda länder, det ekonomiska ändamålet med transaktionen, formen etc.[31] Vid löpande import- och exportaffärer är det naturligt nog normalt fråga om korttidsfinansiering upp till 6 månader.

Ur juridisk synvinkel består den mest karakteristiska skillnaden mellan de olika typerna av kreditavtal i det sätt på vilket framtida fullgöranden skall ske. Härvid gör man inom bankkreditens (som oftast är av kortfristig eller medelfristig natur) ramar en åtskillnad mellan löpande krediträkning, växelkredit, borgenskredit, garantikredit och diskonteringskredit. Dessa kategorier utgör inte några klart åtskilda typer sinsemellan och exemplifieringen är alls inte uttömmande.[32]

Inom ramen för köpavtalet kan säljaren-köparen på olika sätt bestämma även uppläggningen av den externa finansieringen. Säljaren kan exempelvis finansiera sin kredit hos en bank eller köparen kan finansiera sin förskottsbetalning hos en kreditinrättning. I anslutning till köpavtalet träffas följaktligen inte sällan även ett fristående kre-

[25] Se *Bengtsson* s 69 ff. Jfr *Ask* s 11 och 54. Av HB 9:10 framgår också, att denna utgångspunkt överensstämmer med lagens förutsättning: »Haver man lånt penningar på viss tid, och ej ränta för dem utfäst; vare då ej skyldig den att giva.» Yrkesmässigt lämnad kredit torde alltid vara förknippad med gäldenärens förpliktelse att betala ränta. Jfr här även skillnaden mellan bankgaranti och borgen, se bl a *Bergström,* Några problem rörande bankgaranti s 21 ff.

[26] Detta framgår av *Thunholm* på flera ställen. Som motprestation vid beviljandet av krediten utgår ibland en särskild avgift, medan ränta utgör huvudersättningen för den utnyttjade krediten. Jfr f ö även förhållandet vid bankgaranti.

[27] *Meznerics* s 51 f.

[28] Se exempelvis Svensk Export s 3 ff och *Swedberg* s 306 ff. Jfr även *Thunholm* s 77 ff.

[29] *Meznerics* s 25, *Thunholm* s 77 ff.

[30] Bl a *Norgren & Uggla* s 46 ff, 59 ff och 91 ff.

[31] Jfr *Meznerics* bl a s 25 ff och *Thunholm* s 79 ff och 172 f samt *Uggla & Norgren* s 46 ff, 59 ff, 77 ff, 82 ff samt 91 ff.

[32] Se exempelvis *Meznerics* s 61 ff och *Thunholm* s 76 ff. Jfr även *Norgren & Uggla* fr a sid 46 ff och *Harfield,* Bank credits fr a s 154 ff.

ditavtal. Ofta förhåller det sig vidare så, att säljaren hjälper köparen att få kredit, varvid köparen själv står som låntagare även om säljaren har hjälpt till att förmedla lånet. Det omvända förhållandet förekommer också.[33]

Bankerna kan ha många olika uppgifter i förhållande till sina kunder. Med primärförpliktelsen enligt uppdraget följer ofta rådgivning av olika slag som banken helst lämnar »utan förpliktelse». Juridiskt kan knappast råda någon tvekan om, att banken har ett avtalsförhållande med sin kund, även om såväl innehållet i avtalet som sanktionerna kan vara diffusa. Som framgår nedan har doktrinen haft vissa svårigheter att bestämma rembursarrangemangets juridiska karaktär. I det svenska remboursformuläret utgår man i de särskilda villkoren från att det rör sig om ett uppdragsförhållande. I vissa länder hänvisar bankerna vid alla uppdrag generellt till sina »allmänna villkor». Engelska och amerikanska banker synes inte generellt tillämpa sådana villkor, medan svenska banker ibland hänvisar till sådana. Tyska banker tycks däremot generellt hänvisa till tillämpliga »allmänna villkor». I Commerzbanks Allgemeine Geschäftsbedingungen sägs under »allgemeines» rörande bankens allmänna relation till kunden:

»Das Geschäftsverhältnis zwischen Kunden und Bank ist ein Vertrauensverhältnis. Die Bank stellt ihrem Kunden ihre Geschäftseinrichtungen zur Erledigung verschiedenartigster Aufträge zur Verfügung. Der Kunde darf sich darauf verlassen, dass die Bank seine Aufträge mit der Sorgfalt eines ordentlichen Kaufmanns erledigt und dabei das Interesse des Kunden wahrt, soweit sie dazu im Einzelfall imstande ist. Die Mannigfaltigkeit der Geschäftsvorfälle, ihre grosse Zahl und die Schnelligkeit, mit der sie zumeist erledigt werden müssen, machen die Aufstellung bestimmter allgemeiner Regeln erforderlich, an die sich beide Teile zu halten haben. Nur so können Kunde und Bank wissen, was unter ihnen rechtens ist. Nur so können die beiderseitigen Belange und Risiken sowie die Entgelte des Kunden für die Leistungen der Bank in angemessener Weise gegeneinander abgewogen werden.»[33a]

1.3 RÄTTSREGLER I DETTA KOMMERSIELLA MÖNSTER

1.3.1 Allmänt

Ett väsentligt drag i exporttransaktionen är, att den rör sig över gränserna mellan olika länder och således måste anpassas till flera olika rättssystem. De som tar del i exporttransaktionen måste ta hänsyn till rättsregler av varierande slag i flera länder, exempelvis tullföreskrifter, valutabestämmelser, regler om inskränkning av export eller import, tvingande regler rörande vissa avtalstyper o s v. De offentligrättsliga och konkurrensrättsliga reglerna kan skifta avsevärt mellan olika länder och under olika tidsperioder beroende på de ekonomiska förhållanden och uppfattningar, som för tillfället råder, även om en betydande internationell påverkan förekommer. Den »privaträttsliga» regleringen har i de rättssystem, där en klar skiljelinje upprätthålls mellan

[33] *Uggla & Norgren* s 54.

[33a] Jfr i appendix för andra exempel.

privaträtt och offentlig rätt, i mindre grad tjänat som ett instrument för ekonomisk-politiska mål åtminstone tekniskt sett.

Under vissa perioder har protektionistiska åtgärder i hög grad förespråkats, medan under andra frihandel varit förhärskande ideologi. Efterkrigstiden har hittills präglats av en liberalisering av världshandeln (åtminstone mellan de industrialiserade »västländerna»). Denna utveckling har haft till följd flera mellanstatliga avtal. Samtidigt har dock en betydande blockbildning skett inom handelsutbytet både i förhållandet mellan de kapitalistiska industriländerna och mellan andra länder. Ett viktigt drag utgörs också av den växande »multinationaliseringen» av företag inom handel och industri, som bl a medfört att flera internationella transaktioner nu sker mellan systerbolag i olika länder. Sådana omständigheter har medfört även andra effekter, exempelvis inom vissa »trader» ett minskat behov av transportdokument av åtkomsttyp och även av remburs.

Privaträttsliga regler uppvisar ett annat utvecklingsmönster. Här synes genomgående utvecklingsprocessen ha varit långsammare och till en del ha skett i handelsbrukets och sedvanerättens spår. I flera avseenden har även den privaträttsliga regleringen anpassats till kommersiella krav.[34] Man kan dock inom vissa områden peka på en tämligen omfattande reglering av tvingande karaktär.

Nu är termen »handelsrätt» inte på något sätt entydig. I fransk och tysk rätt innefattar »handelsrätten» en rättslig reglering av tämligen speciella förhållanden, som i huvudsak återfinns i Code de Commerce resp Handelsgesetzbuch. I engelsk rätt har uttrycket »commercial law» inte någon fast rättssystematisk förankring utan framstår mer eller mindre som en synonym till »mercantile law» eller »business law» och kan då täcka i stort sett allt som har med den rättsliga regleringen av handel att göra.

Vidare kan erinras om att de socialistiska länderna trots en annan ideologisk – och till någon del rättssystematisk – utgångspunkt just när det gäller partsrelationen i internationella handelstransaktioner tillämpar regler som är snarlika dem som man kan återfinna i de industrialiserade kapitalistiska länderna.[35]

1.3.2 Historiska aspekter

I sin moderna tekniska utformning är rembursen knappast mer än 100 år gammal, men dess historia är åtskilligt äldre om man tar hänsyn till relativt likartade och närbesläktade arrangemang. Rembursens utveckling kan också till en del ses parallellt med växelns utveckling och bör vidare ses i förhållande till s k »traveller's credit», men också i förhållande till det inflytande andra företeelser haft, exempelvis »authorities to draw» och »authorities to purchase».[36] Det blir emellertid då svårt att peka på en enhetlig utvecklingslinje, utan rembursen har växt fram som ett banktekniskt och juridiskt arrangemang för att möta vissa kommersiella krav. Således finns embryot till

[34] Jfr *Schmitthoff*, The export trade s 41 ff, *Lando*, Udenrigshandelens kontrakter s 45.

[35] *Schmitthoff*, The export trade s 45.

[36] *Ellinger*, Documentary letter of credit s 5 ff och 24 ff och id Standby letters of credit s 604 ff, *Holden* s 21, *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 3 ff, *Lögdberg* s 7 ff samt The bill on London s 15 ff. Se även nedan s 105.

rembursen i »lex mercatoria», även om den utveckling som lett fram till den moderna tekniken och utformningen av rembursen framför allt skett under det senaste seklet.

Det är omöjligt att i några få ord ge en rättvisande bild av den komplicerade historiska utveckling som lett till våra dagars reglering av handeln. Det är fråga om en förändring både av handelns struktur och av de juridiska ramarna. Regler m m, som rör internationell handel går mycket långt tillbaka i tiden. Inte minst hänför de sig till sjörättens område och särskilt känd är Lex Rodhia de Iactu. I det romerska riket synes dessa regler ha utvecklats dels i riktning mot »ius civile» dels i riktning mot »ius gentium».[37] Den romerska rätten var emellertid i flera avseenden inte anpassad till de krav som köpmännen ställde, och efter det romerska väldets sammanbrott kom så småningom den s k »lex mercatoria» att utvecklas som en särskild rättslig reglering av köpmännens handelsrelationer. Detta gällde inte minst kommersiella instrument av typ växel och konossement, som båda har beröringspunkter med rembursen.

Olika slags bankfunktioner kan härledas långt tillbaka i tiden, och olika tekniker och dokument utvecklades efter hand för att möta de krav som ställdes på olika platser och vid skilda tider. Dessa krav omfattade såväl behov av ekonomisk säkerhet som möjlighet att företa överlåtelser.

Templen i Babylon och Egypten utförde på sin tid vissa bankfunktioner[38] och använde därvid bl a dokument som påminde om våra i vid mening »negotiabla» papper. Ett åtagande som gjorts 248 f Kr finns belagt och återgivet i Egypten. Detta avsåg betalning i vete för ett penninglån från en person vid namn Zenon och slutar i engelsk översättning: »and the right of execution shall rest with Zenon and the person bearing the note on behalf of Zenon.»[39]

Det finns faktorer som tyder på att fenicierna använde växlar och remburslikнande instrument i sitt handelsutbyte med medelhavsländer.[40] Enligt Read var kineserna de första att utveckla »letters of credit, excheque bonds and bank notes».[41] Som Holdsworth framhåller utvecklades begreppen »assignability» och »negotiability» inte i västerlandet, där de processtekniska reglerna snarare synes ha inneburit ett hinder.[42] Grekiska banker synes ha använt en motsvarighet till »traveller's letter of credit», och liknande synes situationen ha varit i Rom.[43] Romersk rätt kände dock inte till »negotiability», och det var först på 700-talet som »negotiable instruments» började förekomma.[44]

[37] *Loussouarn* s 15 f. En intressant redogörelse för denna utveckling återfinns hos *Wieacker* s 7 ff. Jfr även *David* s 33 ff.

[38] *Karbasi* s 2. Det har gjorts gällande, att det äldsta »negotiabla» instrumentet daterar sig tillbaka till Mesopotamien 2.100 f Kr. Det lyder i engelsk översättning:

»5 shekels of silver at the usual rate of interest, loaned by the Temple of Shamash and by J Company to Iden and his wife, are payable with interest on sight of the payors at the marketplace to the bearer of this instrument.»

Översättningen återfinns hos *Bender* § 1.02. Se även *Wigmore* s 69 och *Karbasi* s 3.

[39] Så citerat hos *Wigmore* s 69.

[40] Se *Bender* § 1.02, *Karbasi* s 3 och *Wigmore* s 69.

[41] S 443.

[42] S 12 ff.

[43] *Karbasi* s 3.

[44] *Read* s 445. *Bender* § 1.02. ff lämnar en ingående redogörelse för olika teorier om utvecklingen av »negotiable instruments».

Med slutet av antiken försvann i hög grad banktransaktioner inom Europa men fortsatte inom det arabiska väldet.[45] Det dröjde fram till 1100-talet innan bankfunktionen återfick sin stora betydelse genom den nya utvecklingen i handelns historia då »merchant-bankers» växte upp i Venedig och Genua och med tiden också i Barcelona, Brügge, Florens, Milano, etc.[46]

Under medeltiden utvecklades de regler som i modern mening möjligen kan hänföras till en »internationell handelsrätt». De främsta europeiska handelscentra var vid denna tid å ena sidan de norditalienska handelsrepublikerna och å andra sidan Flandern.[47] I ett något senare skede kom också Hansan att spela en betydelsefull roll i Nordeuropa. En av de viktiga faktorerna i denna utveckling var handelsmässorna, eftersom dessa vid denna tidpunkt utgjorde »motorn» i den kommersiella aktiviteten. De förekom i ökande grad i flera europeiska länder, framför allt i Tyskland, i Flandern och i Spanien, men även i Frankrike spelade de en stor roll. Denna verksamhet blev viktig för utvecklingen av en »internationell handelsrätt» framför allt av två skäl.[48] De drog till sig köpmän från åtskilliga europeiska länder och merparten av de transaktioner som genomfördes, fick internationell karaktär. Vidare ägnades en stor del av den period under vilken mässan varade åt finansiell reglering. Skälet härför var, att under mässorna inte endast de »rena» kommersiella transaktionerna reglerades utan även andra internationella operationer utan direkt samband med köp, inte minst sådana som hänförde sig till sjötransporter.[49] Mässorna försiggick vanligen under ganska kort tid, och det fanns behov av ett system som hjälpte till att skapa förtroende mellan parterna. Vidare behövdes med tanke på risken för bristande insolvens hos många gäldenärer ett internationellt godtagbart sanktionssystem.

Att upprätthålla dessa olika funktioner skulle knappast ha varit möjligt utan ett enhetligt regelsystem som gällde alla dem som deltog i mässan. Härigenom synes också en av huvudanledningarna återfinnas till att en »lex mercatoria» utvecklades, alltså en särskild rättslig reglering vid sidan av annan rättsutveckling och lokala rättsordningar.[50]

Växeln kan tas som utgångspunkt för att belysa detta förhållande. Dess ursprung kan härledas till medeltiden (eller ännu tidigare), då köpmän från olika handelscentra vida omkring samlades vid de stora mässorna och gjorde affärer.[51] Ett behov uppstod att fullgöra betalningar på annat sätt än genom rena penningtransaktioner, och bl a för att slippa de risker som var förenade med att forsla stora mängder kontanter. För

[45] *Holden*, The history s 1. Jfr *Holdsworth* s 174 f.

[46] Jfr bl a *Loussouarn*, s 18 ff, *Karbasi* s 3. Vidare bör uppmärksammas de religiösa föreställningar, som ledde till att lombarder och judar kom att få dominans inom vissa sektorer av handeln, fr a när det gällde penningutlåning.

[47] *Holdsworth* ibid, *Loussouarn* s 16 ff och *Wieacker* s 11.

[48] *Loussouarn* s 18.

[49] *Loussouarn* s 18.

[50] *Schmitthoff*, The legal organization s 18, *Wieacker* s 11 f.

[51] Bl a *Cowen* s 13 ff, The bill on London s 15 ff.

att undgå olägenheterna av den rådande myntförbistringen infördes därför bruket av betalningsanvisningar, de s k växelbreven. Bruket att betala med växel fick snabbt stor omfattning, delvis beroende på att de rättsregler, som utbildades kring förfarandet, redan från början var mycket stränga. Växeln och växelrätten utgör en viktig del av »lex mercatoria». Det uppstod efter hand vissa behov av ett remburs liknande arrangemang som komplement till växeln alternativt som substitut för växeln i vissa internationella transaktioner. »Rembursen» (i form av »traveller's letters of credit» och andra om den moderna rembursen påminnande arrangemang) fyllde vissa praktiska behov, och fick bland »merchant-bankers» i Venedig, Florens och andra europeiska affärsstäder en utbredd användning under 1300-talet.

En åtskillnad kom att göras mellan »general letter of credit» och »special letter of credit»: »Letters of credit are properly such which are written to furnish monies by exchange upon the credit of him that writes the letter . . . The general letter of credit is when I write my open letter directed to all merchants and others that shall furnish monies unto such and such persons upon this my letter of credit, wherein and whereby I do bind myself that what monies shall be by them delivered unto the party or parties therein mentioned within such a time at such rates I do thereby bind myself for to be accountable and answerable for the same to be repaid according to the bill or bills of exchange which upon receipt of the money so furnished shall be given or delivered for the same . . . The special letter of credit is when a merchant, at the request of any other man, doth write his open letter of credit directed to his factor, agent or correspondent, giving him orders to furnish such or such a man by name with such or such a sum of money».[52]

Uppenbarligen har lex mercatoria utan större svårigheter uppsugits och godtagits av rättssystemen på den europeiska kontinenten. Vissa svårigheter uppstod däremot då lex mercatoria skulle sammansmälta med common law. På grund av de processrättsligt mycket komplicerade förhållandena i England kunde under lång tid kommersiella tvister inte hänskjutas till »common law»-domstolar och därför utvecklades här inte heller några särskilda »materiellrättsliga», handelsrättsliga regler vid sidan av »lex mercatoria», som alltså utbildades som en regional/internationell sedvanerätt frikopplad från banden med lokala rättssystem. Så småningom övertog »Court of admiralty» och senare »commercial courts» denna »lex mercatoria» och därmed kunde den efter hand uppgå i common law.[53]

Efter medeltiden kom emellertid utvecklingen i stället att gå mot en »nationalisering» av handelsrätten. Härvid kan exempelvis pekas på de båda ordonnanser som vidtogs i Frankrike, de nationella sjölagar som utarbetades, och de handelsrättsliga rättssystem som utvecklades i bl a Frankrike och Tyskland.[54]

Först under senare delen av 1800-talet började en viss utveckling i riktning mot en internationalisering av regler rörande den internationella handeln i enlighet med de

[52] Uttalande av John Marius återgivet hos *Karbasi* s 3.

[53] Se bl a *David* s 305, *Holden* s 14, *Holdsworth,* History of the laws of England, I s 526. Jfr *Friedmann* s 228 ff och 482 ff. Jfr också uttalandet hos *Karbasi* s 8: »However, combination of the law merchant with the common law was effected by the law merchant doctrines of negotiability of bills and notes, and of the enforceability and irrevocability of letters of credit.»

[54] *Loussouarn* s 20, och *Wieacker* s 13 f.

krav som ställdes av industrin och stora handelsföretag under perioden efter industrialismens genombrott i Europa och USA.

I viss utsträckning fanns inom detta rättsområde dock sedan tidigare en »anationell» rättslig materia. Denna utveckling har tagit sig uttryck i bilaterala och multilaterala, regionala och internationella, mellanstatliga och »privata» överenskommelser, fördrag och konventioner av olika inriktning, exempelvis avseende tullar, handelshinder och gemensamma marknader, på köpavtals- och transporträttens område, om hushållning med vissa produkter, om betalningsmedel, m m.[55]

Rembursen fick sitt moderna användningsområde i slutet av 1800-talet, vilket åtminstone till en del sammanhängde med handeln mellan Storbritannien och dess kolonier och med Londons position som internationellt affärscentrum. Rembursen kom under 1900-talet att bli föremål för rättslig reglering i några få nationella rättssystem men kom framförallt att regelmässigt präglas av ett antal internationella överenskommelser syftande till unifiering.[56]

1.3.3 Nationell reglering av rembursen

Medan den köp- och transporträttsliga relationen är noggrannt reglerad i nationell lagstiftning – till en del baserad på internationella konventioner – är remburstransaktionen endast reglerad i få rättssystem. Nationell reglering rörande betalningsarrangemang återfinns i första hand för checkar och växlar. Avsaknaden av nationella lagregler rörande remburstransaktionen har som nämnts föranlett omfattande diskussion i doktrinen om rembursbegreppet, och om hur rembursen ur olika synvinklar skall inpassas i nationell rätt (se vidare nedan s 76 ff).

I några länder har dock lagstiftning genomförts beträffande rembursen, exempelvis i Colombia, Grekland, Guatemala, Honduras, Libanon, Mexico och USA.[57] I Tjeckoslovakien har rembursen reglerats i International Trade Code och i DDR i Gesetz über internationale Wirtschaftsverträge.[58] I USA återfinns hithörande bestämmelser i Uniform Commercial Code (UCC).[59] UCC utgör som bekant inte formell lagstiftning, men de flesta amerikanska delstaterna har beträffande remburser infört regler, som inte nämnvärt skiljer sig från UCC:s. I delstaterna Alabama, Missouri och New York gäller UCC uttryckligen endast när UCP inte är helt eller delvis tillämpliga på rembur-

[55] *Loussouarn* s 21. Nämnas kan bl a den Internationella konventionen rörande växlar av år 1930, till vilken bl a England och USA ej anslutit sig.

[56] *Angersbach* s 7 ff, *Ellinger* s 24 ff, *Harfield* s 27, 206 ff, 226 ff, *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 75 ff, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 22 f, *Zahn* s 3 ff.

[57] *Angersbach* s 7 ff, *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 44 ff. För ett försök till lagreglering av rembursen se *Consentini* s 189 ff.

[58] De senare tre regelmassorna återfinns nedan i appendix.

[59] Antalet rättsfall, där UCC:s rembursbestämmelser är tillämpliga är dock tämligen begränsat.

ser.[60] Sec 5–102 innehåller bestämmelser om vilka företeelser som omfattas av UCC och sec 5–103 innehåller vissa definitioner som det kan vara av intresse att jämföra med UCP:s motsvarande regler:

Sec 5–102 *Scope*

»(1) This Article applies

(a) to a credit issued by a bank if the credit requires a documentary draft or a documentary demand for payment; and

(b) to a credit issued by a person other than a bank if the credit requires that the draft or demand for payment be accompanied by a document of title; and

(c) to a credit issued by a bank or other person if the credit is not within subparagraphs (a) or (b) but conspicuously states that it is a letter of credit or is conspicuously so entitled.

(2) Unless the engagement meets the requirements of subsection (1), this Article does not apply to engagements to make advances or to honor drafts or demands for payment, to authorities to pay or purchase, to guarantees or to general agreements.

(3) This Article deals with some but not all of the rules and concepts of letters of credit as such rules or concepts have developed prior to this act or may hereafter develop. The fact that this Article states a rule does not by itself require, imply or negate application of the same or a converse rule to a situation not provided for or to a person not specified by this Article.»

Sec 5–103 *Definitions*

»(1) In this Article unless the context otherwise requires

(a) »Credit» or »letter of credit» means an engagement by a bank or other person made at the request of a customer and of a kind within the scope of this Article (Section 5–102) that the issuer will honor drafts or other demands for payment upon compliance with the conditions specified in the credit. A credit may be either revocable or irrevocable. The engagement may be either an agreement to honor or a statement that the bank or other person is authorized to honor.

(b) A »documentary draft» or a »documentary demand for payment» is one honor of which is conditioned upon the presentation of a document or documents. »Document» means any paper including document of title, security, invoice, certificate, notice of default and the like.

(c) An »issuer» is a bank or other person issuing a credit.

(d) A »beneficiary» of a credit is a person who is entitled under its terms to draw or demand payment.

(e) An »advising bank» is a bank which gives notification of the issuance of a credit by another bank.

(f) A »confirming bank» is a bank which engages either that it will itself

[60] UCC 5 – 102 (4). Se *Mentschikoff*, Letters of credit s 571 ff. Skälet till att man i USA försökt »lagstiftningsvis» reglera rembursen kan hänga samman med att rembursen även används i transaktioner mellan de olika delstaterna, och att det då kanske vore mindre rimligt att använda de internationella rembursreglerna.

honor a credit already issued by another bank or that such a credit will be honored by the issuer or a third bank.

(g) A »customer» is a buyer or other person who causes an issuer to issue a credit. The term also includes a bank which procures issuance or confirmation on behalf of that bank's customer.»

Några förhållanden som kan noteras vid en jämförelse mellan UCC och UCP i här aktuella avseenden är att UCC skjuter växelrembursen i förgrunden. Sec 5–102 fastslår i första stycket när UCC är tillämplig, och gör en åtskillnad mellan »credits» som öppnats av bank och sådan som öppnats av *annan än* bank. I det senare fallet krävs uttryckligen att »documents of title» skall presenteras för att UCC skall tillämpas, medan i förra fallet UCC är tillämpligt även om det/de dokument som skall presenteras är av annan karaktär. Vidare sägs under c) att UCC också skall vara tillämpligt även i andra fall, om den aktuella »credit» uttryckligen uttalar att den är en »letter of credit» eller klart rubriceras som en sådan. Tanken bakom denna regel kan tänkas vara, att parterna i sådana fall indirekt kommit överens om att UCC skall vara tillämplig. Å andra sidan kan denna bestämmelse komma i konflikt med vad som sägs under (2), eftersom gränsen mellan de olika företeelserna ofta inte är knivskarp.

1.3.4 Internationell reglering av rembursen

Sålunda har rembursen kunnat »leva sitt liv» i hög grad utan inblandning från lagstiftare. Detta innebär naturligtvis inte, att all rättslig reglering för rembursinstitutet saknats. Dels använde individuella banker sina speciella villkor för remburstransaktionen, dels fick nationella domstolar – inte minst i England – anledning att pröva flera typer av dispyter, dels måste man med all sannolikhet ha kunnat tala om handelsbruk och sedvänjor med avseende på vissa förhållanden. Det fanns m a o en viss grund att stå på, när det gällde att försöka skapa en internationell reglering av rembursen.

England hade under slutet av 1800- och början av 1900-talet nära nog en monopolställning inom rembursområdet, kanske främst tack vare sin utmärkta acceptmarknad.[61] Till en del förlorade England denna ställning efter första världskriget, då en viss förskjutning ägde rum i riktning mot New York.[62] I våra dagar synes remburstransaktionerna i allt högre grad vara direktaffärer mellan köparens bank och benificienten eller en bank på beneficientens ort.

Rembursen kom under tiden efter första världskrigets utbrott till användning i allt högre utsträckning.[63] Detta berodde på många osäkerhetsfaktorer av typ instabilitet på valutamarknaden, den allmänna penningvärdeförsämringen, bristande betalningsförmåga resp -vilja hos många köpare, m a o en instabilitet på penning- och varumarknaden.[64] Användningen av rembursen syftade då till att ge skydd för betalningen. Så länge priserna steg och inga svårigheter fanns att avsätta varorna föranledde inte otyd-

[61] *Davis*, The law relating to commercial letters of credit s 1 ff och 10, *Grader van der Maas* s 6, *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 21 och 99, *Wiele*, op cit s 77.

[62] *Grader van der Maas* s 7.

[63] *Davis*, op cit s 10, *Stoufflet*, op cit s 100.

[64] *Grader van der Maas* s 7.

liga och oprecisa rembursvillkor några svårigheter. Men när priserna började falla efter 1918, växte kraven på någon form av reglering av remburserna så att oegentligheter och illojala åtgärder från skrupelfria köpmän skulle motverkas.[65] Sådana krav på precisering började på allvar framställas i USA, Tyskland, Frankrike och Italien, medan man i England ställde sig främmande för en övergripande reglering.[66] En systematisering av regler och förhållanden som även hade en viss betydelse för remburstransaktionen skedde till en början och gradvis i USA.[67] Det första steget ledde till »Foreign Trade Definitions» 1919, som reviderades 1941 och till vilka de amerikanska bankerna ibland hänvisar, då remburs öppnas.

Ett andra steg ledde till »Regulations affecting Export Commercial Credits adopted by the New York Bankers Commercial Credit Conference of 1920», som innebar vissa riktlinjer för bankerna rörande rembursarrangemang och även pålade banken ett ganska måttligt ansvar för konsekvenser av att remburs öppnas, fr a med hänsyn till dokumentgranskningen.[68] Ett ytterligare steg ledde till uniformering av formulären för rembursöppnande och till att vissa rättigheter och skyldigheter för rembursuppdragsgivaren och öppningsbanken bestämdes.[69]

I Tyskland uppställde 1922 de i den s k Berliner Stempelvereinigung sammanslutna bankerna ett »Regulativ für die Abwicklung von Dokumentenakkreditiven», som skulle användas av berlinbanker från den 1 januari 1923. Dessa reviderades per den 1 januari 1931 och antogs av nästan alla tyska banker.[70]

Under 1924 redigerades i Frankrike av »Union Syndicale des Banquiers de Paris et de la Province» texten till »Clauses et modalités applicables aux ouvertures de crédit documentaire».[71] Italien följde dessa exempel 1925.

De utarbetade reglerna hade ett gemensamt drag. De var alla nationella och hade således begränsad räckvidd. Dessutom avvek de från varandra på vissa punkter. För att undanröja dessa onöjaktigheter började redan 1926 den Internationella Handelskammaren i Paris (International Chamber of Commerce, ICC) arbetet på att utarbeta enhetliga riktlinjer och grundsatser för remburserna.[72] Ett av ICC utarbetat regelsystem som influerats starkt av den amerikanska ICC-kommittén, erkändes på Amsterdamkongressen 1929 bara av Belgien och Frankrike.[73] Sedan en bankkommitté för

[65] *Grader van der Maas* s 9.

[66] *Eisemann,* Recht und Praxis s 13, *Stoufflet* op cit s 101.

[67] *Harfield,* op cit s 205, *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 51 ff, *Schmitthoff,* The export trade s 41 ff.

[68] *Grader van der Maas* s 262, *Harfield,* op cit s 206, *Stoufflet,* ibid.

[69] *Grader van der Maas* s 262, se också *Kozolchyk,* op cit s 83 ff.

[70] *Angersbach* s 11, *Hahn* s 4, *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 101, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 22.

[71] *Stoufflet,* ibid s 101.

[72] *Hagenmüller* s 319, *Stoufflet* op cit s 102.

[73] *Hagenmüller* s 319, *Harfield,* op cit s 225, *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 84, *Stoufflet,* ibid.

remburs 1930 på tillskyndan av Tyskland tillsatts i Washington 1930, redigerades ICC:s regelsystem 1933 och antogs som en internationell överenskommelse vid ICC:s kongress i Wien samma år.[74] Till dessa första internationella regler anslöt sig bl a bankerna i Belgien, Frankrike, Holland, Italien, Rumänien, Schweiz, Sverige, Tyskland och USA. Det är naturligt att Frankrike, Italien och Tyskland som redan utarbetat och godtagit egna regler, kom att få ett särskilt inflytande på utformningen av UCP.

Mot bakgrunden av den handelspraxis som utvecklades blev snart en revidering av 1933 års UCP behövlig och på den 13 Handelskammarkonferensen i Lissabon 1951 skedde en sådan komplettering och förändring av reglerna. Härvid anslöt sig bankerna i ytterligare ett antal länder till UCP.

Beroende på att England haft stor betydelse för den första utvecklingen av remburs-en, kom UCP 1951 till stor del att påverkas av i England utvecklade och gällande bruk, trots att engelska banker såväl som Commonwealth-banker fortfarande valde att inte ansluta sig till UCP 1951.[75] I sammanhanget bör nämnas, att både engelska banker och Commonwealth-banker tillät sina bankfilialer belägna i UCP-länder använda de enhetliga reglerna.[76] Skillnaden mellan engelsk uppfattning och UCP 1951 rörande grundläggande frågor var heller inte så stor, och hänförde sig först och främst till användningen av en del av de i remburstransaktionen använda dokumenten.[77]

Inflytandet av i England utvecklad rättsuppfattning och handelsbruk visade sig exempelvis vid utformningen av den art 46 som tillkom i 1962 års version av UCP, som innebar en ganska genomgripande bearbetning och revidering av UCP. Engelska banker valde att ansluta sig till UCP 1962, och bankerna i de länder som frigjort sig från tidigare kolonialmakter kom likaså att ansluta sig, vilket ledde till att uppslutningen kring denna revision blev omfattande och faktiskt världsvid.

En ny revidering har under 1974 skett av de internationella remburs reglerna, som gäller från och med den 1 oktober 1975, och UNCITRAL (United Nations Commission on International Trade Law) rekommenderade i beslut av den 17 april 1975 UCP 74:s användning i samband med remburstransaktioner.[78]

[74] *Harfield*, op cit s 226, *Stoufflet*, op cit s 103.

[75] *Grader van der Maas* s 13, *Ellinger*, Documentary letters of credit s 2. Jfr också *Stoufflet*, op cit s 21, 99, 105.

[76] *Zahn* s 5.

[77] *Zahn* s 5 f. Jfr *Grader van der Maas* s 307 etc.

[78] Detta beslut har följande lydelse:
»**The United Nations Commission on International Trade Law,**
Expressing its appreciation to the International Chamber of Commerce (ICC) for having transmitted to it the revised text of »Uniform Customs and Practice for Documentary Credits» which was approved by the ICC Commission on Banking Technique and Practice on 14 October 1974 and adopted by the Executive Committee of the ICC on 3 December 1974;
Congratulating the ICC on having made a further contribution to the facilitation of international trade by updating its rules on documentary credit practice to allow for developments in transport technology and changes in commercial practice;
Having regard to the fact that, in revising the 1962 text of »Uniform Customs», the ICC has

Den nya revideringen har huvudsakligen tagit sikte på att försöka anpassa remburs-reglerna till de problem som uppkommer i samband med moderna containertransporter och dokumenteringen i samband därmed. Vissa andra regler har också förtydligats, modifierats och ersatts.

Vidare har inom ICC:s ram efter hand utarbetats standardformulär för remburser och vidare har under 1978 utgivits en särskild informationsskrift om användningen av remburser »Guide to documentary credit operations».

1.4 REMBURS OCH INTERNATIONELL HANDELSRÄTT

1.4.1 Olika mönster för internationell rättsbildning

I ett relativt tidigt skede utvecklades handelsbruk och särskilda regler med avseende på vissa kommersiella relationer, fr a med anknytning till köp, transport, transportförsäkring och finansiering. Denna »regelmassa» utvecklades under medeltiden i hög grad vid sidan av lokala rättsordningar till en särskild anationell »lex mercatoria». Det går inte att med precision utpeka, när sedvänjorna och handelsbruken etablerats till rättsliga principer av den karaktär, som numera allmänt anses utgöra rättsregler, men det bör understrykas, att flera av dessa »lex mercatoria»-regler kommit att införlivas med nationell rätt, varvid den vidare utvecklingen kunnat gå i något skilda riktningar. I flera avseenden är emellertid dessa principer i huvuddrag gemensamma för olika rättsordningar. Man kan även idag iaktta utvecklingen av »uniform customs and practices» med avseende på flera handelsrättsliga företeelser vid sidan av nationell rätt.

Den rättsliga regelmassa, som jag ovan hänfört till »handelsrätt» har, inte minst i de delar som här främst är aktuella, varit föremål för en gradvis utveckling under stark och ständig påverkan av internationella, kommersiella krav. Den nationella lagstiftaren har inom köprättens område endast i mindre grad ansett sig ha haft anledning inskrida med tvingande regler på affärsmässiga relationer. Till skillnad härifrån har exempelvis transporträtten förhållandevis tidigt präglats av en rättsutveckling baserad på internationellt konventionsarbete som i flera avseenden lett till tvingande reglering beträffande transportörens ansvar för gods – och personer – som befordras.[79]

taken into account the observations made by Governments and banking and trade institutions of countries not represented in the ICC and transmitted to the ICC through the Commission, and

Noting that »Uniform Customs» constitutes a valuable contribution to the facilitation of international trade,

Commends the use of the 1974 revision, as from 1 October 1975, in transactions involving the establishment of a documentary credit.»

Jfr UNCITRAL's rapporter i A/CN. 9/101.

[79] Erinras kan i sammanhanget om bl a det regionala nordiska lagstiftningssamarbetet, som vid sekelskiftet skedde med avseende på bl a Sjölagen av år 1891, Köplagen av 1905, Aktiebolagslagen av 1910 och Avtalslagen av 1915.

Nationell lagstiftning rörande köpet har delvis grundats på ett internationellt mönster men har också formats av nationella krav. Köprätten har i lagstiftningsform på så sätt huvudsakligen utvecklats inom det nationella rättssystemets ram.[80] Först under 1920-talet har på allvar internationellt rättssamarbete påbörjats på detta område. Inte förrän under de senare decennierna har detta samarbete satt spår i internationella konventioner.[81]

Med tanke på den speciella, internationella reglering som gäller beträffande rembursen bör här i sammanhanget några ord nämnas om rättsbildningen beträffande den internationella handeln.[82] I det sammanhanget är det nödvändigt att uppmärksamma relationen mellan den nationella bas som rättsreglerna har och den internationella utveckling som sker på flera olika plan.

Härvid kan man dels iaktta en utveckling på internationell resp regional basis, dels olika former av regler, kutymer m m utarbetade av organ av olika dignitet. I det perspektivet kan man urskilja mellanstatligt, internationellt konventionsarbete inom ramen för olika internationella organ. Nämnas kan de internationella köpavtals- resp köplagarna, som tillkommit inom ramen för UNIDROIT och som senare övertagits för revision av UNCITRAL, vidare det arbete på en ny konvention angående sjötransportörens ansvar, som ägt rum inom UNCITRAL. En internationell konvention måste principiellt transformeras till nationell lagstiftning för att nationella domstolar skall tillämpa reglerna, men den kan även få betydelse på annat sätt genom att exempelvis indirekt fungera som förebild. En annan typ av internationella principer genom internationella överenskommelser är ECE-villkoren.[83] En tredje variant är sådana avtal, kutymer och regler som utarbetas inom internationella organisationer, som inte har samma »offentligrättsliga» dignitet, exempelvis Comité Maritime International (CMI) och ICC. Vidare bör också uppmärksammas motsvarande »regelmassa» som tillkommer inom ramen för mera geografiskt eller branschmässigt begränsade sammanslutningar.

Det är uppenbart, att jag här talar om rättsbildning i tämligen vidsträckt bemärkelse. Enligt min mening är detta nödvändigt för att man skall kunna fånga upp den blandning av faktorer som påverkar utvecklingen. Denna utveckling sker både på olika nivåer och i olika former, som alla har sin betydelse. Man kan därför inte falla tillbaka på ett traditionellt rättskällebegrepp, som utbildats inom ramen för nationell rätt, om man söker en rättvisande bild. Härvid uppkommer naturligtvis ett särskilt problem beträffande hur dessa olika slags överenskommelser skall bedömas juridiskt, m a o

[80] Den svenska Köplagen av 1905 tillkom dock som gemensam nordisk lagstiftning. Vidare har tidigare kolonialmakter haft stort inflytande på den handelsrättsliga utvecklingen i sina tidigare kolonier. Uppmärksammas bör också den påverkan som den franska Code Civil och Code de Commerce resp den tyska Bürgerliches Gesetzbuch resp Handelsgesetzbuch kom att utöva i olika delar av världen. Jfr *Hellner,* Köprätt s 15, *David* s 22 och 79 ff.

[81] Se bl a *Hellner,* Köprätt s 20 ff, *Lando,* Udenrigshandelens kontrakter s 48 ff och SOU 1976: 66 passim.

[82] På detta område finns en betydande mängd litteratur både i form av större monografier och mindre artiklar exempelvis *Loussouarn & Bredin,* fr a s 21 ff, The sources of the law s 11 ff. Vissa litteraturreferenser finns också i *Gorton,* Några tankar kring den rättsliga regleringen.

[83] *Hellner,* Köprätt s 16 ff med ref. Jfr även bl a *Guest* s 66 och *Gorton,* op cit s 344.

hur de skall hierarkiskt bedömas som rättskällor. *En* viktig roll i detta mönster spelas av ICC, som utgör en internationell sammanslutning med företrädare för industri och handel i olika stater.[84] Representanter finns både från de kapitalistiska industriländerna, från de socialistiska industriländerna samt från u-länderna.

Inom ICC har utarbetats flera olika regelkomplex som i sista hand syftar till unifiering av handelsmönster och regler. Som exempel kan nämnas ICC:s grundregler för reklam, Incoterms, Internationella regler för remburser (UCP), inkasso och bankgarantier.[85]

Under senare år har allt fler internationella offentliga organisationer kommit att ägna sig åt internationellt rättsarbete. UNIDROIT har under lång tid sysslat med ett ej alltid fruktsamt arbete på transporträttens område och även varit tongivande för arbetet på de köprättsliga konventionerna m m. Inom vissa FN-organ som IMCO, UNCITRAL och UNCTAD har åtskilligt arbete nedlagts på bl a det transporträttsliga området.[86]

Vid sin första session 1967 beslöt UNCITRAL att som särskilda ämnen för sitt arbetsprogram inom den internationella handelsrätten även ta upp internationella betalningar. Till de ämnen som faller inom programmet för harmonisering och unifiering inom detta område hör a) värdepappersrätt (negotiable documents), b) remburser (banker's commercial credits), c) garantier och d) säkerheter.[87] Observeras måste härvid det samarbete som finns mellan UNCITRAL och ICC. ICC har ju som ovan nämnts sedan dess bl a reviderat UCP och 1978 utarbetat ett förslag till regler för bankgarantier.

Med historisk utgångspunkt kännetecknas »lex mercatoria» av att den växte fram vid sidan av lokala rättsordningar och baserade sig på individuella överenskommelser som så småningom etablerades som sedvänjor och handelsbruk. När man numera talar om en ny »lex mercatoria» är situationen betydligt annorlunda. Vissa i »lex mercatoria» etablerade principer har överlevt trots de framväxande nationella rättsordningarna. Dessa principer kan emellertid i ljuset av nationell rätt ha modifierats och kan numera förete vissa avvikelser beroende på vilken rättsordning som är tillämplig. Den nya »lex mercatoria» framväxer sålunda till en del för att motverka negativa konsekvenser av lagkonflikter. Som nämnts sker också denna utveckling i olika former och på olika nivåer.

[84] *Guest* s 66 ff.

[85] Beträffande reklamreglerna bör nämnas, att flera länder inom ramen för en växande konsumentskyddande lagstiftning bl a infört detaljerade lagregler om marknadsföring. Incoterms av 1953 är en regelsamling, varigenom flera olika transportklausuler genom ICC:s försorg fixerats till sitt innehåll. Combiterms syftar till att skapa transportklausuler, som är anpassade till nyare transportmönster. Se bl a *Ramberg, Schalling & Tarkowski* s 19 ff. Incoterms genomgår f n en revision, som syftar till att dels reglerna skall anpassas till moderna transportförhållande, dels att de skall få ännu vidare internationell spridning. Inkassoreglerna omarbetades år 1967 och har ytterligare reviderats 1978. Erinras kan vidare om de garantiregler som under 1978 utarbetats inom ICC. Jfr vidare *Zahn* s 253.

Uppmärksammas bör också, att visst arbete sker i nära samarbete med UNCITRAL.

[86] *Grönfors,* Nya vägar s 157 ff. Se också flera artiklar och notiser i Journal of World Trade Law, bl a om UNCTAD 1973 s 91, 226, 461 samt 527 och UNCITRAL 1975 s 209 ff.

[87] *Meznerics* s 237 ff. Jfr Journal of World Trade Law 1975 s 210 ff.

Som ovan kunnat konstateras präglas denna moderna utveckling av en allt högre grad av institutionalisering. Beträffande den internationella handelsrättsliga utvecklingen är detta uppenbart antingen man väljer ett internationellt eller ett regionalt perspektiv. Dels har internationella organisationer och administrationer i hög grad utvidgat sina »formaljuridiska» funktioner, dels har enskilda staters olika organ på olika sätt kommit att få en alltmer direkt arbetsuppgift i samband med internationell handel och den juridiska regleringen därav. Samtidigt är det vanligt, att parterna i ett avtal rörande en internationell transaktion, exempelvis ett köp, överenskommer att en dispyt skall hänskjutas till skiljedom.[88]

Detta förhållande kan på sitt sätt sägas motsvara den situation som rådde i samband med utvecklingen av den traditionella »lex mercatoria», där dispyter och olika frågor hänsköts till bedömning av särskilda »juries». Även numera är det ingalunda ovanligt inom vissa branscher att dispyter enligt handelsbruk skall hänskjutas till ett branschorgan eller att parterna särskilt enats om att en tvist skall lösas av »commercial men», som alltså inte skall vara bundna av nationella rättsregler.

Å ena sidan kan man tala om en ny tillväxt av »lokala» och »internationella» handelsbruk och sedvänjor under 1900-talet.[89] Standardavtal av olika slag har fått en utomordentlig betydelse. Olika former av internationella överenskommelser och internationella konventioner har vuxit i omfattning. Det sker i sin tur en kontinuerlig påverkan sinsemellan mellan dessa olika företeelser. Man kan, enligt min mening, tala om en ny och åtminstone delvis egenartad rättsbildningsprocess inom internationell handelsrätt.

1.4.2 Något om rättskällorna i samband med remburser

Rättsliga problem i samband med remburser bedöms av praktiska skäl med i någon mån annan måttstock än andra tvister. Det är inte i och för sig fråga om en särskild rättskälleteori för remburser, men den praktiska situationen är något annorlunda än den som råder för många andra juridiska företeelser. De rättskällor som man normalt brukar laborera med är lagar, förarbeten, rättsfall och doktrin.[90] Det finns

[88] Observeras bör dock, att banker åtminstone när det gäller relationen till sina kunder förefaller att jämförelsevis mindre ofta utnyttja skiljemannainstitutet för slitande av tvist. Varken UCP, inkassoreglerna eller reglerna om bankgaranti innehåller någon jurisdiktionsklausul eller lagvalsklausul.

[89] Vad som döljer sig bakom uttrycket »internationellt handelsbruk» framstår som tämligen oprecist, men det synes kunna omfatta både företeelser som framväxer internationellt och »lokala» sedvänjor och handelsbruk som utvecklar sig till internationella. Jfr med uttryck av typ »principles of international commercial law», som ibland återfinns som rättesnöre i större kommersiella avtal, där parterna inte på annat sätt kunnat enas om vilket lands lag, som skall vara avgörande vid en tvist.

Karlgren, Kutym och rättsregel s 45 ff understryker vikten av den praktiska utvecklingen.

[90] Vad som hänförs till rättskällor skiftar i olika länder och under olika tidsperioder. I bl a fransk rätt har man exempelvis i princip inte erkänt rättspraxis (la jurisprudence) som en formell rättskälla, se *David* s 14. I anglo-amerikansk rätt å andra sidan förefaller rättskällebegreppet vara avsevärt mer flexibelt.

emellertid åtskilliga andra faktorer att ta hänsyn till när ett rättsförhållande skall bedömas, i synnerhet om detta är av obligationsrättslig art. Bland sådana faktorer märks det enskilda avtalet, standardavtal, andra överenskommelser, handelsbruk, m m, och i samband med remburser måste särskild hänsyn tas till dessa olika företeelser.

De speciella förhållanden, som gäller för remburser bör då uppmärksammas i detta sammanhang. Beträffande remburser finns, som nämnts, nationell lagstiftning endast i begränsad omfattning, och internationella konventioner saknas. Däremot finns flera internationella konventioner på köp-, transport- och växelrättens områden som har åtminstone viss indirekt betydelse även för utvecklingen av remburser. UCP, som utgör den främsta regelmassan med avseende på remburser, har utarbetats inom ramen för ICC.[91] Den senaste revisionen har, som nämnts, också sanktionerats av UNCITRAL. Jag har redan tidigare berört frågan om UCP:s tillkomst, och om hur bankerna dessförinnan tillämpade antingen enskilda rembursvillkor eller sådana som utarbetats av nationella bankföreningar.[92]

UCP framstår som nämnts som den utan jämförelse viktigaste rättskällan med avseende på remburser. UCP har – i synnerhet efter 1962 års revision och i ännu högre grad efter revisionen 1974 – fått världsvid spridning. Bakom UCP står bl a de olika nationella bankföreningarna. UCP är på så sätt en slags blandning av branschvillkor och handelsbruk med global spridning och nära nog total genomslagskraft. Få överenskommelser av liknande typ har blivit så allmänt tagna i bruk. Detta sammanhänger antagligen med att intressenterna, d v s i första hand bankerna, är en relativt sett liten och tämligen homogen grupp, även om kunderna skiftar. Det har dock tagit avsevärd tid att nå fram till uniforma bestämmelser med en så omfattande spridning.

Uppmärksammas måste dock i sammanhanget att man lyckats uppnå denna uniformitet, trots att de anslutna länderna uppvisar betydande teknologisk och kommersiell utvecklingsvariation. Varje modifiering av UCP kommer därför sannolikt att möta allt större problem. Detta har även märkts vid revideringen av UCP 1974, där man inte ansett sig ha haft möjlighet att anpassa reglerna fullt ut till moderna teknologiska förhållanden.

Nationella lagregler angående remburser torde i normalfallet ha ytterst begränsad generell betydelse. Behovet idag av särskild, nationell reglering av remburstransaktioner torde också vara minimalt. En sådan skulle möjligen kunna baseras på konsumentskyddsaspekter av typ att UCP, som är av »take-it-or-leave-it-karaktär», ålägger ban-

[91] Man kan peka på skiljaktigheter i terminologi mellan olika länders versioner av UCP. Den svenska versionen talar om »enhetliga regler», den engelska om »uniform customs and practice», den tyska om »enheitliche Richtlinien», den franska om »règles et usances uniformes». Någon skillnad i innebörd torde inte vara avsedd men kan antyda en språklig nyansskillnad avseende »handelsbruk». Det är möjligt att man på något sätt kan utläsa en viss attitydskillnad på så sätt, att engelsmännen uppfattar UCP som nertecknade existerande bruk i högre grad än tyskar och skandinaver, som då betraktar UCP mera som överenskomna riktlinjer och direktiv.

[92] UCP antas antingen av nationella bankföreningar eller individuella banker. Per den 30/4 1979 hade UCP 74 antagits av bankföreningar eller banker i 159 länder. Detta kan naturligtvis ha sin betydelse för bedömningen av huruvida UCP utgör handelsbruk. Nämnas kan att UCP inte antagits i Folkrepubliken Kina, men att de likväl inofficiellt kommer till användning.

kerna för litet ansvar. Såvitt jag vet, har dock inte med någon tyngd framförts några sådana anspråk.[93] Huruvida UNCITRAL skulle kunna tänkas vilja arbeta för en internationell konvention är därför idag omöjligt att förutsäga, men detta förefaller f n knappast troligt.

I de skandinaviska länderna är rättspraxis på rembursområdet sparsam, i anglo-amerikansk, tysk och fransk rätt finns ett stort antal rättsfall som täcker olika frågor med avseende på remburser. Med tanke på dessa omständigheter kan det förefalla naturligt om en nationell domstol, när det gäller remburstvister, till någon del tar intryck av rättspraxis som utvecklats i ett annat land. Det är givet att man härvid måste arbeta med stor försiktighet. En svensk domstol har ingen skyldighet att ta hänsyn till utländsk rättspraxis, när den avgör en fråga. Detta gäller givetvis inte minst om det är fråga om ett problem där etablerade svenska principer kommer att stå i motsättning till en utländsk/internationell företeelse. Inom ett område av typ rembursrätten kan problem uppkomma, som ur den här synpunkten kan framstå som mer eller mindre kontroversiella för en svensk domare. Det förefaller inte otänkbart att en svensk domare i vissa fall kan hämta och faktiskt hämtar ledning ur utländsk rättspraxis.[93a]

Beträffande rättspraxis torde man på rembursrättens område vara hänvisad till rättspraxis från nationella domstolar i olika länder. Ett förhållande, som också måste uppmärksammas, är att bankerna i tveksamma fall ofta kontaktar varandra och rådgör om hur vissa företeelser bör behandlas. I vissa fall kan man då upptäcka, att olika principer används, men normalt leder dessa kontakter snarare till en uniformering i tillämpningen. Vidare måste beaktas, att det inte är ovanligt att nationella domstolar (eller parterna), som sakkunnig i rembursdispyter, inkallar internationella experter – som i första hand finns knutna till bankerna och/eller ICC-experter. Dessa anses ha en särskild tyngd och kan därigenom påverka rättsutvecklingen.[94]

Det förefaller på så sätt rimligt, att i samband med remburser tala om en internationell rättsbildning, även om dispyter hänskjuts till nationella domstolar varigenom olika frågor kan få en varierande bedömning – och i praktiken till en del också fått detta.

Beträffande remburser kan följaktligen flera olika »rättskällor» urskiljas med varierande dignitet. Det finns i någon omfattning nationell lagstiftning och i vissa länder betydande rättspraxis. UCP framstår för bankernas rembursavdelningar som den enda praktiska rättskällan, och den följs mer eller mindre slaviskt. Rättspraxis från andra

[93] Som framgår nedan s 65 f har emellertid denna typ av frågeställningen aktualiserats i Sverige.

[93a] Jfr HD:s uttalande i NJA 1954 s 573: »Bedömandet av ifrågavarande tvist är främst beroende av huru bestämmelserna uti ifrågavarande certeparti skola tolkas. Därvid bör med hänsyn till certepartiets engelska ursprung – oavsett om å parternas mellanhavanden i och för sig skall tillämpas svensk rätt – beaktas engelsk rättsuppfattning på området.» I NJA 1971 s 474 fann HD svensk rätt tillämplig och tillade: »Detta utesluter icke, att uppfattningen i den internationella sjöfarten rörande innebörden av klausuler av förevarande slag skulle kunna vara av betydelse för tolkningen av utfästelsen.»

[94] Se bl a det nedan på s 254 refererade libanesiska rättsfallet och den på s 299 nämnda dispyten, där flera internationella rembursexperter avgivit utlåtande.

länder kan spela stor roll. Bankernas relationer sinsemellan och deras förhållande till en enskild kund har betydelse. Särskilda relationer kan på det sättet utvecklas, som kan få avtalsrättslig verkan o s v. Vidare kan mera allmänna handelsbruk ha utvecklats beträffande en bransch, ett geografiskt område eller på annat sätt. När det gäller avtalsmekanismen bör uppmärksammas, att rembursen regelbundet hänvisar till UCP, men den kan också innehålla vissa individuella villkor eller göra en hänvisning till allmänna branschvillkor (Allgemeine Geschäftsbedingungen).

En fråga som i sammanhanget också bör beröras gäller inkorporeringen av UCP och UCP:s ställning som handelsbruk. Inkorporeringen av UCP i rembursen kan ge upphov till vissa problem. Åtskilliga frågor inom rembursrätten har varit föremål för domstolsbehandling i olika länder, och spörsmålet kan då uppkomma vad som händer när UCP strider mot viss rättspraxis. Detta är i och för sig inte något unikt problem för remburser. Ofta söker parter eller en part undvika konsekvenser av ett domstolsutslag genom att ta bort förutsättningarna för domen genom en ändring i använda villkor.[95] Ett sådant förfarande har ansetts helt godtagbart med mindre även den nya klausulen skulle anses stridande mot tvingande rätt, eller andra omständigheter innebär att den ej kan godtas.[96]

Ett exempel på en sådan situation illustreras i rättsfallet *Soproma S.p.A v. Marine & Animal By-Products Corporation.*[97]

I detta fall sålde svaranden, en engelsk firma, 1.000 metriska ton chilenskt fiskmjöl till en italiensk firma. Betalning skulle ske genom en remburs, som skulle öppnas oåterkalleligt samt sedan bekräftas av en amerikansk bank med säte i London. En oåterkallelig remburs, som täckte den första skeppningen öppnades av den italienska banken och aviserades till svaranden av den amerikanska banken. Rembursen innehöll en bestämmelse om betalning mot flera olika dokument, inklusive »full set of Bs /L», och en faktura som utvisade skeppningen av »Chilean fish fullmeal». Svaranden ingav berörda dokument, bl a en faktura, som beskrev godset med rembursens ordalydelse samt konossement som beskrev godset som chilenskt »Fishmeal». Den italienska banken och senare även köparen avvisade dessa dokument. Domstolen hänvisade bl a till *Rayner (J.H.) & Co, Ltd. v. Hambro's Bank, Ltd . . .*,[98] där hade fastställt att konossementet måste innehålla en fullständig beskrivning av godset i enlighet med ordaly-

[95] Genom en klausul som uttalar, att betalning skall ske genom remburs, kan indirekt UCP komma att få betydelse, trots att UCP ej avser förhållandet mellan säljare och köpare.

En säljare som betingar sig betalning genom remburs torde ej kunna göra gällande, att en öppnad remburs som hänvisar till UCP *därigenom* inte uppfyller de köprättsliga kraven. Det synes då inte vara alltför djärvt, att UCP i den köprättsliga relationen kan anses ha nått handelsbruks styrka, och om så är fallet vore det märkligt, om UCP inte också skulle ha fått sådan status vad avser själva remburstransaktionen.

[96] För en diskussion om de avtalsrättsliga frågeställningar som härvid aktualiseras se bl a *Grönfors*, Avtalsreglering och tvångsreglering s 61 och *Ramberg*, Cancellation passim. Se exempelvis den klausulförändring som skedde beträffande transportörens ansvarsfriskrivning i konossement under 1800-talet.

[97] [1966] 1 Lloyd's Rep. 367. Jfr också BGHZ 8 s 55.

[98] [1943] 1 K.B. 37. Jfr också *Midland Bank Ltd v Seymour.* [1955] 2 Lloyd's Rep. 147.

delsen i remburs en. Vidare hänvisades till art 33 i UCP.[99] Enligt denna bestämmelse är det tillräckligt att övriga dokument beskriver godset i allmänna termer om blott »commercial invoice» innehåller en beskrivning, som är i överensstämmelse med remboursvillkoren. Domstolen uttalade:

»In my judgment, so far as concerns the tender under the letter of credit, the bill of lading contained a sufficient general description to comply with Article 33, the invoice having described the goods in accordance with the letter of credit. There was no clause corresponding with Article 33 in Rayner's case, . . .»[100]

I motsats till tidigare rättspraxis ansågs alltså, att godsbeskrivningen i konossementet var tillfyllest. Denna dom synes därför ge vid handen, att om UCP inkorporerats i en remburs, så skall UCP tillämpas även om detta skulle innebära en förändring av ett tidigare av domstolen erkänt handelsbruk. Detta är enligt min mening helt följdriktigt.

Frågan rörande nödvändigheten av att UCP direkt intas i remboursvillkoren eller om en hänvisning är tillräcklig är svårare att ge ett klart svar på. Jag har inte kunnat finna en entydig åsikt i doktrinen. I Soproma-fallet tycks domstolen ha fäst visst avseende vid att endast hänvisning gjorts till UCP, men denna fråga var aldrig uppe till bedömning. Inte heller i detta avseende är det fråga om ett problem som är unikt för remburstransaktionen. En utgångspunkt kan här sägas vara, att en part vanligen inte kan påstå, att han ej tagit del av ett dokument som han underskriver.[101] Normalt torde man också kunna kräva, att den som tillhandahåller det formulär som hänvisar till villkoren också skall kunna tillhandahålla villkoren.[102]

Om UCP betraktas som handelsbruk blir de tillämpliga, även om de inte inkorporerats i avtalet. Om å andra sidan de bara skall betraktas som allmänna villkor måste en inkorporering ha skett för att de skall bli tillämpliga. Givetvis kan mellan två parter en relation ha uppkommit som innebär en avvikelse från huvudprincipen.[103] Ett handelsbruk kan karaktäriseras som »a rule of conduct involving all those persons participating in a particular trade».[104]

Spörsmålet om vad som krävs för att handelsbruk skall anses ha uppkommit bedöms i viss mån olika i olika rättssystem.[105] Beträffande tidsaspekten har UCP på den europeiska kontinenten tillämpats sedan 1933 liksom i de nordiska länderna, medan däremot England accepterade UCP först i deras version av 1962.

[99] I dess dåvarande lydelse. Vidare bör art 7 uppmärksammas.

[100] S 389.

[101] Jfr Morgan Trusts Letter of credit agreement i Appendix. Situationen kan i viss mån variera beroende på branschförhållanden, den individuella relationen mellan parterna etc.

[102] I Sverige återger de flesta bankernas information om remburser även UCP. Remboursbrevet innehåller antingen UCP eller åtminstone en hänvisning till UCP.

[103] Jfr det nedan s 53 f nämnda Bankinspektionsfallet och skrivsättet bl a i den remboursförbindelse som återfinns nedan s 60, där ej uttalas »särtryck av dessa 'Allmänna villkor' och 'Enhetliga regler' tillhandahålls på begäran.»

[104] *Eberth* i JBL 1977 s 30. Se också exempelvis *Ryder* i Journal of the Institute of Bankers 1965 s 20 ff och *Schönle* s 728 ff.

[105] Observeras bör då också, att även om UCP i och för sig ej generellt skulle godtas som handelsbruk så kan den individuella situationen mellan de inblandade parterna visa på ett mönster som gör att UCP ändå är tillämpliga.

Den spridning som remboursreglerna fått, den tidrymd under vilken de existerat och det faktum att de i det alldeles övervägande antalet fall genom inkorporering är tillämpliga ger vissa utgångspunkter. Vidare kan man dock fråga sig om UCP i sin helhet kan betraktas som handelsbruk eller endast vissa delar. Hur inverkar m a o de återkommande revideringarna på handelsbruket? Skall ett nytt handelsbruk räknas först från det ögonblick då det lett till en förändring av UCP eller från den tidpunkt då ett nytt iakttagande påbörjats?

Man vågar gissa, att UCP uppfyller kravet på notoritet som uppställs i vissa rättssystem, medan det däremot är mera tveksamt om även tidrymden räcker. Bör det verkligen göra någon skillnad om UCP har tillämpats i ett tidigare skede i vissa länder med tanke på att UCP har genomgått stora förändringar? Enligt Stoufflet har UCP i Frankrike nått handelsbruks ställning.[106] Zahn förespråkar samma uppfattning med utgångspunkt i tysk rätt.[107] Åsikterna i andra rättssystem skiftar något.[108] Frågan kan också uppkomma om UCP i sin helhet eller endast delar därav skall betraktas som handelsbruk.

Bundesgerichthof i Tyskland har ännu inte slutgiltigt tagit ställning till denna fråga. De två avgöranden som här finns går i olika riktningar.[109] Personligen är jag av den uppfattningen att övervägande skäl talar för att UCP har nått handelsbruks styrka och att handelsbruket då också omfattar de revideringar som efter hand sker. Det förefaller rimligt att anta, att dagens snabba kommunikationer också leder till att handelsbruk numera kan etableras fortare än förr. Problem uppkommer naturligtvis med detta betraktelsesätt i de fall då en revision av UCP inte accepteras i ett eller flera länder, och även om mitt antagande principiellt vore riktigt kan det knappast tas till utgångspunkt för ett handlingsmönster, eftersom uppfattningen kan skifta i olika länder. Denna diskussion kan synas akademisk, eftersom utgångspunkten är att »the Code be incorporated by express stipulation in application forms».[110]

Frågan kan dock få praktisk betydelse. Det förekommer såväl att hänvisning helt saknas som att hänvisning görs till UCP 62. Hur skall en korrespondentbank agera i ett sådant fall? Skall den vägra acceptera uppdraget eller begära att UCP 74 skall vara tillämpliga? Det kan finnas situationer där konflikter kan uppkomma mellan nationella principer och UCP. Vidare finns det företeelser som påminner om remburser utan att kanske formellt vara det eller helt motsvara definitionen. I synnerhet kan denna fråga komma att få beydelse i en tid, då rembursen söker delvis nya användningsområden

[106] Le crédit documentaire s 109 ff.

[107] *Zahn* s 8 f.

[108] Bl a *Ellinger,* Documentary letters of credit s 130 ställer sig t ex tveksam till att acceptera UCP som generellt handelsbruk i engelsk och amerikansk rätt, men anser att det kan uppkomma i individuella relationer.

[109] WM 1958 s 456 på s 459 och WM 1960 s 38 på s 41.

[110] Se *Ellinger,* Documentary letter of credit s 127 och *Eberth* i JBL 1977 s 30 samt rekommendationen härom i ICC-Document No. 470/251. Jfr Standard forms for issuing documentary credits.

och då kan få en något annorlunda utformning än traditionellt. Kan då UCP ändå tillämpas direkt eller analogivis? Tekniskt har rembursformulären utformats så, att UCP genom ansökningsformuläret i första hand reglerar relationen mellan bank och köpare, medan rembursbrevet reglerar relationen mellan banken och säljaren. Vidare utgör UCP basen för relationen mellan öppningsbank och korrespondentbank, förutsatt att båda verkar i länder, där UCP antagits. Relationen mellan säljare och köpare regleras däremot inte av UCP, som normalt inte heller inrycks i köpavtalet. Det förekommer nästan aldrig, att köpavtalets betalningsklausul gör en hänvisning till UCP om betalningen skall ske genom remburs. I den relationen skulle man därför kunna få en test på UCP:s styrka. Jag svävar inte i det minsta tvivelsmål om att en säljare, som betingat sig betalning genom remburs, måste godta en remburs, som underkastas UCP.[110a]

Ytterligare en fråga som kan aktualiseras i sammanhanget är styrkan av UCP. Rembursreglerna innehåller huvudsakligen bestämmelser, som rör förhållandet mellan de inblandade parterna men kan samtidigt indirekt få betydelse för andra relationer. En nationell domstol känner sig utan tvekan mera bunden av UCP som ett avtalsinstrument i förhållandet mellan parterna än i de fall då det uppstår en konflikt, som berör tredje man, där utrymmet för parternas fria dispositioner bl a i Skandinavien är begränsat. Det är emellertid inte helt uteslutet att även i sådana fall en nationell domstol i någon mån kan tillmäta UCP avgörande betydelse beroende på transaktionens art och UCP:s ställning.

I doktrinen möter man olika uppfattningar om UCP:s karaktär. Å ena sidan framhåller Eisemann att UCP utgör »un droit international uniform» och att dess regler därför »ne peut être fonction de volontés individuelles ou du 'contexte national'».[111] Å andra sidan finns också förf som hävdar, att UCP i sin tillämpning är underordnade nationella rättskällor, såväl lagstiftning som lokala handelsbruk och sedvänjor samt billighetshänsyn.[112]

En vanligare uppfattning synes vara att betrakta UCP som en slags formell sedvanerätt. Jämlikt denna uppfattning är UCP tillämplig på internationella remburser utan att någon hänvisning skett. I sin tillämpning blir UCP däremot en del av det nationella rättssystemet.[113] Denna uppfattning skiljer sig därför från Eisemanns därigenom att den accepterar, att UCP underordnas den nationella rättsordningen vid sin tillämpning. Vidare betraktas inte UCP som en homogen regelmassa, som har samma bindan-

[110a] Jfr resonemanget ovan i not 95.

[111] Le crédit documentaire s 76.

[112] Se redogörelsen hos *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 75 ff med ref.

[113] Exempelvis *Stoufflet*, op cit s 105 ff, som bryter ner UCP-bestämmelser i kontraktuella föreskrifter resp bestämmelser av handelsbruks karaktär. *Bontoux*, Le crédit documentaire s 20 synes dela Eisemanns uppfattning. Jfr *Zahn* s 4 ff och *Liesecke* i WM 1960 s 210 ff. *Harfield*, Bank credits s 227 menar, att »these rules apply only in the absence of express agreement to the contrary», och *Meznerics* s 142 f beskriver UCP som »mercantile custom» och uttalar: »In fact, most of the disputes arising in international sales (where a commercial letter of credit is involved) . . . may be decided upon applying these rules.»

de effekt på alla som berörs av en remburstransaktion utan snarare som en blandning av »tvingande» regler, tolkningsregler och regler som enbart har ett pedagogiskt syfte, och effekterna av dessa beror på omständigheterna.[114]

Samtidigt skiljer sig denna uppfattning från den andra »ytterlighetsåsikten». Enligt den senare viker UCP för »more reasonable local customs», medan UCP enligt den förra endast viker för tvingande lagstiftning och i de fall då UCP skulle anses strida mot »public policy». Det finns en betydande skillnad mellan dessa båda uppfattningar i det att den förra till viss del erkänner internationella handelsrättsliga principer.

Eisemans ståndpunkt torde för närvarande snarare kunna ses som en principdeklaration än som en registrering av faktiska förhållanden. Som skall visas nedan förekommer nämligen avvikelser i bedömningen av olika företeelser och tvister i samband med rembursen. Samtidigt har dock remburs rätten tveklöst en betydligt mera internationellrättslig grundval än många andra rättsområden.

[114] Man kan alltså tänka sig att olika regler i UCP har olika karaktär och tyngd. Så föreslår *Stoufflet*, op cit s 105 ff, att exempelvis art 2, 3 och 9 kan anses mera fundamentala än art 36 och därför bör kunna tillämpas i högre grad när hänvisning till UCP saknas. *Kozolchyk*, Commercial letters of credit diskuterar hithörande frågor på s 83 ff.

2 Allmänt om remburstransaktionen

2.1 ORIENTERING OM INTERNATIONELLA HANDELSKAMMARENS ENHETLIGA REGLER AV ÅR 1974 ANGÅENDE REMBURSER

I bihanget nedan återges Internationella Handelskammarens enhetliga regler i 1974 års reviderade version, men en kortfattad orientering om deras innehåll torde vara på sin plats för att den följande framställningen lättare skall kunna följas. Understrykas bör, som redan nämnts, att UCP tillkommit efter långvariga förhandlingar inom ICC mellan banker i olika länder, samt att de nuvarande reglerna föregåtts av flera olika versioner.

UCP inleds med Allmänna bestämmelser och definitioner numrerade a–f. Här återfinns bl a en definition av uttrycket remburs (b) samt den viktiga bestämmelsen om att remburstransaktionen är fristående från det bakomliggande köpavtalet (c). Vidare bestäms, att beneficienten inte kan åberopa avtalsförhållandet mellan bankerna eller mellan uppdragsgivare och öppningsbanken (f).

Därefter har reglerna indelats under fem huvudrubriker: A. Rembursformer och notifikationer av remburser, B. Förpliktelser och ansvarighet, C. Dokument, D. Övriga bestämmelser, myckenhet och belopp, samt E. Överlåtelse.

UCP är indelat i 47 artiklar i löpande följd. Under A. ges en beskrivning av olika typer av remburser som kan förekomma samt deras funktioner. Här beskrivs också delvis gången i ett rembursärende.

Under B. anger art 7, som kan betraktas som huvudbestämmelse beträffande bankernas ansvarighet, att bankerna skall använda skälig omsorg vid granskning av dokumenten. Vidare finns här bestämmelser som på vissa sätt inskränker bankernas ansvarighet.

Under C. regleras ur remburstransaktionens synpunkt utformningen av och innehållet i de olika dokument som härrör ur en export-/importtransaktion, som t ex konossement, fraktsedlar, försäkringshandlingar och handelsfakturor. I denna del återfinns följaktligen bestämmelser om hur de dokument, som oftast är aktuella i samband med remburstransaktioner, skall vara utformade för att banken skall godta dem. Dessa bestämmer dock inte, att uppdragsgivaren skulle vara förhindrad att ge banken instruktioner, som avviker från UCP.

Under D. följer bestämmelser om exempelvis delleveranser i samband med remburstransaktioner, och rembursens giltighetstid.

Under E. återfinns slutligen regler om överlåtelse (transferering) av remburs resp överlåtelse av rembursbeloppet.

2.2 GÅNGEN I ETT REMBURSÄRENDE

Remburstransaktionen är ett flerpartsförhållande och innefattar flera olika steg. De inblandade är ofta fyra: nämligen köparen, den bank åt vilken köparen uppdrar att öppna rembursen, en bank genom vilken betalningen skall ske på säljarens ort – normalt den bank som säljaren brukar anlita – och säljaren. Särskilt i världens stora handelscentra förekommer dock remburser med blott tre parter: köparen, köparens bank och säljaren. Det finns dessutom situationer där parterna är fler än fyra, men dessa förekommer numera mest i samband med överlåtbara (»transferable») remburser och avisering genom två banker på säljarens ort (en korrespondentbank och säljarens bank).

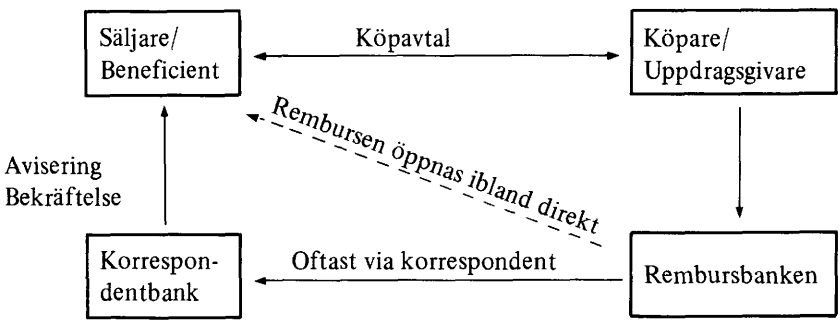

Den normala gången i ett rembursärende är att köparen vänder sig till sin bankförbindelse och uppdrar åt denna att öppna remburs till säljarens (beneficientens) förmån. Köparen lämnar sitt uppdrag till banken i form av en skriftlig, detaljerad remboursförbindelse, som också bestämmer på vilka villkor rembursen öppnas och under vilka betingelser betalningen skall äga rum. Detta sker normalt på ett formulär, som banken tillhandahåller. Antingen inbetalar köparen härvid köpeskillingen kontant till banken eller, vilket är betydligt vanligare, insätter uppdragsgivaren pengar på ett konto med banken, vilket belopp spärras. Härigenom tillgodoförs uppdragsgivaren bankränta. Ofta medger banken köparen kredit i samband med rembursuppdraget och i praktiken är det i sådana fall inte sällan fråga om att banken öppnar remburs under en redan beviljad checkräkningskredit. Banken kan, då kredit medges, kräva att köparen ställer särskild säkerhet för rembursbeloppet men kan, om det rör sig om en för banken rimligt realiserbar (relativt lättsåld och hållbar) vara, godta godset som säkerhet för det utbetalade rembursbeloppet.[1] I många fall innehåller remboursförbindelsen f ö en klausul, varigenom godset förskrivs som säkerhet till banken. Rembursen kan vidare förknippas med en växeltransaktion vilket i vissa trader är det vanliga. Den pro-

[1] De särskilda problemen rörande godset som säkerhet m m berörs nedan s 221 ff.

vision som banken betingar sig för att öppna en remburs betalas i normalfallet av köparen.[2]

Köparens bank benämns den *öppnande* banken (även *öppningsbanken* eller *remboursbanken*). Beroende på köpavtalets bestämmelser eller eventuellt på handelsbruk eller sedvänja skall rembursen öppnas antingen *återkalleligt* eller *oåterkalleligt.*[3] Vid *återkallelig* remburs sägs den öppnande banken när som helst kunna återkalla eller ändra rembursen utan beneficientens medgivande eller ens utan avisering till denna (art 2). Däremot kan en *oåterkallelig* remburs inte återkallas eller ändras utan beneficientens medgivande, eftersom öppningsbanken då påtagit sig en självständig betalningsförpliktelse att betala rembursbeloppet, om de presenterade dokumenten är i överensstämmelse med rembursvillkoren och förutsatt att de inlämnas inom rembursens giltighetstid, art 3 (jfr med art 41). I art 1 i UCP föreskrivs bl a att om uppgift saknas i uppdraget beträffande huruvida rembursen skall vara återkallelig eller oåterkallelig »anses rembursen vara återkallelig» (art 1 c). Det förtjänar att understrykas, att denna UCP-presumtion knappast kan anses återverka automatiskt på förhållandena under köpavtalet. Man kan alltså tänka sig en kollision ifall både köpavtalet och rembursuppdraget saknar precisering av vilken typ av remburs som är aktuell.

Rembursen öppnas oftast på så sätt att öppningsbanken meddelar den utländska banken *(korrespondentbanken)*, som enligt köparens instruktion eller efter öppningsbankens bedömande skall *avisera* beneficienten telegrafiskt eller per brev om att remburs öppnats samt villkoren för denna. Samtidigt anmodas korrespondentbanken informera *beneficienten,* d v s säljaren, om rembursvillkoren. Den öppnande banken kan emellertid också utfärda ett rembursbrev som sänds direkt till beneficienten eller till korrespondentbanken med begäran om vidarebefordran till beneficienten. Vid telegramavisering kan telegrammet innehålla korta uppgifter om belopp, giltighetstid o s v, medan fullständiga villkor följer per brev, jfr även art 4 i UCP. Praxis kan variera, men principiellt är det viktigt, att säljaren nås av information om att remburs öppnats. Att remburs öppnats på visst sätt och per en viss dag kan nämligen vara en förutsättning enligt köpavtalet, och om inte denna förutsättning uppfylls kan säljaren eventuellt åberopa någon sanktion mot köparen.

Det är vidare mycket vanligt, att parterna i basavtalet kommer överens om nya villkor eller att beneficienten reklamerar mot rembursvillkor som avviker från basavtalets eller som han inte kan möta. Detta föranleder nya instruktioner till bankerna med begäran om ändring (amendment) i rembursen. Enligt UCP art 3 c kan en oåterkallelig remburs »varken ändras eller återkallas utan medgivande av alla berörda parter».

Det förekommer också, att köparen uppdrar åt sin bankförbindelse att för hans räkning uppdra åt en annan bank att öppna remburs. Säljaren kan exempelvis ha förbehållit sig att rembursen skall öppnas med viss bank, med vilken köparen inte har någon förbindelse. Normalt bör man kunna lösa detta genom en oåterkallelig remburs, som bekräftas av den av säljaren utpekade banken. Bankerna synes ofta vara mindre

[2] Om inte annat överenskommits mellan säljare och köpare.

[3] Jfr art 1 i UCP.

intresserade av att förmedla ett uppdrag om öppnande av remburs, även om kostnaderna för kunden ofta inte blir lägre.

Korrespondentbanken kan uppträda som endast *aviserande* eller vid oåterkallelig remburs som *aviserande* och *bekräftande* bank. Medan den *aviserande* banken enbart har en förmedlande funktion – att informera beneficienten om rembursen och ev på öppningsbankens uppdrag betala beneficienten, varvid rembursen är betalbar eller disponibel hos banken – påtar sig den *bekräftande* banken en egen självständig betalningsförpliktelse gentemot beneficienten. Korrespondentbanken skriver i enlighet med uppdraget ut en avi, som innehåller rembursvillkoren och bankens åtagande i samband med rembursen. Aviseringen kan också tillgå så, att aviseringsbanken till beneficienten vidarebefordrar öppningsbankens rembursbrev och om bekräftelse begärs tillägger sådan.

Det förekommer vidare, att korrespondentbanken inte på köparens eller öppningsbankens uppdrag utan jämlikt särskilt avtal med beneficienten lovar att betala denne då rembursenliga dokument presenteras. Detta betalningslöfte är då baserat på ett helt separat avtal.

Då rembursen aviserats och godkänts – ett uttryckligt godkännande torde förekomma endast i undantagsfall – avvaktas det ögonblick då säljaren, beneficienten, inom rembursens giltighetstid till korrespondentbanken presenterar rembursenliga dokument. Om rembursen är betalbar hos öppningsbanken, kan beneficienten sända dokumenten direkt till denna. Detta kan också ske då beneficienten vill undvika att särskild negocieringsprovision skall utgå. Aktuella dokument kan vara exempelvis konossement eller fraktsedel, försäkringspolis och faktura. Under förutsättning, att säljaren uppfyller rembursvillkoren – och härvid skall banken företa en noggrann granskning av dokumenten – förmedlar korrespondentbanken betalning till säljaren eller accepterar eller negocierar i enlighet med uppdraget växlar. Medan beneficienten gentemot den bekräftande banken kan resa ett självständigt betalningsanspråk, har den aviserande banken endast skyldighet att i enlighet med sitt uppdrag betala för den öppnande bankens räkning. Detta innebär ur praktisk synvinkel ofta inte någon större skillnad för beneficienten.

Härefter översänder korrespondentbanken dokumenten till den öppnande banken rembursbanken som betalar korrespondentbanken i enlighet med avtalet och överlämnar dokumenten till köparen på betingade villkor.

2.3 REMBURSENS UTFORMNING

2.3.1 Inledande bestämning av rembursen

Som redan antytts, är rembursbegreppet historiskt svårfångat, dels därigenom att rembursens omfattning och inriktning skiftat i olika länder – och f ö alltjämt skiftar i viss mån – dels därigenom att terminologin varierar i olika rättssystem. Det är också värt att notera, att den i olika länder existerande juridiska forskningen arbetar med delvis

olikartade metoder och lägger vikt vid olika förhållanden, vilket naturligtvis bidrar till ovannämnda svårighet.

Det har således rått skiftande meningar om vilka företeelser som skall hänföras till rembursbegreppet.[4] Dessa svårigheter är historiskt betingade och torde – åtminstone principiellt – numera i huvudsak ha eliminerats genom den bestämning av rembursen, som återfinns i UCP:s Allmänna bestämmelser b. Art 3 föreskriver, att banken vid oåterkallelig remburs gör ett bindande åtagande att företa någon slags betalning, förutsatt att vissa rembursvillkor uppfylls.

Trots UCP:s bestämning av rembursen kan gränsfall uppkomma och några ord bör därför sägas om vissa närliggande företeelser. Jag återkommer nedan ytterligare till frågan om andra arrangemang och företeelser, som kan fullgöra liknande funktioner som remburs. Inskjutas bör, att den moderna affärsrembursen har vissa likheter med den medeltida »letter of payment» och 1600- och 1700-talens »letter of credit», som förekom både som »buyer's open credit» och som »traveller's credit».[5] Enligt en äldre mening har ordet också använts i en vidsträckt bemärkelse,[6] som innefattade redan det »arrangemanget», att öppningsbanken meddelar beneficienten, att »ackreditiv» öppnats till hans förmån på uppdrag av gäldenären, och att »ackreditivbeloppet» är disponibelt för honom under en viss period. Önskar beneficienten utnyttja »ackreditivet», kan han kräva utbetalning av beloppet inom giltighetstiden utan att presentera några på förhand specificerade dokument. Han torde därvid ha skyldighet att legitimera sig samt att kvittera det erhållna beloppet. Denna företeelse har som nämnts ovan kallats »freies oder unbedingtes Akkreditiv»,[7] men även »einfaches, glattes, offenes oder nicht bedingtes Akkreditiv».[8] Härvid lyfts pengar mot kvitto. På detta sätt fungerade det tidigare förekommande resekreditivet, där en resenär, som besökte utlandet, hade utrustats med ett brev, som uppmanade adressaten att till resenären betala en viss summa pengar för vilken brevets utfärdare svarade.[9]

4 *Angersbach* s 18.

5 Se följande beskrivning hos *Malynes* s 104 f: »A merchant doth send his friend or servant. . . to buy some commodities or take up money for some purpose, and doth deliver unto him an open letter directed to another merchant requiring him that his friend, the bearer of that letter have occasion to buy commodities or take up moneys. . . that he will procure him the same and will provide him the money or pay him by exchange.» Jfr också *Stoufflet,* op cit s 23 f.

6 *Obst & Hinter* s 490. Jfr *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 3 ff.

7 Jfr ovan s 11. Ibland används som beteckning på »freies Akkreditiv» även uttrycken »Geld-, Bar- oder Sichtakkreditiv», se *Peters* s 19 och *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 17. Då prestationen till beneficienten kan ske »in bar, durch Scheck oder durch Wechsel» förefaller denna terminologi missvisande. Utbetalningssättet kan knappast användas för att åtskilja »freies Akkreditiv» och »Dokumenten-akkreditiv». Jfr *Angersbach* s 19. I Schweiz synes även begreppet »Bankakkreditiv» användas på »Dokumenten-akkreditiv», se *Gafner* s 2, *Gautschi* Sp. 1, *Obrist* s 22.

8 *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 17.

9 Jfr bl a *Lögdberg* s 7.

Vid remburs är tanken den, att beneficienten skall presentera ett i rembursvillkoren föreskrivet dokument. Det kan även då vara fråga om ett kvitto, men i så fall ofta ett kvitto med bestämd ordalydelse. Här kan ett gränsdragningsproblem uppkomma. Det finns olika slags »ackreditiv» som på olika sätt kan vara mer eller mindre nära besläktade med rembursen.[10]

På motsvarande sätt görs som nämnts i anglo-amerikansk rätt en åtskillnad mellan »clean» resp »open credit» å ena sidan och »documentary letter of credit», »commercial letter of credit», »documentary credit» å den andra sidan.[11] Dessa kan utformas på lite varierande sätt. »Clean credit» förekommer fr a då det är fråga om en transaktion av annan typ än köp.[12] Vid en »clean credit» behöver inga särskilda dokument presenteras vid sidan av tratta eller kvitto och den kan fylla ung samma funktion som en »on demand guarantee».

Här berättigar begäran om betalning eller presentation av trattan eller liknande beneficienten till betalning. Vidare kan inskjutas, att förhållandena i USA är något speciella pga restriktioner i bankernas sätt att utställa bankgarantier. Nya användningsområden och förskjutningar i gränsområdet mellan garanti och remburs bör uppmärksammas. Under senare år har olika former av »on demand» garantier, »financial letters of credit», »standby credits», »guarantee credits» m m kommit att få betydande användning och till följd av frånvaron av krav på beneficienten att prestera någon form av dokument utfärdade av tredje man har ett antal domstolsdispyter rapporterats rörande bankens skyldighet att betala vid »missbruk».[13]

Den diskussion som förts framför allt i tysk rätt har tagit sikte på vilka företeelser som skall anses innefattade i rembursbegreppet. Vissa författare har förespråkat en vid tolkning av rembursbegreppet, varvid detta skulle innefatta bl a icke villkorade ackreditiv av olika slag,[14] medan andra författare menar att endast »Dokumenten-Akkreditiv» är att hänföra till remburs i UCP:s mening.[15] Utgångspunkten är i varje fall gemensam för dessa författare, nämligen att rembursstransaktionen är ett flerpartsförhållande. I synnerhet två av dessa relationer är därvid karakteristiska, nämligen den mellan den som låter öppna rembursen (gäldenären/köparen) och banken och den mellan banken och beneficienten. Dessa förutsättningar gäller för alla remburser eller rembursliknande institut. Även om det med tanke på olika rembursformer i vissa fall

[10] Jfr bl a *Jacoby* s 245, och se vidare nedan s 105, 115.

[11] *Ellinger,* Documentary letters of credit s 5 f. Jfr även *Hvidt* s 6.

[12] Se bl a *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 23.

[13] Jfr *Reichenbach* s 640 ff och *Ellinger,* Standby letters of credit s 604 ff. I sammanhanget kan också hänvisas till de »skeleton letters of credit», som förekommer i handeln mellan de socialistiska länderna, se *Meznerics* s 161. Här specificeras inte det gods, som skall levereras, utan säljaren har rätt att leverera varje slags gods som finns med i en nomenklatur intagen i rembursen och att få betalt upp till rembursens limit. Se vidare nedan s 60 och 256.

[14] Jfr *v Godin* s 575, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 17 och *Zahn* s 12.

[15] *Gafner* s 2.

kan vara svårt att exakt avgränsa rembursen,[16] torde UCP:s bestämning i de flesta fall vara tillräcklig. I »dokumentackreditivet» utgörs följaktligen borgenärens motprestation under rembursen av att rembursenliga dokument överlämnas. Den aktuella meningen i rembursbrevet kan lyda exempelvis:

»Dear Sir(s). We hereby issue in your favour this documentary credit which is available by payment against presentation of the following documents: . . .» Denna mening innefattar de krav som uppställs i UCP:s definition, nämligen att det skall vara fråga om verkställighet av betalning mot uppvisande av föreskrivna och rembursenliga dokument. Det framgår också av rembursen, att det är den öppnande banken, som åtar sig betalningsförpliktelsen och vem som är beneficient. Den skrivning som används här är den som ICC förespråkat (jfr andra formulär appendix s 47 ff). Standardformuläret har dock inte alls fått samma genomslagskraft som UCP, och man kan finna olika sätt att uttrycka saken.[17] Som redan nämnts bör också understrykas att fr a engelska och amerikanska banker sällan lovar *betala* utan nästan alltid förknippar rembursen med en växeltransaktion: »We hereby issue in your favour this documentary credit which is available by acceptance of your draft at [90 days sight] drawn on [Bank X], King's Road North, Hong Kong. . . accompanied by the following documents: . . . .».

Vid avista-remburs får beneficienten kontant betalning mot att han till banken inlämnar dokument som överensstämmer med rembursvillkoren. Vid tidsremburs får beneficienten betalt först vid ett senare tillfälle. Det kan vara fråga om att banken skall betala exempelvis 30 dagar efter presentationen av dokumenten (deferred payment credit), men det kan också vara så, att beneficienten på den aviserande banken drar en tratta som han presenterar tillsammans med de erforderliga dokumenten. Banken accepterar växeln och håller den till förfogande för beneficienten, som vid behov lätt kan få den diskonterad, i Sverige vanligen hos den accepterande banken.[18] Den aviserande banken accepterar trattan på grund av att den öppnande banken lovat att ställa täckning till förfogande på växelns förfallodag. Den öppnande banken har givetvis i sin tur »uppdragsgivarens» (köparens) förbindelse att anskaffa täckning innan växeln förfaller.

I remburser från utlandet är det vanligare att beneficienten drar växeln på köparen än på den öppnande banken. Då den öppnande banken accepterat växeln förekommer

[16] *Davis,* The law relating to commercial letters of credit s 12 menar att begreppsbestämningen vore överflödig och att blott en beskrivning vore att föredra. Det är givet att en sådan distinktion sammanhänger med vad man lägger i uttrycket »beskrivning» resp »begreppsbestämning». UCP:s definition av remburs kan ju tänkas bli använd för att man i en viss situation skall kunna avgöra huruvida den aktuella företeelsen är en »remburs» i UCP:s mening eller inte.

[17] Standardformuläret har nyligen omarbetats. Man räknar med att högst 20–25 % av bankerna använder sig av formuläret.

[18] Även om växeln inte diskonteras låter beneficienten den oftast ligga kvar hos banken. Endast i få fall returnerar banken den accepterade växeln.

det, att den också själv diskonterar växeln, något som emellertid den svenska valutaregleringen inte ger utrymme för.

2.3.2 Hur kan rembursen användas?

Trots att rembursen endast reglerats i relativt få rättsordningar har den genom UCP fått en sådan bestämning och en sådan internationell genomslagskraft, att den väl fullgör de skiftande krav som i olika sammanhang kan ställas på den. Flera olika företeelser, som i större eller mindre grad svarar mot UCP:s beskrivning har efter hand utvecklats för att möta de krav som uppkommer i skiftande situationer. »Commercial letters of credit will be classified in accordance with the following features of their respective promises: (1) certainty, (2) time of enforcement, (3) documentary requirements, (4) transfer and negotiation, (5) renewal.»[19] Graden av »certainty» hänger samman med oåterkallelig resp återkallelig remburs, »time of enforcement» med om betalning sker, då dokumenten presenteras eller vid ett senare tillfälle, »documentary requirements» med vilka dokument som skall presenteras, »transfer and negotiation» med hur rembursen kan överlåtas och »renewal» med om den kan förnyas. Man kan också tänka sig andra indelningsgrunder.

Remburstransaktionen torde i de flesta fall vara förknippad med en varuförsäljning, men den förekommer även som betalning/säkerhet i samband med olika tjänster.[20] I tysk doktrin har gjorts olika klassifikationer, för att rembursen skall kunna indelas, dels med hänsyn till användningsområdet, dels med hänsyn till utbetalningssättet.[21] Till den förra indelningsgruppen hänförs härvid exempelvis fraktremburser och varuremburser, etc och till den senare bl a avista-remburser (kontantremburser, kassaremburser) och tidsremburser (långa remburser, växelremburser). Ibland talar man också om handelsremburser. Regelmässigt synes emellertid tysk doktrin trots klassifikationerna utgå från att rembursen förutsätter överlämnande av vissa specificerade dokument från beneficienten.

Några ord bör i sammanhanget nämnas om »deferred payment credits». Som *ett* resultat av ökade krav på säljarfinansiering har under de senaste 25 åren »deferred payment credits» kommit till användning.[22] Härvid skall banken betala beneficienten

[19] *Kozolcyk*, Commercial letters of credit s 19.

[20] I internationella transaktioner av större omfattning är det inte ovanligt, att betalningen uppdelas på olika terminer. När det gäller byggande av en fabrik kan parterna exempelvis ha enats om, att remburs skall öppnas för hela kontraktsbeloppet – eller specificerad del därav – och att rembursen skall fungera så, att 20 % av beloppet skall utbetalas mot kvitto fr o m en viss dag, 60 % av beloppet mot skeppningsdokument och resterande 20 % mot uppvisande av ett intyg att anläggningen fungerar. Vid fraktbetalning i samband med sjötransport kan på motsvarande sätt ha överenskommits, att exempelvis 80 % av frakten skall utfås mot skeppningsdokument och resterande 20 % »before breaking bulk» (b.b.b.) eller efter utlossningen av godset.

[21] Beträffande dessa indelningsgrunder se bl a *Angersbach* s 26 ff, *Gafner* s 2.

[22] Denna typ anses ha börjat användas för att motverka effekten av viss valutareglering i Japan i början av 1950-talet, se *Gutteridge & Megrah* s 13 och *Harfield*, Bank credits s 48.

en viss tid efter presentationen av dokumenten som följaktligen kan utlämnas till uppdragsgivaren, innan utbetalningen skett. Ur köparens synpunkt kan denna finansiering bli mindre kostsam än acceptfinansiering och kan också av andra skäl vara att föredra. Flera frågor har dock uppkommit: Har banken överhuvudtaget någon skyldighet att betala? Omfattar UCP dessa »deferred payment credits»? Andra komplikationer kan också tillstöta: »Deferred payment credit» innebär vissa risker för beneficienten, eftersom dokumenten har utlämnats och han kan hindras att få betalt av öppningsbanken genom en domstolsorder, som förbjuder banken att betala eller ett utslag om kvarstad eller skingringsförbud.[23] Understrykas bör, att beneficienten i ett sådant läge genom att avtala med banken att denna skall förskottera honom åtminstone en del av rembursbeloppet därigenom ev kan hävda att förskottet utgör betalning, varigenom banken i vissa fall skulle kunna hamna i svårigheter.

I amerikansk doktrin har på grund av dessa risker också varnats för användningen av »deferred payment credits».[24] Att döma av europeisk doktrin[25] anser sig tyska banker inte ha någon omedelbar skyldighet att betala rembursbeloppet till beneficienten på grund av att den godtagit de presenterade dokumenten, medan i fransk praxis betalnings-/aviseringsbanken normalt begär uppgift av öppningsbanken, huruvida den skall lova att betala inom betalningstiden, när den accepterat rembursenliga dokument. I avsaknad av ett sådant uttryckligt löfte har fransk bankpraxis samma uppfattning som tysk. I holländsk bankpraxis synes man uppfatta godkännandet av de presenterade dokumenten som ett löfte att senare betala vid det angivna tillfället. Samma uppfattning synes gälla i engelsk och svensk bankpraxis, varvid dock de ovan nämnda komplikationerna kan inträda.

För svensk rätts del vill jag särskilt hänvisa till NJA 1978 s 728, där yttrande inhämtades från Svenska Bankföreningen bl a rörande innebörden av »deferred payment».

Bankföreningen yttrade därvid:

»Beträffande belopp som förfallit vid presentation av dokumenten, bör detta följa av de enhetliga reglerna såsom ovan beskrivits. Beträffande senare förfallande belopp är att beakta att de enhetliga reglerna inte torde vara tillämpliga och således ej anger rättsverkan av sådana uppskjutna betalningar, s k deferred payment, d v s betalningar, som varken skall erläggas vid presentation av dokumenten eller enligt sådana växlar, som avses i artikel 3. Frågan om att inkludera uppskjutna betalningar under de enhetliga reglerna aktualiserades inom den arbetsgrupp i Internationella Handelskammaren, som gjorde förarbetena till de enhetliga reglerna, men frågan fick falla. Från arbetsgruppens protokoll vid ett sammanträde den 14–16 februari 1972 skall här antecknas:

»Within this framework, the Working Party also examined certain suggestions concerning a possible regulation of 'deferred' and 'revolving' credits. It was not found desirable, however, to follow up these suggestions. With reference to 'deferred' credits

[23] Om dessa frågor – »injunctions» resp »attachment of funds» se mera nedan s 305.

[24] *Ward & Harfield* (4 uppl) s 31.

[25] Se *Blondeel* s 53 ff och *Grader van der Maas,* Le crédit documentaire s 291 ff.

in particular, it was found that, in determining the obligations of the parties, everything depends on the wording of the credit in each specific instance, it being understood moreover that because of deferred payment of a large part of the sum, it was possible that the rules concerning the irrevocable credit might not apply to that large portion.»

Vid avsaknad av direkt ledning i de enhetliga reglerna beträffande rättsverkan av remburs med uppskjuten betalning, får denna rättsverkan bli beroende av en tolkning av det konkreta remboursuppdraget. En naturlig tolkning av detta uppdrag är enligt bankföreningens mening att uppdraget i det aktuella hänseendet inte ger fordringen på de uppskjutna beloppen en annan ställning än fordringen på de belopp, som förföll vid presentationen av dokumenten, även fordringen på de uppskjutna beloppen bör sålunda anses tillkomma beneficienten – säljaren – gentemot Skånska Banken.»

I anslutning till detta yttrande konstaterade HD:

»De remburser, varom i förevarande mål är fråga, innebär att säljaren under viss tid medger köparen kredit efter det att dokumenten överlämnats, s k deferred payment credit. Såsom Svenska Bankföreningen anfört i sitt yttrande torde de enhetliga reglerna inte vara direkt tillämpliga i fråga om sådana uppskjutna betalningar. Såväl i de av Unitraktor undertecknade remboursuppdragen till Skånska Banken som i bankens till den rumänska banken ställda öppningshandlingar har emellertid uttryckligen angivits, att 1974 års enhetliga rembursregler skall gälla, och i målet har inte förekommit något förhållande som kan leda till en annan tolkning än att fordringarna på de uppskjutna beloppen i de hänseenden varom nu är fråga skall ha samma ställning som fordringarna på de belopp som förfaller till betalning vid presentation av dokumenten.»

Understrykas kan dock, att de flesta rembursavdelningar inte tycks se något särskilt problem förknippat med »deferred payment credits», men att i samband med revisionen av UCP önskemål framförts om en reglering härav.[26]

Remboursen kan emellertid också användas i vidare omfattning såtillvida att den kan komma att beröra andra personer än dem som är inblandade i det ursprungliga basavtalet, som ligger till grund för hela remburstransaktionen. Man skulle kunna uttrycka detta förhållande så, att remboursen dels kan innebära säkerhet, dels kan användas som säkerhet. Ibland överlåter nämligen beneficienten remboursen eller en del därav på den som har sålt godset till honom, d v s sin fångesman. Detta kan bero på att beneficienten inte själv producerar hela det varuparti affären gäller, eller att varan inte levererats direkt från lager, och för att underlätta finansieringen av en sådan transaktion, kan säljaren fordra att köparen ställer en *transferabel remburs.*[27] För att en remburs skall vara transferabel bör köparen i rembursvillkoren möjliggöra överföringen antingen genom att uttryckligen omnämna detta eller genom att till beneficientens

[26] Se exempelvis UNCITRAL A/CN 9/101.

[27] UCP art 46, jfr art 47.

namn tillägga orden »och/eller order».[28] Vid överföring av rembursen på en ny beneficient, kan antingen rembursen transfereras utan ändring, varvid de dokument, som den slutlige beneficienten presenterar, kan vidarebefordras till den öppnande banken i den form de presenteras, eller villkoren såtillvida ändras, att rembursbeloppet sänks och skeppnings- samt giltighetstiden förkortas. Andra ändringar är inte tillåtna.

Ifall säljaren vill förhindra köparen från att komma underfund med att varan av honom inköpts på annat håll och till ett lägre pris, är det möjligt att han i stället för en transferabel remburs använder en oåterkallelig remburs på »back-to-back-basis» (s k *hjälpremburs* eller *»back-to-back-credit»*). Säljaren kräver då av sin köpare att denne skall låta öppna en oåterkallelig remburs, som kan användas som säkerhet då säljaren kreditförhandlar med sin bank om att denna skall öppna en oåterkallelig remburs till förmån för säljarens fångesman.

Vanligen öppnas remburs för en bestämd person, och den upphör att gälla när dokument presenterats eller giltighetstiden utgått. En importör, som regelbundet gör inköp av samma vara, skulle, om han använder remburs i var och en av dessa transaktioner, bli tvungen att fortlöpande öppna flera mindre remburser. För att åstadkomma ett förenklat och billigare förfarande kan kunden beordra banken att öppna en *revolverande* remburs. Denna innebär att rembursen återgår till sitt ursprungliga belopp efter varje utförd betalning, tills ett slutligt, fastställt »tak» har nåtts. Denna typ av remburs kan vara återkallelig eller oåterkallelig. Syftet med revolverande remburs påminner sålunda något om generalpolisens vid försäkring.

Vissa remburser föreskriver, att flera delskeppningar omfattas. Dessa remburser kallas ofta för »part shipment credits» eller »divisible credits».[29] Det är givet, att banken här har en skyldighet att undersöka och hålla reda på hur mycket rembursen hittills utnyttjats.

2.4 REMBURSENS FUNKTIONER

Som nämnts används rembursen främst i export-/importtransaktioner, m a o framför allt vid internationella köp, men den utnyttjas även vid inhemska köp, om än i avsevärt mindre utsträckning. En inhemsk remburs öppnas ofta som transferabel på utlandet, eftersom en importör behöver kreditmässigt stöd från den slutlige köparen för att kunna öppna remburs gentemot sin leverantör.

Anledningarna till att remburs används kan vara flera, och som nämnts skiftar dess användningsområden. De önskade effekterna av remburs kan vara eftersträvade antingen var för sig eller i förening, varvid tyngdpunkten ändå kan ligga på den ena eller den

[28] Huruvida den senare skrivningen kan godtas för att rembursen skall kunna anses som överlåtbar är dock föremål för tveksamhet. Det är dock ingalunda ovanligt, att en del eller hela rembursbeloppet i stället överlåtes utan att man använder sig av en »transferabel remburs». Det är då fråga om överlåtelse av ett belopp, som förfaller till betalning under den ursprungliga rembursen, snarare än en överlåtelse av rembursen, jfr art 47 i UCP. Nedan på s 155 ff diskuteras dessa frågor ytterligare.

[29] Jfr *Gutteridge & Megrah* s 12. Termen »divisible» återfinns inte längre i UCP art 35.

andra. Dessa huvudfunktioner är knutna till betalnings- eller säkerhetsaspekten eller sammankopplas med rembursen som kreditunderlag.[30] Användningen av rembursen kan vara helt beroende av parternas överväganden men är ofta en följd av offentliga krav, valutareglering, banktekniska föreskrifter osv.

Först och främst innebär den oåterkalleliga rembursen, att beneficienten får ett självständigt krav mot öppningsbanken. Denna är genom sitt åtagande alltså direkt och primärt betalningsskyldig gentemot beneficienten, förutsatt naturligtvis att denne uppfyller sina förpliktelser. Viss tveksamhet råder härvid huruvida den oåterkalleliga rembursen för att använda engelsk terminologi innebär »conditional» eller »absolute payment», alltså huruvida köparens betalningsskyldighet under köpavtalet helt eller delvis suspenderas av bankens betalningsskyldighet under den oåterkalleliga rembursen och denna tar över köparens betalningsskyldighet under köpavtalet (se mera nedan s 145 ff).

I den mån säljaren har förtroende för bankens betalningsförmåga, får rembursen, i synnerhet om det rör sig om en oåterkallelig remburs, en karaktär som närmar sig likvida medel och kan i sin tur användas som säkerhet för vidare likviditet genom särskilt förfarande. På så sätt finns här vissa praktiska likheter med växelns funktioner. Självklart innebär bankens betalningsåtagande en säkerhet för köparen. Denna säkerhet kan sägas ligga implicerad i betalningsåtagandet på så sätt, att borgenärens krav på riktigt fullgörande av gäldenärens skuld därigenom säkerställs. En sådan säkerhetsfunktion har ofta särskild betydelse vid handelsutbyte över större avstånd.[31] För säljaren är fördelen den att han vid oåterkallelig remburs kan vara relativt förvissad om att få betalt för varorna genom bankens åtagande att betala till honom i utbyte mot föreskrivna dokument. Säljaren (beneficienten) får ett självständigt anspråk på betalning mot rembursbanken. I gengäld får köparen ut dokumenten, vilket innebär en viss trygghet för honom, även om han aldrig kan vara säker på att godset faktiskt motsvarar vad som avtalats eller vad han haft anledning förmoda (jfr art 8 a i UCP). Den säkerhet han får är en viss kontroll på dokumentens standard, men han kan även ha ett anspråk mot banken om denna åsidosätter sin granskningsskyldighet enligt UCP.[32]

[30] I en enkät som tillsänts 140 banker i olika länder har 58 svar inkommit. På frågan om rembursen enligt deras mening var att se som ett betalningsmedel, som säkerhet eller som finansiering har svaren varit blandade. Flera av bankerna har uttryckt som sin uppfattning att rembursens uppgift är att fungera som säkerhet, medan många andra framhåller, att rembursen fungerar som betalning. Ett mindretal framhåller att rembursen har en finansieringsfunktion. Vissa banker uttrycker det så att man uppfattar rembursen som en garanti och andra ser den som ett kreditmedel.

Det är viktigt att uppmärksamma, att rembursen härvid också genomgått en förändring även såtillvida att den i högre grad kommit att tjäna som underlag vid medelfristig finansiering, jfr *Regout* s 185 ff, såväl i förhållande till säljare som till köpare.

[31] En förutsättning för att rembursen skall fylla sina funktioner är givetvis dock, att bankernas soliditet är ställd utom tvivel.

[32] *Selvig*, Fra kjøpsrettens og transportrettens grenseland s 83, *Sichtermann* s 252, *Eisemann*, op cit s 18.

Uppmärksammas bör också, att från en ekonomisk synpunkt rembursen innebär en direkt eller indirekt belastning för köparen/uppdragsgivaren, antingen därigenom att den belastar hans kredit eller därigenom att den kommer att ta en del av hans likvida medel i anspråk.

Ofta får rembursen i praktiken i köptransaktionen även en annan funktion, nämligen en kreditfunktion.[33] Det är inte så, att rembursen i sig själv kan betraktas som ett kreditmedel, men i praktiken kombineras rembursen ofta med kreditgivning, varvid hänsyn tas till rembursen. Kredit kan så lämnas antingen till säljaren eller till köparen. Själva kreditaffären är i sig helt fristående från remburstransaktionen men mellan de båda transaktionerna finns ett ekonomiskt samband. Det är vidare som påpekats flera gånger ganska vanligt att remburs kopplas till en växel, där öppningsbanken skall acceptera, negociera eller honorera växeln (jfr ordalydelsen i art b).

[33] *Eisemann*, ibid.

Skandinaviska Enskilda Banken

REMBURSBLANKETT

Nummer 4 321

REMBURSANSÖKAN

Uppdragsgivare: AB Multikator

Telefonnummer (även riktnummer): 08 - 123456

Utdelningsadress (gata, box e d): Box 7890

Ortsadress (postnummer och postanstalt): 10541 STOCKHOLM

Vi uppdrar härmed åt Skandinaviska Enskilda Banken att öppna följande remburs

Remburs skall vara: [X] oåterkallelig [ ] återkallelig

Remburs skall av Er aviseras: [X] telegrafiskt alla uppgifter [ ] telegrafiskt kort avis [ ] brevledes

Remburs skall vara disponibel hos (om viss bank önskas): Sumitomo Bank Ltd, Osaka

Remburs skall gälla till förmån för (benificient): Fujinomo Ltd., P.o. Box, Tokyo

Rembursbelopp: [X] högst [ ] cirka US $ 23 000

disponeras: [ ] avista [ ] per 30 dagars sikt

Remburs skall gälla t o m den: 30/6 1979

Remburs skall vara disponibel

mot följande dokument

- [X] full sats ombordkonossement
- [ ] "Combined Transport Document"
- [ ] intyg från speditör utvisande att godset oåterkalleligen avsänts
- [ ] dubblett av järnvägsfraktsedel
- [ ] flygfraktsedel
- [ ] ursprungscertifikat
- [X] försäkringspolis eller certifikat
- [X] underteckknad faktura i 3 exemplar exemplar över nedannämnda varor
- [ ]

Varubeskrivning

Beskrivningen gors på vederborande främmande språk. Kan förkortas genom hänvisning till order, proformafaktura e d

Electronic equipment as per Proforma Invoice No. 26.

Leveransvillkor

- [X] CIF Stockholm
- [ ] C & F
- [ ] FOB
- [ ] FOB vessel
- [ ] FAS
- [ ] Fritt banvagn
- [ ] Fritt fabrik
- [ ]

Försäkring skall täcka följande risker: Institute Cargo Clauses (all risks) and Institute War Clauses

till ett belopp av: CIF + 10 %

Försäkring skall ombesörjas av

- [ ] beneficienten, vilken enligt ovan skall avlämna försäkringshandling
- [ ] oss med skyldighet för oss att vid anfordran avlämna försäkringshandling till Er, vederbörligen överlåten

Övriga instruktioner

Ovan angivna dokument skall avse transport mellan nedannämnda orter

Från Yokohama, Japan Till Göteborg

Order/Mottagare: AB Multikator

Dokument skall presenteras inom 10 dagar efter dagen för utställande av konossement eller andra avsändningshandlingar.

Betalning för delleveranser får: [ ] ske [ ] ej ske

Omlastning får: [ ] ske [ ] ej ske

Beneficienten skall av Er bankförbindelse aviseras

- [X] telegrafiskt per telefon
- [ ] brevledes
- [ ] utan bekräftelse
- [X] med tillägg av bekräftelse

Erforderlig utländsk valuta torde anskaffas av Er för vår räkning och på vår risk

- [ ] omedelbart
- [X] senast då Ni erhåller avi om utbetalning

A 251 78-05

REMBURSFÖRBINDELSE

Vi förbinder oss att vid anfordran till Er betala rembursbeloppet jämte ränta och kostnader.

Eventuell anmärkning mot blivande redovisning från banken skall, för att kunna göras gällande mot banken, vara banken tillhanda senast 7 dagar efter redovisningsbrevets datum. Vi förbinder oss att, om skäl till anmärkning inte finns, på bankens begäran skriftligen omedelbart godkänna redovisningen.

Såsom pant förskriver vi samtliga i rembursansökan nämnda dokument samt de däri angivna varorna ävensom vad som på grund av försäljning eller eljest kan träda istället för dokumenten och varorna. Till oss utställda eller överlåtna dokument överlåts härmed på Er.

För våra förpliktelser enligt denna rembursförbindelse svarar härutöver nedan angivna säkerhet.

Dessutom gäller dels av banken vid var tid tillämpade "Allmänna villkor"*) för remburser dels internationella Handelskammarens enhetliga regler av år 1974 angående remburser, sistnämnda regler dock, såvitt angår förhållanden i utlandet, endast i den mån de tillämpas där. Av nämda "Allmänna villkor" följer bl a att egendom, som vi har pantförskrivit på denna rembursförbindelse utgör säkerhet även för vissa andra förpliktelser än sådana, som grundas på rembursförbindelsen samt att bankens pantvård är begränsad.

Om av oss begärd ändring av rembursen vidtas, skall i övrigt denna förbindelse äga motsvarande tillämpning beträffande den ändrade rembursen. Om ändringen innebär att rembursbeloppet nå disponeras mot andra dokument än de ovan angivna, gäller alltså bl a att dessa andra dokument och däri angivna varor utgör pant enligt förbindelsen.

Härmed bemyndigas .....
att företräda oss i allt, som rör denna remburs. (Handläggare hos oss)

Ort, datum	Underskrift
Stockholm 1979-04-01	AB Multikator

PANT (när sådan lämnas)
På de villkor, som anges i denna förbindelse - BÅDE HÄR OVAN OCH I "ALLMÄNNA VILLKOR" - pantförskrivs nedan beskrivna egendom (beskrivningen av egendomen undertecknas).

Annan pantsättare än uppdragsgivaren har särskilt att uppmärksamma punkterna 10 och 17 i "ALLMÄNNA VILLKOR".

Bankens noteringar: Se IB 5 UTL 8.08.12

Riskklass	Handläggare	Kontorsstämpel	Kreditärendet ☐ underställs CK
Säkerhetsgruppkod	Ovanstående remburs beviljad (datum)		Ovanstående remburs beviljas
Avräkning debiteras konto nr	KF s namnteckning		

*) Särtryck av dessa "Allmänna villkor" och "Enhetliga regler" tillhandahålls på begäran

Annexe - Appendix I (a)

NOM DE LA BANQUE ÉMETTRICE - NAME OF ISSUING BANK

CRÉDIT DOCUMENTAIRE IRRÉVOCABLE - IRREVOCABLE DOCUMENTARY CREDIT

Numéro - Number

Lieu et date d'émission - Place and date of issue

Date et lieu de validité - Date and place of expiry

Donneur d'ordre - Applicant

Bénéficiaire - Beneficiary

Banque Notificatrice - Advising Bank

N° Réf. - Ref. No

Montant - Amount

Crédit utilisable auprès de - Credit available with

par - by ☐ *PAIEMENT* PAYMENT ☐ *ACCEPTATION* ACCEPTANCE ☐ *NÉGOCIATION* NEGOTIATION

contre présentation des documents précisés ci-après
against presentation of the documents detailed herein

Expéditions partielles Partial shipments		*Transbordement* Transhipment	
☐ *autorisées* allowed	☐ *non autorisées* not allowed	☐ *autorisé* allowed	☐ *non autorisé* not allowed

Embarquement/expédition/prise en charge de/à
Shipment/dispatch/taking in charge from/at

à destination de
for transportation to

☐ *et de votre/vos traite(s) à*
and of your draft(s) at

tirée (s) sur
drawn on

Documents à présenter dans les *jours après la date d'émission du/des document(s) d'expédition mais dans la période de validité du crédit.*
Documents to be presented within days after the date of issuance of the shipping document (s) but within the validity of the credit.

Nous émettons par la présente ce crédit documentaire en votre faveur. Il est soumis aux Règles et Usances Uniformes relatives aux Crédits Documentaires (révision 1974, Publication N° 290 de la Chambre de Commerce Internationale, Paris, France), et nous engage selon leurs termes et notamment l'article 3. Le numéro et la date du crédit ainsi que le nom de notre banque devront être mentionnés sur toute traite requise. Si le crédit est utilisable par négociation, chaque présentation devra être inscrite au verso de cet avis par la banque où le crédit est utilisable.

We hereby issue this Documentary Credit in your favour. It is subject to the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (1974 Revision, International Chamber of Commerce, Paris, France, Publication No. 290) and engages us in accordance with the terms thereof, and especially in accordance with the terms of Article 3 thereof. The number and the date of the credit and the name of our bank must be quoted on all drafts required. If the credit is available by negotiation, each presentation must be noted on the reverse of this advice by the bank where the credit is available.

Ce document consiste en *page(s) signee(s)*

This document consists of signed page(s)

Avis destiné au bénéficiaire / Advice for the beneficiary

Copyright © 1978 Chambre de Commerce Internationale / International Chamber of Commerce

Date de présentation Date of presentation	*Montant en chiffres et en lettres* Amount in figures and words	*Nom, cachet et signature de la banque* Name, stamp and signature of the bank

3 Rembursens ställning i nationell rätt

3.1 ALLMÄNT

Ovan har konstaterats att den nationelle lagstiftaren i några fall genomfört särskilda lagregler beträffande remburser. Samtidigt har nämnts, att remburser i internationella transaktioner förmodligen alltid innehåller en hänvisning till UCP, som är den praktiskt i särklass viktigaste regleringen av rembursen. Detta innebär emellertid inte, att man kan helt bortse från nationell rätt. Dels täcker inte UCP alla förhållanden som har samband med remburser, dels måste i vissa fall ledning hämtas från närbesläktade områden för tolkning och utfyllning, dels kan det ha ett intresse i sig att inplacera rembursen i ett rättsligt mönster.

De frågor som kan uppkomma i samband härmed rör följaktligen dels hur nationell rätt uppfattar en internationellt framvuxen skapelse, vars juridiska struktur är okänd eller rent av åtminstone i vissa fall inte står helt i samklang med den nationella rättens mönster, dels hur nationell rätt kan användas för att utfylla och komplettera när UCP inte reglerar vissa förhållanden.

3.2 REMBURSFORMULÄREN

Svenska banker framstår huvudsakligen som öppningsbank i importaffärer och korrespondentbank i exporttransaktioner. Bankerna har normalt egna rembursformulär, som kan ha något varierande utformning men som vanligen täcker ungefär samma punkter.[1]

Då köparen vänder sig till banken för att få remburs öppnad tillhandahåller banken en särskild rembursblankett, *Rembursansökan,* att fyllas i och undertecknas av denne (ovan s 59 samt appendix).

Rembursansökan är utformad som ett uppdrag åt banken att i enlighet med vissa föreskrifter öppna rembursen. Beneficientens namn framgår liksom rembursbeloppet – a vista betalning eller betalning efter viss tid – och rembursens giltighetstid. Vidare anges vilka dokument, som skall presenteras för att rembursen skall vara disponibel för säljaren.

[1] Under 1978 har ICC vid sidan av den nämnda Standard Forms for issuing documentary credits utgivit en särskild »Guide to documentary credit operations», som innehåller en allmän beskrivning av remburstransaktionen, riktlinjer för hur olika formulär skall ifyllas och kommentarer rörande några av de dokument som skall presenteras av beneficienten.

En viss beskrivning ges av varan ev med hänvisning till dokument. Aktuella leveransvillkor anges liksom försäkringsvillkor. Vidare finns utrymme för särskilda instruktioner.

På baksidan, ibland benämnd Rembursförbindelse, påtar sig köparen/uppdragsgivaren vissa skyldigheter gentemot banken huvudsakligen för de fall, där han inte inbetalar rembursbeloppet till banken i samband med att rembursen öppnas. Dessa skyldigheter rör pant och pantförskrivning av berörda varor och dokument och anmärkningsfrist mot redovisning. Vidare görs en hänvisning till bankernas Allmänna villkor och UCP.

När rembursansökan ifyllts och denna delen av proceduren är klar kommer banken att öppna Rembursen (ovan s 61 samt appendix) vilken översändes till beneficienten per brev, telex eller telegram. Ofta brukar beneficienten få sin underrättelse genom notis av en korrespondentbank. I allmänhet har den återkalleliga rembursen och den oåterkalleliga samma formulering med undantag av att i ena fallet återkalleligheten och i det andra fallet oåterkalleligheten poängteras. Detta kan ske genom att »revocable» resp »irrevocable» förkryssas, understryks eller liknande. Det förekommer också, att separata formulär används för de båda typerna. Den *remburs* som avsänds skiljer sig till ordalydelsen något beroende på om det är fråga om en avista-remburs betalbar i utlandet, en tidsremburs betalbar i utlandet eller en negocieringsremburs betalbar i Sverige.

Rembursen är normalt utformad som ett brev till beneficienten. Den som ansöker om rembursen anges liksom aviseringsbanken. Här anges också rembursbeloppet och rembursens giltighetstid.

Aviseringen genom en korrespondentbank kan göras på olika sätt. Svenska banker brukar i sådana fall till en beneficient i Sverige skicka en kopia av det formulär eller telex som de fått, samt information om huruvida de tillagt sin bekräftelse eller bara fungerar som aviseringsbank. Därefter lovar banken normalt att betala ut pengar mot presentation av angivna dokument. Vidare anges eventuella andra villkor. Som synes innehåller rembursen en hänvisning som skall göra rembursreglerna tillämpliga på rembursen. När beneficienten (säljaren) fått rembursen har han möjlighet att göra invändningar beträffande villkoren om han anser, att de inte överensstämmer med vad som avtalats.

3.3 REMBURSEN I ETT AVTALSRÄTTSLIGT OCH MELLANMANSRÄTTSLIGT PERSPEKTIV

3.3.1 Uppdragsgivaren och banken

I följande avsnitt vill jag med utgångspunkt från ett svenskt avtals- och mellanmansrättsligt perspektiv kortfattat försöka belysa hur rembursen passar in i ett etablerat rättsligt mönster. Det är givet, att den fundamentala skillnaden mellan återkallelig och oåterkallelig remburs härvid måste iakttas. Senare vill jag återkomma till den dis-

kussion som förts i doktrin och rättspraxis, beträffande hur remboursen kan passas in i nationella rättsfigurer.

Då ovan beskrivits de formulär som brukas i samband med remburstransaktionen och hur de används har också ramen för avtalsbindningen i detta sammanhang angivits. I vissa avseenden skiljer sig åtgärderna i samband med remboursen inte från andra uppdragssituationer. Konstateras kan, att remburstransaktionen framstår som ett flerpartsförhållande, där de olika inblandade engageras på olika sätt och på olika betingelser.

Det är uppenbart, att någon form av avtalsbindning uppkommer mellan köparen och öppningsbanken, då banken antagit uppdraget att öppna rembursen. När banken accepterat uppdraget – som i praktiken alltid är skriftligt – har den enligt instruktion och i förhållande till uppdragsgivaren lovat att betala tredje man (beneficienten, säljaren) om denne uppfyller remboursvillkoren, d v s presenterar remboursenliga dokument. En särskild fråga rör när bankens bundenhet uppkommer i förhållande till beneficienten (se vidare nedan s 72 ff). Från svensk rätts utgångspunkt innefattar rembursen ett uppdrag, på vilket reglerna i Handelsbalken 18 kap »Om sysslomän eller ombudsmän» i och för sig kan tillämpas. Dessa regler är både tämligen summariska och huvudsakligen av dispositiv karaktär och viker då för avtal, handelsbruk eller sedvänja, exempelvis UCP. Även Kommissionslagens regler kan tänkas ha viss betydelse.

En annan sak är att flera olika relationer kan uppkomma i samband med rembursen beroende på rembursens funktioner med avseende på finansieringen och utbetalningen. Banken åtar sig inom ramen för remboursuppdraget att betala till beneficienten om denne presenterar remboursenliga dokument, vilket medför att bankens prestation även innefattar granskning av dokumenten. Som en pendang till rembursen kan banken åta sig att låna uppdragsgivaren det aktuella beloppet. Uppdragsgivaren framstår då även i relation till banken som gäldenär. Det säger sig självt att banken måste uppfylla alla sina åtaganden i förhållande till sin uppdragsgivare i enlighet med den överenskommelse som träffats.

Skulle banken inte fullgöra sin skyldighet att öppna remburs på avtalat sätt, och köparen lider skada därav torde banken kunna vara ersättningsskyldig därför på motsvarande sätt som gäller för uppdragstagares underlåtenhet att fullgöra sitt uppdrag eller felaktiga utförande därav.[2] Härvid innehåller UCP resp allmänna villkor vissa betydelsefulla bestämmelser, men i övrigt får ledning hämtas från lagstiftning och rättspraxis.

Avtalsrättsliga frågeställningar kan förekomma på många olika sätt. Bankinspektionen har i något fall ställts inför ett avtalsrättsligt problem i samband med remburser. Spörsmålet förekom även hos Konsumentverket men hänsköts till Bankinspektionen. Ärende 419/1977/AD utvecklades i två faser, och Bankinspektionen hade anledning att avge två yttranden.

Bakgrunden var, att en svensk köpare hade löst dokument som visade sig vara förfalskade. Detta innebar, att uppdragsgivaren inte fick något gods, trots att han blev

[2] Beträffande sådan ersättningsskyldighet se i svensk rätt bl a *Bengtsson* s 157 ff. Huruvida den omsorgsplikt som åvilar sysslomannen generellt skall anses mindre sträng än UCP:s »skälig omsorg» i art 7 torde kunna diskuteras. Se vidare nedan s 315 ff.

betalningsskyldig gentemot den anlitade banken. Banken hänvisade till art 9 i UCP, varigenom banken inte är ansvarig bl a ifall dokumenten förfalskats. Uppdragsgivarens ombud anförde inför Bankinspektionen att en friskrivningsklausul av denna omfattning vore ogiltig enligt svensk rätt. Bankinspektionen konstaterade, att UCP var internationella regler, som accepterats världen över. På grund härav och eftersom den fråga som var uppe till bedömning egentligen var av civilrättslig art fann Bankinspektionen i yttrande 21/9 1977 ingen anledning att vidta någon åtgärd i anledning av ärendet.

I den andra fasen av ärendet anförde kunden, att banken på ett otillfredsställande sätt informerat om innehållet i den aktuella friskrivningsklausulen, då banken inte överlämnat ett ex av UCP. Remboursformuläret innehöll endast en hänvisning till UCP 74. Härvid gjorde uppdragsgivaren gällande att det enligt svensk rätt inte är tillräckligt att hänvisa till tillämpliga avtalsbestämmelser utan att dessa måste tillhandahållas. Svenska Bankföreningen uttalade härvid bl a att i samband med det nya remboursformulär som baserade sig på UCP 74, och som inte längre innehåller remboursreglerna utan endast gör en hänvisning till dem, information utgått till alla svenska banker, att ett ex av UCP alltid borde tillhandahållas nya kunder, medan detta inte borde vara nödvändigt beträffande äldre kunder med mindre givetvis dessa begärde det.[3]

Kunden bestred, att han erhållit ett ex av UCP, och banken gjorde gällande, att han i varje fall kunde betraktas som en äldre kund. Bankinspektionen fann i yttrande 14/11 1978, att det var osäkert om banken tillhandahållit kunden ett ex av UCP, men att den »försummelse som må ha förekommit» inte kunde föranleda någon åtgärd.

En fråga som kan resas är givetvis huruvida remburstransaktionen är förknippad med något formkrav. Av beteckningen »letter of credit» att döma baserar sig remboursen på skriftligt förfarande, men det är i så fall ingalunda givet, att alla relationerna är förbundna med ett sådant krav. Man skulle kunna tänka sig, att ett formkrav endast upprätthålls i relationen mellan rembursbanken och benificienten men ej mellan uppdragsgivaren och rembursbanken. Bankerna torde dock knappast avstå från att remboursuppdraget skall lämnas på dess ansökningsformulär. Praktiskt kan man kanske tala om ett handelsbruk beträffande kravet på skriftlighet i relationen mellan uppdragsgivaren och banken. När det gäller relationen mellan rembursbanken och benificienten synes kravet på skriftlighet vara minst lika starkt.

[3] Man kan härvid fråga sig om detta verkligen kan anses tillfredsställande med hänsyn till att UCP reviderades 1974 och därför i sin nya utformning knappast kan antas vara omedelbart kända av äldre kunder. Den valda uppläggningen skulle kunna tas som intäkt för att branschen inte betraktar UCP som handelsbruk, men att i individuella relationer kunder genom sin kännedom också avtalsvis är bundna. Det är dock knappast fråga om att ställning härigenom tagits till frågan om huruvida UCP är att betrakta som handelsbruk eller inte, utan vilken form och mängd av information som skulle anses behövlig och ekonomiskt försvarbar. Det torde inte heller finnas någon svensk bank som åtar sig ett remboursuppdrag med mindre UCP är tillämpliga härpå.

Inget av de europeiska rättssystem som här berörs uppställer något formkrav på remburs.[4] Detta är knappast så märkligt då de endast i begränsad omfattning innehåller någon särskild reglering av rembursen. Sec 5–104 i UCC, som har ansetts kodifiera gällande rätt lyder:

»Formal Requirements; signing.

(1) Except as otherwise required in subsection (1) (c) of Section 5–102 on scope, no particular form of phrasing is required for a credit. A credit must be in writing and signed by the confirming bank.

(2) A telegram may be a sufficient signed writing if it identifies its sender by an authorized authentication. The authentication may be in code and the authorized naming of the issuer in an advice of credit is a sufficient signing.»

I doktrin och rättspraxis synes den genomgående uppfattningen vara, att rembursen måste vara skriftlig,[5] och såvitt jag kan förstå kan ett sådant krav upprätthållas såväl med avseende på relationen mellan uppdragsgivare och rembursbank som den mellan rembursbank och beneficient.

Bankerna synes i allmänhet betrakta rembursen som öppnad i det ögonblick, då den accepterar utfärdandet antingen direkt eller indirekt genom en annan bank. I praktiken kan detta ske på olika sätt.

I sin beskrivning av hur engelska banker går till väga framhåller Ellinger, att de flesta engelska banker lämnar någon form av skriftlig notis till kunden om att uppdraget accepterats, och han anser också, att denna metod är att föredra, då kunden därigenom får en uppfattning om »where he stands».[6] Men det finns också engelska banker som anser, att uppdraget accepterats först då någon åtgärd vidtagits, d v s då rembursen öppnats. Vidare kan man i stället tänka sig, att banken accepterat uppdraget, då banken tar emot kundens förskottsinbetalning, då banken debiterar kundens konto för öppnandet av rembursen, då kunden krävs på provision eller då en kopia översänds till kunden av den remburs som öppnas till förmån för beneficienten.

Även i tysk bankpraxis förefaller uppfattningarna skifta beträffande, när banken skall anses ha accepterat uppdraget. Enligt vissa författare har banken en skyldighet att utan dröjsmål meddela kunden om den vägrar öppna rembursen.[7] Detta följer om

[4] Rembursretten s 41. I fransk rätt framhålls detta av *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 54 ff och motsvarande uppfattning har i tysk rätt *Wolff* s 773. Jfr amerikansk rättspraxis *Border National Bank of Eagle Pass, Tex v American National Bank of San Francisco, Cal* 282 F. 73 på s 79 (1922) *Lamborn v National Park Bank of New York* 208 N.Y. S. 428 på s 442, *Drink-O-Matic Inc v Frank* 141 F. 2d 177 på s 179 (1944) och *Second National Bank of Hoboken v Columbia Trust Co* 288 F. 17 på s 20 (1923).

[5] Se exempelvis *Stoufflet*, op cit s 54 ff, *Wolff* s 773, *Moss v Old Colony Trust Co* 140 N.E. 803 (1923). *Jacoby* s 248 däremot anser, att ett muntligt löfte räcker. Härmed synes han även stå i motsättning till para 780 i BGB.

[6] Documentary letter of credit s 153.

[7] Se *Wiele*, Das Dokumenten-Akkreditiv s 41.

bankens funktion omfattas av art 675 BGB,[8] eftersom i sådana fall art 663 BGB åläger uppdragstagaren/öppningsbanken en sådan skyldighet. Ellinger drar då också slutsatsen, att kunden i tysk rätt – till skillnad från förhållandena i engelsk, amerikansk och fransk rätt – skulle kunna rikta anspråk mot banken, om den inte lämnar ett sådant meddelande inom skälig tid.[9] Emellertid bör då också uppmärksammas art 671.2. BGB, som inskränker uppdragsgivarens rätt, varigenom banken ändå bör kunna säga upp uppdraget exempelvis med hänvisning till uppdragsgivarens dåliga rykte, dåliga ekonomiska omständigheter m m.[10]

Från banksynpunkt är det knappast eftersträvansvärt att bli automatiskt skyldig att öppna rembursen, ifall den inte utan dröjsmål meddelat kunden att den vägrar. *Zahn*[11] anser också för sin del att i stället art 362 i BGB är tillämplig på relationen mellan kunden och banken, varigenom skyldigheten uppkommer »wenn die Kreditfrage vorher zwischen Kunde und Bank erklärt ist».[12] I fransk rätt förespråkar Stoufflet,[13] att oavsett om och när banken kan ha en skyldighet att agera, så är relationen mellan kunden och banken av så personligt slag, att banken har rätt att frånträda sitt åtagande ifall kunden blir insolvent, säkerheten försämras o s v.

I England och USA uttalar ansökningsformuläret ofta, att kunden genom sin underskrift ger banken rätt att binda honom utan att banken påtar sig en skyldighet att öppna rembursen, och som nämnts anser sig bankerna inte ha någon särskild sådan skyldighet.

I amerikansk rätt upphör bankens »flexibilitet» i varje fall när rembursen blivit »established» jämlikt UCC sec 5–106, dvs när banken sänder »the letter of credit» till kunden eller till beneficienten. I engelsk rätt tycks man, som nämnts, vara tämligen benägen att ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.[14]

På motsvarande sätt synes i svensk rätt uppdragstagaren (banken) skyldig att fullgöra sitt åtagande, men om det visar sig att uppdragsgivaren är på obestånd torde banken intill dess att rembursen öppnas kunna frånträda uppdraget, i vart fall om uppdraget är förknippat med separat kredit till uppdragsgivaren.

[8] WM 1958 s 1542 och *Liesecke* i WM 1966 s 460 ff.

[9] Se *Ellinger*, Documentary letter of credit s 153: »His (öppningsbankens) failure to do so (att meddela) may not, in England, USA or France, give the buyer a cause of action. . .»

[10] Jfr Allgemeine Geschäftsbedingungen (für die Banken – AGB) kl 17.

[11] S 68 f.

[12] *Zahn* s 69.

[13] Le crédit documentaire s 201.

[14] *Paget* s 69 f, jfr *Gutteridge & Megrah* s 52 ff. Denna »flexibla» attityd framgår också av *Midland Bank, Ltd v Seymour* [1955] 2 Lloyd's Rep. 147 (Q.B.).

3.3.2 Beneficienten, avtalsmekanismen och rembursen

Även om den, som har åtagit sig ett uppdrag, gentemot sin uppdragsgivare har skyldighet att utföra uppdraget innebär inte detta, att tredje man därigenom också samtidigt och automatiskt får ett krav gentemot uppdragstagaren eller uppdragsgivaren. Vid ett tredjemansavtal uppkommer däremot tredje mans krav på prestationsuppfyllelse, redan då den prestationsskyldige påtar sig förpliktelsen gentemot sin kontrahent. När det gäller oåterkallelig remburs blir det därför nödvändigt att bestämma infallsvinkel från detta perspektiv. Utgångspunkten synes vara att rembursen öppnats och att beneficienten på något sätt måste ha underrättats därom, för att han skall vara självständigt och omedelbart berättigad att framställa sådana krav.

Åtminstone då banken sänder rembursen[15] (återkallelig eller oåterkallelig) har sista steget nåtts för skapandet av tre huvudrelationer i samband med remburstransaktionen, m a o mellan säljare och köpare,[16] mellan köpare/uppdragsgivare och bank samt mellan bank och säljare/beneficienten.[17] Varken köprelationen eller relationen mellan köparen och banken vållar några större problem sett ur den här aktuella synvinkeln. Båda relationerna baserar sig på motprestation, köpeskillingen resp bankprovisionen. Det är den tredje relationen, mellan bank och beneficient, som framförallt orsakat rättsteoretiska problem (se vidare s 78 ff). Den betalningsförpliktelse som följer av rembursen torde i svensk rätt uppkomma då beneficienten tar del av rembursen. Här finns en viss – och som nämnts fundamental – skillnad mellan oåterkallelig och återkallelig remburs. I det förra fallet åtar sig rembursbanken en visserligen villkorlig men självständig och principiellt orygglig betalningsförpliktelse. I det senare fallet synes rembursbankens förpliktelse principiellt vara knuten till dess åtagande gentemot uppdragsgivaren. Återkalleligheten synes syfta till att förta varje bindande verkan hos åtaganden som företagits under rembursen, åtminstone fram till det ögonblick då beneficienten kräver betalning. I varje fall torde beneficienten inte heller vid oåterkallelig remburs kunna rikta något krav på basis av rembursen, förrän han haft tillfälle att ta del av den. Detta torde i sin tur innebära, att uppdragsgivaren har motsvarande möjlighet att återkalla uppdraget om oåterkallelig remburs som att återkalla andra meddelanden, som kan skapa bundenhet för honom i förhållande till beneficienten/tredje man.

Det uppdrag som lämnas till banken har sin orsak i det bakomliggande avtalet, där det kan föreskrivas exempelvis att »köparen inom en vecka från underskrift av avtalet skall låta öppna oåterkallelig remburs hos förstklassig bank». Flera skärningspunkter uppstår genom de inbördes beroende förhållandena mellan de olika avtalen.

Basavtalet innehåller, om det är ett köpavtal, i allmänhet en leveransklausul, varigenom transaktionen också kopplas till ett transportavtal och ett försäljningsavtal.

[15] Då bortses från om den relevanta tidpunkten för avtalets – eller offertens – bindande verkan skall vara när meddelandet avsänts, när det mottagits eller när motparten tagit del av eller haft möjlighet att ta del av meddelandet.

[16] Som komplettering till den köprättsliga relationen.

[17] Ev kan flera banker vara inblandade, varvid den rättsliga situationen kan bli mer komplicerad.

Vidare kan basavtalet föreskriva, att en förutsättning för att remburs skall öppnas är, att motparten skall arrangera en slags »performance guaranty», t ex en garanti från moderbolag av innebörd att dotterbolaget kommer att prestera o s v. I sådana sammanhang krävs ibland, att rembursbanken först notifierar att den kommer att öppna en remburs av angiven typ, så snart den framtida beneficienten har uppfyllt sin skyldighet att arrangera en sådan garanti exempelvis »to the satisfaction of the buyer».[18] En sådan notifiering är givetvis inte att anse som en öppnad remburs, om den uttrycker att remburs kommer att öppnas under en given förutsättning. Man bör dock vid utformningen iaktta en viss försiktighet, så att inte notifieringen kan anses betyda att rembursen är öppnad och att i stället den begärda garantin skall anses ingå som ett kravelement för att betalning under rembursen skall kunna ske. Skillnaden i dessa båda förlopp kan ha betydelse dels ur tidssynpunkt dels ur provisionssynpunkt, det senare på så sätt, att banken har rätt till provision när rembursen öppnats.

Rembursuppdraget ger uttryck för betalningsgäldenärens uppfattning om innehållet i basavtalet. Banken kan härvid lämna råd och på så vis komma att påverka rembursens utformning. I förhållande till uppdragsgivaren blir uppdragstagaren bunden av avtalet då han kan anses ha accepterat det. Därmed uppkommer sålunda bankens skyldighet i förhållande till uppdragstagaren. Därefter informeras betalningsgäldenären om innehållet i uppdraget, och därtill läggs vid oåterkallelig remburs öppningsbankens självständiga och oåterkalleliga betalningsförpliktelse.

Oavsett om det rör sig om en återkallelig eller oåterkallelig remburs företar banken i praktiken en ensidig handling då meddelande sänds till säljaren/beneficienten, medan denne vanligen förblir overksam.[19] Å andra sidan är bankens handlande betingat av krav som uppställts i basavtalet av beneficienten. Beneficienten kan av olika skäl motsätta sig rembursen. Gör han inte detta i anslutning till mottagandet av rembursen utan först vid ett senare tillfälle kan tvist uppkomma mellan säljare och köpare rörande huruvida beneficienten genom passivitet skall anses ha godkänt rembursen och dess utformning i det skick som den har vid detta tillfälle, eller om beneficienten kan göra gällande, att basavtalet innehåller andra bestämmelser om rembursen. Man kan i och för sig inte säga, att den säljare som inte reagerat mot utformningen av rembursen alltid blir bunden av den formulering som köparen givit den med mindre säljaren reklamerat. I praktiken innebär det dock att säljaren i sådana fall kan komma i en situation, där han inte förmår fullgöra sin prestation för att få betalt under rembursen. Uppmärksammas kan, att exempelvis Bank of America i kanten på sina rembursformulär infört en skrivning med följande lydelse:

»Please examine this instrument carefully. If you are unable to comply with the terms or conditions, please communicate with your buyer to arrange for an amendment. This procedure will facilitate prompt handling when documents are presented.»

[18] Jfr bl a *Smith* beträffande borgen s 13 ff.

[19] Jfr de äldre engelska rättsfallen *Byrne & Co v Van Tienhoven* (1880) 5 C.P.D 344, *Stevenson, Jacques & Co v Mc Lean* (1880) 5 Q.B.D. 346, *Henthorn v Fraser* (1892) 2 Ch. 27.

Klausulen har i normalfallet knappast någon juridisk betydelse men kan för den uppmärksamme beneficienten utgöra ett memento, och banken kan ev med hänvisning härtill göra gällande, att den gjort vad den kunnat för att se till att remburstransaktionen skall fungera. Det ligger självfallet även i bankens intresse att onödigt merarbete skall kunna undvikas.

Basavtalet kan vidare föreskriva, att betalning skall ske mot presentation av vissa dokument, vilket också sker medan rembursen samtidigt utformas som en »negotiation credit». Med negocieringsremburs synes i Sverige avses en remburs som öppnats hos utländsk bank till förmån för svensk beneficient, varken bekräftad eller betalbar i Sverige, men där den svenska banken ändå villkorligt betalar beneficienten (negocierar rembursen).[20] Praktiska förhållanden kan vålla problem. Basavtalet föreskriver exempelvis leverans cif och säljaren arrangerar containertransport – hur transporten skall ske är ofta inte känt i det ögonblick då rembursen öppnas. Rembursen föreskriver normalt »full set of clean bills of lading», vilket enligt art 20 innebär att det måste vara ett ombordkonossement, medan containerkonossementet normalt är ett mottagningskonossement. Ofta kan sådana dispyter klaras ut, men i flera fall kan problemen sättas på sin spets, vilket naturligtvis huvudsakligen är aktuellt då köparen söker efter en anledning att komma ifrån avtalet.

När det gäller oåterkalleligheten måste först och främst terminologin uppmärksammas. Uttrycket »oåterkallelig» kan i detta sammanhang leda tanken till oåterkallelig i samband med fullmakt.[21] Det finns emellertid anledning att här inte i första hand ta upp den diskussion som förts beträffande fullmakts oåterkallelighet, utan i stället bör intresset riktas mot hur ett åtagande blir bindande i ett mera generellt perspektiv. Utgångspunkten – som dock skiljer sig åt i olika rättsordningar – är att ett åtagande är »oåterkalleligt»[22] i betydelsen bindande. Normalt är redan anbud bindande för anbudsgivaren och åtminstone då avtal uppkommit är parterna bundna därav.

Vissa skillnader finns beträffande tidpunkten för åtagandets bindande verkan.[23] I en del internationella åtaganden, särskilt när det gäller betalnings- och garantiåtaganden, är det vanligt att den betalningsskyldige kvalificerar sitt åtagande genom att benämna det »oåterkalleligt» (irrevocable). Denna kvalifikation kanske i och för sig inte alltid har någon självständig betydelse mellan de inblandade parterna, eftersom ett åtagande normalt inte utan vidare kan återtas. Dels kan dock »oåterkalleligheten» i sådana sammanhang i en del rättsordningar ha viss verkan i förhållande till tredje man, dels kan »oåterkalleligheten» skapa en psykologiskt fördelaktig verkan hos den som erhåller det oåterkalleliga åtagandet. I åtminstone engelsk praxis ges begreppet »oåterkallelig» i samband med olika åtaganden en »absolut» innebörd, varvid den prestations-

[20] Jfr *Norgren & Uggla* s 34.

[21] Detta problem har diskuterats av bl a *Roos* s 326 ff med referenser.

[22] Angående återtagande av löften se bl a *Bergström* i FJFT 1973 s 105 ff. I exempelvis UfR 1919 s 721 ansågs banken ej ha rätt att återkalla remburs.

[23] Se exempelvis *Lando*, Udenrigshandelens kontrakter s 62 ff.

skyldige endast i exceptionella fall kan befrias från skyldigheten att utföra sitt åtagande.[24]

I samband med remburs synes oåterkalleligheten i första hand sammanhänga med bankens självständiga betalningsåtagande, vilket verkar på så sätt att så snart bankens betalningsåtagande uppkommit, uppdragsgivaren inte längre kan ta tillbaka sitt uppdrag utan motpartens godkännande lika lite som öppningsbanken kan rygga sitt åtagande. Fram till detta ögonblick anses han däremot ha en sådan möjlighet. Gentemot beneficienten anser sig rembursbanker ofta inte bundna, förrän då denne tagit del av rembursen.[25] Banken är därför förpliktad att honorera avtalsenliga dokument till utgången av rembursens giltighetstid.

Denna fråga illustreras i ett inte helt färskt amerikanskt rättsfall. I *Second National Bank of Toledo v M Samuels & Sons, Inc*[26] inträffade att dokumenten avsändes i tid men blev fördröjda i posten.

Käranden köpte här en tratta dragen under en remburs och befordrade den till öppningsbanken en dag före rembursens utgång. Under normala omständigheter skulle trattan ha nått fram till öppningsbanken följande dag, men posten blev försenad. Förseningen ansågs emellertid ursäktlig.

»The delay in making presentment in this case was caused by circumstances beyond the control of the plaintiff, and was not imputable to its default, misconduct or negligence, and was therefore excusable. In accordance with the authorities, and upon principle, we are alike satisfied that the presentment made to the [issuing-banker]

[24] Se vidare nedan s 291. Jfr här även med s k »come hell and high water clauses» i fr a amerikansk rätt, varigenom den prestationsskyldige påtar sig ett absolut åtagande oberoende av vad som inträffar.

[25] Rembursretten s 40, *Hvidt* s 110. *Lögdberg* s 50 anser, att rembursen skall ses som ett anbud som är bindande under rembursens giltighetstid.

Gutteridge & Megrah s 33 hävdar, att den oåterkalleliga rembursen är bindande sedan den meddelats beneficienten. Jfr *Krebs* s 33 f.

I amerikansk rätt jfr *Kozolchyk* op cit s 394 ff och *American Steel Co v Irving National Bank* 226 F. 41 (1920).

Se även *Decker Steel Co v Exchange National Bank of Chicago* 330 F 2d 82 på s 86 (1964) och *Dulien Steel Products Inc of Washington v Bankers Trust Co* 189 F Supp 922 (1960) på s 927. Jfr *Fair Pavillons, Inc v First National City Bank* 24 App Div 2d. 109, 264 N.Y.S. 2d. 255 (1965) där den oåterkalleliga rembursen innefattade ett särskilt villkor, som gav banken fullmakt att annullera rembursen på köparens instruktion. Denna konstruktion, som synes leda till en effekt som motsvarar den återkalleliga rembursen, torde inte vara särskilt vanlig.

I Frankrike *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 301 ff, J.C.P. 1955 II 8838 (Cour de Cassation Com. 23.3. 1955), jfr S. 1954. 1. 121. (Cass. Com. 20/10 1953).

I tysk rätt se *Jacoby* s 148, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 28 f. Jfr *Zahn* s 27.

Beträffande frågan huruvida en oåterkallelig remburs kan ändras innan den meddelats till säljaren se *Distribution Del Pacifico S A v Gonzales* 88 F Supp 538, på s 541 (1950).

[26] 12 F. 2d 963 (1926).

was under the circumstances in time, the delay in presentment not being due to the negligence of the plaintiff.»[27]

Enligt art 2 i 1962 års rembursregler grundlade en återkallelig remburs »icke något rättsligt bindande förhållande mellan deltagande bank och banker och beneficienten, eftersom en sådan remburs kan ändras eller återkallas när som helst utan att beneficienten underrättas». Detta understryks i Rembursregeln på följande sätt: »Det advis (rembursbrevet) som banken sender selgeren om åpningen av en gjenkallelig remburs er derfor kun å betrakte som en veiledning for ham ved utstedelsen av dokumentene og er uten noen förbindtlighet for banken.»[28]

Av denna skrivning att döma skulle banken vid återkallelig remburs inte ha någon som helst förpliktelse mot beneficienten – inte ens plikt att fullgöra sin skyldighet enligt uppdraget. Från en del banker har framhållits, att banken själv kan återkalla rembursen när som helst utan instruktion från uppdragsgivaren.

Ofta uttrycks förhållandet vid återkallelig remburs med att banken inte påtar sig någon självständig juridisk förpliktelse mot säljaren. Innan beneficienten överlämnar dokumenten kan den återkalleliga rembursen ändras eller återkallas utan att beneficienten får meddelande om detta. Situationen synes härvid vara densamma i common law-länder[29] och kontinental-rättsliga länder.[30]

Det i 1962 års rembursregler använda uttryckssättet, att en återkallelig remburs inte skapade något rättsligt förhållande mellan banken och beneficienten har ansetts för långtgående och har därför strukits i 1974 års version. Art 2 uttalar därför numera endast att »en återkallelig remburs kan ändras eller återkallas när som helst utan att beneficienten meddelas.»[31] Vidare tilläggs:

»Har en sådan remburs överförts till och gjorts disponibel hos ett avdelningskontor eller annan bank för betalning, acceptering eller negociering, är emellertid den öppnande banken skyldig att lämna täckning för varje betalning, acceptering eller negociering som ifrågavarande avdelningskontor eller bank före mottagandet av avi om ändring eller återkallelse har gjort i överensstämmelse med rembursvillkoren, inklusive alla dessförinnan mottagna ändringar.»

[27] Ibid s 966. Med hänvisning till *Daniel,* On negotiable instruments 6 uppl vol 1 para 617 gjorde domstolen även gällande, att käranden skulle vara berättigad till en i Lex Mercatoria utvecklad frist för »negotiabla» document. En sådan frist erkännes såvitt jag vet åtminstone ej i kontinentaleuropeisk rätt. Fr a tidigare har man mött uttrycken »usance credits» resp »usance acceptances» med ovan angiven innebörd.

[28] S 38.

[29] Jfr exempelvis *Cape Asbestos Co Ltd v Lloyd's Bank Ltd* [1921] W.N. 274, *United States Steel Products Co v Irving Bank-Columbia Trust Co* 9 F. 2d 230 (1925). *Gutteridge & Megrah* s 18 f, *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 19. Jfr sec 5–106 (3) i UCC:

»Unless otherwise agreed after a revocable credit is established it may be modified or revoked by the issuer without notice to or consent from the customer or beneficiary.»

[30] *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 33 f, *G Marais,* Du crédit documentaire s 295 ff, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 27 f, *Zahn* s 24 och 83.

[31] Bl a *Liesecke* i WM 1976 s 258 ff. *Eisemann & Bontoux* s 40 f.

Den återkalleliga rembursen är billigare men ger beneficienten avsevärt mindre säkerhet, eftersom han inte kan vara säker på att verkligen få betalt förrän banken faktiskt betalar eller i praktiken redan då den accepterar en växel.[32] Skulle köparen återkalla rembursen utan giltig anledning har säljaren krav på honom för kontraktsbrott. Detta jämte risken att få dåligt rykte – samt naturligtvis det förhållandet att parterna i det alldeles övervägande antalet fall verkligen vill fullgöra – gör att den återkalleliga rembursen trots allt ger säljaren viss säkerhet och har en viss förekomst.[33]

I *Cape-Asbestos*-fallet[34] ansågs återkallelse kunna ske även när beneficienten uppfyllt kraven i rembursen och fått betalt för en delskeppning. Att även i ögonblicket för presentation av korrekta dokument rembursen skulle kunna återkallas kan synas egendomligt med hänsyn till art 8 i UCP. Den återkalleliga rembursen framstår som en juridisk inte särskilt effektiv konstruktion, som dock förekommer inom vissa trader. Banken har även vid en återkallelig remburs en något mer omfattande uppgift än som är fallet för många mellanmän, på så sätt att banken i samband med uppdraget gentemot sin uppdragsgivare kan åta sig att betala även om medel ej inbetalats till banken alltså att samtidigt fungera som kreditgivare. Här kan dock beroende på uppdragets utformning olika konfliktsituationer uppkomma.

Den återkalleliga rembursen baserar sig som nämnts på ett uppdragsförhållande. Genom uppdraget åtar sig uppdragstagaren något i förhållande till huvudmannen och har därvid skyldighet att följa huvudmannens föreskrifter. Huvudmannen kan i och för sig ändra instruktionerna till uppdragstagaren – även om detta skulle vara ett kontraktsbrott under basavtalet. Normalt torde uppdragstagaren inte ha någon rätt att själv vidta förändringar i mandatet. Art 2 i UCP anses dock inom bankvärlden ge banken en sådan rätt, och därvid skulle den situationen uppkomma, att banken som uppdragstagare har rätt att *själv återkalla* rembursen, vilket i ett juridiskt mellanmansrättsligt perspektiv kan förefalla underligt.[35] Här måste man komma ihåg att banken vid återkallelig remburs inte har påtagit sig någon självständig betalningsförpliktelse gentemot beneficienten och i varje fall knappast kan ha någon skyldighet att betala beneficienten med mindre uppdragsgivaren försett banken med medel eller banken lovat denne kredit. I det senare fall torde banken kunna vägra betala ifall uppdragsgivaren gått i konkurs. Det förefaller som om doktrinen i allmänhet inte haft något att erinra

[32] Vissa författare anser att den återkalleliga rembursen inte har något säkerhetsvärde, se exempelvis *Kozolchyk*, op cit s 20. Andra menar dock, att den ingalunda är betydelselös, se Rembursretten s 38. Dels förekommer det relativt sällan att köparen meddelar banken, att en återkallelse skall ske, dels torde banken inte i eget intresse utan vidare själv kunna återkalla rembursen.

[33] Man kan tänka sig att i de fall, där det finns offentligrättsliga krav på remburs, parterna genom att öppna återkallelig remburs kan uppfylla kravet till lägre kostnad.

[34] *Cape Asbestos Co Ltd v Lloyd's Bank Ltd* [1921] W.N. 274. Annorlunda Rembursretten s 39.

[35] Bl a *Ellinger*, Documentary credit s 12 f, *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 19 ff. Art 257 pkt 2 i DDR:s Gesetz über internationale Wirtschaftsverträge föreskriver kategoriskt, att banken har rätt att återkalla rembursen såväl som att ändra villkoren i den. UCC 5–106 (3) synes ge banken en tämligen vidsträckt rätt härtill.

mot uppfattningen, att vid återkallelig remburs det inte blott är uppdragsgivaren utan även uppdragstagaren som kan återkalla.[36] En fråga gäller vidare när återkallandet kan ske, och uttrycket »när som helst» i art 2 i UCP har därvid vållat mycken diskussion.[37] Trots att man var medveten om osäkerheten i uttrycket bibehölls det.[38] Såväl den uppfattningen framförs, att en återkallelig remburs kan återkallas ända tills den blivit utnyttjad som att den inte kan återkallas efter det att skeppning skett.

Juridiskt tycks återkallelig remburs ge beneficienten så lite säkerhet att en återkallelig remburs nära nog framstår som ett icke-åtagande. Vissa inskränkningar synes böra göras i rätten att återkalla. En sådan inskränkning skulle kunna vara, att åtminstone i det skedet när dokumenten presenteras rembursen inte längre kan återkallas.

Genom att banken öppnar den återkalleliga rembursen har betalningsgäldenären fullgjort ett av sina åtaganden enligt basavtalet. Fördelen härmed för betalningsborgenären är, att han, ifall rembursen inte återkallas, får betalt vid presentation av dokumenten hos »rembursbanken». På så sätt innebär trots allt den återkalleliga rembursen en fördelaktigare situation för betalningsgäldenären än betalningsvillkoret »dokumentinkasso» (se nedan s 111). Understrykas bör också, att den återkalleliga rembursen i de trader där den kommer till användning fungerar väl. Proceduren kan liknas vid dokumentinkasso, där säljarens bank lämnar ett förskott. Å andra sidan kan banken ses som en uppdragstagare som endast fullgör vad huvudmannen instruerar. Betalar huvudmannen pengar till banken att utbetalas mot särskilda dokument, fullgör banken huvudmannens uppdrag genom att betala i enlighet med instruktionerna. Om å andra sidan huvudmannen inte betalat in pengar till banken och denna inte särskilt lovat huvudmannen att själv betala, kan banken underlåta att betala under hänvisning till att uppdragsgivaren inte försett den med medel. Det är då dock kanske inte ens frågan om en återkallelse i teknisk mening. Det är uppenbart att den oåterkalleliga rembursen

[36] Den finska delegationen föreslog i samband med revisionen av UCP, att art 2 skulle uttrycka, att endast uppdragsgivaren har rätt att återkalla rembursen eller förändra rembursvillkoren, men detta förslag antogs inte, se ICC Doc 470/229/ of 27 March 1973 och senare dokumentering, bl a ICC Doc 470/247 of 14 Oct. 1974.

Personligen anser jag, att den finska ståndpunkten i ett rättssystematiskt perspektiv vilar på god grundval.

[37] Såväl den uppfattningen har framförts, att en återkallelig remburs kan återkallas ända tills den blivit utnyttjad som den, att återkallelse inte kan ske sedan skeppning skett. Jfr *Eisemann,* Le crédit documentaire s 39 ff. Under hänvisning till § 242 BGB om »Treu und Glauben» menar Eisemann, att återkallelse inte kan ske efter det ögonblick då det skulle innebära skada för beneficienten. Någon enighet synes inte föreligga på denna punkt. Jfr *Kozolchyk,* op cit s 381 f. *Ellinger* s 189 ff menar att vid återkallelig remburs rembursbanken inte gör något åtagande gentemot beneficienten. Jfr *Hvidt* s 110.

[38] Jfr ICC Doc 470/198 of 9 December 1970, där följande engelska förslag framfördes till en klausul som skulle rikta sig till beneficienten: »Notwithstanding the revocable nature of the credit, the bank guaranteed that it would accept and pay drafts, providing only that the advising bank had negotiated them before it had received notification of the cancellation.»

Se också ICC Doc 470/214 of 21 Feb. 1972, ICC Doc 470/229 of 27 March 1973 och ICC Doc 470/247 of 28 Oct. 1974.

har påverkat utformningen av den återkalleliga rembursen, även om dess funktion och effekt är av betydligt annat slag.

En analys av åtagandena i den oåterkalleliga rembursen i relation till basavtalet förefaller ge vid handen, att beneficienten inte kan göra gällande någon talan mot banken redan på den grund att banken lovat betalningsgäldenären att öppna oåterkallelig remburs. Beneficienten måste få information om att remburs öppnats och de villkor som intagits däri för att veta, om motparten uppfyllt sina förpliktelser i detta avseende. Ett meddelande från betalningsgäldenären torde därvid inte ha något intresse för beneficienten, inte heller vilket muntligt meddelande som helst från ett bankkontor. Bankens självständiga betalningsförpliktelse torde uppkomma, då beneficienten accepterat rembursen (vilket kan ske uttryckligen – i praktiken aldrig – eller konkludent). Ur denna synvinkel synes sålunda bankens bundenhet i tiden inte uppkomma förrän beneficienten nåtts av ett meddelande om att remburs öppnats. Detta torde också innebära, att om banken försummar att öppna rembursen, och säljaren till följd därav häver basavtalet, uppdragsgivaren kan ha ett anspråk mot rembursbanken.

I nordisk rätt skulle mot bakgrund av avtalslagens regler om återkallande av anbud/accept, en möjlighet finnas att återkalla remburs om återkallandet når fram till beneficienten före eller samtidigt med rembursen.[39]

På motsvarande sätt torde ogiltighetsreglerna i avtalslagen kunna bli tillämpliga.[40] I sammanhanget bör för svensk rätts del särskilt uppmärksammas lagregler av typ den nya generalklausulen, i tysk rätt AGBGB och i engelsk rätt Unfair Contract Terms Act 1976.[41] Stoufflet anser dock att inte ens misstag i samband med en oåterkallelig remburs kan korrigeras utan samtycke från säljaren.[42]

Mot denna bakgrund vill jag diskutera de teoretiska problem som uppkommit beträffande i synnerhet den oåterkalleliga rembursens rättsliga ställning i vissa rättsordningar. Härvid har diskussionen i nordisk rätt skjutits i bakgrunden.

3.4 DISKUSSIONEN OM REMBURSENS JURIDISKA NATUR

3.4.1 Allmänt

En undersökning av rembursens juridiska »status» måste basera sig på något varierande faktorer beroende på vilket rättssystem man väljer som utgångspunkt. Rembursen har, som nämnts, endast i en del fall särskilt reglerats i nationell rätt, varför en allmän fast hållpunkt saknas utom i UCP. I juridisk doktrin har frågan om rembursens rättsliga ställning diskuterats ingående.

[39] *Hvidt* s 133.

[40] Rembursretten s 41.

[41] Den senare är helt inriktad på konsumentförhållanden.

[42] Le crédit documentaire s 308 f.

Denna diskussion har sin huvudsakliga grund i den svårighet som nationella rättsordningar haft att infoga rembursen i sin systematik. Fr a fransk rätt har hyllat en teori om att lagstiftningen var mer eller mindre komplett och att det bara gällde för domaren att finna rätt lagrum och tillämpa det. I engelsk rätt har diskussionen föranletts av att den oåterkalleliga rembursen stred mot vissa av common laws avtalsrättsliga doktriner och därför ej kunde anses bindande för parterna. Det är sålunda fråga om rättsteoretiska resonemang och i engelsk rätt speciella förhållanden som lett till en diskussion, vilken ur modern synpunkt kanske kan anses ha ett drag av begreppsjurisprudens över sig. En orientering om den diskussionen bör emellertid ges för att visa den »teoretiska» bakgrunden till de olika svårigheter som mött just beträffande frågan hur den oåterkalleliga rembursen och de olika relationerna i remburstransaktionen kan förankras i nationell rätt.

Numera har rembursen nått ett internationellt, kommersiellt erkännande som torde göra det i stort sett omöjligt för en nationell domstol att frånkänna den verkan, även i de fall där en sådan möjlighet formellt skulle finnas. Även om risken att rembursen skulle bedömas som oförenlig med den nationella rättsordningen följaktligen är liten, kan situationer fortfarande uppkomma, dels där en sådan fråga aktualiseras och vidare förekommer spörsmål angående rembursens räckvidd i olika sammanhang. Dessutom finns fall där UCP inte ger någon ledning och där rembursen sålunda måste förankras i tillämplig rättsordning för att en lösning skall kunna ges på ett problem.

De parter som deltar i remburstransaktionen står i första hand i två olika rättsförhållanden till varandra. Å ena sidan uppkommer nämligen en relation mellan köparen och hans bank p g a det rembursuppdrag som köparen lämnar, och å andra sidan uppkommer en relation mellan bank och beneficient, därigenom att banken öppnar rembursen och påtar sig en betalningsförpliktelse gentemot beneficienten. De teorier som framförts i olika sammanhang beträffande rembursens juridiska status utgår ibland från dessa relationer men ibland från rembursen som helhet, och de svårigheter som uppkommer vid en juridisk bedömning skiftar bl a beroende på utgångspunkten.

De rättsteoretiska spörsmålen sammanhänger i första hand med konstruktionen av den oåterkalleliga rembursen. Art 3 i UCP föreskriver, att en oåterkallelig remburs utgör »ett bindande åtagande av den öppnande banken. . .».[43] Svårigheterna har varit dels att inpassa den oåterkalleliga rembursen bland juridiska konstruktioner av typ läran om »consideration» resp »privity of contract» i engelsk rätt, dels att infoga den bland rättsligt erkända företeelser. Motsvarande svårigheter föreligger inte vid återkallelig remburs, där den mellanmansrättsliga konstruktionen är mera typisk.

Jurister i olika länder har uppställt flera olika teorier för att överbrygga svårigheterna och juridiskt förklara rembursen.[44] Fransk och tysk doktrin har liksom engelsk

[43] I sammanhanget bör som nämnts beaktas art 2 i 1962 års UCP, vilken kunde leda till missförstånd genom skrivningen »a revocable credit does not constitute a legally binding undertaking between the bank or banks concerned and the beneficiary». Denna risk har försvunnit genom 1974 års revision, jfr *Eisemann*, Considérations sur les règes s 271 f.

[44] Bl a *Ellinger*, Documentary letter of credit s 44 ff, *Gutteridge & Megrah* s 21 ff, *Wiele*, Das Dokumenten-Akkreditiv s 33 f, *Zahn* s 34 f.

och amerikansk försökt lösa problemen genom att påvisa den oåterkalleliga remboursens släktskap med en annan avtalstyp, vars regler då även skulle vara tillämpliga på remboursen. Vid en sådan »klassifikationslösning» har den oåterkalleliga remboursen hänförts exempelvis till garanti, cession, kommission osv. Svårigheterna med sådana lösningar är uppenbara. Den oåterkalleliga remboursen har givetvis likheter med vissa andra avtalstyper, men samtidigt har den oåterkalleliga remboursen särskilda funktioner och egenskaper som gör att den kanske inte lämpligen kan jämställas med dessa kontraktstyper.

På grund av klassifikationslösningarnas otillräcklighet har i synnerhet anglo-amerikansk doktrin försökt lösa problemet på annat sätt, nämligen genom att visa att ett avtal uppkommer mellan den öppnande banken, som anbudsgivare och säljaren (begunstigade) som anbudsmottagare.[45]

Den teorin har vidare framförts, att remboursens giltighet sammanhänger med handelsbruk och sedvana.[46]

Ett av de första försöken att analysera den oåterkalleliga remboursen – med utgångspunkt från fr a amerikansk rätt – gjordes av Hershey 1918.[47] Han pekade därvid på att den juridiska utvecklingen försvårades av de juridiska begreppsföreställningar, som rådde på den europeiska kontinenten, och som i fallet remburser ledde till att man hänförde remboursförpliktelsen till »mandatum».

Hershey menade också, att analysen försvårades av att man inte klart upprätthöll en skillnad mellan »the old traveler's», eller »buyer's letter of credit» och den moderna remboursen («commercial letter of credit»). Eftersom man hade svårt att undvika en analogisering med nyare remboursformer, utgick den kontinentala doktrinen från att alla former av remburs, inkl de som utvecklats i början av 1900-talet, nödvändigtvis skulle inpassas »into a legal theory of third century Rome».[48] En allmän hänvisning kan i sammanhanget göras till den sammanfattning och kritiska analys av de olika teorierna som gjorts av Ellinger.[49] Jag vill emellertid ändå nedan ge en överblick över den diskussion som förts och tar därvid en utgångspunkt i tysk rätt. Den diskussion, som i detta avseende förts i tysk rätt kan nämligen i ett rättsteoretiskt perspektiv anses ha något större intresse för svensk rätt m h t dess släktskap med tysk rätt än de problem som föranletts av common laws avtalsrättsliga doktriner.

3.4.2 Diskussionen i tysk rätt

I tysk rätt har frågan om den oåterkalleliga remboursens rättsliga natur följt olika linjer. Härvid har remboursen ibland karaktäriserats som ett uppdrag jämlikt § 662 i BGB. I bankpraxis såväl som UCP används uttrycket uppdrag i samband med remboursen.[50]

[45] Bl a *Gutteridge & Megrah* s 28 f, *Ellinger,* Documentary letter of credit s 76 ff.

[46] *Ellinger,* op cit s 105 ff.

[47] I 32 Harv. L. Rev. 1 (1918).

[48] *Hershey* s 9. Se också *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 571 ff.

[49] Op cit s 39–125. En intressant analys görs också av *Kozolchyk,* op cit s 570 ff.

[50] Jfr bl a *Wegener* s 24, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 41.

Ett uppdrag enligt § 662 i BGB är dock av benefik karaktär, medan banken vid remburs regelmässigt betingar sig en provision. Reichsgericht har i ett fall rörande oåterkallelig remburs jämlikt § 662 BGB ansett banken vara köparens mellanman.[51] Krebs kritiserar denna dom och påpekar bl a att enligt § 671 BGB en huvudman alltid kan återkalla sitt mandat.[52]

Enligt en tidigare åsikt ansågs rembursen vara ett »Treuhandvertrag».[53] Härvid uppfattades rembursbankens ställning snarare som en slags god man mellan säljare och köpare. Avtalet slöts ibland av banken, ibland av säljare och köpare, och det vara bara slumpen som avgjorde om köparen trädde i förbindelse med banken. Denna uppfattning svarar knappast mot varken köpavtalsparternas vilja eller rembursens ändamål.[54]

Rembursuppdraget har också i något fall setts som ett kredituppdrag enl § 778 BGB.[55] En sådan klassificering förefaller tveksam redan på den grunden att kredit till uppdragsgivaren knappast kan sägas utgöra ett utmärkande drag för rembursen, även om transaktionen i praktiken ofta läggs upp på det viset. Man kan heller inte tala om att bankens relation till beneficienten är av kreditkaraktär.[56] Rembursen kan visserligen vara upplagd som en »deferred payment credit» eller innefatta en växeltransaktion, men denna senare lever sitt »eget liv» även om den har samband med rembursen.

Man har även diskuterat huruvida rembursen vore att jämställa med borgen,[57] där rembursen skulle utgöra en tilläggsförpliktelse till köparens betalningsförpliktelse. Borgen är dock accessorisk till huvudfordringen,[58] varför det knappast kan vara riktigt att jämställa rembursen ens med proprieborgen (jfr nedan s 113 ff).

Rembursuppdraget har också setts som ett avtal till förmån för tredje man. Enligt Jacobsohn kan endast den återkalleliga rembursen betraktas som ett tredjemansavtal, medan den oåterkalleliga rembursen närmast bör ses som ett »Treuhandvertrag».[59] En vanligare uppfattning har dock varit att betrakta både den återkalleliga och oåterkalleliga rembursen som tredjemansavtal, vilket med rembursarrangemangets uppläggning för ögonen kan förefalla ganska naturligt.[60]

Frågan är emellertid inte utan vidare utagerad härmed. Kan man säga att ett anspråk uppkommer för säljaren (beneficienten) därigenom att banken antar rembursuppdraget, då föreligger ett avtal till förmån för tredje man. Verkar däremot rembur-

[51] RGZ 105 s 35.

[52] S 27.

[53] *Jacobsohn* s 36, *Schoor*, s 64.

[54] Jfr *Angersbach* s 109 och 146 ff, *Krebs* s 24 f, *Wegener* s 8, *Wiele*, Das Dokumenten-Akkreditiv s 33 samt RGZ 102 s 157, 103 s 376.

[55] RGZ 103 s 155.

[56] Jfr *Wolff* s 770.

[57] Jfr *Angersbach* s 22.

[58] Jfr BGB §§ 767, 768, 773.

[59] S 36 resp 56.

[60] *Wolff* s 772, *Sippel* s 96, *Sieckman* s 18. Jfr bl a RGZ 64 s 113, RGZ 136 s 105.

sen endast på så sätt, att banken förpliktar sig att öppna remburs och därmed att till beneficienten betala rembursbeloppet när rembursvillkoren uppfylls, men att beneficientens betalningsanspråk uppkommer först genom ett meddelande härom till beneficienten, så är det inte fråga om ett tredjemansavtal utan om ett »Geschäftsbesorgungsvertrag».[61]

Den äldre uppfattningen utgick vanligen från att rembursen utställdes till förmån för säljaren, och att banken genom att åta sig rembursuppdraget förpliktade sig både gentemot köparen och mot säljaren.[62] Frågan, vilka invändningar banken kunde göra gällande mot säljaren behandlades överhuvudtaget inte. Tredjemansavtalets syfte är att tredje man genom avtalet mellan gäldenär och borgenär skall få en egen fordringsrätt gentemot gäldenären. Gäldenären har rätt att göra de invändningar mot tredje man som han kan göra gällande mot sin motpart i det bakomliggande avtalet (BGB § 334).

Betalningsförpliktelsen under rembursen torde dock uppkomma först därigenom att rembursen öppnats. Dessförinnan har banken endast en plikt gentemot köparen att öppna rembursen.[63]

Medan tredjemansavtalet medger gäldenären rätten att göra invändningar (334 § BGB) är avsikten vid oåterkallelig remburs, att banken inte skall kunna göra invändningar. På motsvarande sätt är regressmöjligheterna annorlunda vid ett tredjemansavtal än vid remburs. Dessa faktorer tyder på att rembursen inte kan betraktas som ett »renodlat tredjemansavtal».

Vidare har diskuterats huruvida regeln om »Geschäftsbesorgungsvertrag» i § 675 BGB är tillämplig på rembursen. Medan banken förpliktar sig att öppna rembursen, undersöka dokumenten och företa eventuell utbetalning skall uppdragsgivaren betala provisionen. Härigenom finns två ömsesidiga prestationer, och den i doktrinen[64] och rättspraxis[65] övervägande uppfattningen synes uppfatta rembursen som ett »Geschäftsbesorgungsvertrag» i samband med »Werkvertrag».[66]

61 Jfr *Angersbach* s 59 f.

62 *Sippel* s 96, *Sieckman* s 18, jfr RGZ 105 s 398.

63 Jfr *Angersbach* s 60.

64 *Angersbach* s 53, *v Godin* s 576, *Zahn* s 34.

65 RGZ 106 s 27, 107 s 8, 114 s 270.

66 *Wegener* s 9 anser däremot att det finns fall där rembursbanken inte vill vara förpliktad utan endast berättigad att erlägga betalning, och då kan ej reglerna om »Geschäftsbesorgungsvertrag» vara tillämpliga. Rembursens särprägel är emellertid bankens skyldighet att betala ifall säljaren uppfyller de krav, som uppställts i rembursen, jfr bl a *Angersbach* s 106 ff.

Gutteridge & Megrah s 22 utpekar en »confirmed credit» som ett »Geschäftsbesorgungsvertrag» enligt para 675 i BGB: »A »Geschäftsbesorgungsvertrag», however, exists only in so far as the contractual relationships between (1) buyer and the issuing bank, and (2) issuing bank and intermediary bank are concerned.» *Eberth* i JBL 1977 s 34, jfr *Zahn* s 34, 81.

Ibland möter man den uppfattningen, att rembursen innebär att en förpliktelse skall övertagas (Erfüllungsübernahme).[67] Banken övertar alltså uppfyllandet av skulden enligt köpavtalet jämlikt § 329 BGB. Denna uppfattning har bemötts bl a av Wolff, som emellertid utgår från att remburstransaktionen är ett tredjemansavtal.[68] Konstruktionen med »Erfüllungsübernahme» ger emellertid inte upphov till en självständig fordringsrätt och kan därför knappast anses tillfredsställande. Inte heller kan man säga, att rembursen innebär ett övertagande av en skuld jämlikt BGB § 414. Rembursbanken har nämligen normalt ingen anledning att inträda i köparens ställe eller vid sidan av denne inträda som medgäldenär i skulden enligt köpavtalet, eftersom banken saknar eget ekonomiskt intresse att uppfylla den köprättsliga bastransaktionen.[69] Rembursen kan då inte heller betraktas som varken ett enskilt eller ett kumulativt skuldövertagande.[70]

Man har vidare försökt se rembursen som en anvisning jämlikt § 783 ff BGB.[71] En sådan uppfattning finns också företrädd i senare doktrin.[72] Ulmer har utvecklat begreppet s k »Anweisung im weiteren Sinn», och förstår därmed en anvisning som inte strängt rättar sig efter regeln i §§ 783 ff BGB.[73] Han menar, att remboursuppdraget skall ses som en anvisning varvid meddelandet om att oåterkallelig remburs öppnats jämställs med antagande av anvisning med en analog användning av 784 § BGB. Denna teori har föranlett en omfattande diskussion i doktrinen och flera vägande skäl har framförts mot den.[74]

I tysk rätt har åtskilliga författare uppfattat den oåterkalleliga rembursen som en »abstraktes Schuldversprechen», som jämlikt § 780 BGB är bindande:

»Zur Gültigkeit eines Vertrags, durch den eine Leistung in der Weise versprochen wird, dass das Versprechen die Verpflichtung selbständig begründen soll (Schuldversprechen) ist, soweit nicht andere Form vorgeschrieben ist, schriftliche Erteilung des Versprechens erforderlich.»

[67] *Ritter* s 616, *Jacoby* s 266 f.

[68] *Wolff* s 772.

[69] Jfr § 417 BGB. Jfr nedan s 143 ff.

[70] *Krebs* s 26, *Capelle* s 16.

[71] *Capelle* s 26, *Wegener* s 12, *Oberparleiter* s 8. I skandinavisk rätt är *Hvidt* s 210 ff förespråkare för betraktelsesättet att rembursen utgör en anvisning.

[72] *Staudinger-Müller* Vorb. 11 § 783, *Enneccerus-Lehmann* § 101 III 4. Någon närmare analys har dock inte gjorts av dessa förf.

[73] *Ulmer* s 299. Jfr *von Cœmmerer* i JZ 1959 s 362 ff.

[74] Se diskussionen hos bl a *Kanoldt* i JW 2 1924 s 163, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 34 och *Angersbach* s 62 ff. Bl a har mot anvisningsteorin anförts att anvisningen i grunden är återkallelig (§ 790 BGB), en invändning som dock av vissa förf betraktas som mindre vägande, då § 790 BGB ej är tvingande.

Denna regel gör det möjligt för en person att avge ett ensidigt bindande löfte, och dess bindande verkan är inte beroende av en uttrycklig accept, och bankens betalningsskyldighet är oberoende av basavtalet.[75]

Med hjälp av denna konstruktion synes man kunna nå en lösning på de juridisktekniska problem som uppstår i samband med den oåterkalleliga rembursen. Oåterkalleligheten (eller bankens självständiga förplikelser) uppkommer då meddelande lämnas till säljaren om att remburs öppnats.[76] § 780 BGB påverkar inte den oåterkalleliga rembursens självständiga natur, och teorien har också vunnit anklang hos domstol.[77] § 812 BGB skulle möjligen kunna föranleda vissa svårigheter[78] eftersom denna regel i något fall ansetts kunna ge en grund för banken att undvika betalningsskyldighet under en oåterkallelig remburs.[79] Zahn synes inte betrakta denna bestämmelse som något allvarligt hinder utan han understryker, att detta är ett teoretiskt resonemang, som skjuter huvudregeln i bakgrunden.[80]

Den abstrakta löftesteorin innebär åtminstone i allmänhet en lösning på de begreppsmässiga problem som den oåterkalleliga rembursen orsakar i tysk rätt.[81] Både den återkalleliga och oåterkalleliga rembursen innebär då ett abstrakt löfte i § 780:s mening, och detta är också den numera förhärskande uppfattningen.[82]

I nyare tysk rätt har också en ny teori utvecklats i motsättning till den uppfattning, som hänför rembursen till ett abstrakt löfte. Beroende på den stora likheten mellan en bankgaranti av proprietyp och rembursen, har den senare karaktäriserats som en »stereotypische Zahlungsgarantie.»[83] Argumentet har emellertid framförts mot denna teori, att medan rembursen utgör ett primärt betalningsåtagande så är garantin av sekundär typ.[84]

[75] *Canaris* para 357, *Zahn* s 72 f.

[76] *Krebs* s 33. Jfr också *Eberth* i JBL 1977 s 34.

[77] RGZ 106 s 304 på s 307, RGZ 107 s 7 på s 9, RGZ 144 s 133 på s 134 f.

[78] Denna bestämmelse lyder:

»Wer durch die Leistung eines anderen oder in sonstiger Weise auf dessen Kosten etwas ohne rechtlichen Grund erlangt, ist ihm zur Herausgabe verpflichtet. Diese Verpflichtung besteht auch dann, wenn der rechtliche Grund später wegfällt oder der mit einer Leistung nach dem Inhalte des Rechtsgeschäfts bezweckte Erfolg nicht eintritt. Als Leistung gilt auch die durch Vertrag erfolgte Anerkennung des Bestehens oder des Nichtbestehens eines Schuldverhältnisses.»

[79] *Wiele*, Das Dokumenten-Akkreditiv s 58. RGZ 108 s 107.

[80] S 76 not 14. Jfr *Ellinger*, Documentary letter of credit s 72 ff.

[81] Denna teori synes också ha godtagits i hög grad, se *Angersbach* s 69 f, även om flera förf menar, att § 812 BGB kan tillämpas även på den oåterkalleliga rembursen.

[82] *Zahn* s 72 ff fr a s 76.

[83] *Kübler* s 187 ff. Jfr *Eberth* i JBL 1977 s 35.

[84] *Canaris* para 357, *Eberth* ibid, *Zahn* s 72 f.

Med utgångspunkt från en del av dessa olika teorier har i följande skiss ett försök gjorts att beskriva rättsförhållandet vid remburs i tysk rätt med angivande av lagrum i BGB. (De funktionella principerna kan däremot anses vara desamma i andra rättssystem.)

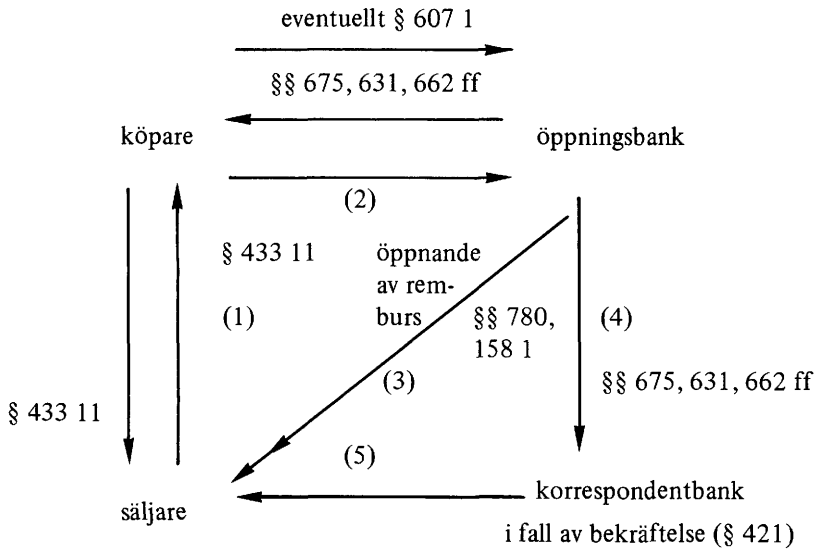

Siffrorna inom parentes innebär följande:

(1) Mellan exportören som säljare och importören som köpare har ingåtts ett avtal med en bestämmelse om att betalning skall ske genom remburs.

(2) Remboursuppdraget mellan köpare och öppningsbank genom vilket öppningsbanken förpliktar sig att till förmån för säljaren öppna en remburs som motsvarar köpavtalets remboursklausul (onerös »Geschäftsbesorgung»). Mellan dessa båda rör det sig dessutom om ett täckningsförhållande. Ifall öppningsbanken debiterar köparen med det belopp som motsvarar köpeskillingen uppstår dessutom ett lån (kredit).

(3) Rembursen öppnas av öppningsbanken till förmån för säljaren. Härigenom uppstår oberoende av täckningsförhållandet och köpavtalet en självständig betalningsförpliktelse från öppningsbanken till säljaren. Det är dock fråga om ett framtida åtagande genom kravet på att remboursvillkoren skall uppfyllas (alltså presentation av erforderliga dokument). Öppnandet av rembursen sker för att skulden enligt köpavtalet skall betalas.

(4) Det uppdrag som öppningsbanken lämnar till korrespondentbanken ger upphov till dess skyldighet att meddela säljaren att remburs öppnats (onerös »Geschäfts-

besorgung») och innehåller ev också en instruktion om att rembursen skall bekräftas.

(5) Korrespondentbankens eventuella bekräftelse gentemot säljaren skapar en tilläggsförpliktelse som svarar mot remburs förpliktelsen.[85]

3.4.3 Lösningsförslag i några andra rättssystem

Några ord bör också nämnas om den diskussion som förts i engelsk och fransk doktrin angående rembursens plats i dessa rättsordningar.

En uppfattning som jämställt borgen med rembursen synes numera allmänt ha övergivits.[86]

Även teorin om att rembursen vore att betrakta som ett avtal till förmån för tredje man har framförts i flera rättssystem.[87] Förespråkarna för teorin menar, att det inte finns något avtal mellan banken och säljaren. Avtalet görs mellan banken och köparen till förmån för säljaren, som dock i egenskap av tredje person till vars förmån avtalet kommit till stånd, har rätt att kräva att det fullgörs.[88]

I engelsk rätt är en sådan teori principiellt oförenlig med doktrinen om »privity of contract» men har ändå diskuterats troligen beroende på ett uttalande av Denning L J i *Smith and Snipes Hall Farm, Ltd v River Douglas Catchment Board.* [89] Här gällde frågan om en person som inte är avtalspart kan genomdriva avtalsinnehållet, vilket domstolen kom fram till:[90]

[85] Denna relation har ibland betecknats som »Schuldbeitritt mit Gesamtschuldnerschaft» en karaktäristik som emellertid inte är fullständig då bekräftelsen anses innebära en självständig betalningsförpliktelse från bekräftelsebanken.

[86] Denna teori har förekommit i såväl kontinental som amerikansk rätt, se bl a *Ellinger,* Documentary letter of credit s 42, 48 f. Den har därefter överlag avvisats på motsvarande grunder som berörts ovan.

[87] Se bl a *Ellinger,* op cit s 49 ff, *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 375 ff.

[88] I amerikansk rätt anses *Lawrence v Fox* 20 N.Y. 268 (1869) ha lagt grunden för tredjemansavtal. Jfr *Friedmann* s 466: »What had stood in the way . . . was the reluctance of the common law to transfer abstract rights (including rights to collect and to sue) to another, so that the transferee might bring suit on the original claim or right. This reluctance was inconsistent with the world view of the law of contract. Contract had faith in the market; and tended to hold that all interests and values could be transferred and sold.»

[89] [1949] 2 K.B. 500. Jfr diskussionen hos *Gutteridge & Megrah* s 27.

[90] Dennings resonemang innebär ett avsteg från »privity of contract»-doktrinen, och vissa författare som hänvisat till uttalandet av Denning har även anfört andra omständigheter till förmån för tredjemansavtalet, framför allt att den oåterkalleliga rembursen utgör en »mercantile innovation». Rättspraxis till stöd härför saknas dock. Jfr *Ellinger,* op cit s 50 ff.

Det bör dock inrymmas att om den tanken drivs för långt att säljaren är att anse som en part i rembursavtalet skulle detta kunna medföra att den oåterkalleliga rembursens självständiga natur försvinner. Därigenom skulle bankens självständiga åtagande i den oåterkalleliga rembursen ev kunna framstå blott som en chimär.

». . . a man who makes a deliberate promise which is intended to be binding, that is to say, under a seal for good consideration must keep his promise; and the court will hold him to it, not only at the suit of the party who gave the consideration, but also at the suit of one who was not a party to the contract, provided that it was made for his benefit and that he has a sufficient interest to entitle him to enforce it, subject always, of course, to any defences that may be open on the merits.»

Innebörden av ett »sufficient interest» förklaras på så sätt:

»Whilst it does not include the maintenance of prices to the public disadvantage, it does cover the protection of the legitimate property, rights and interests of the third person, although no agency or trust for him can be inferred. It covers, therefore, rights such as these which cannot justly be denied; the right of a seller to enforce a commercial credit issued in his favour by a bank, under contract with the buyer. . .»

Megrah har i denna fråga ändrat uppfattning. Han har tidigare stött den men därefter avvisat den[91] i ljuset av *Adler v Dickson*[92] och *Green v Russel Mc Carthy (Third party)*.[93] I det senare fallet stödde sig domstolen på uttalandet i *Dunlop v Selfridge*[94] av innebörden, att:

». . . only a person who is a party to a contract can sue on it. Our law knows nothing of a *jus quaesitum tertio* arising by way of contract. Such a right may be conferred by way of property as, for example, under a trust but it cannot be conferred on a stranger to a contract as a right to enforce the contract *in personam.*

House of Lords' dom i *Midland Silicones Ltd v Scruttons Ltd*[95] anslöt sig också till denna uppfattning.

I USA tillåter flera delstatslagar tredjemansavtal, under förutsättning att beneficienten har ett intresse däri.[96]

I fransk rätt är utgångspunkten likaså, att endast parterna i ett avtal berättigas att kräva uppfyllelse.[97] Ett undantag till denna regel återfinns i art 1121 i *Code Civil:*

»On peut pareillement stipuler au profit d'un tiers, lorsque telle est la condition d'une stipulation que l'on fait pour soi-même ou d'une donation que l'on fait à un autre. Celui qui fait cette stipulation ne peut la révoquer, si le tiers a déclaré vouloir en profiter.»

Den uppfattningen har kommit till uttryck, att en oåterkallelig remburs är en sådan »stipulation pour autrui»,[98] men art 1121 förefaller vara öppen för liknande invänd-

[91] 1955 års upplaga s 25–26, resp 1962 års upplaga s 27–28, jfr bl a not 22 i 1976 års upplaga s 27–28.

[92] [1955] 1 Q.B. 158.

[93] [1959] 2 Q.B. 226.

[94] [1915] A.C. 847 på s 853.

[95] [1962] A.C. 446. Jfr också *Beswick v Beswick* [1968] A.C. 58.

[96] *Ellinger,* Documentary letter of credit s 53, *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 575 ff.

[97] Art 1165 Code civil.

[98] Jfr bl a *P Marais* s 10.

ningar inte minst av det skälet, att det vid remburs knappast händer, att »le tiers a declaré vouloir en profiter».[99]

På motsvarande sätt har läran om cession använts på olika håll för att förklara giltigheten av en oåterkallelig remburs. Det är då tydligen meningen att rembursen skall uppfattas som underrättelse till cessionarien (assignee).

I engelsk rätt har *Re Agra och Masterman's Bank, ex p Asiatic Banking Corporation*[100] åberopats till stöd för teorin. Av rättsfallet kan dock knappast så långtgående slutsatser dras.[101] Ej heller amerikansk rättspraxis ger stöd åt denna uppfattning.[102]

Däremot har cessionsteorin vunnit stor anslutning i fransk rätt. Enligt Hamel kan den om cession påminnande »délégation imparfaite» lösa hithörande problem med avseende på oåterkallelig remburs.[103] I enlighet med art 1275 i Code Civil görs i fransk rätt åtskillnad mellan »délégation parfaite» och »délégation imparfaite», varvid den förra närmast motsvarar *novation.* Genom att förmå délégué (gäldenären) att påta sig en skyldighet gentemot *délégataire* befrias *délégant* från sitt avtal med délégataire. Novationsavsikten måste vara klar annars är överlåtelsen en »délégation imparfaite», och då kan »délégataire» ha kvar krav mot »délégant». Hamel anser då den oåterkalleliga rembursen vara en »délégation imparfaite», varvid köparen – délégant – instruerar banken – délégué – att öppna en remburs till förmån för délégataire – säljaren.[104]

Försök har även gjorts att förklara den oåterkalleliga rembursen med mellanmansrättsliga resonemang.[105] De olika mellanmansteorierna skiljer sig emellertid bl a i ett viktigt avseende. I europeisk kontinentalrätt ses banken som köparens »företrädare» med instruktion att öppna den oåterkalleliga rembursen till förmån för säljaren. I common law är utgångspunkten i stället att köparen betraktas som säljarens »företrädare».

[99] Både *Hamel* i Dalloz Per 1926 1 på s 202 och *G Marais,* Du crédit documentaire s 276 har påpekat, att bankens åtagande enligt teorin om *stipulation pour autrui* gentemot säljaren görs beroende av att köparen fullföljer sitt avtal med banken. *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 375 f menar å andra sidan, att tredje man i samband med »stipulation pour autrui» får sina rättigheter, så snart avtalet mellan avtalsparterna gjorts upp, medan vid oåterkallelig remburs den som öppnar rembursen är bunden från tiden för meddelandet till beneficienten.

[100] (1867) L.R. 2 Ch. 391.

[101] *Mc Curdy* s 582 f, jfr *Gutteridge & Megrah* s 31.

[102] *Ellinger,* Documentary letter of credit s 57 ff. Inte heller assignmentteorin ger en förklaring till den oåterkalleliga rembursens självständighet. *Mc Curdy* drog också senare konsekvenserna av detta i »The right of the beneficiary» s 327. På motsvarande sätt har den av *Mc Curdy* s 584 likaledes framförda novationsteorin tillbakavisats, jfr *Gutteridge & Megrah* s 31.

[103] Framfört av *Hamel* i en anmärkning Dalloz Per 1926 1 på s 201.

[104] *Hamel* ibid. Se också *G Marais,* Du crédit documentaire s 276 f, *G Marais,* Du crédit confirmé s 52 ff, S. 1954.1.121 på s 123. *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 381 har tillbakavisat teorin eftersom den inte medger att oåterkalleligheten uppkommer genom meddelandet till säljaren utan accept krävs. Han har även avvisat Hamels förklaring att en tyst accept föreligger.

[105] Jfr *Ellinger,* Documentary letter of credit s 64 ff. I svensk rätt har som nämnts *Lögdberg* s 48 f velat hänföra rembursen till kommission i vidsträckt bemärkelse.

»Agentteorin» har i engelsk rätt förespråkats av Gutteridge and Megrah:[106]

»Therefore a buyer who, at the instance of the seller, procures the issue of an irrevocable credit in favour of the seller may be deemed to act as the seller's agent for this purpose, and there comes into existence a contract ancillary to the contract of sale by which the banker promises to pay the price to the seller in consideration of a promise by the seller to place him in possession of the document of title to the goods.»[107]

Invändningar kan emellertid resas även mot denna uppfattning. Den förefaller mig att stå i motsättning till både rembursens funktion och ändamål. Banken har ej alltid ett eget intresse av dokumenten och har själv inte någon anledning att kräva att säljaren presenterar dem. Vidare förefaller det inte rimligt att förena parternas avsikt med uppfattningen att banken skall betrakta säljaren som köparens huvudman. Lika litet ger »agentteorin» någon förklaring till den oåterkalleliga rembursens självständiga natur. Rembursen skulle endast framstå som en notis, ifall säljaren vore part i kontraktet rörande rembursöppningen.[108]

Från kontinentalrättslig synpunkt betraktas i stället banken som köparens agent, varvid banken/mellanmannen på sin huvudmans order åtar sig en skyldighet mot säljaren. Enligt Stoufflet kan en sådan teori inte innebära en lösning på problemet, eftersom banken som mellanman inte handlar i eget namn. Redan definitionen av »mandat» i art 1984 Code Civil synes utesluta ett avtal av den oåterkalleliga rembursens typ.[109]

Andra teorier som utvecklats i common law, för att förklara den oåterkalleliga rembursen har tagit sin utgångspunkt i estoppeldoktrinen resp i trustbegreppet.[110]

Medan man som sagt i tysk rätt med hjälp av den »abstrakta löftesteorin» synes ha kunnat lösa de juridisk-tekniska begreppsproblemen i samband med den oåterkalleliga rembursen har inte samma möjlighet stått till buds i fransk och engelsk rätt. I

[106] S 31 ff. Jfr *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 585 f.

[107] *Gutteridge & Megrah* s 32.

[108] Denna mellanmansteori skulle också leda till att avtalet mellan banken och säljaren kommer till stånd från det ögonblick då rembursen öppnas, och inte från den dag då säljaren mottar den oåterkalleliga rembursen. Jfr *Ellinger,* Documentary letter of credit s 64 ff. Agentteorin synes även olämplig ur skadeståndsrättslig synvinkel då säljaren som köparens huvudman skulle kunna bli ansvarig för köparens åtgärder gentemot banken. Han skulle då också förlora den säkerheten som ligger i bankens försäkran om betalning om vissa villkor uppfylls. Jfr *Davis,* The relationship between banker and seller under a confirmed credit p 228.

[109] Le crédit documentaire s 370 f. Jfr *Hamel* i Dalloz Per. 1926 1 s 203.

[110] Vissa rättsfall kan användas som stöd för estoppeldoktrinen, t ex *Re Agra and Masterman's Bank ex. p. Asiatic Banking Corporation* (1867) L.R. 2 Ch. 391, som dock ej entydigt utvisar att det baserar sig på estoppelteorin. *Maitland v The Chartered Mercantile Bank of India, London and China* (1869) 38 L.J. Ch. 363 har också ansetts stödja estoppelteorin, men inte heller detta rättsfall är entydigt. Någon förklaring till den oåterkalleliga rembursens uppkomst ger estoppeldoktrinen inte. Jfr *Ellinger,* Documentary letter of credit s 67 ff. Genom *Morgan v Lariviere* (1875) L.R. 7 H.L. 423 synes trustteorin ha avvisats.

fransk rätt anses mot bakgrund av art 1131 i Code Civil ett ensidigt löfte inte ge upphov till ett juridiskt bindande åtagande:[111]

»L'obligation sans cause, ou sur une fausse cause, ou sur une cause illicite, ne peut avoir aucun effet.»

I anglo-amerikansk rättspraxis finns vissa belägg för att domstolarna skulle vara beredda att godta den oåterkalleliga rembursen, även om den skulle kunna anses strida mot vissa obligationsrättsliga principer.[112] Något uttalande som utan vidare principiellt godtar den oåterkalleliga rembursen oberoende av avtalsrättsliga krav och konstruktioner har jag inte kunnat finna. Å andra sidan har jag i och för sig inte heller kunnat finna belägg för, att den i praktiken inte skulle godtas. De flesta teorier går ut på att på olika sätt försäka konstruera teorin kring den oåterkalleliga rembursen, så att den står i samklang med den avtalsrättsliga basen.

För att komma tillrätta med de problem som därvid förorsakas av läran om »consideration» har flera lösningsförslag presenterats.[113] En lösning har föreslagits, som av Davis kallas »the seller's offer theory».[114] Enligt denna framstår säljaren som löftesgivare genom att lova lämna de aktuella dokumenten till banken i utbyte mot betalning, varvid säljarens anbud presumeras ha givits till banken av köparen.[115]

Enligt en annan uppfattning skall den oåterkalleliga rembursen ses som ett avtal mellan banken och säljaren varvid köparen lämnar consideration.[116] Även denna teori lider av vissa svagheter ur här aktuell synvinkel.[117]

[111] Se *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 386. Motsatt uppfattning har dock framförts av *Chevalier* s 99 ff.

[112] En sådan uppfattning har kommit till uttryck i exempelvis *Donald H Scott & Co v Barclay's Bank Ltd* [1923] 2 K.B. 1. På sid 14 uttalades där obiter:

»The appellants gave a confirmed credit to the respondents, that is to say they entered into contractual relations with them from which they could not withdraw except with the consent of the other party.»

I *Lamborn v National Park Bank of New York,* 240 N.Y. 520 (1925) fann domstolen:

»A confirmed irrevocable letter of credit, an irrevocable letter or a confirmed credit is a contract to pay upon compliance with its terms, and needs no formal acknowledgement or acceptance other than is therein stated.»

Uppmärksammas bör också åter, att UCP i sin definition använder ordet »arrangemang» vilket kan tyda på att man inte velat ta ställning till rembursens konstruktion sett ur avtalsrättslig synvinkel.

[113] Jfr *Gutteridge & Megrah* s 24 ff.

[114] *Davis,* Commercial letters of credit s 72 f. Se *Thayer* s 1055 ff.

[115] *Davis,* op cit har dock flera invändningar mot denna teori, s 73.

[116] *Mead* s 302 ff.

[117] Enligt *Dunlop Pneumatic Tyre Co Ltd v Selfridge & Co Ltd* [1915] A.C. 847 måste enligt engelsk rätt consideration lämnas av löftesmottagaren. I amerikansk rätt godtas emellertid i flera delstater, att consideration lämnas av någon annan än löftesmottagaren, och i så fall är detta lösningsförslag tillfyllest. Jfr *Ellinger,* Documentary letter of credit s 79 ff. Problem kan dock uppkomma ifall exempelvis köparen blir insolvent.

Ytterligare en annan teori har uppställts av Davis, som menar, att den oåterkalleliga rembursen kan anses innefatta ett anbud från banken till säljaren, som mognar till ett bindande avtal så snart säljaren vidtar rättshandlingar i anledning av anbudet.[118] Denna uppfattning har visst stöd i såväl engelsk som amerikansk rättspraxis.[119] Medan Davis uppfattning går ut på att den oåterkalleliga rembursen är ett anbud som säljaren accepterar genom konkludent handlande, framhåller Gutteridge och Megrah att först presentationen av dokumenten i så fall kan betraktas som säljarens accept av bankens anbud.[120] En av svagheterna i Davis' teori är att »it fails to take notice of the forbearance and detriment sustained by the seller at the time of his receiving the irrevocable credit».[121]

Ellinger analyserar den oåterkalleliga rembursen från allmänna avtalsrättsliga förutsättningar och menar bl a att två faktorer är nödvändiga för att rembursens oåterkallelighet skall kunna föreligga från den tidpunkt då den meddelas till säljaren. Dels måste säljaren acceptera den oåterkalleliga rembursen när han mottar den, dels måste »consideration» vid detta tillfälle lämnas av säljaren.[122]

Ellinger ställer sig tveksam till dessa lösningsförslag men menar att passivitetsreglerna under vissa omständigheter kan leda till att säljaren anses ha accepterat rembursen. Detta beror dock på fakta i det enskilda fallet.[123]

[118] The relationship between banker and seller under a confirmed credit, s 229 och *Davis*, Commercial letters of credit s 73 ff.

[119] Denna uppfattning har under 1800-talet utvecklats beträffande »open letters of credit» och har under senare tid tillämpats på den oåterkalleliga rembursen. *Obiter* har i *Urquhart Lindsay & Co Ltd v Eastern Bank Ltd* [1922] 1 K.B. 318 uttalats:

»There can be no doubt that upon the plaintiffs acting upon the undertaking contained in this letter of credit consideration moved from the plaintiffs, which bound the defendants to the irrevocable character of the arrangement between the defendants and the plaintiffs. . .»

Jfr även t ex *Banco Nacional Ultramarino v First National Bank of Boston* 289 F. 169 (1923) och *Moss v Old Colony Trust Co* 140 N.E. 803 (1923).

[120] S 23 ff. Jfr *Lögdberg* s 50. Enligt *Gutteridge & Megrahs* sätt att se på saken finns ingen annan rättshandling som kan betraktas som en giltig accept. *Davis* säger å andra sidan på s 65: »When . . . the seller has, in reliance on the banker's promise acted to his detriment, that act might well be considered as a sufficient acceptance of the banker' offer to constitute a binding contract.»

Jfr *Ellinger*, Documentary letters of credit s 82 ff med referenser.

[121] *Ellinger*, op cit s 91.

[122] Id s 91 ff. Uppmärksammas kan att *Hanson* s 233, föreslagit att anbud, accept och »consideration» kan anses så nära förbundna med varandra att de bildar en oskiljaktig treenighet, en uppfattning som emellertid inte slagit igenom.

[123] *Ellinger*, op cit s 96. Jfr *Midland Bank, Ltd v Seymor* [1955] 2 Lloyd's Rep 147 där på s 166 uttalades:

». . . the letter of credit is an open offer to the seller and to the beneficiaries under him that is accepted when it is acted upon in the manner prescribed. If the acceptance of the offer is the act of presenting the bill and documents to the credit-granting bank or its agent, everybody will know where they are. . . Mr Diplock points out that in law an offer may be accepted

En annan uppfattning som också föranlett livlig diskussion är att den oåterkalleliga rembursen har sin bindande verkan p g a handelsbruk. Några författare har ställt sig bakom denna lösning,[124] medan andra anser, att den trots goda grunder inte räcker för att förklara bristen på »consideration».[125]

I det sammanhanget har en förklaring gått ut på att den oåterkalleliga rembursen skulle kunna ses som ett »negotiabelt»[126] instrument, och att banken därför borde behandlas på samma sätt som en »acceptor» i växel.[127] Det finns dock inte någon grund för att jämställa den oåterkalleliga rembursen med »negotiabla» instrument. Oftast är de inte ens »transferabla». Enligt ett annat förslag är säljaren p g a handelsbruk »a privy to the contract» mellan köpare och bank, men som redan sagts håller denna lösning inte.

En amerikansk författare kritiserar dessa förslag att basera den oåterkalleliga rembursens bindande verkan på ett modernt handelsbruk:[128]

»... the argument for regarding the irrevocable credit as a mercantile specialty is that the promise of the bank to the seller is binding because it is so considered by the business world and because it is couched in a form recognized by customs of merchant, – presumably their present customs. It is submitted that such grounds for disregarding common law rules of contract in enforcing mercantile letters of credit are two centuries too late...»

Det måste betraktas som tveksamt, om engelsk rätt i och för sig skulle kunna godta ett handelsbruk som åsidosätter exempelvis »doctrine of consideration». Det förekommer också sådana uttalanden som, att »no mercantile usage, however extensive, should be allowed to prevail if contrary to positive law...»[129] Denna regel ordagrant tolkad skulle dock kunna leda till att något handelsbruk inte kan erkännas beträffande den oåterkalleliga rembursens bindande verkan, men den kan också göra det omöjligt att godta andra nya handelsbruk, t ex sådana som leder till att nya »negotiabla» dokument

without the acceptance being communicated to the offeror. This is true, but the authorities for it are that line of authorities which deals with the offer of rewards... and it hardly seems to me likely that in practice the bank would conduct its business on principles of that sort. The bank would want to know, either itself or through its agent, what was happening, whether its offer had been accepted or not.»

[124] *Finkelstein* s 289 ff och *Hershey* s 38 f.

[125] *McCurdy* s 565 f, *Thayer* s 1041 f.

[126] I den betydelse termen har i engelsk rätt.

[127] R.B.T. s 252, 254.

[128] *Trimble* s 981.

[129] *Goodwin v Roharts* (1875) L.R. 10. Ex. 337 på s 357. Denna regel sammanhänger med principen att ett handelsbruk inte kan stå i motsättning till en lagregel, jfr *Neilson v James* (1882) 9 Q.B.D. 546 på s 551. Även om dessa rättsfall är ganska gamla torde de fortfarande ge uttryck för en grundläggande om än inte orygglig princip.

uppkommer. Härigenom skulle etablerade rättsregler kunna förhindra uppkomsten av nya handelsbruk,[130] med mindre lagstiftaren inskred.

Även om sålunda ett handelsbruk varigenom ett anbud ansågs bindande utan consideration teoretiskt inte skulle vara godtagbart så har frågeställningen inte satts på sin spets beträffande den oåterkalleliga rembursen. Domstolarna tycks i allmänhet ha accepterat den oåterkalleliga rembursen utan att gå in på hithörande frågor. Detta kan åtminstone till en del antas bero på att parterna inte velat riskera att domstolarna raderar ut den oåterkalleliga rembursen. Man förefaller i allmänhet ha sett den oåterkalleliga rembursen som något mer än bara ett löfte eller anbud med rötter i lex mercatoria och på så sätt har den kunnat hållas åtskild från de avtalsrättsliga reglerna om anbud m m. Förhållandena är ju också speciella med tanke på att banken får särskild ersättning för att öppna rembursen. Vidare har ur köprättslig synvinkel köparen fullgjort en betydelsefull avtalsförpliktelse när remburs öppnats.

Frågan om den oåterkalleliga rembursens bindande verkan är förenlig med »doctrine of consideration» har sålunda aldrig satts på sin spets[130a], men det lösningsförslag, som baserar sig på resonemanget om handelsbruk synes inte ha allmänt godtagits. Två *dicta* kan dock åberopas som stöd för handelsbruksteorien,[131] och i synnerhet i *Hamzeh Malas & Sons v British Imex Industries Ltd*[132] tycks Court of Appeal ha godtagit handelsbruk i samband med oåterkallelig remburs. Med tanke på den spridning som UCP 1962 och 1974 fått, deras notoriska tillämpning och den långa tidslängd under vilken rembursen utvecklats synes det i och för sig inte orimligt att förutsättningarna för handelsbruk skulle kunna föreligga.

I amerikansk rätt godtogs på ett relativt tidigt stadium rembursens bindande verkan som handelsbruk.[133] Även senare synes amerikanska domstolar ha varit benägna att behandla rembursen som av handelsbruk utvecklade instrument, och i exempelvis *Moss v Old Colony Trust Co*[134] uttalades:

»A (documentary) letter of credit is a well-known instrumentality of commerce. No particular form is prescribed for it. It is a contract in writing . . . Moreover, letters of credit are extensively used in commerce.»

[130] Härvid kan givetvis vissa skillnader föreligga mellan de olika rättssystemen, jfr exempelvis common law och ett mera utvecklat system av tvingande resp dispositiva lagregler. Jfr *Ellinger*, Documentary letter of credit s 108.

[130a] I *Urquhart Lindsay & Co v Eastern Bank* [1922] 1 K.B. 318, *Scott v Barclays* [1923] 2 K.B. 1, *Dexters, Ltd v Schenker & Co* (1923) 14 L1.L.R. 586, *Re Agra and Masterman's Bank, ex p. Asiatic Banking Corporation* (1867) L.R. 2 Ch. 391 och *Anglo-European S.S. Co v. Blane & Co* (1922) 12 L1.L.R. 67 berördes frågan utan att avgöras.

[131] Jfr *International Banking Corporation v Barclay's Bank Ltd* (1925) 5 Legal Decisions affecting Bankers 1 (C.A.), där domstolen ansåg att handelsbruk ej förelåg.

[132] [1958] 2 Q.B. 127.

[133] Se bl a *Russel v Wiggin* 21 Fed. Cas. 68 (1842) på s 74.

[134] 140 N.E. 803 (1923) på s 807.

I ett annat fall, *Kingdom of Sweden v New York Trust Co*,[135] menade domstolen bl a:

»Commercial letters of credit have a long mercantile history and the principles which govern them are well established.»

Uniform Commercial Code har genom sin reglering av rembursen i Sec 5–106 (2) fastslagit, att oåterkallelig remburs är ett bindande åtagande:

»Unless otherwise agreed once an irrevocable credit is established as regards to customer it can be modified or revoked only with the consent of the customer and once it is established as regards the beneficiary it can be modified or revoked only with his consent.»

Sec 5–105 löser för amerikansk rätts del problemet med »consideration» genom att stadga:

»No consideration is necessary to establish a credit or to enlarge or otherwise modify its terms.»

Vad beträffar engelsk avtalsrätt är doktrinen om »consideration» fortfarande av grundläggande betydelse, men med hänsyn till att domstolarna i praktiken har erkänt att bindande avtal uppkommer mellan den bank som öppnar rembursen och benificienten, behöver man knappast fortsätta att söka efter en särskild juridisk bas.[136]

Även om i fransk rätt vissa svårigheter föreligger att förena den oåterkalleliga rembursens bindande verkan med reglerna om särskilda avtal i Code civil har lösningsförslaget baserat på handelsbruk ej fördjupats. Stoufflet understryker emellertid att handelsrätten har sina egna funktioner och reglerar kommersiella instrument oberoende av bestämmelserna i Code civil[137] och hänvisar bl a till ett avgörande av Cour d'Appel d'Alger, vari uttalades:[138]

»Attendu qu'elle [rembursens oåterkallelighet] constitue un contract d'une espèce particulière évoluant avec les usages du commerce, se rapprochant de la délégation imparfaite qui explique que l'irrévocabilité de l'engagement du banquier est une obligation autonome, tout en laissant subsister l'ancien lien de droit lié au contrat de vente.»

Härvid säger Stoufflet:[139]

»Nous pensons qu'on peut voir dans l'arrêt de 1953 une consécration implicite de l'éxistance du crédit documentaire comme institution coutumiére indépendante.»

I fransk rätt synes inga hinder föreligga mot att erkänna giltigheten av ett handelsbruk beträffande rembursen och Stoufflets uppfattning stöds också i doktrinen.[140]

[135] 96 N.Y.S. 2d 779 (1949) på s 787.

[136] *Gutteridge & Megrah* s 28, jfr *Harfield*, Bank credits s 55: ». . . the banker's letter of credit is a legally enforceable instrument, rooted in the law merchant and contractual in its nature. There is neither need nor utility to employ Procrustean techniques to establish its validity.»
Jfr *Denning* s 223.

[137] *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 399.

[138] S 1954:1:121 på s 123.

[139] Op cit s 98.

[140] *Friedel* s 692.

Begreppsmässigt kan rembursen naturligtvis också orsaka svårigheter här, men i huvudsak kan den ovan relaterade argumentationen även tillämpas på svenska förhållanden.

3.4.4 Sammanfattande synpunkter

Man har sålunda mött olika svårigheter i olika rättssystem att förklara den oåterkalleliga rembursens bindande verkan. Även i skandinavisk rätt möter i doktrinen sådana rättssystematiska frågeställningar.

I huvudsak är den lagstiftning som i första hand kan vara av intresse av dispositiv natur, men det kan naturligtvis förekomma, att vissa frågor inte har lösts varför ledning måste hämtas någon annanstans ifrån. Vidare kan konflikter uppkomma inte minst i relationer som berör tredje man.

Många av de problem som diskuterats i samband med utländska rättsordningar möter ej på samma sätt i skandinavisk rätt. I svensk rätt är anbud bindande enligt avtalslagen och sålunda orsakas inga särskilda problem av typ »doctrine of consideration». Begreppsmässigt kan rembursen naturligtvis också orsaka svårigheter här, men i huvudsak kan den ovan relaterade argumentationen även tillämpas på svenska förhållanden.

Lögdberg har förespråkat, att öppningsbanken i enlighet med avtalslagens bestämmelser skall anses bunden av innehållet i rembursen under remburstiden (acceptfristen) och att accept sker genom presentationen av dokumenten. Denna uppfattning är teoretiskt försvarbar om man endast vill infoga rembursen i avtalslagens systematik och ge en förklaring om att rembursen är förenlig med denna lagstiftning. Med detta resonemang kan beneficienten dock aldrig bli bunden av en utebliven reaktion beträffande rembursvillkoren.

Man kan naturligtvis fråga sig, om det har någon betydelse ifall öppningsbankens utfästelse skall ses som ett löfte för vars bindande verkan accept inte krävs eller om man skall använda sig av Lögdbergs synsätt. Frågan torde i allmänhet inte spela någon större praktisk roll eftersom anbud är bindande, men situationer kan uppkomma där valet av utgångspunkt får betydelse. Den av Lögdberg hävdade uppfattningen skulle också leda till att acceptfristen i många fall kommer att framstå som mycket lång.

Vidare föreslår Lögdberg, att den oåterkalleliga rembursen närmast kan karaktäriseras som »kommission i vidsträckt bemärkelse».[141] Denna karaktäristik förefaller dock inte helt träffande, även om den har visst fog. Vid remburs har säljaren och köparen redan träffat ett avtal, som bl a föreskriver, att betalningen skall ske genom remburs. Det är inte banken som skapar de olika relationerna. Den följer uppdragsgivarens instruktioner och hjälper på så sätt till att avveckla bastransaktionen genom att arrangera betalningen. Detta gäller både vid återkallelig och oåterkallelig remburs, även om

[141] *Lögdberg* s 48 f.

i det senare fallet banken även påtar sig en självständig betalningsförpliktelse. Vid kommission är det kommissionären som är aktiv och försöker skapa de avtalsrelationer som han gör sin förtjänst på genom provision.

Det är uppenbart, att det finns situationer i olika rättssystem där den oåterkalleliga rembursens problem har kunnat leda till tvister. Dessa problem har i och för sig till en del smak av begreppsjurisprudens, men man måste vara medveten om att i sådana konfliktsituationer spörsmålet kan komma att renodlas. Dessa frågeställningar är dessutom i en del fall ytterst reella. En domstol kan då också vara benägen att hellre utgå från en rättslig konstruktion som är väl känd från det egna rättssystemet än att släppa in en »främmande fågel». Anledningen till att denna fråga ej ställts på sin spets i de fall där den vore möjlig kan hänga samman med det behov som finns av en företeelse som rembursen i det praktiska livet.

Även om en viss teoretisk risk finns för att en remburs i engelsk rätt inte skulle betraktas som bindande på grund av »doctrine of consideration» torde det numera vara omöjligt för en nationell domstol att med ett magistralt uttalande om rembursen i den nationella rättsordningen isolera landet från den kommersiella omvärlden. Även om rembursen idag inte är det viktigaste instrumentet i världshandeln så har den stor betydelse och användning, och har blivit föremål för en rättslig reglering av unik global räckvidd.

4 Rättslig funktionsbestämning av remburstransaktionen

4.1 REMBURSEN I EXPORTTRANSAKTIONEN

Då man försöker rättsligt bestämma remburs en kan man använda olika tillvägagångssätt. Ett sätt är att man försöker avgränsa remburs en från andra rättsliga företeelser. En i viss mån annorlunda metod är att man i stället försöker fastställa remburs ens relationer till närliggande rättsliga företeelser, och att man undersöker remburs ens funktioner i detta mönster. Även en sådan metod kräver givetvis till en viss del, att en avgränsning görs, men den primära avsikten är i första hand att undersöka hur remburs en passar in som komplement till närliggande ekonomisk/juridiska företeelser. Det blir m a o egentligen fråga om att mot bakgrund av vissa enkla frågor försöka bedöma remburs ens juridiska verkningar. De frågor som man då bör försöka besvara är: Vilka effekter vill parterna uppnå? Vilket förfarande står till buds för att man skall uppnå den önskvärda effekten? Vilka kostnader är parterna beredda att bära för att effekten skall uppnås? Vilken eller vilka varianter kan parterna välja för att uppnå en liknande effekt? Vilka skäl kan tänkas föreligga för att parterna i stället väljer ett annat förfarande? Vilka konsekvenser kan det alternativa förfarandet medföra? På så vis skulle man kunna säga, att målet blir att försöka nå fram till en »positiv» ändamålsbestämning snarare än en »negativ» analytisk avgränsning. Därmed är inte sagt, att en sådan metod generellt skulle vara att föredra, men i det här eftersträvade perspektivet synes den lämpligare än en »renodlad avgränsningsmetod».

Köpavtalet innehåller regelmässigt en betalningsklausul utformad i enlighet med parternas överenskommelse.[1] Denna innehåller vanligen bl a dels en prisbestämning dels en bestämning av villkoren för hur och var betalningen skall äga rum, när betalning skall ske, om den skall ske i flera poster, om den skall ske mot dokument, etc. Det är fråga om ett samspel mellan olika prestationer, funktioner och företeelser. Även remburs ens roll är beroende av detta samspel. När säljaren betingat sig remburs som betalningsvillkor har han velat öka sin möjlighet att verkligen få betalt. Han har andra möjligheter att betinga sig säkerhet för motpartens prestation, och det beror på flera omständigheter, vilken variant parterna till slut kan enas om.

Vilken säkerhet ger då remburs en, vilka kostnader medför den, vilken grad av flexibilitet medger den? Dessa och liknande frågor förefaller i sammanhanget vara av vikt

[1] I 5 § KöpL återfinns en bestämmelse om följden av att priset inte bestämts. Någon motsvarighet finns ej beträffande betalningsvillkoren. Beträffande platsen för betalning se SkbrL 3 §.
Jfr exempelvis *Dupin de St Cyr* s 27 ff tekniken m m i samband med exportavtalet s 63 ff »contrats pour paiement direct», och s 109 ff »contrats pour paiement par crédit documentaire».

att söka svaret på. Som nämnts vill säljaren gärna betinga sig någon säkerhet för betalningen, om han inte litar på köparens ekonomiska resurser och betalningsvilja. Rembursen innebär därvid normalt ett ganska gott skydd, därigenom att öppningsbanken ger säljaren ett självständigt betalningslöfte – d v s om banken är solid och likvid, är kommersiellt självständig och har ett internationellt gott renommé. Förutsättningen för säljarens säkerhet är dock, att de dokument som skall presenteras för att betalning skall ske, är av sådan karaktär att beneficienten kan möta kraven. Kostnaderna för rembursen är dock tämligen dryga, och den är dyrare än såväl bankgarantin som bankinkasso, som emellertid inte ger säljare samma ekonomiska skydd.

Beroende på hur olika funktioner[2] hos rembursen prioriteras skulle man, som nämnts, kunna tala om, att rembursen har en *betalningsfunktion.* Sett ur säljarens synvinkel är det fråga om en relativt enkel transaktion, eftersom den ordnas av köparen. Det är dock nödvändigt, att säljaren är uppmärksam på rembursvillkoren. Det är fråga om en primär betalningsförpliktelse från banken. Den kan också fungera praktiskt på så vis, att en korrespondentbank löser dokumenten. Kostnaden för rembursen kan dock inverka på försäljningspriset.

Vidare måste *säkerhetsfunktionen* framhållas. De olika risker som säljaren möter kan han försöka skydda sig mot på olika sätt. I flera av dessa fall erbjuder den oåterkalleliga rembursen ett gott skydd. Den oåterkalleliga rembursen ger genom bankens betalningsförpliktelse ett skydd mot att köparen t ex ångrar sig eller tredskas och kommer med obefogade invändningar, p g a exempelvis marknadsutvecklingen. Rembursen innebär också ett skydd mot köparens bristande likviditet och solvens. Dessa faktorer skulle kunna hänföras till säljarens skydd mot köparens betalningsovillighet resp betalningsoförmåga. Den kan också ge ett skydd mot politiska risker, på så vis att då importrestriktioner eller liknande införs, redan öppnade remburser *ofta* undantas från de införda inskränkningarna.[3]

När det gäller *finansieringsfunktionen* har nämnts, att rembursen i sig själv inte innebär en kredit, men att den kan fungera tillsammans med eller utgöra grundlag för

[2] Beträffande rembursens utvecklingsmönster härvidlag jfr bl a *Regout* s 185 ff och *Ellinger,* Standby letters of credit s 604 ff.

[3] Undantag från denna huvudregel finns bl a i *Trendtex Trading Corporation v Central Bank of Nigeria* [1977] 1 Lloyd's Rep 581. Här hade Central Bank of Nigeria utfärdat flera oåterkalleliga remburser i samband med kontrakt som nigerianska staten gjort med ett 80-tal leverantörer av 20 miljoner ton cement. För att begränsa hamnstockningarna införde en ny federal nigeriansk regering importkontroll och instruerade banken att vägra betalning för skeppningar, som inte bemyndigats under kontrollen. Det var fråga om en kontroll med tillbakaverkande kraft och huvudfrågan i fallet är av folkrättslig art, nämligen om Centralbanken i Nigeria har »immunitet» och deras tillgångar i London således inte är åtkomliga för beneficienter under rembursen.

Undantag från denna huvudregel finns bl a i *Trendtex Trading Corporation v Central Bank* påfrestningar på rembursens pålitlighet, och detta har föranlett en artikel i The Economist 24 mars 1979: »Are letters of credit worth the paper they're written on?» Artikeln har sin grund i att främst amerikanska banker i flera fall sökt domstols hjälp för att undgå betalningsskyldighet under sitt oåterkalleliga åtagande fr a vid s k »standby letters of credit», jfr nedan s 115 ff.

finansiering. Sett från säljarens synpunkt kan en remburs underlätta kreditgivning och leda till att förmånligare kreditvillkor kan erbjudas. I så fall kanske andra kreditresurser inte behöver ansträngas i samma utsträckning. I köparperspektiv kan säkerhet som medges i godset som täcks av transportdokumenten underlätta möjligheten att få remburs öppnad eller kredit i samband därmed. Uppläggningen av transaktionerna kan variera. Det kan vara fråga om att öppningsbanken medger köparen/uppdragsgivaren kredit, varvid säkerhet betingas i dokumenten. Det kan också vara så, att betalningsbanken lämnar ett förskott till säljaren, varvid säljaren ofta som säkerhet överlåter den fordran som tillkommer honom under rembursen.[4]

En diskussion av rembursens funktioner skulle kunna följa denna uppdelning. Diskussionen nedan kommer också att ha samband med dessa frågeställningar, även om jag valt rubrikerna det *operationella sambandet* och det *funktionella sambandet.* Under det operationella sambandet behandlas rembursens relationer till konkurrerande och kompletterande företeelser och under det funktionella sambandet relationen mellan rembursen och det basavtal som närmast styr rembursen. Denna senare relation skulle även ha kunnat diskuteras i samband med relationerna i rembursen men förefaller väl ägnad att behandlas i här aktuella sammanhang. Denna indelning innefattar delvis konkurrerande grunder och skall huvudsakligen ses som ett försök att ur olika infallsvinklar bestämma rembursens funktioner och ändamål. Den tar också på ett eller annat sätt hänsyn till den ovan gjorda uppdelningen.

4.2 DET FUNKTIONELLA SAMBANDET

I flera sammanhang har jag haft anledning att understryka, att rembursen i första hand förekommer i samband med distansköp, och därför rättsligt normalt fungerar i ett köp- och transporträttsligt mönster. Köpet är också den ursprungliga och typiska ramen för rembursen, något som också indirekt framgår av rembursreglerna, som i stor omfattning ägnas åt skilda problem i samband med transportdokument av olika slag. Rembursens skiftande funktioner medför därför att den också måste ses i relation till olika transportdokument samt betalnings- resp finansieringsinstrument. Emellertid används, som nämnts, remburser även i samband med andra transaktioner än köp. I sådana situationer kan man ha valt att använda sig av remburs i st f bankgaranti för att uppnå vissa fördelar som den oåterkalleliga rembursen ur olika synvinklar erbjuder framför bankgarantier av olika typer.

Som nämnts finns nationell rättslig särreglering av rembursen endast i begränsad omfattning. Eftersom rembursen befinner sig i en skärningspunkt, där flera olika avtal och/eller avtalsbestämmelser korsar varandra kommer emellertid dess rättsliga reglering indirekt att påverkas av andra bestämmelser än de rembursrättsliga. Erinras kan exempelvis om de regler som rör betalningssätt (när, var och hur priset skall betalas/ rembursen skall öppnas), farans resp äganderättens övergång, stoppningsrätt, panträtt, transportdokumentens olika rättsverkningar m m.

[4] Jfr olika varianter *Norgren & Uggla* s 46 ff.

Remburstättsliga tvister är naturligt nog ofta nära förknippade med sådana tvister, men partsförhållandet är ett annat än det som finns i basavtalet eller i anslutande avtal. Särskilt bör framhållas punkt c i UPC:s Allmänna bestämmelser och definitioner:

»En remburs är till sin natur en transaktion som är fristående från de köpe- eller andra avtal, vilka kan ligga till grund för rembursen, och bankerna är på intet sätt berörda eller bundna av sådana avtal.»

Avsikten understryks också av bestämmelsen i art 8 a:

»Vid remburstransaktioner skall alla berörda parter ta hänsyn till dokumenten och inte till varan.»

Tanken är alltså uttalat den, att remburstransaktionen skall bedömas som helt skild från köp- och andra avtal och med utgångspunkten i situationen som den avspeglas i dokumenten och ej i de faktiska förhållandena, åtminstone gäller detta i första hand.

Jag återkommer nedan vidare till de remburstättsliga frågeställningarna men även något utförligare till relationen mellan säljare och köpare vad gäller när, var och hur remburs skall öppnas.

I sammanhanget är det viktigt att uppmärksamma den ram som lagstiftaren uppställt för betalningssätt och säkerhet i hithörande situationer och de olika upplåggningar som parterna kan enas om. Parternas handlingsfrihet är stor så snart tredje man inte berörs av dispositionen. Förhållandena kan vara ytterst skiftande: Parterna har överhuvudtaget inte alls i avtalet reglerat hithörande frågor. Parterna har summariskt reglerat dem genom att ange exempelvis, att transaktionen sker på fob-basis. Parterna har gjort en noggrann avtalsreglering av de olika omständigheter som har betydelse i sammanhanget. Handelsbruk, lagstiftning och rättspraxis får härvid olika betydelse, direkt eller indirekt bestämmande eller supplerande.

De frågor, som här i första hand kan tänkas ha intresse är kostnadsfördelningen, priset och betalningen – när, var och hur betalning skall erläggas samt säkerhet för att betalning kommer att ske. Parterna bör sålunda ta samtliga dessa faktorer i beräkningen vid förhandlingarna. En kostnadsfördelningsklausul av typ cif kan visserligen ha vissa effekter utöver sitt egentliga område men betyder knappast något ur synpunkten »säkerhet för betalningen», utöver säkerheten i dokumenten. Klausulen »betalning genom remburs» har knappast någon effekt på kostnadsfördelningen. Jag vill här bara ytterst kortfattat beröra några effekter av hithörande klausuler och hur de kan förhålla sig till varandra. Särskilt bör då uppmärksammas köpavtalets betalningsklausul.

I köplagen återfinns vissa regler som har betydelse för betalningen, i första hand 14–16 §§.[5] I 70 och 71 §§ återfinns vissa definitioner av uttryck av typ »kontant», »betalning mot dokument» m m. Köpavtalets betalningsklausul kan ge uttryck för när, var, hur och i vilken form det avtalade priset skall betalas och kan beroende på omständigheterna utformas på de mest skiftande sätt, exempelvis: »The price DM 155.000 shall be paid COD with seller's account with X bank», eller »The buyer to open irrevocable letter of credit with first class bank not later than March 1, 1980 in

[5] Det torde i internationella transaktioner vara ovanligt, att parterna inte angett priset, varför här bortses från 5 § KöpL, jfr *Lando*, Udenrigshandelens kontrakter s 245 ff.

the amount of £ 83.000. The amount under such letter of credit to be paid out not later than June 30, 1980». Båda dessa klausuler kan orsaka problem i olika hänseenden.

Det är inte ovanligt att betalningsklausuler är så oprecisa och vaga, att oenighet uppkommer mellan parterna när det gäller att i efterhand fastställa innebörden av dem. Ofta görs vidare även internationella transaktioner helt informellt utan att hithörande frågor regleras särskilt, medan vissa rutiner efter hand uppstår i samband med prestationernas utförande.

Som redan konstaterats kan flera risk- och kostnadselement och osäkerhetsfaktorer vara förknippade med köpavtalet, och det kan vara tillrådligt att parterna försöker precisera sina åtaganden även i dessa hänseenden. Det är givet, att transportklausulen även i det här sammanhanget spelar en viktig roll. Vidare förefaller det naturligt, att en säljare som i avtalet betingat sig *ett* betalningsvillkor inte senare utan vidare kan ändra detta, i vart fall inte om det skulle vara till nackdel för köparen. De spörsmål som kan uppkomma hänger samman med vad parterna avtalat beträffande betalning och riskövergång. Jag vill kortfattat försöka belysa några av de problem, som kan uppkomma i samband med klausuler rörande betalningen. Det är m a o frågan om ett försök att skissera den ekonomiska/juridiska miljö där rembursen kan förekomma som en betalnings- och säkerhetsvariant. Därvid synes det inte spela någon roll om utgångspunkten tas i den svenska köplagens reglering av distansköp eller i stället i exempelvis cif-klausulens innebörd.

KöpL 16 § uttalar bl a att om konossement eller fraktsedel utfärdas som är så beskaffade, att säljaren efter dess utgivande till köparen ej äger förfoga över godset, skall godset anses sålt att betalas mot nämnda handling.[6]

Några ord bör här nämnas om transportdokumentens funktion, i synnerhet när det gäller konossementet, som kommit att utvecklas till en handling som representerar godset, som en självständig bärare av rätten till godset.[7] Detta sammanhänger givetvis med att sjötransporten traditionellt tagit lång tid, och att konossementsinnehavaren under skeppningen ofta har intresse av att avyttra godset, vilket då kunnat ske genom »försäljning av konossementet».[8]

[6] *Almén* s 159 ff. *Hellner*, Köprätt s 62 ff. *Selvig*, Fra kjøprettens og transportrettens grenseland s 62 ff. För en omfattande diskussion av hithörande frågor se också SOU 1976:66 s 68, 187 ff och 227 f.

[7] *Hult* s 140, *Schmitthoff*, The export trade s 309 och 327 f, *Selvig* op cit s 42 ff. De fraktsedlar, som utfärdas i samband med järnvägs-, landsvägs- och flygtransporter har inte samma juridiska kvalitet som konossementet men har delvis samma praktiska funktion. Därvid bör också omnämnas sådana dokument, som utfärdas av speditör. Om transportdokumenten se vidare SOU 1976:66 s 187 ff samt nedan s 177 ff.

[8] *Bellot* s 36 ff, *Grönfors*, Allmän transporträtt s 109 ff, *Selvig*, op cit s 9, 13, *Sassoon*, Cif and fob contracts s 2 f. Inte minst vid råvaruleveranser är det bl a på grund av prisfluktuationer vanligt att flera försäljningar sker under godstransporten.

Vid sjötransporten utfärdas på begäran av avlastaren[9] ett konossement, i flera originalexemplar, som anger, att gods av viss typ, mängd och beskaffenhet tagits ombord en viss dag för att transporteras till en viss plats och där utlämnas – oftast – till en viss namngiven person eller *order*. Konossementet lämnas till avlastaren (shipper) som beroende på leveransklausulen normalt är antingen säljaren eller köparen, men även kan vara exempelvis en speditör.[10]

Det är viktigt att komma ihåg, att enligt INCO-terms vid t ex fob- och cif-köp faran övergår i samband med att godset passerar fartygets reling.[11] Vad, som anges i konossementet beträffande godsets typ, mängd och beskaffenhet samt dess leveranstid har därför traditionellt varit av största betydelse för att köparen skall ha någon möjlighet att avgöra om godset är kontraktsgillt vad avser kvalitet, kvantitet och rättidig leverans.[12] Det är därför givet, att det både ur säljarens och köparens synpunkt är väsentligt, att konossementsuppgifterna överensstämmer med vad som avtalats i köpeavtalet, och att ett *orent konossement*[13] för avlastaren ofta är oacceptabelt. I praktiken får dessa förhållanden sin kanske allra största betydelse vid rembursaffärer.

Det är också viktigt att komma ihåg det ansvar, som transportören har för godtagbart utförande av transportåtagandet. Särskild, tvingande lagstiftning har genomförts, som pålägger transportören ett visst minimiansvar från vilket han ej har rätt att friskriva sig.[14] Detta bör också ses i sammanhang med den avtalsfrihet som köplagen medger köpare och säljare. Beroende på den leveransklausul som används i köpavtalet är det normalt antingen säljare eller köpare som har att framställa skadeståndskrav mot transportören på grund av att skada uppkommit i samband med transporten. Trots transportörens ansvar har transportkunden oftast täckt sin risk för förlust av eller skada på godset genom en särskild transportförsäkring (varuförsäkring).[15] I köpavtalet regleras ibland vem av säljaren eller köparen som skall arrangera sådan transportförsäkring, och normalt har endast endera av dem ett försäkringsbart intresse i godset. Vanligen har även transportören täckt det ansvar som han kan ådra sig i förhållande till transportkunden genom en särskild ansvarsförsäkring, för redarens del kallad P & I-försäkring.

[9] SjöL 152 §.
En reservation måste här göras med tanke på utbredningen av enhetstransporter där dokument av typ ACL datafreight receipt samt dokumentlösa transporter utvecklats.
Se bl a *Hultman* s 29 ff, *Grönfors*, Dokumentlösa transporter s 217 ff och *Henriksen*.

[10] En åtskillnad måste göras mellan avlastningsförhållandet och befraktningsförhållandet.

[11] Enligt köplagen §§ 10, 63 och 64 övergår vid cif faran då förste självständige transportör tar hand om godset. *Hellner*, Köprätt s 73 ff, *Karlgren*, Prestation och »fara» s 70 ff och *Ramberg*, Skeppet och det köprättsliga avlämnandet s 389 ff.

[12] *Selvig*, Fra kjøpsrettens og transportrettens grenseland s 107 ff, *Bellot* s 50 ff och 62 ff.

[13] Se mera nedan s 184 ff.

[14] Bl a *Grönfors*, Allmän transporträtt s 28 ff.

[15] *Hellner*, Sale, carriage, insurance s 434 ff, *Selvig*, Fra kjøpsrettens og transportrettens grenseland s 92 ff.

I svensk rätt tjänar rättsfallet NJA 1945 s 147 som illustration till en av de frågeställningar som jag här summariskt försöker belysa.[16]

Här skulle köparen enligt avtalet i förskott erlägga kr 5 000:- och resten vid godsets leverans. Några dagar senare gjorde köparen en ny beställning från samma säljare mot betalning sedan köparen mottagit godset. Godset avlämnades i rätt tid fritt å banvagn för järnvägstransport, och i fraktsedeln angavs säljaren som mottagare av godset. Vid godsets ankomst till Göteborg tillhandahölls genom banks försorg fraktsedelsdubbletten försedd med av säljaren utfärdad fullmakt för köparen att utkvittera och mottaga sändningen i utbyte mot resterande del av köpeskillingen. Härigenom skulle köparen berövas sin undersökningsrätt, och han meddelade säljaren, att köpet skulle komma att hävas, om han ej fick tillfälle att mottaga godset utan att betalning dessförinnan erlades. Säljaren avvisade dock köparens påstående och höll honom ansvarig för alla kostnader.

Enligt rådhusrätten var fraktsedeln ej av sådan beskaffenhet, som avses i 16 § KöpL, varför köparen oavsett den på fraktsedeln tecknade fullmakten för honom att disponera över godset inte varit skyldig betala mot nämnda handling. Genom att kräva betalning mot dokument ansågs säljaren ha föranlett sådant dröjsmål med godsets tillhandahållande att köparen varit berättigad häva köpet och återfordra förskottsbetalningen jämte 5 % ränta. HovR fann ej skäl göra ändring i Rådhusrättens dom och HD fastställde HovR:s dom.

Inte heller är köparen skyldig att lösa ut gods, som tillställts honom mot efterkrav, med mindre överenskommelse därom träffats. Detta framgår av NJA 1951 s 600, där förhållandena var följande:

Enligt orderbekräftelse erkände en säljare beställning av vissa varor att levereras fritt Stockholm till köparens adress (i Linköping) per järnväg med utlovad slutleveranstid inom 2–3 månader mot betalning per extra kassa netto. Enligt på ordererkännandet tryckt meddelande förbehöll sig säljaren rätt till skälig ändring i den angivna leveranstiden och priset, om förhållandena utanför säljarens kontroll skulle kräva det. Varorna levererades till köparen mot efterkrav, och fråga uppkom, om köparen hade rätt att häva avtalet på grund av säljarens kontraktsbrott att ändra betalningsvillkoren. Rådhusrätten ansåg bl a, att säljarens åtgärd innebar en ändring av betalningsvillkoren enligt köpavtalet, och att köparen på den grunden varit behörig häva. Säljaren kunde inte anses berättigad till skadestånd på grund av köparens vägran att mottaga godset. Domslutet fastställdes i Hovrätten och HD.[17]

Rättsfallet belyser den riskfördelning (när det gäller den ekonomiska säkerheten), som är inbyggd i köplagen, dels till säljarens dels till köparens skydd, och vikten av att parterna försöker precisera sina avsikter, då en klausul kan få vissa följdverkningar utanför sitt omedelbara täckningsområde.

Om järnväg anlitas för godsets transport har adressaten endast sällan möjlighet att undersöka godsets beskaffenhet innan han löser ut godset, eftersom järnvägstrafik-

[16] Se bl a *Hellner*, Köprätt s 67 och SOU 1976:66 s 68.

[17] Se *Hellner*, Köprätt s 69, *Karlgren*, Prestation och »fara» s 31 och 41, SOU 1976:66 s 68. Jfr *Almén* s 169. I tidigare svensk rättspraxis belyser bl a NJA 1910 s 266 och NJA 1910 s 380 några av de här berörda spörsmålen. Jfr också UfR 1924 s 832.

stadgan inte tillåter att emballage avlägsnas eller paket öppnas.[18] »Betalning mot efterkrav» innebär en oförmånlig förändring i förhållande till betalningsklausulen »per extra kassa netto».[19] I vad mån köparens påstående, att tidigare fel på levererade varor gjorde det nödvändigt för och berättigade honom att undersöka godset före betalning, kan ha påverkat domstolen, framgår inte av referatet. Däremot har säljarens syfte att undvika tidigare svårigheter att få ut köpeskillingen (inklusive ett lagsökningsförfarande mot köparen) inte ansetts tillräckligt vägande, och därvid var inte heller den tryckta klausulen honom till hjälp.

I engelsk rätt har cif-avtalet analyserats bl a i *T D Bailey Son & Co v Ross T Smyth Co Ltd.*[20] Här avvisade köparen en provisorisk faktura på den grunden, att beskrivningen av godset inte motsvarade kontraktsvillkoren. Lord Wright gjorde följande utläggning angående betydelsen av ett cif-avtal:

»The contract in question here is of a type familiar in commerce, which is described as a cif-contract. The initials indicate that the price is to include cost, insurance and freight. It is a type of contract which is more widely and more frequently in use than any other contract used for purposes of seaborne commerce. An enormous number of transactions . . . are carried out every year under cif contracts. The essential characteristics of this contract have often been described. The seller has to ship or acquire after that shipment the contract goods, as to which if unascertained he is generally required to give a notice of appropriation. On or after shipment he has to obtain proper bills of lading and proper policies of insurance. He fulfils his contract by transferring the bills of lading and the policies to the buyer. As a general rule he does so only against payment of the price less the freight, which the buyer has to pay . . . In this course of business the general property in the goods remains in the seller until he transfers the bills of lading.

These rules, which are simple enough to state in general terms are of the utmost importance in commercial transactions. I have dwelt upon them perhaps unnecessarily because the Court of Appeal might seem to throw doubt on one of their most essential aspects. The property which the seller retains while he or his agents or the banker to whom he has pledged the documents retains the bills of lading, is the general property, not a special property by way of security. But in general the importance of the retention of the property is not only to secure payment from the buyer but for purposes of finance. The general course of international commerce involves the practice of raising money on the documents so as to bridge the period between shipment and the time of obtaining payment against documents. These credit facilities, which are of first importance, would be completely unsettled if incidence of the property were made a matter of doubt. By mercantile law the bills of lading are the symbols of the goods. The general property in the goods must be in the seller if he is to be able to pledge them. The whole system of commercial credits depends on the sel-

[18] *Almén* s 156 f, *Hellner*, Köprätt s 69. Bestämmelsen svarar mot köplagsprincipen.

[19] »Som anledning till att säljaren ej har rätt att sända mot efterkrav anföres främst, att denna metod är ändå mera oförmånlig för köparen än betalning mot fraktsedelsdubblett, eftersom vid efterkrav köparen ej ens har fördelen att säljaren genomsnittligt på ett något tidigare stadium undandrages möjligheten att förfoga över godset.» Se *Hellner*, Köprätt s 69. Jfr *Almén* s 16 Se även rättsfall i SOU 1976:66 s 101.

[20] [1940] 67 Ll. L. R. 147. Se bl a *Schmitthoff*, The export trade s 23 f. Jfr *Sassoon*, Cif and fob contracts s 2 ff och *Bellot* s 17 ff och *Eisemann*, Die Incoterms passim.

ler's ability to give a charge on the goods and the policies of insurance. A mere unpaid seller's lien would for obvious reasons be inadequate and unsatisfactory. I need not observe that particular contracts may contain special intention which take the contract outside these rules.»

I ett annat fall[21] saknade köpavtalet bestämmelse angående betalning mot dokument, och när dessa senare presenterades för köparen med begäran om betalning, vägrade han betala under hänvisning till att betalning enligt kontraktet inte behövde ske förrän tillfälle beretts köparen att undersöka godset. Domstolen fastslog att under ett cif-kontrakt betalning skall ske då dokumenten överlämnas med mindre motsatsen uttryckligen avtalats.[22]

Här diskuterade frågor får också viss belysning i NJA 1963 s 136 även om huvudfrågan där gäller anteciperat kontraktsbrott å köparens sida. Där hade vid ett köp avtalats om betalning mot dokument. Kort tid innan betalning skulle ske förklarade köparen, att han inte skulle komma att lösa in dokumenten innan han fått besiktiga varan. Köparen kunde ej visa att hans misstankar om fel i varan var grundade, och hans åtgärder ansågs medföra rätt för säljaren att häva köpet. I ett skede krävde här säljaren långt sedan avtalet ingåtts, att köparen skulle ställa oåterkallelig remburs som säkerhet, ett krav som köparen tillbakavisade.

Justitierådet Dennemark lämnade härvid en inträngande beskrivning av olika betalningsklausuler, vilken trots sin längd förtjänar att återges i sin helhet:

»Att klausulerna »kontant mot konossement», »kassa mot konossement», »betalning mot avlastningsdokument», »likvid mot skeppshandlingar» och – för att beröra den mellan parterna i detta mål avtalade klausulen – å vista mot dokument – samtliga i princip innebära, att köparen ej är berättigad att vägra inlösen av dokumenten på den grund att han ej haft tillfälle att undersöka själva godset, därom synes numera enighet råda även i länder där icke, såsom hos oss i 16 och 71 §§ köplagen, regeln blivit i lag fastslagen. ––– Enigheten markeras av att ett stadgande motsvarande sistnämnda lagbud upptagits i art 81 andra st av det förslag till uniform internationell köplag som efter långvariga förarbeten behandlades vid en diplomatisk konferens i Haag år 1956 ––– samt att vid remissbehandlingen av detta förslag, varunder ett femtontal regeringar och även internationella handelskammaren yttrat sig, praktiskt taget icke någon gensaga framkommit mot ifrågavarande regel. ––– Denna praxis är desto mera betydelsefull som ju det alldeles övervägande antalet köpmål handlägges av skiljedomstolar och ej av allmänna domstolar.

Ett i den köprättsliga litteraturen omdiskuterat spörsmål är i detta sammanhang, huruvida köparen har skyldighet att inlösa dokumenten t o m om han vid den tidpunkt, då detta erbjudes honom och dokumenten äro i sin ordning, vet eller tror sig veta att varan icke är leveransgill. ––– Spörsmålet är av stor praktisk betydelse i de fall då, såsom i förevarande mål, parterna i ett internationellt köpeavtal underlåtit att genom en skiljedoms- eller prorogationsklausul på förhand angiva i vilken stat en eventuell rättslig prövning av tvist rörande avtalet skall äga rum. Tillerkännes köparen undersökningsrätt, kommer en process regelmässigt att handläggas i hans eget land, un-

[21] *E Clemens Horst Co v Biddell Bros* [1912] A.C. 18.

[22] Se *Schmitthoff*, The export trade s 25, 31 och *Sassoon*, Cif and fob contracts s 5 ff. Jfr *Bellot* s 33 ff fr a s 36 f.

der det att köparen eljest i händelse av ett efter inlösandet konstaterat fel i varan nödgas instämma säljaren till domstol i dennes land. ———

Om en köpare *vet* att varan är behäftad med fel och kan styrka felet i en rättegång, är det icke förenat med någon risk för honom att vägra att lösa dokumenten. Därest köparen återigen endast *tror sig veta* att fel i varan föreligger, blir det han som i händelse av uteblivet inlösande har bevisbördan för godsets beskaffenhet, med andra ord för att hans misstankar var grundade. ——— Givetvis kan det i praktiken ställa sig svårt att prestera sådan bevisning med hänsyn till att godset här ju aldrig kommer i köparens besittning. I förevarande mål sökte köparen säkerställa bevisningen om fel i varan genom att på den öppna svenska marknaden inköpa en mindre del av det parti som han ursprungligen själv importerat men vägrat att inlösa.»

När det gäller frågan om innebörden av klausulen »avista mot dokument» konstaterade just. rådet Dennemark vidare, att den normalt inom bankvärlden anses betyda, att dokumenten skall lösas inom rimlig tid efter avisering. Därefter hävdar han, förvånansvärt nog, att vid långväga transporter den betalningsskyldige i praktiken inte behöver lösa dokumenten förrän varan kommit fram, fortfarande dock utan att ha undersökningsrätt.

4.3 DET OPERATIONELLA SAMBANDET

4.3.1 Allmänt

Som nämnts är de problem som här berörs dels av säkerhetsnatur dels av likviditetskaraktär. Säljaren vill naturligtvis gärna både försöka stärka sin likviditet (alternativt få ett gott pris på sin kredit) och skaffa sig en god säkerhet för att betalning verkligen kommer att erläggas. Samtidigt vill givetvis köparen gärna försäkra sig om att säljaren kommer att fullgöra sin prestation i enlighet med avtalet.

Även med bortseende från när betalning skall ske kan betalningar i internationella transaktioner göras på olika sätt.[23] En metod är bankremissa (remittance of exchange) eller utländsk check, varvid likviden normalt sker via en bank. Det är härvid fråga om olika typer av kontant betalning.

En annan betalningsmetod är, att en »documentary draft» eller växel dras på köparen.[24] De dokument, som därvid fogas till säljarens tratta innefattar normalt säljarens faktura, ett konossement eller ett annat transportdokument och en försäkringspolis. Vanligen sker transaktionen genom en bank – dokumentinkasso – som då överlämnar dokumenten till köparen, då denne betalar eller accepterar säljarens tratta.

Detta arrangemang erbjuder fördelar för båda parterna; exportören erhåller ett instrument som han omedelbart kan omsätta i pengar, och importören får en bestämd kredittid, såvida inte växeln skall betalas vid uppvisandet. Genom att diskontera växeln – vanligen hos en bank – erhåller nämligen säljaren likvida medel i form av växelsum-

[23] Understrykas bör, att samtliga betalningsmetoder inte används i alla länder och för alla trader utan olika slags lagstiftning kan lägga hinder i vägen. *Boman* passim.

[24] The Bill on London *passim*. Se även *Harfield*, Bank credits s 39 ff.

man med avdrag för ränta till förfallodagen jämte provision. Dock är växelutställaren, om betalningen inte sker på förfallodagen, återbetalningsskyldig för växelbeloppet. Ofta fungerar det praktiskt så att exportören ställer ut en växel på försäljningssumman med sig själv som remittent, varefter importören accepterar växeln.[25] Ifall en bank accepterar växeln är naturligtvis säljarens ställning tämligen förmånlig. Han torde då i allmänhet samtidigt uppnå en god säkerhet och en lägre diskonteringskostnad, eftersom risken för utebliven betalning i sådana fall anses mindre.[26]

Vanligen förekommer växeln vid försäljning av varor på kredit, men den kan även komma till användning vid en ren lånetransaktion, varvid långivaren ställer ut växeln med sig själv som remittent och låntagaren accepterar växeln.

Två varianter har utvecklats av sådana »drawing authorizations», dels »authority to purchase» dels »authority to pay», som började utnyttjas i högre grad under de första decennierna av 1900-talet.[27] »Authority to purchase» används först och främst av banker i Bortre Asien för att möjliggöra för deras kunder att betala importerat gods. »It authorizes the exporter to draw documentary drafts on the buyer or on the buyer's bank. It specifies a bank in the exporter's country where the exporter may negotiate drafts drawn under the authority. Unless the authority specifically states otherwise, the seller's draft is negotiated with recourse.» En »authority to purchase» kan vara oåterkallelig eller återkallelig, och negocieringsbanken kan tillägga sin bekräftelse. »A variation of the authority to purchase is the authority to pay. This instrument differs from the authority to purchase in that drafts drawn under it are drawn on the bank designated to negotiate the drafts. Once the drafts have been paid, the beneficiary is no longer liable as drawer».[28]

[25] De växelrättsliga reglerna har sina rötter i den äldre »lex mercatoria» och är relativt likartade i större delen av världen, och växeln har därför blivit ett ofta använt instrument i den internationella handeln. Trots den internationella konventionen (Geneva conventions on the unification of the law relating to bills of exchange of June 7, 1930) är emellertid växelreglerna inte identiska överallt, och understrykas bör att varken England eller USA anslutit sig till denna konvention.

[26] I England och USA talar man i sådana fall om »prime rate», vilket är en särskilt förmånlig räntenivå, som tillämpas då den betalningsskyldige har ett förstklassigt anseende med avseende på sin betalningsförmåga.

På den engelska marknaden finns särskilda »acceptance houses» resp »discount houses», se exempelvis The bill on London.

[27] »Autorisation de payer ou négocier», »Zahlungs- oder Negoziierungs-Ermächtigung». Härom se The financing of exports and imports s 18, *Angersbach* s 43 ff, *Eisemann,* Recht und Praxis s 47, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 106 ff och *Zahn* s 234 f, jfr s 233. Obs! att »Negoziierungskredit» inte motsvarar »negotiation credit» utan »drawing authorization».

[28] The financing of exports and imports s 18. *Harfields* beskrivning i Bank credits s 39 f av dessa båda »authorities» förefaller avvika något från den som ovan citerats. Harfield menar nämligen, att en »authority to purchase» bara innebär »the willingness of the buyer's bank to buy the seller's bill, in the belief that the bill will be duly cared for by the buyer.» Vid utebliven betalning från köparen då accepten förfaller till betalning utnyttjar banken sin regressrätt mot säljaren/trassenten. Så långt föreligger ingen skillnad men därefter menar Harfield, att »authority to pay» lika lite som »authority to purchase» innebär ett bindande löfte från banken att honorera säljarens tratta, varvid dock »authority to pay» till skillnad från »authority to purchase» medger, att säljarens tratta dras »at sight on the branch or correspondent of the buyer's bank

Otvivelaktigt medförde betalningsmetoderna med »documentary drafts» och dess olika varianter att vissa risker förknippade med den direkta remitteringen av betalning minskade. Samtidigt medför »documentary drafts» visst skydd för köparen – i motsvarande grad som bankinkasso.

För att säljaren skall undgå utställaransvar utformas ibland ett sådant »letter of authority» som en »order to negotiate» i stället för en »authority to purchase», varvid säljaren får dra trattan på banken. Köparen måste då dessförinnan ha införskaffat sin banks tillstånd därtill. Köparbanken uppdrar därefter åt sin korrespondentbank att köpa eller acceptera den av säljaren på banken dragna trattan i utbyte mot dokumenten.[29]

Dessa »authorities» kan knappast anses utgöra remburser eftersom banken inte påtar sig någon självständig betalningsförpliktelse. Banken påtar sig inte gentemot säljaren förpliktelse att acceptera säljarens tratta eller att diskontera köparens accept. På så sätt finns bara en skenbar likhet med remburs, och »letter of authority» betecknas ibland också som »skenackreditiv».[30] Understrykas bör också att definitionen av remburs i rembursreglerna inte omfattar denna variant, varför UCP knappast kan anses tillämpliga på förfarandet, åtminstone inte direkt tillämpliga.

Jag har velat nämna dessa typer av »authorities» redan här för att visa på några om rembursen påminnande förfaranden, som utvecklats under det senaste århundradet. I internationell handel finns numera flera varierande förfaranden, som kan ha en del gemensamma drag med rembursen och som också kan uppvisa avgörande olikheter (se mera nedan s 115 ff och 347).

För att trygga sin likviditet kan exportören i stället använda sig av *factoring,* fakturabelåning eller fakturaköp. Detta tillgår så att exportören kommer överens med ett finansieringsföretag, att det på vissa villkor skall ta över hans – eller vissa av hans – fordringar med eller utan regress.

Ett annat förfarande som siktar till att skydda exportören är s k confirming, som kan tillgå på olika sätt. Grundtanken bakom denna transaktion är, att finansieringsföretaget (confirming house) i mer eller mindre förpliktande form bekräftar, att det till exportören kommer att betala importörens leverantörsskuld.

Det är viktigt att uppmärksamma hur rembursens betalningsfunktion och dess säkerhetsfunktion löper samman vid jämförelser med närliggande och besläktade företeelser. Då parterna överväger någon annan form måste säljaren fundera på, om det är insolvensrisken eller risken för köparens betalningsovillighet som han vill gardera sig mot, om den omedelbara betalningsaspekten är mera framträdande, och om det finns något lämpligt sätt för köparen att försäkra sig om säljarens riktiga prestation.

På så sätt är det viktigt att försöka jämföra vad rembursen kan erbjuda i förhållande till andra säkerhets- och finansieringsformer.

in the seller's domicile». Även av Harfield framgår dock att trassatbanken vid »authority to pay» inte har någon regressrätt gentemot trassenten, vilket gäller trots att »öppningsbanken» varken vid »authority to purchase» eller »authority to draw» anser sig förpliktad, att honorera säljarens tratta.

[29] *Eisemann,* Recht und Praxis s 47.

[30] *Oberparleiter s 18.*

4.3.2 Rembursen i förhållande till betalnings- resp kreditaspekten

Som nämnts kan rembursen i sig själv knappast sägas vara en kreditform. Från den synpunkten är rembursens huvudfunktion att säkerställa betalning för betalningsborgenärens – ofta säljarens – prestation. Emellertid är den ofta kopplad med en förskjutning av betalningsdagen.

Å ena sidan kan det vara fråga om en kredit från öppningsbanken till uppdragsgivaren. I denna ända av remburstransaktionen kan öppningsbanken begära, att remburs-beloppet inbetalas till banken, innan den öppnar rembursen. Å andra sidan kan den – vilket torde vara vanligare åtminstone i Sverige – låta uppdragsgivaren insätta rembursbeloppet på ett uppdragsgivarens konto med banken, varvid uppdragsgivaren får tillgodoräkna sig ränta. Det är också vanligt, att uppdragsgivaren utnyttjar en redan beviljad kredit, exempelvis checkräkningskredit. Vidare kan särskild kredit beviljas i samband med rembursen, varvid uppdragsgivaren/låntagaren på vanligt sätt måste prövas från kreditsynpunkt.

Å andra sidan kan säljaren medge köparen betalningsförskjutning i samband med rembursen, så att säljaren vid presentation av rembursenliga dokument får en av köparen – i bästa fall av bank – accepterad tratta eller att banken, exempelvis 30 dagar efter presentation av dokumenten skall betala beneficienten.

Det är inte heller ovanligt, att säljarens bank beviljar säljaren ett förskott att avräknas mot det belopp som inflyter under rembursen.[31] Man brukar, som nämnts, bl a skilja mellan *à vista* remburs (kontantremburs) och *lång* remburs (kreditremburs). I anglo-amerikansk praxis talas även om »deferred payment credit», i tysk om »strapaziertes Akkreditiv».[32]

I de kontinentaleuropeiska länderna förekommer främst avistaremburs, i synnerhet i samband med exporttransaktioner, d v s banken betalar rembursbeloppet kontant mot avtalsenliga dokument.[33] När det gäller remburstransaktioner på England och utomeuropeiska länder är däremot det normala förfarandet att en s k dokumentsiktväxel (»documentary sight-draft») fogas till dokumenten.[34] En sådan tratta kan

[31] Beträffande de finansiella övervägandena bakom remburstransaktionen se bl a *Norgren & Uggla* s 50 ff och *Boman* s 31 ff.

[32] *Regling* s 238 ff, *Zahn* s 61 och *Ziegler* i Bank-Betrieb 1963 s 195. Termen »deferred payment credit» tycks dock även i praktiken användas på bank-till-bank-förhållanden, varvid beneficienten får betalt avista, medan köparen/köparens bank av säljarens bank får anstånd med betalningen.

[33] *Eberth* i JBL 1977 s 31 f, *Wiele,* Dokumenten-Akkreditiv s 19 och *Zahn* s 216 ff. Vid kontinentaleuropeiska remburser, där dokumenttrattor inte förekommer särskilt ofta, är det vanligare att växeln honoreras snarare än negocieras, jfr UCP Allm regler bokstav b. Påpekas kan, att om köparen är tysk och en tratta fogas till dokumenten, banken ej uppvisar trattan för honom utan behåller den i sin portfölj, då växelskatteplikt för en i utlandet utställd växel uppkommer först genom överlämnandet enligt 1 § växelskatteförordningen av 1959. Se *Zahn* s 216. Motsvarande skatteplikt på växlar finns i flera länder, dock ej i exempelvis Sverige.

[34] *Eberth,* Documentary credits s 32, *Eisemann,* Recht und Praxis s 46 f, *Zahn* s 216 ff.

dras av säljaren antingen på köparens bank, på köparen själv eller på korrespondentbanken.[35] Ifall dokumenttrattan skulle dras på banken accepteras den vanligen inte i samband med presentationen av dokumenten utan inlöses och förvaras av banken, varvid trattan praktiskt fungerar som kvitto.[36] Har säljaren däremot dragit växeln på köparen och banken efter uppvisande av trattan betalar ut växelbeloppet talar man ibland om negociering.[37] Vid negociering i samband med växel ådrar sig säljaren ett utställaransvar, om köparen inte betalar den bank, som »köpt» trattan. Säljaren kan i vissa rättssystem förhindra en sådan regress genom att i trattan låta inta en klausul »without recourse».[38] Ifall banken i stället själv accepterar är det inte fråga om negociering.[39]

Som ovan diskuterats (s 10, 105) är terminologin med avseende på remburs inte helt entydig. Fortfarande synes i anglo-amerikansk praxis uttrycket »letter of credit» vara ofta använt, även om UCP uttryckligen reglerar »documentary credits».[40] Den anglo-amerikanska beteckningen »commercial letter of credit»[41] anses ibland ha en motsvarighet i det tyska uttrycket »Handelskreditbrief».[42]

Normalt anges vid »letter of credit» den utländska bank på vilken trattan skall dras och beneficienten har därefter endast möjlighet att dra växeln på denna bank. Denna typ kallas därför också »specially advised», »special letter of credit» eller »straight letter of credit».[43] Den öppnande bankens förpliktelse att honorera trattan gäller inte endast mot beneficienten utan också mot den negocierande banken, då denna mottar trattan och dokumenten och betalar trattan för tiden fram till dess att täckning anskaffas av öppningsbanken. Då täckning erhållits, är affären avslutad för negocieringsbankens del.

35 *Eisemann,* op cit s 47.

36 *Gutteridge & Megrah* s 72 ff, *Zahn* s 144.

37 Jfr det engelska uttrycket »to negotiate a bill», vilket motsvarar diskontering av växeln. Jfr *Eisemann*, op cit s 47, *Schneider* s 58. I nordisk bankpraxis synes man med negociering i samband med remburs avse, att säljarens bank, trots att den varken är bekräftelsebank eller rembursen är betalbar hos den, betalar till säljaren/beneficienten.

38 Detta är godtaget i vissa rättssystem. Se vidare nedan s 335. Jfr *Eisemann*, op cit s 47, *Gutteridge & Megrah* s 72 ff, *Schneider* s 58, Anm 2 b Abs 3, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 106 och *Zahn* s 226 ff.

39 Detta lär dock förekomma i mindre utsträckning, se ex *Angersbach* s 28. Tidigare har en viss förvirring härvid rått p g a användningen av ordet »negociering», men UCP talar nu i Allm regler punkt b om att dragna växlar betalas, accepteras eller negocieras.

40 Jfr bl a *Ellinger,* Standby letters of credit s 607 ff.

41 Jfr *Ellinger*, Documentary letter of credit s 2, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 80 ff och *Zahn* s 157 och 233.

42 Det finns författare som menar, att det knappast föreligger någon skillnad i utformning mellan ett sådant »commercial letter of credit» och det vanligen på kontinenten förekommande »dokumentackreditivet» frånsett det att beneficienten vid »commercial letter of credit» fogar en tratta. Se bl a *Eisemann,* Recht und Praxis s 46 f, *Schneider* s 41, *Zahn* s 226 ff.

43 *Eisemann,* Recht und Praxis s 47, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 89 ff.

En särskild variant, som bör nämnas i sammanhanget är den s k »circular letter of credit».[44] Här ger öppningsbanken säljaren meddelande om att »credit» öppnats, utan att någon särskild bank angivits på vilken växlarna kan dras. Säljaren ges därmed möjlighet att själv träffa valet av en andra bank, och den öppningsbank som köparen vänt sig till förpliktar sig i »circular letter of credit» gentemot varje bank att mottaga de köpta, till dokumenten fogade trattorna och betala kostnaderna. Zahn[45] synes för sin del endast vilja beteckna denna form som en »commercial letter of credit», något som knappast överensstämmer med bankpraxis. Fördelen med »circular letter of credit» är naturligtvis, att säljaren själv kan välja vilken bank han önskar vända sig till, men härför krävs givetvis, att öppningsbanken är en bank, vars soliditet är ställd utom varje tvivel.

Det är alltså uppenbart, att man i anslutning till termen remburs finner ett stort antal varierande transaktioner med en eller annan gemensam nämnare. Därvid bör dock uppmärksammas att det föreligger en principiell skillnad mellan en uppmaning att betala och ett åtagande att betala. En del av dessa transaktioner har på vissa marknader en i praktiken klart avgränsad innebörd, medan de på andra marknader kanske inte är kända eller kända under annat namn och i en något annorlunda skepnad. Det låter sig knappast göra att i detta sammanhang redovisa de olika företeelser som finns på olika marknader och som har vissa drag gemensamma med rembursen. Begreppsanvändningen skiftar mellan bankpraxis i olika länder, rentav mellan olika banker i samma land och de olika termerna kan därför inte anses ha en universell innebörd. Detta har emellertid inte någon avgörande praktisk betydelse med tanke på UCP:s definition av rembursen, varigenom UCP så att säga drar upp vissa gränser för de företeelser som omfattas av rembursreglerna. Andra företeelser som kan användas för att skapa likvider för säljaren är som nämnts bl a factoring och confirming.

Vid factoring övertar finansieringsföretaget exportörens kundfordringar med eller utan regressrätt mot honom. Detta innebär, att exportören får betalt av finansieringsföretaget med avdrag för kostnader, räntor och risk – ett tämligen stort avdrag. I den mån finansieringsföretaget inte får betalt av kunden kan det vid fakturabelåning kräva ut motsvarande belopp av exportören. Vid fakturaköpet – utan regress – tar däremot finansieringsföretaget över risken för utebliven betalning – detta är den vanliga factoringtypen i samband med exporttransaktioner, men också en dyrare variant. Genom detta senare förfarande har sålunda exportören definitivt tryggat sin betalning.

Nämnas kan därvid, att factoring tycks kunna läggas upp på ett sätt som påminner om remburstransäktionen, och inom finansieringsföretagen vill man gärna framhålla, att factoring – resp confirming – kan användas i st f remburs.[46] Uppläggningen kan beträffande factoringtransaktionen vara följande: En svensk säljare förhandlar om en större försäljning till ett företag i ett u-land. Det svenska företaget kan i st f att välja en annan säkerhetsform, vända sig till ett factoringföretag, som oåterkalleligt lovar att

[44] *Wiele*, Das Dokumenten-Akkreditiv s 89.

[45] *Zahn* s 233.

[46] Jfr bl a SOU 1977:97 s 48 ff, *Boman* s 70 ff och *Jonason* s 4 ff, 7 ff, passim.

köpa det svenska företagets fakturor på vissa villkor och efter undersökning av köparens förhållanden. Ett sådant förfarande torde dock bli ganska dyrbart.

När det gäller confirming kan förfarandet utformas på olika sätt.

Grundtanken är att finansieringsföretaget (confirming house) gentemot exportören bekräftar att det kommer att betala importörens leveransskuld.[47] Confirming är en i Sverige inte särskilt utvecklad finansieringsform och används i begränsad omfattning. I Sverige förekommer confirming huvudsakligen på så sätt, att finansieringsföretaget å huvudmannens (importörens) vägnar bekräftar (confirms) betalning i samband med affärstransaktionen.[48] Finansieringsföretaget blir därigenom ansvarigt gentemot exportören för betalning av fakturabeloppet eller för affärens genomförande. Vid factoring agerar sålunda exportören (betalningsborgenären) för att skapa likviditet, vid confirming är det importören (betalningsgäldenären), som är aktiv. På så sätt påminner confirming om remburs. Skillnaden är dock väsentlig. Vid remburs har säljaren i basavtalet betingat sig remburs som en förutsättning för transaktionen. Vid confirming agerar köparen för att genom finansieringsföretaget åstadkomma, att korrekt betalning sker. Här skulle emellertid uppläggningen kunna göras på sådant sätt att skillnaden faktiskt blir minimal.

4.3.3 Relation till säkerheten (säljarens skydd)

Det skydd som rembursen erbjuder finns i och för sig på flera nivåer. Dels behöver säljaren inte riskera att godset utlämnas utan att han får betalt, dels behöver han inte riskera utebliven betalning ifall han presenterar rembursenliga dokument. Givetvis kan säljaren i olika situationer och av olika skäl vilja på förhand se till att hans skydd omfattar båda dessa aspekter, men han kan i andra fall nöja sig med att ha det förstnämnda skyddet. Skyddsnivån kan uppnås på olika sätt. Medan klausulen »betalning mot dokument» förstärkt med inkassoförfarande ger skydd på den första nivån kan ekonomiska säkerheter av typ bankgarantier omfatta den andra nivån. I sammanhanget bör därför några ord nämnas om dessa företeelsers användningsområden och rättsverkningar, hur de sinsemellan förhåller sig, konkurrerar med eller kompletterar varandra, m a o det som jag här kallat det operationella sambandet i förhållande till rembursen.

[47] *Hill,* Confirming house transactions s 316 skiljer mellan fyra olika slags »confirming houses»:
a) Ett confirming house *bekräftar* (confirms) en affär å huvudmannens (importörens) vägnar och blir på så sätt ansvarig gentemot exportören för betalning av fakturabeloppet eller för affärens hela genomförande.
b) Ett confirming house *inträder som kommissionär.*
c) Ett confirming house *köper i eget namn* och för egen räkning en vara av exportören och säljer samma vara vidare till importören.
d) Ett *confirming house* uppträder endast som *förmedlare* av en order.
Se även *Schmitthoff,* The export trade s 150 ff.

[48] Bl a *Boman* s 72 f. Inte ens denna form förekommer fullt utvecklad i Sverige, se *Jonason* bl a s 8.

Dokumentinkasso. – Dokumentinkasso kommer till användning för att ge säljaren ett skydd mot att godset utlämnas till en köpare utan att betalning erläggs eller annan motsvarande prestation inte uppfylls.[49]

Redan i ett yttre avseende finns en skillnad i förhållande till rembursen nämligen däri, att dokumentinkasso behandlas efter särskilda enhetliga riktlinjer, som också utarbetats av Internationella Handelskammaren och reviderats 1978.

De reviderade reglerna inleds med vissa definitioner:

»1. (i) »Collection» means the handling by banks, on instructions received, of documents as defined in (ii) below, in order to

a) obtain acceptance and/or, as the case may be, payment, or
b) deliver commercial documents against acceptance and/or, as the case may be, against payment, or
c) deliver documents on other terms and conditions.

(ii) »Documents» means financial documents and/or commercial documents.

a) »financial documents» means bills of exchange, promissory notes, cheques, payment receipts or other similar instruments used for obtaining the payment of money;
b) »commercial documents» means invoices, shipping documents of title or other similar documents, or any other documents whatsoever, not being financial documents.

[49] Följande skiss belyser gången i ett ärende avseende dokumentinkasso:

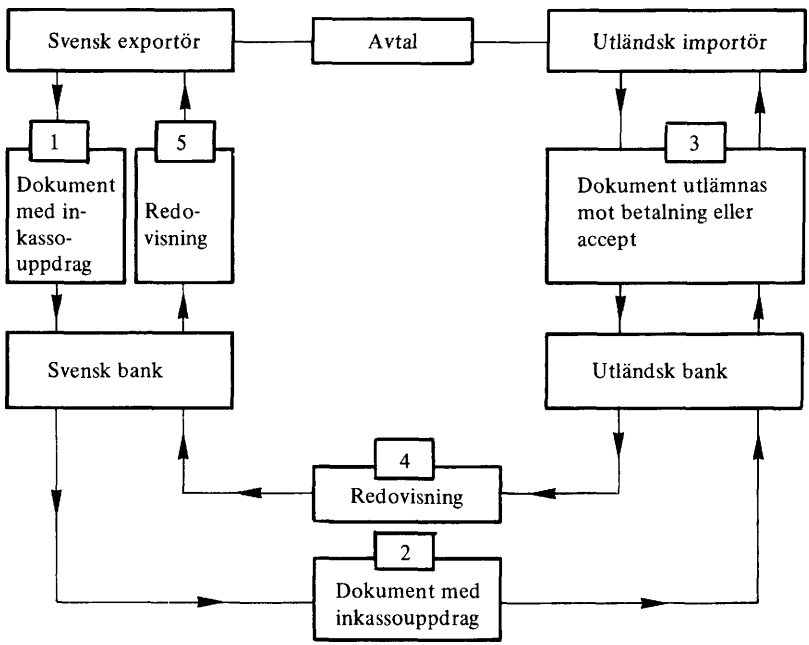

(iii) »Clean collection» means collection of financial documents not accompanied by commercial documents.

(iv) »Documentary collection» means collection of

a) financial documents accompanied by commercial documents;

b) commercial documents not accompanied by financial documents.»[50]

Vid dokumentinkasso uppdrar säljaren åt sin bankförbindelse att utlämna dokument jämte räkning till köparen mot att denne betalar.[51] Det finns därför inga särskilda skäl varför banken i samband med dokumentinkasso helt skulle överta undersökningen av dokumenten.[52] Utgångspunkten kan i stället anses vara, att det ankommer på köparen att göra denna undersökning i samband med att han erbjuds dokumenten hos banken. Anser han att dokumenten inte motsvarar vad som avtalats, vägrar han att betala.[53] Det är å andra sidan uppenbart, att banken i samband med sitt inkassouppdrag också måste påta sig visst ansvar för att uppdraget utförs på rimligt sätt. Inkassoreglerna innehåller i artiklarna 1—6 i detta avseende en viss reglering:

De två första artiklarna föreskriver:

»*ARTICLE 1*

Banks will act in good faith and exercise reasonable care.

[50] Jfr här uttrycken »Clean collection» resp »documentary collection» med motsvarande remburs-uttryck »clean credit» resp »documentary credit».

[51] *Selvig,* Fra kjøpsrettens og transportrettens grenseland s 19 f, *Knips* s 3, *Schinnerer* s 81 ff, *Gafner* s 10, *Schmitthoff,* The export trade s 214 ff, *Zahn* s 201 ff. Jfr även bl a Just. rådet Dennemarks votum i NJA 1963 s 136. Jfr art B 2 i inkassoreglerna:

»2. The »parties thereto» are:-

(i) The »principal» who is the customer entrusting the operation of collection to his bank;

(ii) the »remitting bank» which is the bank to which the principal has entrusted the operation of collection;

(iii) the »collecting bank» which is any bank, other than the remitting bank, involved in processing the collection order;

(iv) the »presenting bank» which is the collecting bank making presentation to the drawee.

3. The »drawee» is the one to whom presentation is to be made according to the collection order.

C. All documents sent for collection must be accompanied by a collection order giving complete and precise instructions. Banks are only permitted to act upon the instructions given in such collection order, and in accordance with these rules.

If any bank cannot, for any reason, comply with the instructions given in the collection order received by it, it must immediately advise the party from whom it received the collection order.»

[52] I tidigare Inkassoregler föreskrev art 1 bl a:

»... Remitting and collecting banks have no obligations to examine the commercial paper or the accompanying documents if any, and assume no responsibility for the form/or the regularity thereof.»

[53] Det är i praktiken vanligt, att säljarens bank i samband med inkassouppdraget beviljar säljaren ett förskott på en del av priset mot säkerhet i dokumenten.

ARTICLE 2
Banks must verify that the documents received appear to be as listed in the collection order and must immediately advise the party from whom the collection order was received of any documents missing.

Banks have no further obligation to examine the documents.»

Artiklarna 3–6 innehåller i övrigt vissa bestämmelser, varigenom ramen för uppdraget och bankens ansvar anges. Dessa regler är i flera avseenden snarlika dem som finns i UCP (se vidare i appendix).

Säljaren har vid inkasso följaktligen ingen säkerhet för att betalning verkligen kommer att ske, men han är i princip skyddad mot att dokumenten skulle komma att utlämnas till köparen utan att denne betalar. Säljaren riskerar m a o att köparen inte kan betala på grund av obestånd eller att han helt enkelt inte vill inlösa dokumenten exempelvis på grund av ändrade marknadsförhållanden (varans pris kan ha sjunkit m m). Säljaren bär följaktligen vid dokumentinkasso fortfarande en ekonomisk risk för att affären överhuvudtaget inte blir av. Dokumentinkasso innebär på så vis knappast någon fundamental förbättring för säljaren jämfört med bassituationen vid distansköp när konossement utfärdats.[54] En praktisk fördel kan dock anses ligga i att transaktionen går via en bank, varigenom banken kan utöva ett visst tryck på köparen.

Medan dokumentinkasso är ett uppdrag från säljaren till sin bankförbindelse öppnas rembursen, som nämnts, genom köparens uppdrag till sin bankförbindelse. Köparens risk skiljer sig i de båda fallen knappast, ty dokumenten skall både vid remburs och dokumentinkasso betalas innan han mottagit varan och således kan kontrollera den. Fördelen med rembursen sett ur säljarens synvinkel är att han vid oåterkallelig remburs får ett betalningsåtagande från banken redan, innan godset avsändes. Beträffande kostnadssidan framstår dokumentinkasso som billigare än rembursen.

Borgen och bankgaranti. Borgen och bankgarantier fyller en annan funktion än dokumentinkasso beträffande det skydd som borgenären vill uppnå.[55] Genom att begära borgen vill borgenären säkra sig så att han verkligen får betalt. Borgen är ett sätt för borgenären att skydda sig mot gäldenärens betalningsovilja och betalningsoförmåga. Den i praktiken vanligaste formen av borgen är proprieborgen, varigenom borgensmannen påtar sig betalningsansvar »såsom för egen skuld» och ofta »till dess full betalning sker».[56] Detta innebär alltså att borgensmannen praktiskt kommer att svara solidariskt med gäldenären[57] och att borgenären på förfallodagen kan vända sig med krav mot vilkendera av gäldenären eller borgensmannen han önskar. I den meningen framstår proprieborgen som en primär förpliktelse. Utgångspunkten torde vara, att även pro-

[54] Jfr *Schmitthoff,* The export trade s 214 f.

[55] Med garanti avses här inte den typ av garanti som kan ges av en säljare eller producent i förhållande till en köpare resp konsument med avseende på en försåld vara. Jfr *Rodhe,* Obligationsrätt s 14 ff och 241 ff, *Smith,* Kausjonsrett s 15.

[56] Se bl a *Bergström,* Särskilda avtalstyper II, *Smith,* op cit s 58 ff. Jfr också *Hachez* s 211 ff.

[57] Jfr bl a *Walin* Lagen om skuldebrev s 28.

prieborgen är accessorisk till huvudfordran, d v s att om invändningar kan riktas mot huvudfordringen motsvarande invändningar kan göras i borgensförhållandet.[58]

Enkel borgen kan däremot utnyttjas av borgenären först när han uttömt sina möjligheter att få betalt av gäldenären och ger på så sätt från praktisk synpunkt sämre skydd.[59]

För att ytterligare stärka sitt skydd kan borgenären begära, att borgensåtagandet skall lämnas av en organisation som i borgenärens ögon är betalningsstark, exempelvis en bank, ett försäkringsbolag eller motpartens moderbolag.[60]

I svensk rätt regleras borgen i flera olika lagstiftningar. De allmänna borgensreglerna återfinns under 10 kap HB. Dessa regler modifierades i någon mån i samband med skuldebrevslagens införande. I norsk rätt är regleringen av »kausjon» ännu mera ofullständig. Regler för speciellt borgensbruk och regler som kan användas analogt vid borgen finns i författningarna om skuldebrev och preskription. Uppfattningen i Norge synes enligt Smith vara att den reglering av borgen, som främst utformats i rättspraxis, är tillräcklig.[61] Även den danska lagstiftningen om borgen är sparsam och föråldrad.[62]

Engelsk rätt saknar lagregler om borgen, men i Västtyskland återfinns regler om »Bürgen» i BGB (765–778 §§), vilka i stora delar överensstämmer med vad som gäller enligt svensk uppfattning.[63] I schweizisk rätt innehöll revideringen av obligationsrättslagstiftningen som trädde i kraft 1912 även ändringar i avsnittet om borgen. I slutet av 1941 antogs en ny lag om borgen (under titel 20 i obligationsrätten) som innehöll både nya regler och striktare formuleringar. Här finns också en huvudregel som uttalar, att bestämmelserna är tvingande till borgensmannens fördel om inget annat sägs.[64]

Bankgarantin, där alltså en bank står som garant för uppdragsgivarens prestation eller ev snarare för dennas konvertering till en skyldighet att betala en summa pengar kan utformas på motsvarande sätt som de olika formerna av borgen.[65]

Den diskussion som förts rörande bankgarantin rör såväl om det finns något formkrav rörande bankgarantin, som om det finns något handelsbruk med avseende på om

[58] *Bergström,* op cit, *Smith* op cit s 42 ff. *Smith,* Studier i garantiretten s 405 ff.

[59] *Bergström,* op cit, *Smith,* Kausjonsrett s 63 ff.

[60] När det gäller moderbolags åtaganden för dotterbolag kan sådana röra sig om alltifrån verkliga garantiåtaganden (i betydelsen »borgensåtagande») till andra mer eller mindre förbindande skrivningar i form av »letters of intent» eller »letters of responsibility» av olika slag. Se Letters of responsibility s 288 f. Beträffande associationsrättsliga frågor med avseende på aktiebolags borgensåtaganden se bl a *Nial* och *Rodhe,* Aktiebolagsrätt s 103.

[61] *Smith,* Studier i garantiretten s 8.

[62] *Ussing* s 6.

[63] *Zahn* s 247 ff.

[64] *Bär* s 7 ff. Jfr *Hachez* s 211 ff.

[65] Frågan om bankgarantin utgör en särskild slags borgen eller bör ses som ett avtal *sui generis* har diskuterats i den juridiska litteraturen, se bl a *Bergström,* Några problem s 21 ff och Särskilda avtalstyper II s 43, *Knœllinger* s 94 ff, *Smith,* Studier i garantiretten s 16, *von Cœmmerer,* Bankgarantien s 296, *Boetius* s 43, *Käser* s 5, *v Bieberstein* s 31, *Finger* s 207 och *Bär* s 64. Jfr även Les garanties juridiques du donneur de crédit s 115 ff och Uniform Rules for contract guarantees.

bankgarantin är av »proprietyp» eller »enkel» typ, eller om bankgarantin alltid är accessorisk, samt givetvis vilka invändningar som kan göras.[66]

Von Cæmmerer konstaterar, att en garanti med betalningsskyldighet vid första anfordran är tillåten enligt tysk rätt.[67] Han påpekar dock, att borgens accessoritet är en utgångspunkt men att accessoriteten kan avtalas bort, eftersom 768 § i BGB, som uttalar att borgensmannen kan göra gällande alla de invändningar som står gäldenären till buds, är dispositiv.

I tysk rätt diskuteras vidare garantins syfte och rättsliga avgränsning m h t läran om kausala och abstrakta förpliktelser.[68] I tysk rätt finns både förespråkare för att garantin är en abstrakt förpliktelse och att den är en kausal förpliktelse.[69]

När det gäller bankgarantier som uppfyller de krav som ställs på borgen och som utformas på motsvarande sätt är måhända de praktiska skälen inte så stora att diskutera huruvida bankgarantin är att betrakta som borgen eller som ett avtal *sui generis.* Det finns omständigheter som skiljer: en bankgaranti är alltid skriftlig, borgensmannen är en bank, banken betingar sig vederlag. När däremot frågan gäller »on first demand guarantees» kan däremot en distinktion behöva göras, eftersom det dels finns lagregler om borgen resp skuldebrev dels ock finns UPC som reglerar remburser, som i vissa avseenden påminner om sådana garantier. Avgörande är också åtagandets utformning.

Lika litet som i Västtyskland synes det i allmänhet finnas några särskilda civilrättsliga regler som förhindrar »on first demand guarantees». Bankgarantin kan sålunda användas i flera olika situationer och kan utformas på olika sätt beroende på primärförpliktelsen. Bankgarantin kan utformas på olika sätt, och kostnaderna kan variera. Ofta använder sig bankerna av standardformulär, till vilka även knyts »allmänna villkor». I en del rättssystem, exempelvis det engelska är oftast det dokument som innefattar bankgarantin omfattande och detaljrikt, medan de bankgarantier som utfärdas av svenska banker åtminstone i förhållande till svenska kunder vanligen är tämligen kortfattade.[70] I detta sammanhang förtjänas särskilt att understrykas, att åtskillnaden mellan bankgaranti och remburs har en direkt praktisk juridisk relevans i exempelvis amerikansk rätt men även i andra fall.

[66] Jfr *Smith,* Studier i garantiretten s 49 f, där författaren påpekar, att borgensmannen har ett bonitasansvar för huvudförbindelsen, ej ett veritasansvar. Id. s 405 ff diskuterar ingående frågan om bankgarantins accessoritet. Jfr nedan rörande exempel på »on first demand» garantier.

[67] Bankgarantien s 300 och *v Bieberstein* s 35.

[68] Framgår inte av en skuldförpliktelse dess allmänna syfte talar man om att den är abstrakt, varvid 780 § BGB föreskriver, att den skall ha skriftform. Om syftet framgår talar man däremot om en kausal förpliktelse.

[69] Se *Käser* s 7. *Von Cæmmerer,* op cit s 301 understryker vikten av att man skiljer mellan abstrakthet och åtagandets självständighet.

[70] Givetvis skiftar utformningen beroende på i vilket sammanhang bankgarantin utfärdas. Jfr exempelvis förhållandena i NJA 1972 s 1, där man talar om oåterkallelig bankgaranti och motförbindelse.

För åtaganden av typ svensk bankgaranti används i USA ofta en remburstyp, »stand-by credit».[71] »Stand-by letters of credit» (som också är kända som »performance letters of credit» och »guarantee letters of credit») har en i grunden annan funktion än »traveller's credit, acceptance credits and commercial credits».[72] De tre senaste har som en viktig funktion att frambringa pengar eller arrangera betalning, medan den förra syftar till att ge beneficienten ett skydd, om huvudgäldenären inte uppfyller sin prestation. »It follows that the stand-by credit has a function similar to that of a guarantee or of an indemnity: it protects the beneficiary against loss incurred from the default of the »account party», i.e. the person who instructs the bank to furnish the credit.»[73] Vid sidan av bankgarantier förekommer också, att liknande företeelser utfärdas av andra inrättningar, t ex »performance bonds» av särskilda »surety companies». Sådana distinktioner sammanhänger bl a med den banklagstiftning, som förekommer i olika länder.[74]

Gränsen mellan remburs och bankgaranti kan vara flytande.[75] Det förekommer exempelvis bankgarantier med den uppläggningen, att köparen meddelar säljaren att denne kommer att erhålla avtalad köpeskilling i utbyte mot föreskrivna dokument, varvid en bank (garantisten) åtar sig att inom garantins giltighetstid motta och honorera de avtalade dokumenten. En sådan typ av bankgaranti synes motsvara de förutsättningar, som remboursreglerna uppställt för att remburs skall föreligga. Därigenom skulle en fråga kunna uppkomma huruvida en garanti som utformats på sådant sätt skall anses omfattad av remboursreglerna eller vilka regler som i annat fall skall vara tillämpliga. (Frågan berörs ovan s 42 och nedan s 347). Till skillnad från en bankgaranti som närmast fyller en rembursfunktion och som då kanske principiellt bör betecknas som en remburs, talas ibland om »äkta bankgaranti».[76]

I detta sammanhang måste man hålla i minnet, att handelns mönster förändrats och att transaktionerna ofta blivit mera komplicerade. Detta har också medfört att finansieringens uppläggning inklusive frågan om de säkerheter som skall lämnas blivit

[71] Jfr *Ellinger*, Standby letters of credit s 609 och *Harfield*, Bank credits s 32.

[72] »Stand-by credits» diskuteras bl a av *White* s 121 ff, *Ellinger* op cit 610 ff, *Harfield* op cit s 32 och 155 ff, *Katskee* s 697 ff, *Riesenfeld* s 997, *Verkuil* i 25 Stanford L Rev (1973) s 716.

[73] *Ellinger*, op cit s 610.

[74] De funktioner som fylls av »stand-by credits» utformas ibland av europeiska banker som »first demand guarantees» eller »performance bonds», se vidare nedan s 347, men även europeiska banker utfärdar »stand-by credits.»

[75] *Capelle* s 46, *Durfee* s 638 ff, *Ellinger*, Standby letters of credit s 616 ff, *White* fr a s 125 ff, *Jacoby* s 246, *Enneccerus-Lehman* s 417, II 3. Jfr även *Angersbach* s 37. Jfr Rt 1925 s 568.

[76] Jfr *Angersbach* s 38 och 41. De av vissa bl a italienska banker öppnade garantierna som visserligen är betalbara i utbyte mot dokument men som är avhängiga av basaffären genom en hänvisning till denna, av typ »förutsatt att. . .» är emellertid ej att betrakta som remburser då de saknar rembursens oavhängighet från basaffären (UCP. allm regler c). Ibland talas i tysk doktrin om »Gegenakkreditiv», en term som emellertid kritiserats, jfr *Angersbach* s 42 f. ICC:s bestämmelser om garantier försöker upprätthålla en klar skillnad i förhållande till rembursen.

mera komplicerade. Under senare år har exempelvis avtal som avser leverans av »nyckelfärdiga», kompletta industrianläggningar blivit allt vanligare. Det är givet att en sådan transaktion i mycket skiljer sig från löpande leverans av vissa produkter, även om man i båda fallen har behov av en lösning av såväl betalnings-, som finansierings- och säkerhetsaspekten. Kraven blir olika i de båda situationerna, och rembursen är inte i första hand avsedd för den förra transaktionen, även om den kan anpassas och användas även i sådana fall. Det är då inte ovanligt att man laborerat med den här typen av »remburs garantier», där betalning erhålls vid presentation av vissa specifierade dokument.[77]

Man kan härvid ta fasta på några olikheter mellan bankgarantin och rembursen. Banken har vid båda dessa förfaranden rätt till ersättning, även om denna ersättning skiftar. Rembursen är en primär betalningsförpliktelse. Kan beneficienten presentera de dokument som krävs enligt rembursen har han ett principiellt krav på betalning från banken oberoende av det bakomliggande basavtalet.[78] Bankgarantin anses emellertid i princip vara accessorisk i förhållande till huvudfordran, d v s garantisten kan som huvudregel åberopa samma omständigheter som huvudgäldenären.[79]

Denna som »äkta bankgaranti» benämnda form förekommer exempelvis som anbudsgaranti, prestationsgaranti, förskottsgaranti och konossementsgaranti.[80]

Vid *anbudsgarantin* uppmanas köparen till anbud, varvid krävs att i samband med anbudet en bankgaranti skall utställas för den händelse att anbudet skulle dras tillbaka innan anbudstagaren hinner bedöma det. Denna relation mellan säljare och hans bank klassificeras i tysk rätt enligt 675 § BGB som »Geschäftsbesorgungsvertrag».[81] Banken lämnar alltså till köparen (anbudsuppmanaren) en garanti att en avtalad summa penningar kommer att utbetalas till honom, om det kan visas, att anbudet blivit tillbakadraget före acceptfristens utgång eller efter accept. Köparen önskar givetvis skydda sig mot att han inte hinner pröva anbudet och kanske även förlorar de övriga anbudens bindande verkan. Påpekas måste att bankens prestation dels är subsidiär, och dels att den ej innebär en garanti för uppfyllelse *in specie*.[82]

[77] *Kopelmanas,* Les garanties bancaires s 553 f, *Axmann* s 437, *Zahn* s 253. Jfr nedan s 347. Se även *White* s 121 och *v Bieberstein* s 27 ff. Jfr också WM 1979 s 733.

[78] I vissa situationer kan banken ev befrias från sin betalningsskyldighet, jfr nedan s 291 ff.

[79] Jfr *Bergström,* Några problem s 26, *Smith,* Kausjonsrett s 42 ff, särskilt s 48 f, *Smith,* Studier i garantiretten s 405 ff. Däremot *Andersen* s 11. Jfr Rt 1925 s 568.

[80] Se bl a *Smith,* Studier i garantiretten s 33 ff och *Zahn* s 253 ff, *Schmitthoff,* The export trade s 71 ff och *Wheble,* Problems of tender.... Se även Uniform Rules for contract guarantees.

[81] *Angersbach* s 38.

[82] Se bl a *Angersbach* s 38 f.

Prestationsgarantin (eller leveransgarantin) utgör en ekonomisk säkerhet för att en säljare fullgör sin prestation avtalsenligt, och omfattar vanligen även de ev skadeståndsanspråk, som kan uppkomma till följd av icke riktig leverans.[83]

Vid *förskottsgaranti* begär köparen, om betalning skall erläggas i förskott, av säljaren att denne arrangerar en bankgaranti, varigenom köparen garanteras återbetalning av köpeskillingen jämte ränta (ev skadestånd) för den händelse säljaren inte skulle kunna eller vilja fullgöra sina åtaganden enligt avtalet.[84]

Konossementsgaranti innebär, att en bank (eller köparen) i förhållande till en transportör (ev säljaren i förhållande till köparen) åtar sig att i händelse konossementet ej överlämnas i utbyte mot godsets utlämnande hålla transportören ansvarsfri ifall det skulle visa sig, att godset utlämnats till fel mottagare.[85]

Av denna kortfattade beskrivning av »äkta bankgarantier» framgår att de principiellt skiljer sig från rembursen både till utformning och funktion även om vissa gemensamma drag finns. Bankgarantin syftar inte i första hand till uppfyllelse av bastransaktionen utan fungerar snarast som en ekonomisk säkerhet vid oriktig uppfyllelse. Bankgarantin kan ofta karaktäriseras dels som subsidiär dels som substitutprestation, medan rembursen är primär. Ifall bankgarantin utformats på motsvarande sätt som proprieborgen, då alltså betalningskravet kan riktas mot den ursprunglige gäldenären eller mot banken, kan det diskuteras i hur hög grad en sådan distinktion föreligger. Även i detta fall framgår dock skillnaden därigenom att proprieborgen utformas som ett löfte att borga för annans skuld men även på så sätt att vid borgen bastransaktionen syns och är en förutsättning för borgenärens betalningsskyldighet. Vid remburs är banken primärt och självständigt betalningsskyldig ifall de överlämnade dokumenten är korrekta. Rembursen är fristående från basprestationen. Vid proprieborgen kan borgensmannen göra betalningsinvändning om det föreligger fel i borgenärens prestation. I samband med remburs kan banken endast i undantagsfall göra en betalningsinvändning med mindre dokumenten är felaktiga. Förhållandet skulle också kunna uttryckas så att i förhållande till banken är borgenärens (säljarens) prestationsskyldighet inskränkt till att avse korrekta dokument. Av dokumentutformningen framgår också att bankpraxis gör en åtskillnad mellan de båda instituten, då olika standardformulär skiljer sig ganska markant.[86] Härvid bör också uppmärksammas att dessa principiella skillnader till trots gränsdragningen i praktiken kan bli svår.

Ofta förekommer att ett köpavtal innehåller en särskild vitesklausul ifall parterna ej skulle uppfylla sina skyldigheter. Ett sådant vite har karaktären av ett normerat, av-

[83] *Smith*, Op cit s 34 f, *Zahn* s 255. I *Sinason-Teicher Inter-American Grain Corporation v Oilcakes and Oilseeds Trading Co Ltd* [1954] 1 WLR 1394 uttalades bl a: »The bank guarantee is not a general performance guarantee but only a guarantee of a limited performance», dvs betalning. Rembursen omfattar vanligen inga skadeståndsanspråk, vilket sammanhänger med att remburserna är en primär betalningsförpliktelse för huvudsakligen säljarens skydd, medan denna garanti är en substitutförpliktelse till köparens skydd.

[84] *Smith* ibid, *Zahn* s 254.

[85] *Smith* op cit s 239, *Zahn* s 257. Se också *Delfs & Grönfors*. Jfr *Brækhus*, Bortfrakterens ansvar s 141 ff.

[86] En särskild fråga som kommer att behandlas vidare nedan s 145 ff är huruvida öppnandet av remburs kan innebära att köparen skall anses ha fullgjort sin betalningsskyldighet.

talat skadestånd. Det händer, att särskilda s k *vitesremburser* utställs som dock snarare framstår som »äkta» bankgarantier än som remburser.[87]

Rembursen och bankgarantin skiljer sig såväl vad gäller funktioner som utformning. Likaså är kostnaderna dem emellan olika. Inrymmas bör dock, att de effekter som eftersträvas genom remburs till en del kan uppnås med en bankgaranti, åtminstone om den är utformad som en proprieborgen.

Härmed har jag försökt visa, att det finns vissa skillnader mellan vad som principiellt innefattas i bankgarantier resp remburser. Särskilda problem har dock som nämnts under fr a senare år uppkommit beträffande »on first demandgarantier»[88] och »stand-by credits».

Dessa problem kan illustreras genom några rättsfall.

I *R.D. Harbottle (Mercantile) Ltd v National Westminster Bank Ltd and Others.*[89] hade Harbottle stora affärer med egyptiska köpare och skulle få betalt genom oåterkallelig, bekräftad remburs. Kontraktet föreskrev att Harbottle skulle arrangera »performance guarantees confirmed by a bank» till 5 % av kontraktspriset. På begäran av Harbottle ställde National Westminster Bank en sådan garanti till de egyptiska bankerna, som i sin tur bekräftade den till köparen. Harbottle »authorized the bank to pay forthwith on the buyer's first demand» men fann sedan anledning att invända, att köparna utan anledning hade krävt betalning under en garanti. Banken försenade betalningen i avvaktan på att säljaren och köparen skulle kunna lösa sin inbördes tvist. En dispyt uppstod mellan Harbottle och banken beträffande bankens skyldighet att betala köparen.

Domstolen gav banken rätt och anförde bl a: »Performance guarantees in such unqualified terms seem astonishing, but apparently they are not unusual, particularly in transactions with customers in the Middle East. In effect, sellers rely on the probity and reputation of their buyers and on their good relations with them. That trust is sometimes abused and such guarantees are drawn upon without apparent justification».

Domstolen ansåg att en »absolut» förpliktelse uppkom enligt garantivillkoren att betala, då köparen begärde det. Domstolen skulle bara i exceptionella fall kunna ingripa mot sådana »irrevocable obligations» som en bank åtagit sig. Harbottle hade inte garderat sig mot den risk som man löpte.

Domstolen bedömde sålunda en »confirmed (oåterkallelig) performance quaranty» på samma sätt som en bekräftad, oåterkallelig remburs, åtminstone från denna synvinkel.

Ett liknande fall var uppe till bedömning i *Edward Owen Engineering Ltd v Barclays Bank International Ltd and Others.*[90] Här hade banken ställt en garanti med följande lydelse: »We confirm our guarantee payable on demand without proof or conditions.» Utgången här blev motsvarande som i det förra fallet. I Court of Appeal diskuterade Lord Denning innebörden i en »performance bond» och fann att det rörde sig om en »new creature» och med en hänvisning till rembursen ifrågasatte domstolen om det verkligen rörde sig om en »garanti».

[87] Jfr *Schneider* s 68 och *Angerbach* s 41. För bankgarantin beräknas en provision.

[88] *Ellinger,* Standby letters of credit s 613, *Zahn* s 249 f.

[89] [1977] 2 All ER 862.

[90] [1978] 1 Lloyd's Rep. 166 (CA). Jfr också *Howe Richardson Scale Ltd v Polimex and National Westminster Bank* [1978] 1 Loyd's Rep. 161.

De problem som förekommit i samband med olika slags garantier har lett till att Internationella Handelskammaren i samarbete med UNCITRAL utarbetat ett förslag till »Uniform Rules for Contract Guarantees», vars första artikel fastslår:

»1. These Rules apply to any guarantee, bond, indemnity, surety or similar undertaking, however named or discribed (»guarantee»), which states that it is subject to the Uniform Rules for Tender, Performance and Repayment Guarantees (»Contract Guarantees») of the International Chamber of Commerce (Publication No . . .) and are binding upon all parties thereto unless otherwise expressly stated in the guarantee or any amendment thereto.

2. Where any of these Rules is contrary to a provision of the law applicable to the guarantee from which the parties cannot derogate that provision prevails.»

I ljuset av vad ovan sagts synes denna beskrivning inte innebära något definitivt klargörande av exempelvis gränsdragningen mellan remburs och garanti. Reglerna skall som synes endast tillämpas, då hänvisning sker till dem. En – dock ej undantagslös – utgångspunkt måste rimligen tas i rubriken, såtillvida, att om parterna kallat en företeelse en garanti, så har deras avsikt också varit att den inte skall bedömas som en remburs.

4.4 REMBURS ELLER BANKGARANTI I AMERIKANSK RÄTT

Som nämnts ovan har framför allt i amerikansk rätt åtskillnaden mellan remburs och bankgaranti kommit att få stor praktisk betydelse, närmast beroende på offentligrättslig reglering.

Innan bankerna blev föremål för särskild reglering kunde »banking corporations» syssla med varje »lawful activity» inom ramen för existerande bolagsordning. Med den offentliga regleringen följde en inskränkning i bankernas verksamhetsområden, som blev särskilt stadfäst i lagstiftning. Om en bank ägnade sig åt verksamhet, som inte var angiven i författning eller eljest kunde anses framgå därav skedde detta *ultra vires*, d v s utanför dess lagliga behörighet.[91]

I viss delstatslagstiftning har bankerna bl a uttryckligen berättigats att »issue letters of credit, accept drafts» och även att utställa garantier. The National Bank Act» (Act of June 3, 1864, 13 Stat. 99), som reglerar »national banks» innehåller emellertid inget uttryckligt bemyndigande i den riktningen.

I U S C A Title 12 rörande »banks and banking» bemyndigas under 24 § en »national bank»:

»To exercise by its board of directors or duly authorized officers or agents, subject to law, all such incidental powers as shall be necessary to carry on the business of banking, by discounting and negotiating promissory notes, drafts, bills of exchange,

[91] *Harfield,* Bank credits s 156 f. Beträffande *ultra vires* doktrinens utveckling se bl a *Friedmann* s 453 ff. Den utvecklades som ett skydd för aktieägare på så sätt, att företagets ledning inte utan vidare skulle kunna utvidga bolagets verksamhetsområde. Den kom på så sätt att i flera fall utgöra en obehaglig överraskning för en motpart som trodde sig ha ingått ett bindande avtal med bolaget, men senare kunde finna att detta var ingånget *ultra vires* och sålunda inte bindande för bolaget.

and other evidences of debt; by receiving deposits; by buying and selling exchange, coin, and bullion; by loaning money on personal security; and by obtaining, issuing and circulating notes according to the provisions of this chapter. The business of dealing in securities and stock by the association shall be limited to purchasing and selling such securities and stock without recourse, solely upon the order, and for the account of, Customers, and in no case for its own account, and the association shall not undertake any issue of securities or stock. . .»

I några tidiga rättsfall ansågs avsaknaden av uttrycklig hänvisning till garantier i denna bestämmelse innebära, att »national banks» inte hade rätt att svara för någon annans skuld eller förpliktelse. Effekten av de tolkningar som gjordes av bestämmelsen var att det uppkom spörsmål om en »national bank» kunde acceptera växlar som dragits på den av en kund eller om den kunde utfärda »letters of credit».[92]

En utdragen och komplicerad juridisk diskussion föranleddes av dessa gränsdragningsproblem. Så småningom har man nått fram till »national banks» rätt att »accept drafts».[93] Fortfarande kvarstår emellertid distinktionen mellan »letter of credit» och en »guaranty» eller »surety bond» av något slag.

Ovan har påpekats skillnader mellan dessa båda företeelser. I amerikansk rätt, där skillnaden sålunda i vissa fall kan få betydelse, har följande skiljelinje dragits:

»A proper letter of credit is an independent contract that states all of the conditions defining the rights and obligations of the parties. A dispute as to those rights or obligations must be resolved by reference only to the letter of credit and not to any other contract or relationship. A guaranty is a contract that is ancillary to some other contract or relationship, so that a dispute as to the rights or obligations of parties to the contract of guaranty can only be resolved by determination of the rights and obligations of parties to the principal contract or relationship.»[94]

Som också nämnts är gränsen i vissa fall besvärlig att dra, och det är givet att man inte bara kan utgå från benämningen på det instrument som parterna gjort upp, även om exempelvis engelsk rätt kanske i något högre grad än svensk synes vara benägen att se rubriken på en företeelse som ett uttryck för vad parterna avsett med företeelsen. I praktiken kan vissa kontraktsdokument betecknas som »letter of credit» fastän de gjorts beroende av ett underliggande avtal, medan som garantier betecknade avtal gjorts helt oberoende av en annan relation. Det är därför givet, att man inte bara kan förlita sig på avtalets benämning utan även måste göra en funktionell prövning av åtagandet.

Distinktionen aktualiseras i olika fall och kan förekomma när en »letter of credit» används för att finansiera fast egendom, när den används i stället för »surety bonds», »indemnities» osv. Innan jag ger några exempel ur amerikansk rättspraxis på denna distinktion bör några andra i sammanhanget betydelsefulla lagbestämmelser nämnas.

96 § i New York Banking Law bestämmer bankernas »powers and limitations», och enligt 96 (2) är banken berättigad:

[92] *Harfield*, op cit s 157.

[93] Id s 163. Jfr *Ellinger*, Standby letters of credit s 616 ff

[94] *Harfield*, op cit s 163 f.

»To accept for payment at a future date, drafts drawn upon it by its customers and to issue letters of credit authorizing the holders thereof to draw drafts upon it or its correspondents at sight or on time not exceeding one year.»

Enligt § 96 (9) är en New York-bank också berättigad:

»To execute and deliver such guaranties as may be incidental ur usual in carrying on the banking or trust business of a bank or trust company.»

Under den senare av dessa underavdelningar har allmänt ansetts, att en bank ej får inträda som garant för en annans gäld med mindre detta sker även till dess egen fördel, alltså som en pendang till bankverksamheten och inte bara till gäldenärens fördel.

I USCA Title 12 rörande »banks and banking» anges i kapitel sex om »foreign banking» i 615 § följande angående »powers of corporation»:

»Each corporation organized as provided in sections 611–614 of this title shall have power, under such rules and regulations as the Board of Governors of the Federal Reserve System may prescribe:

(a) To purchase, sell, discount, and negotiate, with or without its indorsement or guaranty, notes, drafts, checks, bills of exchange, acceptances, ancluding bankers' acceptances, cable transfers, and other evidences of indebtendness, to purchase and sell, with or without its indorsement or guaranty, securities, including the obligations of the United States or of any State thereof but not . . .; to accept bills or drafts drawn upon it subject to such limitations and restrictions as the Board of Governors of the Federal Reserve System may impose; to *issue letters of credit* (min kursivering) . . ., to borrow or lend money; to issue debentures, bonds, and promissory notes under such general conditions . . ., and generally to exercise such powers as are incidental to the power conferred by sections 611–631 of this title or as may be usual. . .»

I anslutning till dessa bestämmelser anges bl a rörande letters of credit, att »This topic covers instruments authorizing one person to pay money or extend credit to another on the credit of the one issuing the instrument».

I stället för garantier m m utfärdas som nämnts ofta »stand-by credits». »Stand-by credits» kan utfärdas i många olika situationer och kan användas i de mest skilda sammanhang för att säkerställa betalning till den som är berättigad därtill.[95] Som nämnts förekommer »stand-by credits» även i andra länder, även om det åsyftade ändamålet ofta uppfylls genom andra medel. I England förekommer »stand-by credits» i samband med internationella transaktioner, exempelvis internationella lån, internationella köp och entreprenader, fraktkontrakt m m. Vanligen tar sig öppningsbankens engagemang uttryck däri att den skall betala en avista tratta, som dragits under »the stand-by

[95] Från rättspraxis finns exempel på »stand-by credits» som använts i samband med: säkerställande av vitesbelopp i samband med underlåtenhet att ta ett lån: *Chase Manhattan Bank v Equibank* 394 F. Supp 352 (1975), *Fidelity Bank v Lutheran Mutual Life Insurance Co,* 465 F. 2d. 211 (10 CCA 1972); affärslån: *Banco Tornquist S A v American Bank and Trust Co,* 337 N.Y.S. 2d. 489 (1972); för att säkra betalning: *Key Appliance Inc v First National City Bank* 359 N.Y.S. 2d. 886 (1974), *J & K Plumbing & Heating Co Inc v International Telephone and Telegraph Corporation,* 378 N.Y.S. 2d. 828 (1976); för att säkra betalning av vite vid felaktig prestationsuppfyllelse: *Savage v First National Bank and Trust Co,* 413 F. Supp 447 (1976), Jfr *Victory Carriers v United States,* 467 F. 2d 1334 (US Ct of Claims) osv.

credit» och som åtföljs av a) den förfallna växeln och b) ett intyg som uttalar att växelförpliktelsen inte mötts.

En »stand-by credit» behöver lika lite som en »traditionell» remburs se ut på ett speciellt sätt,[96] men den måste innefatta ett åtagande från den som utfärdat »the credit» att betala. Två amerikanska rättsfall illustrerar detta förhållande.[97]

Betydelsen av terminologin framgår exempelvis av rättsfallet *First National Bank v Home Sav Bank,*[98] där »a letter of credit *guaranteeing* (min kursivering) drafts must receive a probable and natural construction with the aim of carrying out the intention of the parties making it».

I rättspraxis har »guaranty» definierats i ett antal fall. I *Joe Hearston Tractor & Implement Co v Sercurities Acceptance Corp,*[99] uttalades att:

»A guaranty is a collateral agreement to pay a debt or perform a duty for another in case of default which may be enforced separately from the primary obligation, and where such guaranty exists, it is not necessary to proceed against the primary debtor.»[100]

På motsvarande sätt definierades garantin i *Ted Spangenberg Co v Peoples National Gas, Division of Northern Natural Gas Co:*[101] »Guaranty is a promise to answer for debt, default or miscarriage of another.»

I *Aalco Const Co v F H Linneman Const Co*[102] uttalades bl a:

»Under Oklahoma law, a contract of guaranty is a collateral undertaking under which the obligation is to answer for the debt, default or miscarriage of another to the person with whom the contract is made, while in a contract of idemnity the undertaking is to make good and save harmless the person with whom the contract is made upon an obligation of such person to a third person.»

I *Pan-American Bank & Trust Co v National City Bank of New York*[103] diskuterades huruvida ett engagemang var en garanti eller en remburs.

I *Barclays Bank DCO v Mercantile National Bank*[104] uppkom frågan om ett »mortgage brokerage company» som utfärdade sin egen »letter of credit» till förmån för Barclays Bank och åtog sig att honorera växlar åtföljda av ett uttalande att låntagaren inte fullgjort sin betalningsskyldighet. Denna »letter of credit» aviserades och bekräftades av Mercantile National Bank, som vid låntagarens uteblivna betalning bl a hävdade, att det var fråga om en bankgaranti och därför om ett *ultra vires-agerande.* Dom-

[96] *Wichita Eagle and Beacon Publishing Co Inc v Pacific National Bank* 343 F. Supp 322 (1971) på s 338.

[97] *Johnston v State Bank* 195 N.W. 2d. 126 (1972) och *Dodge Motor Trucks Inc v First National Bank,* 519 F. 2d. 578 (8 CCA 1975).

[98] 21 Wall 294.

[99] 243 F. 2d 196 (1957).

[100] Det förefaller alltså som om utgångspunkten är en motsvarighet till proprieborgen.

[101] 430 F. 2d 1260 (1969).

[102] 399 F. 2d 516 (1968).

[103] 6 F. 2d 762 (1925).

[104] 481 F. 2d 1224 (1973).

stolen ansåg, att Mercantile Bank gentemot Barlacys var ansvarig som bekräftande bank.[105]

I *Wichita Eagle & Beacon Pub Co v Pacific National Bank*[106] diskuterades huruvida en »letter of credit» eller en »performance bond» hade utfärdats och underdomstolen gjorde följande uttalande:

»Contrary to the Bank's implication, the letter of credit has long been a flexible device utilized by the commercial community to meet its needs in a wide variety of situations. . .

One of the reasons behind the growth and spread of the letter of credit as a commercial tool has been the willingness of the courts to align case law with progressive and current commercial practice. The very type of letter of credit being questioned here by the Bank as a radical departure from traditional usage is but another example of the commercial community pouring old wines into new flasks.»

Domstolen fann, att det var frågan om en »letter of credit» och uttalade därvid:

»While in a sense every letter of credit is a form of guarantee, the letter of credit differs from the classical surety undertaking in that it is a primary obligation between the issuer and the beneficiary . . . The issuer of the credit is not concerned with the arrangements existing between the beneficiary and the issuer's account party.»

Domstolen menade att det var irrelevant, om det rörde sig om en »clean letter of credit» eller en »documentary letter of credit», och att betalning skulle ske, då en viss händelse inträffade, nämligen att en byggfirma inte uppfyllde sina åtaganden gentemot sina motparter.

På denna punkt blev utgången annorlunda i appelldomstolen, som ansåg att det rörde sig om en garanti:

»We do not base our holding that the instrument is not a letter of credit on the fact that payment was triggered by default rather than performance. . . for we recognise that the commercial use of letters of credit has expanded far beyond the international sale context in which it originally developed. . .

The instrument involved here strays too far from the basic purpose of letters of credit, namely, providing a means of assuring payment cheaply by eliminating the need for the issuer to police the underlying contract.»

Instrumentet ansågs konstituera en garanti och inte en »letter of credit» eftersom den var avhängig av och nära relaterad till basavtalet. Den upphörde om det begärda byggnadstillståndet inte meddelades. Betalning skulle sålunda inte ske mot ett intyg som visade att byggnadstillstånd meddelats. Fallet rörde däremot inte huruvida garantin inte skulle vara bindande.

Den skiljelinje som dragits i fallet mellan »stand-by credit» och garanti synes motsvara vad jag angett ovan beträffande remburs. Huvudskillnaden är sålunda, att en »stand-by

[105] *Jfr också Victory Carriers, Inc v United States*, 467 F. 2d 1334 (1972).
Här ingicks ett avtal mellan käranden och Federal Maritime Administration (FMA), varigenom käranden för FMA:s räkning skulle driva vissa statsfartyg. Avtalet föreskrev, att käranden skulle lämna en »performance bond» till FMA. I stället ombesörjde käranden en »letter of credit» till förmån för FMA, varigenom FMA vid kontraktsbrott från kärandens sida skulle få växlar dragna på käranden honorerade om de presenterades med ett uttalande om att käranden gjort sig skyldig till kontraktsbrott. Sådant kontraktsbrott inträffade och domstolen godtog den utfärdade »letter of credit» och att växlarna honorerats.

[106] 343 F. Supp 332 (1971) ändrat i 493 F. 2d 1285 (1974). Jfr diskussionen hos *Murray* s 1112 och *Riesenfeld* s 1001 f.

credit» är autonom.[107] Autonomiteten förloras inte om texten i instrumentet endast anger karaktären av basavtalet för att detta skall kunna identifieras,[108] men om basavtalet rycks in i instrumentet, så försvinner därmed dess oavhängighet. »Stand-by credits» anses också på grund av sin primära och oavhängiga karaktär ligga inom ramen för bankernas verksamhet.[109] I andra jurisdiktioner spelar inte denna skillnad någon roll. Snarare kan man då säga, att funktionen hos en »stand-by credit» lika väl kan uppfyllas av en »performance bond» eller en »guarantee on first demand».[110]

I sammanhanget kan också erinras om tankegångarna bakom regleringen av »letters of credit» i Uniform Commercial Code. I Sec 5–102 (3) sägs:

»This Article deals with some but not all of the rules and concepts of letters of credit as such rules or concepts have developed prior to this act or may hereafter develop. The fact that this Article states application of the same or a converse rule to a situation not provided for or to a person not specified by this Article.»

4.5 FÖRSÖK TILL SAMMANFATTNING

Det finns följaktligen flera omständigheter att ta hänsyn till när det gäller de osäkerhetsfaktorer som säljare resp köpare möter, och det gäller för envar av dem att under rådande marknadsförhållanden försöka minimera dessa. Sådana osäkerhetsfaktorer innefattar både ekonomiska och politiska förhållanden men även juridiska faktorer som t ex resp parts osäkerhet om hur en tvist mellan dem kommer att avgöras och om vilka praktiska konsekvenser ett utslag kan leda till. Vid transaktioner mellan två parter som har nära och/eller goda relationer tas ofta inte sådana risker med i bedömningen. Så är fallet exempelvis när det gäller förhållanden mellan moder- och dotterbolag.

[107] Detta har fastslagits i flera rättsfall. Se bl a i engelsk rätt:
Urquhart Lindsay & Co Ltd v Eastern Bank Ltd [1922] 1 K.B. 318, *Hamzeh Malas & Sons v British Imex Industries Ltd* [1958] 2 Q.B. 127; *Discount Records Ltd v Barclays Bank Ltd* [1975] 1 Lloyd's Rep 444. I USA se *Dulien Steel Products Inc v Bankers Trust Co*, 189 F. Supp 922 (1960) fastställt 298 F. 2d 836 (1962) och senare *Venizelos S A v Chase Manhattan Bank*, 425 F. 2d (1970), *Associacion de Azucareros de Guatemala v United States National Bank*, 423 F. 2d 638, 641 (1970)
Se också *Barclays Bank D.C.O. v Mercantile National Bank* 339 F. Supp 457 (1972), fastställt 481 F. 2d 1224 (1973); *Chase Manhattan Bank v Equibank* 394 F. Supp 352 (1975); *Savage v First National Bank and Trust Co* 413 F. Supp 447 (1976). Även *Commercial Banking Co of Sydney Ltd v Patrick Intermarine Acceptance Ltd* och *Bank of North Carolina v Rock Island Bank* 570 F. 2d 202.

[108] *West Virginia Housing Development Fund v Sroka* 415 F. Supp 1107 s 1112 (1976).

[109] Se särskilt *Barclays Bank D.C.O.* ovan; *National Surety Corporation v Midland Bank and Trust Co* 408 F. Supp 684 s 692 (1976). Se även *Riesenfeld* s 1006–7. Motsatt uppfattning synes uttryckas hos *Katskee*. Jfr *Verkuil* s 726

[110] I *Bache & Co (London) Ltd v Banque Vernes et Commerciale de Paris S A* [1973] 2 Lloyd's Rep. 437 var det exempelvis närmast frågan om en bankgaranti.

För köparen är risken den, att säljarens prestation inte svarar mot vad som avtalats. Köparens bästa skydd är givetvis att se till att betalning inte behöver erläggas förrän varorna undersökts. Som nämnts är det för närvarande tämligen vanligt, att köpare i utrikestransaktioner åtnjuter goda krediter ofta med olika slags statliga stöd från säljarlandet.

Säljaren har härvid att ta ställning till flera omständigheter. Är det för honom mera en likviditetsfråga än en säkerhetsfråga, eller är båda dessa aspekter lika betydelsefulla? När det gäller riskerna är dessa av olika slag och kan mötas på olika sätt.

1) Om säljaren endast vill förhindra, att godset utlämnas till köparen utan att denne betalar är det ofta tillräckligt att sälja på cif-basis, men detta kan kvalificeras med betalningsklausuler av typ betalning mot dokument, och säljaren kan sända dokumenten för inkasso.

2) Om säljaren vill förhindra att köparen drar sig ur avtalet på grund av att hans kalkyler visat sig vara otillräckliga eller konjunkturerna ändrats vill han försöka få någon ekonomisk säkerhet, antingen i form av förskottsbetalning eller genom ett tillförlitligt garantiåtagande eller remburs.

3) Om säljaren vill undvika att köparen på grund av otillräckliga ekonomiska tillgångar inte kan fullgöra sin betalningsskyldighet kan motsvarande åtgärder som under 2. användas.

4) Om säljaren vill undvika, att köparen på grund av politiska förhållanden inte får fullgöra sin prestation, (införselrestriktioner, inskränkningar i rätten att göra utlandsbetalningar osv) är det fråga om en risk, som kan försäkras hos en inrättning av typ Exportkreditnämnden. I allmänhet synes dock redan öppnade remburser ha undantagits från sådana åtgärder.

Följande skiss avser att illustrera hur några av de här diskuterade faktorerna förhåller sig till varandra:

1 Finansieringsskeden
2 Betalning m h t
3 Säkerhet

A. Sätt
B. Tid

Transportklausulerna har grundläggande betydelse också för betalningen.
»Ex works» resp »delivered» har olika effekt.
Problemen är inte bara knutna till fob- och cif-klausulerna.
OBS! Rembursen är ofta förknippad med en växel som kan diskonteras.

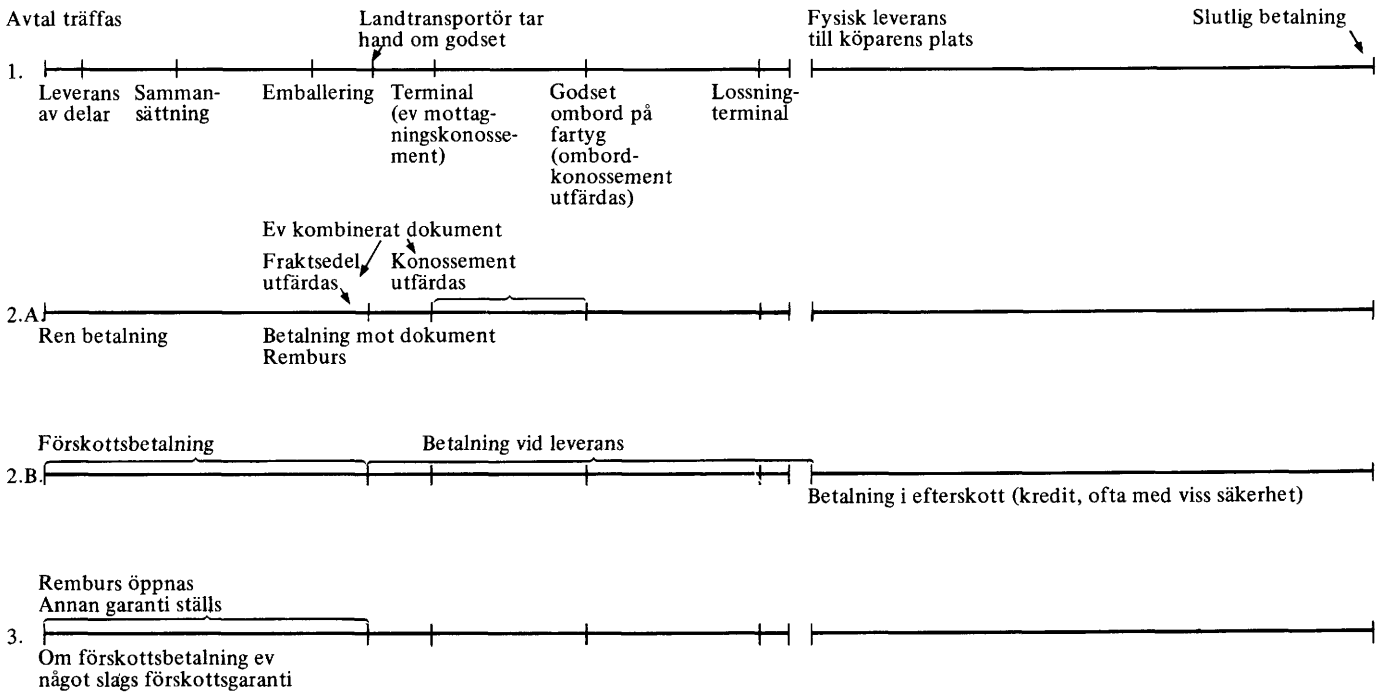

5 Rembursen i relation till bakomliggande avtal

5.1 ALLMÄNT

Sedan nu de samband berörts, som jag kallat det funktionella resp det operationella, kan det vara på sin plats att ytterligare undersöka den relation varpå hela remburs förfarandet grundar sig, nämligen bastransaktionen, vilken i normalfallet utgörs av köpavtalet.

Först bör dock understrykas att en avtalsklausul som anger att betalning skall ske genom remburs, medför flera direkta och indirekta relationer. Huvudrelationerna ur remburssynvinkel är naturligtvis de mellan köpare och bank och mellan bank och säljare, men dessa förutsätter i allmänhet en relation mellan öppningsbank och aviseringsbank/bekräftelsebank. Dessa relationer skulle kunna benämnas *direkta.* Härutöver kan *indirekta* relationer uppkomma mellan öppningsbank och beneficient och möjligen mellan aviseringsbank och köpare. Vidare kan en relation uppkomma i förhållande till tredje man. Dessa olika relationer uppkommer i olika skeden men är alla sammanhållna genom remboursförfarandet i sin helhet. Lite vårdslöst skulle man sålunda kunna säga, att rembursreglerna utgör ett slags sammanhållande avtalsrättslig länk mellan de olika relationerna. UCP innehåller också regler som i större eller mindre grad täcker dessa. Inte minst viktigt är naturligtvis förhållandet mellan basavtalet och de här nämnda direkta relationerna.

De olika relationerna öppnar sig i och för sig för separata analyser, men man bör inte förlora ur sikte att de utgör delar i ett större helt.[1] Helheten kan därvid tänkas färga av sig på de olika delrelationerna.

Rembursen är i normalfallet avhängig av ett köpavtal, den hänger vanligen samman med ett transportavtal, den kan ofta vara förknippad med en växeltransaktion osv. Relationen mellan den, som ger banken uppdrag att öppna rembursen och den, som är förmånstagare i rembursen, kan sålunda i en annan relation också karaktäriseras som en relation mellan säljare och köpare, varvid köpavtalet är det centrala.

[1] UCP synes i sin definition utgå från att remburstransaktionen till sitt innehåll är en enhetlig prestation, vilket självfallet inte hindrar att en analys leder till att den har flera beståndsdelar, jfr även nedan s 204 ff.

En speciell situation illustreras i UfR 1925 s 1000, där på begäran av köparen den, som förmedlat affären lät öppna remburs i sitt eget namn mot köparens löfte att refundera honom. Köparen betalade direkt till banken och gick därefter i konkurs. Förmedlaren ansågs ha massafordran mot köparen.

Grunden för rembursen finns följaktligen i köpavtalets betalningsklausul. Det är i enlighet med denna avtalsbestämmelse som köparen uppdrar åt sin vanliga bankförbindelse eller åt särskilt utpekad bank att öppna en remburs, vanligen på ett särskilt av banken utarbetat standardformulär.

De juridiska problem som kan uppkomma i samband med remburstransaktionen varierar betydligt. Felaktigheter kan uppkomma i samband med rembursuppdraget eller rembursförbindelsen: säljaren kan anse, att rembursen inte överensstämmer med vad som överenskommits i köpavtalet, någon av de inblandade kan bli insolvent etc. Vissa problem uppstår i relationen mellan köpare och säljare, andra i relationen mellan köpare och bank och andra åter i relationen mellan bank och säljare. Tvister kan uppkomma mellan olika inblandade banker. Vidare kan andra agerande åtminstone indirekt beröras av något eller några av dessa rättsförhållanden, som t ex den transportör, som skall utfärda det aktuella transportdokumentet. Ytterligare frågor kan uppkomma t ex då säljaren låter negociera sin växel på den utfärdande banken, alltså får betalt av en negocieringsbank.

De olika relationerna i remburstransaktioner skall nedan bli föremål för en ytterligare diskussion, men det är också viktigt att bastransaktionen något skärskådas. Det är nämligen i denna som grunden läggs för remburstransaktionen.

Båda parter har givetvis skyldighet att fullgöra de prestationer som de åtagit sig i basavtalet. Detta innebär – om basavtalet är ett köpavtal – för säljarens del att han skall leverera godset i enlighet med köpavtalet och för köparens del, att han skall betala på avtalat sätt. När man har att göra med transaktioner av cif-typ eller där betalningsklausulen föreskriver »betalning mot dokument» eller »betalning skall ske genom oåterkallelig remburs»,[2] är säljarens förpliktelse i första skedet snarare den, att han skall leverera dokument som svarar mot vad som avtalats. När betalning sker genom oåterkallelig remburs – där öppnandet av rembursen kan ses som en »Vorleistungspflicht»[3] – är intresset som nämnts fokuserat på dokumenten. I huvudavtalet finns – eller bör åtminstone finnas – alla de element som styr följdtransaktionerna – transportavtalets och transportförsäkringsavtalets villkor bestäms till inte ringa del av köpavtalets, rembursens villkor likaså. I det senare fallet instruerar köparen banken om de villkor som skall finnas i rembursen, men instruktionerna skall givetvis principiellt vara i överensstämmelse med köpavtalet.

Härvid kan problem i olika schatteringar uppkomma. Det kan tänkas, att köparen lämnar banken instruktioner, som står i strid med basavtalet utan att beneficienten reagerar. Det kan också inträffa, att parterna i basavtalet tolkat basavtalets villkor på

[2] Vid oåterkallelig remburs kan sålunda uppdragsgivaren i normalfallet inte förhindra att banken betalar beneficienten under hänvisning till att säljarens prestation inte är kontraktsenlig. Detta har fastslagits i bl a WM 1959 s 25 och WM 1973 s 483. Jfr *Angersbach* s 147. Se vidare nedan s 243 ff.

[3] Jfr bl a *Peters* s 1033. RBGHZ 1964 nr 265 illustrerar rembursen som »Vorleistungspflicht». Här ansågs köparen, trots att avtalets ordalydelse inte var klar, inte berättigad att avstå från att låta öppna remburs, även om säljaren inte avskeppar varan förrän rembursen öppnats.

olika sätt utan att ändå beneficienten reagerat på ett tidigt stadium. Vidare kan det inträffa, att basvillkoren inte reglerat vissa förhållanden, som då kompletterats av bankens uppdragsgivare. Problemtyperna är i och för sig allmänt förekommande i en mängd olika avtalssituationer men får sin givna särprägel i samband med remburs.

I det följande skall jag också belysa några av de konkreta situationer som kan orsaka problem i här berört avseende.

5.2 RELATIONEN MELLAN KÖPARE OCH SÄLJARE

5.2.1 Allmänt om betalningsklausulens betydelse

Basavtalet kan innehålla mycket grundliga och precisa bestämmelser om de förutsättningar som gäller i avtalet med avseende på pris och betalning. Det förekommer också att här intas en noggrann reglering av när, var och hur rembursen skall öppnas och hur betalning skall utfalla under den.[4]

Det kan m a o – och det är ingalunda ovanligt – vara fråga om en betalningsklausul, som i allmänna ordalag anger, att betalning skall ske genom remburs. En sådan klausul måste på något sätt utfyllas och få ett konkret innehåll för att vara praktiskt användbar. Det blir då i praktiken betalningsgäldenären, som får ett avgörande inflytande på utformningen av rembursvillkoren. Det är han som instruerar banken beträffande tidpunkten när rembursen skall öppnas, dess giltighetsperiod, vilken typ av remburs det skall vara, vilka dokument som erfordras för att beneficienten skall få betalt osv. Har betalningsborgenären gått med på en betalningsklausul av denna oprecisa typ kan han riskera att inte få det skydd som han tänkt sig då han betingade sig betalning genom remburs.[5]

I och för sig kan betalningsborgenären vägra fullgöra den prestation, som förutsätter att remburs öppnats, innan han erhållit en remburs som svarar mot vad som över-

[4] En del standardavtal innehåller föreskrifter om sådana villkor, se *General conditions for sale and standard contracts.* I Report of the Secretary general of UNCITRAL, Doc. A/CN. 9/78 §§ 82 ff. Jfr exempelvis Kontrakt (c i f) »Iberia 1971», antaget av Agrupacion Nacional de Importadores de Maderas, Finska Sågverksägareföreningen och Svenska Trävaruexportföreningen, där betalningsklausulen föreskriver: Betalning erlägges i utbyte mot skeppningsdokument kontant med avdrag av 2 1/2 % kassarabatt på FAS-värdet (dvs kontraktspriset per m^3 med avdrag av fraktsatsen per m^3 för 2.70 m och upp, gällande för ifrågavarande varor) medelst oåterkallelig remburs betalbar hos och bekräftad av bank i säljarens land. Rembursen skall vara säljaren tillhanda senast 14 arbetsdagar (lördagar undantagna) före den stipulerade skeppningstidens första dag och skall vara i kraft minst .....månader (om icke ifyllt, minst 2 månader) räknat från nämnda dag. (Se klausul 5 i Allmänna Bestämmelser.)» Klausulen 5 i de Allmänna bestämmelserna uttalar: »Om rembursen icke öppnas i enlighet med detta kontrakts bestämmelser och icke är i kraft under den överenskomna tidsperioden, har säljaren rätt att annullera kontraktet och erhålla den skadeersättning, vartill han visar sig vara berättigad.»

[5] Jfr Rt 1922 s 136 varav framgår, att köparen har skyldighet att ombesörja att rembursen öppnas på överenskomna villkor. Även Rt 1921 s 612 belyser förhållandet mellan köp och remburs. *Selvig,* Fra kjøps- og transportrettens grenseland s 23.

enskommits i basavtalet. En sådan vägran kan dock hänskjutas till rättsligt avgörande och betalningsborgenären kan åläggas ersättningsskyldighet om han missbedömt situationen. En oprecis betalningsklausul kan m a o förorsaka en mängd problem som parterna – åtminstone betalningsborgenären – med all sannolikhet hade hoppats slippa. Med mindre beneficienten i ett sådant fall kan visa, att rembursvillkoren avviker från handelsbruk eller ev från vad som anses normalt i en »trade» eller från vad parterna förutsatt eller haft anledning att förutsätta eller är ett uttryck för misstag och liknande torde beneficienten inte ha några möjligheter att vägra prestera med hänvisning till att rembursvillkoren inte är i överensstämmelse med vad han trodde. Skulle inte beneficienten reagera, när han erhåller rembursen, kan detta medföra, att han presterar i förlitan på rembursen för att senare komma underfund med att han inte kan möta villkoren i rembursen och därför inte heller får betalt utan blir tvungen att vända sig till köparen för betalning.

Det är därför oftast värt omaket att redan från början försöka precisera villkoren för rembursen, varvid givetvis även UCP bör tas med i beräkningen. Nedan skall diskuteras några av de faktorer som kan vålla problem.

5.2.2 Remburs skall öppnas i enlighet med köpavtalets bestämmelser

I de flesta rättssystem torde öppnandet av rembursen betraktas som en av huvudförpliktelserna i köpavtalet. I så fall anses säljaren i varje fall inte skyldig att leverera godset förrän köparen har ordnat med rembursen.[6] Tidigare har frågan berörts vad som kännetecknar en remburs, och någon särskild bestämning utöver vad som anges i UCP finns endast i undantagsfall. En företeelse, som omfattas av UCP:s definition torde därför vara tillräcklig även med utgångspunkt från basavtalet. En garanti av proprietyp torde däremot inte vara tillfyllest. En »clean credit» synes däremot uppfylla den här i sammanhanget viktigaste förutsättningen nämligen bankens självständiga betalningsförpliktelse oberoende av basavtalet.

I utländsk rättspraxis finns flera illustrationer till detta problem, och i nordisk rätt torde liknande principer gälla.[7] I ett engelskt rättsfall, *Trans Trust S.P.R.L. v Danubian Trading Co Ltd,*[8] åtog sig köparen att låta öppna en remburs till förmån för en exportfirma. Då ingen remburs öppnades stämde exportfirman köparen med krav på skadestånd för kontraktsbrott. Domstolen uttalade i sin motivering bl a

»... the stipulation for a credit is a condition which is an essential term of the contract. In those cases the provision of the credit is a condition precedent ... to the obligation of the seller to deliver the goods. If the buyer fails to provide the credit, the

[6] Se exempelvis *Ellinger,* Documentary letters of credit s 131, *Peters* s 1033, *Sassoon,* Cif and fob contracts s 399, *Zahn* s 30, *Hvidt* s 38 ff och *Lögdberg* s 52 ff. Jfr Rt 1923 s 149.

[7] I svensk rätt se bl a *Hellner,* Köprätt s 117, *Almén* s 160 f med i not 2 anförd rättspraxis.

[8] [1952] 2. Q.B. 297. Här uttalade Denning L.J bl a: ... »... if no credit is provided, there is no contract between the parties.»

seller can treat himself as discharged from any further performance of the contract and can sue the buyer for damages for not providing the credit.»[9]

I ett fall föreskrev ett avtal om köp av kaffe bl a, att köparen skulle betala genom en remburs bekräftad av en lissabonbank. Underlåtenhet att göra så ansågs som »repudiation» av avtalet.[10]

Frågan belyses också i ett färskt engelskt rättsfall, *Toprak Mahsulleri Ofisi v Finagrain Compagnie Commerciale Agricole et Financiere S A.*[10a] Här föreskrev köpavtalet bl a:

»*Payment:* By irrevocable, divisible transferable letter of credit to be opened in sellers' favour with and confirmed by a first class US or West European Bank covering 100 % payment against presentation of shipping documents . . . Letter of credit shall be opened by March 31, 1975 the latest.»

De turkiska myndigheterna beviljade inte någon importlicens på de överenskomna leveransvillkoren och remburs blev inte öppnad. Säljaren inväntade besked om remboursen men förklarade den 30 april i ett telex bl a »that we hereby treat you in default. . .» Dispyten gällde om och i så fall hur högt skadestånd säljaren var berättigad till.

Köparens förpliktelse att ordna med rembursen föregår således säljarens skyldighet att avlämna godset, men beroende på avtalet kan säljaren givetvis samtidigt ha skyldighet att utföra vissa prestationer innan köparen måste låta öppna rembursen. I *Knotz v Fairclough, Dodd & Jones, Ltd*[11] skulle betalning för ett parti kopra ske genom »confirmed credit», som skulle omfatta 97 % av en provisorisk faktura från käranden. Domstolen kom fram till att svaranden ej hade någon skyldighet att öppna rembursen förrän han erhållit en sådan faktura.

Det är givet att säljaren inte kan begära att remburs öppnas som ett villkor för sin skyldighet att leverera godset, om han tidigare avstått från ett sådant krav. Detta framgår av *Plasticmoda Societa per Azioni v Davidsons (Manchester) Ltd.*[12]

Här gällde köpet två skeppningar om femtio ton vardera. Den första skulle ske omkring den 2 mars 1950 och den andra 60 dagar senare. Betalning skulle ske mot remburs i Manchester mot korrekta skeppningsdokument. På säljarens begäran skedde en fördröjning av skeppningen, och förhandlingar vidtog mellan parterna. Därefter öpp-

[9] Se också bl a *Sassoon,* Cif and fob contracts s 399 f, *Schmitthoff,* The export trade s 216 f, och *Davis,* The law relating to commercial letters of credit s 44. Jfr resonemanget om »Vorleistungspflicht» hos *Peter* s 1033 samt *Dix v Grainger* (1922) 10 Ll.L.R. 496, *Garcia v Page & Co Ltd* (1936) 55 Ll.L.R. 391 och *Lindsay (A.E.) & Co Ltd v Cook* [1953] 1 Lloyd's Rep 328 och *United Dominions Trust (Commercela) Ltd v Eagle Aircraft Service Ltd* [1968] 1 WLR 74.

[10] *Wahbe Tamari & Sons and Jaffa Trading Co v »Colprogeca» Socedade Geral de Fibras, Cafes e Productos Coloniais, Ltda* [1969] 2 Lloyd's Rep 18.

[10a] [1979] 2 Lloyd's Rep 98.

[11] [1952] 1 Lloyd's Rep 226.

[12] [1952] 1 Lloyd's Rep 527.

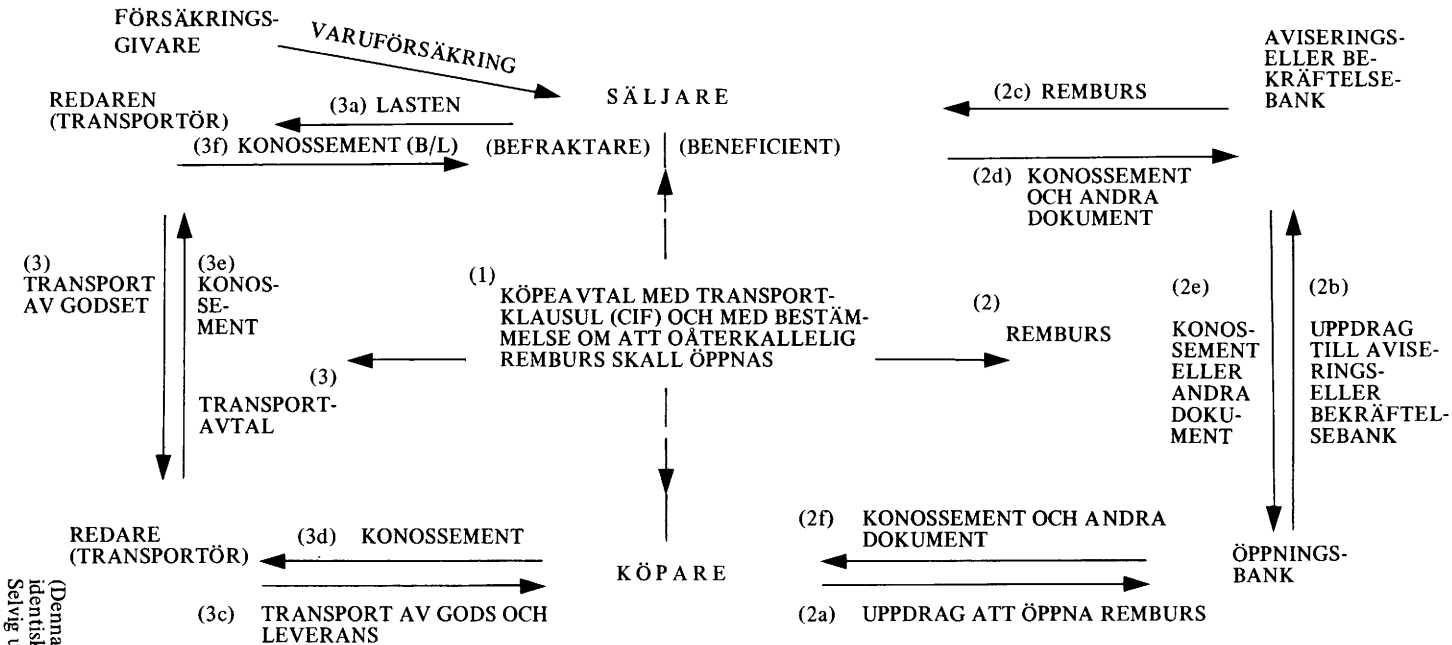

1. Köpavtal cif-basis.
2. Remburstransaktion.
3. Transportavtal och transport.

OLIKA STADIER

A. Köpavtalet sluts.
B. Köparen arrangerar öppnande av remburs.
C. Säljaren skeppar gods och ordnar försäkring
D. Säljaren presenterar dokument hos aviseringsbanken
E. Transporten utförs. Dokument sänds till öppningsbanken och utlämnas till köparen.
F. Gods utlämnas av transportören i utbyte mot konossement

(Denna skiss är i stort sett identisk med den, som Selvig utformat i Fra kjøpsrettens og transportrettens grenseland s 27.)

nade köparen remburs, som täckte priset för endast 30 ton eftersom man antog att längre tid skulle krävas för leverans och man inte ansåg sig ha någon anledning låta pengarna vara overksamma hos den engelska banken. Köparen var i varje ögonblick beredd att öppna en ny remburs så snart besked erhölls om att säljaren kunde leverera. Sådan information kom aldrig och någon skeppning ägde över huvud taget aldrig rum. Köparen stämde säljaren som emellertid gjorde gällande, att köparen gjort sig skyldig till kontraktsbrott genom att inte öppna remburs för hela avtalsbeloppet. Detta argument godtogs inte av Court of Appeal.

I amerikansk rätt föreskriver sec 2–325 (1) i UCC: »Failure of the buyer seasonably to furnish an agreed letter of credit is a breach of the contract of sale». Denna bestämmelse fastslår således att om köparen underlåter att i tid öppna en avtalad remburs så föreligger »breach of contract».

På motsvarande sätt är i Frankrike köparens skyldighet att ordna med remburs ett villkor, för att säljaren skall behöva avlämna godset,[13] och förhållandet är detsamma i Västtyskland[14] såväl som i Norden.[15]

5.2.3 När skall remburs öppnas?

Ofta innehåller köpavtalet en uttrycklig bestämmelse om när rembursen skall öppnas. I så fall är givetvis den angivna tidpunkten avgörande. Ibland framgår indirekt, att rembursen skall öppnas vid en viss tidpunkt. Emellanåt anges, att rembursen skall öppnas »omedelbart» eller senast per en viss dag. Köpavtalet kan också använda sig av det tämligen oprecisa uttrycket, att rembursen skall öppnas inom några veckor. Det är dock ingalunda ovanligt, att köpavtalet saknar en bestämmelse angående när rembursen skall öppnas. Normalt innehåller köpavtalet i vart fall en bestämmelse rörande datum eller period för skeppningen av godset, och i så fall bör en viss ledning kunna hämtas från denna tidsangivelse. Det kan emellertid även i sådana fall vara svårt att med exakthet veta, när rembursen skall öppnas.

Den svenska köplagen innehåller inte någon särskild bestämmelse med avseende på denna fråga, och likaså saknas belysande rättspraxis. Köplagens 28 § stadgar:

»Varder ej i rätt tid köpeskillingen erlagd eller åtgärd, varav dess utbekommande må bero, av köparen vidtagen, stånde till säljaren, huruvida han vill häva köpet eller kräva dess fullgörande; dock må där dröjsmålet är av ringa betydelse, köpet ej hävas med mindre det är att till handelsköp hänföra.»

KöpL stadgar i sin 12 §: »Är ej tid utsatt för fullgörande av vad enligt köpet åligger

[13] *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 128, 136 f.

[14] *Krebs* s 64, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 36, *Zahn* s 27 ff. Se också JW 1921 s 1312 och RGZ 102 s 155 på s 158. WM 1973 s 483 illustrerar också sambandet mellan basavtalet och rembursarrangemanget, därigenom att här köparen på grund av köpavtalet ansågs ha haft skyldighet att förlänga rembursens giltighetstid.

[15] Bl a *Lögdberg* s 57 f och *Hvidt* s 44 f

säljaren eller köparen, och framgår ej av omständigheterna, att det skall verkställas utan uppskov, varde det fullgjort vid anfordran.»[16] Till denna bestämmelse kopplas i 14 § Zug-um-Zug-bestämmelsen, som i 15 och 16 §§ modifieras vid distansköp.

Bestämmelsen i 12 § synes kunna leda till frågan huruvida denna regel kan tillämpas med avseende på rembursens öppnande ifall inget särskilt stadgas om tidpunkten härför. Utgångspunkten för anfordran av betalning är att säljaren också skall erbjuda sin prestation antingen »verbalt» eller »reellt».[17] Enligt grundregeln kan man alltså tänka sig den situationen, att säljaren kontaktar köparen och meddelar denne, att godset är klart för avhämtning och att köpeskillingen då skall erläggas. Köparen har då skyldighet att betala ganska snart.[18] Har förskottsbetalning avtalats utan att dag utsatts torde anfordringsprincipen kunna tillämpas mot bakgrund av partsviljan. Uppkommer motsvarande frågeställning vid remburs kompliceras problemet eftersom hänsyn då även måste tas till skeppningstidpunkt, dokument m m.[19]

I utländsk rätt har dessa frågor fått en något mera omfattande belysning.

I amerikansk rätt lägger sec 2–325 i UCC som nämnts på köparen en plikt att låta öppna rembursen »seasonably», vilket i sec 1–204 (3) förtydligas: »An action is taken 'seasonably' when it is taken to or within the time agreed or if no time is agreed at or within a reasonable time». Dessa bestämmelser ger ej någon konkret ledning men anger en ram, som skulle kunna utgöra ett generellt riktmärke i de rättssystem som här behandlas.

Enligt Krebs är utgångspunkten i tysk rätt att tiden för öppnandet av rembursen beror på parternas avsikt.[20] Har en viss dag angetts måste rembursen nå säljaren senast denna dag. Det ankommer då på köparen att ge banken sådana instruktioner. Föreskriver köpavtalet, att rembursen skall öppnas omedelbart måste åtgärder vidtas

[16] Denna bestämmelse kan jämföras med 5 § i SkbrL. I NJA 1948 s 554 var frågan uppe ang bevisskyldigheten, när köparen påstår att säljaren lämnat kredit i större omfattning än säljaren medgivit.

[17] *Alménn* s 126. *Lögdberg* s 59 anser, att remburs i avsaknad av avtal eller handelsbruk skall öppnas vid anfordran. Han menar också, att om den skall öppnas utan uppskov köparen skall ha rimlig tid på sig.

[18] *Alménn* ibid.

[19] Beträffande frågan om tidpunkten för rembursens öppnande se Rembursretten s 24. *Hellner,* Köprätt s 117 konstaterar i detta sammanhang bl a: »Åtgärd, varav köpeskillingens utbekommande må bero, är ofta accepterande av växel eller ställande av remburs. . . Om köparen underlåter att följa avtalets föreskrifter härom, råkar han sålunda i dröjsmål. . . Försummelse att vidtaga en förberedande åtgärd är i detta fall ett kontraktsbrott, vilket medför samma stränga påföljder som direkt underlåtenhet att betala.» I UfR 1956 s 79 hävdes basavtalet på grund av att den öppnade rembursen inte överensstämde med köpavtalet. Jfr *Hvidt* s 44 f och 65 och även UfR 1933 s 881. En speciell fråga beträffande rembursens rättidiga öppnande berörs i UfR 1954 s 285.

[20] S 69 ff och *Zahn* s 27 ff. I RBGHZ 1969 nr 221 illustreras frågan om när remburs skall öppnas. Här var dock huvudfrågan ett spörsmål om för sen accept.

snabbt och noggrant.[21] Även formen för köpavtalet anses kunna ha betydelse. Om nämligen köpavtalet gjorts upp per telex eller telegram presumeras, att rembursen måste öppnas omedelbart, medan i andra fall rembursen skall öppnas utan oberättigat dröjsmål.[22]

Stoufflet diskuterar frågan med utgångspunkt från fransk rätt.[23] Enligt hans mening måste remburs, i avsaknad av en särskild bestämmelse om när den skall öppnas, öppnas i början av skeppningsperioden och förbli i kraft till dess slut, eftersom säljaren är berättigad att skeppa när som helst under skeppningsperioden.[24]

Hithörande fråga har i engelsk rätt varit föremål för bedömning i en del rättsfall.

I ett fall, där köpavtalet föreskrev, att rembursen skulle öppnas omedelbart, fann domstolen att detta »means that the buyer must have such time as is needed by a person of reasonable diligence to get that credit established».[25] En bestämmelse om, att remburs skulle öppnas inom några veckor synes också bedömas enligt en skälighetsprincip baserad på fakta i det individuella fallet.[26]

Ifall köpavtalet saknar bestämmelse om när remburs skall öppnas, måste detta ske inom »reasonable time»,[27] räknad bakåt från första skeppningsdagen inte framåt från dagen för avtalets slutande.[28] Hur tiden för rembursens öppnande och skeppningsdagen förhåller sig till varandra illustreras i några fall.

En viss skillnad måste i det här sammanhanget iakttas mellan fob-avtal och cif-avtal. Den nämnda regeln gäller både beträffande cif-kontrakt och fob-kontrakt av den typ

[21] Jfr RGZ 96 s 255. Se också *Zahn* s 29.

[22] Ett sådant betraktelsesätt förefaller mig egendomligt. Om parterna av olika skäl väljer en viss kommunikationsform för sitt mellanhavande i bastransaktionen kan jag inte se, att detta måste vara avgörande för tidsaspekten i följdavtalet. Leder denna uppfattning även till att per telefon ingångna avtal skall ha samma konsekvens? I vissa sammanhang torde telefon- och telexavtal vara helt dominerande, även om komplettering sker med översända orderbekräftelser och standardformulär osv. Enligt min mening måste mera nyanserade bedömningsgrunder användas.

[23] Le crédit documentaire s 129 f.

[24] Id s 130.

[25] *Garcia v Page & Co Ltd* (1936) 55 Ll.L.R. 391 på s 392. Säljaren kan dock uttryckligen eller tyst medge uppskov med rembursöppnandet, se *Baltimex Ltd v Metallo Chemical Refinery Co Ltd* [1956] 1 Lloyd's Rep 450.

[26] *Etablissements Chainbaux S.A.R.L. v Harbormaster Ltd* [1955] 1 Lloyd's Rep 303. Här ansågs en månad vara för lång tid. Jfr *Stoufflet*, op cit s 129 f.

Ibland görs rembursöppnande beroende av en handling av säljaren som rör avlämnande av godset, t ex att en provisorisk faktura skall avsändas som i *Knotz v Fairclough, Dodd & Jones Ltd* [1952] 1 Lloyd's Rep 226, eller att en uppgift skall lämnas om att godset är eller snart kommer att vara klart för avhämtning som i *Plasticmoda S.p.A. v Davidsons (Manchester)* [1952] 1 Lloyd's Rep 527.

[27] Detta anses vara en »implied term of the contract»: *Diamond Cutting Works Federation v Triefus & Co Ltd* [1956] 1 Lloyd's Rep 216 på s 225.

[28] *Sinason-Teicher Inter-American Grain Corporation v Oilcakes and Oilseeds Trading Co Ltd* [1954] 1 W.L.R. 935.

där säljaren skall arrangera frakt och försäkring för köparens räkning.[29] Vid det traditionella fob-avtalet förfogar däremot köparen över skeppningsdagen, eftersom det i princip är han som bestämmer över transportmedlet. Här krävs alltså en skeppningsinstruktion till säljaren. Så är inte fallet vid cif-köp. Ändå anses en prima facieregel av samma innehåll gälla även för fob-avtal av traditionell typ.[30] Detta spörsmål blir på så vis aktuellt även vad gäller tidpunkten för rembursens öppnande.[31]

Då första skeppningsdagen väljs som utgångspunkt är tanken att köparen måste låta öppna rembursen så lång tid i förväg att säljaren innan han sänder godset vet, att rembursen öppnats och att betalning följaktligen säkrats, på det sätt som basavtalet föreskriver. Har en viss skeppningsperiod stipulerats i kontraktet, t ex skeppning i februari, mars eller april, måste rembursen ifall bestämmelse om motsatsen saknas, öppnas innan säljaren är redo att skeppa, eftersom säljaren bör ha rätt till hela skeppningsperioden eller med Sommerwell L J:s ord:[32]

»When a seller is given a right to ship over a period and there is machinery for payment, that machinery must be available over the whole of that period. If the buyer is anxious, as he might be if the period of shipment is a long one, not to have put the credit machinery in motion until shortly before the seller is likely to want to ship, then he must insert some provision in the contract by which the credit shall be provided, e g fourteen days after cable received from the seller.»

Denna fråga var också uppe till bedömning i *Ian Stach Ltd v Baker Bosley Ltd.*[33]

Här avtalades den 6 juli 1956 om försäljning fob av 500 ton fartygsplåt att avlämnas för skeppning under augusti/september 1956. Samma dag träffade säljaren ett avtal om köp av fartygsplåt från sina leverantörer. Betalning skulle ske genom oåterkallelig bekräftad och delbar remburs till förmån för säljarens »nominees».

Efter flera påstötningar hade någon remburs fortfarande den 14 augusti inte öppnats varför käranden hävde avtalet p g a »breach of contract». Käranden menade, att rembursen skulle ha öppnats inom rimlig tid före skeppningsperioden eller åtminstone senast då denna tog sin början. Svaranden menade att det i samband med fob-kontrakt är tillräckligt om rembursen öppnas inom »a reasonable time before shipping instructions take effect», d v s inom skälig tid före *aktuellt* skeppningsdatum.

Domstolen höll före, att den regel som föreslogs av svaranden skulle medföra osäkerhet och att rembursen rimligen måste öppnas senast på skeppningsperiodens första dag. Denna uppfattning stärktes därigenom att käranden skulle använda rembursen som en »back-to-back-credit» för betalningarna till sina egna leverantörer, vilket sva-

[29] *Schmitthoff*, The export trade s 19, *N.V. Handels My Smits Import-Export v English Exporters (London) Ltd* [1957] 1 Lloyd's Rep 517.

[30] *Schmitthoff*, op cit s 17, 225.

[31] *J. & J. Cunningham Ltd v Robert A. Munro & Co Ltd* (1922) 10 Ll.L.R. 496.

[32] *Pavia & Co S.p.A. v Thurmann-Nielsen* [1952] 2 Q.B. 84 på s 88; se även *Tsakiroglou & Co Ltd v Transgrains S.A.* [1958] 1 Lloyd's Rep 562 (Skeppningsperiod och nominering av destinationshamn av köparen); *Margaronis Navigation Agency Ltd v H.W. Peabody & Co of London Ltd* [1964] 1 Lloyd's Rep 173 (liggedagar under certeparti)

[33] [1958] 2 Q.B. 130.

randen var medveten om.[34] Beträffande fob-kontrakt synes därför den principen gälla, att rembursen måste öppnas senast på skeppningsperiodens första dag.

Vid cif-avtal vore det inte orimligt att i sådana fall göra en skärpning till skälig tid före skeppningsperioden, eftersom säljaren vid cif-avtalet är berättigad att skeppa godset vilken dag som helst under skeppningsperioden, och viss tid krävs för förberedelser. Någon fullständig klarhet om läget i rättspraxis på denna punkt är svår att få, men visst stöd finns för det gjorda antagandet. Diplock J förklarade i sin dom i *Ian Stach Ltd v Baker Bosley Ltd*[35]: »There is clear authority binding upon me that in c i f contracts the confirmed credit must be opened at latest by the beginning of the shipment period.»

I *Pavia & Co S P A v Thurmann-Nielsen*[36] såldes genom cif-avtal av den 20 januari 1949 brasilianska jordnötter att skeppas under februari, mars eller april 1949. Betalning skulle ske genom »irrevocable, confirmed credit». Rembursen öppnades emellertid inte förrän 22 april. Säljaren gjorde gällande att dröjsmålet med att öppna rembursen utgjorde kontraktsbrott (»breach of contract»), men köparen påstod sig inte vara skyldig att öppna rembursen förrän säljaren förklarat sig redo att skeppa. I domen som på denna punkt gick emot köparen uttalade Denning L J:

»In the absence of express stipulation, I think the credit must be made available to the seller at the beginning of the shipment period. The reason is because the seller is entitled, before he ships the goods, to be assured that, on shipment, he will get paid. The seller is not bound to tell the buyer the precise date when he is going to ship; and whenever he does ship, he must be able to draw on the credit. He may ship on the very first day of the shipment period. If, therefore, the buyer is to fulfil his obligations he must make the credit available to the seller at the very first day when the goods may be lawfully shipped in compliance with the contract.»

I *Sinason-Teicher Inter-American Grain Corporation v Oilcakes and Oilseeds Trading Co. Ltd*[37] gällde avtalet skeppningar under oktober-november 1952 med betalning i London mot dokument. Köparen samtyckte till att ge säljaren en garanti från en Londonbank med innebörd, att dokumenten skulle »be taken up on first presentation». Den 10 september hävde säljaren avtalet, då ingen sådan garanti hade kommit. Samma dag fick säljaren en oåterkallelig remburs men vägrade fortfarande att fullfölja avtalet.

Court of Appeal ansåg, att säljaren inte var berättigad att »rescind the contract», och Denning L J sade bl a:

»We were referred to *Pavia & Co S P A v Thurmann-Nielsen.* I agree with what Devlin J said about that case. It does not decide that the buyer can delay right up to the first date for shipment. It only decides that he must provide the letter of credit at latest by that date. The correct view is that, if nothing is said about time in the con-

[34] Fallet refereras ingående hos *Sassoon,* Cif and fob contracts s 402 ff.

[35] [1952] 2 Q.B. 84. Se också *Soproma S.p.A. v Marine & Animal By-Products Corporation* [1966] 1 Lloyd's Rep 367 på s 386.

[36] [1952] 2 Q.B. 84.

[37] [1954] 1 W.L.R. 1394.

tract, the buyer must provide the letter of credit within a reasonable time before the first date for shipment. The same applies to a bank guarantee; for it stands on a similar footing.»

Köparen kan ej som befriande ursäkt göra gällande att han gjort sitt bästa med att låta öppna rembursen men misslyckats.[38] Det är uppenbarligen lämpligt att parterna avtalar om en viss dag då rembursen senast skall öppnas, varvid rembursen skall ha kommit säljaren tillhanda senast denna dag. Om parterna inte avtalat en viss dag synes en princip liknande den amerikanska vara rimlig, dvs att rembursen måste öppnas inom skälig tid, varvid hänsyn måste tas till omständigheterna. I praktiken behövs emellertid normalt en precisering och även för skandinavisk rätt torde man kunna utgå från att rembursen måste öppnas senast med skeppningsperiodens början.

Som framgår av art 37 skall remburs innehålla uppgift om sista dagen för presentation av dokument (se vidare nedan s 276 ff).[39]

5.2.4 Var och hur skall remburs öppnas?

Rembursen måste motsvara de krav som i köpavtalet ställs på den. I *Enrico Furst & Co v W E Fischer*[40] ansåg domstolen att en oåterkallelig remburs som öppnats av bank i köparens land inte var tillräcklig, när kravet gällde en oåterkallelig remburs som öppnats i London.[41] Ifall bekräftelse tillagts av en Londonbank har däremot kravet mötts.

Det är naturligt, att köpavtalet bör ange vilken typ av remburs som avses, och så sker också i de flesta fall. Ett sådant förfaringssätt kan ses som en utgångspunkt oavsett rättssystem.[42] Ifall köpavtalet föreskriver »confirmed credit», behöver säljaren

[38] *Lindsay (A.E.) & Co Ltd v Cook* [1953] 1 Lloyd's Rep. 328. Detta synes knappast märkligare än att betalningsborgenären inte kan åberopa bristande likviditet trots att han försökt få fram betalningsmedel. Ifall dröjsmål uppstår i samband med bankernas hantering av rembursärendet torde köparen på motsvarande sätt i allmänhet vara närmast att bära denna risk.

[39] Härvid kan också uppmärksammas UfR 1938 s 890, där en remburs var giltig till den 21/11, som inföll på en söndag. Enligt dåvarande Fællesregler for rembourser skulle rembursen då vara giltig till den 20/11 kl 13. Säljaren begärde den 18/11 förlängning med avskeppning till den 20/11 och giltighetsfrist för rembursen fram till 23/11. Köparen anmodade sin tyska bankförbindelse att godta detta, men meddelandet nådde den danska banken först 22/11. Säljaren antog den 20/11, att rembursen utlöpt, varför han »annullerade» avtalet. Köparen ansågs inte ha något anspråk mot säljaren.

[40] [1960] 2 Lloyd's Rep 340 på s 345.

[41] Här skulle det argumentet kunna framföras, att det väl inte spelar någon roll om rembursen öppnas i Paris eller London så länge banken är välrenommerad. Det finns emellertid så många osäkerhetsfaktorer avseende valuta- och andra politisk-ekonomiska frågor, att platsen måste anses ha väsentlig betydelse. Jfr även Rembursretten s 21 f och *Hvidt* s 47 f.

[42] Jfr *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 127, *Krebs* s 65.

godta varken en återkallelig remburs eller en »irrevocable but unconfirmed credit».[43]

Föreskriver basavtalet att rembursen skall öppnas hos en viss bank, måste köparen se till att rembursen öppnas hos just denna bank.[44] Krebs menar dock att säljaren får använda en annan bank om den angivna banken vägrar att öppna rembursen, en mening som enligt min uppfattning inte är invändningsfri. Härvid kan man tänka sig olika sätt att resonera. Det ena är, att säljaren genom att betinga sig att remburs skall öppnas av viss bank uppställt ett i princip oeftergivligt krav. När köparen godtagit kravet måste han uppfylla det. Den andra argumenteringen är, att säljarens önskemål är att säkra sitt betalningsanspråk. Han vill därför, att en förstklassig bank skall öppna rembursen, varvid han utpekar en bank som han själv känner till. Han bör inte kunna utnyttja en uppkommande situation till sin fördel och därigenom komma ur en affär som inte längre framstår som lika fördelaktig för honom. Enligt min mening bör det förra sättet att argumentera tas som utgångspunkt, men det bör i individuella situationer kunna kompletteras med det senare.

Det är dock tämligen vanligt, att basavtalet endast föreskriver att remburs skall öppnas av välrenommerad (first class) bank.[45] Enligt sec 2–325 (3) i UCC gäller i så fall:

»Unless otherwise agreed the term »letter of credit» or »banker's credit» in a contract for sale means an irrevocable credit issued by a financing agency of good repute and, where the shipment is overseas, of good international repute. The term 'confirmed credit' means that the credit must also carry the direct obligation of such an agency which does business in the seller's financial market.»

Detta förefaller vara en rimlig regel, då rembursens huvudsyfte är att ge säkerhet för att betalning kommer att ske. En liknande regel kan i engelsk rätt härledas ur *Giddens v Anglo-African Produce Co Ltd.*[46] I detta avseende förefaller man alltså också komma till ungefär samma resultat i de diskuterade rättssystemen.

För det konkreta fallet är emellertid denna regel kanske inte av så stor hjälp. Hur fastställer man »good international repute»? Är det en uppfattning som man kan hämta från sin normala bankkontakt? Vad krävs för att en bank skall förlora sitt renommé? Hur mycket av detta skall banken förlora för att den inte längre skall vara godtagen i det här sammanhanget? I praktiken torde sådana problem uppkomma endast i relativt få fall, men olika uppfattningar kan härvid råda i olika länder.

[43] *Panoutsos v Raymond Hadley Corporation of New York* [1917] 2 K.B. 473 och *Soproma S.p.A. v Marine & Animal By-Products Corporation* [1966] 1 Lloyd's Rep 367. Jfr *Hvidt* s 39 ff.

[44] *Stoufflet*, op cit s 135 f, *G Marais*, Du crédit confirmé s 20 f, *Krebs* s 65. Jfr Rembursretten s 23.

[45] Då torde en remburs från en ej alltför liten bank med gott rykte räcka. Se t ex *Krebs* s 66 och *Stoufflet*, op cit s 135.

[46] (1923) 14 L1.L.R. 230. Jfr *Ellinger*, Documentary letters of credit s 137.

5.2.5 Återkallelig eller oåterkallelig remburs

Redan har konstaterats, att om köpavtalet föreskriver, att oåterkallelig remburs skall öppnas, så behöver säljaren inte godta en återkallelig remburs. En följdfråga blir då naturligtvis, vilken typ av remburs som avses, om inget särskilt föreskrivs i köpavtalet.

Rembursreglerna föreskriver i Art 1 b resp c: »Varje remburs bör därför klart ange, om den är återkallelig eller oåterkallelig. Saknas uppgift därom, anses rembursen vara återkallelig». Här finns m a o en presumtion för att rembursen är återkallelig.[47] Spörsmålet kan då uppkomma, om denna regel har någon genomslagskraft i köpavtalet.

Ett sätt att resonera vore, att så snart ett köpavtal baserar sig på remburs som betalningsmedel, underkastas det därmed automatiskt rembursreglerna i denna del, i den mån dessa är handelsbruk. Därigenom skulle art 1 c kunna bli tillämplig. Å andra sidan föreskriver, som nämnts, punkt c i allmänna bestämmelser och definitioner att rembursen är fristående från basavtalet, varav slutsatsen synes bli att någon ledning knappast kan hämtas från UCP.

Rimligen skulle man komma till detta resultat genom att konstatera, att basavtalet lägger grunden för relationen mellan avtalsparterna. Normalt skall inte denna grund förändras genom efterföljande indirekta förhållanden. Möjligen skulle man häremot kunna framhålla att parterna genom att avtala om remburs, därigenom också på grund av UCP:s starka ställning automatiskt underkastas den nämnda regeln.

Enligt min uppfattning kan ingen ledning hämtas från UCP i detta avseende. Därmed är man hänvisad till att finna ledning i »allmänna avtalsrättsliga principer», varvid handelsbruk och sedvänja i sammanhanget måste ha stor betydelse. Det torde finnas vissa trader, där återkallelig remburs är det normala.[48] I andra – och med säkerhet fler – trader torde förhållandet vara det omvända. Rembursens ändamål är som sagt bl a att säkra betalning; och den återkalleliga rembursen ger därvid ett mycket begränsat skydd. Frågan kan väl ställas vilken nytta beneficienten över huvudtaget kan tänkas ha av en återkallelig remburs utöver de fördelar som dokumentinkasso ger. Enligt min mening borde ur köprättslig synvinkel övervägande skäl snarare tala för att rembursen in dubio skall vara oåterkallelig, men att återkallelig remburs i vissa

[47] Denna typ av problem i rembursstransaktionen torde förekomma relativt sällan i praktiken. Härvid kan erinras om att rembursformulären kan vara utformade på olika sätt. Vissa banker använder formulär, där det särskilt måste anges om det är fråga om en återkallelig eller oåterkallelig remburs, medan andra använder speciella formulär för vartdera fallet.

Frågeställningen har emellertid tidigare varit uppe till bedömning i rättspraxis, varvid ingen universell regel tycks ha gällt. Jfr bl a *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 386 ff. Viss rättspraxis tyder på en presumtion till förmån för »oåterkallelig remburs», medan annan rättspraxis understryker vikten av de individuella förhållandena: *American Steel Co v Irving National Bank* 266 F. 41.

[48] För remburser med särskilda »red clauses» se bl a *Gutteridge & Megrah* s 12, *Harfield,* Bank credits s 184 ff, *Zahn* s 239.

undantagsfall är tillräcklig.[49] Det faktum att återkallelig remburs endast förekommer i ett relativt sett litet antal fall kan också anses peka i den riktningen. Även i denna situation måste dock beaktas, att en konflikt kan uppkomma mellan bastransaktionen och rembursen, varvid beneficientens uteblivna reklamation beträffande rembursens utformning kan räknas honom till last.

5.2.6 Vilka element bör remburskausulen innehålla?

Som framgår av vad som ovan sagts erbjuder rättspraxis viss ledning när det gäller utfyllnaden av en oprecis remburskausul. Engelsk rättspraxis erbjuder på så sätt ganska god vägledning när det gäller den tidrymd inom vilken remburs skall öppnas. I andra fall åter synes man knappast komma längre än till en rimlighetsregel. Även om man befinner sig i hjärtat av lex mercatoria måste utländsk rättspraxis läsas och tillämpas med viss försiktighet. När det gäller de övriga frågorna ger rättspraxis ännu mindre konkret ledning.

Som nämnts kan det ofta, inte minst ur betalningsborgenärens synvinkel, vara väl befogat att redan i basavtalet precisera ramarna för rembursbetalningen. En sådan precisering bör innefatta med vilken bank rembursen skall öppnas (ev att remburs bör öppnas med exempelvis förstklassig londonbank), om den skall vara oåterkallelig, bekräftad m m, när den skall vara öppnad eller ev ha nått beneficienten och under vilken tid den skall gälla. Som skall visas nedan är det givetvis också av stor betydelse att parterna preciserar de dokument som skall presenteras och ev hur de bör vara utformade.

En remburskausul skulle då kunna utformas enligt följande: »Betalning av priset, US $ 50 000, skall ske genom oåterkallelig remburs som skall öppnas av (förstklassig bank i X-stad) och bekräftas av (Q-bank i Y-stad). Rembursen skall vara gällande från och med . . . . till och med . . . . och betalning skall erläggas i utbyte mot samtliga

[49] I tidigare dansk rätt ansågs i avsaknad av klargörande avtal eller handelsbruk att köparen endast behövde ställa en återkallelig remburs. Se UfR 1916 s 975 och *Hvidt* s 41.

Från nyare amerikansk rättspraxis kan denna fråga illustreras med några fall som rör »standby credits». I *West Virginia Housing Development Fund v Sroka* 415 F. Supp. 1107 (1976) var inte ifrågavarande »standby credit» reglerad av UCP. Domstolen hänvisade till den officiella kommentaren till UCC sec 5–103, varigenom klargjordes, att UCC i avsaknad av parternas överenskommelse inte avsåg att reglera huruvida en »letter of credit» var återkallelig eller oåterkallelig. Här uttalades bl a: ». . . the arrangement is essentially an attempt to substitute the credit of the issuing bank for that of a customer. It is a form of guaranteeing payment. Like a negotiable instrument it is a means of facilitating commercial transactions.» En återkallelig remburs kunde inte anses som en godtagbar säkerhet och på den grunden jämte med tillämpning av »contra proferentem»-regeln ansåg domstolen, att parterna kommit överens om en oåterkallelig remburs. Däremot kom domstolen till motsatt resultat i *Beathard v Chicago Football Club Inc* 419 F. Supp 1133 (1976). I detta fall var UCP tillämpliga men rembursen angav inte om den var återkallelig eller oåterkallelig. Eftersom inget tydde på att parterna avsett att UCP:s presumtion för återkallelig remburs inte skulle vara tillämplig ansågs rembursen vara återkallelig.

originalkonossement, utfärdat av oceanrederi, speditör eller annan transportarrangör, eller dokument avseende kombinerade transporter samt försäkringspolis och faktura.»

Det är givetvis viktigt att en remboursklausul måste skrivas med hänsyn till såväl de individuella som de generella förhållanden, som råder med avseende på transaktionen.

5.3 REMBURSENS JURIDISKA STRUKTUR

5.3.1 Partsbyte

Som diskuterats tidigare har åtskilliga idéer framlagts om »remboursens juridiska natur», bl a huruvida remboursen kan anses innefatta novation, skall ses som en anvisning, som ett avtal till förmån för tredje man, ett mellanmansrättsligt förhållande osv. Som också diskuterats bör en viss försiktighet iakttas, när det gäller den juridiska begreppsbestämningen, och det finns oftast ingen anledning att göra bestämningen så att den skulle gälla för alla situationer.

Om anvisningen bestäms så, att den innehåller en uppmaning till gäldenären att betala ett penningbelopp till tredjeman, så synes uppdragsgivarens instruktion till banken att öppna en oåterkallelig remburs till förmån för betalningsborgenären onekligen innehålla inslag av anvisning,[50] sett ur relationen mellan uppdragsgivaren och banken. På motsvarande sätt skulle man också kunna diskutera om det är fråga om novation, att borgenären medger gäldenären att i stället sätta in banken som gäldenär, när det i allmänhet är betalningsborgenären som själv krävt att en bank skall åta sig att betala.[51]

Ett partsbyte leder till konsekvenser både för motparten och för tredje man och innefattar både obligations- och sakrättsliga problem. Förutsättningarna för sakrättsligt skydd är inte nödvändigtvis knutna till de obligationsrättsliga förutsättningarna och möjligheterna att företa överlåtelsen.

Vid exportfactoring överlåtes fakturafordringen från betalningsborgenären till finansieringsföretaget; det är sålunda fråga om borgenärsbyte, cession. Utgångspunkten i svensk rätt är att cession är tillåten ur obligationsrättslig synvinkel (jfr 27 §

[50] Jfr beträffande anvisning bl a *Rodhe,* Obligationsrätt s 127, *Ussing* s 270 f och 305, *Larenz* vol 2 s 394: »In einem weiteren Sinne kann man unter einer »Anweisung» die an ainen anderen gerichteten Aufforderung und Ermächtigung verstehen, für Rechnung des Anweisenden an einen Dritten etwas zu leisten.»

[51] *Rodhe,* Obligationsrätt s 639 ff. Jfr exempelvis *Larenz* vol 1 s 78 f, *Slater* s 84, *Ussing* § 38 s 361 och 366 f.

SkbrL), men att gäldenärens ställning inte får försämras därigenom att ny borgenär träder in i avtalsförhållandet.[52]

»Möjligheterna till cession av fordran ger upphov till vissa svårigheter för gäldenären. Om en person uppträder såsom ny borgenär, måste gäldenären fråga sig om denne verkligen blivit *borgenär*. Vidare måste gäldenären, vare sig han har med den ursprungliga borgenären eller med ny borgenär att göra, fråga sig om denne alltjämt är borgenär.»[53]

Bortsett från de fall där gäldenären har motfordringar som kan utnyttjas mot borgenären, har han vid penningsprestation normalt ingen anledning att motsätta sig cession.[54] Mönstret med partsbyte på borgenärssidan är fullt utvecklat vid löpande dokument, inte minst växeln. Sådana omsättningspapper syftar också till att skydda en godtroende förvärvare av dokumentet mot flera betalningsinvändningar som gäldenären skulle ha kunnat göra mot den ursprunglige borgenären.

Remburstransaktionen bygger i och för sig inte på något partsbyte på borgenärssidan. Rembursen gäller till förmån för en namngiven beneficient. Parterna kan dock komma överens om att en ny beneficient skall nomineras i rembursen eller att banken på något sätt skall bli skyldig att betala någon annan än den som anges i rembursen. Det är inte ovanligt, att man använder sig av transferabel remburs. Vidare förekommer i liknande syfte s k hjälpremburser (back-to-back credits), varvid den första rembursen fungerar som säkerhet för den senare. Ännu vanligare är det kanske att beneficienten överlåter till en eller flera borgenärer en del eller hela beloppet av det han har att fordra under rembursen. Till dessa frågor återkommer jag nedan.

Den principiella utgångspunkten är vidare den att borgenär inte utan vidare behöver tåla byte av gäldenär, substitution.[55] Genom uttryckligt eller konkludent samtycke blir han dock bunden i förhållande till den nye gäldenären.[56] Det är givet, att ett sådant samtycke ofta kvalificeras med någon slags garanti eller borgensåtagande

[52] Bl a *Rodhe*, Obligationsrätt s 134 och *Tiberg*, Skuldebrev s 28 f. Det är omöjligt, att inom en begränsad ram ge en rättvisande bild av hur obligations- och sakrättsliga problem i samband med överlåtelse av ekonomisk fordran resp skuld bedöms i olika rättssystem. Dessa frågor måste emellertid uppmärksammas i någon mån för att problem som har samband med överlåtelse av remburs eller med överlåtelse av belopp som skall utfalla under remburs skall kunna diskuteras.

[53] *Rodhe*, op cit s 138. Observeras bör dock att frågan här gäller legitimation, ej sakrättsligt skydd.

[54] Bl a *Rodhe*, op cit s 135 ff och *Walin*, Skuldebrev s 182.

[55] *Walin*, Skuldebrev s 83. Vissa undantag förekommer emellertid, då gäldenärsbyte kan äga Se *Rodhe*, op cit s 608 f och *Tiberg*, Skuldebrev s 28.

[56] *Rodhe*, op cit s 608.

från den ursprunglige gäldenärens sida.[57] Man kan sålunda tänka sig ett rent gäldenärsbyte, där en ny gäldenär kan gå in i stället för den ursprunglige gäldenären. Minst lika vanligt är det, att en ny gäldenär går in vid sidan av den ursprunglige gäldenären eller att den ursprunglige gäldenären kvarstår med ett subsidiärt ansvar. Tidigare har nämnts confirmingavtalet, där finansieringsföretaget åtar sig att betala till borgenären vid sidan av gäldenären, eller finansieringsföretaget i förhållande till borgenären helt inträder som ny gäldenär, varvid relationen mellan den ursprunglige gäldenären och den nye gäldenären regleras särskilt.[58]

Vid remburs kan frågan om partsbyte aktualiseras dels med avseende på borgenärsbyte dels med avseende på gäldenärsbyte. Jag skall först ta upp den senare frågan, nämligen huruvida överenskommelsen om att oåterkallelig remburs skall öppnas skall ses som ett avtal om gäldenärsbyte.

5.3.2 Rembursens betalningsfunktion

Borgenären har då han säkrat sin fordran genom proprieborgen flera gäldenärer, eftersom han vid proprieborgen kan vända sig mot vilken som helst av gäldenären eller borgensmännen.[59] När han sålunda fått betalt måste förhållandet mellan gäldenären och borgensmännen klaras upp genom regress, eftersom huvudgäldenären är den som principiellt skall betala skulden. Normalt vänder sig dock borgenären i första hand till huvudgäldenären. Uppmärksammas bör, att borgensmännen normalt inte avsätter och avskiljer medel till ett särskilt konto till förmån för borgenären, utan borgenären förlitar sig på att borgensmännen i framtiden kommer att kunna fullgöra den betalning som kan bli aktuell.[60]

På motsvarande sätt kan olika frågor av liknande karaktär uppkomma i samband med oåterkallelig remburs och snarlika förfaranden. Suspenderas den ursprunglige gäldenärens betalningsförpliktelse, då remburs öppnats? Skall gäldenären anses ha

[57] Utgångspunkten är vid substitution att gäldenären inte genom överlåtelsen befrias från sin prestationsskyldighet. Jfr *Rodhe,* Obligationsrätt s 717 ff.

I svensk rätt synes SjöL 75 § kunna anses ge uttryck för en allmän obligationsrättslig princip: »Överlåter befraktaren sina rättigheter enligt fraktavtalet till annan, eller underbortfraktar han fartyget, svarar han ändå för att avtalet fullgöres.» Jfr 123 §.

Undantag från principen finns exempelvis i JB 12:38. Se *Bengtsson,* Nyttjanderätt s 71.

Härvid bör uppmärksammas uppläggningen i den nya Konsumentkreditlagen, där kreditköparen i samband med borgenärsbyte förutom mot säljaren direkt mot finansieringsföretaget skall kunna rikta även anspråk som har samband med garantiåtagande med avseende på det sålda godsets kvalitet.

[58] *Jonason* passim.

[59] *Rodhe,* Obligationsrätt s 617 ff. Jfr *Larenz* vol 1 s 430 ff.

[60] I aktiebolags årsredovisning redovisas utestående garantiåtaganden »under strecket», åtminstone fram till det ögonblick då man rimligen bör förutse att åtagandet kommer att föranleda en utbetalning.

fullgjort sin betalning genom att låta öppna rembursen? Kan borgenären välja om han vill framställa sitt krav mot gäldenären i basavtalet, mot öppningsbanken eller mot bekräftelsebanken, eller måste han vända sig mot dem i en speciell följd eller är han avskuren från att ställa krav mot en eller flera av dem?

Sådana problem kan uppkomma exempelvis därigenom att banken – öppnings- eller korrespondentbanken – av någon anledning inte skulle betala. Här skulle vissa problem kunna uppkomma om exempelvis rembursen öppnats i tredje land, och där på grund av valutareglering eller av andra skäl utbetalning förbjuds, eller om banken inte kan eller får betala till säljaren, men köparen och/eller banken har egendom i säljarens land osv.

Flera gånger har konstaterats, att ur remburssynvinkel remburs och köpavtal enligt UCP skall ses som skilda företeelser.[61] Rembursen har som nämnts central betydelse för avvecklingen av basavtalet, och skulle köparen underlåta att i tid öppna en riktig remburs kan han därmed göra sig skyldig till kontraktsbrott under basavtalet. Huvudfrågan här är dock vad rembursen innebär som prestationsfullgörande, och i vad mån öppningsbanken och/eller bekräftelsebanken helt eller delvis övertar den ursprunglige gäldenärens betalningsskyldighet och i vad mån parterna genom avtal kan disponera över denna situation.[62]

Den första fråga som därvid aktualiseras är huruvida betalningsborgenären genom att betinga sig betalning genom oåterkallelig remburs, därigenom också avstår från sin rätt att kräva betalt av gäldenären i basavtalet. Man skulle då uppfatta rembursen som en typ av gäldenärsbyte utan kvarstående betalningsansvar för gäldenären. Man skulle emellertid också kunna se den oåterkalleliga rembursen snarare som jämställd med proprieborgen, dvs borgenären har rätt att vända sig mot vem han vill av gäldenären eller borgensmännen. En tredje möjlighet är att den oåterkalleliga rembursen skapar en ny betalningsordning, så att under rembursen beneficienten först skall vända sig till den bekräftande banken och i andra hand till den öppnande banken, men att betalningsgäldenärens ansvar kvarstår under basavtalet.

Vilken variant som skall anses vara den korrekta kan bero på omständigheterna. Att betalningsborgenären i samband med remburs vänder sig direkt till betalningsgäldenären under basavtalet torde tillhöra undantagsfallen men skulle kunna tänkas in-

[61] Åtskillnaden medför bl a att preskriptionsregler som kan tillämpas på basavtalet inte inverkar på rembursen, jfr WM 1971 s 385, även i BGHZ 55 s 340.

[62] Jfr den ingående behandlingen av flera gäldenärer hos *Rodhe*, Obligationsrätt s 617 ff. Jfr *Houin-Rodière* s 247, *Larenz* vol I s 430 ff och *Ussing* fr a s 293. Jfr den diskussion som förs hos *Angersbach* s 127 och *Hahn* s 45 ff med avseende på remburser.

Därvid skulle man naturligtvis också kunna tänka sig att läget är något olika beträffande olika typer av remburser. Jfr *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 157 f, *Reichardt* s 18; *Liesecke* i WM 1960 s 211 och i WM 1976 s 259. Jfr även WM 1956 s 753, *Davis*, The law relating to commericial letters of credit s 48 ff och *Gutteridge & Megrah* s 34 ff.

Arntzen s 527 uttrycker förhållandet sålunda: »Ved at en bank trer in i kjøperens betalingsplikt, . . .»

träffa om säljaren av någon anledning skulle föredra att få betalt av och hos köparen hellre än av sin bekräftelsebank.

En utgångspunkt är, att den ursprunglige betalningsgäldenären blir fri från sin betalningsskyldighet om parterna avtalat att han genom att låta öppna rembursen skall vara det. Även om parterna inte träffat något klart avtal på denna punkt kan motsvarande resultat nås tolkningsvägen m m, och ifall det finns ett handelsbruk eller sedvänja av en sådan innebörd osv. Den uppfattningen har framförts, att betalningsgäldenär, som låtit öppna avtalad remburs, därigenom har fullgjort sin betalningsskyldighet.[63] Å andra sidan leder en jämförelse med förhållandena vid borgen och bankgaranti till, att rembursen skall säkra betalning, inte i förekommande fall beröva betalningsborgenären dennes ursprungliga rätt enligt basavtalet. Här skulle den avgörande skiljelinjen mellan rembursen och borgen kunna tänkas spela en viss roll, nämligen att borgensåtagandet är avhängigt av basavtalet, medan i rembursen basåtagandet transformerats till att i stället avse presentation av specificerade dokument. Som visats konstrueras bankgarantier ofta på ett sätt, som i det här avseendet gör att de är snarlika den oåterkalleliga rembursen. Nu kan man mycket väl tänka sig att situationen skall bedömas på olika sätt under olika förhållanden.

Det är givet att parterna i efterhand kan komma överens om att betalningsborgenären skall få betalt direkt av den ursprunglige gäldenären, trots att remburs avtalats och öppnats, varvid den senare i sin tur får träffa en uppgörelse med banken. Om ett sådant avtal inte träffats kan den här diskuterade frågan emellertid uppkomma av olika skäl. Banken vägrar betala, då den inte anser att de presenterade dokumenten svarar mot kraven i rembursen. Banken förhindras att betala av yttre skäl – valutaföreskrifter och likn. Banken kan inte betala på grund av att den numera saknar ekonomiska resurser.

Om man väljer den första situationen som utgångspunkt skulle man kunna tillämpa följande resonemang.

Beneficienten har i köpavtalet betingat sig betalning genom remburs. Ifall banken vägrar betala p g a att dokumenten inte motsvarar föreskrifterna i rembursen bör en sådan dispyt först lösas med banken, dvs man måste först fastställa om bankens betalningsinvändning är befogad. Skulle en domstol anse att banken härvid gjort en felbedömning, blir banken skyldig att betala beneficienten. I annat fall återstår för säljaren att ta upp en diskussion under köpavtalet med köparen. Därvid får parterna naturligtvis diskutera med utgångspunkt från dessa förutsättningar. Givetvis behöver köpavtalets förutsättningar och villkor inte i detalj vara desamma som de som reglerar rembursen. Samtidigt förlorar i ett sådant fall säljaren den stora fördelen med en oåterkallelig remburs, nämligen att slippa behöva gå in i en dispyt med köparen. I dispyten med banken gäller huvudfrågan om betalningsborgenären uppfyllt rembursvillkoren, medan i det senare fallet det blir fråga om att avgöra om prestationsåtagandet under basavtalet uppfyllts.

[63] Så exempelvis *Canaris*, Anm 460 med hänvisning till att rembursen öppnats i säljarens/beneficientens intresse.

När det gäller att bankens betalningsskyldighet kommer i konflikt med förbud från myndighet beträffande betalningen eller att betalningen på annat sätt omöjliggjorts av yttre omständigheter kan banken tänkas hänvisa till en force majeureklausul, varigenom den i vissa fall kan befrias från följderna av det inträffade. Här kan emellertid som visats särskilda konflikter uppkomma.[64] Köpavtalet och nationella rättsregler kan också under vissa omständigheter befria betalningsgäldenären i basavtalet från sina skyldigheter enligt detta avtal.

Förhållandena framstår som åtminstone delvis annorlunda ifall banken p g a bristande betalningsförmåga inte kan betala. Vanligtvis öppnar banken rembursen inom ramen för uppdragsgivarens kreditlimit i banken. Inbetalning av beloppet eller betalning à conto sker normalt först när dokumenten presenteras resp när en växel under rembursen förfaller. Oavsett om köparen kontant inbetalar rembursbeloppet till banken, banken belastar köparens checkräkningskredit eller en växel utgör en del i remburstransaktionen kan det givetvis inträffa, att banken i slutskedet inte kan fullgöra betalning till beneficienten. Kan beneficienten i så fall vända sig till köparen direkt för att få betalt trots att denne fullgjort den förpliktelsen enligt köpavtalet att han låtit öppna rembursen?

Beroende på förhållandena i samband med rembursen kan situationen framstå på olika sätt för de inblandade parterna. Har köparen kontant inbetalat beloppet till den öppnande banken, och banken sedan inte kan fullgöra betalningen till beneficienten, kan betalningsgäldenären i basavtalet hävda, att han fullgjort sin skyldighet att öppna rembursen och därmed också sin betalningsskyldighet. På betalningsborgenärens uppmaning har han låtit öppna rembursen och gjort en inbetalning till banken. I synnerhet, om betalningsborgenären själv utpekat den bank med vilken rembursen öppnats kan resonemanget förefalla bestickande, eftersom den ursprunglige betalningsgäldenären i annat fall skulle bli tvungen att betala två gånger.

Om några medel inte betalats till banken utan denna medger uppdragsgivaren särskild kredit mot säkerhet i exempelvis betalningsdokumenten eller om banken utfäster sig att betala under rembursen beroende på en tidigare medgiven checkräkningskredit framstår situationen något annorlunda. Fortfarande får inte beneficienten betalt, eftersom banken är på obestånd, men samtidigt förlorar inte den ursprunglige betalningsgäldenären något, eftersom han knappast kan bli skyldig att till banken betala ett belopp som aldrig utbetalats av banken.

Skulle uppdragsgivaren öppna ett särskilt konto i eget namn med banken och där insätta de medel som banken sedermera mot beneficientens presentation av remursenliga dokument skall betala ut förändras situationen ytterligare.

Om slutligen remburstransaktionen på något sätt är förknippad med en växeltransaktion, där banken i sista hand är betalningsansvarig får problemen en annan nyans.

[64] Jfr exempelvis med situationen i *Trendtex Trading Corporation v Central Bank of Nigeria* [1977] 1 Lloyd's Rep 581.

Oavsett att de olika relationerna kan framstå på olika sätt beroende på omständigheterna skulle huvudfrågan kunna ses som om öppnandet av rembursen snarare har karaktär av betalning än av säkerhet. Skulle det nämligen förhålla sig så, att den ursprunglige betalningsgäldenären genom att låta öppna rembursen fullgjort sin betalningsskyldighet har beneficienten endast ett krav mot banken under rembursen. Samtidigt kan de nämnda situationerna komma att lösas på olika sätt.

I svensk rätt skulle man kunna tänka sig, att lagen om redovisningsmedel kom till användning, så att banken höll de inbetalade pengarna avskilda för beneficientens räkning, varvid denne skulle kunna kräva att få ut de aktuella medlen i bankens konkursbo. I praktiken torde det dock vid remburs sällan vara fråga om medel som hålls avskilda för klientens räkning. Pengar torde alltid gå in i bankens tillgångar (på särskilt rembursfordringars konto) och avräkning ske. I så fall torde man principiellt ha att göra med en fordringsrätt som ej är förknippad med separationsrätt.[65] Lika lite torde då inbetalaren ha separationsrätt i belopp som sätts in på ett konto, som öppnas i hans namn och spärras till säkerhet för banken.

Låt mig först diskutera frågan om den ursprunglige betalningsgäldenären genom att låta öppna rembursen skall anses ha fullgjort sin betalningsskyldighet, för att därefter ta upp frågan om rembursen skall anses suspendera den ursprunglige betalningsgäldenärens betalningsskyldighet eller om beneficienten kan vända sig mot vilkendera han vill av köparen och banken.

Finns det några skäl att jämställa öppnandet av rembursen med fullgjord betalning?[66] För det första kan man konstatera, att det normalt är betalningsborgenären som kräver, att remburs skall öppnas – ev med undantag av de fall då myndighet uppställer krav härpå. Om betalningsborgenären utpekat både öppningsbank och bekräftelsebank kan man ev hävda, att han därigenom gjort klart, att han i stället för den ursprunglige betalningsgäldenären vill ha de utpekade bankerna som gäldenärer. Med ett sådant resonemang skulle det vara fråga om gäldenärsbyte utan betalningsansvar för den ursprunglige betalningsgäldenären. Då parterna i basavtalet avtalat om betalning genom remburs torde det dock inte annat än möjligen under speciella omständigheter vara fråga om ett gäldenärsbyte. Rembursen skall ju ge betalningsborgenären större ekonomisk säkerhet. På motsvarande sätt gäller ju vid borgen att huvudgäldenärens förpliktelse kvarstår. Borgensmännens oförmåga att betala befriar inte huvudgäldenären från dennes betalningsskyldighet. Visserligen innebär bankens åtagande en *självständig*, primär betalningsförpliktelse och på så sätt skulle större vikt kunna läggas vid den aspekten att det är fråga om gäldenärsbyte. Reglerna för borgen är i

[65] Beträffande redovisningslagen se bl a *Walin*, Separationsrätt s 84 ff fr a s 90 ff.
Davis, The law relating to commercial letters of credit s 92 ff och 61 ff framhåller, att det knappast finns några vägande skäl varför bankens borgenärer borde ha anspråk på de penningmedel som är avsedda som betalning för gods.

[66] I tysk rätt har remburs betecknats som en »Zahlungsmodalität», jfr WM 1956 s 753, i Frankrike som »simplement un moyen de paiement» – jfr DMF 1972 s 371 och i engelsk som »conditional payment».

och för sig inte omedelbart tillämpliga på remburs eftersom vissa grundläggande skillnader finns mellan instituten, men övervägande skäl synes tala för att borgenären inte kommer i ett sämre läge p g a att han valt att betinga sig tilläggssäkerhet. En ändamålsbedömning av rembursen synes leda till, att betalningsgäldenären inte genom att öppna avtalad remburs kan anses ha fullgjort sin betalningsskyldighet, med mindre särskilda omständigheter talar för det motsatta, exempelvis att det kan anses särskilt avtalat att öppnad remburs skall utgöra slutlig betalning eller det finns ett handelsbruk av sådan innebörd. Både rättspraxis och doktrin ger stöd för denna uppfattning.[67] I nordisk rätt har denna fråga varit uppe till bedömning i något fall.

I UfR 1925 s 846 refereras följande fall: En avistaremburs (kontantremburs) hade öppnats av en amerikansk köpare till förmån för en dansk säljare. Rembursen skulle betalas i dollars. Säljaren som presenterade dokumenten hos den danska bank, där rembursen var disponibel, fick täckning genom en check, som banken hade dragit på sin amerikanska bankförbindelse. Den danska banken inställde sina betalningar, innan checken lyftes i USA. Säljaren gjorde ansvar gällande gentemot köparen men fick inte medhåll. Säljaren hade nämligen krav på kontanter. När han i stället godtog täckning med en dollarcheck gjorde han det på egen risk.[68]

Enligt fransk och tysk doktrin anses säljaren trots rembursen kvarstå i sin rätt att vända sig direkt mot säljaren[69], och motsvarande förhållande råder i USA, där sec 2–325 (2) UCC lyder:

»The delivery to the seller of a proper letter of credit suspends the buyer' obligation to pay. If the letter of credit is dishonored, the seller may on seasonable notification to the buyer require payment directly from him.»

Här understryks sålunda, att betalningsborgenären i första hand skall vända sig till banken. Denna regel hade också dessförinnan förankrats i amerikansk rättspraxis. I *Lamborn v Allen Kirkpatrick*[70] skulle betalning för ett parti socker ske genom »confirmed, irrevocable credit». Den bekräftande banken vägrade honorera den tratta

[67] *Hvidt* s 48 f, *Lögdberg* s 62 f och *Palmgren* s 20. Jfr dock *Wijkander* s 175, som snarare förefaller vara av den åsikten, att utgångspunkten bör vara att parterna genom att avtala om betalning genom oåterkallelig remburs, därigenom också normalt avser att betalningsförpliktelsen skall övergå från köparen till banken.

[68] Jfr Rembursretten s 24 f och *Hvidt* s 50.

[69] *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 157, *Krebs* s 77 f, *Liesecke* i WM 1969 s 211 resp WM 1976 s 259 och *Zahn* s 199. Jfr däremot *Canaris,* Anm 460.

[70] 288 Pa 114. Se också *Greenough v Munroe* 53 F 2d 362 (1931). I amerikansk rätt har något rättsfall kunnat tydas i annan riktning, exempelvis *Ornstein v Hickerson* 40 F Supp 305 (1941) Det förefaller som om anledningen till de olika utgångarna i dessa fall berott på att köparen hade erlagt betalning till banken. Jfr *Davis,* The law relating to commerical letters of credit s 54 f. Det är då också viktigt att uppmärksamma Uniform Commercial Code sec 3–802 (1) som stadgar:

»Unless otherwise agreed where an instrument is taken for an underlying obligation.
(a) the obligation is pro tanto discharged if a bank is drawer, maker or acceptor of the instrument and there is no recourse on the instrument against the underlying obligor.»

som presenterades av käranden, varefter denne krävde skadestånd av svaranden. Supreme Court of Pennsylvania avvisade därvid det argumentet, att svaranden genom att ha låtit öppna remburs var befriad från ansvar. I sammanhanget kan också sec 5–117 citeras. Den har överskriften Insolvency of Bank Holding Funds for Documentary Credit:

»(1) Where an issuer or an advising or confirming bank or a bank which has for a customer procured issuance of a credit by another bank becomes insolvent before final payment under the credit and the credit is one to which this Article is made applicable by paragraphs (a) or (b) of Section 5–102 (1) on scope, the receipt or allocation of funds or collateral to secure or meet obligations under the credit shall have the following results:

(a) to the extent of any funds or collateral turned over after or before the insolvency as idemnity against or specifically for the purpose of payment of drafts or demands are entitled to payment in preference over depositiors or other general creditors of the issuer or bank; and

(b) on expiration of the credit or surrender of the beneficiary's rights under it unused any person who has given such funds or collateral is similarly entitled to return thereof; and

(c) a change to a general or current account with a bank if specifically consented to for the purpose of indemnity against or payment of drafts or demands for payment drawn under the designated credit falls under the same rules as if the funds had been drawn out in cash and then turned over with specific instructions.

(2) After honor or reimbursement under this section the customer or other person for whose account the insolvent bank has acted is entitled to receive the documents involved.»

Frågan har också varit uppe till bedömning i några engelska rättsfall.

I ett fall[71] hade en generator tillverkats och sålts. Den såldes vidare till en indisk köpare av svaranden. Banken som öppnat en oåterkallelig remburs, vägrade honorera kärandens växel. Käranden stämde svaranden, som emellertid hävdade dels att inget köpavtal kommit till stånd, dels att han bara var ombud för den indiska firman. Domstolen godtog dock ej dessa argument och uttalade bl a:

»I do not think there is any evidence to establish, or any inference to be drawn, that the draft under the letter of credit was to be taken in absolute payment. I see no reason why the plaintiffs . . . should not look to the defendants, as buyers, for payment.»[72]

[71] *Newman Industries Ltd v Indo-British Industries Ltd* [1956] 2 Lloyd's Rep 219. Av andra skäl fick fallet en annan utgång i Court of Appeal [1957] 1 Lloyd's Rep 211. Jfr också *Davis*, op cit s 52 f.

[72] På s 236. Jfr *Trans Trust S.P.R.L. v Danubian Trading Co Ltd* [1952] 2 Q.B. 297 där Denning L J på s 305 uttalade: »A banker's confirmed credit is a different thing from a payment.»

Maran Road Sawmill v Austin Taylor & Co Ltd.[73] rör också frågan om banks insolvens i samband med en remburstransaktion.

I detta fallet kom en »merchant banker» på obestånd. Dokument utlämnades i utbyte mot accept. Trassenten kom att bli betalningsansvarig i samband med att växeln inte löstes. Käranden hade skeppat godset och förväntade betalning, och svaranden som betecknades som kärandens »agents» hade betalat banken för att denna skulle kunna möta sin betalningsskyldighet som acceptant.

Domstolen menade att föreskriften i ett kontrakt rörande betalning genom remburs – liksom betalning genom check – utgjorde villkorad betalning. Ifall banken ej betalade borde säljaren drabbas av en sådan förlust. Någon slutlig betalning hade därför ej skett genom att banken fått medel[74]

I *W J Alan & Co Ltd v El Nasr Export and Import Co*[75] uttalade Lord Denning bl a:

»In the ordinary way, when the contract of a sale stipulates for payment to be made by confirmed irrevocable letter of credit, then, when the letter of credit is issued and accepted by the seller, it operates as conditional payment of the price. It does not operate as absolute payment.»

Stephenson L J uttalade i samma fall:

»If the confirming bank has defaulted, the sellers might not have been prevented by having agreed to the letter of credit and to payment of the price by the bank from looking to the buyers either for the price agreed in the contract of sale or for damages for breach of their contractual promise to pay the letter of credit. For the buyer promised *to pay* by letter of credit, not to provide by a letter of credit a source of payment which did *not* pay.»

Den oåterkalleliga rembursen har i här aktuellt avseende även diskuterats i *E D & F Man Ltd v Nigerian Sweets & Confectionery Co Ltd*[76], där korrespondentbanken blev insolvent.

[73] [1975] 1 Lloyd's Rep 156.

[74] Hänvisas kan vidare till den ingående diskussionen i det australiska fallet *Saffron v Société-Minière Cafrika* (1958) 100 C.L.R. 231, där domstolen på s 244 f bl a uttalade:

»It would in any event be wrong to consider the question without regard to the kind of letter of credit for which the contract provides. A provision for payment by revocable letter of credit could hardly be regarded in any circumstances as negativing payment in the event of revocation. At the other end of the sale a provision for payment by irrevocable and confirmed letter of credit which in words taken from *Gutteridge & Megrah, on The Law of Banker's Commercial Credits*, (1955) p 13, is »an absolute undertaking by the banker to honour all drafts complying with the terms of the instrument creating the credit, subject only to limitations as to the amount and the period of time for which it is to be available», might perhaps not unreasonably be regarded as a stipulation for the liability of the confirming bank in place of that of the buyer. Where the stipulation is for an irrevocable but not confirmed credit there would be less reason for regarding the provision of the credit as being all that is required by the buyer in any circumstances.»

Fallet diskuteras utförligt hos *Ellinger* s 139 ff.

[75] [1972] 1 Lloyd's Rep 313.

[76] [1977] 2 Lloyd's Rep 50, jfr JBL (jan) 1978 s 72 f.

Man, som var sockerhandlare i London har sålt en kvantitet socker till svaranden, som hade affärsverksamhet i Nigeria. Avtalet var på c & f-basis Lagos/Agapa och betalning skulle ske »cash against documents on first presentation in London». Huvudaktieägaren i Nigerian Sweets ägde också merparten av aktierna i ett»confirming house» och en »merchant bank» med namnet Merchant Swiss Ltd med kontor i London. Denna bank öppnade en oåterkallelig remburs till förmån för säljaren och parterna kom överens om att betalning skulle ske genom »90 days drafts» som dragits på denna bank. Ingenting uttalades om att rembursen skulle utgöra »absolute payment». Merchant Swiss Ltd accepterade dokumenten och sände dem vidare till köparen som fick ut godset i Nigeria. Köparen remitterade därefter pengar till banken i London. Banken hade inte formellt accepterat de trattor som dragits av säljaren på den men hade kommit överens om tidpunkten för betalning av trattorna. Detta var inget ovanligt utan så hade gjorts tidigare mellan parterna. I detta fall betalade banken emellertid inte fastän den erhållit pengar från köparen, eftersom den hade »gone into a creditor's voluntary winding up.» Därpå krävde säljaren betalt direkt från köparen. Frågan avgjordes till säljarens fördel genom skiljedom men »arbitrators stated a special case for the decision of the court.»

Domstolen hänvisade till tidigare rättspraxis och uttalade bl a:

»It seems to be clear, particularly since the arbitrators were apparently quoting part of the language used by Lord Denning M R set out above, that they were satisfied that the claimants did not stipulate for the credit to be issued by Merchants Swiss Ltd in such circumstances that it was to be inferred that they looked to that particular bank to the exclusion of the respondents [the buyers].»

Domstolen menade vidare, att när parterna kommit överens om en viss bank som skulle betala under rembursen och inte lämnat nomineringen av bank till köparen, så innebar detta dock inte automatiskt att parternas avsikt varit att betalningen skulle vara absolut. Det var fortfarande fråga om tolkning av parternas avsikt. Härvid utgjorde denna omständighet en faktor men rembursen kunde fortfarande ses som »conditional payment». Domstolen ansåg också, att köparen i det här fallet fortfarande hade betalningsansvar och konstaterade:

»The respondents' [buyers'] liability to the sellers was a primary liability. This liability was suspended during the period available to the issuing bank to honour the drafts and was activated when the issuing bank failed.»

Huvudregeln synes följaktligen vara den, att en öppnad remburs inte utgör fullgjord betalning. Visserligen är det i och för sig hårt för köparen att han i vissa fall kan bli tvungen att betala två gånger. Det skulle dock vara lika orimligt mot säljaren, ifall han inte får betalt. Vanligen utgår köpavtalet från att rembursen skall öppnas av en förstklassig bank, och det är köparens skyldighet att finna den rätta banken. Har å andra sidan säljaren valt bank skulle skälen kunna anses större att lägga över risken för utebliven betalning på honom och betrakta säljarens val som ett krav på gäldenärsbyte. Man kan enligt min mening knappast lägga denna omständighet ensam till grund för en avvikelse från huvudregeln, men den kan innebära en indikation härpå och kan tillsammans med andra faktorer leda till detta resultat. Om man skjuter det mellanmansrättsliga perspektivet i förgrunden kan också konstateras, att öppningsbank eller korrespondentbank knappast kan betraktas som säljarens företrädare, vilket också skulle kunna tala till förmån för huvudregeln. Vidare synes det rimligt, att köparen, ifall beloppet ej inbetalats till banken, kan bli skyldig betala direkt till säljaren i händelse av bankens insolvens. Även här kan olika situationer utskiljas. Ifall en åt uppdrags-

givaren beviljad kredit utnyttjas vid betalning till beneficienten, är naturligtvis köparen skyldig betala banken jämlikt kreditavtalet. Skulle emellertid banken vid presentation av dokument inte ha likvider för att betala beneficienten kan köparen inte bli skyldig att betala banken något för en beviljad, icke utnyttjad kredit.

Som framgår redan av det ovan sagda synes rembursen vidare innebära en suspension av den ursprunglige betalningsgäldenärens betalningsskyldighet. Detta innebär, att beneficienten i första hand måste vända sig till rembursbanken för att få betalt.[77] I HD utslag 22 sept 1978 (NJA 1978 s 560) återfinnes på s 579 bl a ett i detta avseende belysande och enligt min mening helt korrekt uttalande:[78]

»Köpeavtal med villkor om oåterkallelig remburs får – med beaktande av bl a de i HovR:ns utslag återgivna bestämmelserna ur nyssnämnda enhetliga regler – i avsaknad av uttrycklig avtalsföreskrift om annat anses innebära, att säljaren ej kan rikta krav på köpeskilling mot köparen med mindre säljaren sökt erhålla betalning genom rembursen utan att lyckas och misslyckandet ej kan läggas säljaren till last.»

Det sagda innebär också, att köparen, även om han har en kvittningsgill motfordran mot säljaren/beneficienten, inte har möjlighet att få banken att underlåta betala, om rembursenliga dokument presenteras.[79]

När det gäller motsvarande frågeställning i förhållandet mellan öppningsbank och bekräftelsebank kunde det synas rimligt att tillämpa samma resonemang, nämligen, att beneficienten i första hand måste hålla sig till bekräftelsebanken. Något entydigt svar synes inte stå att få beträffande detta spörsmål, men av vissa uttalanden i doktrinen framgår att beneficienten kan ha en valrätt.[80] I det ovan nämnda svenska HD-fallet fann HD, att beneficienten i första hand måste vända sig till bekräftelsebanken.

[77] Av Mc Nair J:s uttalande i *Soproma S.p.A. v Marine & Animal By-Products Corporation* [1966] 1 Lloyd's Rep 367 på s 385 framgår att han menar, att huvudregeln i sammanhanget är, att rembursen medför, att varken säljaren kan kräva köparen på betalning direkt eller köparen må betala direkt till säljaren. Jfr bl a *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 159, *Krebs* s 77 f, *Reichardt* s 18, *Hvidt* s 50 och *Lögdberg* s 63. Jfr också RGZ 31 s 109. i NJA 1928 A nr 378 ålades rembursbank och uppdragsgivare solidariskt ersättningsansvar gentemot förfördelad beneficient.

[78] Se däremot *Wijkander* s 176.

[79] *Hvidt* s 133 och *Palmgren* s 40 hävdar på goda grunder, att en sådan kvittningsrätt inte föreligger. Jfr resonemanget hos *Lögdberg* s 92 och nedan s 309 ff.

[80] Av *Gutteridge & Megrah* s 68 synes indirekt framgå, att beneficienten kan välja att vända sig antingen mot bekräftelsebanken eller öppningsbanken. I tysk rätt förefaller doktrinen betrakta öppningsbankens och bekräftelsebankens skuld som en »echte Gesamtschuld» varvid beneficienten kan vända sig till vilkendera av bankerna han önskar, se bl a *Angersbach* s 127, *Hahn* s 47, *Wiele* s 32. Jfr också *Zahn* s 158.

~~Ms 839~~ Ms 1036

5.4 ÖVERLÅTELSE AV REMBURS

5.4.1 Allmänt

Under utvecklingen av rembursinstitutet gjordes, som nämnts, en gång skillnad mellan »general och special letters of credit».[81] Den förra typen var avsedd att leda till att den som företedde handlingen fick betalt av den som han presenterade den för. Den som skrivit under handlingen var därvid skyldig att betala åter till den som betalat. Den senare typen var adresserad till en viss person, och den som undertecknat handlingen hade bara en förpliktelse gentemot denne.

Dessa typer av kreditbrev, som vid sidan av sin funktion att hjälpa innehavaren att få kontanter även tjänade som introduktionsbrev i affärssammanhang, försvann i takt med att bankerna i allt högre grad kom att ta över kreditgivningen och har i modern tid fått en vidareutvecklad motsvarighet i resechecken.[82] Adressaten – beneficienten – är den enda person som är legitimerad att åberopa sig på de åtaganden som framgår av rembursen. Detta får samtidigt till följd att banken endast har skyldighet att betala till beneficienten förutsatt att denne presenterar dokument som motsvarar villkoren i rembursen. Det krävs sålunda en särskild överlåtelseförklaring – uttrycklig eller konkludent – för att någon annan än den angivne beneficienten skall få rätt att åberopa sig på rembursen.

Den gamla »special letter of credit» har i sin vidareutvecklade form närmast sin motsvarighet i rembursen.

Den oåterkalleliga rembursen innebär, att banken åtagit sig att betala beneficienten mot dennes prestation. Beneficienten är sålunda, om detta krav uppfylls betalningsberättigad gentemot banken och legitimerad att erhålla betalningen.[83] Därigenom kan banken också med befriande verkan erlägga betalningen till denne.

För det första bör understrykas, att rembursen inte är ett omsättningsdokument.[84] Detta innebär, att en överlåtelse av själva rembursen inte i sig har någon ef-

[81] Se bl a *Ellinger,* Standby letters of credit s 605 och *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 484. Jfr ovan s 29.

[82] *Ellinger*, op cit s 605 f.

[83] Jfr *Rodhe,* op cit s 166 ff.

[84] *Gutteridge & Megrah* s 157: »A credit is not a negotiable instrument, and transfer of the letter by way of endorsement or delivery will be inoperative so far as the vesting of any rights in the transferee is concerned.» För en översikt av utvecklingen se *Hahn* s 30 ff och *Kozolchyk,* op cit s 484 ff. Se även *Harfield,* Bank credits s 179 ff, *Peters* s 1036, *Hamel,* Banque et opérations s 636 och *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 396. Jfr däremot *G Marais,* Du role s 135 ff.

fekt med avseende på till vem banken skall betala.[85] Rembursen som dokument saknar sålunda legitimationsverkan.

Härvid bör man hålla i minnet, att även om banken inte har någon anledning att fråga efter vem som är beneficient, så länge rembursvillkoren uppfylls så kan köparen ha intresse av att känna till beneficientens/säljarens identitet. Det är ju med denne avtalet träffats och köparen kan ev ha skäl att motsätta sig något annat.[86]

Med denna juridiska utgångspunkt för ögonen kan samtidigt konstateras, att ett ökande antal handelsvägar och mellanhänder i internationell handel lett till önskemål om vidgade möjligheter att på olika sätt utnyttja rembursen i flera relationer än i de aktuella partsrelationerna.

Det är relativt vanligt, att den som skall öppna remburs i sin tur är beroende av att kunna erbjuda remburs som säkerhet under ett anslutande avtal. Det kan exempelvis röra sig om en cif-försäljning, där säljaren betingat sig betalning genom oåterkallelig remburs. Som befraktare kan han i sin tur möta kravet från rederiet, att fraktbetalningen skall ske genom oåterkallelig remburs – vilket förekommer i praktiken om än inte särskilt ofta. Säljaren/befraktaren kan då på olika sätt försöka utnyttja den remburs som ställts i anslutning till köpavtalet för att säkerställa rederiets fraktkrav. Det är på motsvarande sätt inte ovanligt, att den exportör, som av sin köpare kräver remburs inte är producent av varan, utan denna har anskaffats från annat håll, varför exportören kan ha behov av att utnyttja den remburs där han står som beneficient till att arrangera ekonomisk säkerhet för sin leverantör. Eftersom en överlåtelse av rembursen i sig inte medför någon särskild juridisk effekt i här åsyftat avseende[87] uppkommer frågan i vad mån och i så fall på vilket sätt rembursen kan bereda beneficienten en möjlighet att skapa en sådan säkerhet för sin leverantör, för redaren osv. Kan följaktligen institut av typ cession eller »fullmaktsförfoganden» användas i samband med remburs och vilka andra möjligheter finns?

Ovan har i olika sammanhang nämnts några juridiska begreppsbildningar och konstruktioner, vars tillämplighet och ändamålsenlighet på och i samband med remburs diskuterats. Vid en belysning av rembursen i det nu aktuella avseendet framträder åter de tidigare berörda resonemangen. Härvid uppkommer då dels frågan hur man

[85] I amerikansk rättspraxis har också en remburs till förmån för en viss person ansetts som »non-assignable», se *Eriksson v Refiners Export Co* 35 NYS 2 d 829, jfr *Harfield*, op cit s 181. I *Old Colony Trust Co v Continental Bank* 288 F 979 (SDNY 1921) ansågs dock en bank, som godtagit rembursen som säkerhet, ha rätt att utnyttja rembursen, då rembursvillkoren uppfylldes. Det är knappast troligt, att en amerikansk domstol i dag skulle ha kommit fram till samma resultat, jfr *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 484.

[86] *Harfield*, Bank credits s 180, *Liesecke* i WM 1976 s 261. Jfr däremot i fransk rätt *G Marais*, Du crédit confirmé (1945) para 19: »Qu'importe à l'acheteur la personne du bénéficiáre pourvu qu'il recoive les documents afférents aux marchandises convenues.» *Marais* ändrade (1953) para 20 sin uppfattning.

[87] F ö är det inte alls säkert, att beneficienten är särskilt intresserad av att i den meningen överlåta rembursen, som då innehåller flera uppgifter som han kan föredra att undanhålla sin leverantör (pris, köpare, m m).

praktiskt söker nå godtagbara lösningar, dels spörsmålet hur dessa lösningar förhåller sig till det aktuella rättssystemets ramar.

Även om rembursen inte är ett omsättningsdokument kan man fråga sig, om den ändå på något sätt kan överlåtas, om man på något sätt kan använda den som säkerhet i en ny relation eller om en effektiv överlåtelse kan uppnås på annat sätt. Beroende på den väg som väljs kan olika kollisioner uppkomma mellan det eftersträvade praktiska resultatet och existerande rättsliga ramar.

Den största svårigheten hänger naturligtvis samman med att det i flera rättssystem inte anses möjligt för parterna att avtalsvägen genomföra sakrättsligt effektiva dispositioner. På motsvarande sätt synes även den principen ha relativt allmän spridning, att man inte utan vidare avtalsvägen kan tillskapa omsättningspapper i juridisk mening, utan att därför i allmänhet bör krävas lagstiftning.[88] Samtidigt bör uppmärksammas, att i kommersiella förhållanden parterna ofta nöjer sig med juridiskt mera obestämda företeelser av typ »negativklausuler» och »letters of undertaking».[89]

5.4.2 Hur kan överlåtelse ske?

Problemen är sålunda, att vid ekonomisk verksamhet, där flera olika parter blir inblandade, olika fordringar förfaller vid olika tidpunkter, och om inte tillräckligt med likvida medel finns, uppstår följaktligen ett behov av kredit. Problemet är givetvis inte alls speciellt i samband med rembursen utan är väl känt i många olika sammanhang och de i praktiken valda lösningarna kan skifta beroende på omständigheterna.

Ovan har vissa regler rörande gäldenärsbyte resp borgenärsbyte diskuterats med utgångspunkt från relationen mellan det grundläggande basavtalet och remburstransaktionen. När det gäller nästa steg, nämligen frågan om den remburs, som skall öppnas resp redan har öppnats, på något sätt kan användas som säkerhet eller för att överlåtas måste förhållandena bakom denna diskussion åter uppmärksammas.[90]

Om den ursprunglige beneficienten på något sätt vill utnyttja rembursen till förmån för en andrahandsbeneficient kan man tänka sig olika förfaranden. Rembursen kan transfereras utan förändringar, varvid de dokument som den slutlige beneficienten presenterar kan sändas vidare direkt till öppningsbanken. Överföringen kan också ske på så sätt att den ursprunglige beneficienten endast gör mindre ändringar i villko-

[88] *Schmitthoff,* C.T. document s 140 ff. Jfr *Grönfors,* Container bills of lading s 187 ff.

[89] Med »negativklausul» avses att ett företag lovar, att avstå från en viss åtgärd, exempelvis att pantsätta viss egendom utan kreditgivarens godkännande. Jfr *Bylund* s 113 ff och *Rodhe,* Obligationsrätt s 164 ff. »Letter of undertaking», »letter of responsibility» m fl uttryck förekommer som beteckning på olika företeelser bl a på ett ibland tämligen oprecist uttalande från ett företag, vari förklaras att »företaget har som policy att inte låta sitt dotterbolag gå i konkurs» eller uttalanden av något mer förpliktande innebörd. Jfr redogörelsen om »Letters of Responsibility» i International Business Lawyer 1978 s 288 ff.

[90] I engelsk och amerikansk rätt har frågan om »transfer» resp »assignment» i det här sammanhanget diskuterats bl a hos *Finkelstein* s 143 f, *Gutteridge & Megrah* s 158, *Harfield,* Bank credits s 179 ff och *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 498 ff.

ren med avseende på priset, och skeppningstiden och rembursens giltighetstid. Man skulle också kunna tänka sig att en överlåtelse förknippas med helt nya villkor. En annan utväg vore, att rembursen i och för sig inte är överlåtbar, men att beneficienten instruerar den bank som skall betala under rembursen att när dokumenten presenteras i stället betala direkt till en annan nominerad person. UCP innehåller i art 46 och 47 bestämmelser om sådana åtgärder.

Man måste i det sammanhanget beakta dels nationella regler, dels UCP, dels ock praktiska förfaranden i samband med remburs. Det är då givet, att problem kan uppkomma i synnerhet när det gäller huruvida en transaktion är sakrättsligt skyddad. Härvid måste en noggrann prövning ske beträffande förhållandena i det individuella fallet. UCP har i sina successiva revideringar kommit att innehålla alltmera preciserade regler om överlåtelse. I 1974 års revision ägnas avsnittet E åt överlåtelse, varvid art 46 reglerar vad som benämns »överlåtbar remburs» och art 47 föreskriver: »Det förhållandet, att en remburs inte angetts som överlåtbar påverkar inte beneficientens rätt att överlåta likviden för en sådan remburs i enlighet med tillämplig lag.» Detta senare stadgande ger vid handen, att UCP:s regler om överlåtbar remburs inte alls avser att i övrigt minska utrymmet för de av parterna önskade dispositionerna i den mån de tillåts under nationell rätt.

5.4.3 Cession i svensk belysning

Den här förda diskussionen avser alltså att belysa de speciella rembursrättsliga frågeställningarna mot en bakgrund av allmänna rättsliga principer varvid svensk rätt kan tas som ugångspunkt.

Det praktiska syftet bakom att göra rembursen överlåtbar är som nämnts att en säljare skall kunna direkt överlåta hela eller en del av rembursen, eller en del av eller hela rembursbeloppet till sin borgenär.

»Om rätten till prestation genom cession övergått till ny borgenär, är denne rätt mottagare i förre borgenärens ställe.»[91]

I svensk rätt är utgångspunkten, att tradition av egendom ger sakrättsligt skydd för förvärvaren. Vid överlåtelse eller pantsättning av fordran krävs i stället för tradition normalt denuntiation.[92] Härvid finns vissa skyddsregler för fångesmannens borgenärer, exempelvis vissa bestämmelser om återvinning i konkurs.

Skuldebrevslagen utgår i 31 § 1 st från att överlåtelse av enkelt skuldebrev är gäl-

[91] *Rodhe,* Obligationsrätt s 134.

[92] Exempelvis *Håstad,* Komp s 107 f och 131 ff. När det gäller pantsättning av fordran se för norsk del exempelvis *Brækhus,* Factoring. I engelsk och amerikansk rätt anses normalt en kontraktsfordran överlåtbar. Denuntiation behövs i allmänhet inte för skydd mot överlåtarens borgenärer, som i stället kan skyddas därigenom att överlåtelse som avser att undanhålla borgenärerna egendom (defraud creditors) inte anses gällande om inte förvärvaren givit fullgod ersättning (valuable consideration) och varit i god tro, jfr *Cheshire* s 469 och *Hanbury* s 243.

lande mot överlåtarens borgenärer om gäldenären underrättats om åtgärden av överlåtelsen eller den till vilken överlåtelsen skett.[93]

Sedan skuldebrevslagen fastslagit denna princip har frågan om säkerhetsöverlåtelse fått mindre betydelse. Förfoganden sker på olika sätt och under olika rubriker, och det är inte ovanligt att man i stället för en överlåtelse »befullmäktigar» den betalningsberättigade att lyfta det avtalade beloppet hos gäldenären. Det kan i vissa fall vara förknippat med en del problem att juridiskt fixera innebörden i en sådan »lyftningsfullmakt», men i den mån det klart är fråga om en överlåtelse bör därå tillgängliga regler vara användbara.[94]

Utgångspunkt för överlåtelse eller pantsättning är att den överlåtna fordringen skall vara intjänad av överlåtaren vid överlåtelsen, varvid de enligt NJA 1966 s 97 inte spelar någon roll om fordringen förfallit till betalning eller inte. Läget kan anses mera osäkert om det överlåtna beloppet inte var intjänat vid överlåtelsen. Det rättsliga läget har på denna punkt varit något oklart i svensk rätt.[95]

I NJA 1973 s 635 fann HD, att överlåtelse av en ännu inte intjänad entreprenadfordran har verkan även mot överlåtarens (pantsättarens) borgenärer – dvs någon ny transport och denuntiation behövs inte efter intjänandet. HD tillade dock, att verkan mot borgenärerna inte kan anses ha inträtt förrän efter hand som tillgodohavandet intjänats.

Om intjänandet sker före utmätningen eller konkursen är den som fått överlåtelsen säkerligen skyddad mot borgenärerna, frånsett möjligheterna till återvinning. Om fordringen däremot inte intjänats, så är den därefter förfallna fördringen i och för sig giltig i förhållande till borgenärerna men torde oftast sakna något ekonomiskt värde.[96]

5.4.4 Överlåtelse av remburs eller av rembursbelopp

Man kan följaktligen tänka sig många vägar för att de eftersträvade effekterna skall uppnås, metoder som tar sig olika uttryck. Dessa leder till något varierande resultat och regleras på olika sätt.

[93] Frågan om denuntiationens betydelse vid överlåtelse av fordringar i samband med remburs se UfR 1970 s 723.

[94] *Håstad,* Betalning genom fordringsöverlåtelse, *Karlgren,* Säkerhetsöverlåtelse s 16 ff. Frågan om s k lyftningsfyllmakter har aktualiserats i flera fall, exempelvis i NJA 1942 s 321, NJA 1951 s 282, NJA 1958 s 478, NJA 1966 s 97, NJA 1969 s 27, NJA 1973 s 635. Jfr även *Hessler* i SvJT 1972 s 789 ff. I engelsk rätt där frågan om överlåtelse avgörs med hänsyn till avsikten och inte de begrepp som används, kan vissa problem också uppkomma när det gäller att skilja mellan fullmakt och överlåtelse. *Corbin* s 423 uttalar att »an assignee is not an agent». Viss ledning kan möjligen hämtas i om det framstår som om mottagaren skall vara den verklige innehavaren av rätten; skall han det, är det inte fullmakt utan överlåtelse. Ibid no 36. Jfr *Cheshire* s 461.

[95] *Håstad,* op cit s 18.

[96] Jfr *Håstad,* Komp s 143.

Art 46 i UCP öppnar möjlighet för banken att betala rembursbeloppet i den första rembursen eller del därav till någon annan än den ursprunglige beneficienten (andrahandsbeneficient). Härigenom har man i UCP till någon del försökt motverka de negativa konsekvenserna av att betalningsskyldigheten under rembursen är förknippad bara med den ursprungligen utpekade beneficienten. De juridiska problem som tidigare varit förknippade med överlåtbarhet i samband med rembursen har delvis eliminerats genom de kompletteringar och preciseringar som skett i UCP i samband med de senaste revisionerna.[97]

För att rembursen skall vara transferabel måste köparen redan från början klargöra överföringsavsikten i rembursvillkoren, vilket skall ske genom att rembursen betecknas som »överlåtbar» (transferable). Beneficienten kan därefter överlåta rembursen på andrahandsbeneficienten, som ofta är en underleverantör. Jämlikt art 46 d kan rembursen överlåtas endast om den betecknas på detta sätt, och uttryck av typ »transportabel (assignable)» eller »överförbar (transmissible)» skall inte användas. Det har åtminstone tidigare förekommit, att till beneficientens namn läggs orden: »och/eller order» för att uttrycka att rembursen skall vara transferabel, men detta synes inte vara tillfyllest enligt UCP.

I amerikansk rätt föreskriver UCC i sec 5–116 rubricerad »Transfer and assignment» följande i här aktuellt avseende:

»(1) The right to draw under a credit can be transferred or assigned only when the credit is expressly designated as transferable or assignable.

(2) Even though the credit specificially states that it is nontransferable or nonassignable the beneficiary may before performance of the conditions of the credit assign his right to proceeds. Such an assignment is an assignment of a contract right under Article 9 on Secured Transactions and is governed by that Article except that

(a) the assignment is ineffective until the letter of credit or advice of credit is delivered to the assignee which delivery constitutes perfection of the security interest under Article 9; and

(b) the issuer may honour drafts or demands for payment drawn under the credit until it receives a notification of the assignment signed by the beneficiary which reasonably identifies the credit involved in the assignment and contains a request to pay the assignee; and

(c) after what reasonably appears to be such a notification has been received the issuer may without dishonor refuse to accept or pay even to a person otherwise entitled to honor until the letter of credit or advice of credit is exhibited to the issuer.

[97] Flera försök har gjorts att karaktärisera överlåtelse av rembursen i förhållande till den juridiska begreppsapparaten, se fr a *Hahn* s 53 ff men också *Canaris* Rdnr 440, *Liesecke* i WM 1976 s 261 f, *Peters* s 1037 f, *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 343 f och *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 484 ff. Frågan behandlas också men från något mera »praktiska» utgångspunkter hos *Bontoux,* Considération s 863 ff, *Gutteridge & Megrah* s 156 ff, *Harfield,* Bank credits s 180 ff och *Zahn* s 90 ff.

(3) Except where the beneficiary has effectively assigned his right to draw or his right to proceeds, nothing in this section limits his right to transfer or negotiate drafts or demands drawn under the credit.»

Medan UCP sålunda talar om »transfer» använder UCC »transfer and assignment» som mer eller mindre synonyma. Det framgår också av pkt 2, att »assignment» av remboursen och »assignment of proceeds» är två olika saker. Denna skillnad preciseras också under pkt 2 på så sätt, att den senare typen bestäms som »an assignment of a contract right under Article 9 on Secured Transactions and is governed by that Article» med vissa undantag.

Art 46 i UCP föreskriver beträffande överlåtelse under a:

»En överlåtbar remburs är en remburs, under vilken beneficienten har rätt att instruera den bank, som fått i uppdrag att betala eller acceptera eller vilken bank som helst, som är berättigad att negociera, att banken skall göra rembursen helt eller delvis disponibel för en eller flera andra personer (andrahandsbeneficienter).»

Denna bestämmelse synes i första hand syfta till en precisering av relationen mellan de inblandade bankerna och avtalsparterna i köptransaktionerna, men bestämmelsen får betydelse även utanför den omedelbara partsrelationen under rembursen.

I artikel 46 stadgas vidare:

b. »Bank som anmodats att överlåta en remburs är, vare sig den bekräftat rembursen eller inte, ej skyldig att verkställa överlåtelsen i annan omfattning eller på annat sätt än banken uttryckligen godkänt eller innan dess kostnader för överlåtelsen blivit betalda.

c. Bankkostnaden, som uppkommer genom överlåtelse, skall betalas av den första beneficienten om inte annat angetts.

d. En remburs kan överlåtas endast om den av den öppnande banken uttryckligen betecknats såsom »överlåtbar» (»transferable»). Uttryck som »delbar (»divisible», »fractionable»), transportabel» (»assignable») och »överförbar» (»transmissible») säger ingenting utöver vad som inbegrips i termen överlåtbar och skall inte användas.

e. En överlåtbar remburs kan överlåtas endast en gång. Överlåtelse med delbelopp är dock tillåtna under förutsättning att de sammanlagt inte överstiger det ursprungliga rembursbeloppet och att delleveranser inte är förbjudna; i så fall anses dessa delöverlåtelser tillsammans utgöra en enda överlåtelse. Rembursen får överlåtas endast på samma villkor, som upptagits i den ursprungliga rembursen, dock att rembursbelopp och/eller à-pris får minskas samt giltighetstid och/eller avsändningstid förkortas. Dessutom får uppdragsgivarens namn bytas ut mot den första beneficientens. Om den ursprungliga rembursen däremot uttryckligen föreskriver att uppdragsgivarens namn skall förekomma på något annat dokument än fakturan, måste den föreskriften iakttas.

f. Den första beneficienten har rätt att byta ut andrahandsbeneficientens fakturor mot sina egna belopp ej överstigande vad som föreskrivits i den ursprungliga rembursen och med det à-pris som kan ha föreskrivits i denna. Vid sådant utbyte av fakturor kan den första beneficienten under rembursen disponera över eventuell skillnad mellan sina och andrahandsbeneficientens fakturor. Om en remburs blivit överlåten i avsikt att den första beneficienten skall byta ut andrahandsbeneficientens fakturor mot sina egna men han underlåter att på första anmaning göra sådant utbyte, har den

betalande, accepterande eller negocierande banken rätt att tillställa den öppnande banken de dokument som mottagits under rembursen, inklusive andrahandsbenefi-cientens fakturor, utan vidare ansvar mot den första beneficienten.

g. Den första beneficienten i en överlåtbar remburs har rätt att överlåta rembursen till en andrahandsbeneficient i samma land, eller i ett annat land, om inte rembursen föreskriver annat. Den första beneficienten har rätt att begära, att betalning eller negociering till förmån för andrahandsbeneficienten skall verkställas på den plats dit rembursen överlåtits ända fram till utgången av den ursprungliga rembursens giltighetstid utan att detta medför inskränkning i den första beneficientens fakturor mot sina egna och disponera över den skillnad som kan tillkomma honom.»

De ändringar som i detta avseende gjorts i 1974 års rembursregler i förhållande till 1962 års version är huvudsakligen av stilistisk och teknisk karaktär.

I fransk rätt har en transferabel remburs ansetts nödvändigtvis innefatta utfärdandet av en ny remburs, vars mottagande ger andrahandsbeneficienten dennes rättigheter – »le droit du sousbénéficiaire ne prend naissance qu'au moment de la réception par lui d'un nouvel accréditif».[98] Denna uppfattning står dock inte oemotsagd.[99]

UCP drar som synes upp vissa ramar för överlåtbar remburs. Den måste från början betecknas som överlåtbar, något som köparen/uppdragsgivaren knappast har skyldighet att gå med på om det inte särskilt avtalats. Banken skall också med hänsyn till kostnaden medge överlåtelsen.[100] Överlåtelse av remburs innebär inte cession i egentlig mening utan är snarare en ny grund för skuldförhållandet i relation till en ny person.[101] I varje fall är invändningar under förhållandet mellan banken och den förste beneficienten uteslutna i den andra relationen. Vidare tillåter art 46 g att överlåtelsen sker till en person i ett annat land än förstebeneficientens, om inte detta uttryckligen förbjuds av uppdragsgivaren som kan ha intresse av att leveransen kommer från ett visst land.

Vidare gäller, att rembursen endast får överlåtas en gång, men överlåtelsen kan vara uppdelad på flera delöverlåtelser. Rembursen får i princip endast överlåtas på samma villkor som gäller för den ursprungliga rembursen, men »rembursbelopp och/eller à-pris får minskas samt giltighetstid och/eller avsändningstid förkortas.» I normalfallet får dessutom förstebeneficienten i den andra rembursen framstå som uppdragsgivare.

Överlåtelsen kan tillgå på olika sätt, varvid det enklaste förfarandet torde vara, att fotokopia av den ursprungliga rembursen med de avtalade förändringarna införda på kopian översänds till andrahandsbeneficienten. Även andra rutiner förekommer.

[98] *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 343.

[99] Se bl a *Bellot* para 535, som anser att rembursen bör vara tillgänglig för andrahandsbeneficienten från det ögonblick då den första rembursen öppnats om den var avsedd för denne eller en tredje man.

[100] Se under b, jfr *Zahn* s 57, *Stauder* i AWD 1968 s 49, *Baumhöfener* i WM 1969 s 1463 f.

[101] *Schmitthoff,* The export trade s 233, som talar om novation, jfr *Stauder* i AWD 1968 s 48.

En svensk bank har utarbetat en »Anmodan om rembursöverlåtelse», vilken enligt rubriken sålunda är utformad snarare som en *ex post* bestämd transferering av rembursen. Det är här frågan om en uppmaning från beneficienten till den betalande och bekräftande banken, och här har följande lydelse valts för överlåtelsen:

»Härmed anmodar vi Er att till - - - nedan kallad förvärvaren, överlåta hela rubricerade remburs (/del/ av rubricerade remburs).

Ifall hela rubricerade remburs enligt ovan skall överlåtas till förvärvaren gäller följande:

Rembursen skall anses öppnad på de i rembursen angivna villkoren till förmån för förvärvaren. Vi avstår från alla rättigheter under rembursen och Ni bemyndigas härmed att översända de dokument, som Ni erhåller från förvärvaren direkt till Er uppdragsgivare utan att inhämta våra instruktioner.

Ifall endast ett delbelopp av rembursen enligt ovan skall överlåtas till förvärvaren gäller följande:

Överlåtelsen skall ske utan andra ändringar i rembursvillkoren än *dels* att förvärvaren endast skall vara berättigad till ovan angivna rembursbelopp, *dels* att – såvitt avser förvärvarens rätt – följande skall gälla beträffande

kvantitet
å-pris
skeppning senast
giltighetstid

Senast då Ni verkställer betalning under rembursen kommer vi att tillhandahålla Er en av oss utställd faktura och eventuell tratta i enlighet med rembursvillkoren. Dessa dokument skall Ni enligt rembursvillkoren tillställa Er uppdragsgivare. Ni skall tillhandahålla oss av förvärvaren eventuellt utställd växel och faktura, som Ni emottager vid betalning till förvärvaren under rembursen. Samtidigt därmed skall vi, sedan vi uppfyllt rembursvillkoren, av Er erhålla oss tillkommande belopp under den ursprungliga rembursen med *dels* det belopp som enligt ovan skall utbetalas till förvärvaren, *dels* Era kostnader och ränta enligt nedan.

Vi förbinder oss att till Er överlämna varje annat dokument, som till uppfyllande av rembursvillkoren erfordras såsom ersättning för de dokument som tillhandahålls Er av förvärvaren i den mån dessa inte överensstämmer med föreskrifterna i rembursen.

Om vi underlåter att på anfordran av Er omgående tillhandahålla Er tratta, faktura och andra erforderliga dokument enligt ovan, är Ni berättigade att till Er uppdragsgivare översända tratta, faktura och andra dokument, som Ni erhållit av förvärvaren. Ni skall i sådant fall inte vara skyldiga att betala något belopp till oss.

Vi förbinder oss att till Er betala provision och alla Era eventuella kostnader i samband med överlåtelsen av rembursen. Provisionen utgår enligt av Er vid varje tid tillämpade normer. Därest Ni verkställer betalning enligt ovan till förvärvaren, innan Ni från oss erhållit samtliga de dokument, som vi har att överlämna enligt rembursvillkoren, förbinder vi oss att på utbetalat belopp under mellantiden erlägga ränta efter en räntesats, som Ni vid varje tid allmänt tillämpar för sådana fall.

Därutöver gäller följande vare sig hela rubricerade remburs eller endast ett delbebelopp därav överlåtits.

Er avisering om rembursen närsluts i original. Vi ber Er att på vår bekostnad per brev avisera förvärvaren om överlåtelsen. Ändringar av rembursvillkoren får ske endast efter vårt godkännande.

Varken Ni eller Era korrespondenter skall ha något ansvar för beskrivning av den i rembursen beskrivna varan, dess kvantitet, kvalitet eller värde eller för överlämnade dokuments riktighet, äkthet eller giltighet. Ni är ej heller ansvariga för skada, som beror av lagbud, myndighets åtgärd, krigshändelse, strejk, lockout, bojkott, blockad eller annan liknande omständighet. Förbehållet i fråga om strejk, lockout, bojkott och blockad gäller sålunda även om Ni själva vidtar eller är föremål för sådan konfliktåtgärd. Skada, som må uppkomma i andra fall, skall ersättas av Er endast i den mån skadan orsakats av att Ni varit oaktsamma.

Underskrift»

För att denna överlåtelse skall anses vara en överlåtelse i UCP:s mening måste sålunda förutsättningarna i art 46 vara uppfyllda, exempelvis att redan den ursprungliga rembursen anger att det är fråga om en överlåtbar remburs. Om denna »anmodan» används även i andra fall borde sålunda art 46 UCP principiellt inte vara tillämplig.

Under de senaste åren har frågan om betydelsen av en transferabel remburs varit föremål för uppmärksamhet i svenska domstolar, där vissa frågeställningar aktualiserats i ett kvarstads- och utmätningsärende.[102]

Förhållandet i fallet var, att ett liberianskt rederi i Sverige begärde kvarstad å egendom tillhörig den panamenske befraktaren till säkerhet för utebliven fraktbetalning. Det panamenska företaget hade till en svensk köpare levererat olja, och därvid hade en oåterkallelig, transferabel remburs öppnats till förmån för den panamenske säljaren. Denna hade bekräftats av bank i England.

Kvarstad begärdes i den på uppdrag av den svenska köparen hos svensk bank öppnade och av engelsk bank bekräftade transferabla rembursen. Samtidigt som kvarstad begärdes i rembursbeloppet hos den svenska banken och hos köparen för köpeskillingen krävdes en »injunction» i England i förhållande till den engelska banken.

Den svenska köparen gjorde fr a gällande, att rätt borgenär i förhållande till honom är Östgötabanken och den bekräftande banken som är betalningsskyldig i förhållande till den panamenske säljaren. På den grunden yrkade den svenske köparen hos Länsstyrelsen, att kvarstaden skulle undanröjas.

Den svenska banken har under hänvisning till rembursinstitutets internationella karaktär med en mängd föreskrifter och ev detaljerade villkor knutna till sig, påpekat att om »kedjan säljare-bank-bank-köpare skulle kunna brytas genom en säkerhetsåtgärd som kvarstad, skulle allvarliga hinder resas mot den internationella handeln», en fara som är särskilt stor om rembursen är oåterkallelig och bekräftad.

I detta fall var rembursen dessutom överlåtbar, dvs den kunde överlåtas till tredje man, och sådan överlåtelse hade också skett. Banken åberopade härvid också en skrivelse från Internationella Handelskammaren, där det bl a uttalades: »Betalning till den nya beneficienten kan inte vägras enligt rembursens regler. Eftersom rembursen har transfererats till den nya beneficienten finns det inget belopp att utbetala till den första beneficienten som kan beläggas med kvarstad med undantag för överskott om det finns en skillnad mellan rembursbeloppet och det transfererade beloppet. Det synes uppenbart att detta blir konsekvenserna av rembursreglerna, medan svensk kvarstadslag kan komma att resultera i andra konsekvenser. Men i vilket fall som helst kan denna kvarstad inte inkräkta på skyldigheten att betala till banken belägen i

[102] Se NJA 1978 s 560.

London, vilken på inga villkor kan undslippa sina skyldigheter. I själva verket har en sådan kvarstad endast nationell räckvidd.»[102a]

Trots klagandens argument fann Länsstyrelsen, att inga omständigheter visats, »som innebär, att frågan om lagligheten av den överklagade förrättningen kan upptagas till prövning på talan av dem», varför besvären avvisades. Länsstyrelsens beslut överklagades till Hovrätten.

I sin talan vid Hovrätten anförde den svenska banken med instämmande av den svenske köparen bl a: Säljaren utsåg andrahandsbeneficient, som hos den utländska banken presenterade krävda dokument och fick ut rembursbeloppet.

Halva detta gottgjordes av den svenska banken den utländska banken, men det resterande beloppet innehölls i avvaktan på upphävande av kvarstadsbeslutet. Genom den utländska bankens utbetalning till andrahandsbeneficienten fullgjorde den svenske köparen sin betalningsskyldighet enligt köpavtalet. Den svenske köparen hade inte längre någon skuld till den utländske säljaren, däremot hade den svenska banken en skuld till den utländska banken och köparen en skuld till den svenska banken. Genom att öppna rembursen förband sig den svenska banken oåterkalleligen att betala till den utländska banken, en förpliktelse som är fristående från köpavtalet och »som sådan oåtkomlig för [den utländske säljarens] borgenärer». Om inte kvarstaden hävdes skulle den svenska banken och köparen kunna tvingas att betala två gånger, dels till den utländske säljaren dels till utmätningsmannen. De båda klagandena skulle därför kunna lida skada av kvarstadsbeslutet och måste därför vara berättigade att föra talan däremot.

Säljaren å sin sida anförde: Varken den svenske köparen eller den svenska banken hade betalt vid tidpunkten för kvarstadsbeslutet. Det hade inte visats, att den utländska banken verkligen betalt, ännu mindre att betalning skett utan förbehåll eller rätt till retur. Säljaren kan inte sätta de vanliga sakrättsliga reglerna ur kraft eller göra köpeskillingen utmätningsfri genom att rembourssäkra betalningen. Enligt svensk rätt gäller som huvudregel att ett betalningsuppdrag ej kan göras oåterkalleligt. En återkallelse kan endast föranleda skadeståndsskyldighet. Av telexväxlingen mellan den svenska banken och den utländska banken framgår för övrigt att uppdraget till den utländska banken att betala rembursen återkallats av banken. Den utländska banken hade därefter inte, sedan rembursfordringen frångått den ursprungliga beneficienten, någon skyldighet att på den svenska bankens eller köparens bekostnad betala till någon annan. I den mån den utländska bankens bekräftelse av den svenska bankens rembursutfästelse skulle betraktas som en fristående transaktion, skulle de med en sådan utfästelse förbundna riskerna få bäras av den part som föranlett förbindelsens utställande. Huruvida gäldenären skulle kunna befrias från betalning därför att han redan betalt till obehörig person är emellertid en fråga som icke skall prövas i samband med kvarstad. Ett löst påstående från rembursbanken att dess uppdragsgivare kan komma att lida skada, kan icke vara nog för att göra banken saklegitimerad. Inte heller köparen har påstått något förhållande som kan medföra att skada lidits genom kvarstaden.

I den tekniska frågan fann Hovrätten, att av vad som förekommit »får anses fram-

[102a] Detta uttalande belyser de svårbedömda kollisioner som kan uppkomma mellan de internationella rembursreglerna och nationell rätt. Ett svenskt kvarstadsbeslut har i och för sig endast effekt inom Sverige men kan också få konsekvenser i relationen mellan öppningsbanken och bekräftelsebanken. För att rembursen skall fungera behövs på så sätt en viss observans hos nationella domstolar, så att man inte uteslutande har förhållandena inom det egna landets gränser för ögonen. Nedan s 305 ff berörs något frågan om »injunctions» och motvarande förfarande i samband med remburser.

gå att /den svenska banken och köparen/ kan komma att lida förfång genom kvarstaden.

De bör därför anses ha rätt att föra talan mot utmätningsmannens beslut».

HD fann i beslut 18 maj 1976 ej anledning att ändra Hovrättens utslag i denna del.

I utslag av den 22 sept 1978 har HD slagit fast, att om inget avtalats beneficienten vid oåterkallelig remburs inte »kan rikta krav mot köparen med mindre säljaren sökt erhålla betalning genom rembursen utan att lyckas och misslyckandet ej kan läggas säljaren till last.» På motsvarande sätt anser domstolen, att då rembursen bekräftats, beneficienten i första hand måste vända sig mot bekräftelsebanken. HD hänvisar vidare till art 46 i UCP och finner, att rembursen betecknas som överlåtbar och konstaterar: »Det förhållandet att en från den ursprungliga rembursen formellt fristående remburs utfärdats bör icke hindra att en enligt de enhetliga reglerna tillåten överlåtelse anses ha ägt rum om blott förutsättningarna i övrigt för sådan överlåtelse är uppfyllda.» De gjorda avvikelserna har som HD finner, godtagits av Östgötabanken och Tekniska Verken och inte heller i övrigt har i målet »förekommit omständighet på grund varav överlåtelsen ej skulle vara gällande mot Lakeview och Lakeviews borgenärer.» Utmätningarna upphävdes.

Det är uppenbart att en överlåtelse av remburs i UCP:s tekniska mening inte alls kan jämställas med överlåtelse av ett löpande skuldebrev eftersom rembursen inte är en omsättningshandling. Detta understryks vidare därigenom att av art 46 framgår att en transferabel remburs endast kan överlåtas en gång. Samtidigt är det inte säkert att överlåtelsen av rembursen helt kan jämställas med cession i traditionell, juridisk betydelse, varvid alltså kravet på denuntiation m m måste upprätthållas för att överlåtelsen skall ha verkan gentemot överlåtarens borgenärer. Praktiskt torde emellertid ett sådant krav nästan alltid vara uppfyllt. Det är också uppenbart, att HD i sitt resonemang inte ansett sig behöva gå in på en diskussion med avseende på den transferabla rembursen i förhållande till svenska rättsregler. HD synes här snarare ha utgått från innehållet i UCP och ändamålet med rembursen än från den interna svenska rättsliga begreppsbildningen, vilket naturligtivs inte alls behöver innebära, att man under alla omständigheter är beredd att tillämpa ett sådant betraktelsesätt.

För att köparen inte skall få reda på att beneficienten själv köper varan på annat håll (och antagligen till lägre pris), är det möjligt att beneficienten inte kräver transferabel remburs. Genom att använda den ursprungliga rembursen som säkerhet kan han i stället be banken öppna en hjälpremburs (back-to-back credit)[103] Låt os antaga att X-banken bekräftat en remburs till förmån för Skog & Co att betala mot presentation av konossement och faktura som anger det överenskomna priset för det virke som skall levereras.Skog & Co behöver skaffa en leverans av virket och leverantören begär säkerhet för betalningen. Skog & Co begär nu i sin tur att banken skall öppna

[103] Rörande back-to-back credit se bl a *Gutteridge & Megrah* s 13 och 164, *Hahn* s 109 f, *Harfield*, Bank credits s 192 ff, *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 28 f och 485 ff, *Lison* s 903 ff och *Zahn* s 242 ff. Jfr även uttalandet av Lord Diplock i *Ian Stach Ltd v Baker Bosly Ltd* [1958] 2 Q.B. 130.

remburs till förmån för leverantören, och trots att Skog & Co inte kan betala banken kontant och inte heller har någon kredit hos banken kan banken möjligen åta sig uppdraget. Banken öppnar då en remburs till förmån för leverantören att betalas mot konossement och leverantörens faktura som anger pris, mängd och typ av virket i enlighet med vad som krävs i den första rembursen. Banken löper kanske inte någon större risk om den av leverantören begär precis samma dokument som krävs av Skog & Co under den första rembursen, men de praktiska problemen i samband med »back-to-back credits» är många.

Mekanismen bakom hjälpremburser illustreras i det amerikanska rättsfallet *Kingdom of Sweden v New York Trust Co.*[104]

Käranden ingick genom Sveriges Riksbank ett avtal med svaranden angående remburser som skulle utfärdas av Sveriges Riksbank. Remburserna utfärdades för en skeppning toluene, som var en bristvara i början av andra världskriget. Affären var upplagd så att godset skulle levereras från ett kemiskt företag i USA till en mäklare som skulle sälja det till ett exportföretag, som i sin tur skulle sälja det till den svenska staten. Riksbanken hade instruerat svaranden att öppna remburs om US $ 172 000 till förmån för exportföretaget (förstahandsbeneficienten). Svaranden gav exportföretaget meddelande härom och exportföretaget begärde att en hjälpremburs om US $ 133 000 skulle öppnas till förmån för mäklaren mot säkerhet i den oåterkalleliga remburs som öppnats till förmån för exportföretaget. Därefter överlämnade mäklaren rembursenliga dokument, som även var de som krävdes i ursprungsrembursen och erhöll betalning med ca US $ 131 000.

Sedan exportföretaget fått betalt under den ursprungliga rembursen, men innan godset levererats till svenska staten rekvirerade amerikanska staten godset för försvarsändamål och tillerkände svenska staten ersättning med US $ 78.763,20. Svenska staten instämde svaranden och krävde ersättning på flera grunder, bl a under påstående att svaranden utan tillstånd från Riksbanken överlåtit den svenska bankens remburs.

Grunden för påståendet var art 49 i den dåvarande versionen av UCP, som stadgade: »En remburs kan endast överlåtas med uttryckligt tillstånd från uppdragsgivaren.» Käranden menade då att något sådant tillstånd aldrig givits. I domen konstaterades, att New York-domstolar inte haft någon anledning att ta ställning till innebörden av »transfer» enligt UCP. Av amerikansk juridisk doktrin framgick dock liksom av vittnesmål från bankexpertis att svaranden inte brutit mot det bland New York-banker accepterade bruket av »back-to-back credits», genom att öppna en andra remburs till förmån för mäklaren, även om detta bruk var okänt för den svenska banken och den svenska staten. Vidare innebar åtgärden, att en ny remburs uppstod vilket alls inte innebar att den första rembursen överlåtits. Det var snarare fråga om en »negativ säkerhet» i den första rembursen än en överlåtelse. Detta innebar, att när den nya rembursen (med annat nummer) utfärdats av New York Trust Co till förmån för mäklaren (andrahandsbeneficienten), så skulle den ursprungliga rembursen behållas av svaranden.

Både när det gäller transferabel remburs och hjälpremburs är det egentligen fråga om två separata remburser. Skillnaden är, att vid transferabel remburs redan från början anges att det är frågan om att rembursen skall kunna överlåtas och att i princip sam-

[104] 96 N.Y.S. 2d 779 (1949).

ma rembursbrev kan användas för överlåtelsen, medan tekniken i samband med hjälpremboursen är att banken åtar sig att öppna den nya rembursen i förlitan på den tidigare öppnade.

Medan den transferabla rembursen regleras i art 46 i UCP saknas någon särskild reglering av hjälpremboursen. Banker synes ha varierande uppfattning om hjälpremboursen. Vissa banker har en mycket negativ attityd till den, medan andra banker har en mera positiv inställning till den som en kompletterande service i vissa fall, även om den kan medföra en del risker. Från bankens utgångspunkt torde den vara önskvärd endast under vissa omständigheter: när banken själv är direkt involverad i den första rembursen, när dokumenten i de båda remburserna är bokstavligt identiska med undantag av pris och faktura, och när banken är beredd att acceptera viss ytterligare risk.

En annan specialform har kallats »red clause»-remburser.[105] Den utvecklades i tidigare handelsförbindelser på Kina, där säljaren vanligen var agent för köparen. De kinesiska säljarna – agenter eller inte – begav sig inåt landet och köpte pälsverk från en stor mängd jägare, packade och skeppade pälsverken. Här hade man inte mycket glädje av en normal transferabel remburs. Det skulle inte ha varit lätt att fullgöra rembursvillkoren och jägarna ville ha kontant betalning. Därför började öppningsbankerna skriva till i rött på baksidan av rembursen en klausul som tillät bekräftelse- eller negotieringsbanken att betala beneficienten mot endast dennes trattor, jämte ett löfte från honom att i framtiden skicka dokumenten. Red-clause-rembursen förekommer även i andra trader, t ex i handeln med ull från Australien till England. Red-clause-rembursen innebär m a o en kredit från köparen till den förste beneficienten och kan ha stor praktisk betydelse. Banken behöver därefter inte kontrollera att beneficienten verkligen skickar in dokumenten. Red-clause-rembursen innebär sålunda betydande praktiska skillnader i förhållande till den karaktäristiska rembursen.

Om rembursöverlåtelse till säljarens leverantör av olika skäl inte är möjlig så kan denne få del av rembursbeloppet genom att den förste beneficienten överlåter sitt betalningsanspråk, vilket emellertid är avhängigt av att den förste beneficienten presenterar dokumenten.[106]

Situationen kan illustreras med ett exempel:

En nigeriansk köpare öppnar remburs till förmån för svensk säljare i en engelsk bank. En svensk bank bekräftar den oåterkalleliga rembursen. De varor som skall levereras köper säljaren från Tyskland, men bl a p g a kostnaderna vill den svenske säljaren undvika att öppna någon remburs till den tyske säljaren.

I stället för rembursförfarande lämnar den svenske säljaren ett oåterkalleligt uppdrag till den svenska banken att till den tyska säljaren ur rembursbeloppet utbetala köpeskillingen så snart korrekta dokument presenteras. En betalningsutfästelse till den tyske säljaren kan därvid översändas från den svenska banken, utformad enligt följande: »Enligt oåterkalleligt uppdrag från »y» skall vi till Er utbetala Kr . . . . . ur det belopp som härrör från remburstransaktionen vid presentation av korrekta dokument.»

[105] *Gutteridge & Megrah* s 12, 262, *Harfield,* Bank credits s 180 ff, *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 25, 361 f.

[106] *Gutteridge & Megrah* s 165 f, *Harfield,* op cit s 191, *Nielsen* i Betrieb 1964 s 1727, *Schmitthoff,* The export trade s 232.

Flera frågor kan uppkomma i samband med denna åtgärd och bankens betalningslöfte.

En fråga som kan uppkomma i sammanhanget är givetvis vilken rättslig verkan en sådan överlåtelse har. När det gäller remburser skulle man ev kunna hävda, att UCP innebär, att överlåtelse i samband med remburser endast kan göras på det sätt som framgår av rembursreglerna. Resultatet därav skulle i så fall bli, att en remburs antingen är transferabel, därför att överlåtelsen sker på sådant sätt som framgår av UCP, eller att rembursen inte alls kan utnyttjas för sådant ändamål.

I anslutning till ett uttalande av BGH[107] har det i tysk rätt uppstått tveksamhet, om det i samband med en remburs som inte är överlåtbar är möjligt för beneficienten att överlåta sitt betalningsanspråk mot öppnings- eller bekräftelsebanken, medan det fortfarande åligger honom själv att senare presentera de dokument som utvisar att försändning av varan skett. I det av BGH avdömda fallet hade beneficienten överlåtit »alle ihm aus einem zu seinen Gunsten eröffneten Akkreditiv zustehenden Anspruche». BGH ansåg, att denna överlåtelse inte hade någon bindande verkan med hänvisning till art 49 i UCP 51[108] utan att dock i detalj pröva, om den företagna överlåtelsen i stället skulle ses som en överlåtelse av det rena (»nackten») betalningsanspråket eller en överlåtelse av anspråket på betalning av köpeskillingen under rembursen eller en överlåtelse av beneficientens anspråk på betalning av köpeskilling gentemot köparen under köpavtalet. BGH:s kortfattade skrivning (av Eisemann karaktäriserad som en »simple phrase sybillisme[109]») löd: »H /beneficienten/ war Gläubiger der Akkreditivforderung geblieben, weil die Abtretung nach Art 49 ER (Revision 1951) unwirksam war» och har lett till att man i tysk doktrin[110] menat att i tysk rätt överlåtelse av ett rent betalningsanspråk i samband med remburs inte har någon bindande verkan. Denna uppfattning har kritiserats, eftersom UCP varken m h t innebörd eller ändamål innehöll eller innehåller någon reglering beträffande överlåtelse av rena betalningsanspråk.[111] I UCP reglerades endast det fallet, att en andrahandsbenecifient har rätt att använda sina egna dokument för att utnyttja den till förmån för den första beneficienten öppnade rembursen.

[107] WM 1959 s 970, 971, 972.

[108] Som i detta avseende inte skilde sig från art 46 i UCP 74.

[109] I Festschrift für Bärmann 1975 s 277.

[110] *Baumbach-Duden* Anh. I zu § 406,8, *Liesecke* i WM 1960 s 211, WM 1966 s 463 och WM 1976 s 261, *Schlegelberger-Hefermehl* Anh zu § 365, 149 och *Zahn* s 96 f. Understrykas bör emellertid att det är oomstritt, att beneficienten oåterkalleligt kan »bevollmächtigen» eller »ermächtigen» någon annan att kräva betalning mot presentation av beneficientens dokument. Se härom bl a *Schlegelberger-Hefermehl* Anh zu § 365. 149 och *Liesecke* i WM 1966 s 464.

[111] *Nielsen* i Betrieb 1964 s 1727, jfr i AWD 1968 s 295. I WM 1978 s 440 berördes frågan, men eftersom dokumenten inte var i överensstämmelse med rembursvillkoren behövde man inte ta ställning:
»Es kann dahinstehen, ob es bereits an der Aktivlegitimation der Klägerin fehlt, weil die Über-

I flera andra rättssystem synes överlåtelse av ett rent betalningsanspråk i samband med remburs ha erkänts utan motsvarande diskussion.[112]

I amerikansk rätt anses en sådan överlåtelse rättsligt bindande,[113], även om man i äldre rätt diskuterat huruvida beneficienten verkligen har ett tillräckligt konkret anspråk att överlåta.[114] »This assignment must be sharply distinguished from an attempted assignment of the credit itself. It avoids the impediments to such assignment by transferring only the benefits and not the duties. The assignee receives nothing if the original beneficiary fails to perform all the conditions of the credit.»[115] På motsvarande sätt anses i engelsk rätt en sådan överlåtelse bindande. »In English law it is possible to assign a debt which is due, a debt which will become due at some time in future and something which may or may not become a debt in the future. In the last case the assignment will be enforceable in equity if there has been consideration for it.»[116]

I svensk rätt har frågeställningen varit uppe till bedömning i ett hovrättsavgörande. Har den slutlige borgenären/beneficienten vid överlåtelse av betalning vid remburs bättre rätt än en annan av köparens borgenärer? Gör det i så fall någon skillnad om rembursbeloppet verkligen destinerats till den slutlige borgenären/beneficienten innan den konkurrerande borgenärens skuld uppkom?

Antag t ex att den förste beneficienten, efter ett sådant meddelande om förfogande över rembursbeloppet, går i konkurs. Konkursboet hävdar att meddelandet endast inneburit ett betalningsuppdrag – som alltså efter konkursboets återkallande[117] inte får verkställas – medan, den nye betalningsborgenären påstår att dispositionen inneburit överlåtelse eller pantsättning, varvid återkallelsen är utan verkan på bankens skyldighet att utbetala beloppet.

tragung der Akkreditive auf den Zweitbegünstigten B. mangels Zustimmung der Banken unwirksam war oder weil die von der Beklagten nunmehr ausdrücklich bestrittene Abtretung des Zahlungsanspruchs aus dem Akkreditiv unzulässig ist. Dahinstehen kann ferner, ob die in Art. 46 Abs. VI ERG 1962 genannte Zustimmung wirklich ausdrücklich erteilt werden muss, wie die Beklagte meint, und ob das hier geschehen ist. Denn die Klägerin kann Zahlung aus den beiden Akkreditiven jedenfalls deshalb nicht verlangen, weil die von ihr vorgelegten Gewichts- und Qualitätszertifikate nicht akkreditivgerecht sind.»

[112] Jfr t ex *Schmitthoff* s 232 och *Liesecke* i WM 1976 s 261: »Nach den romanischen und den anglo-amerikanischen Rechten gehört meist die Mitteilung an den Schuldner zu Wirksamkeit der Zession, auch sind besondere Formen nötig.»

[113] Bl a *Mc Curdy* i 35 Harv. L.R. 715 på s 740.

[114] *Evansville National Bank v Kaufmann* 93 N.Y. 273 (1883) och *Birckhead v Brown* 5 Hill 634 på s 642 f (N.Y. 1832).

[115] *Harfield,* Bank credits s 191.

[116] *Gutteridge & Megrah* s 165. Jfr *Re Clarke, Commbe v Carter* (1887) 36 Ch.D. 347 (CA).

[117] Om banken äger kännedom om konkursen bör den även utan återkallelse anse sig förhindrad att verkställa ett betalningsuppdrag.

Under år 1960 drabbades en svensk bank av några sådana fall, som prövades av Svea Hovrätt omkring årsskiftet 1961/1962.[118] I samtliga fall hade AB Rani sålt trävaror till en köpare, och betalning skulle ske genom oåterkallelig remburs. För att klara av leveranserna vände sig Rani till underleverantörer, som begärde säkerhet för betalningen. Oåterkalleliga remburser öppnades till förmån för Rani.

En av underleverantörerna var Munktorps Såg & Hyvleri.[119]

I ett brev av den 22/8 1960 till banken begärde Rani, att banken till Munktorp skulle bekräfta att banken, sedan Rani erhållit betalning under rembursen ifråga, »direkt till denna firma utbetalade det belopp, som motsvarar deras del i leveransen i enlighet med faktura». Banken avsände i sin tur påföljande dag till Munktorp detta meddelande: »Remburs Nr XXXXX. Utan åtagande från vår sida får vi härmed meddela, att AB Rani, Stockholm, anmodat oss, att sedan dokumentet presenterats och motsvarande belopp blivit disponibelt, till Er utbetala belopp, som motsvarar Er del i leveranser i enlighet med faktura.»

Den 25/8 1960 bekräftade Munktorp, att bankens besked av den 22/8 1960 mottagits. Samtidigt översändes till banken faktura avseende det av Munktorp levererade virket med begäran att få hämta fakturabeloppet på banken den 29/8 1960. På grund av felaktigheter i Ranis leverans (rörande andra virkespartier än de av Munktorp levererade) blev rembursbeloppet inte tillgängligt för lyftning förrän den 25/10 1960. Den 19/10 1960 trädde Rani i likvidation.

Likvidatorn ansåg att Ranis ovannämnda brev av den 23/8 1960 till banken bara innefattade ett vanligt betalningsuppdrag och återkallade skriftligen detsamma hos banken. I anledning härav utbetalade banken – trots Munktorps begäran till banken att lämna likvidatorns framställning utan avseende – till likvidatorn hela rembursbeloppet, av vilket likvidatorn därefter på särskilt konto i banken insatte och således avskilde ett mot Munktorps faktura svarande belopp.

Munktorp stämde Rani och yrkade bl a att Rådhusrätten måtte förklara, att Munktorp ägde bättre rätt än Rani till ifrågavarande avskilda belopp. Såsom grund för sin talan åberopade Munktorp i första hand, att Rani, genom överenskommelse med Munktorp (som ej var okänt för banken) och Ranis anmodan till banken att till Munktorp ur rembursen utbetala fakturabeloppet, å Munktorp överlåtit eller pantförskrivit så stor del av rembursbeloppet, som svarar mot Munktorps fordran för ifrågavarande virkesleveranser. I alla fall vore Munktorp i anledning av vad som förekommit mellan parterna och banken framför Rani berättigad till beloppet på den grund att Ranis brev av den 22/8 1960 till banken innefattat att banken lämnat oåterkalleligt uppdrag att utbetala beloppet till Munktorp.

Rani bestred, att genom Ranis brev till banken och bankens brev till Munktorp kommit till stånd någon överlåtelse eller pantsättning eller att Ranis brev till banken inneburit ett till banken lämnat oåterkalleligt betalningsuppdrag: »För att giltig överlåtelse, pantsättning eller oåterkalleligt betalningsuppdrag skall kunna anses föreligga hade det i de av Rani avlåtna skrivelserna klart måst utsägas att en sådan rättslig disposition åsyftas.»

[118] Tvistemål T 461/1961, T 462/1961 och T 463/1961. Endast den delen som rör rembursfrågan berörs här. Jfr UfR 1970 s 723.

[119] T 463/1961.

Stockholms Rådhusrätt meddelade dom den 28/6 1961. I domskälen anförde rådhusrätten bl a följande:

Det hade från Munktorps sida gjorts klart, att en förutsättning för den aktuella leveransen var att Munktorp skulle genom betalning ur rembursen bli säkerställd i alla hänseenden beträffande sin fordran, och Rani hade inte ifrågasatt att det vid förhandlingarna den 22/8 varit parternas avsikt, att Munktorp skulle få betalt ur rembursen enligt banken lämnat uppdrag. »Genom den sålunda träffade överenskommelsen och den bekräftelse av densamma som skett genom Ranis brev av den 22 augusti 1960. . . samt Ranis underrättelse till banken i brev av samma dag måste en överlåtelse anses ha kommit till stånd.

Ehuru i Ranis underrättelse till banken genom brevet av den 22 augusti 1960 icke direkt angivits att en överlåtelse avsetts, borde banken ha insett att en dylik ägt rum och att brevet innefattat bland annat en avisering härom, helst som Rani hemställt, att banken hos /Munktorp/ skulle bekräfta att ifrågavarande del av rembursbeloppet skulle komma att utbetalas direkt till /Munktorp/ samt /Munktorp/, sedan banken tillställt /Munktorp/ en sådan bekräftelse, i brevet av den 25 augusti med erkännande av bekräftelsen översänt fakturan med begäran om utbetalning av beloppet.

Vid angivna förhållanden måste /Munktorp/ såsom efter överlåtelse ägare av förut omförmälda belopp . . . anses berättigad framför Rani att utbekomma beloppet. . .»

Stockholms Rådhusrätt biföll Munktorps käromål. Rani överklagade domen. I dom den 7/12 1961 fann Svea Hovrätt ej »skäl göra ändring i rådhusrättens dom»

Banken – gäldenären – har sålunda informerat Munktorp om Ranis betalningsuppdrag/överlåtelse av fordran. Något tvivel om att parterna avsett överlåtelse tycks inte föreligga. Bankens meddelande till Rani kan, som rådhusrätten påpekar, knappast av ordalydelsen anses innebära en överlåtelse. Domstolen menar emellertid, att banken borde ha insett att Ranis meddelande till banken utgjorde en avisering om att överlåtelse hade skett. Ordalydelsen och den använda terminologin spelar givetvis roll och kan beroende på omständigheterna tillmätas olika betydelser.

Om Ranis meddelande till banken hade uttalat att det rörde sig om överlåtelse, så hade rekvisiten för sakrättsligt bindande överlåtelse varit uppfyllda. I det aktuella fallet skulle man kunna argumentera sålunda, att eftersom Munktorp erhållit en skriftlig bekräftelse från banken utan att reagera på den, bör denna bekräftelse antas innefatta vad parterna kommit överens om. Denna bekräftelse ger lika lite som betalningsuppdraget klart uttryck för att en överlåtelse ägt rum. Å andra sidan talar andra faktorer och omständigheter för att det verkligen var fråga om en överlåtelse. Visserligen kräver sakrättens rigiditet precision i parternas åtgärder och avvikelser från etablerade rekvisit anses inte godtagbara, men omständigheterna i samband med betalningsinstruktionen pekar långt i riktning mot att det verkligen rörde sig om en överlåtelse. Enligt min mening har domstolen därför gjort en riktig avvägning.

De här senast diskuterade frågeställningarna har inte lösts i UCP, men numera medger UCP 74 uttryckligen förekomsten av överlåtelse på annat sätt än genom en »överlåtbar remburs.»

Här sägs:

»Det förhållandet att en remburs inte angetts som överlåtbar påverkar inte beneficientens rätt att överlåta likviden för en sådan remburs i enlighet med tillämplig lag.»

Denna artikel innehåller inte några materiellt betydelsefulla bestämmelser utan måste snarast ses som ett godtagande av principen, att det blivit ganska vanligt att benefi-

cienten överlåter rembursbelopp utan att transferabel remburs kommer till användning, genom instruktion till rembursbanken att företa utbetalning av rembursbeloppet till en viss person. Härigenom kan vissa kostnader undvikas, som är förknippade med en överlåtbar remburs. Rembursteknisk kan följaktligen olika vägar användas för att ungefär samma effekt skall uppnås, men den juridiska detaljbedömningen kan leda till att resultaten kan variera.

Det förekommer både bland svenska banker och utländska, att särskilda formulär utarbetats även för den senast diskuterade typen av överlåtelse. Följande formulär är ett amerikanskt standardformulär, där beneficienten till den betalande banken ger följande uppdrag:

»Gentlemen:

Re: Credit nr .... issued by ..... advice No.

We hereby authorize and direct you to pay the proceeds of each draft, drawn by us, payable to your order, under and in compliance with the above described Letter of Credit (herein called the »Credit») if and when such draft is honored by you, as follows:

(1) - - - %; not exceeding $ - - - or
(2) At the rate of $ - - - per - - -; not exceeding $ - - - or
(3) $ 100 000:00

to: - - -

This instrument, and your acceptance thereof, is not a transfer of the credit, does not give to the designated payee any interest therein and does not affect our or your right to agree to amendments thereto, the cancellation thereof, or any substitution therefore.

We warrant to you that we have not, and will not, by negotiations of drafts or otherwise, assign the right to receive the whole or any part of such proceeds or give any other authorization or direction to make any payment thereof to any third party.

Please advise the designate payee of your acceptance of this instrument, and in consideration thereof we agree that this instrument is irrevocable.

We transmit to you herewith the Credit (including all amendments, if any) and request you to note thereon the foregoing authorization and direction, and also enclose our check for $ - - - to cover your charges.

Very truly yours

Signed Yours

Det är uppenbart, betalningsuppdraget som innefattas i denna instruktion ger den nye borgenären begränsad säkerhet. Säkerheten är som normalt beroende av, att den ursprungliga beneficienten blir berättigad att erhålla betalning (dvs normalt presenterar rembursenliga dokument), men härutöver innehåller instruktionen andra inskränkningar som på inget sätt stärker den betalningsberättigades position.

Det är då viktigt att uppmärksamma, att de internationella rembursreglerna har en världsvid spridning och därmed även täcker rättssystem med stora variationer. I flera avseenden har UCP fått en utformning som avviker från utgångspunkten i nationell rätt. Det är givet att flera konflikter och oklarheter därvid måste uppkomma och att

en viss restriktivitet i vissa fall kommer att iakttas vad gäller tillämpningen av UCP framför nationell rätt. En sådan restriktivitet kan antas vara särskilt framträdande i samband med problem av sakrättslig art.[120]

Den här senast berörda typen av frågor sammanhänger bl a med att rembursens rättsliga natur kan vara svår att fastställa i förhållande till nationella rättsliga företeelser.

[120] Även om tvisten i NJA 1970 s 487 i första hand rör en annan huvudfråga har förhållandena i fallet intresse även i ett rembursrättsligt perspektiv. Jfr även SvJT 1958 rf s 56 och SvJT 1958 s 449.

6 Dokumenten

6.1. ALLMÄNT

Det centrala momentet i remburstransaktionen är att banken betalar avtalat belopp till beneficienten, sedan den granskat de av denne presenterade dokumenten och funnit dem vara i överensstämmelse med remboursvillkoren. Denna granskning utgör köparens säkerhet i transaktionen. Om banken slarvar med undersökningen bör den ha och har ett ansvar härför. Det bör åter understrykas, att det bara är dokumenten som granskas; banken har inget ansvar för att godset verkligen är i fullgott skick utan endast för att dokumenten motsvarar de krav som uppställts i rembursen.

Utgångspunkten är vidare, att bankens granskning skall vara relaterad till föreskrifterna i rembursen. Dess undersökning baserar sig på de instruktioner som lämnats av köparen och på UCP:s bestämmelser. Det är därför viktigt, att dessa instruktioner är klara, noggranna och entydiga. Om banken på begäran av uppdragsgivaren tar aktiv del vid utformningen av remboursvillkoren kan vissa problem uppkomma beträffande frågan huruvida banken kan tänkas ha något ansvar för följderna av sådana råd.

Den praktiskt mest centrala frågeställningen när det gäller rembursen kretsar kring granskningen av dokumenten. Detta framgår också av UCP, som till stor del just behandlar dokumentspörsmål, vilket sker under avsnitt C i art 14–33. Det bör understrykas, att UCP endast utgör »dispositiv» reglering härvidlag och tjänar som »guideline» för bankens bedömning av om de presenterade dokumenten kan godtas. Banken skall sålunda i första hand följa de särskilda instruktionerna och därnäst UCP.[1] Samtidigt är UCP av verklig »take-it-or-leave-it»-karaktär.

Å ena sidan har banken skyldighet att noggrant följa remboursinstruktionerna och UCP, å den andra sidan kan den tänkas ha en viss frihet att göra en skönsmässig be-

[1] UCP uttalar i flera artiklar, att de inte är tillämpliga i de fall de individuella remboursvillkoren föreskriver något annat. Huruvida UCP i vissa fall skulle kunna vika för handelsbruk eller sedvänja inom vissa branscher är yttest tveksamt. Om rembursen på uppdragsgivarens begäran innehåller vissa föreskrifter som på grund av handelsbruk är svåra eller omöjliga att uppfylla bör beneficienten snarast göra sina invändningar mot utformningen av remboursvillkoren. När det gäller kollision mellan tryckt text i standardavtal och individuellt utformade tillskrivna villkor har rättspraxis också – dock med beaktande av omständigheterna – uppställt som en avtalsrättslig princip, att individuella villkor skall ha företräde framför standardiserade. Ett särskilt problem uppkommer härvid när standardavtalet samtidigt föreskriver, att villkoren endast kan ändras i viss ordning.

dömning inom strikta ramar för att inte rena trakasserier skall uppmuntras. På motsvarande sätt som i andra avtalsrättsliga sammanhang kan företeelser av typ passivitet, konkludent handlande, ratihabering osv ha avgörande betydelse. Genom att betala under reservation kan den utbetalande banken undvika vissa konflikter osv. Detta gör banken dock endast om beneficienten har ekonomiska resurser och/eller banken litar på honom.

Närmast skall jag diskutera några av de dokument, som vanligen förekommer i internationella remburstransaktioner. I anslutning därtill vill jag därefter försöka precisera den granskning som banken skall företa. Med den uppläggning, som jag valt, går därvid inte en del upprepningar att undvikas.

6.2 OLIKA SLAGS DOKUMENT

I samband med varje köptransaktion mellan två länder förekommer ett stort antal olika dokument. Dessa har alla sin bakgrund i relationen säljare och köpare men de tar sig olika uttryck och utformas på olika sätt beroende på den individuella partsrelationen. Det kan röra sig om köpavtalet eller en faktura eller ett speciellt kvalitetscertifikat. Det kan vara fråga om försäkringshandlingar, som utvisar att godset är försäkrat eller transportdokument som utvisar att godset är skeppat eller skall skeppas. Det kan också vara dokument som är avsedda att tillfredsställa vissa myndigheters krav, exempelvis tullmyndigheter, valutamyndigheter eller hälsovårdsmyndigheter. Alla de olika dokumenten fyller betydelsefulla funktioner på så sätt att de lämnar information om föremålet för avtalet och villkor som har samband därmed.[2]

I förhållandet säljare-köpare utgör naturligtvis fakturan ett centralt dokument, eftersom den i allmänhet innehåller beskrivning av godset och priset på detta. Försäkringshandlingen anger naturligtvis på vilka villkor försäkring har tecknats och hur ett försäkringsfall skall regleras. På motsvarande sätt innefattar transportdokumenten ett mottagningserkännande från transportören avseende godset jämte de villkor som skall tillämpas för transporten.

Alla dokumenten relaterar sig på ett eller annat sätt till avtalsföremålet – oftast det sålda godset – och innehåller någon uppgift om detta. Vid distansköp utgör dessa dokument tillsammans ofta grunden för köparens betalningsskyldighet. Tillsammans skall de alltså visa köparen, att det han avtalat att köpa och de villkor som skall gälla för detta köp såtillvida har uppfyllts av säljaren, att de olika dokumenten inte utvisar något annat än vad som avtalats mellan säljaren och köparen. Det är följaktligen viktigt för köparen att dokumenten inte avviker från vad som avtalats och inte heller uppvisar avvikelser sinsemellan i godsbeskrivning eller beträffande uppgifter om godset. Det är mot den bakgrunden som remburgsreglerna skall ses. Därvid måste emellertid också beaktas den förenkling som eftersträvas i dokumentrutiner och som under-

[2] Jfr bl a *Bellot* s 95 ff.

lättas genom hjälpmedel av typ dator, elektronisk överföring m m.[3] Det är alltså härvid inte fråga om att nyttig och nödvändig information skall försvinna utan att de medel som överför informationen skall ersättas. En komplicerande faktor är därvid, att vissa dokument har egenskaper utöver att tjäna som informationsunderlag.

Även inom ett begränsat område som reburstransaktionen är det nödvändigt att försöka förstå dokumentens rättsverkningar och det sammanhang som de förekommer i. UCP reglerar olika dokument under fyra huvudrubriker nämligen avsändningsdokument, försäkringshandlingar, handelsfakturor och andra dokument. Till den första kategorin räknas konossement, dokument avseende kombinerade transporter samt »andra avsändningsdokument». Art 24 anger därvid »fraktsedelsdubbletter eller mottagningsbevis utfärdade i järnvägstrafik, konossement i inre sjötrafik, postkvitton, flygfraktsedlar eller mottagningsbevis utfärdade i lufttrafik, fraktsedlar utfärdade i landsvägstrafik och andra liknande handlingar såsom utfärdade i vederbörlig ordning när de är försedda med fraktförarens eller hans agents mottagningsstämpel eller med en underskrift, som framträder såsom åsatt av fraktföraren eller hans agent.»

Rembursreglerna innehåller ingen precisering av vilka försäkringshandlingar som avses men anger i art 26 att »täckningsbevis» (»cover notes») som utfärdats av mäklare inte godtas med mindre detta särskilt angivits i rembursvillkoren. Likaså saknas i art 32 närmare bestämning av handelsfakturor.

Bland kategorin »andra dokument», återfinns en blandning av dokument, som lagerbevis och deliveryorders å ena sidan, konsulatfaktura och ursprungsbevis å den andra samt viktcertifikat, kvalitetsintyg, analyscertifikat etc å den tredje. Dessa olika dokument företer sinsemellan betydande variationer beträffande funktion såväl som utformning. I synnerhet när remburs används i andra fall än i samband med köp kan rembursen föreskriva, att sådana dokument skall presenteras som inte omnämns i UCP. Uppdragsgivaren har i förhållande till banken rätt att föreskriva vilka dokument som skall presenteras, men beneficienten har, som visats, å sin sida rätt att vägra godta de krav som rembursen uppställer, om de inte är i överensstämmelse med basavtalet. Särskilda problem kan uppkomma när krav uppställts på dokument av en typ, som inte är allmänt känd eller där motparten tillagt det begärda dokumentet en annan innebörd än banken gör. Det förtjänar nämnas, att växeln som är ett mycket vanligt instrument i samband med reburstransaktioner överhuvudtaget inte behandlas i UCP.

6.3 TRANSPORTDOKUMENTEN OCH DERAS KÖPRÄTTSLIGA BETYDELSE

Transportdokumentet fullgör olika, viktiga funktioner. Det är nämligen dels:

[3] *Cederbalk* s 119 ff, *Hultman* s 29 ff och *Grönfors*, bl a Cargo key receipt s 13 ff och passim. Se även *Henriksen*.

a) ett kvitto för det gods som omhändertagits för transport; dels

b) ett avtal om transport av godset (eller åtminstone ett bevis på att ett sådant avtal ingåtts) och om utlämning av godset och innehåller därvid de villkor som skall gälla för transporten (förutom individuella avtalsvillkor om den enskilda transportens utsträckning, godsslag och godskvantitet m m finns normalt tryckta klausuler på ena sidan av dokumentet eller en hänvisning till särskilda standardvillkor).

Härutöver har som inledningsvis nämnts en del transportdokument viss rättslig kvalitet. Man brukar benämna vissa transportdokument åtkomsthandlingar, dokument som på något sätt berättigar innehavaren av dokumentet att förfoga över godset. Dessa dokument har vissa legitimationsverkningar och kan medföra visst sakrättsligt skydd. I anglo-amerikansk rätt brukar denna typ av handlingar karaktäriseras som »documents of title», och en del av dem är »negotiable».[4] Dessa konossementets egenskaper har inte reglerats i internationella konventioner utan har framvuxit i lex mercatoria och sedermera lagfästs i olika länder. Numera återfinns bestämmelser om dessa rättsverkningar även i internationell konvention.[5] Indirekt har dessa egenskaper dock redan tidigare skyddats genom de internationella konventionerna om sjötransportörens ansvar.

Det kan finnas anledning att något beröra förhållandena i USA när det gäller regleringen av »documents of title», eftersom dessa varit föremål för ganska ingående lagstiftning och därvid kommit att diskuteras i betydande omfattning. Ett grundläggande problem har sin bas i spänningarna mellan delstatsregleringen och de federala bestämmelserna.[6] Uniform Warehouse Receipts Act tillkom 1906 liksom Uniform Sales Act (USA) för att skapa harmonisering mellan delstaterna, där sec 27–40 reglerar överlåtelse av »documents of title». 1909 tillkom Uniform Bills of Lading Act (UBLA). Vad beträffar mellanstatliga och utrikestransporter finns på det federala området »Federal bills of lading act» 1916, som huvudsakligen överensstämmer med UBLA.[7] Vidare reglerar Interstate Commerce Act handel mellan delstaterna och Carmack Amendment och Cummins Amendment särskilt transportansvaret i sådan han-

4 I Sverige regleras konossementet i sjölagen §§ 151–167, i Västtyskland i HBG §§ 641 ff, i Frankrike i Code de Commerce art 280 ff, i England i Bill of lading Act 1855 osv. Jfr bl a *Suljak* s 18 ff.

5 Se United Nations Convention on the carriage of goods by sea 1978 (Hamburgreglerna) art 1.7:

»'Bill of lading' means a document which evidences a contract of carriage by sea and the taking over or loading of the goods by the carrier, and by which the carrier undertakes to deliver the goods against surrender of the document. A provision in the document that the goods are to be delivered to the order of a named person, or to order, or to bearer, constitutes such an undertaking.»

6 Jfr bl a *Friedmann* s 237 och 468 ff.

7 Därvid bör man också hålla i minnet de tvingande reglerna om transportörens ansvar i Harter Act och US Carriage of Goods by Sea Act.

del.[8] Art 7 i Uniform Commercial Code överensstämmer i huvuddrag med de ovan nämnda uniforma reglerna. Det är viktigt att komma ihåg att UCC inte är någon federal lagstiftning varför FBLA även fortsättningsvis reglerar »Bills of lading» i mellanstatliga och utrikes skeppningar. Liksom tidigare regler definierar UCC »documents of title» och innehåller bl a detaljerade föreskrifter om »negotiation and transfer of documents of title». Förutom funktionen att utgöra kvitto för godset och att utgöra bevis om transportavtalets villkor blir dokumentet ett »document of title» om »in the regular course of business or financing it is treated as adequately evidencing that the person in possession of it is entitled to receive, hold and dispose of the documents and the goods it covers.»

Köplagens 16 § talar om »konossement eller ock fraktsedel, som är så inrättad, att säljaren efter dess utgivande till köparen ej äger över godset förfoga.»[9] Som nedan ytterligare kommer att beröras har konossementet (bill of lading) mera utvecklade verkningar än fraktsedlarna, som endast i begränsat avseende har omsättningspapperets egenskaper. Utformningen av fraktsedlar skiftar, men de har i grunden gemensamma egenskaper. Fraktsedeln för internationella järnvägstransporter är så utformad, att säljaren efter fraksedelns utlämnande till köparen inte kan förfoga över godset.[10] Denna typ av fraktsedel har kommit att stå modell för transportdokumenten för internationella flyg- och landsvägstransporter. En åtskillnad kan därför göras mellan internationella fraktsedlar, som har denna egenskap (förhållandena är de samma för fraktsedlar i samband med inrikesflyg) och andra fraktsedlar som endast fungerar som skriftligt bevisdokument.[11]

Orienteringsvis bör i sammanhanget något nämnas om dokumentens funktioner. I linjetrafik utgör konossementet huvuddokument för regleringen av relationen mellan transportkund och transportör – samt för den delen lastägare (det är i grunden fråga om ett trepartsförhållande).[12] Innan godset överlämnas till transportören för transport brukar transportkunden tinga skeppsrum. Härigenom träffas således avtalet om transport. Transportören bekräftar i en bokningsnota (booking note) att lastrum reserverats. Bokningsnotan bör då innehålla samma villkor för transporten som sedermera det konossement, som utfärdas. Vid befraktning i fri fart bestäms normalt avtalsvillkoren för befraktningen i ett certeparti, som undertecknas av både redare och befraktare, medan konossementet då i första hand fungerar som kvitto på att godset inlastats, men även åtminstone delvis bibehåller sina övriga funktioner i

[8] Jfr bl a *Guandolo* s 931 ff och *Gorton*, Common carrier s 151 ff.

[9] Jfr bl a SOU 1976:66 s 193 ff, *Grönfors*, Allmän transporträtt s 46, 54 ff, *Selvig*, Fra kjøpsrettens og transportrettens grenseland s 4.

[10] *Grönfors*, op cit s 56 f, *Selvig* ibid.

[11] *Grönfors* ibid, *Selvig* ibid.

[12] Exempelvis *Grönfors*, Allmän transporträtt s 17, 46. Jfr Huvudlinjer s 119 ff.

synnerhet i förhållande till en godtroende förvärvare av konossementet. Konossementet innehåller då ibland en hänvisning till certepartivillkoren.[13]

I nordisk rätt kan konossementet ställas till innehavaren, till viss man, till viss man eller order, eller till viss man »icke till order». De tre förra är löpande konossement; det senare (med s k rektaklausul) kallas rektakonossement och är icke löpande.[14] Förhållandena synes vara liknande i engelsk, tysk och fransk rätt.[15] Fraktsedlarna kan som nämnts knappast betecknas som omsättningspapper och utställes regelmässigt till en viss person.[16]

En transportör, som utfärdat en »non-negotiable bill of lading» kan utlämna det transporterade godset till den som anges som mottagare däri utan att konossementet presenteras, medan vid »negotiable bills of lading» transportören är skyldig att inkräva originalkonossement, då godset utlämnas, vid risk att behörig innehavare av konossementet annars kan framställa krav mot transportören, om godset inte kan utlämnas

[13] Jfr exempelvis 160 § SjöL: »Villkoren för godsets befordran och utlämnande bestämmas, såvitt angår förhållandet till mottagaren, av konossementet; och kan förty vad fraktavtalet härutinnan innehåller icke mot honom åberopas med mindre i konossementet intagits hänvisning därtill . . .» 161 § SjöL: »Godset skall anses mottaget eller lastat såsom det beskrivits i konossementet om ej annat styrkes. Motbevisning får dock icke föras gentemot tredje man, som förvärvat konossementet i god tro. . .» Jfr art 15 i Hamburgreglerna.

Relationen mellan konossement och certeparti behandlas hos *Falkanger* s 55 ff, *Tiberg,* Konossement och fraktavtal s 504 ff.

[14] *Hult* s 142 ff, *Huvudlinjer* s 114 ff.

[15] *Schmitthoff,* The export trade s 327 ff, *Schaps-Abraham* Bd II s 811 ff. *Rodiere* bd II § 482 ff.

I engelsk rätt betraktas konossementet som quasi-negotiable och beskrivs av *Holden:* »There are some instruments which possess the first two characteristics of a negotiable instrument, but not the third; in other words, a transferee takes them subject to any defects in the title of prior parties. Such instrumnts are sometimes referred to as 'quasi-negotiable' or 'semi-negotiable' in order to distinguish them from instruments which are fully negotiable. Some common examples of quasi-negotiable instruments are – . . .

Bills of lading. A bill of lading is a document signed by the master of a ship or by his agent and given to the person shipping goods on board the vessel. The document performs three functions: first it is evidence of the terms of a contract of affreightment, secondly it is evidence of the shipment of goods, and thirdly it is evidence that the holder of it has the property in the goods. It states that the goods will be delivered to 'X or his assigns' or to 'X or order' and, when endorsed in blank by X, it passes by delivery. Thus, the delivery of an endorsed bill 'is equivalent to delivery of the goods themselves, and is effectual to transfer ownership if made with that intention. The bill of lading is the symbol of the goods'. Another characteristic of a bill of lading is that an endorsee thereof 'shall have transferred to and vested in him all rights of suit'. But the third characteristic of a negotiable instrument is lacking: an endorsee who gives value in good faith is unable to obtain a better title than his transferor had. .»

Jfr även *Schmitthoft,* The development of a CT document s 153 ff.

[16] Bl a *Huvudlinjer* s 37.

till honom.[17] Inte minst vid finansieringen av köp spelar denna distinktion en viktig roll ur säkerhetssynpunkt, eftersom finansiären som behörig innehavare av ett »negotiable bill of lading» har kontroll över godset, medan vid »non-negotiable bills of lading» finansiären måste stå angiven som mottagare av godset.

I amerikansk rätt är i inrikes handel »straight bills of lading non-negotiable» och trycks på gult papper, medan »straight bills of lading» är »negotiable» och trycks på vitt papper.[18]

När det gäller oceankonossement är dessa som nämnts i de flesta rättssystem »negotiable» med mindre motsatsen framgår genom en rektaklausul »icke till order» eller att det framgår att konossementet är »non-negotiable».

Både egenskapen att vara ett »document of title» och att vara omsättningspapper – i mycket grova drag »negotiability» –hänger samman med konossementets köprättsliga funktioner. »The bill of lading as such is generally a negotiable instrument, entailing the right to demand the goods described herein and to take possesion of them- - - - -, - - - - it may be stated that the law of negotiability is a sort of *ius gentium* – in broad outline, although not everywhere identical in every detail.»[19]

Jag återkommer nedan till olika slags spörsmål som sammanhänger med vem som utfärdat konossementet och under vilka omständigheter detta skett.[20]

Konossementet utfärdas traditionellt av befälhavaren eller rederiets agent som fullmäktig för befälhavaren, sedan godset lastats ombord *(ombordkonossement)*. Det innehåller alltid ort och dag för utfärdandet, utfärdarens underskrift, fartygets namn, uppgift om det inlastade godset, en förklaring att godset tagits ombord, uppgift om till vem godset skall utlämnas på bestämmelseorten samt fraktbelopp och i vad mån frakt uppburits eller utestår obetald. Härutöver innehåller konossementet olika transportvillkor eller en hänvisning till sådana, även om det inte är ovanligt att konossement i vissa trader endast är avsedda att fungera som ett kvitto på att godset lastats ombord och inte alls är avsedda att överlåtas. Konossementet utfärdas normalt i flera likalydande originalexemplar, ofta tre. Därutöver tas ett stort antal kopior för olika syften, exempelvis för tull- och valutaändamål.

Något annorlunda rättsverkningar än ombordkonossementet har det s k *mottagningskonossementet,* som utfärdas, då godset mottas av transportören för att lastas

[17] *Braucher* s 18 ff, *Selvig,* op cit s 47 ff, *Suljak* s 28 f och 33 f. Jfr exempelvis i Frankrike art 281 i Code de Commerce, i Västtyskland art 645-656 i HGB, England the Bill of lading act 1855 och i Sverige §§ 156–158 i Sjölagen. När det gäller transportörens utlämningsansvar se fr a *Brækhus*, Bortfrakterens ansvar s 141 ff.

Det finns vissa länder där det förefaller vara kutym att godset utlämnas utan att konossementet presenteras. Jfr den skadeslöshetsförbindelse som återfinns i appendix.

[18] *Braucher* s 18.

[19] *Suljak* s 28–29

[20] Se nedan s 192 ff.

ombord vid ett senare tillfälle. Mottagningskonossementet har genom enhetstransporter, inte minst containertransporter, som numera dominerar vissa trader, fått allt större användning.

Då ett konossement omfattar godspartier till flera lastägare kan i samband med godsets ankomst till destinationsorten s k delivery order[21] utställas till de olika lastägarna. Avsikten härmed är att varje lastägare skall få ett dokument, som täcker just hans parti, så att godset kan uthämtas mot uppvisande av dokumentet. Utformningen av delivery orders kan variera beroende på vem som utställt dem.

Vid andra transporter än sjötransporter är utgångspunkten, som nämnts, att man använder olika slags fraktsedlar. Vid internationella järnvägstransporter har fraktsedeln, för vilken särskilt formulär skall användas, minst två delar, dels fraktsedeln, som följer godset och tillställs mottagaren, dels *fraktsedelsdubbletten*, vilken lämnas till avsändaren, sedan avsändningsstationen genom sin datumstämpel intygat, att godset mottagits för befordran. I dokumentet intas uppgifter om bl a avsändningsstation, bestämmelsestation, mottagarens namn samt godset.

Flygfraktsedeln har haft järnvägsfraktsedeln som förebild. Enligt lagen ankommer det på avsändaren att upprätta denna handling, men transportören brukar tillhandahålla tryckta formulär med befordringsvillkoren. Flygfraktsedeln utfärdas i tre originalexemplar, varav ett stannar hos transportören, ett sändes till mottagaren och ett behålles av avsändaren. Utöver de tre originalexemplaren utfärdas även ett antal kopior avsedda för samarbetande transportörer, tullmyndigheter och andra. Också CMR har haft järnvägsfraktsedeln som förebild vid regleringen av fraktsedel för internationella landsvägstransporter.[22] Denna fraktsedel, som utfärdas i tre exemplar, äger där inget annat sägs, vitsord beträffande avtalsvillkoren, transportörens mottagande av godset och godsets tillstånd vid detta tillfälle.

Fraktsedeln är icke bärare av rätten till godset och saknar således konossementets legitimationsegenskaper. Den förfoganderätt till godset som härvid är knuten till dokumentet är knuten till avsändarexemplaret och gäller endast under transporten. Så snart godset nått destinationsorten upphör avsändarexemplarets »åtkomstkaraktär» och berättigad att utfå godset är nu den, som står angiven som mottagare i handlingen.

En särskild funktionär i transportkedjan är speditören, som kan uppträda som transportör eller transportförmedlare. De dokument som utfärdas av speditören är

[21] Se bl a *Braucher* s 16, *Littorin* s 139 ff med hänvisn.

[22] Art 4 i CMR innehåller en regel som gör att denna fraktsedel motsvarar det krav som uppställs i Köplagens 16 §. Fraktsedlar för inrikes vägtransporter är inte av denna beskaffenhet, men exempelvis en hänvisning till CMR innebär härvid en förändring. (Se prop 1974:33 s 39 f.)

11 ETL 880 (BGH 1976) belyser betydelsen av flygfraktsedel. Här hade flygtransportör till avsändaren (säljaren) utlämnat kvitterad tredje kopia utan att godset emottagits. Säljaren utnyttjade kopian till att lyfta betalning under en oåterkallelig remburs. Säljaren gick i konkurs och köparen fick kräva – och erhöll – ersättning av flygtransportören.

beroende av den roll han för tillfället spelar. Vid internationella transporter förekommer det att speditören utfärdar ett *Forwarding Agent Certificate of Transport* (FCT), som har en utformning som starkt påminner om konossementets, men som uttryckligen uttalar att speditören icke handlar som transportör utan som speditör.

Transporter av styckegods, genomförs numera i allt större utsträckning genom samverkan mellan olika transportörer, som utför omedelbart på varandra följande deltransporter av godset, successiva transporter. Härvid kan antingen samma transportmedel (genomgångstransport) användas eller transportmedel av olika slag (kombinerade transporter).[23]

Vissa problem har härvid uppkommit. Eftersom det är frågan om en samordning av transporter där flera olika transportmedel kan samverka kan transportdokumentet för hela transporten utfärdas av antingen en speditör i egenskap av transportör eller som mellanman för en transportör eller av en av transportörerna, t ex redaren.

Vidare har traditionellt ombordskonossementet varit den vanliga i samband med sjötransporter, medan i containertrafiken mottagningskonossementet blivit det naturliga.

Flera nya dokumenttyper och rutiner har efter hand introducerats och medagerande har fått delvis nya arbetsuppgifter.[24]

Det har allt oftare inträffat, att konossementet blir fördröjt under postbefordran, fr a naturligtvis då det rör sig om korta godstransporter men även annars. Inte minst i samband med remburstransaktioner blir dokumenten ofta fördröjda bl a i bankerna. Detta medför problem ur sjötransportörens synvinkel, eftersom skyldigheten att lämna ut godset är knuten till presentationen av konossement. Skulle gods utlämnas utan att konossementet överlämnas har transportören som nämnts ansvar för den skada som kan uppstå på grund därav. För sådan ersättningsskyldighet saknar han försäkringstäckning. Möjligheten att lägga upp godset är i praktiken dessutom ofta begränsad. I stället låter lastmottagaren ofta utställa bankgaranti eller liknande som säkerhet för den ersättningsskyldighet som kan uppkomma ifall godset utlämnas utan att konossement återställs.[25]

Vid korta transporter är behovet av remburs för finansiering av köpet ofta mindre, och behovet av att konossementet övergår till ny köpare normalt inte särskilt stort, och därför förekommer det på vissa rutter, att »destination bills of lading» utfärdas; antingen utfärdas dokumentet på bestämmelseorten för att tidsförlust skall undvikas, eller medförs ett konossementexemplar ombord för att kvitteras av mottagaren i samband med utlämnandet av godset. Fortfarande kan dock en konkurrenssituation uppkomma.[26]

[23] Se fr a *Grönfors*, Allmän transporträtt s 97, *dens.*, Successiva transporter, *Ramberg, Schalling, Tarkowski* s 35 ff, *Selvig*, Fra kjøpsrettens og transportrettens grenseland s 5 f.

[24] *Grönfors*, Cargo key receipt passim, *Ramberg, Schalling, Tarkowski* s 9 ff, 19 ff, 35 ff.

[25] Flera faktorer har medverkat till den ökande och juridiskt föga tillfredsställande användningen av sådana konossementsgarantier, se härom bl a *Delfs & Grönfors.*

[26] SOU 1976:66 s 194, *Braucher* s 16, *Selvig*, Fra kjøpsrettens och transportrettens grenseland s 88, *Grönfors*, Cargo key receipt s 13.

Vid vissa containertransporter, fr a i samband med transporter mellan s k i-länder har man sedan några år börjat utnyttja elektronik och datorer för överförande av traditionella dokumentuppgifter. Strävanden pågår att försöka skapa »dokumentlösa» transporter.[27]

Vid distansköp spelar transportdokumenten av tradition stor roll inte minst då basavtalet föreskriver betalning mot dokument, dokumentinkasso eller remburs. Härvid är köparen skyldig att betala mot dokument utan att ha någon särskild säkerhet för att godset levereras kontraktsgillt, dvs i rätt tid och i rätt skick.[28] Ur köparens synvinkel är det därför viktigt, att transportdokumenten ger honom vissa upplysningar om godsets art, mängd och skick. Vidare är det av vikt för köparen att få en indikation på när godset lastats ombord eller åtminstone när det mottagits. Mot bakgrund av basavtalets bestämmelser kan det också vara nödvändigt, att konossementen utvisar, om frakten betalats i förskott.

Det åligger sjötransportören, att i konossement intaga sådana uppgifter. Numera gäller i enlighet med Haag-Visbyreglerna, att transportören inte har rätt att motbevisa konossementsuppgifter, om konossementet förvärvats av godtroende förvärvare.[29] Vidare kommer även transportörens ansvar för felaktiga uppgifter att behandlas på samma sätt som transportörens ansvar för sakskador, men under vissa omständigheter kan ansvar för medvetet eller vårdslöst lämnade uppgifter tänkas komplettera den transporträttsliga regeln.

Att rent konossement utfärdas, dvs ett konossement, som inte innehåller några anmärkningar beträffande godsets tillstånd etc, är av naturliga skäl betydelsefullt för säljaren. M h t basavtalet är köparen i allmänhet inte förpliktad att lösa ett orent konossement. Detta gäller åtminstone i de fall, där en anmärkning i konossementet ger grund att anta att godset inte är i föreskrivet skick. Likaså krävs vid betalning genom remburs enligt de internationella rembursreglerna, att konossementet skall vara rent. Säljarens intresse av rent konossement har därför i vissa fall medfört påtryckningar på transportören om att han skall utfärda rent konossement trots att reservationer borde ha intagits i dokumentet. I utbyte mot det rena konossementet utfärdar så säljaren/avlastaren till förmån för transportören ett »backletter» (»letter of indemnity») varigenom han påtar sig ansvaret för den ersättningsskyldighet som kan uppkomma för redaren p g a att rent konossement utfärdats. Ett sådant backletter kan ha ett begränsat värde och förfarandet kan medföra straffansvar för den som utfärdat dokumentet.[30] Som nämnts täcker redarens P & I-försäkring inte heller ersättning som hänför sig till felaktiga konossementsuppgifter.

[27] Se *Grönfors*, op cit s 13 ff och *dens*, Dokumentlösa transporter s 217 ff. Även *Henriksen*.

[28] *Selvig*, op cit s 18, s 101 ff och 113 ff, SOU 1976:66 s 193 ff.

[29] Jfr art 16 i Hamburgreglerna.

[30] Jfr *Schaps-Abraham* bd II s 832 f, *Epschtein & Bontoux* s 93 ff, *Huvudlinjer* s 138, 155, *Selvig*, op cit s 107 ff, *Ramberg* s 405 f och The problem of »clean bills of lading». Som framgår av appendix (skadelöshetsförbindelse) uppfattar dock avlastarna i flera trader utfärdandet av en »letter or indemnity» som en rutinåtgärd.

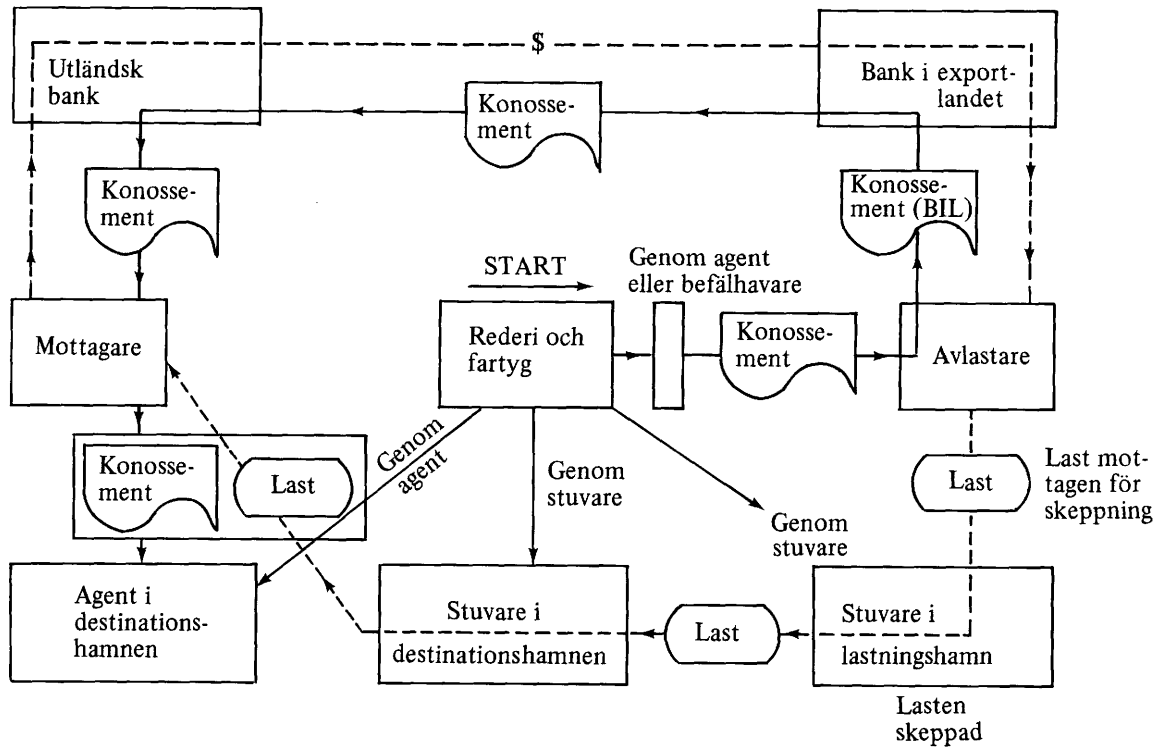
$
Utländsk bank
Konosse-ment
Bank i export-landet
Konosse-ment
Konosse-ment (BIL)
START
Genom agent eller befälhavare
Mottagare
Rederi och fartyg
Konosse-ment
Avlastare
Konosse-ment
Last
Genom agent
Genom stuvare
Genom stuvare
Last
Last mot-tagen för skeppning
Agent i destinations-hamnen
Stuvare i destinationshamnen
Last
Stuvare i lastningshamn
Lasten skeppad

6.4 REMBURSREGLERNA OCH KONOSSEMENTET

Den del av remburs reglerna som vid senaste revisionen genomgått de största förändringarna är den som rör transportdokumenten. Detta har skett i första hand för att remburs reglerna skall anpassas till containertrafiken. Några genomgripande förändringar beträffande UCP:s förhållande till konossementet har i sig inte genomförts.

Konossementets stora betydelse gör givetvis att stränga krav måste ställas på det. I SjöL uppställer 151 § regler om vad som förstås med konossement och vad som krävs av en sådan handling:

»Med konossement förstås en av bortfraktaren eller på hans vägnar utfärdad handling, som innefattar erkännande att gods av viss art och mängd mottagits för befordran eller inlastats och som betecknas som konossement eller innehåller föreskrift att godset utlämnas endast mot att handlingen återställes.

Konossementet skall innehålla uppgift om dag och ort för dess utfärdande och om avlastaren. I mottagningskonossement skall angivas plats för godsets mottagande samt i ombordskonossementet fartygets namn och nationalitet och plats för inlastningen.»[31]

Lagstiftaren har alltså här angett vissa formella krav, nämligen bl a att beteckningen konossement skall framgå av handlingen (alternativt att det av dokumentet framgår, att det är ett presentationspapper) och att fartygets nationalitet anges i ombordko-

[31] Art 15 i Hamburgreglerna innehåller i detta avseende följande bestämmelser:

»1. The bill of lading must include, *inter alia*, the following particulars:

(a) the general nature of the goods, the leading marks necessary for identification of the goods, an express statement, if applicable, as to the dangerous character of the goods, the number of packages or pieces, and the weight of the goods or their quantity otherwise expressed, all such particulars as furnished by the shipper;

(b) the apparent condition of the goods;

(c) the name and principal place of business of the carrier;

(d) the name of the shipper;

(e) the consignee if named by the shipper;

(f) the port of loading under the contract of carriage by sea and the date on which the goods were taken over by the carrier at the port of loading;

(g) the port of discharge under the contract of carriage by sea;

(h) the number of originals of the bill of lading, if more than one;

(i) the place of issuance of the bill of lading;

(j) the signature of the carrier or a person acting on his behalf;

(k) the freight to the extent payable by the consignee or other indication that freight is payable by him;

(l) the statement referred to in paragraph 3 or article 23;

(m) the statement, if applicable, that the goods shall or may be carried on deck;

(n) the date or the period of delivery of the goods at the port of discharge if expressly agreed upon between the parties; and

(o) any increased limit or limits of liability where agreed in accordance with paragraph 4 or article 6.»

nossementet. Vissa svårigheter i samband med det förra kravet, i synnerhet i samband med kombinerade transporter, diskuteras något nedan.

Beträffande kravet på att fartygets nationalitet skall anges i ombordkonossement måste konstateras, att det säkerligen hör till undantagen att detta krav uppfylls. Frågan kan givetvis då uppkomma om ett konossement som inte innehåller denna uppgift skulle kunna avvisas. Ett utrerat formalistiskt betraktelsesätt borde leda till ett sådant resultat. Häremot kan argumenteras att ett sådant krav i allmänhet inte synes ha någon motsvarighet i andra rättssystem. Vidare har i praktiken konossement som saknar en sådan uppgift använts under lång tid och varit godtagna i remburssammanhang. Av förarbetena kan inte utläsas anledningen till, att den reviderade lagen på denna punkt skärpts. I det köprättsliga perspektivet kan i och för sig en sådan uppgift ha viss betydelse som indikation på transportörens kvalitet. Om köpavtalet föreskriver att godset »to be shipped on Swedish tonnage» kan en bestämmelse i konossementet av diskuterat innehåll ha betydelse. Det är emellertid i så fall en bestämmelse som kan avtalas, men däremot inte en i lagen föreskriven uppgift. Den angivna skärpningen torde ofta inte fylla något betydelsefullt ändamål, och enligt min mening kan ett konossement som saknar en sådan uppgift inte avvisas med mindre i basavtalet särskilt avtalats, att uppgiften skall ingå och detta krav intagits i rembursen.

Understrykas bör att 152 § SjöL ger avlastaren möjligheter att kräva att olika slags uppgifter intas i konossementet. Avlastaren kan på så sätt i relativt hög grad bestämma innehållet i konossementet. Den åsikten har i vissa sammanhang tidigare kommit till uttryck, att konossementet måste innehålla en fullständig beskrivning av godset. Ett sådant krav kan dock inte upprätthållas om det skall tas bokstavligt.[32] Det är också av lättförståeliga skäl omöjligt för transportören att bryta förpackningar och kontrollera godsslag, kvantitet och skick på godset. Han har varken rätt eller skyldighet att göra en sådan kontroll mer än möjligen om han har skäl att misstänka att allt inte står rätt till.[33] Huvudregeln är att transportören har en skyldighet att besiktiga godsets yttre beskaffenhet.[34] Utgångspunkten är, att konossementet strikt måste svara mot remburskraven (se vidare nedan s 250 ff).

Vad som exakt krävs för att konossementet skall anses uppfylla remboursvillkoren har diskuterats i doktrinen.[35] Davis menar att ett konossement under en remburs, som öppnats för finansiering av ett cif-köp, måste uppfylla samma krav som ett konossement under ett cif-avtal,[36] något som, trots att remburstransaktionen är skild från det underliggande avtalet, synes kunna gälla som en princip i de flesta fall, dock inte undantagslös.

[32] *Ellinger,* Documentary letters of credit s 312.

[33] Detta sammanhänger givetvis med att köparen vid köp med betalning mot dokument inte kan kräva att få undersöka godset.

[34] Se bl a Huvudlinjer s 114, 124 ff.

[35] *Davis,* The law relating to commercial letters of credit s 157 ff. Jfr *Gutteridge & Megrah* s 90 ff. *Epschtein & Bontoux* s 25 menar, att två frågor måste ställas, nämligen: »1) le document produit est-il un connaissement au sens légal du mot? 2) dans l'affirmative, répond-il aux stipulations du crédit?» Jfr *Zahn* s 114 ff.

[36] *Davis,* op cit s VII. Jfr ovan samt *Ellinger* ibid.

Innehåller remboursvillkoren ett krav på ett visst slags konossement kan konossement av annan typ avvisas.[37] Om exempelvis rektakonossement begärts, behöver ej ett orderkonossement[38] godtas och vice-versa.[39] Inte heller behöver ett speditördokument godtas.[40] Inte minst frågan om mottagningskonossement har tidigare i skilda sammanhang lett till problem. I engelsk rätt har i samband med cif-avtal den principen utvecklats att konossement innebär krav på ombordkonossement.[41] I vissa fall skulle emellertid möjligen mottagningskonossement på grund av särskilda omständigheter kunna anses brukliga i en viss trade och därför bli godtagna.[42] I *Yelo v S M Machado & Co Ltd*[43] uttalades vidare att ett krav på ombordkonossement även innefattar ett krav på en uppgift om tidpunkten för skeppningen.[44] Fransk rätt har tillämpat motsvarande regel, och enighet synes där föreligga i doktrinen att mottagningskonossement inte räcker med mindre detta särskilt skulle framgår av rembursen.[45] I USA har däremot även motsatt uppfattning förespråkats,[46] och i Tyskland har tidigare rått delade me-

[37] Se *Gutteridge & Megrah* s 95. I *Wah Tat Bank Ltd and Oversea-Chinese Banking Corporation Ltd v Chan Cheng Kum and others* [1967] 2 Lloyd's Rep 437 ansågs ett »mate's receipt» genom handelsbruk kunna fungera som ett »document of title» och i stället för ett konossement. Detta skulle dock ej ha någon inverkan på bankens bedömning i samband med en remburs. I *The National Bank of South Africa v Banca Italiana di Sconto and Arnhold Bros & Co.* (1922) 10 Ll L R 531 godtogs ej konossement, som presenterades i st f begärda »delivery orders».

[38] *William Ice Cream Co, Inc v Chase National Bank* 199 N Y S 314 (1923)

[39] *Soproma S p A v Marine & Animal By-Products Corporation* [1966] 1 Lloyd's Rep 367 på s 388. Jfr *Ellinger*, op cit s 313.

[40] Se bl a *Zahn* s 115. Jfr WM 1970 s 158.

[41] *Diamond Alkali Export Corporation v Bourgeois* [1921] 3 K B 433. Detta gäller i brittisk bankpraxis liksom annorstädes.

[42] Se exempelvis diskussionen i *Weis & Co v Produce Brokers' Co.* (1921) 7 L1 L R 211, *United Baltic Corporation v Burgett & Newsam* (1921) 8 L1 L R 190 och *Suzuki & Co v Burgett & Newsam* (1922) 10 L1 L R 223. Jfr *»The Marlborough Hill» v Cowan (Alex) & Sons, Ltd* [1921] 1 A C 444. *Davis*, op cit s 162 f påpekar dock att i dessa fall den invändningen ej framställts att konossementen ej var ombordkonossement. Jfr *Gutteridge & Megrah* s 93 ff och se i skandinavisk rätt den diskussion som förs hos *Selvig*, Containerkonossement s 14 ff. I sammanhanget måste uppmärksammas, att engelska banker anslöt sig först till 1962 års version av UCP.

[43] [1952] 1 Lloyd's Rep 183 på s 192.

[44] Jfr *Epschtein & Bontoux* s 50.

[45] *Cordier* s 31, *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 234 ff, *G Marais*, Du crédit documentaire s 110. Jfr också *Hermann*, Das Abladegeschäft s 54.

[46] I *Camp v Corn Exchange National Bank* 285 Pa 337 (1926) framfördes åsikten att ett ombordkonossement var nödvändigt endast om det uttryckligen krävdes och i *Vietor v National City Bank of New York* 193 N Y S 868 (1922) fastställt 237 N Y 538, befanns att frågan berodde på »usage».

ningar i frågan.[47] Rimligtvis måste här en klar svängning vara på väg att ske m h t enhetstrafikens utbredning. Att numera upprätthålla ett principiellt krav på ombordkonossement utom i vissa trader förefaller knappast möjligt.

Om rembursen inte innehåller några särskilda föreskrifter med avseende på konossementet blir UCP:s föreskrifter vägledande. Art 20 i UCP anger därvid att ombordkonossement krävs med mindre något annat särskilt föreskrivs. Denna regel förekom som art 18 i 1962 års version, som i sin tur innebar en avvikelse från 1951 års revision (art 19) där mottagningskonossement tilläts.[48]

I art 20 föreskrivs:

»a. Om inte annat föreskrivits i rembursen, måste konossementet utvisa att varan lastats ombord på eller skeppats med ett namngivet fartyg.

b. Ombordtagning på eller skeppning med ett namngivet fartyg kan styrkas antingen genom ett konossement som utvisar ombordtagning på eller skeppning med ett namngivet fartyg eller genom en av fraktföraren eller hans agent underskriven eller signerad och daterad förklaring därom på konossementet. Datum för denna förklaring skall då anses vara datum för ombordtagningen på eller skeppningen med det nämnda fartyget.»

Som nämnts utfärdas konossementet i flera – ofta 3 – originalexemplar. Rederiet har skyldighet att utlämna godset till behörig konossementsinnehavare och får som nämnts inte utlämna godset ifall inte konossementet vederbörligen presenteras. Vid cif-köp, dokumentinkasso, remburs m m kan frågan uppkomma, huruvida köparen är skyldig att betala mot *ett* exemplar av konossementet eller om han är berättigad att kräva samtliga originalexemplar för att vara skyldig betala. På detta problem finns inget helt entydigt svar, men övervägande skäl synes tala för, att köparen vid dokumentinkasso inte behöver betala med mindre han får samtliga original.[49] I skandinavisk rätt anses dock köparen ha skyldighet att betala mot ett exemplar.[50]

UCP föreskriver inte uttryckligen, att betalning under rembursen endast kommer att betalas mot samtliga originalexemplar, utan här kan man endast falla tillbaka på vad som avtalats resp vad som ev kan anses vara handelsbruk. Huvudregeln måste vara tillämplig även i remburssammanhang. Framgår av rembursen att ett visst antal

[47] *Krebs* s 40 f anser att mottagningskonossement ej är tillfyllest, men *Sieckmann* s 24 uttrycker motsatt uppfattning. Jfr *Zahn* s 115, 120.

[48] Det kan noteras, att franska banker trots den tidigare regeln vägrade godta mottagningskonossement. Se *Ellinger*, op cit s 314 not 184.

[49] Jfr UCC sec 2–323 (2) b, *Selvig*, Fra kjøpsrettens og transportrettens grenseland s 49–50 vid n 9 med hänvisn.

[50] *Selvig*, op cit s 49 vid not 7 med hänvisn och SOU 1976:66 s 228. Under hänvisning till viss rättspraxis konstaterar *Gutteridge & Megrah* s 92: »As a general rule the tender of one out of the set will be sufficient, but it is common at the present day to find the tender of the whole set stipulated for». Jfr *Sassoon*, Cif and fob contracts s 169 f. *Zahn* s 121 anser att handelsbruket är att samtliga konossementsexemplar krävs, medan *Eisemann*, Recht und Praxis s 73 hävdar motsatsen.

– eller »full set» – konossement skall presenteras, måste beneficienten givetvis presentera samtliga exemplar. På denna punkt torde inte någon oenighet föreligga.[51]

I amerikansk rätt har rättspraxis på denna punkt varit något mindre strikt:

I *Dixon, Irmaos & Cia, Ltda v the Chase National Bank of City of New York*[52] krävde rembursen att samtliga konossement skulle presenteras. Säljaren överlämnade emellertid bara två av tre originalexemplar men bifogade en »bankgaranti» som säkerhet (»indemnity») för alla konsekvenser som skulle kunna uppkomma på grund av att det tredje ej presenterades. Domstolen fann att detta var tillräckligt på grund av »trade usage» i New York. Medan strikt uppfyllelse i och för sig ansågs nödvändig ansågs banken skyldig att ta emot dokumenten beroende på den »indemnity», som bifogats.

I engelsk och kontinentaleuropeisk rätt anses principen vara, att banken inte har någon skyldighet att godta ofullständiga dokument, även om en »indemnitetsförklaring» skulle presenteras tillsammans med de tillgängliga dokumenten. Uniform Commercial Code saknar en sådan regel. Sec 5–113 tillåter visserligen en bank att lämna en »indemnity» för att »induce the honour or negotiation of the draft on the part of the issuing-banker»,[53] men ingenting sägs om att öppningsbanken skulle vara skyldig att godta den. Rembursreglerna uttalar heller inget om detta.

Enligt min mening är det i normalfallet knappast rimligt, att banken – och för den delen köparen – skall anses skyldig att godta en indemnitetsförklaring. Även om denna skulle ge en god täckning beträffande kostnader och risker kan det vara svårt att förutsäga hur stort skydd den ger i det enskilda fallet, och man bör inte kunna kräva, att banken eller köparen skall behöva avgöra »garantens» finansiella läge och de problem som kan uppkomma då en sådan förklaring skall utnyttjas. Så länge ett originalkonossement saknas finns det en risk att en annan person kommer att göra anspråk på godset på bestämmelseorten, vilket kan leda till komplikationer.[54] Principiellt är det också en betydande skillnad mellan rätten till visst gods och rätten till ersättning ifall detta gods inte kommer att utlämnas.[55]

När det gäller utformningen och typen av det aktuella konossementet har krav i vissa sammanhang ställts, att det skall vara fråga om ett konossement som är sedvanligt i en viss trade.

[51] *Donald H Scott & Co, Ltd v Barclays Bank Ltd* [1923] 2 K B 1: ». . . two bills of lading plus an indemnity or an undertaking to produce a third, are not sufficient to satisfy a condition in a letter of credit which requires a full set to be produced.» Se också *Westminster Bank v Banca Nazionale Di Creditio* (1928) 31 L1 L R 306 på s 310. För fransk rätt se *Stoufflet*, op cit s 239 ff.

[52] 144 F 2d 759 (1944).

[53] *Ellinger*, op cit s 315. Jfr vidare nedan s 259.

[54] I sådant fall skall enligt 157 § i SjöL godset uppläggas i avvaktan på vem av parterna som har bättre rätt till godset. Här ser man sålunda hur de materiella reglerna skär genom legitimationsreglerna.

[55] Jfr *Grönfors & Delfs*.

»It appears to me that the bill of lading must be a bill of lading which would be in the form ordinarily current in the ordinary course of business of the trade.»[56]

Denna princip är knappast särskilt preciserad, men den kan användas som utgångspunkt. Principen kan komma i konflikt med andra positiva föreskrifter. Ifall parterna avser att avvika från det sedvanliga mönstret bör detta komma till uttryck i avtalet. Såvitt jag kan bedöma bör banken exempelvis avvisa ett rekta-konossement, med mindre rembursen föreskriver att ett sådant konossement kan presenteras. Det är givet, att det sker successiva förändringar i mönstret, och att UCP i flera fall kan tänkas komma på efterkälken. Problem kan då uppkomma beträffande bedömningen av rembursreglerna i förhållande till det nya mönstret. Ett sådant exempel utgörs av den nedan diskuterade containertrafiken och de kombinerade transporterna.

Ett annat problem som varit aktuellt både i samband med cif-kontrakt och remburser är huruvida konossementet måste täcka hela den angivna resan, vilket tveklöst torde vara fallet.[57] Vidare kan frågan uppkomma om den kontraherande transportören kan låta någon annan verkställa transporten och därvid också överföra ansvaret därför på denne.[58]

Detta är ett problem som regleras i art 21 i rembursreglerna:

»a. Om inte omlastning förbjudits i rembursvillkoren, kommer konossement, som utvisar att varan skall omlastas under vägen, att godtas under förutsättning att hela transporten täcks av samma konossement.

b. Konossement, som innehåller tryckta klausuler som anger att fraktföraren har rätt till omlastning kommer att godtas, även om rembursen förbjuder omlastning.»

[56] *National Bank of South Africa v Banca Italiana Di Sconto* (1922) 10 L1 L R 531 på s 536. Jfr *Davis*, The law related to commercial letters of credit s 157 och nedan s 250 ff.

[57] Härvid kan hänvisas till *Gutteridge & Megrah* s 96 ff samt rättsfallen *Hansson v Hamel and Horley, Ltd* [1922] 2 A C 36 och *Landauer & Co v Craven & Speeding Bros.* [1912] 2 K B 94.

[58] I *Bailey v United Chinese Bank, Ltd* (1953) 37 H K L R 102 var det fråga om ett fall där konossementet faktiskt täckte hela resan, men en klausul befriade transportören från ansvar från ett transportavsnitt. Här var förhållande följande:

Svaranden, en Hong Kong-bank, öppnade på kärandens begäran en oåterkallelig remburs till förmån för en engelsk säljare. Rembursen gällde för ett parti »Danish Carbon black» och föreskrev betalning mot presentation av skeppningsdokument, inklusive ett »clean shipped on board bill of lading». Säljaren överlämnade till svaranden begärda dokument, bl a ett konossement som i en särskild klausul tillät »transhipment»:

»The responsibility of the Carrier shall be limited to the part of the transport performed by him on vessels under his management and no claim will be acknowledged by the Carrier for damage or loss arising during any other part of the transport even though the freight for the whole transport has been collected by him.»

Konossementet utvisade att godset omlastats i Bremen. Banken godtog detta dokument och debiterade kärandens konto. Senare visade det sig, att en del av godset saknades. Käranden krävde skadestånd av svaranden och anförde bl a att konossementet inte täckte hela resan, då transportören friskrivit sig från ansvar för den del av transporten som de inte själva utförde, dvs från London till Bremen, men domstolen avvisade detta argument, eftersom konossementet faktiskt täckte hela resan.

Jfr även *Statni Banka*-fallet nedan s 254.

Det är ganska naturligt att bankerna inte anses ha någon skyldighet att gå genom de tryckta konossementklausulerna. Vissa problem kan trots bestämmelserna i UCP uppkomma. Ytterligare frågor rörande bedömningen av dokumenten, inte minst spörsmål beträffande rena konossement kommer att beröras nedan s

6.5. DOKUMENT AVSEENDE KOMBINERADE TRANSPORTER

I art 23 har vid 1974 års revidering av rembursreglerna uppmärksammats en del av de förändringar som ägt rum i transportmönstret. Man har därvid delvis tagit hänsyn till de nya lasthanteringsmetoderna, container- och ro/ro-trafiken och utvecklingen mot organiserade multimodala transporter samt försöken i samband därmed att skapa ett »combined transport document.»

Denna process har lett till flera olika typer av problem i förhållande till UCP. Containertransporterna har inneburit bl a att dels en del av godset regelmässigt skeppas i containers på däck, dels mottagningskonossement blivit allt vanligare, dels också operationen av containerfartygen i allt högre grad kommit att kommersiellt skötas inte av ägaren utan av operatörer, särskilda bolag som ofta ägs tillsammans av de rederiföretag som var för sig äger fartygen.[59] Lasthanteringsutvecklingen har också följts av försök att förenkla dokumentrutinerna.[60] De kombinerade transporterna har i sin tur medfört förskjutningar i de traditionella transportmönstren, vilket också återverkat på ansvars- och dokumentfrågan.[61] Denna utveckling har som nämnts också fått avsevärd betydelse för uppläggningen av köpavtalen, i synnerhet vad gäller transportklausulerna.[62] På så vis har spänningar uppstått mellan de förhållanden som UCP baserade sig på och den nya situationen. Man har därvid tvingats försöka lösa uppkommande problem på olika sätt. Detta har kunnat ske därigenom att bankerna försökt tolka UCP med de nya förhållandena för ögonen, varvid tillämpningen kan komma att variera mellan olika banker och uniformiteten kommer i fara, men fr a därigenom att UCP reviderats för att möta problemen. Problemen är dock så mångfacetterade och ekonomiskt-geografiskt skiftande, att det är svårt att finna en övergripande och allomfattande lösning.

De ansträngningar som gjorts har till en del varit framgångsrika och lett till en anpassning av rembursreglerna till de praktiska förhållandena. Svårigheten är dock, som nämnts, att på ett rimligt sätt de inblandade skall lyckas samordna alla de frågeställningar, som kan uppkomma beroende på villkoren i basavtalet. Tolkningsproblem kan uppkomma i förhållande till föreskrifterna i basavtalet. Sådana underlättar knappast betalningsgäldenärens möjligheter att lämna instruktioner till banken. Det kan vara svårt att precisera transportuppläggningen då basavtalet träffas. Parterna har nor-

[59] *Selvig*, Om containerkonossement fr a s 12 ff.

[60] *Grönfors*, Cargo key receipt passim.

[61] Jfr Utkast till konvention om internationella multimodala transporter – Ds Ju 1979:12 och ICC Uniform rules for a combined transport document.

[62] *Ramberg*, Skeppet och det köprättsliga avlämnandet s 389 ff och ICC Doc No 460/234.

malt heller ingen långtgående kunskap om innehållet i UCP. Bankernas råd beträffande rembursen är oftast mera präglade av remburstänkande än av villkoren i basavtalet. Transportören har vissa rutiner och särskilda förhållanden att ta hänsyn till. Rembursreglerna kan inte göras alltför flexibla eftersom bankernas rutinarbete därigenom skulle fördyras.[63] Å andra sidan kan de inte heller helt låsas, eftersom parterna då kanske skulle tvingas söka sig andra vägar. De problem som kunde aktualiseras under tidigare version av rembursreglerna har man sökt undanröja. Frågan är i vad mån man lyckats därmed.[64]

Art 19 innehåller vissa föreskrifter om vad som krävs för att ett sjöfartskonossement under vissa omständigheter skall godtas. Här sägs:

»a. Konossement av följande slag kommer att avvisas, om de inte uttryckligen godkänts i rembursen:

1. konossement utfärdade av speditörer,
2. konossement som är utfärdade under ett certeparti och är underkastade dess villkor,
3. konossement avseende befordring med segelfartyg,

b. Däremot kommer följande slags konossement att godtas om inte annat föreskrivits i rembursen eller följer av bestämmelserna i a. ovan.

1. genomgångskonossement (»Through Bills of Lading») utfärdade av rederier eller deras agenter, även om de omfattar flera transportsätt,
2. »Short Form» konossement (konossement utfärdade av rederier eller deras agenter och som anger några eller alla villkoren för transporten genom hänvisning till annan källa eller ett annat dokument än konossementet),
3. konossement utfärdade av rederier eller deras agenter beträffande enhetslastat gods såsom på lastpallar eller i containers.»

19 a kvarstår sedan 1962 års revision, medan i 19 b punkterna 2 och 3 tillkommit i 1974 års regler.

I 19 a är punkterna 1 och 2 de f n praktiskt viktiga. För det första kan det vara svårt att av konossementet utläsa vem som underskrivit konossementet. Det kan utfärdas »for the master», »as agent», »for the owner», »for the chartered owner» osv. Vidare kan det vara svårt att bestämma gränsdragningen mellan transportör och speditör, vilket avgörs av transportåtagandet.[65] Detta hänger samman med att spedi-

[63] När det gäller frågan om kraven på bankernas undersökning påpekas i Economist (29 dec 1979) s 5 i anledning av en diskussion rörande förfalskning och bedrägeri i samband med fartygstransporter att beneficienten numera får vänta »a week for his money at most London banks – a process that 10 years ago used to take two days.»

[64] Nyheterna i 1974 års revision av UCP har diskuterats bl a av *Eisemann* i Rechtsfragen zum Dokumenten-Akkreditiv s 9 ff, *Wheble*, Documentary changes s 1 ff och *id*, Problems created by the use of automatic data processing s 1 ff, *id* i 1975 JBL s 281 ff och *Gutteridge & Megrah* s 90 ff.

[65] Bl a *Grönfors*, Allmän transporträtt s 52, *Ramberg, Schalling & Tarkowsky* s 19 ff och Ds Ju 1979:12 s 2 och 9.

tören kan åta sig en transport. Då uppträder han som transportör och utfärdar konossement. I andra fall förmedlar han en transport och utfärdar inte konossement eftersom inget transportåtagande finns. Han kan, som nämnts, också utfärda konossementet »as agent». Det krav som ställs i art 19 a 1 kan följaktligen vara praktiskt olämpligt. Vidare kan man undra om ett konossement »signed for the chartered owner» är att jämställa med ett speditördokument eller ett redarkonossement.[66] Är kriteriet för redarkonossement i remburssammanhang att dokumentet utfärdas av någon som äger eller reder i fartyg, kan sådana »charterer's bills of lading» vara godtagbara eller inte beroende på om befraktaren också är redare eller inte. Det är givet att man också kan möta dokument, som i huvudet anger speditörens (forwarding agent's) namn, men att dokumentet är »signed for the master». I så fall torde det vara ett traditionellt redarkonossement.

Beträffande regeln i 19 a 2 har redan påpekats, att den ger uttryck för ett köparintresse. Den tar däremot inte hänsyn till, att transportören normalt inte utsätts för påtryckning om att en hänvisning till certepartiet inte får göras förrän godset redan är inlastat. Det kan vara svårt att i ögonblicket för basavtalet bestämma remboursförutsättningarna så i detalj.

Gränsdragningen mellan ett genomgångskonossement enligt 19 b 1 och ett »combined transport document» enligt art 23 kan vålla problem. Beträffande »short form» konossement kan också erinras om att s k »blank back forms» (konossementsformulär som helt saknar tryckt text på baksidan) numera tycks ha godtagits i remburssammanhang. Anledningen till att 19 b 3 framstår som en självständig regel kan synas underligt. Denna lastningsmetod innebär ju i och för sig ingen försämring av köparens situation. Den bevekelsegrund som legat bakom torde vara, att vid containerkonossement det ofta är svårt att utläsa någon antydan om godset och dess tillstånd. Denna bestämmelse kan på så sätt ses i sammanhang med regeln om ombordkonossement i art 20 och art 22.[67]

Art 22 lämnar vissa föreskrifter angående konossement som rör däckslastat gods:

»a. Bankerna kommer att avvisa konossement som utvisar att varan lastats på däck, om inte däckslast uttryckligen medgetts i remboursen.

b. Bankerna kommer inte att avvisa konossement som innehåller en bestämmelse att varan får lastas på däck under förutsättning att det inte uttryckligen anger att varan har lastats på däck.»

22 b tillkom genom revision 1974. De gjorda förändringarna speglar den utveckling av godshanteringsteknik och transportuppläggning, som ägt rum under 1960-talet. Den moderna godshanteringstekniken kom härvid i åtskilliga fall att kollidera med

[66] Jfr *Selvig*, Om container-konossement s 14 ff som för en diskussion bl a rörande konossement, som utfärdas av transportorganisationer av typ Atlantic Container Line. Beträffande konventionell trafik och konossement som hänvisar till certeparti jfr UfR 1942 s 940.

[67] Bankerna får därvid endast godta konossement, som utvisar, att godset inlastats. Samtidigt torde en bank även vägra att godta ett konossement som uttalar »Received for shipment onboard».

den traditionella dokumentrutinen, och inte minst i samband med rembursreglernas krav kunde i flera fall tvister uppkomma angående rembursreglernas tillämpning. Några exempel kan nämnas.

Ett sådant spörsmål uppstod beträffande däckslastat gods, som i traditionell trafik var undantag utom i speciella trader. I trafik med moderna containerfartyg skeppades emellertid en stor del av lasten på däck. UCP:s förbud mot däckslastat gods kom därför i viss motsättning till containerkonossementens option att stuva containers på däck.[68] En klarare konflikt uppkom därigenom att vid containertransporter vanligen mottagningskonossement utfärdas i st f ombordkonossement. Denna praxis står i motsättning till kravet på ombordkonossement, som uppställs i art 20. Ett sådant krav är emellertid svårt att uppfylla inom ramen för dessa systemtransporter. På grund av lasthanteringen har här den praktiska punkten förskjutits från den traditionella inlastningen ombord på fartyget till omhändertagandet av godset.[69] Det var nödvändigt att en revision av rembursreglerna bl a skulle ta sikte på dessa spörsmål, och det var mot den bakgrunden som de här berörda förändringarna i 1974 års regler genomfördes i art 22. Därvid har man sålunda sökt lösa frågan rörande däckslastat gods, men däremot ej frågan om rederikonossement resp mottagningskonossement i st f ombordkonossement. Art 19 b 3 snarare understryker kravet på att konossementet skall utfärdas av »redare».

För att i någon mån möta de problem som uppkommer i samband med containertransporter har emellertid vidare genom art 23 införts en bestämmelse, som tar sikte på just fallen med kombinerade transporter:

»a. Om rembursen föreskriver ett »combined transport document», dvs ett dokument avseende en kombinerad transport medelst minst två olika transportsätt från en plats där varan omhändertas till en plats där utlämnandet skall ske, eller om rembursen föreskriver en kombinerad transport, men i intetdera fallet specificerar formen för det begärda dokumentet och/eller utfärdaren av sådant dokument kommer bankerna att godta sådana dokument så som de presenteras.

b. Om den kombinerade transporten innefattar sjötransport, kommer dokumentet att godtas, även om det inte anger att varan har lastats ombord på ett namngivet fartyg och även om det innehåller en klausul att varan, om den lastats i en container, kan lastas på däck såvida det inte uttryckligen anger att den har lastats på däck.»

Man kan nu fråga sig i vad mån denna bestämmelse innebär en lösning på de problem som vid remburser kan uppkomma i samband med kombinerade transporter. Artikeln

[68] *Selvig* Om container-konossement s 17 ff. Jfr *Gutteridge & Megrah* s 112 ff. Därvid bör också uppmärksammas, att de extra risker som normalt däckslast är utsatt för är mindre vid containertransporter än vid konventionell befordran.

Uppmärksammas kan, att det förekommit konossement, vars tryckta text uttalar, att allt gods har lastats på däck.

[69] Se *Ramberg*, Skeppet och det köprättsliga avlämnandet s 389 ff och *Selvig*, op cit s 14 f. Denna fasförskjutning har, som nämnts, också stor betydelse i det köprättsliga perspektivet, vilket under 1978/1979 föranlett förslag till en revision av Incoterms för att hänsyn skall tas till transporttekniken. Det reviderade förslaget har under 1979/1980 antagits.

är enligt ordalydelsen tillämplig på de fall där ett dokument utfärdas, som benämns Combined transport document.[70] Redan har påpekats att enligt art 19 b 1 »through bills of lading» godtas, med mindre annat föreskrivs i remburs en. Detta gäller även genomgångskonossement som omfattar flera transportsätt. Kravet är att konossementet skall undertecknas av rederiet eller dess agent. Innebär den nya regeln härvid en förbättring?[71]

Det är uppenbart, att den i viss utsträckning har inneburit en reell anpassning till de praktiska kraven, därigenom att kravet på ombordkonossement inte upprätthålls och inte heller kravet på att det skall utfärdas av redare.

Den frågan har ventilerats, huruvida ett »Combined bill of lading» – som är den vanligare beteckningen, åtminstone i de fall att en redare är huvudtransportör – formellt kan godtas. Nu uttalar remburs reglerna, att det kan vara fråga om remburser vari föreskrivs »combined transport document» eller en kombinerad transport. Med den utgångspunkten torde ett Combined bill of lading kunna godtas. Svårare är att uppfylla kravet på att det skall vara minst två olika transportsätt, något som inte alltid klart framgår av dokumentet. Dessa otydligheter har påpekats i flera sammanhang.[72] Det

[70] Bestämmelsen bör ses i samband med the Uniform Rules for a Combined Transport Document (ICC publication No 298).

[71] När B S Wheble ställdes inför frågan om den nya regeln om CT document innebar en förbättring i förhållande till regeln om genomgångskonossement, svarade han:

»I was delighted to see the way he used this Article as a peg on which to hang a very necessary reference to »the danger of an out-moded approach in letters of credit to the 20th Century facts of transportation»;

although I do find it necessary to point out that the article 19 (b) (i) type of through Bill of lading was never intended for combined transport as it is now understood. From that point of view it suffers from the defects that it

(a) can only be used if the combined transport includes a sea-lake- (and while this is likely to be the case with a island such as ours, it is not impossible for all lakes of a combined transport to be land ones e.g.by road and by rail, or to include a land leg and an inland waterway lake, this latter being governed by rules very different from Hague Rules applicable to Ocean transport)

(b) is, in most cases, issued by the sea carrier as a principal in respect of the sea-leg only, the sea-carrier acting as agent of the shipper for the purpose of arranging the land-carriage; thus, while accepting responsibility for performing the sea-carriage and assuming liability for loss or damage incurred during the sea-leg, the likely norm is that the sea-carrier accepts no responsibility for performance of the land-leg and assumes no liability for loss or damage to the goods occuring during the land-leg, i.e. the shipper is, in effect, in separate direct contractual relationships with the sea-carrier and the carrier by the other mode or modes.» Se Documentary changes due to developments in transport technology i Financing international trade (Lloyd's Oct 31/Nov 1 1977) s 2.

[72] Jfr bl a Financing international trade passim och Rechtsfragen zum Dokumenten-Akkreditiv passim. Det kan synas vara en mycket långtgående formalism att utgå från ordalydelsen så i detalj men en enkät som genomfördes i samband med ett rembursseminarium arrangerat av Skandinaviska Enskilda Banken 1974, visade, att flera av de närvarande remburscheferna förespråkade långtgående formalism. Huruvida samma attityd skulle användas fortfarande idag och i en kundrelation är en annan fråga.

har också orsakat svårigheter för speditionsföretagen, som i avvaktan på en revidering av ICC:s regler för »Combined Transport Documents» rått ts att inte använda FIATA Combined Transport Bill of lading annat än då en kombinerad transport faktiskt är avtalad.

Läser man de här citerade artiklarna framgår att tvisteanledningar fortfarande kan härledas ur dem, och det torde stå klart att 1974 års rembursregler inte lyckats skapa någon fullständig precision och entydighet i här aktuella avseenden. Pekas kan också på det förhållandet att rembursreglerna inte på något sätt har uppmärksammat den utveckling som f n sker mot förenklade rutiner och dokumentlösa transporter.[73] Internationella Handelskammaren har dock numera uppmärksammat problemen och någon form av åtgärd kan i det sammanhanget komma att genomföras.[74]

6.6 FÖRSÄKRINGSPOLISEN

Även när det gäller försäkring är det viktigt, att säljare och köpare preciserar sin överenskommelse i basavtalet, så att typ av försäkring och täckningsområde framgår och kan överföras till rembursen.[75] I samband med cif-avtal bör rembursen innehålla ett krav på att försäkringspolis skall presenteras. Saknas försäkringspolisen då, är dokumenten inte godtagbara.[76] Om rembursen inte föreskriver, att försäkringspolis skall presenteras, torde beneficienten inte behöva presentera en sådan för att få betalt, även om det rör sig om ett cif-köp.[77] Liksom övriga dokument måste givetvis polisen uppfylla remburskraven. UCP innehåller bestämmelser som rör försäkringshandlingar i art 26–31. I art 26 ges härvid en utgångspunkt:

»a. Försäkringshandlingar måste vara sådana som de specificerats i rembursen och skall vara utfärdade och/eller underskrivna av försäkringsbolag eller deras agenter eller av »underwriters».

b. Täckningsbevis (»cover notes») utfärdade av mäklare kommer inte att godtas, om inte rembursvillkoren uttryckligen tillåter detta.»

Varuförsäkringens uppläggning är likaså avhängig av bastransaktionen. Av det grundläggande köpavtalet framgår det krav som ställs på försäkringens omfattning, både

[73] Jfr Modern transport and sales financing s 5 f.

[74] Se *Wheble*, Problems created by the use of automatic data processing in international trade. I Financing international trade s 1 ff.

[75] Jfr *Epschtein & Bontoux* s 117 ff.

[76] Detta följer redan av huvudregeln. *Gutteridge & Megrah* diskuterar försäkringspolisen s 120 ff. I fransk rätt har *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 209 understrukit försäkringspolisens betydelse. Jfr även *Epschstein & Bontoux* s 117 ff. *Zahn* s 138 ff har understrukit förhållandet i tysk rätt. I nordisk rätt framgår detta av *Hvidt* s 182 ff och Rembursretten s 49. I USA fastslogs förhållandet i ett tidigt rättsfall rörande »authority to draw»: *Murdock v Mills* 11 Metc (52 Mass) 5 (1846). Jfr i engelsk rätt beträffande cif-avtal *Orient Co Ltd v Brekke & Howlid* [1913] 1 K B 531.

[77] En tysk bank har emellertid vid diskussion hävdat, att det är självklart att vid cif-köp beneficienten måste presentera försäkringsdokumenten även om rembursen saknar ett krav därpå.

riskmässigt och beloppsmässigt. Otydligheter och felaktigheter i förhållandet mellan basavtalet och försäkringen kan givetvis orsaka störningar i samband med att benificienten kräver att få betalt under rembursen.

Ett krav är att försäkringspolisen skall vara utställd på korrekt belopp. Vid cif-köp sammanfaller fakturavärdet och cif-värdet. Utgångspunkten torde då vara, att försäkringsbeloppet inte får över- eller understiga detta belopp.[78] Denna enligt min mening rimliga regel framgick av art 29 i 1951 års rembursregler, och återfinns numera i art 28 i UCP. Som framgår av denna artikel skall vidare försäkringspolisens värde vara bestämt i samma valuta som rembursen.[79]

»a. Om inte annat föreskrivits i rembursen, skall försäkringshandlingar vara utställda i samma myntslag som rembursen.

b. Försäkring skall gälla för minst varans cif-värde. Om cif-värdet inte kan bestämmas med ledning av dokumenten, kommer bankerna emellertid att såsom minimibelopp godta det belopp, som begärs disponerat under rembursen eller det som handelsfakturan lyder på, om detta är större.»

I engelsk rättspraxis finns exempel på att polisen bör vara så utformad att inga rimliga invändningar bör kunna riktas mot den.[80] Något liknande rättsfall har jag inte kunnat finna i amerikansk, fransk eller tysk rätt. Som generell princip förefaller mig en sådan bedömning ligga utanför bankens kompetensområde, men i enskilda fall kan den komma att framstå som lämplig.[81]

Ett krav som synes ha större spridning är att försäkringspolisen måste täcka hela transporten. I engelsk rätt gäller denna princip beträffande försäkringspolisen i cif-avtal,[82] och där torde samma regel vara tillämplig vid rembursen. Den har också förespråkare i fransk och tysk doktrin.[83]

[78] Denna regel synes vara allmänt omfattad, se exempelvis *Stoufflet*, op cit s 265, *Zahn* s 138 f. Jfr i engelsk rätt *Bank Melli Iran v Barclays Bank D C O* [1951] 2 Lloyd's Rep 367 på s 76. I *Tamvaco v Lucas* (1861) 1 B & S 185 ansågs dock, att i samband med cif-avtal försäkringen skulle gälla ett skäligt belopp, och att detta fortfarande är godtagbart även om det är något mindre än fakturapriset. En rimligare utgångspunkt synes dock enligt min mening vara, att banken ej kan anses vara i en position att avgöra vad som är skäligt vid sidan av rembursbeloppet.

[79] I engelsk rätt hade frågan lämnats obesvarad i *Donald H Scott & Co Ltd v Barclays Bank, Ltd* [1923] 2 K B 1 s 16. I *Pan-American Bank & Trust Co v National City Bank of New York* 6 F 2d 762 på s 767 (1925) krävdes ej att valutan skulle vara densamma. Stoufflet förespråkar dock att valutan skulle vara densamma i polisen som i rembursen.

[80] Se *Donald H Scott & Co, Ltd v Barclays Bank, Ltd* [1923] 2 K B 1 på s 14 resp 17.

[81] *Ellinger*, Documentary letters of credit s 323 not 232 hävdar att regeln är rimlig.

[82] Detta synes följa av *Landauer & Co v Craven & Speeding Bros* [1912] 2 K B 94 på s 105 f. Jfr *Gutteridge & Megrah* s 122 f, *Davis*, op cit s 142.

[83] *Stoufflet*, op cit s 263, *Zahn* s 140.

Sambandet mellan köp, transport och försäkring avspeglas också i art 27, som föreskriver, att försäkringspolisen inte bör utfärdas senare än skeppningsdokumenten.[84]

»Om inte annat föreskrivits i rembursen eller om inte de presenterade försäkringshandlingarna anger att risktäckning föreligger senast från dagen för skeppning eller avsändning eller, i fall av kombinerad transport, dagen för omhändertagande, kommer bankerna att avvisa försäkringshandlingar som utvisar ett datum senare än dagen för skeppning eller avsändning eller, i fall av kombinerad transport, dagen för omhändertagande enligt avsändningsdokumenten.»

En särskild fråga kan uppkomma i samband med de fall där försäkringstagaren för varje skeppning får ett försäkringscertifikat, varav framgår att godset täcks under en godkänd polis. Ett spörsmål som därvid kan aktualiseras är huruvida ett sådant certifikat kan presenteras i st f försäkringspolisen. Det finns, såvitt jag kan förstå, inget absolut krav på att försäkringspolis måste presenteras, men därmed är naturligtvis inte sagt att vilka certifikat som helst är godtagbara. I en del typer omnämns alla villkoren, andra däremot är mindre fullständiga.[85] Enligt Stoufflet motsvarar den förra typen en polis, medan den andra kanske inte ger tillräcklig information om de risker som täcks, varför den inte bör godtas med mindre motsatsen föreskrivits.[86] Som framgår av art 26 i rembursreglerna är s k täckningsbevis (cover notes) inte godtagbara med mindre de uttryckligt angetts som acceptabla i rembursen.[87]

Problem kan naturligtvis uppkomma när det gäller försäkringens risktäckning. Det saknas särskilda bestämmelser eller allmänna riktlinjer för vilka risker som bör täckas av exempelvis säljaren vid ett cif-avtal.[88] Täckningen beror på såväl godsets art, transportsträcka och geografiskt område, särskilda risker (krig och likn) och ålder på fartyget.[89] Som synes nedan är inte banken skyldig att göra någon prövning i nu diskuterade avseende.

[84] Jfr beträffande cif-avtal *E Clemens Horst Co v Biddel Bros* [1911] 1 K B 214 på s 220, [1911] 1 K B 934 (CA), [1912] A C 18 (HL).

[85] *Stoufflet*, op cit s 259 ff. Jfr *Gutteridge & Megrah* s 120.

[86] I engelsk rätt har också denna typ ansetts otillfredsställande, se *Diamond Alkali Export Corporation v Bourgeois* [1921] 3 K B 443 och *Donald H Scott & Co, Ltd v Barclays Bank, Ltd* [1923] 2 K B 1 på s 12 resp 15. Beträffande den förra typen har en viss tveksamhet kommit till uttryck, se *Wilson, Holgate & Co, Ltd v Belgian Grain and Produce Co, Ltd* [1920] 2 K B 1 på s 7, *Malmberg v H J Evans & Co* (1924) 40 T L R 613 (K B), (1924) 41 T L R 38 på s 39 f (C A).

[87] *Stoufflet*, op cit s 261 f och *Ellinger*, op cit s 325. I amerikansk rätt har däremot handelsbruk i New York ansetts godta »cover note» i st f polis, *se Kungliga Järnvägsstyrelsen v Dexter & Carpenter, Inc* 299 F 991 på s 993 f.

[88] Jfr från tidigare rättspraxis *Ide and Christie v Chalmers and White* (1900) 5 Com Cas 212, där domstolen ansåg att en försäkring »on usual Lloyd's conditions» innefattade den normala »warehouse to warehouse»-klausulen.

[89] Obs att säljaren kan utsätta godset för större risker genom att använda sämre och billigare tonnage. Internationell varuförsäkring har emellertid numera skärpt kraven – genom premiehöjning – på överårigt tonnage och tonnage registrerat under vissa s k bekvämlighetsflaggor.

Det torde inte finnas några långtgående krav på den godsbeskrivning som ges i försäkringspolisen, men det är viktigt att de täckta riskerna framgår klart. UCP innehåller härvid vissa riktlinjer:

Artikel 29 föreskriver:

»a. Remburser bör uttryckligen föreskriva vad slags försäkring som krävs och, i förekommande fall, vilka ytterligare risker som skall vara täckta. Obestämda uttryck såsom »vanliga risker» eller »brukliga risker» bör inte användas; om sådana uttryck ändå används, kommer bankerna att godta försäkringshandlingarna så som de presenteras.

b. I avsaknad av specificerade instruktioner kommer bankerna att godta den risktäckning som försäkringshandlingarna utvisar.»

Av artikel 30 framgår:

»När en remburs föreskriver »försäkring mot alla risker» (»all risks»), kommer bankerna att godta en försäkringshandling som innehåller ett allriskvillkor eller en allriskklausul av vad slag det vara må. De ikläder sig inte något ansvar, om någon särskild risk inte skulle vara täckt.»

Artikel 31 slutligen stadgar:

»Om inte rembursen uttryckligen föreskriver att försäkring skall avse full ersättning oavsett skadans storlek, kommer bankerna att godta försäkringshandlingar som innehåller bestämmelser om »franchise» eller en alltid avdragbar självrisk.»[90]

6.7 FAKTURA

Ett annat betydelsefullt dokument i den köprättsliga transaktionen är fakturan, och rembursvillkoren innehåller praktiskt taget alltid ett krav på att faktura skall presenteras. Fakturan ställs normalt till köparen och innehåller en beskrivning av godset jämte prisuppgift.[91] Det är också fr a på dessa punkter som fakturan kan ge upphov till tvister. Rättspraxis synes på det här området vara tämligen sparsam.

Art 32 i rembursreglerna innehåller vissa regler angående fakturan:

»a. Om inte annat föreskrivits i rembursen, skall handelsfakturor vara utställda på uppdragsgivaren.

b. Om inte annat föreskrivits i rembursen, kan bankerna avvisa handelsfakturor som är utställda på högre belopp än som är tillåtet enligt rembursen.

c. Varubeteckningen i handelsfakturan måste överensstämma med beteckningen i rembursen, I alla andra dokument kan varan beskrivas med en allmänt hållen beteckning som inte är oförenlig med rembursens varubeteckning.»

[90] I *Malmberg v H J Evans & Co* (1924) 40 T L R 613 (K B), (1924) 41 T L R 38 (C A) finns en viss konkretisering av den tillämpning som kan ges denna regel. Se *Gutteridge & Megrah* s 122. Jfr *Stoufflet*, op cit s 263 ff.

[91] *Epschtein & Bontoux* s 15 ff, *Schmitthoff*, The export trade s 58, *Gutteridge & Megrah* s 127 ff och *Zahn* s 110 ff.

Givetvis måste uppgifterna i fakturan motsvara villkoren i rembursen.[92] Zahn påpekar även att eftersom fakturan görs upp av säljaren kan varje avvikelse ha betydelse.[93] Fakturabeloppet måste enligt Zahn vara detsamma som rembursbeloppet, och han understryker, att såväl ett för högt som ett för lågt fakturabelopp är oacceptabelt. Beaktas bör dock, att hänsyn måste tas till det fraktbelopp, som köparen ev har skyldighet erlägga.

I viss utsträckning finner man i amerikansk rättspraxis en belysning av problem som hänger samman med fakturor. I *Crocker First National Bank of San Francisco v De Sousa*[94] framhölls, att då konossementet endast gav en allmän beskrivning av godset var godsbeskrivningen i faktura och i certifikat särskilt väsentlig. Frågan om vem som skall upprätta fakturan har i *Laudisi v American Exchange National Bank* lösts på så sätt, att detta är en skyldighet som faller på säljaren.[95] Det finns också exempel på att en faktura ej godtagits som utvisade att det sålda godset tillhörde olika personer.[96] Det förefaller onekligen vara en rimlig utgångspunkt, att fakturan utvisar, att godset tillhör säljaren.

6.8 ÖVRIGA DOKUMENT

Utöver dessa dokument kan i rembursen krav också ställas på att en mängd andra typer av dokument skall presenteras. Det kan vara dokument som lämnar ytterligare information om godset (kvalitet och kvantitet) eller lämnar annan information om den prestation som betalningsgäldenären är berättigad till. Det kan också vara fråga om en tratta m m. Av sådana dokument finns skilda typer, t ex ursprungs-, vikt-, analys-, kvalitetscertifikat eller en konsulatfaktura.[97] Det är vanligt, att kravet går ut

[92] *Cordier* s 168 f, *Stoufflet*, op cit s 222 f, *Zahn* s 110. I sammanhanget kan också hänvisas till det hos *Gutteridge & Megrah* på s 127 refererade amerikanska rättsfallet *Talbot v Bank of Hendersonville* 496 S W 2d 548 (1973). Rembursen krävde bl a faktura rörande »101 No 418 Alarm units consisting of Part 301, 12 Siren and Remote Switch . . .» Fakturan refererade till »Dialer ME-310» men angav också i annan stil »It covers 101 No 418 Alarm Units consisting of Part 301...» Court of Appeals i Tennessee ansåg att banken hade rätt att betala, eftersom inget tydde på, att inte de beskrivna »alarm units» ingick i sändningen utöver »the ME 310 dialers.» När det gäller den här berörda huvudfrågan jfr Rec Dalloz 1966 s 95 (sommaires).

[93] *Zahn* s 110 ff synes dock förespråka vissa avvikelser från denna stränga princip.

[94] 27 F 2d 462 på s 463 (1928). Se också *International Banking Corporation v Irving National Bank* 283 F 103 (1922).

[95] 239 N Y 234 (1924). I *Société Métallurgique D'Aubrives & Vellerup v British Bank for Foreign Trade* (1922) 11 L1 L R 168 menade domstolen också, att säljaren kan utfärda en egen faktura och att han inte behöver falla tillbaka på och befordra den faktura som hans fångesman översänt.

[96] *Wells Fargo Nevada National Bank of San Francisco v Corn Exchange National Bank* 23 F 2d 1 på s 2 (1927).

[97] Se bl a *Stoufflet*, op cit s 60, *Zahn* s 141 f, *Epschtein & Bontoux* s 140 ff och *Gutteridge & Megrah* s 128 ff. Jfr vidare nedan s 259 ff. Konsulatfakturan är ett dokument vari varans natur verifieras av ett konsulat eller liknande myndighet.

på att certifikat skall utfärdas av en myndighet, av någon specialist eller av speciella inspektionsfirmor.[98] Syftet med flera av dessa certifikat är att minska köparens beroende av säljarens ev bristande hederlighet.

För att sådana dokument skall fylla sitt ändamål är det viktigt att de uppfyller de krav som ställs i rembursen. Dit hör bl a att just den person eller det företag som utpekats att lämna intyget också gör det.[99] Det ankommer på uppdragsgivaren att specificera de krav som han ställer på intyget, m a o att ange om det bara är fråga om en identifikation av godset, kontroll av vikt, kvalitet, stycktal osv. Det bör m a o framgå, att det gods som undersökts också är det som skeppats.[100] Det är däremot knappast nödvändigt, att hela partiet testas, utan det torde räcka om stickprov tas ur det aktuella partiet.[101] Det är självklart, att det föreskrivna certifikatet måste uppfylla sitt ändamål, t ex verifiera rätt kvalitet, vikt och ursprung.[102] Det behöver däremot inte även innehålla annan information, exempelvis behöver ett viktcertifikat inte ange godsets kvalitet.[103] De här angivna principerna torde ha generell giltighet, även om rättspraxis på området synes sparsam i såväl Frankrike och Tyskland som Norden.[104]

Några ord kan i sammanhanget också nämnas om växel som exempel på ett annat dokument i remburstransaktion. Som nämnts fungerar på kontinenten och i Norden

[98] *Cordier* s 53, *Stoufflet*, op cit s 60 och *Schmitthoff*, The export trade s 59 f och 72 f.

[99] *Equitable Trust Co of New York v Dawson Partners, Ltd* (1927) 27 Ll L R 49. Jfr även det nedan s 254 refererade fallet *Gian Singh & Co Ltd v Banque de L'Indochine* [1974] 2 Lloyd's Rep 1 och förhållandena i *Ets Soules & Cie v International Trade Development Co Ltd* [1979] 2 Lloyd's Rep 122.

[100] I *Bank Melli Iran v Barclays Bank D C O* [1951] 2 Lloyd's Rep 367 på s 375 gjorde domstolen klart, att certifikatet måste utvisa att den företagna undersökningen avser det gods som anges i skeppningsdokumenten. Detta kunde exempelvis ske genom att de i konossementet nämnda identifikationsmärkena angavs.

[101] Detta framgår av ett äldre engelskt rättsfall *Basse and Selve v Bank of Australasia* (1904) 90 L T 618 på s 620 och även av ett senare amerikanskt *Chairmasters, Inc v Public National Bank & Trust Co of New York* 127 N Y S 2d 806 (1954). Här hade certifikat som var baserade på stickprovsundersökning avvisats. Domstolen fann dessa certifikat godtagbara enligt remburs reglerna. Dock bör påpekas att rembursen här innehöll en vidlyftig ansvarsfriskrivningsklausul som befriade banken från ansvar för dokumentens tillräcklighet.

[102] I *Bank Melli Iran v Barclays Bank D C O* [1951] 2 Lloyd's Rep 367 framhöll domstolen (s 375) att ett dokument som anger »new, good» inte duger ifall ett ursprungscertifikat krävs avseende »new trucks».

[103] *Société Metallurgique D'Aubrives & Vellerup v British Bank for Foreign Trade* (1922) 11 Ll L R 168 på s 169.

[104] I WM 1958 s 587 gällde frågan för BGH ett »certificate of inspection» som krävdes i rembursen. Det certifikat, som presenterades hänvisade till det skeppade godset, nämligen »powdered milk» men avslutades. »The 'powdered edible dried skim milk (spray process)' is in good condition, of good commercial quality, prime, sound and fresh and edible.» BGH ansåg, att citationstecknen indikerade, att orden som användes inte kom från den person som utfärdat certifikatet och att experten inte påtog sig något ansvar beträffande den metod som kommit till användning. Jfr även WM 1978 s 440.

rembursen mestadels som kontantremburs, medan i common law-länder remburstransaktionen nästan undantagslöst är förknippad med en tratta, varvid öppningsbanken lovat att acceptera eller negociera en tratta som åtföljer dokumenten.[105] Växeltransaktionen är i och för sig helt självständig,[106] men även beträffande trattan gäller, att den måste svara mot rembursvillkoren. Vanligen anger rembursen: ».....draft ..... accompanied by the following documents.....».

Om rembursen föreskriver, att trattan skall vara betalbar vid anfordran, duger inte en eftersiktväxel. Trattan måste utställas på rätt belopp och bör också presenteras utan dröjsmål.[107]

Trattan skall vidare vara utställd i samma valuta som rembursen.[108] Beroende på kursfluktuationen skulle trattan annars bli mer eller mindre värd på presentationsorten och -dagen. Det finns givetvis inget skäl varför mindre krav skulle ställas på att trattan svarar mot rembursvillkoren än att andra dokument gör det.

Art 33 i UCP reglerar »övriga dokument» men nämner ej särskilt trattan:

»När dokument av annat slag föreskrivits, såsom lagerbevis, deliveryorder, konsulatfaktura, ursprungsbevis, viktcertifikat, kvalitetsintyg, analyscertifikat etc och ingen ytterligare beskrivning getts, kommer bankerna att godta sådant dokument så som det presenteras.»

[105] Se bl a *Ellinger,* op cit s 329 ff, *Gutteridge & Megrah* s 128 ff, *Harfield* s 127 f. Jfr *Zahn* s 222 ff.

[106] Jfr *Gutteridge & Megrah* s 74 ff, *Ellinger,* op cit 249 ff. Detta understryks också i *Richard v Royal Bank of Canada* 23 F 2d 430 på s 433 (1928) där domstolen påpekade, att trattan inte är en grundläggande förutsättning i remburstransaktionen.

[107] *Lamborn v Lake Shore Banking & Trust Co* 188 N Y S 162 (1921). Jfr *Davis,* The law relating to commercial letter of credit s 88.

[108] Detta synes följa av *Grouf v State National Bank of St Louis* 40 F 2d på s 7 (1930).

7 Relationerna i rembursen

7.1 ALLMÄNT

Även om remburstransaktionen har sin bas i köpavtalets bestämmelser är den enligt rembursreglerna helt fristående från detta underliggande avtal. Detta innebär då också, att relationen mellan säljare och köpare inte heller är central ur rembursreglernas synvinkel. Ramen för UCP är en reglering av relationerna mellan köpare (uppdragsgivaren) och öppningsbank resp korrespondentbank (om sådan finns), mellan öppningsbank och korrespondentbank (om sådan finns) samt mellan öppningsbank resp korrespondentbank och säljare (beneficient). Ev kan även andra relationer uppkomma.

Var rembursen är betalbar beror på vad som avtalats.[1] Är korrespondentbanken tillika bekräftande bank är den också automatiskt betalande bank, men om den endast fungerar som aviseringsbank behöver den inte ombesörja betalning, även om detta i praktiken ändå är vanligt. Ekonomiskt kan det vara en fördel för banken att inte vara betalningsbank, eftersom den då kan avtala särskilt med beneficienten om villkoren för betalningen. Korrespondentbankens förpliktelser och relationer bestäms av och varierar beroende på det uppdrag den fått av öppningsbanken och vad den kommer överens om med beneficienten. Till dessa centrala åtaganden i rembursen kan så knytas kreditgivning i olika former etc.[2]

Även för den som helt vill använda ett mellanmansrättsligt betraktelsesätt på remburstransaktionen är det viktigt att komma ihåg att bankfunktionen inte har något med tillkomsten av basavtalet – ofta köpet – att göra; rembursrelationerna är en följd av det underliggande avtalet samtidigt som öppningsbankens (och/eller bekräftelsebankens) betalningsförpliktelse i den oåterkalleliga rembursen dock är en förutsättning för genomförandet av detta avtal.

Kronologiskt föregår relationen mellan köparen och öppningsbanken den mellan öppningsbanken (ev korrespondentbanken) och säljaren (beneficienten). Även om

[1] Beträffande negocieringsremburs se ovan s 71 och *Boman* s 64. Frågor om valutakurs har lämnats utanför behandlingen. Sådana frågor belyses i bl a UfR 1920 s 618, UfR 1933 s 871, UfR 1951 s 699, RG 1955 s 181. I *Ozalid Group (Export) Ltd v African Continental Bank Ltd* [1979] 2 Lloyd's Rep 231 berörs frågan om ersättning för valutakursförändring vid försenad betalning under remburs.

[2] Rec Dalloz 1967 s 572 belyser hur många skeenden en remburstransaktion kan omfatta, och hur den kan byggas upp stegvis.

den senare relationen praktiskt sett i många hänseenden framstår som den mest centrala vill jag här i första hand hålla mig till den kronologiska ordningen. Man kan som nämnts se remburstransaktionen som en helhet där varje del så att säga är beroende av vissa mått och steg. Tidigare har också i första hand ett sådant helhetsperspektiv varit i centrum, varvid jag dels pekat på det samband som finns mellan basavtal och remburs, och hur de olika stegen i remboursförfarandet är avhängiga av det närmast föregående steget. På grund av föreskrifterna i basavtalet låter betalningsgäldenären öppna remburs hos sin bankförbindelse. Beneficienten informeras härom av öppningsbanken direkt eller oftast genom en korrespondentbank, som ibland också påtar sig en självständig betalningsförpliktelse genom att bekräfta rembursen. Beneficienten erhåller betalning genom att hos korrespondent- eller öppningsbanken presentera rembursenliga dokument. Dessa sänds sedan vidare till uppdragsgivaren.

I samband med remburstransaktionen kan vidare andra relationer uppstå. Detta innebär givetvis å ena sidan, att banken inte har någon uppgift att skapa en avtalsrelation mellan säljare och köpare, å den andra, att uppdrag kan lämnas i flera led för att remburstransaktionen skall kunna fullföljas.

Det är givet, att man som följd av det perspektiv som väljs, kan bedöma situationen på olika sätt beroende på om säljaren betingat sig att rembursen skall öppnas och bekräftas av vissa banker, om säljaren endast begärt, att det skall vara fråga om en förstklassig bank, om säljaren endast begärt oåterkallelig remburs med viss, nominerad eller »klassificerad» bank, medan denna bank själv utser en aviseringsbank, eller om säljaren betingat sig oåterkallelig remburs med förstklassig bank och därefter själv avtalar med lokal bank, att denna skall betala honom mot överlåtelse av alla hans mot öppningsbanken tillkommande rättigheter. I det sista fallet kan den lokala säljarbanken inte på något sätt anses vara en mellanman, då beneficienten själv träffat ett direkt avtal med den. Men i övriga fall kan man ev i högre eller lägre grad betrakta de inblandade bankerna som mellanmän med uppdrag och ev fullmakt att rättshandla för resp huvudmans räkning. Det är då viktigt att konstatera att i remburstransaktionen dels de inblandade parterna är angivna (man handlar »on behalf of» och »for the account of» någon), dels säljaren och köparen inte skall bli bundna ytterligare (eftersom det mellan dem redan finns en kontraktsrelation), dels ock UCP i synnerhet i art 12 innehåller vissa regler som har intresse här i sammanhanget. Beroende på graden av »personlighet» i uppdragsförhållandet kan en uppdragstagare ha större eller mindre rätt att utföra sitt åtagande med hjälp av »underuppdragstagare», men utgångspunkten är därvid att den ursprunglige uppdragstagaren ansvarar för att uppdraget full-

görs på riktigt sätt.[3]. Härvid kan dock uppdragstagaren avtalsvägen friskriva sig inom vissa ramar.

Ur beneficientens synvinkel är remburstransaktionen fullgjord, då han fått betalt efter att ha presenterat dokumenten. Dock skulle man kunna tänka sig, att banken har regessrätt mot honom, om det visar sig, att betalningen varit felaktig. Köparen upptäcker exempelvis ett fel i dokumenten och vägrar därför betala banken som då framställer anspråk på återbetalning av beneficienten. En annan sak är, att köparen kan ha anledning att rikta anspråk mot säljaren p g a någon felaktighet i dennes prestation.

Från uppdragsgivarens (köparens) synpunkt är remburstransaktionen fullgjord, då han fått korrekta dokument från banken. Härvid måste ihågkommas, att ifall remursen är förknippad med en kredit från banken till köparen, så är för köparen transaktionen i sin helhet inte avslutad förrän han återbetalt banken, även om remburstransaktionen i och för sig skulle vara avslutad på ett tidigare stadium. Det är klart, att från alla inblandades synpunkter dokumentgranskningen framstår som det centrala momentet vid avvecklingen av remburstransaktionen.

Vad som i sammanhanget också i någon mån kan vara nödvändigt att uppmärksamma är hur enskilda bestämmelser i UCP förhåller sig till olika bestämmelser i vissa rättsordningar. Innan jag i 8 och 9 kapitlen vidare diskuterar bankens funktioner och ansvar i remburstransaktionen skall ytterligare några ord nämnas om de olika relationer som aktualiseras i remburstransaktionen.

7.2 RELATIONEN MELLAN KÖPAREN OCH BANKEN

7.2.1 Allmänt

Remburstransaktionen bygger på köparens aktivitet. Det uppdrag som lämnas till öppningsbanken är följaktligen av avgörande betydelse för rembursens utformning. Även om, som ovan visats, det kan medföra vissa svårigheter att strukturellt inordna rembursen i olika rättssystem råder det knappast någon tvekan om att remburstrans-

[3] Jfr resonemanget ovan s 145. Frågan om rätten att utse underfullmäktig behandlas på något olika sätt i olika rättssystem. För det första bör uppmärksammas skillnaden mellan substitution där en ny mellanman kommer in och delegering, där den ursprunglige mellanmannen och den nye är inblandade samtidigt. Utgångspunkten har varit en restriktiv hållning till mellanmannens möjlighet att insätta en ny mellanman. I fransk rätt ger Code civil art. 1994 mellanmannen en rätt att utan särskilt avtal överföra sin behörighet till annan, medan andra rättssystem ofta är betydligt mera restriktiva, och utgår från att det krävs särskilt avtal för att mellanmannen skall ha rätt att överföra sin behörighet. Jfr i tysk rätt BGB § 664 och i engelsk rätt *Bowstead* s 101.

En vanlig remburstransaktion

(bör ses i relation till Köp-, transport- och försäkringsavtal)

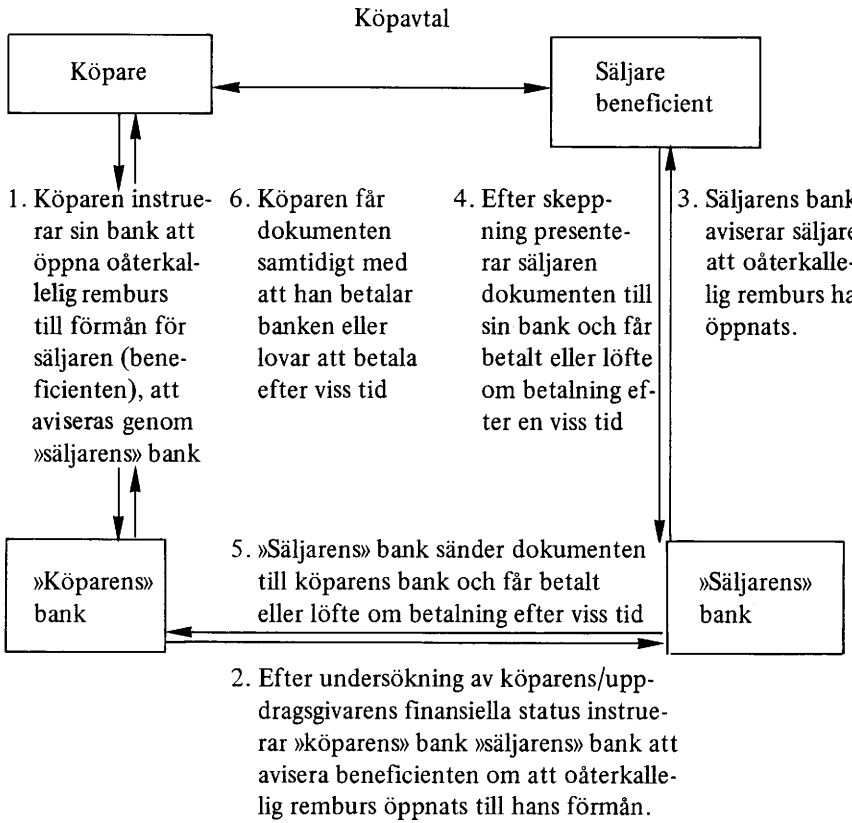

De vanligaste typerna av oåterkalleliga remburser

A. Oåterkallelig remburs betalbar hos och bekräftad av »säljarens» bank.
B. Oåterkallelig remburs betalbar hos och aviserad av »säljarens» bank.
C. Oåterkallelig remburs betalbar hos »köparens» bank.

aktionen har en avtalsrättslig grund.[4] Det kan däremot vara svårare att hänföra relationen till en viss juridisk företeelse.

Relationen mellan köparen och banken baserar sig på ett uppdragsförhållande.[5] Banken kan acceptera eller vägra att acceptera detta uppdrag som ofta lämnas på ett av banken uppgjort standardformulär och tar ofta aktiv del vid utformningen av uppdraget på basis av det avtal som uppdragsgivaren har eller uppgifter som han lämnar. Det omnämnda formuläret gör normalt en hänvisning till remboursreglerna och till de Allmänna villkor som en del banker använder sig av. Har banken godtagit uppdraget skall den i enlighet med remboursförbindelsen öppna remboursen till beneficientens förmån. Ibland sker detta momentant, och i praktiken framstår då remboursöppnandet som accept av uppdraget. Någon förpliktelse gentemot beneficienten uppkommer dock knappast förrän denne fått möjlighet att ta del av remboursen eller åtminstone remboursen avsänts till honom. Även om remburstransaktionen kan ses som en helhet är de olika avtalsrelationerna separata, och de dispyter som kan uppkomma framstår på olika sätt beroende på i vilken relation de är aktuella.

När det gäller förhållandet mellan uppdragsgivaren och banken kan sådana frågor uppkomma som rör exempelvis i vad mån remboursreglerna blir tillämpliga på uppdraget ifall ett ex av dem inte överlämnats till uppdragsgivaren, eller hänvisning till dem skulle saknas, om uppdragsgivaren menar, att han inte begripit reglerna osv.

En annan fråga som kan uppkomma är i vad mån uppdragsgivaren från banken kan kräva medverkan vid utformningen av remboursen, om banken i vissa fall bör vägra uppdraget, därför att den vet att det är omöjligt att få fram vissa dokument på grund av att instruktionerna är för otydliga etc.

Ytterligare en dispytanledning som kan förekomma är att uppdragsgivaren inte anser att banken följt instruktioner på rätt sätt, öppnat remburs för sent, intagit felaktiga krav i remboursen m m.

Som kunnat konstateras bör remboursen i nordisk rätt kunna karaktäriseras som ett uppdragsavtal med mellanmansrättslig anknytning och har vid oåterkallelig remburs vissa – men inte alla – karaktäristika av avtal till förmån för tredje man.[6] Som nämnts bör dock inte dessa rättsliga kategoriseringar renodlas i alltför hög grad i samband med remburser.

[4] Jfr diskussionen hos *Davis*, The law relating to commercial letters of credit s 58 och *Gutteridge & Megrah* s 21.

[5] Jfr lydelsen i UCP punkt b i inledningsbestämmelserna.

[6] Jfr ovan s 93. Se *Hvidt* s 210 ff. I *Smith*, Notater berörs förhållandet mellan öppningsbank och köpare på s 57 ff. *Lögdbergs* förslag s 50 att remboursen bör betraktas som kommission i vidsträckt bemärkelse är, som nämnts, enligt min mening knappast tillfredsställande, dels redan på den grunden att banken inte har någon del i tillkomsten av avtalet, dels också eftersom alla inblandade är kända. Bankens betalningsförpliktelse är primär, men under basavtalet kvarstår gäldenärens betalningsförplikelse mot borgenären.

I tysk doktrin har relationen setts som ett »*Werkvertrag*, der eine Geschäftsbesorgung, d h eine wirtschftliche Leistung geistiger Art zum Gegenstand hat».[7] I tysk rätt synes relationen mellan köparen och banken innehålla element bl a av dels tjänstedels arbetsavtal, men samtidigt är relationen mellanmansrättsligt färgad och mellanmansrättsliga principer kan bli tillämpliga (para 675 BGB). Det är dock inte fråga om ett renodlat mellanmansrättsligt avtal, eftersom banken även påtar sig en självständig förpliktelse mot beneficienten (jfr ovan s 80).

I fransk rätt framhålls, att avtalet mellan bank och köpare liknar ett tjänsteavtal. Vid tjänsteavtal påtar sig dock inte uppdragstagaren någon självständig förpliktelse mot tredje man (som vid oåterkallelig remburs), och därför kan relationen mellan banken och köparen inte bara karaktäriseras som ett tjänste- eller uppdragsavtal.[8]

I common law ger viss rättspraxis vid handen, att avtalet mellan bank och köpare åtminstone liknar »a contract of agency» där banken fått ett mandat från köparen.[9] Som nämnts är detta också avsikten bakom UCP:s formulering, och formuleringar av den typen är vanliga i rembursformulären, där man kan finna skrivningar med lydelse: ».... on behalf of our principals ....» eller ».... we have no authority from our principals.....»

I alla de diskuterade rättssystemen ser man relationen mellan bank och köpare som något slags uppdrag. Banken betingar sig varierande ersättning från köparen i form av olika slags provision m m för de olika prestationer som den åtar sig – exempelvis öppningsprovision, oåterkallelighetsprovision m m – och vidare lämnas instruktioner som normalt i uppdragsförhållanden. Härutöver innefattar relationen mellan

[7] *Zahn* s 34. *Krebs* s 32 f, 79 f, *Liesecke* i WM 1966 s 460, *Peters* i WM 1978 s 1033, *Wiele*, Das Dokumenten-Akkreditiv s 34 och i rättspraxis bl a WM 1955 s 765 och WM 1958 s 1542. Jfr BGB §§ 630 ff och 675. Para 630 lyder:

»Durch den Werkvertrag wird der Unternehmer zur Herstellung des versprochenen Werkes, der Besteller zur Entrichtung der vereinbarten Vergutung verpflichtet.

Gegenstand des Werkvertrags kann sowohl die Herstellung oder Veränderung einer Sache als ein anderer durch Arbeit oder Dienstleistung herbeizuführender Erfolg sein.»

Para 675 har följande lydelse:

»Auf einen Dienstvertrag oder einen Werkvertrag, der eine Geschäftsbesorgung zum Gegenstande hat, finden die Vorschriften der §§ 663, 665 bis 670, 672 bis 674 und wenn dem Verplichteten das Recht zusteht, ohne Einhaltung einer Kundigungsfrist zu kündigen, auch die Vorschriften des § 671 Abs. 2 entsprechende Anwendung».

Bestämmelserna i para 675 BGB innehåller principerna för den tyska mellanmansrätten. Para 665 tillåter mellanmannen att under vissa omständigheter överskrida sina befogenheter, para 666 pålägger honom en plikt till öppenhet gentemot huvudmannen och para 667 kräver att han till sin huvudman erlägger alla belopp som han erhållit vid utförande av uppdraget från tredje man.

[8] *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 369 ff.

[9] Se *Gutteridge & Megrah* s 52 ff och *Paget* s 69 f och i rättspraxis *Midland Bank Ltd v Seymour* [1955] 2 Lloyd's Rep 147 på s 168. Som synes av vissa formulär som används av amerikanska banker, förbehåller sig öppningsbanken ibland ganska fria händer gentemot uppdragsgivare, se *Harfield*, Bank credits s 312 ff och *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 207 ff.

köpare/uppdragsgivare och bank/uppdragsgivare ett gäldenärs-borgenärsförhållanden. Detta kan som visats, förekomma på olika sätt.

7.2.2 Öppnandet av rembursen

Remburs förfarandet inleds med att köparen till banken inlämnar ett av honom underskrivet ansökningsformulär med begäran att banken skall öppna remburs. Remburs reglerna innehåller flera bestämmelser som rör just innehållet i uppdraget. Under Allmänna bestämmelser och definitioner punkt d föreskrivs:

»Remburstransaktionerna och själva remburserna skall vara fullständiga och entydiga. För att förebygga oklarhet och missförstånd bör den öppnande banken söka avstyra önskemål från uppdragsgivarens sida att ta med överflödiga detaljer».

Remburs reglerna utgår härvid, såvitt jag kan utläsa, från att banken inte blandar sig i uppdragets utformning. Samtidigt besitter banken specialkunskap om hur rembursen fungerar och om dess effekter, varför den normalt hjälper uppdragsgivaren att styra uppdraget så att det blir någorlunda korrekt från remburssynpunkt. Banken synes också ha en viss skyldighet till aktivitet i samband med att rembursen öppnas, men det är svårt att utläsa hur långt denna sträcker sig. Är det bara fråga om att »söka avstyra önskemål ... [om] onödiga detaljer»? Härvid bör också bestämmelsen i art 6 uppmärksammas:

»Om instruktionerna till en bank att öppna, bekräfta eller avisera en remburs är ofullständiga eller oklara, står det banken fritt att lämna beneficienten preliminär underrättelse om rembursen endast för kännedom och utan ansvar. I så fall öppnas, bekräftas eller aviseras rembursen först när erforderlig komplettering erhållits.»

Denna artikel ger sålunda banken rätt att endast lämna beneficienten preliminär underrättelse om rembursen. UCP lägger i och för sig inte någon uttrycklig skyldighet på banken att i vissa fall vägra öppna remburs. Banken får därigenom en relativ rörelsefrihet som enligt ordalydelsen synes kunna användas på det ena eller det andra sättet utan några särskilda konsekvenser för banken.

Härutöver innehåller UCP bestämmelser om ordval i vissa sammanhang, och om begreppsbestämningar samt om konsekvenser då vissa uttryck kommer till användning. Därvid uttalar art 14 bl a att om uttryck av typ »förstklassig», »välkänd» eller »kvalificerad» används, så är banken berättigad att godta sådana dokument. Å andra sidan innehåller art 39–41 vissa standardbestämningar om vad som skall anses innefattas i uttryck av typ »cirka» osv.

Båda de citerade bestämmelserna liksom vissa andra föreskrifter i UCP är som synes tämligen oprecisa. Man finner inte någon uttrycklig skyldighet för banken att i en viss situation agera på ett eller annat sätt, och UCP synes också vara upplagda så att banken skall ha så fria händer som möjligt.

Man kan ev utläsa en viss skyldighet för banken att klargöra vissa förhållanden för kunden, men det är inte särskilt klarlagt vilka konsekvenserna blir om banken härvid gjort sig skyldig till underlåtenhet. Det nedan på s 254 diskuterade *Statni Banka*-fallet visar på en situation, där kunden gör en förlust beroende på att instruktionerna varit oprecisa. Vidare kan hänvisas till ett schweiziskt rättsfall, där banken ansågs berätti-

gad att godta dokument som utvisade, att lossning skett den 22 september, trots att remboursen föreskrev, att godset skulle lossas »on or about the middle of September».[10]

Vid ett möte med Commission of Banking Technique and Practice of the ICC diskuterades frågan i vad mån det fanns några sanktioner, om remboursinstruktionerna och remboursen själv var oklara, varvid ordföranden B Wheble, förklarade, att banken i avsaknad av uttryckliga sanktioner endast skulle kunna låta bli att delta i en sådan transaktion, vilket i praktiken ofta var svårt av kommersiella orsaker.[11] Banken torde i sådana fall normalt inhämta tilläggsinstruktioner m m från uppdragsgivaren innan den beslutar huruvida rembursen skall öppnas.[12]

Samtidigt bör det inrymmas, att bankens krav på provision normalt torde vara avhängigt av att rembursen öppnats, bekräftats eller aviserats. Vid preliminärunderrättelsen kan banken sålunda inte göra något anspråk på ersättning förrän förbehållet lyfts. På så sätt borde det också vara rimligt, att banken har ett visst ansvar för bedömningen av instruktionerna på så sätt att banken i en sådan situation, när den öppnat rembursen inte senare gör gällande, att instruktionerna var oklara.[13] Det förefaller inte orimligt att i sådana sammanhang låta banken bära vissa konsekvenser av sitt kommersiella val att öppna rembursen med mindre den klart kan visa, att kunden gjorts uppmärksam på oklarheten men vidhållit, att han önskar ha rembursen öppnad på de begärda betingelserna. Ev kan av banken i vissa situationer krävas att den avvisar remboursuppdraget hellre än öppnar remburs med klart olämpliga villkor.

Tidigare har diskuterats tidpunkten för remboursens öppnande sett ur ett köprättsligt perspektiv. Nu är dock den köprättsliga regleringen inte avgörande för förhållandet mellan köparen och remboursbanken, och UCP saknar bestämmelser ang tidpunkten för öppnandet av rembursen. Däremot föreskriver art 10, att banken inte har något ansvar för följderna av »försening och/eller förlust under befordran av meddelanden, brev eller dokument». Denna regel löser dock inte omedelbart den här aktuella frågan utan gör bara en riskfördelning med avseende på befordran av meddelande. Inte heller innehåller regeln om att remboursinstruktionerna skall vara entydiga och klara någon omedelbar hjälp härvidlag.

Man skulle kunna tänka sig att banken har en skyldighet att öppna rembursen omedelbart i samband med uppdraget, utan oskäligt uppehåll eller senast när rembursen skall ha öppnats enligt köpavtalet. Denna senare princip föreslås av Krebs.[14] Huruvida den i detta sammanhang kan anses generellt rimlig eller lämplig kan diskuteras. Ibland känner banken inte till föreskrifterna i köpavtalet men ofta har uppdragsgiva-

[10] Jfr *Liesecke* i WM 1966 s 465.

[11] ICC Doc 555/21/13 av 17 Dec 1973. Jfr även den ovan s 70 citerade klausul som Bank of America använder.

[12] Remboursretten s 27.

[13] Jfr dock nedan s 213 rättsfallet *Midland Bank Ltd v Seymour*[1955] 2 Lloyd's Rep 147, där domstolen förespråkar en strängare regel mot uppdragsgivaren än vad jag gör.

[14] S 81.

ren meddelat banken detta och/eller visat banken avtalet för att få hjälp vid ifyllandet av det av ansökningsformuläret. Ibland är föreskrifterna i köpavtalet otydliga och vidare kvarstår onekligen det faktum, att utgångspunkten är den, att rembursen är åtskild från köpavtalet. I och för sig skulle man oberoende av köpavtalet kunna tänka sig en sådan regel, som Krebs föreslagit. Personligen har jag emellertid svårt att förstå, att denna tidsbestämning skulle vara relevant i detta sammanhang. Givetvis har föreskriften i köpavtalet avgörande betydelse för relationen mellan säljare och köpare och givetvis kan den ha betydelse, när banken informerats härom, men jag har svårt att inse hur denna tidsangivelse på annat sätt skulle kunna ha betydelse för banken. Bankens skyldighet att öppna rembursen bör rimligen ses i förhållande till uppdraget, och därför förefaller skälighets- eller omedelbarhetsregeln både rimligare och lämpligare. En sådan regel har också förespråkare både i tysk[15], fransk[16] och i äldre engelsk rätt.[17] Å andra sidan kan den tidpunkt som är avgörande enligt köpavtalet bli den i sista hand praktiskt betydelsefulla, eftersom det är den som kan bli bestämmande för ersättningsanspråk m m under köpavtalet, vilket också torde inverka på den ersättningskyldighet banken kan ha om den inte i tid öppnat rembursen enligt uppdraget. Understrykas bör också att förhållandena kan skifta i olika fall och att banken beroende på omständigheterna kan behöva vidta speciella åtgärder m h t tiden.

Det är åtminstone i samband med oåterkallelig remburs vanligt att underrättelsen till beneficienten sker genom en korrespondentbank (se vidare nedan s 228 ff). UCP framhåller i art 12, att den öppnande banken inte är ansvarig för korrespondentbankens åtgärder.

7.2.3 Bankens skyldigheter

Av remboursuppdraget följer tre huvudförplikelser för öppningsbanken. Den måste själv genom aviseringsbank meddela beneficienten att föreskriven remburs öppnats. Samtidigt är den förpliktad att öppna rembursen, dvs att lämna sitt självständiga betalningsåtagande. Dessa skyldigheter synes förutsättas i art 5 och 6 av UCP.[18] Den öppnande banken måste noggrant följa uppdragsgivarens instruktioner och hålla sig inom uppdragets gränser.[19] En sådan relativt vag princip torde ha generell tillämplighet vid alla uppdrag. Detta gäller både vid utformningen av rembursen och vid granskningen av de presenterade dokumenten och avser både korrekt belopp,

[15] *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 43.

[16] *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 193 f, Rev trim dr com 1967 s 545.

[17] *Ford v Cotesworth* (1868) L R 4 Q B 137, se också (1870) L R 5 Q B 544. Detta bör gälla vare sig accepten sker konkludent, jfr *Ramsgate Victoria Hotel Co Ltd v Montefiore* (1866) L R 1 Ex 109, eller uttryckligt.

[18] Liknande principer framgår i tysk rätt också av §§ 157 och 242 BGB.

[19] En jämförelse kan göras med Komm L 7 §: »Det åligger kommissionären att vid fullgörande av sitt uppdrag iakttaga kommittentens intresse. Han har att såvitt möjligt följa kommittentens föreskrifter.....» RBGBZ 1959/60 nr 248 synes berättiga banken till vissa avvikelser från remboursvillkoren, om detta inte är till skada för uppdragsgivaren.

förfallotid och de dokument som behöver presenteras. Denna skyldighet är aktuell både vid återkallelig och oåterkallelig remburs.[20]

I vissa fall kan problem uppkomma därigenom att uppdragstagaren inte uppmärksammat att rembursen avviker från instruktionerna och därför inte heller förrän vid dokumentgranskningen blir klar över detta förhållande. Här kan man möta ett exempel på intressekonflikt. Banken kan ha öppnat en oåterkallelig remburs, vars föreskrifter är strängare än vad uppdragsgivaren begärde. Normalt har uppdragsgivaren inte någon anledning att motsätta sig en ändring av rembursen så att den överensstämmer med instruktionen, och beneficienten kan uppfylla kraven, men uppdragsgivaren kan p g a exempelvis konjunkturomständigheter vilja komma ifrån avtalet, varvid han hävdar, att beneficienten genom att inte motsätta sig rembursens lydelse godtagit denna i den senare formen och därför är bunden i enlighet därmed. Denna konflikt kan inte lösas generellt, utan lösningen beror på de individuella omständigheterna. På motsvarande sätt kan som nämnts beneficienten ha varit ouppmärksam på rembursens utformning i förhållande till köpavtalet. Härvid kan man knappast generellt säga att uppdragsgivaren resp beneficienten på grund av passivitet ratihaberat rembursens utformning, utan detta måste bero på omständigheterna i det enskilda fallet. Om den öppnade rembursen avviker från köparens instruktioner, kan banken också enligt en utbredd uppfattning i doktrinen på olika sätt bli ekonomiskt ansvarig för följderna av en sådan avvikelse.[21] Av ett engelskt rättsfall framgår de svårigheter som kan uppkomma i samband med en sådan avvikelse.

I *Midland Bank Ltd v Seymor*[22] köpte svaranden, en engelsk köpman, ankfjädrar från en säljare i Hongkong. Käranden, den engelska banken, fick i uppdrag att öppna remburs till förmån för säljaren. Rembursens förfallodag var bestämd och vidare föreskrevs, att »the credit is to be available in Hongkong». Banken öppnade en remburs, som förutsatte, att trattor skulle presenteras för accept i London, men tillät att växlarna negocierades i Hongkong. Säljaren drog växlar och fogade dem till de begärda dokumenten. Växlarna negocierades i Hongkong före rembursens förfallodatum men presenterades för accept till käranden efter detta datum. Banken accepterade växlarna. Köparen vägrade att lösa växeln på den grunden att den öppnade rembursen inte var i överensstämmelse med instruktionerna, då den gjorts tillgänglig i London i stället för i Hongkong. Vidare hade käranden accepterat växlarna efter den bestämda förfallodagen. Beträffande frågan om förfallodagen menade domstolen att angivet förfallodatum hänförde sig till den sista dagen för presentation av trattor för accept. Fastän växlarna negocierats i Hongkong före förfallodagen, borde banken ha vägrat

[20] Rembursretten s 27 f. Jfr *Gutteridge & Megrah* s 84 ff, *Ellinger*, Documentary letters of credit s 152 ff. Härvid måste understrykas, att UCP inte är särskilt uttömmande. Den enda skyldighet som klart framgår av UCP är dokumentgranskningen – se art 7 – och där stadgas, att granskningen skall företas med skälig omsorg. De uttryck som man möter när bankens skyldigheter skall beskrivas är att banken skall strikt följa uppdragsgivarens instruktioner el liknande. Uppdragstagarens skyldighet att utföra sitt uppdrag är ofta förenat med culpa-ansvar, men i vissa fall synes culpabedömningen ha skärpts.

[21] Jfr bl a *Davis*, op cit s 58 f, *Stoufflet*, op cit s 195, *Sieckmann* s 32 f, *Hvidt* s 81.

[22] [1955] 2 Lloyd's Rep 147.

acceptera dem vid presentationen i London efter detta datum. Domstolen kom emellertid fram till, att köparen ratihaberat förfarandet. Beträffande den första frågan ansågs banken i och för sig inte ha gjort sig skyldig till kontraktsbrott beroende på tidigare kontakter mellan köpare och bank, eller i vart fall på ratihabering. Men domstolen anmärkte särskilt:

»If [the bank] was authorized so to pay [i e only in Hong Kong], then although the place of payment may be commercially immaterial, the bank has exceeded its mandate and cannot recover. It is a hard law sometimes which deprives an agent of the right to reimbursement if he has exceeded his authority, even though the excess does not damage his principal's interests. The corollary.... is that the instruction to the agent must be clear and unambiguous.»[23]

Det citerade uttalandet understryker vikten av att banken följer köparens instruktioner. Det förefaller sannolikt, att ett misstag skett i detta fall i samband med att rembursen öppnades, och att säljaren genom den oåterkalleliga rembursen fått meddelande om att växlarna skulle *negocieras* i Hongkong före den av svaranden angivna förfallodagen. Banken har därigenom ådragit sig en skyldighet gentemot beneficienten att acceptera växlarna. Om det klart framgått av rembursen att växlarna skulle presenteras i London före förfallodagen så skulle accept antagligen ha vägrats.

Jag har redan understrukit vikten av att uppdragsgivaren lämnar och banken begär klara instruktioner. Betydelsen av detta kan även i övrigt utläsas av domskälen beträffande andra tvistepunkter i detta fall.[24]

[23] S 168.

[24] Ansökningsformuläret, som tillhandahölls av käranden var här av en »normal» typ och lämnade ett tomt utrymme för svaranden att ifylla de dokument som skulle överlämnas av säljaren. Vidare fanns utrymme för beskrivning av resp angivande av kvantitet av samt pris på godset. Beskrivningen av godset, dvs »Hong Kong ankfjädrar», hade angivits efter dokumentlistan. De dokument, som så småningom överlämnades av käranden gav sammanlästa en beskrivning av godset som motsvarade ansökningsformulärets, men inget av dokumenten innehöll ensamt en sådan beskrivning. Svaranden menade, att då ej särskilt uttryckts huruvida varje dokument eller endast alla dokumenten sammanlästa skulle innefatta en fullständig beskrivning av godset, så borde ansökningsformuläret tolkas till kärandens nackdel. Käranden menade å andra sidan, att då godsbeskrivningen följde dokumentlistan, så var det tillräckligt att dokumenten sammanlästs innehöll den fullständiga beskrivningen. Bl a uttalades:

»....[counsel for the defendant] relies upon what I think may be called the *contra proferentem* principle on which a person who prepares a form is responsible for any ambiguities that it contains, or must suffer for it. In my judgment, that principle does not apply in this case. It applies (or would apply) if there were some exception, as for example in one of the conditions or clauses on the back of the document which was inserted for the benefit of the bank. If there were some exceptions there, no doubt the principle would apply.

But this is not a case of that type. This is a printed document which shows the sort of thing that the bank wants, but it is left to the applicant for the credit to fill it up in what way he wants; and if he thinks there is some ambiguity in it there is no difficulty . . . in his filling it up in a way to make it clear.»

Av detta synes följa att vad angår instruktioner rörande dokumenten har köparen en skyldighet att ge klara order. Finstilta friskrivningsklausuler bör å andra sidan tolkas mot banken.

Med tanke på, att formuläret tillhandahålls av banken och att banken ofta spelar en aktiv roll vid emottagandet av uppdraget borde som nämnts enligt mitt förmenande dock vissa krav kunna ställas på banken även i sådana fall. Jfr nedan s 277.

En av bankens viktigaste uppgifter är att granska de dokument som säljaren presenterar så att de överensstämmer med remboursvillkoren. Bankens granskningsskyldighet baserar sig på en granskning av dokumentens yttre form, vilket framgår fr a av art 7 i UCP:

»Bankerna skall granska alla dokument med skälig omsorg för att förvissa sig om att de vid påseende (»on their face») förefaller att överensstämma med remboursvillkoren. Dokument som vid påseende förefaller att inte överensstämma med varandra anses såsom inte överensstämmande med remboursvillkoren».

Granskningsskyldigheten kan drabba beneficienten såtillvida, att dokument som presenteras kan avvisas, om de inte anses motsvara remboursvillkoren, varvid beneficienten inte får betalt. Granskningsskyldigheten syftar som nämnts till att ge uppdragsgivaren ett visst skydd, så att betalning endast erläggs mot dokument som utvisar att godset förefaller kontraktsgillt. Principerna för granskningsskyldighet har berörts något ovan och kommer nedan att diskuteras ytterligare (s 243 ff).

I engelsk rätt har en domstol uttalat att bankerna knappast är »under any greater duty to their correspondents than to satisfy themselves that the correct documents are presented to them, and that the bill of lading bears no indorsement or clausing by the shipowners or shippers which could reasonably mean that there was, or might be, some defect in the goods or their packing».[25] Principen synes bl a innebära att banken inte har någon skyldighet att i detalj undersöka utformningen av dokumenten och innehållet i enskilda klausuler. Man kan fråga sig om banken överhuvudtaget har rätt att företa en granskning av ett sådant slag. Om banken fördröjer betalningen p g a att den ifrågasätter en enskild tryckt klausul i ett konossement kan den ev ha gått för långt i sitt nit. I sammanhanget bör man inte heller glömma att banken påtagit sig andra skyldigheter, som är en direkt eller indirekt följd av remboursuppdraget. Praktiskt betydelsefullt är det åtagande som innefattar att banken skall betala beneficienten ifall denne presenterar remboursenliga dokument. Denna förpliktelse finns vare sig det är fråga om kontantbetalning, växelaccept eller något annat. Underlåter banken att fullgöra någon av dessa skyldigheter gör den sig skyldig till kontraktsbrott.[26]

[25] *British Imex Industries Ltd v Midland Bank Ltd* [1958] 1 Q B 542 på s 552. Se också *National Bank of Egypt v Hannevig's Bank Ltd* (1919) 1 L1 L R 69. I ett amerikanskt rättsfall synes ett krav ställas på ännu större noggrannhet vid granskningen, så snart dokumenten innehåller avvikelser sinsemellan, så *Liberty National Bank & Trust Co of Oklahoma v Bank of America National Trust & Savings Association* 116 F Supp 233 (1953), fastställt 218 F 2d 831 (1955).

[26] Jfr Remboursretten s 34. Jfr för fransk rätts del *G Marais*, Du crédit documentaire s 279 f och i tysk rätt *Lunk* s 45. I engelsk rätt där växeltransaktionen är den vanliga betalningsavvecklingen vid remburs se bl a *Sale Continuation Ltd v Austin Taylor & Co Ltd* [1967] 3 W L R 1427. I amerikansk rätt exempelvis *Bank of United States v Seltzer* 255 N Y S 637 (1931) och *Greenough v Munroe* 53 F 2d 362 (1931).

7.2.4 Bankens rättigheter gentemot uppdragsgivaren

7.2.4.1 Allmänt

Som synes av det föregående kan de banker, som är inblandade i remburstransaktionen engageras på olika sätt. Det kan vara fråga om ett uppdrag att öppna remburs, att avisera beneficienten om att remburs öppnats, att bekräfta rembursen, att granska dokumenten, att uppdra åt en korrespondentbank att öppna rembursen, att på olika sätt ställa medel till förfogande osv. Dessa olika engagemang ger sålunda upphov till olika tjänster och banken kan därvid tänkas rikta olika anspråk på ersättning.

Den bank som påtagit sig uppdraget att öppna remburs och som avtalsenligt fullgjort sitt åtagande har rätt till ersättning för sina tjänster och utlägg.[27] När det gäller själva rembursbeloppet förekommer som nämnts olika metoder: Banken kan begära förskottsinbetalning, beloppet kan spärras på uppdragsgivarens konto, varvid denne tillgodoräknas ränta tills beloppet uttas, eller banken lämnar uppdragsgivaren kredit, i vilket fall banken normalt betingar sig säkerhet i godset och dokumenten.[28] Det som banken kan ha anspråk på att få betalt för av kunden/uppdragsgivaren är således dels provisioner och kostnader, dels rembursbeloppet jämte ränta, ifall detta belopp lämnats som kredit av banken, varvid då även säkerhetsfrågan aktualiseras.

Beträffande frågan om medel som inbetalats i förskott synes inga särskilda problem uppstå från bankens synpunkt.[29] Beträffande spärrat konto kan olika frågor uppkomma. Uppfattningarna kan skifta i olika länder rörande synen på banktillgodohavanden, nämligen om de endast utgör en fordran på banken eller om de har en starkare ställning sett ur säkerhetssynvinkel. En följdfråga kan därvid också bli vilken verkan pantsättning eller överlåtelse av sådana medel har. Dessa frågor lämnar jag åsido som förande alltför långt vid sidan av rembursrättsliga spörsmål.[30] Jag vill därför i

[27] *Zahn* s 173, *Hvidt* s 82, *Smith*, Notater s 62, *Lögdberg* s 69. Jfr i svensk rätt HB 18:5 resp 27–29 §§ KommL och 5 § KöpL.

[28] Härvid vill jag endast erinra om ett speciellt spörsmål, nämligen frågan om bankens rätt till säkerhet för rembursbeloppet, ifall en redan lämnad checkräkningskredit utnyttjas, varvid säkerhet redan lämnats till banken. Bankerna betingar sig emellertid normalt i sina rembursformulär säkerhet i de dokument och det gods som omfattas av rembursen, och uppdragsgivaren ger i samband med ansökan om remburs en sådan pantförskrivning. Beträffande bankens säkerhet se bl a *Hvidt* s 92 ff och med särskild hänsyn till de speciella spörsmålen i samband med containertransporter *Selvig*, Om containerkonossement s 21 ff.

[29] Däremot kan situationen te sig annorlunda ur uppdragsgivarens synvinkel, se *Brækhus*, Avtalt motregning s 53 ff med hänv. Jfr också exempelvis fransk rätt, där man uppfattat åtgärden som en »gage irregulié» men kanske också kan se den som ett fullgörande av uppdragsgivarens skyldighet att förskottsbetala alla mellanmannens utlägg. Jfr bl a *Stoufflet*, op cit s 170, *Paget* s 504 f och *Kozolchyk*, op cit s 130 f. I sammanhanget kan också uppkomma frågor om bankens kvittningsrätt gentemot uppdragsgivaren, en rätt som banken ofta betingar sig i de allmänna villkoren.

[30] Jfr bl a *Stoufflet*, op cit s 172, *Liesecke* i WM 1966 s 458 ff och *Paget* s 506.

sammanhanget huvudsakligen beröra frågan om bankens rätt till provision och vissa spörsmål som hänger samman med bankens rätt till säkerhet i dokument och gods och de problem som kan orsakas därav.

Understrykas bör, att parterna i basavtalet kan avtala om hur kostnaderna i samband med rembursen skall fördelas mellan dem. I synnerhet när det gäller remburser som öppnas i samband med mera omfattande och kanske också komplicerade transaktioner avtalas ofta om en fördelning, exempelvis så att uppdragsgivaren skall bära de kostnader som hänger samman med öppnandet av rembursen, medan beneficienten skall bära de kostnader som avser bekräftelse av rembursen.

UCP nämner ingenting om ersättning till banken utan här tillämpas varierande metoder. Ofta torde av ansökningsformuläret framgå, att uppdragsgivaren skall bära kostnaden, med mindre något annat föreskrivs. Pantförskrivningen i dokumenten och godset synes också ofta omfatta provision och kostnader. Ifall något uttryckligt inte avtalats synes man på kvasikontraktuell grund eller ev på grund av handelsbruk kunna hävda, att banken har ett sådant anspråk. De inblandade bankerna synes emellertid inte utan vidare kunna kräva ersättning av beneficienten för den händelse uppdragsgivaren inte skulle betala. Ett särskilt spörsmål kan därvid också uppstå huruvida i förhållande till korrespondentbanken öppningsbanken svarar för kostnaderna för det givna uppdraget, eller om »köparen» bär detta betalningsansvar. Det är givet att det i princip är uppdragsgivaren som skall bära dessa kostnader. Av UCP att döma lämnar öppningsbanken uppdraget till korrespondentbanken för sin uppdragsgivares räkning, varvid frågan överhuvudtaget inte skulle behöva diskuteras (jfr nedan s 231 ff), förutsatt givetvis att denna bestämmelse är hållbar, vilket jag åtminstone i detta sammanhang knappast ser något skäl att betvivla. Jag återkommer nedan ytterligare till vissa av dessa frågor.

7.2.4.2 Provision[31]

Som nämnts varierar bankpraxis beträffande den provision och kostnadstäckning banken betingar sig. Nordiska banker liksom franska banker förefaller i allmänhet

[31] SE-banken tillämpar beträffande remburser följande »terms and conditions for foreign banks»:
»The Uniform Customs and Practice for Documentary Credits established by the International Chamber of Commerce (ICC Publication 290) are applied by the Swedish banks.

1. Advising Fee **SEK 130.–**

Advising fee is charged whenever a Documentary Letter of Credit is advised or forwarded to a beneficiary. The said fee is thus charged in addition to confirmation commission, if any. The contents of a cabled pre-advice are forwarded at a fee of SEK 50.–.

2. Confirmation Commission **subjet to arrangement**

Confirmation commission is calculated for the whole period during which the confirmation is ro remain in force. Such commission will not be refunded. [Beroende på period och trade 1,5–5 ‰].

3. Amendment Fee **SEK 60.–**

Amendment fee will be debited also if, due to the amendment, a confirmation commission is charged.

förbehålla sig provision för öppnandet av rembursen, även om denna inte utnyttjas.[32] Man betingar sig då också särskild provision för andra tjänster, som avisering, bekräftelse, ändring av rembursen, negociering av trattor, annulering osv.[33] Såvitt mig bekant tillämpar de flesta banker i USA och England numera samma princip, även om tidigare i synnerhet flera amerikanska bankers formulär föreskrev att banken var berättigad till provision, när utbetalning skett under rembursen.[34]

När det gäller mera komplicerade transaktioner förekommer det, att såväl »köpare» och »säljare» som öppningsbank och korrespondentbank på ett tidigt stadium deltar i utformningen av rembursen, så att denna skall motsvara uppdragsgivarens önskemål och beneficientens krav. Under sådana förhandlingar utväxlas ofta flera telex med förslag till utformningen av rembursen, och med tanke på öppningsprovisionen är det viktigt att uppdragsgivaren och banken är införstådda med att det är fråga om »försöksremburs» som sålunda ej skall betraktas som ett provisionsgrundande utfärdande.

För tysk rätts del kan i sammanhanget erinras om hur man där karaktäriserat förhållandet mellan uppdragsgivaren och öppningsbanken, varvid relationen snarare betraktas som ett »Werkvertrag» i samband med »Geschäftsbesorgung» än som »Dienstvertrag» (se ovan s 80 och nedan s 233). I det förra fallet är utgångspunkten, att den specificerade transaktionen skall fullgöras, medan det senare endast förutsätter att arbetsprestation erbjuds. Här uppkommer emellertid då problemet, huruvida i det här aktuella perspektivet öppnandet skall ses som fullgörande eller om detta inträffar först med utnyttjandet, varvid banken alltså inte skulle vara berättigad till någon ersättning förrän betalning skett under rembursen. Med en sådan utgångspunkt skulle bankens rätt till provision vid öppnandet av rembursen vara beroende av om benefi-

4. Payment Commission **2 ‰ ,min. SEK 130.–**

Payment commission is charged not only when payment is made in cash, but also when an undertaking to pay, issued by us, or by a third party, is delivered. For each payment/undertaking to pay exceeding SEK 2 million, commission is charged at 1 ‰ on the part exceeding that amount.

5. Acceptance Commission **subject to arrangement**

Acceptance commission is charged in addition to payment commission. [Beroende på trade 1–2 ‰ per 30-dagarsperiod].

The commission charges are rounded off upwards to the nearest Krona.»

Vidare tillämpas, då oåterkallelig remburs öppnas, en oåterkellelighetsprovision om 2,5 ‰ + 2 ‰ dokumentprovision baserat på tremånadersperiod. Härtill kommer vissa utländska kostnader.

32 För fransk rätt se *Stoufflet*, op cit s 168. Jfr i amerikansk rätt *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 110.

33 Frågan rörande återfående av annuleringsprovision m m belyses i NJA 1932 s 135.

34 Jfr *Kozolchyk*, op cit s 110 och 116. Denna metod ledde till att kunder i många fall använde rembursen endast som subsidiär säkerhet, på så sätt att köparen, trots att remburs öppnats, ändå själv betalade säljaren. Ett sådant förfarande kräver givetvis ett stort mått av förtroende mellan säljare och köpare, och resultatet synes ha blivit en förändring i praxis hos flera banker eftersom de drabbats av kostnader.

cienten förmår uppfylla sina skyldigheter. Öppnandet av rembursen innebär en viss arbetsbelastning för rembursbanken, och även om denna belastning är åtskilligt mindre än den som uppstår i samband med granskningen av dokumenten, synes banken, med mindre något annat avtalats eller utsagts böra vara berättigad till någon form av ersättning.

Provisionen liksom säkerheten i godset baserar sig på relationen mellan banken och uppdragsgivaren, och som diskuterats ovan (s 204), framstår dessa på olika sätt beroende på om det rör sig om förhållandet uppdragsgivare – öppningsbank, uppdragsgivare – korrespondentöppnande bank resp uppdragsgivare – bekräftelsebank.

Tidpunkten för när ersättningen skall anses uppkomma har betydelse av flera skäl. Den blir avgörande för räntebelopp, valutakursförhållanden och preskriptionsfrister. I det senare avseendet bör för svensk rätts del uppmärksammas dels den 10-åriga fordringspreskriptionen dels den speciella ettåriga preskriptionen i HB 18:9 beträffande uppdragsgivares rätt att klandra uppdragstagares avlämnande av redovisning. Det förekommer, att bankerna särskilt stipulerar när rätten till ersättning uppstår och när den skall betalas. Från engelsk bankpraxis kan följande citeras:

»....we [the customers] further engage to provide you with cash funds to meet such drafts at or before maturity, and we authorize you to debit without previous notice to us, all charges and amounts of any payments made and at maturity the amount of any drafts accepted by you to our .... account.»[35]

Även bankpraxis i USA synes ofta reglera detta förhållande särskilt, och man kan finna olika varianter, exempelvis att kunden när det gäller sikttratta skall betala banken vid anfordran, eller annars en dag innan den förfaller till betalning.[36]

I sammanhanget kan också uppmärksammas ett amerikanskt rättsfall.[37] Här hade banken vägrat att betala, eftersom de presenterade dokumenten avvek något från kraven i rembursen. Uppdragsgivaren och beneficienten kom överens om ett tillägg till rembursen varigenom beneficienten skulle kunna uppfylla rembursvillkoren. Banken hade emellertid trots begäran därom inte fått förskottsbetalning från uppdragsgivaren och vägrade nu att utfärda den ändrade rembursen. I det här fallet hade banken inte fått någon »ansökan» från kunden, men domstolen fann ändå, att en ändring av en oåterkallelig remburs krävde samtycke från alla i rembursen, inte bara uppdragsgivare och beneficient, varigenom banken fick möjlighet att ta hänsyn till sin förskottssäkerhet, innan den gick med på ändringen.

7.2.4.3 Bankens säkerhet

Det mest förmånliga ur bankens synpunkt är att kunden betalar in rembursbeloppet i förskott eller ev att ett konto spärras till bankens förmån.[38] Det är, som nämnts, dock tämligen vanligt, att uppdragsgivaren erhåller eller utnyttjar en redan medgiven

[35] I övrigt kan hänvisas till *Gutteridge & Megrah* (1968) s 41, 224 f.

[36] Jfr bankformulär hos *Harfield*, Bank credits s 312.UCC sec 5–114 (3) innehåller en något annorlunda reglering.

[37] *AMF Head Sports Wear Inc v Ray Scott's All-American Sports Club Inc et al* 448 F Supp 222 (1978).

[38] Beträffande »blocked accounts» se *Kozolchyk*, op cit 132 ff.

kredit mot tilläggssäkerhet i dokument och gods. Som nämnts brukar bankerna i remboursen betinga sig sådan säkerhet.[39] Banken vill därvid inte bara ha en »negativ» säkerhet, varigenom någon annan förhindras att utnyttja dokumenten och komma i besittning av godset utan även en »positiv» säkerhet, på så vis att den skall kunna hävda företrädesrätt till godset i förhållande till kundens övriga borgenärer.[40]

När det gäller tredjemansförhållanden skiftar utgångspunkterna betydligt mellan olika rättssystem, och det är givetvis av vikt för banken när den betingar sig säkerhet att också göra klart för sig hur denna kan utövas under olika omständigheter. Här är inte platsen att närmare gå in på dessa komplicerade förhållanden, men uppmärksammas bör, att den relativa enhetlighet som utvecklats inom ramen för »lex mercatoria» beträffande konossementets legitimationsverkan och beträffande detta dokuments funktion som »document of title» inte nödvändigtvis motsvaras av en lika stor enhetlighet när det gäller den materiella regleringen av förhållandet till tredje man.[41]

Det är viktigt att hålla i minnet att överlåtelse av konossementet berättigar ny konossementsinnehavare att utfå godset. Denna princip, som är ett uttryck för konossementets legitimationsverkan, är som nämnts internationellt allmänt accepterad. Normalt kräver banken att få hålla konossement – och gods – som säkerhet för gjorda utbetalningar m m exempelvis under remburs. Flera rembursformulär föreskriver att banken skall få »full ownership», medan andra, särskilt de som används i kontinentländerna »endast» ger banken panträtt. Ur praktisk synpunkt spelar denna distinktion knappast någon roll, men banken kan knappast räkna med att få »absolute ownership rights» med mindre detta varit avsikten.[42]

I såväl engelsk som amerikansk rätt får en »pledgee» av ett konossement besittningsrätt till godset liksom en rätt att sälja det.[43] »The pledgee» har i det närmaste samma ställning som en ägare. I fransk, tysk och skandinavisk rätt har panthavare till ett konossement inte riktigt samma ställning. Skillnaden blir dock i praktiken inte särskilt stor. Konossementet ger visserligen viss förfoganderätt till godset och för-

[39] Jfr för engelsk rätts del utformningen härav i *Gutteridge & Megrah* (1968) s 240, för amerikansk rätts del *Kozolchyk*, op cit s 675. Se också de tyska AGB kl 19, 20 och 21 samt ovan s 60 och nedan i appendix.

[40] Jfr *Gorton*, Legal functions s 53 f.

[41] *Rodhe*, Legal aspects of document replacement s 103 ff och ovan s 178 ff.

[42] Jfr *Angelo & Ellinger* s 543 ff och *Harfield*, Bank credits s 87 ff. Spörsmålet illustreras också i NJA 1943 s 151. Här träffade A genom förmedling av B avtal om leverans av två varupartier från Latinamerika. B lät i eget namn men för A:s räkning två svenska banker öppna oåterkalleliga remburser till säljarens förmån. Därvid betalade A förskott på köpeskillingen till B och överlät till bankerna skeppningsdokumenten. På instruktion av B inlöste bankerna dokumenten, men A vägrade godta dem och hävde avtalet. B likviderade remburserna, övertog dokumenten från bankerna och sålde godset. Den överlåtelse av skeppningsdokumenten som A gjort ansågs endast ha gjorts för att bereda B och bankerna säkerhet, och B ansågs redovisningsskyldig till A för försäljningen av varupartierna.

[43] Se *Bays* s 40 ff, *Mentschikoff*, Commercial transactions bl a s 705 och *Gutteridge & Megrah* s 169 ff. Se *Glyn, Mills, Currie & Co v East and West India Dock Co* (1882) 7 App Cas 591 på s 606. I amerikansk rätt har endosseringen av ett konossement ansetts innebära att »title of the goods passes to the pledgee», se *Mershon v Wheeler* 45 N W 95 på s 96 (1890).

månsrätt vid pantsättarens konkurs, men om pantsättaren inte betalar sin skuld måste godset försäljas för att betalning ur försäljningssumman skall beredas panthavaren.[44]

Några ord bör dock i sammanhanget nämnas om förutsättningarna för den panträtt, som är så viktig för bankerna.[45] Utgångspunkten för de rättssystem som har sin bas i kontinentaleuropeisk rätt synes vara, att det pantasatta föremålet skall vara traderat för att panthavaren skall vara skyddad.[46] För banken kan det därför vara av stor betydelse, att en låntagare lämnar överenskommen säkerhet senast samtidigt med att han erhåller lånemedlen.

Vid sidan av den konventionella panträtten har emellertid också utvecklats särskilda legala pant- och retentionsrätter, varvid olika inskränkningar kan finnas i möjligheten att utnyttja säkerhetsrätten.[47]

I motsättning till dessa »allmänna» säkerheter utvecklades i engelsk praxis »letter of hypothecation» – ursprungligen avsett som säkerhet i sjöfart – för att svara mot bankens behov i remburstransaktioner:[48] »...the term 'letter of hypothecation' is to be applied to the case where the banker is given a charge over goods without [ever having] possession of them or of the documents of title and even before they are in existence.»[49] Här uppstår bankens skydd i och med kundens »acquiescence in having the documents of title issued to or endorsed to the bank», och banken får »proprietary interest» som berättigar att sälja eller förfoga över säkerheten, då kunden inte fullgör. Några särskilda formaliteter krävs inte men för att vara effektivt [»the letter»] must be so framed as to create some right of the bank to the goods or the proceeds, a mere undertaking to pay the proceeds to the bank will not be sufficient to constitute an equitable asignment.»[50]

7.2.4.4 Bankens säkerhet och köparens behov av godset

Det är givet, att banken i allmänhet varken har ett primärt intresse i godset eller dess försäljning. Det är i allmänhet kunden som har kännedom om de nödvändiga försäljningskanalerna m m. I många fall är situationen också den, att försäljningen av godset kommer att inbringa tillräckligt mycket för att köparen skall kunna betala banken. Vidare kan köparen ha behov av besittningen till godset för att kunna vidta olika praktiska åtgärder, tullformaliteter, uppläggning m m.

Som nämnts har innehavaren av ett konossement normalt rätt att förfoga över godset på destinationsorten. Banken, som har panträtt i dokumenten, kan dock inte göra detta utan hänsyn till ägarens (köparens intressen). Köparen har ju rätt till godset så snart han löst dokumenten hos banken. I flera fall måste köparen vidaresälja godset för att få medel att betala köpeskillingen, eller ev betala till banken beroende på betalningsuppläggningen. Så länge banken har direkt eller indirekt besittningsrätt till godset som säkerhet för köparens skuld, kan det följaktligen inte ske någon vida-

[44] *Cordier* s 73 ff, *Sipell* s 96. Jfr också Rec Dalloz 1977 s 190.

[45] Beträffande panträtt se fr a *Lennander*.

[46] Se exempelvis Code civil art 2071.

[47] »Gage commercial». Jfr i tysk rätt HGB 369 ff. *Lennander* ger s 40 ff en översikt över hur panträtten regleras i vissa utländska rättssystem. I svensk rätt se även *Hessler* s 358 ff.

[48] Se *Gutteridge & Megrah* s 172.

[49] *Gutteridge & Megrah* s 173.

[50] *Palmer v Carey* [1926] A C 703. Men jfr *Re Kent & Sussex Sawmills Ltd* [1946] 2 All E R 638 refererat hos *Gutteridge & Megrah* s 173.

reförsäljning, varigenom pengar strömmar in som kan avlyfta skulden. Det finns på så sätt en konflikt mellan bankens önskemål att bibehålla sin säkerhet och dess önskemål att medel flyter in varmed kunden kan betala.

Det här problemet kan lösas relativt lätt om det bara gäller bankens och bankkundens intressen. Situationen kompliceras dock av tredjemansintressen, t ex andra köparens borgenärer och en ny köpare, vilkas intressen måste beaktas. De inblandade intressena spelar samtidigt olika och motsatta roller. En ny köpare vill naturligtvis inte riskera att säljarens bank gör gällande några rättigheter i godset, och på motsvarande sätt vill inte banken utan vidare förlora sin säkerhet.

I många rättssystem saknas en juridisk konstruktion, som ger en säkerhetsmässigt godtagbar lösning i en konfliktsituation av nämnda slag. Det är inte ovanligt, att bankerna ändå gör avkall på sin rättighet för att ge kunden en möjlighet att skaffa pengar. Banken ger alltså då sin kund rätt att få hämta ut en del av det gods som finns upplagrat mot löfte att betala så snart han fått in köpeskillingen. Förfarandet bygger på att banken har ett förtroende för sin kund. Banken kan naturligtvis betinga sig en överlåtelse av fordran, så att kunden kommer överens med den nye köparen att denne skall betala direkt till banken. En sådan säkerhet är inte fullgod i alla situationer men ger i normalfallet banken tillräckligt skydd.

I engelsk rätt uppkom bruket av »letters of trust» för att möta dessa problem. Detta går ut på, att banken som panthavare till dokumenten, som den fått från ägaren, överlämnar dessa till ägaren eller till en tredje man, som åtar sig att behålla dem eller, ifall godset säljs, köpeskillingen »in trust» för banken. Common law tillerkänner sådana »letters of trust» eller »trust receipts» en viss rättsverkan.

I amerikansk praxis hade redan tidigare ett sådant system med »trust receipts» börjat utvecklas, och här har även särskild lagstiftning införts. Numera innehåller UCC art 9 ett system som erkänner säkerhetsintressena och definierar prioritetsintressena i sådana sammanhang.[51] Härigenom har »trust receipt» blivit upptagen bland »secured transactions» till vilka också räknas »pledge», »conditional sale», »chattel mortgage» och »factor's lien».

Systemet är inte perfekt men tycks fungera ganska väl i praktiken. Reglerna i UCC kan karaktäriseras som det tredje steget i ett försök att skapa åtminstone till en del sakrättsligt skyddade rättigheter utan att besittning är för handen.

Före UCC försökte man praktiskt lösa dessa problem genom s k »trust receipts» som gav banken ett säkerhetsintresse medan varan fördes genom tullen och gick genom alla nödvändiga procedurer inkl ev transport och faktiskt såldes. Banken överlämnade besittningsrätten till godset till kunden eller till någon annan mot dennes skriftliga åtagande att banken skulle ha kvar en rätt i godset och att han antingen skulle återlämna godset eller överlämna de pengar som influtit. Detta »trust receipt»

[51] För en historisk bakgrund se *Gilmore* s 86 ff. *Frederick* s 395 ff och i synnerhet *Mc Gowan* går djupare i frågeställningarna. Jfr även *Mentschikoff*, Commercial transactions s 708 ff, *Gutteridge & Megrah* s 173 ff, *Harfield*, Bank credits s 89 ff och *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 41, 163 ff.

kom att bedömas olika av domstolarna och rättsläget blev slutligen förvirrat, varvid så småningom utarbetades en Uniform Trust Receipt Act.[52]

Art 9 i UCC skall enligt den officiella kommentaren: ».... provide a simple and unified structure within which the immense variety of present-day secured financing transactions can go forward with less cost and with greater certainty». Vidare sägs i den officiella kommentaren bl a: »The main purpose of this section is to bring all consensual security interests in personal property and fixtures, with the exception of certain types of transactions excluded by Sections 9–103 and 9–104 under this Article».

Uniform Trust Receipt Act föreskrev, att om nu banken ger en person rätt att ta hand om godset för att sälja det vidare så har banken utan någon formell åtgärd under en 30 dagars period fått rättigheter som är starkare än köparens eller dennes kreditorers. UCC ger ett liknande resultat genom två etapper. För det första gäller säkerhetsintresset i »negotiable documents of title», t ex konossement, under 21 dagar utan besittning eller utan formella förfaranden (notis, införande i register). Banken har då en sådan säkerhet under samma period och kan lämna ut dokumenten eller godset till ägaren och låta honom ta hand om det för ev försäljning.

Om detta system följs kan följande resultat uppnås. Banken som honorerar (betalar eller accepterar) säljarens tratta får ett säkerhetsintresse i konossementet eller godset. Därför uppkommer också ett »perfected security interest» i dokumentet under 21 dagar även om banken släpper konossementet eller godset till köparen.

Banken har möjlighet att antingen förlänga detta säkerhetsintresse genom särskilda åtgärder eller att återta besittningen under 21-dagarsperioden.

I amerikansk rätt föreskriver sålunda UCC 9–304:

»(1) A security interest in chattel paper or negotiable documents may be perfected by filing. A security interest in money or instruments (other than instruments which constitute part of chattel paper) can be perfected only by the secured party's taking possession, except as provided in subsections (4) and (5) of this section and subsections (2) and (3) of Section 9–306 on proceeds.

(2) During the period that goods are in the possession of the issuer of a negotiable document therefor, a security interest in the goods is perfected by perfecting a security interst in the document, and any security interest in the goods otherwise perfected during such period is subject thereto.

(3) A security interest in goods in the possession of a bailee other than one who has issued a negotiable document therefor is perfected by issuance of a document in the name of the secured party or by the bailee's receipt of notification of the secured party's interest or by filing as to the goods.

(4) A security interest in instruments or negotiable documents is perfected without filing or the taking of possession for a period of 21 days from the time it attaches to the extent that it arises for new value given under a written security agreement.

(5) A security interest remains perfected for a period of 21 days without filing where a secured party having a perfected security interest in an instrument, a negotiable document or goods in possession of a bailee other than one who has issued a negotiable document therefor

[52] *Frederick* s 397 ff, 554 ff, *Harfield*, op cit s 90 f, *Kozolchyk*, op cit s 163 ff.

TRUST RECEIPT

To : BROWN, SHIPLEY & CO. LIMITED, ...19.....

Founders Court, Lothbury, *Reference No*.....

LONDON, E.C.2.

Dear Sirs,

WE ACKNOWLEDGE having received from you as your Agents and Trustees the goods of which particulars are set out in the Schedule endorsed hereon. These goods have been and still are pledged and/or hypothecated by us to you as collateral security for advances made or agreed to be made by you to us.

WE AGREE to hold the said goods as your Agents and Bailees and upon TRUST for you for your sole benefit and subject to your directions.

WE UNDERSTAND that until you otherwise direct we are permitted to store the said goods in our own warehouse or in an independent warehouse in our name and sort them and/or break bulk and/or repack them as may be necessary for purposes of sale, and to realise the said goods by sale for your account, accounting to you therefor and receiving payment therefor upon trust for you. As sales are made we undertake to notify you immediately and to furnish you with such evidence of sale as may be agreed between us.

WE UNDERTAKE to remit to you the proceeds of all such sales immediately and specifically as received by us, such remittances to be applied by you in and towards repayment of your above-mentioned advances.

WE UNDERTAKE to keep the above-mentioned goods and their cash proceeds and our records thereof separate and readily distinguishable from all other transactions and also as your Agents on your behalf and for your sole benefit to insure and throughout keep insured the said goods for their full value against fire (also if customary against theft, pilferage and other risks) and will hold the relative Policy or Policies and all monies recovered thereunder on your behalf, and subject to your directions.

YOU ARE AUTHORISED if you shall think fit so to do to apply for and to receive direct from the buyers the proceeds of the sale of any of the said goods.

IT IS ALSO UNDERSTOOD that you may without notice to us at any time cancel this Trust Receipt and resume the possession of the said goods, or documents of title thereto, and we undertake in such event to deliver the goods to an independent warehouse approved by you to be held in your name and to your order, if called upon so to do.

IT IS ALSO UNDERSTOOD that the fact that we may have failed to carry out any of our obligations hereunder is not to be construed as a waiver of any of your rights thereunder.

THE SCHEDULE

PARTICULARS OF GOODS.			
MARKS	QUANTITY AND DESCRIPTION	SHIP	VALUE

We are, dear Sirs,
Yours faithfully,

6d.
Stamp

T.R.4.

(a) makes available to the debtor the goods or documents representing the goods for the purpose of ultimate sale or exchange or for the purpose of loading, unloading, storing, shipping, transshipping, manufacturing, processing or otherwise dealing with them in a manner preliminary to their sale or exchange, but priority between conflicting security interests in the goods is subject to subsection (3) of Section 9–312; or

(b) delivers the instrument of the debtor for the purpose of ultimate sale or exchange or of presentation, collection, renewal or registration of transfer.

(6) After the 21 day period in subsections (4) and (5) perfection depends upon complicance with applicable provisions of this Article. Amended in 1972.»

»Trust receipts» eller liknande förfarande förekommer också i andra länder, även om dess juridiska verkningar är osäkra eller i varje fall mindre klara. Sålunda tycks banker i Danmark, Frankrike och Sverige i viss mån använda sig av ett liknande förfarande.

Tysk bankpraxis och doktrin synes åtminstone till en del ha löst svårigheterna genom att falla tillbaka på »Sicherheitsübereignung». Zahn beskriver situationen på följande sätt:[53]

»In rechtlicher Hinsicht ist bei der Abwicklung Wert darauf zu legen, dass der juristische Bestand der der Bank zustehenden Sicherheit zu keinem Zeitpunkt des technischen Importablaufes unterbrochen wird, damit der Bank ununterbrochen sowohl die dingliche Berechtigung als auch die tatsächliche Zugriffsmöglichkeit auf die als Sicherheit dienende Ware erhalten bleibt. Für den deutschen Rechtskreis liegen hierin spezielle Probleme, da nach deutschem Recht ein Pfandrecht ohne Besitz wirksam nicht entstehen und auch nicht aufrechterhalten werden kann und die technische Importabwicklung eigentlich fast immer dazu zwingt, den Schulder zeitweise (zwecks Umladung usw) den Besitz zu überlassen. Um für die Bank eine kontinuerliche Sicherung aufrechtzuerhalten, muss im Geltungsbereich des deutschen Rechts häufig die Rechtsform der Sicherungsübereignung benutzt werden....

Im Hinblick auf die rechtliche Kontinuität ihrer Sicherheit sollte die Bank bei den Abmachungen mit dem Importeur unbedingt darauf achten, dass das Eigentum an den Dokumenten und damit – jedenfalls bei Verwendung von Traditionspapieren – auch an der Ware *unmittelbar* vom Begünstigten auf die finanzierende Bank übergeht. Auszuschalten ist der Umweg des Eigentums über das Vermögen des Importeurs. Nur auf diese Weise ist sichergestellt, dass – auch in den seltenen Fällen, in denen ein Importeur während der Laufzeit des finanzierten Geschäftes schwach wird – der Bank die Sicherheit erhalten bleibt und die Bank nicht in Diskussionen darüber verwickelt wird, ob sie nicht eventuell entgegen dem Wunsch aller bei der Kreditgewährung Beteiligten zur Konkursgläubigerin geworden ist.»

Kontinantaleuropeisk rätt erkänner visserligen i allmänhet inte en uppdelning av äganderätten i »legal» resp »equitable title», och den tyska diskussionen rörande »Sicherheitsübereignung» belyser de problem som common law delvis löst genom »trust receipt». Även om »letter of trust» i engelsk rätt hade sin grund i »trust»-begreppet, som är okänt i kontinental rätt, är den moderna formen av »trust receipt» en »secured transaction», som bygger på en säkerhetsöverlåtelse till banken av köparens rätt till importgodset.

[53] S 177 f. Jfr också *Liesecke* i WM 1960 s 216.

7.2.5 Uppdragsgivarens skyldigheter

Uppdragsgivarens skyldigheter är normalt av mindre komplicerad natur. Denne har en skyldighet att betala ersättning, olika slags provision och avgifter till banken, men skall naturligtvis dessutom ersätta banken för dess utlägg i samband med remboursen.[54]

En fråga som kan uppkomma är om banken är återbetalningsskyldig för provision, ifall rembursen inte utnyttjas. Utgångspunkten synes böra vara att provisionen kan betraktas som en slags »riskpremie».[55] Om detta är riktigt har uppdragsgivaren knappast rätt att återkräva provisionen ifall rembursen inte skulle utnyttjas.[56] Om provisionen är uppdelad i öppningsprovision, bekräftelseprovision osv torde ersättningen utgå för varje åtgärd, och i så fall är banken berättigad att behålla erlagd öppningsprovision, när rembursen öppnats etc. Möjligen kan dock rätt till återbetalning finnas i vissa fall. Enligt Stoufflet kan banken vara skyldig att återbetala provisionen, om den »rättsstridigt» häver rembursen eller vägrar godta avtalsenliga dokument.[57] Återbetalningsskyldigheten skulle dock i en sådan situation kunna inräknas i ersättningsskyldigheten. Enligt min mening skulle ev en sådan rätt till återbetalning också finnas när banken har öppnat en remburs, där den vet eller åtminstone borde veta att de uppställda kraven är omöjliga att uppfylla.

7.3 RELATIONEN MELLAN DEN ÖPPNANDE BANKEN OCH BENEFICIENTEN

Säljarens säkerhet i remboursförfarandet ligger däri, att han skaffat sig en rimlig trygghet för att han skall få avtalad betalning, därigenom nämligen att banken (den öppnande banken eller i praktiken ofta korrespondentbanken) påtagit sig en självständig betalningsförpliktelse om avtalade förutsättningar uppfylls – alltså normalt mot att i rembursen bestämda dokument med ett visst preciserat innehåll presenteras hos banken. I utgångsläget kan vi hålla oss till relationen mellan öppnande bank och beneficient.

[54] *Krebs* s 93, *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 168 f, *Wiele*, Das Dokumenten-Akkreditiv s 42 f, *Zahn* s 173, *Smith*, Notater s 62 f.

[55] Jfr *Stoufflet*, op cit s 169, *Wiele*, op cit s 43. Ett äldre amerikanskt rättsfall, *Baring v Lyman* 2 Fed Cas 794 (1841) ger stöd åt uppfattningen att provision inte kan återkrävas om rembursen ej skulle genomföras. Här skulle domstolen avgöra när remboursprovisionen förfaller (det gällde en »open letter of credit»). Domstolen menade, att då en växel dragits i enlighet med en »open credit» och negocierats, är banken skyldig att acceptera den. Bankens provision kunde därför inte återkrävas även om växeln kanske alls inte presenterades till banken. Denna dom torde även kunna tillämpas beträffande »documentary credit», men måste genom sin ålder användas med försiktighet.

[56] Man bör dock inte göra särskilt långtgående jämförelser mellan provisionen i samband med remburs och försäkringspremie. Avsikten med remburs är ju att betalning skall ske medan vid försäkring ersättning utbetalas om skada uppkommer. Beräkningen av provisionen och försäkringspremien skiljer sig i hög grad.

[57] S 169. Jfr dock *Krebs* s 93.

Relationen mellan banken och beneficienten (säljaren) är avhängig av förhållandet mellan köparen och banken. Den utbetalningsskyldighet som banken har gentemot beneficienten är en följd av köparens uppdrag till banken.

Ur beneficientens synvinkel är bankens centrala uppgift att betala ut rembursbeloppet till honom. Förutsättningen för bankens förpliktelse att betala är emellertid att beneficienten presenterar föreskrivna dokument i rätt tid och på rätt plats och att de även i övrigt motsvarar bestämmelserna i rembursen. När beneficienten presenterar dokument som svarar mot kraven i rembursen har banken inte rätt att förhala betalningen. Att banken kan vara ersättningsskyldig gentemot beneficienten för förluster i samband med betalningsdröjsmål framgår av *Ozalid Group (Export) Ltd v African Continental Bank Ltd.*[58]

Relationen mellan öppningsbanken och beneficienten är dock inte densamma vid oåterkallelig remburs och återkallelig. I det senare fallet skapas inte en direkt relation mellan bank och beneficient i vidare mån än att en tredje man dels kan få betalt av banken dels ock under särskilda omständigheter möjligen kan ha vissa möjligheter att rikta direkta ersättningsanspråk mot denna.[59] Trots att relationen mellan öppningsbanken och beneficienten är helt beroende av förhållandet mellan uppdragsgivaren och banken föreskriver punkt f. i Rembursreglernas allmänna bestämmelser och definitioner: »En beneficient kan under inga omständigheter åberopa avtalsförhållanden mellan bankerna eller mellan uppdragsgivaren och den öppnande banken». Huruvida denna bestämmelse avser att vara processuellrättslig eller materiellrättslig är inte lätt att säga, och dess betydelse och räckvidd i olika rättssystem är heller inte lätt att förutsäga. Meningen med bestämmelsen är, att beneficienten gentemot banken endast skall kunna åberopa rembursens innehåll och förhållanden som rör deras direkta relation. Frågan är då, om denna princip skulle kunna genombrytas under vissa omständigheter och beneficienten då ev skulle ha möjlighet att åberopa de instruktioner som lämnats till banken av uppdragsgivaren. Sett i ett mellanmansrättsligt perspektiv kan den citerade UCP-bestämmelsen i vissa sammanhang förefalla något långtgående,[60] och enligt min mening skulle dess effekt under speciella omständigheter kunna

[58] [1979] 2 Lloyd's Rep 231.

[59] Enligt Rembursretten s 38 f och *Hvidt* s 110 synes beneficienten ha en självständig rätt gentemot banken med krav på betalning, ifall banken återkallar även återkallelig remburs, av det skälet att det är fråga om ett tredjemansavtal. Som framgår av *Adlercreutz* s 103 ff med ref kan man inte generellt fastslå, att tredje man har en självständig rätt att göra gällande ifrågavarande förmån. Personligen är jag liksom *Smith*, Notater s 71 inte övertygad om att beneficienten har en sådan självständig rätt i samband med återkallelig remburs.

[60] Jfr uttalandet hos *Gutteridge & Megrah* s 52:

»Whether or not the credit is that for which the sales contract calls, the issuing banker can be sued by the beneficiary only for breach of the undertakings embodied in the credit, both expressed and implied. Vis-å-vis his own customer, the applicant for the credit, the banker is an agent; vis-å-vis the beneficiary, he is a principal.»

Denna karaktäristik förefaller mig något märklig, om man ser rembursen som sammanhållen transaktion. Även om många olika uppfattningar i och för sig kommit till uttryck beträffande den juridiska begreppsbestämningen av rembursen har jag svårt att förstå detta uttalande.

bli föremål för inskränkning. Samtidigt är det givet, att relationerna inte bara skall ses som en sammanhållen mellanmansrelation, och utgångspunkten för bestämmelsen i UCP torde i normalfallet vara rimlig.[61]

När säljaren väl har fått betalt i enlighet med rembursen har banken »spelat ut» sin roll, även om relationen mellan köparen och rembursbanken alltjämt kan ge upphov till tvist exempelvis p g a bristande noggrannhet vid dokumentgranskningen. Anser sig köparen ha krav mot säljaren, exempelvis beroende på godsets kvalitet har detta emellertid inte med rembursen att göra. En dispytanledning skulle kunna tänkas kvarstå, även då banken betalt, nämligen om banken skulle försöka göra gällande, att den har rätt till återbetalning från beneficienten. Givetvis kan också tvist uppkomma då banken vägrar honorera dokumenten, och beneficienten menar, att banken därvid gjort en missbedömning.

7.4 KORRESPONDENTBANKEN

7.4.1 Korrespondentbankens olika funktioner

I det föregående har rembursen huvudsakligen diskuterats som ett trepartsförhållande, men i internationella transaktioner är vanligen ytterligare en bank, korrespondentbanken, inblandad. Detta hänger samman med att säljaren gärna vill ha en direkt kontakt med en bank han känner till. Situationen är m a o i allmänhet den, att köparen använder en bankkontakt i sitt land och säljaren en bankkontakt i sitt land. Ur säljarens synvinkel kan det av både valutatekniska skäl och från annan risksynpunkt vara önskvärt att rembursen är betalbar hos hans bankkontakt.[62] Det kan också vara svårt för köparen att förmå en utländsk bank – säljarens bank – att öppna en remburs för hans räkning med mindre han redan är väl känd av banken.

Det vanliga förhållandet är, som nämnts, att köparen uppdrar åt sin bank att öppna rembursen. Denna bank använder sig därefter av en *korrespondentbank* för att *avisera* beneficienten om att remburs med ett visst innehåll öppnats. Korrespondentbanken kan också få ett särskilt uppdrag av öppningsbanken att göra utbetalningen för öppningsbankens räkning. Därvid underrättas beneficienten också om att rembursbeloppet kan lyftas hos korrespondentbanken enligt öppningsbankens uppdrag och mot presentation av rembursenliga dokument. Är det fråga om en oåterkallelig, *bekräftad* remburs tillägger korrespondentbanken *(bekräftelsebanken)* också en självständig utfästelse att betala mot föreskrivna dokument. Härigenom är rembursen naturligtvis också automatiskt betalbar hos bekräftelsebanken.

[61] Denna fråga kommer att beröras ytterligare nedan s 284 ff i samband med bankens undersökningsskyldighet.

[62] Jfr *Boman* s 64.

Vidare förekommer det, som ovan nämnts, att köparens bankkontakt för köparens räkning uppdrar åt den utländska banken att öppna den aktuella rembursen. Det är givet att relationerna i detta fall blir annorlunda än om uppdraget går ut på att korrespondentbanken skall avisera eller bekräfta rembursen. UCP saknar bestämmelser som särskilt reglerar köparbankens relationer i det förra fallet.

I denna situation lyder inte instruktionen från köparens bank: Please advice (beneficiary) that we have opened an irrevocable letter of credit.....» utan »please open for (our) account an irrevocable letter of credit in favour of ....» I ett sådant fall fungerar köparens bank i första hand som uppdragsgivare för köparens räkning, och »korrespondentbanken» kommer, ifall uppdraget accepteras, att framstå som öppningsbank,[63] och köparens bank kommer m a o endast att fungera som förmedlare av remboursuppdraget. Ur juridisk synvinkel blir relationerna annorlunda i denna situation än i »normalfall». Emellertid kommer ett sådant uppdrag knappast att godtas av den utländska banken med mindre köparens bank på något sätt går i god för köparen. Det är inte heller säkert, att köparbanken åtar sig ett sådant uppdrag. I varje fall måste i sådana situationer vanliga ekonomiska säkerhetsåtgärder vidtas från bankernas sida. Det är då också tveksamt, om köparen kan göra någon inbesparing i kostnader genom en sådan uppläggning av remburstransaktionen i st f den »normala».

Det förekommer även att beneficienten, fastän basavtalet inte föreskriver att rembursen skall vara bekräftad, av olika skäl önskar stärka sin ekonomiska trygghet i samband med transaktionen. Han kan då avtala med korrespondentbanken, att denna lämnar en särskild betalningsgaranti utöver den öppnande bankens betalningslöfte. Effekten av en sådan betalningsgaranti blir ur beneficientens synvinkel ungefär densamma som av en bekräftelse. Remburstekniskt är det emellertid inte fråga om en bekräftelse (obs också att *garantiprovision* erläggs, inte bekräftelseprovision, och garantiprovision betalas av beneficienten), och relationerna i denna transaktion blir något annorlunda än vid en bekräftelse, eftersom uppdraget härvid lämnas särskilt av beneficienten. Bankens skrivelse till beneficienten kan därvid lyda:

»Åberopande Ert brev av den 1 ds förbinder vi oss härmed enligt Er önskan att mot överlåtelse på oss av Era under rembursen tillkommande rättigheter gentemot Bank ..... till Er utan regress utbetala de belopp, vartill Ni genom uppfyllande av remboursvillkoren må vara berättigade.

För vårt åtagande under rembursens giltighetstid kommer vi att debitera provision å 5 ‰ per tremånadersperiod.»

Vidare kan det som nämnts ovan vara fråga om en avistaremburs eller en tidsremburs. I det förra fallet erhåller beneficienten kontant betalning. I det senare fallet är förfarandet vanligen förknippat med växlar, och uppläggningen kan vara den att säljaren skall dra en tratta på korrespondentbanken, som lovar acceptera växlarna. Å andra sidan kan det emellertid också vara så att trattan skall dras på öppningsbanken, medan

[63] Se t ex *Bank Melli Iran v Barclays Bank D C O* [1951] 2 Lloyd's Rep 367, *Liberty National Bank Trust Co of Oklahoma v Bank of America National Trust & Savings Association* 116 F Supp 233 (1953), fastställt 218 F 2d 831 (1955).

korrespondentbanken skall negociera den utan regress, eller utlova att bifogad tratta kommer att accepteras av öppningsbanken.

Korrespondentbanken kan följaktligen användas på olika sätt som alla förekommer tämligen allmänt men i olika omfattning i olika trader.[64]

Det sagda innebär följaktligen att praktiskt sett korrespondentbanken ofta kommer att framstå som den centrala banken ur säljarens/beneficientens synvinkel. Det är med korrespondentbanken han har sin direktkontakt, både när det gäller information om att remburs öppnats och vad avser presentationen av dokumenten. Ofta förbehåller sig bankerna i formulären rätten att använda en korrespondent. En sådan rätt framgår, åtminstone såvitt avser oåterkallelig remburs,[65] också av art 3 b i UCP:

»En oåterkallelig remburs kan aviseras till beneficienten genom annan bank (den aviserande banken) utan förpliktelse för denna bank. Om den öppnande banken bemyndigar eller anmodar annan bank att bekräfta dess oåterkalleliga remburs och den andra banken gör detta, utgör en sådan bekräftelse ett bindande åtagande av den bekräftande banken – utöver den öppnande bankens åtagande – att, om rembursvillkoren uppfylls, betala .....»

Jämlikt art 4 engageras korrespondentbanken i en särskild ordning:

»a. När en öppnande bank anmodar en annan bank per telegram eller telex att avisera en remburs och avser att brevbekräftelsen skall vara den definitiva rembursen, måste telegrammet eller telexet ange att rembursen blir slutligt gällande först vid mottagandet av brevbekräftelsen. I sådant fall måste den öppnande banken sända originalrembursen (brevbekräftelsen) och alla ändringar däri till beneficienten genom den aviserande banken.

b. Om den öppnande banken underlåter att iaktta detta förfaringssätt, blir den ansvarig för alla följder härav.

c. Om telegrammet eller telexet inte anger att »detaljer följer» (eller ord av samma innebörd) eller inte anger att brevbekräftelsen skall vara den definitiva rembursen, skall telegrammet eller telexet betraktas som den definitiva rembursen och den öppnande banken behöver inte sända någon brevbekräftelse till den aviserande banken».[66]

Denna artikel försöker förebygga misstag eller ge en möjlighet att rätta till sådana och bestämmelsen har undergått en betydande genomarbetning i 1974 års revision av rembursreglerna. Frågan är dock om den undanröjer alla oklarheter. För en kund som inte är bevandrad i rembursteknikен måste utformningen av denna artikel delvis te sig förvirrande. Här talas om avisering och brevbekräftelse jämsides, trots att bekräftelse och avisering är två olika saker. »Bekräftelsen» synes här åsyfta att rembursen skall bli

[64] Se exempelvis Rembursretten s 52 ff, *Davis*, The law relating to commercial letters of credit s 96 f, *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 206 f, *Wiele*, Das Dokumenten-Akkreditiv s 62 f, *Zahn* s 82 ff, 232.

[65] Den återkalleliga rembursen sänds däremot ofta direkt från rembursbanken till beneficienten.

[66] I svensk rätt erbjuder rättsfallen NJA 1963 s 136 och NJA 1970 s 478 ur allmän avtalsrättslig synvinkel en god belysning av hithörande frågor.

gällande först då öppningsbanken i brev definitivt bekräftar att rembursen öppnats.[67] Skrivningen är emellertid inte särskilt tydlig. I punkt a krävs, att »telegrammet eller telexet (måste) ange att rembursen blir slutligt gällande först vid mottagandet av brevbekräftelsen», medan punkt c talar om vissa konsekvenser av de uteblivna uppgifterna. Avsikten är givetvis, att b hänför sig till det som föreskrivs i punkt a och c. Enligt min mening kan och bör denna artikel förtydligas.

Vissa problem kan uppkomma i samband med att rembursen öppnas, exempelvis försening eller missförstånd. Sådana faktorer kan även ha betydelse för korrespondentbanken. Art 10 i UCP syftar till att skydda bankerna i sådana fall:

»Bankerna ikläder sig inte något ansvar för följderna av försening och/eller förlust under befordran av meddelanden, brev eller dokument, inte heller för dröjsmål, förvanskning eller andra fel vid befordran av telegram eller telexmeddelanden. Bankerna ikläder sig inte något ansvar för fel vid översättningen eller tolkningen av tekniska uttryck och förbehåller sig rätt att vidarebefordra rembursvillkor utan att översätta dem».

Härtill lägger art 12:

»a. Banker, som anlitar biträde av annan bank för att verkställa uppdragsgivarens instruktioner, gör detta för dennes räkning och på dennes risk.

b. Bank ikläder sig inte något ansvar, om de instruktioner som den förmedlar inte blir följda, även om den själv tagit initiativet vid valet av den andra banken.

c. Uppdragsgivaren skall vara bunden av och skyldig att gottgöra bankerna för alla förpliktelser och allt ansvar som kan uppkomma på grund av utländsk lag och sedvänja».

Genom dessa bestämmelser fritas således öppningsbanken från ansvar både för misstag i samband med meddelanden, och för korrespondentbankens culpa. Liknande bestämmelser har också införts i UCC sec 5–109 (1) (b), men här befrias inte öppningsbanken från ansvar för korrespondentbanks felaktiga handlingar.

De nämnda artiklarna i rembursreglerna syftar till tämligen långtgående ansvarsbefrielse för de inblandade bankerna.

Vad som kan inträffa är försening och förvanskning dels i kommunikationen mellan uppdragsgivaren och öppningsbanken och dels i kommunikationen mellan öppningsbanken och korrespondentbanken dels ock i kommunikationen mellan korrespondentbanken och beneficienten.

Härvid bör man åter göra en åtskillnad mellan basrelationen och rembursrelationerna. Köparen har i förhållande till säljaren en skyldighet att öppna rembursen i tid, men gentemot säljaren torde köparen inte kunna åberopa rembursreglernas bestämmelser i detta avseende.

[67] Indirekt skulle man även kunna läsa denna bestämmelse som ett klargörande av att bindande remburs inte uppkommer förrän beneficienten tagit del av den, jfr diskussionen ovan s 69 ff. Bestämmelsen är dock inte avfattad som en särskild regel med avseende på detta avtalsrättsliga spörsmål utan berör en något annorlunda men besläktad frågeställning.

Om öppningsbanken underlåter att öppna remburs i tid är den inte generellt ansvarsfri för konsekvenserna härav av art 10 i UCP, men om dröjsmålet skulle ske under befordran av meddelande är banken inte ansvarig för följderna därav. Av art 4 och 10 följer också exempelvis den konsekvensen, att om öppningsbanken meddelar korrespondentbanken per telex att remburs öppnas, men detta senare skall stadfästas, och brev med stadfästelsen försenas, så har remburs inte öppnats i tid i enlighet med basavtalet, varvid uppdragsgivaren enligt UCP dock inte har möjlighet att framställa anspråk mot banken.

Som nämnts har beneficienten möjlighet att inskrida mot och begära korrigeringar i remburs som enligt hans uppfattning inte motsvarar vad parterna avtalat. Det är återigen viktigt att se hur följderna härav kan verka i de olika relationerna.

Om man för utförande av ett uppdrag tar någon annan till hjälp, torde utgångspunkten vara den, att man svarar för konsekvenserna av underuppdragstagarens åtgärder. Här uppstår endast i vissa fall automatiskt en relation mellan uppdragsgivaren och underuppdragstagaren, givetvis beroende på om särskild överenskommelse träffats därom. Situationen kan skifta i hög grad beroende på underuppdragstagarens självständighet. Huvudprincipen torde vara, att man inte genom att låta någon annan utföra sina förpliktelser, därmed också automatiskt är befriad från ansvaret för hur förpliktelsen utförs.

Vid remburs föreskriver UCP art 12 att korrespondentbank inte skall ses som öppningsbankens biträde, utan snarare som köparens biträde – öppningsbanken använder sig av korrespondentbanken för uppdragsgivarens räkning och på dennes risk. Det är emellertid inte meningen, att en relation skall uppkomma mellan uppdragsgivaren och korrespondentbanken. Öppningsbanken skall heller inte ha något ansvar för om och hur en korrespondent följer anvisningar eller inte m m. Dessa bestämmelser förefaller inte särskilt förmånliga för uppdragsgivaren. Han har i detta skede föga möjlighet att påverka korrespondentbanken eller kanske ens valet av korrespondentbank. Å andra sidan skulle man kunna säga, att öppningsbanken för att kunna fullgöra sitt åtagande måste använda en korrespondentbank, och att därför anlitande av sådant biträde ligger inom ramen för uppdraget och återfaller på uppdragsgivaren. Den måste då ha skyldighet att använda viss omsorg vid val av korrespondentbanken. Till denna fråga återkommer jag ytterligare nedan.

7.4.2 Korrespondentbankens olika relationer

Korrespondentbankens olika uppgifter medför att den förekommer i olika relationer. Även om öppningsbanken enligt UCP lämnar uppdraget till korrespondentbanken för uppdragsgivarens »räkning och på dennes risk» synes någon slags relation uppstå mellan bankerna. I sammanhanget kan påpekas att man vid bekräftelse av remburs kan finna följande skrivning hos amerikanska banker:[68]

[68] Jfr *Harfield,* op cit s 324 f.

»We are instructed by .... to advice you that it has opened its irrevocable credit No .... in your favour for account of .....»

Härvid förekommer dock olika skrivningar, och exempelvis en engelsk bank uttrycker endast:

»We inform you that the above-named bank has opened with us their irrevocable credit in your favour.....»

Utöver relationen mellan öppningsbanken och korrespondentbanken finns en relation till beneficienten. Inriktningen och omfattningen av dessa förhållanden beror på den uppgift korrespondentbanken har att utföra. Ev finns också i enlighet med art 12 en relation mellan uppdragsgivaren/köparen och korrespondentbanken.

Relationerna skiftar naturligtvis och beror på vem som lämnar uppdraget och på hur detta preciseras i de lämnade instruktionerna.[69] Den diskussion som kan föras beträffande de olika relationerna sammanfaller i delar med den som ovan förts rörande treledsrelationerna uppdragsgivare – öppningsbank – beneficient.

7.4.3 Relationen mellan bankerna

Korrespondentbanken kan som framgår av det ovan sagda engageras av olika skäl och på olika sätt. Köparens bank kan anlita korrespondentbanken för olika situationer och för olika uppgifter; enligt rembursreglerna sker detta på kundens vägnar och för dennes räkning. Även om remboursen är skild från basavtalet måste den ram som ges i detta beaktas. Om basavtalet föreskriver att betalning skall ske genom oåterkallelig bekräftad remburs med angivande av betalningsort har parterna därigenom skapat en gemensam grund för de inblandade bankernas agerande. Detta medför, att bankernas funktioner är något annorlunda än de skulle ha varit i en mera »renodlad» mellanmansrättslig relation. Samtidigt råder det inte någon tvekan om, att uppdraget till öppningsbanken lämnas av köparen.

Uppdraget till korrespondentbanken att avisera beneficienten förknippas normalt med en instruktion om att den också för rembursbankens räkning skall göra utbetalningen till beneficienten då denne presenterar remboursenliga dokument. Härvid är det inte fråga om någon självständig betalningsförpliktelse från korrespondentbankens sida. Tvärtom brukar aviseringen innehålla ett uttalande om att aviseringen görs »utan förbindelse» eller liknande.[70] Uppdraget kan utformas på olika sätt inte minst när det gäller det meddelande som sänds till beneficienten.

I västtysk doktrin framhåller Zahn, att det mellan öppningsbanken och bekräftelsebanken föreligger ett *Geschäftsbesorgungsvetrag.*[71] Enligt Stoufflets syn-

[69] Jfr exempelvis i amerikansk rätt *Ashbury Park & Ocean Grove Bank v National City Bank of New York* 35 N Y S 2 d 985 (1942), fastställt 52 N Y S 2d 583 (1944), *Kungliga Järnvägsstyrelsen v National City Bank of New York* 20 F 2d 307 (1927).

[70] Rembursretten s 62.

[71] S 81 f jfr med s 71.

sätt ger öppningsbanken sina instruktioner till korrespondentbanken för köparens räkning.[72] Därigenom framstår öppningsbanken enligt hans uppfattning som mellanman för köparen. Wiele anser på liknande sätt, att detta är en av möjligheterna att engagera en korrespondentbank, som öppnar rembursen.[73] Detta borde innebära att ett avtal uppkommer mellan köparen och den bekräftande banken. Å andra sidan framhåller Zahn, att köparens bank engagerar korrespondentbanken som sin medhjälpare, dvs *Erfüllungsgehilfin.*[74] Stoufflet framhåller samtidigt, att aviseringsbanken är öppningsbankens mellanman och att den saknar avtalsrättslig relation till köparen.[75] Denna slutsats sammanhänger med UCP:s utformning. Används båda synsätten samtidigt skulle följden bli att uppdragsgivaren inte kan rikta något anspråk mot öppningsbanken p g a korrespondentbankens åtgärder men inte heller på kontraktuell grund direkt mot den senare. Om relationerna bedöms på olika sätt i olika rättssystem kan uppdragsgivaren härigenom i vissa fall bli avskuren från möjligheter att framställa något krav i denna typ av relationer men i andra fall inte.

Öppningsbankens relation till bekräftelsebanken är i vissa avseenden mera komplicerad än relationen till aviseringsbanken. I engelsk doktrin har framförts att det i båda fallen är fråga om ett förhållande mellan huvudman och mellanman.[76] Härtill kommer emellertid att bekräftelsebankens löfte innebär en självständig betalningsförpliktelse.

Förhållandet mellan bankerna diskuteras i ett tidigare omnämnt inte helt färskt engelskt rättsfall, som kan ha ett visst intresse som illustration, nämligen *Equitable Trust Co of New York v Dawson Partners, Ltd.*[77]

Här uppdrog svaranden (köparen) åt »Equitable Trust» att öppna en bekräftad remburs till förmån för säljaren.[78] Hong Kong & Shanghai Bank bekräftade rembursen. Efter tillägg innehöll rembursen bl a en bestämmelse om att dokumenten skulle omfatta ett kvalitetscertifikat underskrivet av experter. Meddelande härom sändes per telegram från Hong Kong & Shanghaibankens londonkontor till dess Bataviafilial.

[72] Le crédit documentaire s 206 f. På s 187 påpekar han dock, att korrespondentbanken kräver, att köparens bank skall påta sig ansvar för betalningen. Jfr också op cit s 289 där Stoufflet understryker likheter mellan avtalet mellan bankerna och avtalet mellan köparen och den öppnande banken.

[73] Das Dokumenten-Akkreditiv s 62 ff.

[74] S 81 ff och 84.

[75] *Stoufflet,* op cit s 206 f. Även *Gutteridge & Megrah* s 66 menar, att: »As between the issuing banker and the intermediary banker the relationship is, unless *otherwise agreed* [kursiverat av mig], that of principal and agent.....»

[76] *Gutteridge & Megrah* s 66, *Davis,* The law relating to commercial letters of credit s 98.

[77] (1927) 27 Ll L R 49. En jämförelse kan också göras med *Rayner & Co v Hambro's Bank Ltd* [1943] 1 K B 37.

[78] Understrykas bör att den terminologi som gjorde klar åtskillnad mellan *oåterkallelig* resp *bekräftad* remburs inte definitivt hade utvecklats i England vid denna tidpunkt.

Beroende på ett fel vid dechiffreringen av telegrammet fick säljaren meddelande om att det krävdes kvalitetscertifikat undertecknat av *en* expert. Banken honorerade en växel åtföljd av det begärda certifikatet undertecknat av en expert, och Equitable Trust accepterade trattan. Svaranden vägrade emellertid att godta dokumenten, eftersom dessa ej var rembursenliga. House of Lords godtog ej Equitable Trusts krav.

Equitable Trust menade att svaranden valt korrespondentbank, som då framstod som svarandens mellanman. Equitable Trust avstod senare under domstolsförhandlingarna från detta argument, men House of Lords tog ändå upp frågan till diskussion och därvid synes man ha varit enig om att korrespondentbanken inte var svarandens mellanman. Två av domarna synes närmast mena att öppningsbanken var korrespondentbankens huvudman. Deras obiteruttalanden vann dock inte gehör hos de övriga domarna.

En känt engelskt rättsfall som bl a berör relationen mellan bankerna när köparens bank uppdrar åt korrespondentbanken att öppna remburs är *Bank Melli Iran v Barclays Bank D C O.*[79]

En persisk köpare, som köpt lastbilar från en engelsk säljare, uppdrog åt Bank Melli att låta öppna en oåterkallelig remburs till förmån för säljaren. Bank Melli instruerade i telegram Barclays Bank att öppna en oåterkallelig remburs till förmån för säljaren, och Barclays Bank öppnade därefter rembursen i eget namn. Säljarens växlar honorerades av Barclays Bank, som därefter debiterade Bank Mellis konto. Bank Melli vägrade godta debiteringen då de presenterade dokumenten ansågs behäftade med felaktigheter. Barclays Bank menade att ratihabering skett, men häremot anfördes att relationen mellan Barclays Bank och Bank Melli var den mellan bank och kund snarare än mellan huvudman och mellanman. Härvid uttalade domstolen bl a:

»In my judgment, both on the construction of the documents under which the credit was established and in principle, the relationship between Bank Melli, the instructing Bank, and Barclays Bank, the confirming bank, was that of principal and agent. This relationship was held to exist in substantially similar circumstances in *Equitable Trust Company of New York v Dawson Partners Ltd sup* and the existence of this relationship is implicit in the judgments of the Court of Appeal in *J H Rayner & Co, Ltd v Hambro's Bank, Ltd.* I accept as accurate the statement of professor Gutteridge, K C, in his book on Bankers' Commercial Credit, at p 51, that 'as between the issuing banker' (in this case Bank Melli) 'and the correspondent' (in this case Barclay's Bank) 'the relationship is, unless otherwise agreed that of principal and agent .....' On the facts of this case I find no agreement to the contrary».[80]

Domstolen synes i fallet inte ha uppmärksammat eller åtminstone fäst något avseende vid att Bank Mellis i och för sig inte öppnade någon remburs, varför Barclays inte fungerade som bekräftelsebank utan öppningsbank av oåterkallelig remburs. Relationen är sålunda här något annorlunda, än om banken varit korrespondentbank, och den regleras inte direkt i UCP.

[79] [1951] 2 Lloyd's Rep 367. Jfr också Rembursretten s 30 ff. *Bowstead* s 31 uttalar också: »Where a letter of credit is opened, the instructing bank and the confirming bank are in the position, at any rate in some respects, of principal and agents respectively.» Orden »at any rate in some respects» fanns inte med i 13 uppl.

[80] Domstolen godtog ratihaberingsargumentet.

Förhållandet mellan bankerna illustreras i ett amerikanskt rättsfall från 1920-talet *Kronman & Co Inc v Public National Bank of New York.*[81]

Käranden köpte lök från spanska säljare till vars förmån Public Bank skulle öppna en oåterkallelig remburs att sändas via Crédit Lyonnais, som inte skulle bekräfta remboursen. Säljaren informerades om att remburs öppnats och att dokument skulle presenteras till Crédit Lyonnais. Rembursvillkoren avvek från bestämmelserna i köpavtalet, bland annat därigenom att de föreskrev att konossement skulle presenteras till Public Banks order. Säljaren överlämnade till Crédit Lyonnais dokument där konossement saknades och Crédit Lyonnais vägrade godta dessa dokument. Säljaren vägrade därpå att leverera godset till käranden, som stämde bankerna för kontraktsbrott. Appellate Division fann, att »privity» ej förelåg mellan käranden och Crédit Lyonnais, och att den aviserande banken bara hade att följa instruktionerna från öppningsbanken.

I amerikansk rätt har den rättsliga relationen mellan köparens bank och korrespondentbanken diskuterats även i några andra rättsfall, bl a *Pan-American Bank & Trust Co v National City Bank of New York.*[82] Här avvisade domstolen tanken på att det skulle föreligga en mellanmansrättslig relation mellan öppningsbanken och bekräftelsebanken.

Å andra sidan underströks likheten mellan förhållandet köparens bank och korrespondentbanken å ena sidan och relationen mellan köpare och bank å den andra. Öppningsbanken måste strikt följa köparens uppdrag, och på motsvarande sätt måste den korrespondentbank som öppnar rembursen noga följa instruktionerna från köparens bank.

Förhållandet diskuteras också i ett annat fall *Kingdom of Sweden v New York Trust Co.*[83]

Här öppnade Riksbanken på begäran av en av sina kunder en remburs till förmån för en amerikansk firma, och rembursen bekräftades av svaranden.[84] Svarandebanken honorerade en växel som dragits under rembursen, innan dokumenten presenterats men före rembursens utgång och debiterade Riksbankens konto. Godset konfiskerades därefter av den amerikanska regeringen, som ersatte Riksbanken. Ersättningsbeloppet var dock lägre än rembursbeloppet och därför krävde Riksbanken att få ut skillnaden av svaranden.

Svaranden ansågs dock ej ha gjort något fel eftersom dokumenten presenterats före utgången av rembursen, varför käromålet ogillades. I det sammanhanget konstaterade domstolen, att »the relationship of the defendant New York Trust Company to the Swedish Bank was one of independent contractor rather than of agency».

[81] 218 N Y S 616 (1926).

[82] 6 F 2d 762 (1925). Påpekas kan att i det här fallet köparen även undertecknade ett brev till City Bank (bekräftelsebanken) där han förklarade sig bunden av rembursvillkoren. Detta är ett ovanligt förfarande, då köparen normalt ej har någon omedelbar förbindelse med korrespondentbanken.

[83] 96 N Y S 2d 779 (1949).

[84] Av rättsfallet framgår ej klart om svarandebanken var en bekräftande bank eller en korrespondentöppnande, men det förefaller som om rembursen öppnades av Riksbanken och bekräftades av svarandebanken.

I de fall där korrespondentbanken beordras att själv öppna rembursen är dess relation till köparens bank mera lik den mellan bank och köpare. Relationen kan ju dock till en del bero på om köparens bank i eget namn uppdrar åt korrespondentbanken att öppna rembursen eller om uppdraget lämnas för köparens räkning. Domstolar synes emellertid inte alltid göra en åtskillnad mellan bekräftelse av remburs och en instruktion om öppnande av oåterkallelig remburs. I praktiken har denna distinktion betydelse, och i vissa situationer kan en sådan precisering vara nödvändig, för att relationen och dess konsekvenser skall kunna fastställas. Numera torde också terminologin härvid vara mer enhetlig.

I svensk rätt illustreras detta spörsmål av de nedan s 240 ff diskuterade fallen NJA 1927 s 135, NJA 1948 A nr 15 och NJA 1948 s 127. Det är inte lätt att mot bakgrund av UCP:s här aktuella bestämmelser juridiskt entydigt fastställa relationen mellan de båda inblandade bankerna. Genom UCP synes nämligen relationen i vissa avseenden ha blivit svävande på grund av formuleringen beträffande uppdragsgivaren och på grund av ansvarsfriskrivningen.

En allmän uppfattning i bankvärlden synes vara, att korrespondentbanken i och för sig hellre tar uppdraget från en annan bank än att behöva träda in i en avtalsrelation med köparen, dvs vad jag förstått inte bara i meningen att diskutera med bankkontakten. När det gäller de här diskuterade frågeställningarna är rembursreglerna sett ur bankkundens synvinkel knappast entydiga, och i vissa fall kan de leda till för uppdragsgivaren otillfredsställande situationer.

7.4.4 Relationen mellan korrespondentbanken och säljaren

Även när det gäller relationen mellan säljare och korrespondentbank har köparens instruktion till öppningsbanken avgörande betydelse, men härtill kommer det meddelande som öppningsbanken lämnar korrespondentbanken. Korrespondentbankens åtagande beror på, om det är fråga om en bekräftelse, avisering, avisering kombinerad med att rembursen är betalbar hos aviseringsbanken eller om det är frågan om någon annan uppläggning av förfarandet.

Av UCP art 3 b. framgår, att korrespondentbanken genom att bekräfta rembursen ger beneficienten ett självständigt krav på betalning utöver det krav han har på öppningsbanken och i rättspraxis har härvid uttalats: »Each of these undertakings is a separate and distinct contract between the bank issuing the new commitment and the beneficiary of such new undertaking».[85]

[85] Se *Courteen Seed Co v Hong Kong & Shanghai Banking Corporation* 215 N Y S 525 på s 529 (1926), fastställt 245 NY 377 (1927). En liknande uppfattning har i tysk rätt framförts i WM 1958 s 291.

Om korrespondentbanken bekräftar är den i förhållande till beneficienten sålunda i ungefär samma rättsläge som öppningsbanken, även om ev en viss osäkerhet kan råda beträffande vem som är den omedelbare, faktiske uppdragsgivaren.[86]

Aviseringsbanken däremot upplyser bara säljaren om det löfte som givits av en annan bank. Även om säljaren skall presentera dokumenten till aviseringsbanken, påtar sig denna gentemot beneficienten ingen annan förpliktelse med mindre särskilt avtal träffas därom. I stället brukar klargöras, att öppningsbankens uppdrag till korrespondentbanken att honorera rembursenliga dokument, exempelvis en tratta, kommer att följas, men att detta inte innebär något självständigt åtagande från aviseringsbankens sida.

Om rembursen är betalbar i aviseringsbankens land och aviseringsbanken honorerar tratta och andra dokument utan att påtala avvikelser, gäller honoreringen i förhållande till beneficienten, och en tvist angående betalningen till aviseringsbanken måste i detta skede göras upp med öppningsbanken och köparen.[87] Oavsett vilken typ av korrespondentbank det är fråga om måste denna noga följa givna instruktioner. En aviserande bank som accepterar felaktiga eller ofullständiga dokument utan att rådgöra med öppningsbanken kan anses överskrida sin befogenhet.

7.4.5 Relationen mellan korrespondentbanken och köparen

Korrespondentbankens relationer i förhållande till köparen har i och för sig redan indirekt belysts av dess relationer till köparens bank och till beneficienten, och dessutom har dess relation till uppdragsgivaren diskuterats men härutöver kan några ytterligare kommentarer göras för att illustrera förhållandet. I tysk och engelsk rätt synes den uppfattningen ha viss genomslagskraft, att det inte föreligger någon avtalsrelation mellan korrespondentbanken och köparen, vare sig korrespondentbanken

[86] Relationen belyses i ett speciellt förhållande i NJA 1932 s 217. En rysk säljare begärde att norsk köpare skulle ordna med remburs. En norsk bank uppdrog åt en svensk bank, att remburs hos rysk bank skulle »bekräftas såsom oåterkallelig i tre månader.» Den norska banken informerades om att den svenska banken följt instruktionerna. Allteftersom leveranser skedde betalade köparen via den norska banken den svenska banken, som i sin tur krediterade den ryska banken. På grund av revolutionen och inbördeskriget fungerade inte överföringarna och därefter upplöstes den ryska banken. Säljarens successor krävde betalt av den svenska banken, som emellertid hävdade, att den hade en relation med den ryska banken, och att dennas konto krediterats. HD ansåg säljarens successor berättigad till betalning.

[87] Jfr bl a *Stoufflet*, op cit s 288, *Gutteridge & Megrah* s 66–67 ff. Jag har hört en remburschef i en kontinental bank hävda, att betalande banks ansvar är detsamma både vid bekräftade och obekräftade remburser. Detta påstående står dock inte oemotsagt. Även om förhållandena i praktiken ofta inte framstår som särskilt olika är det juridiskt fråga om två olika situationer. En skillnad föreligger nämligen därigenom att korrespondentbanken genom bekräftelse självständigt utfäster sig att betala beneficienten, medan i den andra situationen korrespondentbanken p g a instruktion från öppningsbanken har att för dennas räkning betala beneficienten (tredje man). Vidare finns som nämnts det fallet, att korrespondentbankens betalning gentemot beneficienten baserar sig på ett separat avtal dem emellan.

fungerar som aviseringsbank, bekräftelsebank eller korrespondentöppnande bank.[88] I skandinavisk rätt har något skiftande uppfattningar framförts.[89] Ett förhållande som man i detta sammanhang bör vara uppmärksam på är skillnaden mellan uppdragsförhållandet och fullmaktsrelationerna.

I amerikansk rätt illustreras frågan i några rättsfall. I *Kronman & Co Inc v Public National Bank of New York*[90] ville domstolen inte godta påståendet att öppnandet av rembursen skulle skapa ett avtal mellan köparen (käranden) och aviseringsbanken:

»No promise by defendant Crédit Lyonnais to the plaintiff can be based upon the letter of credit to which the plaintiff by his bill of particulars has limited his claim of privity.»

Detta avgörande behöver visserligen bara innebära, att själva rembursen inte leder till ett avtalsförhållande mellan köparen och aviseringsbanken, men å andra sidan är det inte lätt att upptäcka någon annan grund, eftersom kommunikation mellan köparen och aviseringsbanken saknas.[91] Aviseringsbanken framstår i allmänhet som öppningsbankens uppdragstagare, och svarar då avtalsrättsligt endast i förhållande till sin huvudman.[92] Häremot står, som nämnts, att UCP samtidigt föreskriver, att korrespondentbanken engageras för uppdragsgivarens räkning och risk.

Relationen mellan köparen och den korrespondentbank som *öppnar* remburs illustreras i ett amerikanskt rättsfall från 1920-talet, *Kungl Järnvägsstyrelsen v National City Bank of New York.*[93]

Här såldes kol cif Malmö till ett företag som vidaresålde kolet till käranden och beordrade en svensk bank att genom svarandebanken öppna en oåterkallelig remburs till förmån för de första säljarna. Medel för rembursen lämnades av käranden, och i enlighet med den svenska bankens instruktioner öppnade svarande-banken den begärda oåterkalleliga rembursen. Fastän rembursen innefattade krav på att försäkringspolis skulle överlämnas accepterade svarandebanken dokument som i st f »polis» omfattade ett »broker's certificate». I själva verket hade ingen försäkring ordnats. Lasten gick förlorad då fartyget skadades, och käranden stämde både den förste säljaren, den som

[88] *Davis*, The law relating to commercial letters of credit s 99 ff, *Wiele*, Das Dokumenten-Akkreditiv s 64, *Zahn* s 82 och *Liesecke* i WM 1966 s 453. Jfr *Finkelstein* s 165 f. Se även *Stoufflet*, op cit s 206 f, 289.

[89] Rembursretten s 28, *Palmgren* s 29 och *Lögdberg* s 74. Jfr däremot *Hvidt* s 137 f och NJA 1927 s 552.

[90] 218 N Y S 616 (1926).

[91] Jfr *Stoufflet*, op cit s 206 f, 289.

[92] Jfr även det engelska rättsfallet *Calico Printers' Association Ltd v Barclays Bank, Ltd* (1930) 36 Comm Cas 71 (Q B), 197 (C A). Som redan nämnts synes ett fall leda till samma resultat när det gäller bekräftelsebanken, se *Equitable Trust Co of New York v Dawson Partners Ltd*, (1926) 25 L1 L R 90 (C A), (1927) 27 L1 L R 49 (H L). Se även *Dulien Steel Products, Inc of Washington v Bankers Trust Co* 298 F 2d 836. Jfr även *Distribudora Del Pacifico S A v Gonzales* 88 F Supp 538 (1950) och *Linden v National City Bank of New York* 208 N Y S 2d 182 (1960).

[93] 20 F 2d 307 (1927).

sålt vidare och svarande-banken. Svarandebanken påstod, att det ej fanns någon kontraktsrättslig relation mellan den och käranden, ett resonemang som godtogs av US Circuit Court of Appeals:

»The relation between the Swedish Bank and the defendant bank arose by instructions to open a special letter of credit and the carrying out of this instruction. The defendant bank was paid a commission. There was no expressed contract between the plaintiff and defendant bank. *The bank's contract was to open a letter of credit for another bank, which made it its correspondent bank, and it was from it alone that it took instructions.* [min kurs] The defendant bank never communicated with the customer of the foreign bank, who was the buyer of the goods, and indeed did not investigate the credit of such foreign buyer. It looked to the correspondent foreign bank for reimbursement. The plaintiff, under these circumstances, could not recover upon any contract made by the correspondent bank [innebärande köparens bank] acting, apparently, for and in the name of the buyer of the coal..... The foreign principal, so far as the bank is concerned was Beijer.... Moreover, if the Swedish Bank or Beijer did not dispose of the money for the purpose of paying the coal purchased in the manner directed by the plaintiff, they alone are accountable therefor. No action for money had and received would lie against the bank.»

Understrykas kan, att relationen mellan käranden och svarandebanken här var ännu mera avlägsen än den mellan köparen och korrespondent-banken. Det enda namn, som avslöjades för svarandebanken var Beijers, som dock knappast skulle ha varit i bättre position än käranden. Enligt domstolens sätt att se förelåg ett avtal mellan Beijers svenska bankförbindelse och svarandebanken, och den svenska banken skapade inte i egenskap av mellanman ett avtalsförhållande mellan Beijer och svarandebanken.[94]

I WM 1978 s 359 slås fast, att köparen/uppdragsgivaren inte kan rikta något direkt kontraktuellt anspråk mot korrespondentbanken.[95]

I ett rättsfall, NJA 1948 s 127, har även svenska HD haft anledning att bedöma relationen mellan bankerna och i förhållande till uppdragsgivaren.

Här hade en svensk köpare av frukt uppdragit åt en svensk bank »att i överensstämmelse med internationella handelskammarens enhetliga regler för remburser för fruktbolagets räkning telegrafiskt hos Société de Banque Suisse i Genève (Bankverein) ackreditera firman J Colombo i Genève för ett belopp av ca 32 500 schweiziska francs, som av Göteborgsbanken för fraktbolagets räkning och på dess risk omedel-

[94] Jfr däremot *Stoufflet*, op cit s 206 och 289.

[95] Här diskuteras också frågan, om uppdragsgivaren kan rikta ett krav på grund av »Rechtmissbrauch».

bart skulle anskaffas att disponeras per avista mot avlämnande av vissa dokument.... ...»[96]

Art 14 i 1933 års UCP hade följande lydelse: »Bank, som anlitar biträde av annan, ikläder sig intet ansvar gentemot sin uppdragsgivare (såvida banken icke gjort sig skyldig till något fel), för den händelse givna instruktioner icke noggrant utföras. Detta gäller jämväl, då banken själv tagit initiativet till valet av korrespondent. Banken är berättigad att för uppdragsgivarens räkning och på hans risk, utan ansvarighet för banken, själv anskaffa täckning hos den bank, vars biträde den anlitat. – Uppdragsgivaren (köparen) är gentemot bankerna ansvarig för alla förpliktelser, som bankerna ådragas på grund av utländsk lag eller sedvänja.»

Sedan fruktbolaget inbetalat ett mindre belopp hade Göteborgsbanken i skrivelse bekräftat att remburs öppnats och att 32 500 s fr innestod på dess konto hos Genèvebanken för fruktbolagets räkning och risk. Genèvebanken meddelade i brev att den verkställt betalning till beneficienten men under förbehåll, eftersom varan förpackats på annat sätt än vad rembursen föreskrev.[97] På uppdrag av fruktbolaget meddelade Göteborgsbanken att dokumenten inte kunde godtas och att de ställdes till Genèvebankens disposition. Likafullt debiterade Genèvebanken Göteborgsbankens konto. På motsvarande sätt bokförde Göteborgsbanken fruktbolaget. Fruktbolaget gjorde gällande, att Göteborgsbanken var skyldig gottgöra det, eftersom den av Genèvebanken gjorda utbetalningen var obehörig och därför remboursuppdraget inte utförts, varför det inte var fråga om utbetalning mot vederbörliga dokument utan rembursen skulle anses såsom annullerad.

Fruktbolaget gjorde bl a gällande, att Göteborgsbanken borde ha inte bara protesterat mot Genèvebankens debitering utan även vägrat godkänna debiteringen eller återdebiterat Genèvebanken beloppet. »Fruktbolaget ägde nämligen icke möjlighet att göra någon rätt gällande mot Genèvebanken, enär något rättsförhållande icke förefunnes mellan fruktbolaget och Genèvebanken.»

Mot detta gjorde Göteborgsbanken gällande, att banken följt fruktbolagets instruktioner och därmed fullgjort »vad som enligt såväl rembursavtalet som gällande

[96] Av referatet framgår inte klart ifall det rör sig om en remburs som öppnas av Göteborgsbanken och är disponibel hos Genève-banken eller en anmodan från Göteborgsbanken till den schweiziska banken att öppna rembursen. *Lögdberg* s 76 ff har utgått från det senare förhållandet.

Såvitt jag kan bedöma måste det dock vara frågan om det förra förhållandet, eftersom i annat fall UCP 33 inte skulle ha varit tillämpliga på relationen mellan uppdragsgivaren och Göteborgsbanken, varvid någon hänvisning till art 14 inte varit behövlig.

Däremot synes det i NJA 1948 A nr 15 vara fråga om en relation av den förra typen, och i så fall finns inte den av *Lögdberg* s 76 påtalade skillnaden i domstolarnas bedömning. I det senare fallet menade domstolarna nämligen att den svenske uppdragsgivaren kunde framställa ett krav direkt mot den utländska banken, vilket förefaller helt korrekt mot bakgrund av att här den svenska banken endast synes ha instruerat den utländska banken att öppna rembursen.

En annan sak är att man enligt min mening kan ifrågasätta det rimliga i att det inte skulle finnas någon kontraktuell relation mellan köparen och korrespondentbanken, eftersom öppningsbanken genom UCP art 12 icke skall ha något ansvar för korrespondentbankens åtgärder.

[97] På grund av den felaktiga förpackningen hade äpplena kommit fram i sådant skick att köparen tvingats att på säljarens risk omedelbart sälja godset till en bråkdel av priset, att redovisas till Genèvebanken.

handelsbruk åvilade den som åtagit sig rembursuppdrag.» Göteborgsbanken hade inte något ansvar för Genèvebankens felaktiga utbetalning och kunde endast protestera, eftersom den inte hade rätt att förfoga över Genèvebankens konto hos Göteborgsbanken. Göteborgsbanken svarade varken enligt gällande rättsregler eller enligt art 14 för Genèvebankens felaktiga utbetalning.

Fruktbolaget vitsordade, att Genèvebanken fått riktiga instruktioner men eftersom talan inte kunde föras mot denna ansåg sig bolaget ha rätt att vända sig mot Göteborgsbanken för att få skadestånd för uppkommen förlust. Grunden härför var, »att Göteborgsbanken icke haft någon utgift för uppdraget, eftersom Genèvebankens debitering vore helt ogiltig. Art 14 kunde ej åberopas av Göteborgsbanken, då den avsåge skadeståndsskyldighet för anlitad bankförbindelses försummelse m m. Genèvebanken hade verkställt utbetalning till säljaren under förbehåll på grund av de presterade dokumentens beskaffenhet samt därefter debiterat Göteborgsbankens konto motsvarande belopp. En dylik debitering innebure icke någon som helst betalningsskyldighet för Göteborgsbanken. Denna hade endast att vägra godkännande av debiteringen eller att återdebitera Genèvebanken beloppet. Om Genèvebanken icke godkände återdebitering, blev detta en sak bankerna emellan.....»

Göteborgsbanken förklarade sig villig att till Fruktbolaget överlåta den rätt man kunde ha gentemot Genèvebanken.

RR fann inte några omständigheter som gjorde att art 14 inte skulle tillämpas, varför banken inte ansågs ha skyldighet att återbetala beloppet.

Med en dissident fann HovR rättvist att fastställa RR:s domslut och uttalade bl a att art 14 innebar, att Göteborgsbanken inte hade något ansvar gentemot Fruktbolaget för Genèvebankens åsidosättande av de givna instruktionerna med mindre Göteborgsbanken gjort sig skyldig till något fel. Göteborgsbanken ansågs ha »behörigen fullgjort sina skyldigheter i avseende å rembursuppdraget.....» Slutligen fastställdes RR:s domslut på grund härav, »och då Göteborgsbanken förklarat sig villig att å fruktbolaget – *vilket icke står i omedelbart rättsförhållande till Genèvebanken* [min kurs] – överlåta sin rätt mot denna bank.....»

HD å sin sida prövade rättvist fastställa HovR:s dom.

Genom UCP:s regler och de nämnda tolkningarna kan uppdragsgivaren avskäras från sin möjlighet att ställa ersättningskrav både i förhållande till uppdragsbanken och korrespondentbanken, vilket onekligen kan vara en besvärande situation för honom.

8 Bankens förpliktelser i remburstransaktionen

8.1 ALLMÄNT OM REMBURSREGLERNAS PRINCIPER RÖRANDE BANKENS GRANSKNING

Bankens förpliktelser i remburstransaktionen beror på det uppdrag som den accepterat, och som nästan alltid innefattar de internationella remboursreglerna, i allmänhet genom en hänvisning till UCP. Banken har naturligtvis liksom andra uppdragstagare en principiell skyldighet att fullgöra vad den åtagit sig och att visa aktsamhet vid fullgörandet därav.

Bankens centrala förpliktelser är att öppna rembursen i tid, att granska de dokument som presenteras, och att om dokumenten är rembursenliga betala beneficienten. Vid granskningen av dokumenten skall banken följa de instruktioner som framgår av rembursen, men en ram för granskningen ges också i UCP. Härutöver tillkommer andra mindre framträdande förpliktelser. Som redan nämnts ägnas huvuddelen av UCP dels åt att ange vissa ramar för bankens åtaganden dels åt att ange vissa utgångspunkter för de aktuella dokumenten.

Oavhängigheten mellan köpavtalet och remburstransaktionen ger den utgångspunkten, att banken normalt inte kan vägra honorera dokumenten p g a det köprättsliga förhållandet. För att avgöra om säljaren har uppfyllt rembursvillkoren måste banken undersöka de överlämnade dokumenten. Detta är en *skyldighet* som banken har gentemot sin kund, köparen, och samtidigt framstår denna skyldighet som en rätt för banken gentemot säljaren att undersöka dokumenten. Banken kan bli indragen i dispyter med beneficienten, om den vägrar att betala mot dokument som enligt säljaren är i överensstämmelse med rembursvillkoren. Om banken å andra sidan godtar dokumenten kan den råka i dispyt med uppdragsgivaren, ifall denne å sin sida anser, att dokumenten avviker från de krav som uppställts i rembursen. Bilden kompliceras ytterligare av de förhållanden som kan uppkomma då banken känner till eller haft anledning känna till oegentligheter beträffande dokumenten eller då uppdragsgivaren haft kännedom om sådana omständigheter och informerar banken därom. Härigenom blir det ytterligare uppenbart hur central dokumentgranskningen är.

Det är sålunda dokumenten som skall granskas och bankens godtagande av dem innebär inte någon garanti för att leveransen är felfri. Art 8 (a) föreskriver, att bankan befattar sig med dokumenten, inte med varan. Innebörden av bestämmelsen framgår klarare om den läses samman med Allmänna bestämmelser (c) som uttalar, att remburstransaktionen är separat från bastransaktionen och att banken inte har något att göra med det bakomliggande förhållandet. Det är denna omständighet, som leder till talet om rembursens autonomi eller att bankens betalningsförpliktelse under rem-

bursen är en »abstraktes Schuldversprechen». Praktiskt innebär detta knappast något märkligare, än att köparen vid betalning mot dokument saknar rätt att undersöka godset. En viss, åtminstone praktisk distinktion föreligger härvid mellan remburstransaktionen och villkoret betalning mot dokument. I det senare fallet kan köparen i vissa undantagsfall, om han är säker på graverande omständigheter beträffande leveransen – t ex att en värdelös vara skeppats –, vägra betala utan att göra sig skyldig till kontraktsbrott. I motsvarande situation vid remburs kan det vara svårt för uppdragsgivaren att övertyga banken om att den inte får betala även om dokumenten skulle vara helt korrekta.[1] Vidare kan naturligtvis tidsaspekten spela en betydelsefull roll från flera olika synpunkter och den kan ge upphov till flera olika problem. En utgångspunkt är härvid enligt art 8 i UCP att banken skall undersöka dokumenten inom skälig tid, och ifall dokumenten avvisas, skall detta meddelas utan dröjsmål. I så fall skall dokumenten hållas tillgängliga eller återsändas.[2] Det är givet att »skälig tid» inte är särskilt precis som fixering av en tidsperiod och nedan skall jag försöka belysa den period det kan vara fråga om.

UCP uppställer i art 7 och 8 vissa regler för den dokumentgranskning som banken skall göra. Liksom i andra sammanhang kan problemen uppkomma på olika sätt och i olika relationer; dels kan beneficienten rikta krav mot banken, om denna inte anser dokumenten remboursenliga, dels kan uppdragsgivaren vägra ersätta banken om denna har gjort en utbetalning mot dokument som inte anses motsvara kraven i rembursen. De konkreta problemen kan ev tänkas komma att framstå på något olika sätt beroende på den individuella relation, där de förekommer. Därför kommer de också att nedan behandlas i olika relationer, vilket medför vissa upprepningar men samtidigt innebär att de individuella förhållandena blir belysta vart och ett för sig.

Denna separation av bankens skyldighet från rättigheterna och skyldigheterna under det bakomliggande rättsförhållandet är i och för sig inte något unikt. I många rättsordningar erkänns att tredje man kan ha rättigheter av en »abstrakt» eller »auto-

1 Jfr svensk rätt *Hellner*, Köprätt s 72, Justitierådet Dennemark i NJA 1963 s 136. Jfr norsk rätt Rt 1897 s 94, 1913 s 240, Rembursretten s 44 och *Smith*, Notater s 72 fr a s 77.

Palmgren framhåller på s 32 hänsynen till köparen:

»Såsom av framställningen nedan i punkt IV framgår, är rembursbankens betalningsskyldighet så till vida anknuten till det mellan säljaren och köparen ingångna leveransavtalet, att banken i princip svarar för rembursens inlösen endast under förutsättning att säljaren icke blott i förhållande till banken utan även i förhållande till köparen fullgjort sina förpliktelser. Detta innebär att banken under vissa förutsättningar kan vara skyldig att, trots att en bekräftad remburs föreligger, på grund av meddelande från sin uppdragsgivare vägra inlösa av säljaren företedda skeppningshandlingar oaktat dessa formellt äro i behörigt skick.»

På s 41 synes han i sin precision gå ännu längre. En liknande uppfattning har kommit till uttryck hos *Gaarder* s 35. Åsikten står i motsättning till det förhållandet, att rembursen är skild från basavtalet och till den uppfattning som övervägande gäller i doktrin såväl som rättspraxis. Se vidare s 291 ff.

2 UCP utgår från att öppningsbanken är granskningsbank. Inget nämns här om det direkta förhållandet till beneficienten. Utgångspunkten måste vara, att dokumenten skall returneras till den som presenterat dem, jfr Rev trim dr com 1960 s 611.

nom» natur, exempelvis i samband med godtrosförvärv. Samtidigt kan konstateras, att bankens »abstraktes Schuldversprechen» vid remburs är uformad på ett speciellt sätt. Bankens betalningslöfte torde vara oberoende av »consideration»[3], den kan inte vägra att honorera sin förpliktelse under hänvisning till »the contract relations existing between the bank and its depositor[4] och den kan inte åberopa förhållandet mellan parterna i den underliggande transaktionen,[5] fr a inte om det rör sig om avvikande kvalitet på godset och likn, men motsvarande torde även gälla om banken skulle ha övertagit uppdragsgivarens anspråk mot beneficienten.[6]

Vissa undantag görs emellertid beträffande bankens autonoma åtaganden och därtill återkommer jag nedan.

Art 7 pålägger banken en skyldighet att använda tillbörlig omsorg vid granskningen:

»Bankerna skall granska alla dokument med skälig omsorg för att förvissa sig om att de vid påseende (»on their face») förefaller att överensstämma med remursvillkoren. Dokument som vid påseende förefaller att inte överensstämma med andra anses såsom inte överensstämmande med remursvillkoren.»

Art 8 c ger grundvalen för bankens rätt och skyldighet att avvisa dokumenten:

»Om den öppnande banken vid mottagandet av dokumenten anser att dessa vid påseende (»on their face») förefaller att inte överensstämma med remursvillkoren, måste den på grundval enbart av dokumenten avgöra, huruvida den vill bestrida att betalningen, accepteringen eller negocieringen verkställs i överensstämmelse med remursvillkoren».

Ytterligare en viktig bestämmelse i det här sammanhanget utgörs av art 14:

»a. Alla instruktioner att öppna, bekräfta eller avisera en remburs skall noggrant ange de dokument som krävs för betalning, acceptering eller negociering.

b. Begrepp som »förstklassig», »välkänd», »kompetent» eller liknande skall inte användas för att beskriva någon som skall utfärda dokument, som föreskrivits i en remburs. Om så ändå sker, kommer bankerna att godta dokumentet så som det presenteras».

Det måste klart och entydigt framgå av rembursen vilka dokument som skall presenteras för att beneficienten skall berättigas att få betalt. Banken måste framför allt granska, att samtliga dokument presenteras inom rembursens giltighetstid. Numera måste även återkallelig remburs innehålla förfallotid för rembursen (art 37). Vid kontrollen av dokumenten måste banken se till, *att* den får alla de dokument, som krävs i rembursen, *att* de är utformade på rätt sätt och *att* de inbördes stämmer överens. Varans art, vikt, antal osv skall motsvara rembursvillkoren och bör vara angivna på sam-

3 Se numera UCC sec 5–105. Jfr *Gutteridge & Megrah* s 24, *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 319 och ovan s 94.

4 Exempelvis *Roglino & Co v Webster* 216 N Y S 225 (1926) och *Pringle Associated Mortgage Corporation v Southern National Bank of Hattiesburg, Mississippi* 571 F 2d 871.

5 Jfr bl a *Maurice O'Meara Co v National Park Banks* 239 N Y 386 (1925), UCC sec 5–114 (1), JW 1923 s 631.

6 Jfr nedan s 305.

ma sätt i alla dokumenten.[7] En särskild fråga, som kan uppkomma är om kravet på överensstämmelse är absolut eller endast gäller som ett skydd mot för liten kvantitet etc.

För att bankens granskningsskyldighet skall kunna preciseras måste ledning hämtas från den omfattande rättspraxis som finns. Denna rättspraxis är av varierande ålder men även rättsfall som hänför sig till tiden före den första versionen av remburs-reglerna kan härvid tjäna som illustration. Inrymmas bör, att hithörande frågor i praktiken vållar betydande problem. Det är vanligt, att de presenterade dokumenten inte är helt korrekta.[8] Detta hänger samman dels med att köpavtalet ofta inte ger köparen särskilt god ledning, när han lämnar sitt uppdrag till banken, dels med bristande precision i remboursuppdraget, dels med beneficientens ofta bristande insikt i vad vissa krav egentligen innebär. Något grovt och överdrivet skulle man kunna säga, att beneficienten ofta tror, att allting är frid och fröjd om han lyckats förhandla sig till att betalning skall ske genom remburs. Detta är som nämnts inte alls fallet, då den säkerhet som rembursen ger är högst skenbar, om villkoren inte kan uppfyllas.

Den säkerhet som dokumentgranskningen innebär för uppdragsgivaren innehåller också svagheten i systemet. Bristande flexibilitet leder till omständlighet. Den lojale beneficienten kan p g a bristande insikt i vikten av dokumentens absoluta överensstämmelse med remburskraven utsättas för rent chikanösa åtgärder från den köpare, som vill komma ifrån en transaktion. Samtidigt kan den förslagne beneficienten genom att se till att dokumenten är korrekta skaffa sig betalning utan att köparen/uppdragsgivaren har någon egentlig möjlighet att skydda sig. Denna svaghet är dock samtidigt styrkan, därigenom att uppdragsgivaren på grundval av basavtalet lämnar sina instruktioner, som sedan underställs beneficienten. Hade samtliga inblandade varit medvetna om hur problemen kan uppkomma och vad de beror på skulle en del dispyter kunna avvärjas redan i detta skede.

Även om rembursen är en transaktion som är separat från det underliggande avtalet är det viktigt att hålla i minnet, att rembursen utgör en del av parternas prestationer under detta avtal och att den granskning som banken skall företa sker till skydd för uppdragsgivaren. Ett av de spörsmål som här skall diskuteras rör också i vad mån det finns inskränkningar i rembursens autonomi. De främsta frågor som kan ställas i detta sammanhang är därvid: När har banken skyldighet att låta bli att betala, när har den rätt därtill och när kan den förbjudas att betala?

I det här perspektivet innebär även WM 1979 s 733 en intressant belysning. Här rörde det sig visserligen inte om en remburs utan om en »performance guarantee», men principfrågan illustreras. En köpare hade öppnat en remburs som var giltig t o m 30 september 1975, vilken dag godset senast måste ha skeppats från USA till Libanon. Säljarens uppfyllelseskyldighet hade säkrats med en garanti, vari banken åtog sig

[7] Bl a Rembursretten s 28.

[8] En vanlig uppfattning bland bankernas rembursfunktionärer synes vara, att dokumenten i minst 50 % av remburstransaktionerna inte är tillfredsställande. Det finns även funktionärer som hävdar att dokumenten i 90 % av transaktionerna inte helt svarar mot rembursvillkoren.

att betala upp till $ 106 000 vid köparens skriftliga förklaring att säljaren inte presterat. Garantin skulle upphöra att gälla senast den 30 september 1975 (»the guarantee, however, will definitely expire on 30th September, 1975 at the latest, by which date any of your claims must have been received by us.....»). Sedan en mängd problem uppkommit i Libanon försökte säljaren få kontakt med köparen och någon skeppning skedde inte. Först den 3 oktober 1975 krävde köparen banken och gjorde av flera skäl gällande, att den var skyldig att betala. Underrätten gav inte köparen medhåll, ett utslag som stod sig i Oberlandsgericht. Härvid uttalades bl a:

»Das Landgericht hat zu Recht auf den Grundsatz der Dokumentenstrenge abgehoben. Dieser ergibt sich zum einen aus der Verpflichtung der Bank, Weisungen ihres Kunden genau einzuhalten. Durch einen Verstoss gegen eine bindende Weisung kann die Bank ihrer Kundin gegenüber schadenersatzpflichtig werden. .. Es entspricht allgemeiner Auffassung, dass sich Banken streng innerhalb der Grenzen des erteilten formalen und präzisen Auftrags halten müssen. Dies wurde vom BGH schon für den Akkreditivverkehr....., für den Überweisungsverkehr ..... und für den Dokumenten-Inkassoauftrag.... entschieden. Massgeblich dafür ist, dass die Banken regelmässig nicht die Rechtsbeziehungen zwischen ihrem Kunden und dessen Vertragspartner überblicken können.

Zum andern ergibt sich der Grundsatz der Dokumentenstrenge aus der Notwendigkeit, der erleichterten und vom Grundverhältnis unabhängigen Inanspruchnahme der Bank eine klare Begrenzung ihrer Verpflichtung gegenüberzustellen. Bei der Erfüllungsgarantie bedeutet die Regelung »auf erste Anforderung», dass die Bank vom Begünstigten keine Beweise für die Berechtigung der Garantieforderung verlangen und keine Einwendungen aus dem Grundverhältnis Bankkunde/Begünstigter erheben kann, sondern eben auf blosse Anforderung des Begünstigten zahlen wird .... Hiervon wird unter dem Gesichtspunkt der unzulässigen Rechtsausübung (§ 242 BGB) nur dann eine Ausnahme gemacht und das Grundverhältnis berücksichtigt, wenn das Garantieverlangen ohne jede Berechtigung gestellt wird, z B wenn die Bank einen Nachweis dafür besitzt, dass ihr Kunde den garantierten Betrag bezahlt hat. Blosse Meinungsverschiedenheiten zwischen Bankkunden und Begünstigtem genügen hierfür aber keinesfalls, die Bank darf nur offensichtlich unberechtigte Anforderungen zurückweisen .....

Dieser weitgehenden Verpflichtung der Bank muss dann aber auch das Recht der Bank gegenüberstehen, auf strikte Einhaltung des Inhalts der von ihr gegebenen Garantie zu bestehen.

Berüchsichtigt man diese Grundsätze im Falle der Parteien so kann das Beharren der Beklagten auf dem Ablauf der Garantiefrist nicht als unzulässige Rechtsausübung bezeichnet werden. Es ist durchaus möglich, dass M wegen überobligationsmässiger Schwierigkeiten im Zusammenhang mit den Unruhen im Libanon (auf die sich auch die Klägerin beruft) verhindert war, den vereinbarten Einschiffungstermin 30. September 1975 einzuhalten. In diesem Fall stand der Klägerin gegen M. kein Schadenersatzanspruch zu, welcher durch die von der Beklagten garantierte Summe sichergestellt werden sollte. Es konnte ferner nach wie vor im berechtigten Interesse von M. liegen, wenn die Endzeittermine der Erfüllungsgarantie und des Dokumentenakkreditivs zusammenfielen. Unter diesen Umständen entspricht es durchaus dem Sinn und gerechtfertigten Zweck einer Bankgarantie auf erste Anforderung, wenn die Beklagte sich mit Erfolg auf den Fristablauf beruft. Damit will und soll sich die Bank aus einem (möglichen) Streit zwischen ihrem Kunden und dem Garantiebegünstigten heraushalten. Müsste sie erst prüfen, ob eine Partei z.B. infolge höherer Gewalt an der Erfüllung ihrer Lieferungspflicht oder an der Einhaltung der Garantiefrist verhindert war, so käme ihr dabei eine dem Wesen der Bankgarantie widersprechende Schieds-

richterrolle zu ..... Es wäre unbillig, wenn man von der Beklagten verlangen wollte, dass die ohne zwingenden Grund den Interessen ihrer Kundin vorgreife, weil die Klägerin angeblich – was dahinstehen kann – infolge höherer Gewalt die Garantiefrist nicht hatte einhelten können .....»

8.2 SÄLJARENS FÖRPLIKTELSER OCH UPPGIFTER I DOKUMENTEN

Som nämnts går det en skiljelinje mellan den situation, där köparen har möjlighet att undersöka godset och den där han måste betala mot dokumenten och då endast har dokumenten att förlita sig på för att avgöra om säljarens leverans är kontraktsgill. Det är då också viktigt att uppmärksamma de tillämpliga reglerna om kontraktsbrott. Köparen är i de fall då betalning skall ske mot dokument skyldig att betala mot dessa om därav kan utläsas att godset är avtalsenligt. Obetydliga avvikelser behöver dock inte innebära, att köparen under alla omständigheter har rätt att avvisa dokumenten. Härvid måste köpavtalets och ev andra tillämpliga köprättsliga regler ge en ram för vad som kan krävas.

Vid remburs är situationen något annorlunda, då banken här skall företa granskningen, och banken knappast kan avgöra vad som är en hävningsgrundande anledning. Bankens granskning måste sålunda vara formalistiskt inriktad. Det är då också som nämnts, viktigt att notera att remburstransaktionen ofta innefattar flera relationer, varvid de av säljaren presenterade dokumenten från korrespondentbanken befordras till öppningsbanken och därifrån vidare till köparen. Därav följer att det vore rimligt att samma principer för uppfyllelse tillämpas i de olika relationerna, dvs att precis samma reglering rörande strikt uppfyllelse används i förhållande säljare – korrespondentbank, korrespondentbank – öppningsbank och öppningsbank – uppdragsgivare. Om korrespondentbanken godtar dokument, som avvisas av öppningsbanken, kan korrespondentbanken göra en ekonomisk förlust. Här ser man också vikten av, att bedömningen av dessa frågor helst är densamma i olika länder. I annat fall kan nämligen korrespondentbanken bli ålagd att lösa dokumenten i en jurisdiktion, medan uppdragsgivaren i en annan jurisdiktion har rätt att avvisa dem.[9] Någon fullständig rättsenhet i det här avseendet kan man dock knappast tala om.

Då remburstransaktionen kombineras med växelförfarande kan därvid ytterligare frågor uppkomma – utöver de växelrättsliga. Problemen skiftar ur denna synvinkel beroende på om växeln diskonteras hos korrespondentbanken eller om växeln är dragen på denna bank och om denna bank accepterat växeln. Det är tämligen vanligt, att i senare fall växeln får påskriften »without recourse», något som inte godtas under

[9] Det bör dock understrykas, att detta är ett problem som i och för sig inte är obekant från andra rättsområden, jfr exempelvis omständigheterna i det omdiskuterade Lulu-målet, NJA 1960 s 742 och diskussionen hos *Grönfors*, Successiva transporter fr a s 125 ff och *Tiberg*, Who is the Hague Rule carrier s 131 ff.

alla rättsordningar. Ett problem kan i ett sådant sammanhang uppkomma, när korrespondentbanken handlar som presentationsbank. I denna situation kan korrespondentbanken av öppningsbanken instrueras att granska och betala mot de av säljaren överlämnade dokumenten. Om korrespondentbanken åtar sig detta och accepterar dokumenten blir då en följd av öppningsbankens begäran och beror inte i och för sig på att korrespondentbanken själv företagit en kreditprövning av säljaren.

Bör i ett sådant fall – om »without recourse»-klausul saknas – korrespondentbanken ha regressrätt mot säljaren, ifall dokumenten visar sig felaktiga och avvisas av öppningsbanken? Jag har inte funnit rättspraxis som klart belyser denna fråga, och de rättsfall som finns rörande öppningsbankens regress mot säljaren är endast delvis belysande.[10] Här skulle en kollision kunna uppkomma mellan de växelrättsliga och de remboursrättsliga reglerna.

Ovan har nämnts hur viktigt det är att bedömningen av dokumentgranskningen i de olika relationerna är ensartad. Den berörda frågan har i vissa avseenden varit uppe till bedömning i äldre amerikansk rättspraxis.[11] I *Camp v Corn Exchange National Bank*[12] godtog öppningsbanken tvivelaktiga dokument från säljaren och betalade remboursbeloppet. Köparen förde talan mot banken för kontraktsbrott. Domstolen menade, att det fanns en skyldighet till strikt uppfyllelse mellan säljare och bank, en regel som inte borde vara mindre sträng i relation mellan köpare och bank: »The drawee bank has no right, by precipitate payment, to impose conditions on a vendee not contained in the letter of credit or contract».[13]

Innan jag går in på den i remburstransaktionen så centrala frågan om dokumentgranskning bör dock, som tidigare nämnts, understrykas hur viktigt det är för säljaren, att han har möjlighet att uppfylla remboursvillkoren, vilket innebär att han måste kunna uppfylla såväl de individuella föreskrifterna i remboursen som UCP:s bestämmelser. Detta innebär generellt, att de presenterade dokumenten skall ge köparen en möjlighet att bedöma leveransens kontraktsgillhet, vilket har betydelse både beträffande

[10] Se s 333 ff. Inte heller UCP art 3 mom 2 löser hithörande frågeställning: »En oåterkallelig remburs kan aviseras till beneficienten genom annan bank utan förpliktelse för denna bank (den aviserande banken), men om den öppnande banken bemyndigar annan bank att *bekräfta* dess oåterkalleliga remburs och den andra banken gör detta, utgör en sådan bekräftelse ett bindande åtagande av den bekräftande banken antingen att föreskrifterna om betalning, inlösen eller acceptering kommer att vederbörligen fullgöras eller, beträffande remburser som gäller för negociering av trattor, att den bekräftande banken kommer att negociera dessa trattor utan regressrätt mot trassenten». *Ellinger*, Documentary letters of credit s 142 f och 266 ff gör en inträngande analys av dessa frågor. Uppmärksammas bör, att inte alla länder har tillträtt växelkonventionen, och att vissa skillnader finns mellan exempelvis den engelska regleringen av växlar och den tyska.

[11] *Lamborn v Lake Shore Banking & Trust Co* 188 N Y S 162 (1921) fastställt 231 N Y 616 (1921). Se också *National City Bank v Seattle National Bank* 209 P 705 på s 708 (1922).

[12] 132 A. 189 (1926).

[13] På s 191.

vilka dokument som skall presenteras, när detta skall ske, och vilket innehåll de skall ha. Det är i samband med remburs sålunda fråga om att de dokument, som presenteras av beneficienten tillsammans skall innehålla den information som köpavtalet föreskriver, och köparen bör därför för att skydda sig så långt som möjligt se till att köpavtalets föreskrifter intagits i rembursen eller transformerats till remboursvillkoren. Det är fråga om uppgifter som visar transaktionens omfattning både vad gäller belopp och godsmängd, avskeppningsort m m. Ett centralt moment utgörs av godsbeskrivningen.

8.3 DOKUMENTGRANSKNINGENS FUNKTION I FÖRHÅLLANDE TILL UPPDRAGSGIVARE OCH BENEFICIENT

8.3.1 Judiciella krav på dokumenten

Ett övergripande krav som kan ställas på de dokument som presenteras är att de skall vara giltiga enligt gällande lagregler och vara av sedvanlig typ inom ifrågavarande trade.[14] Frågeställningen sammanhänger också med spörsmålet om hur komplett information varje dokument för sig måste innehålla. Räcker det m a o att samtliga dokument tillsammans ger en komplett – och korrekt – bild? Ett dokument som inte motsvarar de krav som materiellt ställs, exempelvis konossement, kan då inte godtas.[15] Ett konossement som blivit ogiltigt p g a krigsutbrott torde då knappast anses motsvara de krav som kan ställas.[16]

Vidare bör sådana uppgifter finnas i dokumenten som de normalt brukar innehålla, och bankens uppgift är att företa en yttre besiktning av dem.[17] Detta hänger naturligtvis samman med säljarens/beneficientens skyldighet att fullgöra sina åtaganden i överensstämmelse med det träffade avtalet samt existerande handelsbruk m m. Principen har kommit till uttryck i exempelvis *Skandinaviska Kreditaktiebolaget v Barclays Bank*[18] där ett orderkonossement som inte namngav avlastaren ansågs vara otillfredsställande.[19] Hur högt kraven på dokumenten skall ställas i detta avseende låter sig ej anges med en generell standard utan beror på omständigheterna i det enskilda fallet. I *National Bank of South Africa v Banca Italiano Di Sconto*[20] uttalades bl a:

[14] Jfr diskussionen ovan s 176 ff beträffande UCP och de olika dokumenten. Se bl a *Midland Bank, Ltd v Seymour* [1955] 2 Lloyd's Rep 147 på s 152. Jfr *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 227, *Lunk* s 53, RGZ 144 s 133.

[15] Då kommer man åter in på frågan om gränsen för bankens materiella granskningsskyldighet.

[16] *Karberg (Arnold) & Co v Blythe, Green, Jourdain & Co.* [1916] K B 495. Däremot *Grob v Manufacturers Trust Co* 29 N Y S 2d 916 (1941).

[17] Detta kan dock inte betyda att konossement för att kunna godtas som sådant måste innehålla transportvillkoren tryckta på dokumentet.

[18] (1925) 22 Ll L R 523 på s 525.

[19] I svenska sjölagens 151 § krävs att konossementet skall innehålla uppgift bl a om avlastaren.

[20] (1922) 10 Ll L R 531 på s 536.

»It appears to me that the bill of lading must be a bill of lading which would be in the form ordinarily current in the ordinary course of business of the trade.»

Stoufflet uttalar som sin uppfattning, att banken är skyldig att avvisa dokument, som är onormala.[21] Avvikelsen kan framstå på olika sätt. Stoufflet hänvisar exempelvis till en dom där ett »récépissé d'expédition» betraktades som avvikande, då det var handskrivet och ej korrekt stämplat.[22] Denna uppfattning som framförts i fransk doktrin preciserar inte de yttre gränserna för avvikelsen, men synes i sin allmänna formulering inte avvika från gängse uppfattning.

På motsvarande sätt anses även i tysk doktrin, att dokumenten måste vara av »normalt» slag, och att formella eller materiella avvikelser berättigar banken att avvisa dokumenten.[23]

Det finns även amerikanska rättsfall som illustrerar denna princip. I *Wells Fargo Nevada National Bank of San Francisco v Corn Exchange National Bank,*[24] ansågs dokumenten felaktiga på grund av att den presenterade fakturan utvisade att godspartiet tillhörde olika personer. På motsvarande sätt godtogs ej i *Old Colony Trust Co v Lawyer's Title & Trust Co*[25] ett »warehouse receipt» varav framgick att godset inte var magasinerat.

Problemen diskuterades utförligt i det tidigare nämnda fallet *Midland Bank Ltd v Seymour:*[26]

»There is conceivably an alternative principle of construction that might be applied. If one is going to escape from the dichotomy that either each document must contain all the particulars, or that the set must contain all the particulars, one must find some way of appropriating this or that particular to this or that document, and appropriating it as a matter of construction and not as a matter of guessing. One possible way of doing it might be to say that one ought at least to find in a document such as a bill of lading not merely what is essential to give it validity, but also what it is usual to find there. It certainly would not be usual to find price there. It would probably be unusual to find any reference to quality or to '85 per cent clean'; but it might be usual to find the weight there; there is indeed, a column for the weight.»

Detta uttalande gjordes *obiter dictum.* Svarandens ombud hade gjort gällande, att en bank knappast besitter tillräcklig kunskap om alla trader för att kunna bestämma vad som kan anses vara normala uppgifter i ett dokument på en särskild trade. Beaktas bör emellertid då också att flera uppgifter regelmässigt intas i olika dokument obero-

[21] Le crédit documentaire s 227 ff. Jfr även *Epschtein & Bontoux* s 173 ff.

[22] Se *Stoufflet,* op cit s 228 f och det av honom citerade rättsfallet T Com Marseille, 8.1.1946.

[23] *Lunk* s 53, *Zahn* s 103 ff.

[24] 23 F 2d 1 (1927).

[25] 29 F 152 (1924). Jfr *Davis*, op cit s 161.

[26] [1955] 2 Lloyd's Rep 147 på s 152.

ende av den trade där de används.[27] De refererade fallen och kommentarerna underlättar förståelsen för de gränsdragningsproblem som kan uppkomma. Det finns ingen möjlighet att ange en exakt ram, men en viss precisering kan ges genom dessa exempel.

Den angivna frågeställningen innebär dock inte, att det åvilar banken en skyldighet att känna till skillnader i rutinerna mellan olika trader. Banken kan inte ha kunskap om förhärskande handelsbruk i olika trader,[28] och en rimlig utgångspunkt i detta sammanhang måste anses vara att en avvikelse, som hänför sig till handelsbruk av speciellt slag, inte säkert medför att dokumentet bör anses onormalt. Med Ellingers ord skulle man måhända kunna ange en avvikelse som »a departure in a document from the form generally employed or current in such a document, irrespective of what is current in a particular trade».[29]

Vid en diskussion om bankens granskningsskyldighet kan man utgå från det krav som kan uppställas på bankens noggrannhet härvidlag och därefter de olika momenten – tidsaspekten, berörda dokument etc. En annan väg är att utgå från att det bara är frågan om två sidor av samma sak och följaktligen företa analysen under en gemensam rubrik. Båda vägarna har sina nackdelar. Enligt min mening innebär den förra vägen dock fördelar när det gäller överskådligheten, även om den samtidigt medför vissa upprepningar. Detta innebär, att jag valt att utgå från de övergripande krav som kan ställas på bankens granskningsskyldighet och de ev avvikelser som kan godtas, för att därefter genomföra motsvarande analys beträffande de olika delmomenten.

8.3.2 Kravet på bankens[30] noggrannhet

Hur långt kan man då tänka sig att banken bör gå i sin undersökning? Det kan vara frestande för banken att i vissa fall godta dokument, som endast obetydligt avviker från remboursvillkoren.[31] Banken gör kanske den bedömningen, att köparen (uppdragsgivaren) är betjänt av en sådan bedömning. Remburstransaktionens struktur kräver dock genomgående en långtgående formalism, och i doktrinen framhävs genomgående detta drag hos rembursen. »Når det gjelder undersøkelsen av hvert enkelt dokument ..... må banken i stor utstrekning gå formalistisk tilverks, i det den med den største nøyaktighet må følge rembursbetingelsene. Det blir lite rom for skjønn og elastiske fortolkninger».[32] – Man talar i tysk rätt om »Dokumentenstrenge», i

[27] *Ellinger,* Documentary letters of credit s 298. Ellinger menar också att en bank mycket väl bör kunna avgöra om dokumenten är korrekta åtminstone vad avser mera allmänt förekommande dokument.

[28] *J H Rayner & Co, Ltd v Hambro's Bank, Ltd* [1943] 1 K B 37 på s 41. Jfr *Old Colony Trust Co v Lawyers' Title & Trust Co* 297 F 152 på s 156 f (1924). Motsvarande synes också åtminstone indirekt kunna utläsas hos *Stoufflet,* op cit s 217 f, *Zahn* s 105 ff och ovan s 187 ff.

[29] *Ellinger,* op cit s 299.

[30] Öppnings- eller korrespondentbanken. Beroende på uppdraget har dock den senare mer eller mindre långtgående uppgifter.

[31] Ett sådant resonemang synes ligga bakom RBGHZ 1959/60 nr 248.

[32] Rembursretten s 28. Se även *Smith,* Notater s 57 ff.

engelsk och amerikansk rätt om »strict compliance» och i fransk rätt om »stricte observation de toutes les conditions du crédit». Banken bör sålunda inte göra avsteg från ett strikt iakttagande av remboursvillkoren, men erinras bör om att en differens kan vara så liten att det skulle framstå som ren chikan att göra den gällande.[33]

Uppfattningen att banken har skyldighet att strikt följa remboursvillkoren synes allmänt utbredd, såväl i doktrin som i rättspraxis.[34] I engelsk rättspraxis, *Equitable Trust Co of New York v Dawson Partners, Ltd.*[35] gav domstolen uttryck för principen på följande sätt:

»It is both common ground and common sense that in such a transaction the accepting bank can only claim indemnity if the conditions on which it is authorised to accept are in the matter of the accompanying document strictly observed. There is no room for documents which are almost the same, or which will do just as well. Business could not proceed securely on any other lines. The bank's branch abroad, which knows nothing officially of the details of the transaction thus financed, cannot take upon itself to decide what will do well enough and what will not. If it does as it is told, it is safe; if it declines to do anything else, it is safe; if it departs from the conditions laid down, it acts at its own risk».

Principen har i engelsk rätt kommit till uttryck i flera andra rättsfall.[36] Även amerikanska domstolar synes i stort sett dela uppfattningen. I *Lamborn v Lake Shore Banking & Trust Co* menade domstolen:[37]

»A party who is entitled to draw against a letter of credit must strictly observe the terms and conditions under which the credit is to become available, and, if he does not, and the bank refuses to honor his draft, he has no cause of action against the bank.»

[33] *Hvidt* s 130. Banker i vissa länder tycks ha ett mindre gott rykte i det här avseendet. De har tydligen i vissa fall insett detta, och inte framhärdat i att betrakta kvantitetsangivelsen »m^3» i dokumenten som avvikande från »kubikmeter». Däremot torde fortfarande problem kunna uppkomma – och med rätta – när det gäller huruvida »ton» skall avse metriska ton eller longtons. Huruvida några säkra speciella handelsbruk med avseende härpå finns torde vara tveksamt. Säkert är i varje fall att inga generella handelsbruk finns av denna typ.

[34] Se bl a *Gutteridge & Megrah* s 84 ff, *Ellinger*, op cit s 279 ff, *Liesecke* i bl a WM 1976 s 262 ff, *Smith*, Notater s 71 ff, *Stoufflet*, op cit s 212 ff, *Epschtein & Bontoux* s 173 ff och *Zahn* s 103 ff med hänvisningar.

[35] (1927) 27 Ll L R 49 på s 52.

[36] *English, Scottish and Australian Bank v Bank of South Africa* (1922) 13 Ll L R 21 på s 24. Se också *Belgian Grain & Produce Co Ltd v Cox & Co (France), Ltd* (1919) Ll L R 256 på s 257, *Donald H Scott & Co, Ltd v Barclays Bank, Ltd* [1923] 2 K B 1 på s 11, *Bank Melli Iran v Barclays Bank D C O* [1951] 2 Lloyd's Rep 367 på s 374, *Midland Bank Ltd v Seymour* [1955] 2 Lloyd's Rep 147 på s 154.

[37] 188 N Y S 162 på s 164 (1921), fastställt 231 N Y 616 (1921). Jfr *Moss v Old Colony Trust Co* 140 N E 803 på s 808 (1923). Se också *Banco Nacional Ultramarino v First National Bank of Boston* 289 F 169 på s 175 (1923), *Dixon Irmaos & Cia, Ltda v Chase National Bank of City of New York* 144 F 2d 759 på s 762 (1944), *North American Manufacterers Export Associates, Inc v Chase National Bank of City of New York* 77 F Supp 55 (1948).

Uniform Commercial Code saknar bestämmelser som i detalj preciserar bankens granskningsskyldighet. En utgångspunkt ges i sec 5–114:

»(1) An issuer must honor a draft or demand for payment which complies with the terms of the relevant credit regardless of whether the goods or documents conform to the underlying contract for sale or other contract between the customer and the beneficiary. The issuer is not excused from honor of such a draft or demand by reason of an additional general term that all documents must be satisfactory to the issuer, but an issuer may require that specified documents must be satisfactory to it.»

På liknande sätt framhåller Stoufflet, att dokumenten skall motsvara remboursvillkoren exakt, vilket innefattar tre krav.[38] Banken måste undersöka, att alla dokument överlämnats.[39] Vidare måste dokumenten vara av den typ rembursen föreskriver.[40] Banken har sålunda inte någon skyldighet att betala mot andra dokument än sådana som begärs i rembursen. Det tredje kravet hänför sig till godsbeskrivningen, både kvantiteten och kvalitén.[41]

När det gäller de båda första kraven ger *Equitable Trust & Co of New York v Dawson Partners Ltd*[42] en god illustration.

En tvist med avseende på de dokument, som krävdes var också uppe till bedömning i ett libanesiskt rättsfall, där rembursen innehöll en klausul, att datum för fartygets avresa skulle meddelas telegrafiskt till uppdragsgivaren. Detta ansåg Cour de cassation i Libanon dock inte innebära ett krav på att ett särskilt dokument skulle utfärdas rörande meddelandet, exempelvis att en kopia av meddelandet översändes per post.[43]

Remboursvillkoren måste vad gäller dokumenten i princip uppfyllas bokstavligen. Som ett exempel kan nämnas *Gian Singh & Co Ltd v Banque de l'Indochine.*[44] Här hade Privy Council att ta ställning till ett certifikat. Banken hade betalat under en oåterkallelig remburs, som bl a föreskrev:

»a certificate signed by Balvant Singh, holder of Malaysian passport E – 13276, certifying that the vessel had been built according to specifications and is in fit and proper condition to sail.....»

[38] Op cit s 212 ff. *Epschtein & Bontoux* s 173 ff synes förespråka en något mindre strikt formalism än Stoufflet.

[39] *Stoufflet,* op cit s 213 ff.

[40] Id s 216 ff.

[41] Id s 220.

[42] [1927] 27 Ll L R 49.

[43] *Státní Banka Ceskoslovenská v Arab Bank Ltd*, Cour de cassation libanaise den 26 maj 1971. Se bl a i Revue de la Banque 1972 no 3 s 251, jfr *Gutteridge & Megrah* s 55, 64, 89, *Stoufflet,* Difficultés d'interprétation d'un accréditif en matière de crédit documentaire s 1070 ff, *Safa* i Revue trimestrielle de droit commercial 1973 s 441 ff och *Gorton* i SvJT 1976 s 739 ff.

[44] [1974] 2 Lloyd's Rep 1.

I stället för ett certifikat rörande varukvaliteten undertecknat av X presenterades certifikatet undertecknat av X för ett företag, där X var firmatecknare. Rembursvillkoren ansågs likväl uppfyllda, eftersom rembursen krävde certifikat »signed by X» och inte »of X», och X hade undertecknat även om han gjorde detta för företaget.[45]

Även om jag nedan ytterligare återkommer till hithörande frågor vill jag här försöka belysa problemen genom några rättsfall.[46] I ett danskt rättsfall återgivet i B D 1919–1924 s 7[47] hade Sø- og Handelsretten att ta ställning till om rembursvillkorens krav på »Håkjerringkjøtt» uppfyllts genom konossement och olika certifikat, som angav »Håkjerring fisk». Sø- og Handelsretten ansåg, att köparen kunde vägra att godta bankens honorering av sådana dokument och uttalade bl a:

»at de må påhvile en bank hos hvilken remburs er åpnet å holde seg rembursinstruksjonene ganske nøye etterrettelig. En avvikelse fra dem vil alltid inneholde en fare, og navnlig vil banken, for så vidt angår et konnossements ordlyd aldri med noen sikkerhet kunne vite om ikke en avvikelse fra rembursens betegnelse av varen i virkeligheten er av avgjørende betydning for kjøperen, der ofte vil ha videresolgt varen under den i rembursinstruksjonen brukte betegnelse og vil kunne komme i forlegenhet overfor sin kjøper, når denne, hva han som regel vil være berettiget til, forlanger avladedokumenter der stemmer overens med handelen. Den bank, der icke nøyaktig overholder rembursinstruksjonen, må derfor handle på egen risiko».

Danske Høyesterett kom emellertid till motsatt resultat beroende på dels »hva der er opplyst om sprogbruken i Norge, dels og særlig at innstevnte (kjøperen) tidligere gjentatte ganger har tatt mot dokumenter som lød på håkjerringfisk og som var innløst av ..... (rembursbanken) skjønt de pågjeldende rembursinstruksjoner lød på håkjerringkjøtt».

Underdomstolens formella granskning synes Høyesterett i och för sig inte ha haft något att erinra mot, men man kom till motsatt resultat beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Resonemanget synes närmast bygga på »passivitets- eller toleransöverväganden» i förhållandet mellan parterna. Domstolen understryker också de omständigheterna, att rembursbanken tidigare betalat mot dokument som angav »Håkjerring fisk» i s t f »kött». Det skulle knappast ha räckt med ett sådant toleransförhållande bara mellan säljare och köpare för att banken skulle bli bunden därav.

Som ytterligare exempel på fall som illustrerar kravet på »strict compliance» kan nämnas ett franskt fall och ett italienskt. I det förra fallet ansåg den franska domstolen, att banken beträffande ett konossement, som utvisade icke överenskommen däckslastning, inte hade rätt att godta de presenterade dokumenten jämte en försäkringspolis täckande däckslastrisken.[48] I det italienska fallet föreskrev rembursen som

[45] Jfr också bl a *Paget* s 660 och *Schmitthoff* s 219.

[46] Se i norsk rätt Rt 1921 s 337 och Rt 1954 s 772 och i dansk rätt exempelvis UfR 1921 s 236 (även passivitetsresonemang). Jfr även Rt 1919 s 353 och Rt 1928 s 913.

[47] Fallet även berört hos *Smith*, Notater s 60 f.

[48] DMF 1960 s 216 (Bordeaux).

varubeteckning »carne bovina» och en faktura presenterades, varav framgick, att »lingua bovina» skeppats. Detta ansågs inte vara i enlighet med remboursvillkoren, även om oxtunga är en sorts oxkött.[49]

I ett västtyskt rättsfall var frågan om bankens granskningsskyldighet uppe till bedömning av BGH i en dom av den 10.12.1970.[50] I domen, där visserligen ett dokumentinkassouppdrag låg till grund, förklarade domstolen med en parallell till remburstransaktionen:

»Es entspricht allgemeinen Auffassung, dass sich die Banken im Akkreditivverkehr streng innerhalb der Grenzen des erteilten formalen und präzisen Auftrags halten müssen. (RGZ 106, 26, 30, BGH i WM 1958, 291 und 587). Diese Pflicht der Banken ergibt sich im wesentlichen daraus, dass sie regelmässig keine hinreichenden Brauchen- und Waren-kenntnisse besitzen und die näheren Vereinbarungen zwischen dem Akkreditivbestellern und den Akkreditierten nicht zu übersehen vermögen, so dass selbst geringfügige Abweichungen von den Weisungen des Auftraggebers diesem beträchtlichen Schaden zufügen können (BGH WM i 1960, 38).»

Bankens granskningsskyldighet var även föremål för bedömning av BGH i en dom av 9.2.1970[51], dock i ett lite annat perspektiv. Här hade remburs öppnats avseende betalning för en bestämd vara, nämligen SKF-kullager av typ 1217. Säljarens allmänna leveransvillkor innehöll dock en klausul som gav honom rätt att leverera en annan likvärdig vara. En sådan klausul rörande leverans av en substitutvara kan enligt domen inte användas på en remburstransaktion, när rembursen föreskriver ett bestämt firmamärke. Under hänvisning till tidigare rättspraxis[52] fann BGH att konossement och räkningar där kullager av annat ursprung än SKF-kullager specifierats, inte kan presenteras av beneficienten m h t principen om bankens stränga granskningsskyldighet, trots bestämmelsen i leveransvillkoren. Vid leverans av ett annat firmamärke skulle rembursbanken i avsaknad av tillräcklig varukännedom, och eftersom den inte överblickar de närmare avtalsförhållandena mellan uppdragsgivaren och beneficienten, utan tvekan vara skyldig att vägra betala under rembursen.[53] Detta fall understryker vikten av att instruktionerna är tillräckligt preciserade och klargörande. Det kan knappast vara rimligt, att banken skulle behöva ge sig in på maskintekniska be-

[49] Rep Giurspr Ital 1974 s 115 (Tribunale Brescia), refererat hos *Liesecke* i WM 1976 s 262.

[50] WM 1971 s 158.

[51] WM 1970 s 552.

[52] WM 1958 s 291, WM 1958 s 587, WM 1964 s 476. Jfr §§ 665 och 780 GBG.

[53] Jfr *Zahn* s 110. Jfr dock den ovan nämnda s k »skeleton credit», som till viss del används i handeln mellan socialistiska länder.

dömningar. Däremot kan köparen under köpavtalet eventuellt tänkas ha skyldighet att godta leveransen m h t kontraktsvillkoren.[54]

I sammanhanget kan det också vara värt att understryka hur svårt det kan vara att formulera granskningsprincipen i allmänna ordalag. Svårigheten att godta den formalistiska granskningen utan vissa inskränkningar illustreras i *Liberty National Bank & Trust Co of Oklahoma v Bank of America National Trust & Savings Association*[55] där domstolen bl a uttalade:

»This Court frowns upon mere technical defences where in essence the contractual understanding between the parties has been met. .....where a letter of credit is substantially complied with every reasonable effort should be made by the Courts to uphold its validity, particularly where the objections are technical in nature and made only in an effort to escape from the legal effect of a business bargain».

Just denna typ av avvägning har också diskuterats i andra fall. Svårigheten är här att kunna avgränsa de faktorer som är avgörande för den snävare dispyten. I ett engelskt rättsfall, *Guaranty Trust of New York v Van den Berghs Ltd,*[56] isolerade domstolen bankens granskningsskyldighet från andra omständigheter. Här var marknadspriset för det aktuella godset fallande. Svaranden vägrade betala med flera invändningar om att dokumenten på smärre punkter avvek från remburskraven. Enligt Court of Appeal var dokumenten emellertid i överensstämmelse med rembursen och Scrutton L J underströk:

»I do not attach so much importance as the learned Judge below seems to do to the falling market. It is no doubt true that the reasons why Van Den Berghs took the legal objections they did were that, as Drews were in financial difficulties, Van Den Berghs did not desire to join them, still less as this large contract showed a probable loss and not profit: but these circumstances do not affect the legal merits of the objections taken. 'Falling market', though often an explanation of commercial action, does not affect its legality.»[57]

[54] Man kan dock tänka sig, att köparen under köpavtalet fortfarande har en skyldighet att godta leveransen m h t kontraktsvillkoren och betala avtalat pris. Härvid kan det resonemanget föras, att rembursen är helt skild från basavtalet, och ifall köparen inte möter kraven däri, gör han sig skyldig till kontraktsbrott. Å andra sidan skulle man kunna hävda, att säljaren genom att avtala om betalning genom remburs, därigenom också påtagit sig skyldigheten att leverera i enlighet med de snäva remburs villkoren. I Fra kjøpsrettens og transportrettens grenseland s 103 ff, diskuterar *Selvig* hithörande frågor och han påpekar därvid, att exempelvis Trade practices and Shipping § 9 ff och General conditions of sale and standard contracts § 48 föreskriver, att transportdokumentet skall utgöra slutligt bevis för att säljaren har levererat riktig kvantitet, i rätt tid osv. Härigenom löses dock inte det spörsmål som jag pekat på med mindre också föreskrives, att inga som helst avvikelser i leveranserna i förhållande till vad som avtalats godtas. Jfr också förhållandena under det ovan på s 246 diskuterade fallet WM 1979 s 733.

[55] 116 F Supp 233 (1953) på s 237 resp 243, fastställt 218 F 2d 831 (1955). Dessa uttalanden gjordes emellertid *obiter*. Jfr *Second National Bank of Hoboken v Columbia Trust Co* 288 F 17 på s 22 (1923).

[56] (1925) 22 L1 L R 58, 112 (K B), 286, 447 (C A).

[57] Ibid s 455.

Det är givetvis viktigt, att domstolen bedömer situationen i sin helhet, men det är inte meningen att en förändrad marknadsbild skall få den konsekvensen, att bankens granskningsskyldighet skall bedömas på annat sätt än annars. Banken har alltid rätt och skyldighet att avvisa dokument, som inte motsvarar rembursvillkoren, åtminstone om avvikelsen har någon substans. Det är givet att köparen trots detta kan vilja fullfölja transaktionen.

Som en praktisk lösning är det vidare vanligt, att banken i sådana fall betalar beneficienten under reservation, där den således förbehåller sig rätt att kräva betalningen åter (se vidare nedan s 334).

Vissa problem kan också – åtminstone teoretiskt – tänkas uppkomma då marknaden för varan är uppåtgående. Om beneficienten presenterar dokument som banken inte anser sig kunna godta och därför avvisar, är då uppdragsgivaren berövad sin möjlighet att ratihabera? Det förefaller knappast troligt, att uppdragsgivaren i det skedet genom att i efterhand ge banken en instruktion att godta sådana dokument, kan framtvinga att beneficienten blir skyldig att åter presentera dokumenten. Eftersom uppdragsgivaren under basavtalet kan ha ett anspråk på sin motpart, och godset – med mindre beneficienten omdestinerar detsamma – kommer att nå köparens ort med ev åtföljande processtekniska och andra fördelar för honom, är en sådan situation praktiskt ovanlig. Den synes knappast vara tänkbar annat än i det fall att priset först gått ner och därefter plötsligt och snabbt börjar stiga igen. Det kan därför vara av utomordentligt stor vikt för uppdragsgivaren att banken samråder med honom, innan dokument avvisas, och man kan ifrågasätta om inte en sådan plikt ligger inom ramen för bankens skyldigheter under uppdraget.

En alltför strikt tillämpning av regeln om bankens granskningsskyldighet skulle kunna leda till hårda och orimliga resultat. Det är ofta svårt för säljaren att uppfylla alla rembursvillkoren, då han inte själv utfärdar alla dokumenten och således inte har full kontroll över situationen. Samtidigt är det viktigt ur uppdragsgivarens (köparens) synvinkel att kontrollen är sträng, eftersom den utgör hans enda skydd i transaktionen. Stränga krav bör därför uppställas på bankens granskningsskyldighet och synes också genomgående ha uppställts.

8.4 GRANSKNINGEN BETRÄFFANDE OLIKA OMSTÄNDIGHETER

8.4.1 Allmänt

Den betydelse som dokumenten har för köparen gör naturligtvis, att denne är beroende av att de speglar verkliga förhållanden. Köparen löper därvid risk, att dokumenten innehåller vissa avvikelser från verkliga förhållanden[58] eller att de är helt förfalskade. Dokument kan finnas, som täcker varor, där någon skeppning överhuvudtaget inte skett, eller andra varor än de som verkligen skeppats – dokumenten

[58] Beträffande problemet med »rena» konossement se ovan s 184 ff.

utvisar exempelvis vin, men vatten har skeppats. Viktigt är därvid, att bankens undersökningsskyldighet i princip inskränker sig till en undersökning av dokumenten.[59]

Detta är en typ av risk som köparen löper och från remburssynpunkt kan frågan uppkomma i vad mån banken kan anses ansvarig ifall den betalar mot dokument som visa sig vara förfalskade. Till denna fråga återkommer jag därför (s 284 f).

8.4.2 Alla dokument måste presenteras

En viktig utgångspunkt, som torde ha generell tillämpning är att *alla* de i rembursen angivna dokumenten måste presenteras. Inte ens denna princip tillämpas dock utan inskränkning. Som redan framgått har i engelsk rätt ett certifikat undertecknat av *en* expert ansetts otillräckligt, då rembursen föreskrev certifikat underskrivet av experter.[60] Likaså har två av tre konossement – på goda grunder – ansetts otillfredsställande, då rembursen föreskrev att samtliga konossementsexemplar skulle presenteras.[61] Frågan bedöms i princip på likartat sätt i nordisk, fransk och tysk rätt,[62] och motsvarande synsätt har kommit till uttryck i några amerikanska rättsfall.[63]

I amerikansk rättspraxis finns emellertid viss avvikande bedömning, exempelvis *Bank of New York & Trust Co v Atterbury Bros, Inc.*[64] Enligt rembursen krävdes, att ett särskilt certifikat, som innehöll en uppräkning av de enligt rembursen föreskrivna dokumenten, skulle presenteras till banken. Köparen vägrade betala banken, bl a beroende på avsaknaden av ett sådant dokument, men domstolen ansåg detta betydelselöst, eftersom alla andra dokument presenterats. Domstolen ansåg dokumentet onödigt och tillät sig följaktligen att göra en skönsmässig bedömning av certifikatets värde.

Utgången har kritiserats av bl a Ellinger, som förespråkar en mera formalistisk bedömning.[65] Han menar, att det kan förhålla sig exempelvis så att köparen vidaresålt godset till en annan person, som samtyckt till att betala mot detta enda certifikat. Detta fall belyser vissa av de svårigheter som kan uppkomma i samband med doku-

[59] Se bl a Rec Dalloz 1966 s 95 (sommaires) och DMF 1976 s 558.

[60] *Equitable Trust Co of New York v Dawson Partners, Ltd* (1927) 27 Ll L R 49.

[61] *Donald H Scott & Co, Ltd v Barclays Bank, Ltd* [1923] 2 K B 1.

[62] *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 213 f, *Zahn* s 105 ff, Rt 1921 s 434.

[63] *Williams Ice Cream Co, Inc v Chase National Bank* 199 N Y S 314 (1923), *Anglo-South American Trust Co v Uhe* 261 N Y 150 (1933).

[64] 234 N Y S 442 (1929), fastställt 171 N E 786 (1930). Se också *Krakauer v Chapman* 45 N Y S 127 (1897), *Richard v Royal Bank of Canada* 23 F 2d 430 (1928). En amerikansk domstol har däremot i stället för »full set» godtagit två originalkonossement plus en bankgaranti rörande eventuella konsekvenser beroende på, att det tredje konossementet inte presenterades, se *Dixon Irmaos & Cia Ltda v the Chase National Bank of City of New York* 144 F 2d 759 (1944). Jfr *Delfs & Grönfors* och ovan s 189 f.

[65] *Ellinger*, Documentary letters of credit s 294 f.

mentgranskningen, och de problem som därav följer om domstolar i olika länder har alltför skiftande attityd till dessa frågor. Om domstolen i korrespondentbankens land anser, att banken har skyldighet att betala, medan domstol i öppningsbankens land har annan uppfattning är korrespondentbankens situation föga avundsvärd. Härav följer också, att en långtgående formalism bör följas för att sådana ojämnheter skall undvikas och för att därigenom i det långa loppet rembursen skall fylla sitt syfte. Det ankommer, som redan tidigare konstaterats, på säljaren/beneficienten att i ett tidigare skede reagera mot rembursens utformning, och det kan vara för sent att göra invändningen vid presentationen av dokumenten. Det kan finnas flera skäl för uppdragsgivaren att begära ett särskilt certifikat av angiven typ, och det är knappast möjligt för banken (domstolen) att avgöra, hur väsentligt dokumentet är för köparen.

En närliggande, tidigare berörd frågeställning har uppkommit då säljaren, vid presentationen av dokument i stället för begärda vikt- och kvalitetscertifikat presenterar *ett* dokument som innehåller båda uppgifterna. Från fransk rättspraxis kan nämnas ett fall, där rembursen föreskrev, att ett »certificat sanitaire» och ett »certificat d'inspection» skulle presenteras, men där endast *ett* dokument företeddes innehållande båda uppgifterna men undertecknat av den angivna utställaren och i sig helt korrekt.[66] Här uttalade domstolen, att det rör sig om en »différence sans importance». Utgången har mött viss kritik.[67]

En liknande frågeställning har också bedömts i *Richard v Royal Bank of Canada.*[68] Här föreskrev rembursen att bl a faktura och viktcertifikat skulle presenteras. I st f ett särskilt viktcertifikat hade vikten av föreskrivna personer angivits på fakturan. Detta godtogs av domstolen, eftersom vikten angivits korrekt i fakturan varför ett särskilt viktcertifikat framstod som onödigt.

I *Netherlands Trading Society v Wayne and Haylitt Co*[69] innehöll rembursen ett krav på att ett viktcertfikat och ett »jute mills certificate» skulle överlämnas. Banken godtog från säljaren dokument som omfattade flera delcertifikat i st f de två angivna certifikaten, och köparen avvisade dokumenten. Domstolen ansåg, att antalet certifikat var betydelselöst, så länge som delcertifikaten tillsammans verifierade rätt kvantitet och ursprung för godset.

I dessa fall torde man befinna sig i närheten för hur långt formalismen skall sträcka sig. Det kan finnas skäl för köparen att begära separata certifikat, och han har kanske inte alls någon lust att använda fakturan – som innehåller uppgifter som han kanske vill hemlighålla för en ny köpare – i detta syfte. Det synes mig däremot lättare att acceptera, att flera delcertifikat tillsammans ger de uppgifter som krävs av det föreskrivna certifikatet.[70]

[66] Rev Générale de droit Comm 1943 s 73. Jfr *Grandmaison* i DMF 1954 s 650.

[67] *Stoufflet,* op cit s 214, som också ställt sig tveksam till tillåtligheten av en sådan kombination.

[68] 23 F 2d 430 (1928).

[69] (1952) 36 H K L R 109.

[70] Så även *Ellinger,* op cit s 295 f. Jfr *Stoufflet,* op cit 214, *G Marais,* Du crédit confirmé en matière documentaire s 29, *Liesecke* i WM 1960 s 213.

8.4.3 Godsbeskrivningen

Den vanligaste tvisteanledningen i remburstransaktioner torde ha samband med beskrivningen av godset.

Den skäliga omsorg som banken skall använda vid granskningen av dokumenten innebär inte, att banken måste företa en noggrann rättslig detaljundersökning och bedömning av dokumenten och dess olika klausuler, exempelvis av konossementets villkor.[71] De ansvarsfriskrivningar som där kan finnas anses inte göra konossementet »orent». Banken behöver bara undersöka tydliga tillägg och särskilt införda uppgifter som kan innehålla konkreta uppgifter om ev brister eller fel i godset eller dess förpackning. Gutteridge och Megrah menar dock att banken har rätt att avvisa ett konossement ifall den upptäcker ovanliga villkor som kan leda till utgifter för köparen.[72] Det kan givetvis vara svårt att avgöra den exakta innebörden av flera olika klausuler, och givetvis kan konossementet vara fullt »korrekt och normalt» även om sådana finstilta klausuler förekommer. Med tanke på svårigheten att bedöma sådana klausuler och följderna av ett oberättigat avvisande torde banken ofta göra klokt i att avhålla sig från en sådan prövning.

Som nämnts är vidare den allmänna uppfattningen, att dokumenten bör innehålla en noggrann beskrivning av godset, och att de inte får vara sinsemellan *motsägelsefulla.*[73] Detta framgår numera av art 7 i UCP. Den av Stoufflet förespråkade principen att varje dokument bör innehålla en noggrann beskrivning av godset i enlighet med rembursen har, som nämnts, dock i allmänhet inte följts i sin mest utpräglade form.

I vissa fall har långtgående krav framställts på strikt uppfyllelse, t o m att varje dokument fullständigt skall motsvara remburskraven. I ett äldre amerikanskt fall, *First National Bank of Lacon v Bensley* uttalades exempelvis:[74]

»It is, I think, enough to say that, to entitle the plaintiff to recover, it must stand upon the letter of the contract which it seeks to enforce, and must therefore show full compliance on its part with the terms of the contract, in order to enforce it against the defendants. It was said upon the argument, that there was a substantial compliance on the part of the bank..... The difficulty, however, is that, as the defendants stated the precise terms upon which they would pay the draft, substantial compliance only results when there has been a literal compliance with such terms.»

En fullt så sträng princip synes man dock knappast genomgående upprätthålla, och art 7 kan i någon mån innebära en inskränkning härvidlag. Ett av de problem som art 7 i UCP 62 gav upphov till var, om banken hade skyldighet att pröva hur beskrivningen i de enskilda dokumenten förhöll sig till helhetskravet, m a o ifall olika beskrivningar i faktura och konossement av samma vara kunde godtas om de individuella beskrivningarna mötte kraven för resp dokument? Svaret på den frågan beror på vilken

[71] Se bl a *Liesecke* i WM 1976 s 258 ff, *Gutteridge & Megrah* s 104 ff. Jfr *British Imex Industries Ltd v Midland Bank Ltd* [1957] 2 Lloyd's Rep 591.

[72] S 106.

[73] *Stoufflet,* op cit s 220 ff.

[74] 2 F 609 på s 614 (1880).

typ av skillnad som är för handen. En god illustration till frågeställningen ges av Honnold[75] som påpekar, att fakturan kan ange »Venus från Milo» medan konossementet beskriver varan som »badly damaged statue». Båda beskrivningarna är korrekta och kan förekomma tillsammans eftersom var och en fyller sitt ändamål. En sådan situation är dock inte helt oproblematisk, i synnerhet med tanke på att om remboursen föreskriver »Venus från Milo» och konossementet »badly damaged statue», så kan det faktiskt röra sig om en förfalskning. Enligt min mening bör man även här som utgångspunkt tillämpa ett formalistiskt betraktelsesätt.

I anglo-amerikansk rätt synes rättspraxis tidigare i högre grad ha byggt på den av Stoufflet framförda uppfattningen och på att dokumenten sinsemellan inte får vara motsägelsefulla. I ett amerikanskt fall, *Bank of Montreal v Recknagel*[76] fastslogs exempelvis, att en fullständig godsbeskrivning i konossementet var väsentlig. Här föreskrev emellertid rembursen, att varje dokument skulle uppfylla remboursvillkoren. Samma uppfattning kom till uttryck i ett engelskt fall, *London & Foreign Trading Corporation v British & North European Bank*[77] där man inte tillät att konossementets godsbeskrivning sammanlästes med fakturans utan godset måste beskrivas fullständigt i konossementet.

Senare har emellertid inställningen mjukats upp. Om dokumenten tillsammans ger en beskrivning av godset som helt motsvarar rembursens föreskrifter synes detta räcka. I *Laudisi v American Exchange National Bank*[78] godtog Court of Appeals i New York, att faktura och konossement sammanlästes för att ge en perfekt godsbeskrivning och motsvarande princip kom också till uttryck i det engelska fallet *Guaranty Trust of New York v Van den Berghs, Ltd.*[79] Även senare engelsk rättspraxis tycks vara beredd att godta denna uppmjukning.[80]

Även i det här sammanhanget gäller det att finna en yttre gräns för principens tillämplighet. Utgångspunkten är naturligtvis, att det som läses samman måste svara mot remboursvillkoren och ge en fullständig beskrivning.[81] Dessutom får bara i rem-

[75] *Honnold* s 507.

[76] 109 N Y 482 (1888). Se också *Lamborn v Lake Shore Banking & Trust Co* 188 N Y S 162 (1921).

[77] (1921) 9 L1 L R 116. Se också *Gutteridge & Megrah* s 86 f och *Davis*, The law relating to commercial letters of credit s 174.

[78] 239 N Y 234 (1924). Se också *Maurice O'Meara Co v National Park Bank of New York* 239 N Y 386 (1925) (här gjordes en åtskillnad i förhållande till *Bank of Montreal v Recknagel* då där rembursen uttryckligen föreskrev att varje dokument skulle uppfylla kraven), *Border National Bank of Eagle Pass, Tex v American National Bank of San Francisco, Cal* 282 F 73 (1922), där rembursen emellertid endast krävde godsbeskrivning i fakturan, och där en felaktig beskrivning i »warehouse receipt» ansågs betydelselös.

[79] (1925) 22 L1 L R 286, 447 på s 454.

[80] Se *Midland Bank, Ltd v Seymour* [1955] 2 Lloyd's Rep 147 på s 152.

[81] Se *Crocker First National Bank of San Francisco v De Sousa* 27 F 2d 462 på s 463 (1928).

bursen angivna dokument sammanläsas. Skulle ett tilläggsdokument presenteras som ger en korrekt beskrivning av godset spelar detta ingen roll ifall rembursen kräver att konossement och faktura skall presenteras.[82] Ett tilläggsdokument med motsägelsefulla uppgifter i förhållande till stipulerade dokument kan utgöra en varningssignal beträffande de övriga dokumentens riktighet.[83]

Denna frågeställning illustreras också i *Bank Melli Iran v Barclays Bank D C O.*[84] Här gällde tvisten tolkningen av rembursens föreskrift »100 new Chevrolet trucks» i förhållande till de något varierande men närliggande beskrivningar som de presenterade dokumenten innehöll. Fakturan löd: »in new condition»; ett certifikat beskrev dem som »100 new, good Chevrolet... trucks», och delivery-ordern som »new good ...» Domstolen ansåg, att beskrivningarna inte motsvarade kravet i rembursen. »In new condition» och »new» ger även enligt min personliga uppfattning uttryck för olika saker, och när dokumenten innehåller sådana varierande beskrivningar framstår de som motsägelsefulla.[85]

En sammanläsning kan vara rimlig eftersom varje dokument omöjligen kan innehålla alla nödvändiga detaljer, vilket också rembursreglernas punkt d i de allmänna bestämmelserna försöker motverka. Det kan vara fråga om en lång eller teknisk godsbeskrivning, vilket inte kan framgå av konossementet. Köparen/uppdragsgivaren har ju dessutom alltid möjlighet att säkra sig genom att föreskriva de ytterligare certifikat, kvalitets-, vikt-, eller andra certifikat, som han anser vara behövliga.

Utgångspunkten är alltså den, att de enskilda dokumenten inte var för sig behöver innehålla samtliga uppgifter.[86]

Som nämnts anger UCP i art 32 c – vilken grundar sig på ett engelskt avgörande – vikten av att varubeteckningen i fakturan helt överensstämmer med rembursen.[87] Fakturan utgör ett huvuddokument i förhållandet säljare-köpare och bör därför tillmätas särskild betydelse. Det kan inte vara någon svårighet för säljaren att se till att godset i fakturan ges en korrekt och uttömmande beskrivning, och i sådant fall torde hans rättigheter under rembursen bevaras oavsett om redare[88] eller försäkringsgivaren i sina resp dokument lämnat en mindre precis – dock ej motsägelsefull – beskrivning

[82] *Banco Nacional Ultramarino v First National Bank of Boston* 289 F 169 på s 175 (1923).

[83] *Soproma S p A v Marine & Animal By-Products Corporation* [1966] 1 Lloyd's Rep 367 på s 398.

[84] [1951] 2 Lloyd's Rep 367 på s 375.

[85] Jfr *Laudisi v American Exchange National Bank* 239 N Y 234 (1924). Se även *Davis*, op cit s 179 ff.

[86] Se exempelvis *Liesecke* i WM 1976 s 258 ff.

[87] Se exempelvis *Zahn* s 110 ff.

[88] Här bör också noteras att transportören normalt i konossement tar in de uppgifter som lämnas av avlastaren och att han givetvis inte kan och normalt inte får göra någon undersökning av det slags gods som faktiskt skeppas.

av godset. I *Soproma S p A v Marine & Animal By-Products Corporation*[89] föreskrev en oåterkallelig remburs betalning mot dokument som angav skeppning av »Chilean Fish Fullmeal». Härvid ansågs en faktura som beskrev godset som »Chilean Fish Full Meal» och konossement som beskrev godset som »Chilean Fishmeal» uppfylla kraven i UCP.

I de övriga dokumenten, exempelvis konossementet, räcker en allmän beskrivning, som emellertid inte får stå i motsättning till den beskrivning som finns i rembursen.

En fråga, som varit uppe till bedömning i bl a norsk rätt gäller frågan ifall rembursvillkoren får suppleras med det bakomliggande avtalet.[90] Här var rembursen betalbar »mot konnossement og assuransepolise» till order köparens speditör i Kristiania. Dokumenten hade emellertid i tillägg en klausul som löd: »i transitt til Rusland» och dessutom medföljde ett följebrev, där säljaren tog det förbehållet, att godset inte fick förfogas över på annat sätt än att det av speditören blev sänt vidare till Haparanda till order AB Transito. Detta var i enlighet med det underliggande avtalet mellan säljaren och köparen. Banken vägrade att honorera dokumenten och fick i underrätten medhåll, medan Høyesterett bl a uttalade:

»Rembourstilsagnet, forsaavidt det ikke refererer betingelserne, maa suppleres med de av kjøper og sælger omforenede vilkaar, saafremt disse ikke er i strid med nogen klausul i rembourstilsagnet; men nogen saadan strid foreligger ikke her. ... Jeg skal ikke uttale mig om, hvorvidt det, som jeg har anført, ogsaa vilde gjælde, hvis kjøpavtalen indeholt usedvanlige eller unormale vilkaar. Dette var her ikke tilfælde. De britiske myndigheter hadde ved at stanse tilførsel av de for hermetikindustrien nødvendige raastoffe i stor utstrækning opnaaet at forhindre frit salg av hermetikvarer, og det var paa her omhandlede tidspunkt en bekjendt sak, at hermetikfabrikanter hadde avskaaret sig adgangen til frit salg og var bundet til salg til de allierte magters lande. Det var saaledes noget, som banken maatte være forberedt paa, at det var truffet en avtale mellem sælger og kjøper saaledes som her skedd.....».

Domen har kritiserats i doktrinen[91], och står i strid med UCP:s nuvarande lydelse.

8.4.4 Rembursen och leveransvillkoren

Utöver vad som i olika sammanhang ovan nämnts om rembursens förhållande till det bakomliggande avtalet vill jag här något mera gå in på några frågor som kan ha stor betydelse i samband med dokumentgranskningen. Det gäller olika frågor som har samband med de villkor som uppställs med avseende på leveransen. Vilken prövning

[89] [1966] 1 Lloyd's Rep 367.

[90] Rt 1921 s 337, diskuterat hos *Smith*, Notater s 75 och *Arntzen* s 556.

[91] *Arntzen* s 556.

behöver banken göra av dokumenten i förhållande till övergripande leveransklausuler resp speciella villkor?[92]

En sådan fråga kan uppkomma när det gäller fraktbetalning och illustreras i *Dixon, Irmaos & Cia, Ltda v Chase National Bank of City of New York.*[93] Här ansåg domstolen, att ett konossement som påstämplats klausulen »freight collect» var godtagbart under en remburs, även om köpavtalet skett på cif-villkor. I fallet drog dock köparen frakten från fakturapriset, vilket naturligtivs kan vara en praktisk utväg, men den bank som företagit utbetalningen kan knappast alltid påräkna att bli gottgjord av säljaren/säljarens bank och gör därför klokast i att göra betalningen under reservation. Enligt min bedömning bör banken vara försiktig med att godta ett konossement som är försett med klausulen »freight collect» om rembursen anger att det är fråga om ett cif-köp. Enligt Gutteridge och Megrah skulle en engelsk bank också med sannolikhet ha avvisat ett sådant konossement under en remburs i samband med ett cifköp.[94] Det är givet, att om rembursen inte innehåller någon information om att det rör sig om ett cif-köp, banken inte har någon anledning begrunda denna fråga med mindre särskilt krav på ett »freight prepaid»-konossement framställts. Fraktklausulen är ju helt beroende av relationen mellan transportör, transportkund och konossementsinnehavare, där givetvis också köpavtalet i grunden styr fraktbetalningsbestämmelsen. Att konossementet innehåller en klausul av typ »freight to be paid 3 days after signing bills of lading» eller »freight collect» hör till vanligheterna och är inte i sig något hinder för att ett sådant konossement godtas med mindre köpavtalet särskilt fogats till rembursen, och den anger att det är fråga om ett cif-köp eller att fraktförskottskonossement särskilt begärts.[95] Hithörande frågor har reglerats i UCP art 16:

»a. Om ord, som tydligt anger att betalning eller förutbetalning av frakt skett – oavsett hur detta uttryckts – finns anbragta med stämpel eller på annat sätt på dokument utvisande skeppning, avsändning eller omhändertagande, kommer detta att godtas som bevis på att frakten betalts.

b. Om orden »frakt betalbar i förskott», eller »frakt att betalas i förskott» eller ord av liknande innebörd finns anbragta med stämpel eller på annat sätt på sådant dokument, kommer detta däremot inte att godtas som bevis på verkställd fraktbetalning.

c. Om inte annat anges i rembursen eller det är oförenligt med något av de dokument, som presenteras under rembursen, kommer bankerna att godta dokument som anger att frakt eller transportkostnader skall betalas vid varans utlämnande.

[92] I *Ets Soules & Cie v International Trade Development Co Ltd* [1979] 2 Lloyd's Rep 122 illustreras förhållandet mellan rembursen och det underliggande köpavtalet, på så sätt att bl a frågan restes i vad mån utformningen av de slutliga rembursvillkoren kunde anses som ett tillägg till basavtalet.

[93] 144 F 2d 759 (1944) på s 763.

[94] *Gutteridge & Megrah* s 114 ff.

[95] Jfr *Stoufflet*, op cit s 252 f resp *Zahn* s 132 f.

d. Bankerna kommer att godta avsändningskdokument som genom påstämpling eller på annat sätt hänvisar till kostnader utöver fraktkostnaderna såsom kostnader för eller utlägg i samband med lastning, lossning eller liknande åtgärder, om inte remboursvillkoren uttryckligen förbjuder sådan hänvisning».

Ett annat men i sammanhanget aktuellt problem med avseende på konossementet diskuterades av US Supreme Court i *Lamborn v National Bank of Commerce Norfolk, Va.*[96]

Här såldes en sockerlast på fob-villkor. På begäran öppnade svaranden oåterkallelig remburs till förmån för käranden. Rembursen föreskrev betalning i New York City mot »sight draft» och vissa dokument bl a konossement. Skeppningen skulle ske under Augusti/September 1920 »at option of the sellers from Java by Steamer or Steamers to Philadelphia». Sockret skeppades på ett fartyg destinerat från Java »to Port Said option New York». Under resan omdirigerade emellertid befraktaren fartyget till Philadelphia. Svaranden avvisade konossement som utvisade fartygets ursprungsdestination. Supreme Court ansåg att strikt uppfyllelse i och för sig krävdes av käranden, men att kärandens dokument svarade mot rembursvillkoren. Domstolen förklarade, att vid fob-kontrakt det inte fanns något krav på att den slutliga routen från början skulle ha varit bestämd.

Här ställs man återigen inför problemet att försöka avgöra vad som kan och bör begäras av banken. Det finns en transporträttslig och en värdepappersrättslig reglering av konossementets legitimationsverkan, som gör att transportören kan hamna i en besvärlig situation, när han – vilket förekommer – i certepartiet lovar befraktaren att denne skall ha rätt att efter eget gottfinnande dirigera och omdirigera fartyget under transporten, utan att förbehåll gjorts om att i så fall utfärdade konossement skall återställas för utbyte. Ur köprättslig synvinkel innebär i och för sig fob-klausulen att faran för godset övergår då det »passerar fartygets reling». Avlastaren är den som kan kräva att få konossementet även om befraktaren nominerat tonnaget, och en av de uppgifter som konossementet skall innehålla är destinationsorten. Om skeppningen avser en viss transport kan utgångspunkten knappast vara någon annan än att avsedd route skall framgår av dokumenten.[97]

Det är givet att banken inte kan godta krav på att högre belopp skall betalas än som framgår av rembursen. I så fall bör dokumenten avvisas. Detta framgår direkt eller indirekt hos flera författare.[98] Spörsmålet illustreras i *Lamborn v Lake Shore Banking & Trust Co.*[99] Säljaren hade dragit en tratta på hela rembursbeloppet »with exchange». Trattan kom därigenom att endast obetydligt överskrida rembursbeloppet, men banken ansågs berättigad att vägra att honorera den. Problemet skulle kunna utvidgas till att avse även huruvida det belopp skall utbetalas som rembursen före-

[96] 276 U S 469 (1928).

[97] Jfr *Ellinger*, op cit s 322 och *Stoufflet*, op cit s 251.

[98] *Stoufflet*, op cit s 223 f. Se också *Zahn* s 103 ff, *Davis*, op cit s 86. Jfr vidare *Gutteridge & Megrah* s 84 f.

[99] 188 N Y S 162 (1921), fastställt 231 N Y 616 (1921). Däremot *Muentzer v Los Angeles Trust & Savings Bank* 3 F 2d 222 på s 225 (1924).

skriver eller om dokumenten skall avvisas blankt. På motsvarande sätt kan frågan ställas, om dokumenten skall avvisas bara när dokumenten utvisar högre belopp än rembursen.

Om rembursen är delbar och de olika delarna tillsammans anger rätt belopp bör dokumenten kunna godtas tillsammans. När dokument presenteras avseende en del och därvid ger felaktigt belopp i förhållande till denna del bör banken iaktta försiktighet. Det är ju då fråga om en avvikelse varvid dokumenten inte bör honoreras. Om den andra delen därvid leder till en total balans, kan detta medföra att det hela kan godtas – förutsatt givetvis att andra förutsättningar, exempelvis tidsmässiga, är uppfyllda.

Ifall dokument skulle utvisa ett lägre belopp än rembursen, synes utgångspunkten ändå böra vara, att sådana dokument skall avvisas, eftersom detta kan vara en indikation på att godsets kvantitet eller kvalitet avviker från vad som avtalats. Beträffande beloppet bör man också uppmärksamma art 28 a i UCP, som föreskriver, att försäkringshandlingen skall vara utställd i samma myntslag som rembursen.

I sammanhanget kan också erinras om det ovan s 254 berörda *Statni Banka-fallet*, där en fråga, som inte kom att få central betydelse i fallet bl a diskuterades av en av de sakkunniga. Denna fråga gällde kravet på att konossementet skulle innehålla klausulen »transhipment not allowed». Härvid uttalades, att det knappast är möjligt för rederiet att låta intaga en »transhipment not allowed»-klausul i konossementet, eftersom konossementsformulären normalt brukar innehålla en särskild »scope-of-voyage»-klausul.[100]

Denna fråga var inte uppe till bedömning av domstolarna, men den sakkunniges summariska uttalande kan enligt min mening diskuteras. Den omständigheten, att konossementsformulär brukar innehålla en »scope of voyage»-klausul betar inte uppdragsgivaren i en remburstransaktion möjligheten att kräva, att texten »transshipment not allowed» framgår av dokumenten.

Det finns knappast i och för sig någon anledning till att just denna klausul skulle vara omöjlig att införa i ett konossement.[101] Utgångspunkten är att inom lagliga ramar dokumentet kan utformas i enlighet med kravet. Ifall transportören vägrar inta en klausul av denna typ uppstår en konflikt mellan avlastaren och transportören som måste lösas mellan dem, men ifall rembursen föreskriver »transhipment not allowed» är det beneficientens skyldighet att se till att villkoret uppfylls.

[100] En scope of voyage-klausul kan vara utformad på olika sätt men syftar allmänt till att ge transportören en valfrihet beträffande uppläggningen av resrutten, se *Grönfors*, Successiva transporter s 191 ff.

Beträffande hithörande frågor se *Gutteridge & Megrah* s 96 ff, 106 f.

[101] Jfr det franska fallet DMF 1976 s 558, där det bl a gjordes gällande att banken godtog konossement med tryckt »scope of voyage»-klausul, trots att rembursen förbjöd detta. Banken hänvisade till art 19 i UCP 74, men häremot anfördes bl a, att UCP endast utgjorde »recommendations, qui ne seraient d'ailleurs normalement pas applicable dans les rapports des banques et de leurs clients.» Jfr DMF 1971 s 418 och DMF 1975 s 676.

Å andra sidan är naturligtvis den sakkunniges argument tilltalande ur praktisk synvinkel eftersom det är en fördel om remburstransaktionen inte föranleder transporträttsliga problem. Det är dock i och för sig knappast ett oöverstigligt hinder att påstämpla konossementet »transhipment not allowed», även om en sådan skrivning i många fall skulle komma att stå i strid med en tryckt »scope of voyage»-klausul. Ev skulle man kunna tänka sig att öppningsbanken gör en erinran beträffande klausulens rimlighet när instruktionerna lämnas. Detta är också en uppfattning som bankerna normalt brukar dela, såvitt gäller den formella granskningen av dokument.

Art 21 i UCP ger heller knappast något utrymme för missförstånd på denna punkt:

»a. Om inte omlastning förbjudits i remboursvillkoren, kommer konossement, som utvisar att varan skall omlastas under vägen, att godtas under förutsättning att hela transporten täcks av samma konossement.

b. Konossement, som innehåller tryckta klausuler som anger att fraktföraren har rätt till omlastning, kommer att godtas, även om rembursen förbjuder omlastning.»

En annan och central fråga gäller kravet på rena dokument. Som nämnts kräver rembursreglerna i art 18 att konossementet skall vara rent:

»a. Ett rent avsändningsdokument är ett dokument, som inte är försett med någon tillagd klausul eller notering, vilken uttryckligen anger att varan och/eller emballaget är i bristfälligt skick.

b. Bankerna kommer att avvisa avsändningsdokument med dylika klausuler eller noteringar, om inte rembursen uttryckligen anger de klausuler eller noteringar som kan godtas.»

Vad detta konkret innebär i det enskilda fallet går inte att formulera i en generell regel. Problemet spänner över klausuler av skiftande slag,[102] alltifrån klausuler av typ »rostskador», »delar av godset företer våtskador», »bräckligt emballage», »wet bags», »second hand drums» till olika friskrivningsklausuler, där transportören förklarar, att han inte ansvarar för en viss typ av skada, att han inte haft tillfälle undersöka godset, »in apparent good order and condition» m m. En åtskillnad måste också göras mellan klausuler som är tryckta i konossementsformuläret och klausuler som blivit särskilt tillskrivna i dokumentet. Härvid gäller, som nämnts, som huvudregel, att banken inte är skyldig att läsa genom den tryckta texten på exempelvis konossementen, men en fråga kan uppkomma, huruvida banken har rätt att avvisa ett konossement som innehåller en klausul som inskränker någon fundamental egenskap hos konossementet. I Caspianafallet[103] ansågs en klausul av innebörden, att transportörens ansvar skulle

[102] Beträffande detta problem se bl a *Selvig*, Fra kjøpsrettens og transportrettens grenseland s 113 ff, *Wilkens* s 189 ff, *Zahn* s 127 ff. I »The problem of clean bills of lading» återfinns en lång rad 'superimposed clauses' som syftar till att modifiera transportörens uppgift att det skeppade godset är 'in apparent good order and condition'.

[103] *Renton v Palmyra Trading Corporation of Panama* [1956] 2 Lloyd's Rep 379. Jfr *Gutteridge & Megrah* s 146 och *Zahn* s 128 f.

»cease absolutely after they [the goods] are discharged therefrom» vara en sådan typ av klausul.

Principen är i och för sig helt klar, så långt att banken inte får godta konossement, som innehåller påteckningar av innebörd, att det är något fel på godset. Innehåller konossementet en klausul av typ »delar av godset företer våtskador» får banken inte godta konossementet. Ordet »rusty»[104] i samband med stållaster är däremot i vissa fall mindre klar.

[104] Som illustration till de problem som kan uppkomma i det sammanhanget vill jag gärna citera från skriften »Carefully to carry» s 19 f.

»**Clausing Bills of Lading against Pre-shipment Damage**

Skilled and conscientious surveyor

From all that we have said it must be obvious that before steel cargoes are loaded into the ship, they have already been subject to considerable risk of damage both by exposure to the elements, and by reason of the number of times they have been handled. It is extremely important that any pre-shipment damage be noted on the bills of lading and to this end, it has been found by experience that the services of a skilled and conscientious surveyor are usually necessary. Masters and agents to ships stemmed to load steel cargoes should contact the local correspondents of their P & I. Club who can normally arrange for a surveyor to be instructed to attend the loading of cargo.

Describe condition as Master sees it

Nowhere is the need to clause bills of lading greater than in the case of rust. *Without exception, whenever a consignment is rusty this should be stated in the bills of lading.* Cargo interests may well insist that the rust to be seen is »normal» or »customary» or »will not affect the value of the cargo» or will be removed in any event by further processing» and therefore that the bill of lading can be issued clean without any danger of prejudicing the interests of the carrier. Representations of this type are to be ignored. The best way of protecting the carrier's interests is to clause the bill of lading. If the rust is indeed »normal» or »customary» there should be no difficulty in the bills of lading being negotiated through the banks. The Master's job is not to concern himself with the marketability of the cargo that he carries; he is simply to describe its conditions as he sees it.

No qualification

Further, when clausing bills of lading against rust, it is essential not to qualify the world »rusty» in any way by using words such as »atmospherically» or »superficially» or »slightly». The reason for this is simply that rust, which may appear on loading to be only slight, may have worsened progressively during the voyage (without there being any fault on the part of the carrier in the care of the cargo) to such an extent that the cargo is pitted or otherwise seriously affected on discharge. Commonsense would tell us the damage seen on outturn in this type of case is directly consequent on the damage noted on loading, but it is not always so easy to persuade a court to see things in this way. If the damage on outturn is more severe than the damage noted on loading, a court may be tempted to attribute the deterioration in the condition of the cargo, not to the natural development of the rusting process but to some alleged fault of the carrier in the care of the cargo. One of the best ways therefore of minimising this danger is simply to describe rusty cargo as »rusty».

Club circulars

In 1963 and 1964 the London Group of P & I. Clubs issued circulars setting out certain clauses that were suitable to describe preshipment rust damage to steel. Probably the most effective of these have been found to be the following (to be used where appropriate): –

I engelsk rätt illustreras frågeställningen bl a i *British Imex Industries, Ltd v Midland Bank Ltd.*[105]

Svarandebanken bekräftade här en remburs som öppnats av en utländsk bank till förmån för käranden. Rembursen föreskrev bl a »shipped bills of lading» rörande ett parti järntackor. Konossementet innehöll en klausul (tilläggsklausul B) med innebörden att vid transport av järn och stål transportören inte skulle vara ansvarig för godsets riktiga utlämnande eller för utgifter som uppstod i lossningshamnen.[106]

».... consequent upon insufficient securing or marking.... unless (a) every piece is distinctly and permanently marked with oil paint; (b) every bundle is secured fastened, distinctly and permanently marked with oil paint and metal tagged, so that each piece or bundle can be distinguished at port of discharge».

Midland Bank ansåg att konossementet var orent eftersom ett tydligt erkännande saknades om att villkoren i tilläggsklausulen B hade blivit uppfyllda. Käranden å sin sida menade, att något sådant ej behövdes eftersom rembursen inte föreskrev rent konossement. Detta argument godtogs ej av domstolen:

»The letter of credit stipulated that payment would be made against bill of lading without qualification. The plaintiffs suggest that this does not necessarily mean clean bills of lading. In my judgment, when a credit calls for bills of lading, in normal circumstances it means clean bills of lading. I think that in normal circumstances the ordinary business man who undertakes to pay against the presentation of bills of lading means clean bills of lading; and he would probably consider that that was so obvious to any other business man that it was hardly necessary to state it.»[107]

[104] ff
»Rusty»
»Rusty edges»
»Rusty ends»
»Top sheets rusty»
»Rust on metal envelopes»
»Goods in rusty condition»
»Wet before shipment»
»Covered with snow».

Where goods are shipped packed the following clauses may be used where appropriate: –
»Covers wet»
»Covers rusty»
»Packing wet»
»Packing rusty»

Physical damage

Any physical damage, such as denting or bending, should also be entered on the bill of lading. Where the packing is damaged this should be noted too, together with any obvious damage to the contents.

Describe accurately

It must be emphasised that the clauses used must accurately describe the apparent condition of the steel shipment.»

[105] [1958] 1 Q B 542.

[106] Här måste uppmärksammas relationen köpare-säljare i förhållande till relationen redare-befraktare.

[107] Ibid s 551. Däremot ansåg domstolen att konossementet var rent.

I detta fall utvecklades också vissa synpunkter på vad som skall förstås med uttrycket »rent konossement»:

»A 'clean bill of lading' has never been exhaustively defined, and I certainly do not propose to attempt that task now. I incline to the view, however, that a clean bill of lading is one that does not contain any reservation as to the apparent good order or condition of the goods or the packing. In my judgement, the bills of lading in this case are plainly clean bills of lading. They contain no reservation by way of endorsement, clausing or otherwise, to suggest that the goods or the packing are or may be defective in any respect.»[108]

Reservationer beträffande godsets märkning ansågs därför ej göra konossementet orent. Man torde kunna utgå från att anmärkningar rörande godsets kvalitet innebär att konossementet är orent.[109] I ett amerikanskt fall[110] ströks de tryckta orden »re-

[108] Ibid. Jfr »The problem of clean bills of lading», doc nr 223 jfr nr 283. Frågan om »clean bill of lading» illustreras även i *Golodetz & Co Inc v Czarnikow–Rionda Co Inc (The Galatia)* [1979] 2 Lloyd's Rep 450. Här hade socker sålts från Indien cif free out Bandar Shahpour, Iran. Vid lastningen hade brand utbrutit och 200 ton (av 12 000/13 200) förstördes av elden eller av vatten. Detta socker lossades i lastningshamnen och kondemnerades. I övrigt lastades fartyget och transporterade godset till destinationsorten. Konossementet uttalade att godset skeppats »in apparent good order and condition .... weight, measure, quantity, condition, contents and value unknown....» Vidare innehöll det en maskinskriven notering: »Cargo covered by this Bill of Lading had been discharged Kandla view damaged by fire and/or water used to extinguish fire for which general average declared.» Köparen och köparens bank m fl avvisade detta konossement och tvisten hänsköts till skiljedom, varvid några rättsfrågor skulle bedömas av allmän domstol i ett »special case». Därvid måste domstolen bl a ta ställning till om det rörde sig om ett rent konossement.

Köparen hade bl a gjort gällande, att den tillskrivna klausulen »prejudiced their ability to negotiate the documents with their buyers....» Denne senare köpares bankförbindelse ville bara godta konossement, som inte innehåll några tillskrivna klausuler.

Domstolen fann bl a: »The bill of lading with which I am concerned casts no doubt whatsoever on the condition of the goods at that time [the time of shipment]... It follows that in my judgment this bill of lading unusual though it is, passes the legal test of cleanliness.....

I fully accept that the clause on this bill of lading makes it unusual, but properly read and understood it calls for no inquiry and it casts no doubt at all upon the fact that the goods were shipped in apparent good order and condition..... If the buyers wanted bills of lading which were not only »clean» but also »in usual form», they should have contracted accordingly. They did not do so and I am not prepared to hold that the bill was unmerchantable.»

[109] Jfr *Gutteridge & Megrah* s 98 ff, *Davis,* op cit s 164 ff. Av 28 Rev trim dr com 574 (1975) framgår att det räcker att konossementet är rent. Något positivt uttalande rörande godset behövs inte. I RBGHZ 1969 nr 345 godtogs ett speditördokument som uttalade: »particulars as furnished by the shippers.» Rec Dalloz 1975 s 57 visar att transportören endast behöver göra en okulärbesiktning och att dokument som förefaller vara i ordning också normalt skall anses vara det.

[110] *Liberty National Bank & Trust Co of Oklahoma v Bank of America National Trust & Saving Association* 116 F Supp 233 på s 238 (1953) fastställt 218 F 2d 831 på s 838 (1955). Jfr också *Westminster Bank v Banca Nazionale Di Credito* (1928) 31 L1 L R 306 på s 311.

ceived in apparent good order and condition» i konossementet och i stället insattes i marginalen orden »ship not responsible for kind and condition of merchandise». Detta konossement ansågs orent.

I amerikansk rätt belyses frågan i ett inte särskilt tungt vägande men dock illustrativt rättsfall, *Camp v Corn Exchange National Bank.*[111]

Det aktuella konossementet innehöll här en anmärkning som befriade från ansvar för emballaget. Domstolen kom därför fram till, att konossementet inte var rent, men eftersom rembursen inte innehöll något särskilt krav på att konossementet som presenterades skulle vara rent var detta nödvändigt bara om det vore »customary» i en viss trade.

Även i fransk och tysk rätt förhärskar en uppfattning i denna fråga, som i huvuddrag torde motsvara den engelska[112]

Att konossementet är att anse som orent så snart det innehåller uttryckliga reservationer om godsets eller emballagets dåliga tillstånd innebär dock inte att konossementet omedelbart är att anse som orent bara för att det innehåller en klausul av typ »quality, weight and condition unknown» eller liknande. Jag har inte kunnat finna någon klar rättspraxis på denna punkt, men åtminstone engelska och skandinaviska banker synes betrakta sådana konossement som rena och godtagbara, med mindre motsatt krav uppställts.[113]

I *Bailey v United Chinese Bank, Ltd*[114] kan ett visst stöd hämtas för en sådan uppfattning. Här godtog svaranden ett konossement som förutom orden »goods shipped in apparent good order and condition» innehöll klausulen »weight .... value unknown». Domstolen kom fram till att innebörden i termen »oren» var osäker men ansåg att detta konossement ej var orent.[115]

Fransk och tysk doktrin ger också visst stöd för en sådan uppfattning. Utgångspunkten synes vara att konossementet betraktas som rent med mindre det har speciella kvalifikationer i marginalen, varvid dock hänsyn också kan tas till klausuler av typ den ovan s 268 nämnda Caspiana-klausulen.[116] I WM 1978 s 886 gällde frågan om

[111] 285 Pa 337 (1926).

[112] *Stoufflet*, Le crédit documentaire s 253 ff, *Zahn* s 127 ff.

[113] *Minett* s 115 har ur engelsk bankpraxis sammanställt, vilka klausuler som enligt engelskt bruk anses göra dokumenten orena och vilka som inte medför denna konsekvens:

»a) Clauses defining defects or specifically stigmatising the goods and/or their packing, i e, clauses particularising *facts* observed on shipment – Unclean;

b) Informative clauses – Clean;

c) Clauses expressing doubt about the apparent good order of the goods and/or their packing, i e *opinions* formed by the carrier's staff by the time of shipment – Clean;

d) Clauses adding to or elaborating the printed terms and conditions in the bill of lading – Clean.

e) Mixed Clauses of a) plus d) or c) – Unclean.»

[114] (1953) 37 H K L R 102.

[115] S 107 f.

[116] *Stoufflet*, op cit s 253 ff och *Zahn* s 127 f fr a s 129.

LINER BILL OF LADING

B/L No.

Shipper

PESCANOVA, S.A.- BY ACC.-
"TOULA"

Reference No.

Consignee

ORDER.-

Notify address

SURUKASI CORPORATION.-

Pre-carriage by*	Place of receipt by pre-carrier*
Vessel ICELAND	Port of loading LAS PALMAS
Port of discharge YOKOHAMA	Place of delivery by on-carrier*

Marks and Nos.	Number and kind of packages; description of goods	Gross weight	Measurement
2.701	CASES FROSEN OCTOPUS ..... 24/25.....	64.824/67.525	

"ALL TERMS, EXEMPTIONS AND CONDITIONS INCLUDING ARBITRATION CLAUSE AS PER AGREEMENT AND/OR GENCON C/P. DATED ON OCTOBER THE 16TH, 1974. TOGETHER WITH ALL ADDENDA, WHICH AMONG OTHERS INCLUDE LAYTIME CLAUSE, STEVEDORE CLAUSE AND BUNKER CLAUSES"

"CLEAN ON BOARD"

"STOWED UNDER REFRIGERATED CHAMBER"

"LOADED AT QUAY"

"SHIP NOT RESPONSIBLE FOR ANY BROKEN WET, DIRTY AND TORN CARTONS AND CONTENT"

Particulars furnished by the Merchant

Freight details, charges etc.

FREIGHT COLLECT

Daily demurrage rate (additional Clause A)

SHIPPED on board in apparent good order and condition, weight, measure, marks, numbers, quality, contents and value unknown, for carriage to the Port of Discharge or so near thereunto as the Vessel may safely get and lie always afloat, to be delivered in the like good order and condition at the aforesaid Port unto Consignees or their Assigns, they paying freight as indicated to the left plus other charges incurred in accordance with the provisions contained in this Bill of Lading.
In accepting this Bill of Lading the Merchant expressly accepts and agrees to all its stipulations on both pages, whether written, printed, stamped or otherwise incorporated, as fully as if they were all signed by the Merchant.
One original Bill of Lading must be surrendered duly endorsed in exchange for the goods or delivery order.
IN WITNESS whereof the Master of the said Vessel has signed the number of original Bills of Lading stated below, all of this tenor and date, one of which being accomplished, the others to stand void.

* Applicable only when document used as a Through Bill of Lading

Freight payable at	Place and date of issue
YOKOHAMA	LAS PALMAS May 5, 1976
Number of original Bs/L	Signature
THREE	FRUTTA DI MARE CORP AS AGENT ONLY

inted and sold
Fr. G. Knudtzon, Ltd., 55, Toldbodgade, Copenhagen,
authority of The Baltic and International Maritime Conference,
IMCO), Copenhagen.

LINER BILL OF LADING

(Liner terms approved by The Baltic and International Maritime Conference)
Code Name: "CONLINEBILL"

Amended January 1st, 1950, August 1st, 1952, January 1st, 1973, July 1st, 1974, August 1st, 1976.

1. Definition.
Wherever the term "Merchant" is used in this Bill of Lading, it shall be deemed to include the Shipper, the Receiver, the Consignee, the Holder of the Bill of Lading and the Owner of the cargo.

2. Paramount Clause.
The Hague Rules contained in the International *Convention for the Unification of certain rules relating* to Bills of Lading, dated Brussels the 25th August 1924 as enacted in the country of shipment shall apply to this contract. When no such enactment is in force in the country of shipment, the corresponding legislation of the country of destination shall apply, but in respect of shipments to which no such enactments are compulsorily applicable, the terms of the said Convention shall apply.

3. Jurisdiction.
Any dispute arising under this Bill of Lading shall be decided in the country where the carrier has his principal place of business, and the law of such country shall apply except as provided elsewhere herein.

4. Period of Responsibility.
The Carrier or his Agent shall not be liable for loss of or damage to the goods during the period before loading and after discharge from the vessel, howsoever such loss or damage arises.

5. The Scope of Voyage.
As the vessel is engaged in liner service the intended voyage shall not be limited to the direct route but shall be deemed to include any proceeding or returning to or stopping or slowing down at or off any ports or places for any reasonable purpose connected with the service including maintenance of vessel and crew.

6. Substitution of Vessel, Transhipment and Forwarding.
Whether expressly arranged beforehand or otherwise, the Carrier shall be at liberty to carry the goods to their port of destination by the said or other vessels or vessels either belonging to the Carrier or others, or by other means of transport, proceeding either directly or indirectly to such port and to carry the goods or part of them beyond their *port of destination, and to tranship, land and store* the goods either on shore or afloat and reship and forward the same at Carrier's expense but at Merchant's risk. When the ultimate destination at which the Carrier may have engaged to deliver the goods is other than the vessel's port of discharge, the Carrier acts as Forwarding Agent only.
The responsibility of the Carrier shall be limited to the part of the transport performed by him on vessels under his management and no claim will be acknowledged by the Carrier for damage or loss arising during any other part of the transport even though the freight for the whole transport has been collected by him.

7. Lighterage.
Any lightering in or off ports of loading or ports of discharge to be for the account of the Merchant.

8. Loading, Discharging and Delivery
of the cargo shall be arranged by the Carrier's Agent unless otherwise agreed.
Landing, storing and delivery shall be for the Merchant's account.
Loading and discharging may commence without previous notice.
The Merchant or his Assign shall tender the goods when the vessel is ready to load and as fast as the vessel can receive and – but only if required by the Carrier – also outside ordinary working hours notwithstanding *any custom of the port. Otherwise the* Carrier shall be relieved of any obligation to load such cargo and the vessel may leave the port without further notice and deadfreight is to be paid.
The Merchant or his Assign shall take delivery of the goods and continue to receive the goods as fast as the vessel can deliver and – but only if required by the Carrier – also outside ordinary working hours notwithstanding any custom of the port. Otherwise the Carrier shall be at liberty to discharge the goods and any discharge to be deemed a true fulfilment of the contract, or alternatively to act under Clause 16.
The Merchant shall bear all overtime charges in connection with tendering and taking delivery of the goods as above.
If the goods are not applied for within a reasonable time, the Carrier may sell the same privately or by auction.
The Merchant shall accept his reasonable proportion of unidentified loose cargo.

9. Live Animals and Deck Cargo
shall be carried subject to the Hague Rules as referred to in Clause 2 hereof with the exception that notwithstanding anything contained in Clause 19 the Carrier shall not be liable for any loss or damage resulting from any act, neglect or default of his servants in the management of such animals and deck cargo.

10. Options.
The port of discharge for optional cargo must be declared to the vessel's Agents at the first of the optional ports not later than 48 hours before the vessel's arrival there. In the absence of such declaration the Carrier may elect to discharge at the first or any other optional port and the contract of carriage shall then be considered as having been fulfilled. Any option can be exercised for the total quantity under this Bill of Lading only.

11. Freight and Charges.
(a) Prepayable freight, whether actually paid or not, shall be considered as fully earned upon loading and non-returnable in any event. The Carrier's claim for any charges under this contract shall be considered definitely payable in like manner as soon as the charges have been incurred.
Interest at 5 per cent. shall run from the date when freight and charges are due.
(b) The Merchant shall be liable for expenses of fumigation and of gathering and sorting loose cargo and of weighing onboard and expenses incurred in repairing damage to and replacing of packing due to excepted causes and for all expenses caused by extra handling of the cargo for any of the aforementioned reasons.
(c) Any dues, duties, taxes and charges which under any denomination may be levied on any basis such as amount of freight, weight of cargo or tonnage of the vessel shall be paid by the Merchant.
(d) The Merchant shall be liable for all fines and or losses which the Carrier, vessel or cargo may incur through non-observance of Custom House and or import or export regulations.
(e) The Carrier is entitled in case of incorrect declaration of contents, weights, measurements or value of the goods to claim double the amount of freight which would have been due if such declaration had been correctly given. For the purpose of ascertaining the actual facts, the Carrier reserves the right to obtain from the Merchant the original *invoice and to have the contents inspected and the* weight, measurement or value verified.

12. Lien.
The Carrier shall have a lien for any amount due under this contract and costs of recovering same and shall be entitled to sell the goods privately or by auction to cover any claims.

13. Delay.
The Carrier shall not be responsible for any loss *sustained by the Merchant through delay of the* goods unless caused by the Carrier's personal gross negligence.

14. General Average and Salvage.
General Average to be adjusted at any port or place at Carrier's option, and to be settled according to the York-Antwerp Rules 1974. In the event of accident, danger, damage or disaster before or after commencement of the voyage resulting from any cause whatsoever, whether due to negligence or not, for which or for the consequence of which the Carrier is not responsible by statute, contract or otherwise, the Merchant shall contribute with the Carrier in General Average to the payment of any sacrifices, losses or expenses of a General Average nature that may be made or incurred, and shall pay salvage and special charges incurred in respect of the goods. If a salving vessel is owned or operated by the Carrier, salvage shall be paid for as fully as if the salving vessel or vessels belonged to strangers.

15. Both-to-Blame Collision Clause. (This clause to remain in effect even if unenforcible in the Courts of the United States of America).
If the vessel comes into collision with another vessel as a result of the negligence of the other vessel and any act, negligence or default of the Master, Mariner, Pilot or the servants of the Carrier in the navigation or in the management of the vessel, the Merchant will indemnify the Carrier against all loss or liability to the other or non-carrying vessel or her Owner in so far as such loss or liability represents loss of or damage to or any claim whatsoever of the owner of the said goods paid or payable by the other or non-carrying vessel or her Owner to the owner of said cargo and set-off, or recouped or recovered by the other or non-carrying vessel or *her Owner as part of his claim against the carrying* vessel or Carrier. The foregoing provisions shall also apply where the Owner, operator or those in charge of any vessel or vessels or objects other than, or in addition to, the colliding vessels or objects are at fault in respect of a collision or contact.

16. Government directions, War, Epidemics, Ice, Strikes, etc.
(a) The Master and the Carrier shall have liberty to comply with any order or directions or recommendations in connection with the transport under this contract given by any Government or Authority, or anybody acting or purporting to act on behalf of such Government or Authority, or having under the terms of the insurance on the vessel the right to give such orders or directions or recommendations.
(b) Should it appear that the performance of the transport would expose the vessel or any goods onboard to risk of seizure or damage or delay, resulting from war, warlike operations, blockade, riots, civil commotions or piracy, or any person onboard to the risk of loss of life or freedom, or that any such risk has increased, the Master may discharge the cargo at port of loading or any other safe and convenient port.
(c) Should it appear that epidemics, quarantine, ice – labour troubles, labour obstructions, strikes, lockouts, any of which onboard or on shore – difficulties in loading or discharging would prevent the vessel from leaving the port of loading or reaching or entering the port of discharge or there discharging in the usual manner and leaving again, all of which safely and without delay, the Master may discharge the cargo at port of loading or any other safe and convenient port.
(d) The discharge under the provisions of this clause of any cargo for which a Bill of Lading has been issued shall be deemed due fulfilment of the contract. If in connection with the exercise of any liberty under this clause any extra expenses are incurred, they shall be paid by the Merchant in addition to the freight, together with return freight if any and a reasonable compensation for any extra services rendered to the goods.
(e) If any situation referred to in this clause may be anticipated, or if for any such reason the vessel cannot safely and without delay reach or enter the loading port or must undergo repairs, the Carrier may cancel the contract before the Bill of Lading is issued.
(f) The Merchant shall be informed if possible.

17. Identity of Carrier.
The Contract evidenced by this Bill of Lading is between the Merchant and the Owner of the vessel named herein (or substitute) and it is therefore agreed that said Shipowner only shall be liable for any damage or loss due to any breach or non-performance of any obligation arising out of the contract of carriage, whether or not relating to the vessel's seaworthiness. If, despite the foregoing, it is adjudged that any other is the Carrier and/or bailee of the goods shipped hereunder, all limitations of, and exonerations from, liability provided for by law or by this Bill of Lading shall be available to such other.
It is further understood and agreed that as the Line Company or Agents who has executed this Bill of Lading for and on behalf of the Master is not a principal in the transaction, said Line, Company or Agents shall not be under any liability arising out *of the contract of carriage, nor as Carrier nor bailee* of the goods.

18. Exemptions and Immunities of all servants and agents of the Carrier.
It is hereby expressly agreed that no servant or agent of the Carrier (including every independent contractor from time to time employed by the Carrier) shall in any circumstances whatsoever be under any liability whatsoever to the Merchant for any loss damage or delay arising or resulting directly or indirectly from any act, neglect or default on his part while acting in the course of or in connection with his employment and, but without prejudice to the generality of the foregoing provisions in this clause, every exemption, limitation, condition and liberty herein contained and every right, exemption from liability, defence and immunity of whatsoever nature applicable to the Carrier or to which the Carrier is *entitled hereunder shall also be available* and shall extend to protect every such servant or agent of the Carrier acting as aforesaid and for the purpose of all the foregoing provisions of this clause the Carrier is or shall be deemed to be acting as agent or trustee on behalf of and for the benefit of all persons who are or might be his servants or agents from time to time (including independent contractors as aforesaid) and all such persons shall to this extent be or be deemed to be parties to the contract evidenced by this Bill of Lading.
The Carrier shall be entitled to be paid by the Merchant on demand any sum recovered or recoverable by the Merchant or any other from such servant or agent of the Carrier for any such loss, damage or delay or otherwise.

19. Optional Stowage. Unitization.
(a) Goods may be stowed by the Carrier as received, or, at Carrier's option, by means of containers, or similar articles of transport used to consolidate goods.
(b) Containers, trailers and transportable tanks, whether stowed by the Carrier or received by him in a stowed condition from the Merchant, may be carried on or under deck without notice to the Merchant.
(c) The Carrier's liability for cargo stowed as aforesaid shall be governed by the Hague Rules as defined above notwithstanding the fact that the goods are being carried on deck and the goods shall contribute to general average and shall receive compensation in general average.

ADDITIONAL CLAUSES

(To be added if required in the contemplated trade).

A. Demurrage.
The Carrier shall be paid demurrage at the daily rate per ton of the vessel's gross register tonnage as indicated on Page 2 if the vessel is not loaded or discharged with the dispatch set out in Clause 8, any delay in waiting for berth at or off port to count, provided that if the delay is due to causes beyond the control of the Merchant, 24 hours shall be deducted from the time on demurrage.
Each Merchant shall be liable towards the Carrier for a proportionate part of the total demurrage due, based upon the total freight on the goods to be loaded or discharged at the port in question.
No Merchant shall be liable in demurrage for any delay arisen only in connection with goods belonging to other Merchants.
The demurrage in respect of each parcel shall not exceed its freight.
(This Clause shall only apply if the Demurrage Box on Page 2 is filled in).

B. Scandinavian Trades.
In trades where one of the Scandinavian Maritime Codes apply compulsorily, the Hague-Visby Rules as there enacted shall be considered incorporated in this Bill of Lading. Whenever those provisions apply, the Carrier takes the reservations permissible under Chapter 5 of the applicable Code (Chapter 4 if the Finnish Code applies), relating to the period before loading and after discharging, deck cargo, live animals and carriage performed by another Carrier.

C. U.S. Trade. Period of Responsibility.
In case the Contract evidenced by this Bill of Lading is subject to the U.S. Carriage of Goods by Sea Act, then the provisions stated in said Act shall govern before loading and after discharge and throughout the entire time the goods are in the Carrier's custody.

banken kunde vägra godta ett konossement som rent när det i tysk översättning innehöll följande påstämplade klausul som kompletterade den tryckta texten: »Falls aufgrund der gegenwärtigen Verstopfung im Hafen von Saigon das Schiff nicht die Möglichkeit hat, bei Ankunft am Kai zu entladen, sind der Kapitän und die Gesellschaft berechtigt, auf Risiko und Kosten der Fracht in Leichter zu entladen.» Till skillnad från underdomstolen ansåg OLG inte, att denna påskrift gjorde konossementet orent.

Art 17 i UCP ger också uttryck åt denna uppfattning:

»Avsändningsdokument som försetts med en sådan klausul som 'shipper's load and count' eller 'said by shipper to contain' eller ord av liknande innebörd kommer att godtas, om inte annat föreskrivits i rembursen.»

Som illustration till ovanstående diskussion vill jag också visa ett exempel på hur ett konossement kan vara utformat. Det har förelagts några rembursavdelningar samt några experter på exportjuridiska frågor, för deras bedömning av huruvida detta konossement borde betraktas som rent eller inte.

Konossementet är en Conlinebill utarbetad av The Baltic and International Maritime Conference. Noteras bör den tryckta klausulen: »Particulars furnished by the Merchant.»

Först bör konstateras, att den första punkten i och för sig inte vore godtagbar enligt UCP art 19 a 2.

Att man inför klausulen »clean on board» i konossementet på det sätt som här har gjorts är ingalunda ovanligt. Det är givetvis egentligen beroende på en missuppfattning från avlastarens sida. Från denne uppfattas köpavtalets krav på »clean on board bill of lading» så, att dessa ord också måste framgå av konossementet. Att det är fråga om ett ombordkonossement framgår av meningen som föregår underskriften. »Clean» innebär endast en kvalifikation på så sätt, att så länge vissa förbehåll eller reservationer inte gjorts av transportören, så är konossementet »rent».

Vad som i denna illustration skulle kunna orsaka svårigheter är den sista punkten: »Ship not responible for any broken, wet, dirty and torn cartons and content.» Frågan hur denna klausul bör bedömas har ställts till 8 personer, inom och utom banker, väl förtrogna med remburssspörsmål.[117] Av dem som tillfrågats har fem ansett konossementet vara rent, medan tre ansett, att det bör betraktas som orent. Grunden för den förra bedömningen har varit, att det inte finns något *konkret* påpekande i konossementet om att det skulle vara något fel på godset. Grunden för den senare uppfattningen har varit att den sista klausulen ger en indikation på att det kan vara fel på godset, men att man valt att i stället för en öppen anmärkning ge en antydan utan att vilja ta konsekvenserna därav. Enligt min bedömning innehåller klausulen inte något som gör konossementet orent i UCP:s mening även om det innehåller en skrivning som kan ha transporträttslig betydelse med avseende på transportörens ansvar. Med tanke på lastmottagaren bör dock understrykas, att denne köper kontraktsenligt gods och inte ett ersättningskrav, och i ljuset därav synes motsatt bedömning ha visst fog för sig.

[117] Det är här endast frågan om en bedömning ur remburssynpunkt utan hänsyn tagen till vad skrivningen kan tänkas betyda ur transporträttslig synpunkt. För en inträngande diskussion av dessa frågor se fr a *Selvig,* Fra transportrettens s 113 ff. Understrykas bör också, att det endast är denna punkt som testats på de tillfrågade och inte alls dess relation till den första punkten. Eftersom det rör sig om en certepartitransport är det transporträttsliga ansvaret annorlunda än det skulle ha varit om det rört sig om en ren konossementstranport – i vilket fall den första punkten naturligtvis inte skulle ha funnits i konossementet.

8.4.5 Uppgifter med hänsyn till tiden

Tidsfaktorn har betydelse ur olika synvinklar. Det kan både vara frågan om den tidpunkt som är av betydelse för leveransen och rembursens giltighetstid. Rembursens giltighetstid och avskeppningsdagen är i princip oavhängiga av varandra. Detta framgår även av art 37 och 39 i UCP. Detta innebär bl a att varje förlängningsfrist klart måste överenskommas och deklareras för sig. Härutöver har problem aktualiserats som tar sikte på att avsändningsdokument inte får vara för gamla, m a o alltför lång tid får inte löpa från det ögonblick då dokumentet utfärdas till det ögonblick då dokumentet presenteras för betalning.

När det gäller rembursens giltighetstid är utgångspunkten helt klar. Dokumenten måste presenteras inom denna tid, annars är banken skyldig att avvisa dem.[118] Problem kan uppstå ifall giltighetstid för rembursen inte bestämts. I ett amerikanskt fall ansågs köpavtalets skeppningsdatum inte omedelbart kunna läggas till grund för bestämningen av rembursens giltighetstid.[119] I ett annat fall ansågs att rembursen, när särskild giltighetstid inte bestämts, skulle anses gälla under skälig tid, varvid bl a togs i beaktande skeppningsperiodens längd.[120]

Frågan regleras emellertid numera i rembursreglerna, som i art 37 föreskriver:

»I varje remburs, vare sig återkallelig eller oåterkallelig, måste föreskrivas en sista dag för presentation av dokument för betalning, acceptering eller negociering, detta även om en sista dag för avsändning föreskrivits».

Detta krav uppfattas åtminstone av vissa banker som ett formkrav för rembursen och är i så fall av utomordentligt stor praktisk vikt.[121] I princip skulle denna inställning innebära, att rembursen är ogiltig, om sådan tidsangivelse saknas i rembursen. Detta skulle i många fall kunna innebära ett ytterst allvarligt problem för beneficienten, nämligen att han inte får betalt av banken då rembursenliga dokument presenteras, eftersom rembursen inte är gällande. Även om beneficienten har möjlighet att vägra godta en remburs som saknar förfallodatum är denna möjlighet i praktiken ytterst begränsad, eftersom han i allmänhet saknar kunskap om innehållet i UCP.

Personligen uppfattar jag dock bestämmelsen mera som en uppmaning till banken än som en formell föreskrift med materiella konsekvenser. Regeln synes ha tillkommit för att onödiga dispyter just rörande rembursens giltighetstid skall kunna undvikas. Med ett sådant synsätt skall öppningsbanken visserligen se till, att rembursen i det här avseendet blir korrekt, men konsekvensen av frånvaro av tidsangivelse kan då knappast vara, att rembursen är ogiltig, utan man får falla tillbaka på någon hjälpregel av typ »skälig tid». Några praktiska problem torde inte uppkomma i det här sam-

[118] Spörsmålet belyses i det ovan s 246 berörda tyska rättsfallet WM 1979 s 733.

[119] *Second National Bank of Hoboken v Colombia Trust Co* 288 F 17 (1923).

[120] *Lamborn v National Park Bank of New York* 204 N Y S 557 (1924), fastställt 208 N Y S 428 (1925) och 240 N Y 520 (1925).

[121] *G Jaris & Co v Banque D'Athenes* 141 N E 576 (1923), *Liberty National Bank & Trust Co of Oklahoma v Bank of National Trust & Savings Association* 116 F Supp 233 (1953) fastställt 218 F 2d 831 (1955).

manhanget, eftersom det normalt är i bankens intresse att rembursen innehåller en tidsangivelse och banken kan antas tillse detta. Å andra sidan, om bestämmelsen verkligen vore att betrakta som en regel med materiella konsekvenser måste frågan uppkomma, om inte banken i så fall genom sin överlägsna kunskap om UCP har ett ansvar för förlust som beneficienten lider, om inte banken sett till att formkravet är uppfyllt, och beneficientens betalningsanspråk på den grunden skulle avvisas.[122] Någon formell – i betydelsen sanktionerad – skyldighet att informera beneficienten om ett sådant förhållande anser sig öppnings- resp korrespondentbanken tydligen inte ha och någon sådan skyldighet framgår inte heller uttryckligen av UCP. Liesecke[123] anser, att i tysk rätt en sådan ersättningsskyldighet följer av BGB § 780. Han menar, att en bank som öppnar eller bekräftar remburs måste göra situationen klar, eftersom art 37 inte är allmänt känd. Zahn synes däremot anse, att banken inte har någon skyldighet att meddela uppdragsgivaren eller beneficienten att remburs utan förfallodatum inte är giltig, utan att kravet på aktivitet åvilar uppdragstagaren resp beneficienten.[124] Personligen ser jag, som nämnts, art 37 snarare som en uppmaning till banken än en regel med särskild materiell effekt, men skulle art 37 ha den senare betydelsen delar jag Lieseckes uppfattning.

Problem kan emellertid i detta sammanhang uppstå om tidsangivelsen i något avseende inte är otvetydig. Ett sådant fall illustreras i *Midland Bank, Ltd v Seymour.*[125]

Rembursen skulle här vara tillgänglig i Hong Kong till den 31 december 1952. Enligt den remburs som öppnades av käranden skulle trattor accepteras i London. Trattorna negocierades i Hong Kong före den 31 december, men presenterades av negocieringsbanken för honorering i London efter detta datum.

Tvisten gällde huruvida det datum som angivits i rembursen hänförde sig till acceptdid eller negocieringstid. Domstolen menade, att negociering knappast kan anses vara en väsentlig del av remburstransaktionen och fann det osannolikt att upphörandetiden skulle knytas till negocieringen av trattorna i Hong Kong. Följaktligen ansågs tiden hänföra sig till acceptdidpunkten.[126]

Det är rimligt att den angivna giltighetsdagen i första hand är avgörande.[127] Jag har inte heller funnit att någon annan uppfattning skulle ha framförts. Skulle säljaren inte kunna fullgöra sin prestation inom den angivna tidrymden bör särskild förlängning begäras.[128]

[122] Jfr *Liberty National Bank & Trust Co of Oklahoma v Bank of America National Trust & Savings Association* 116 F Supp 233 på s 244 (1953), fastställt 218 F 2d 831 (1955).

[123] I WM 1976 s 262.

[124] S 45.

[125] [1955] 2 Lloyd's Rep 147.

[126] Ibid på s 164 ff. Det ansågs emellertid, att kunden ratihaberat bankens rättshandlingar.

[127] *Stoufflet*, op cit s 313. Se också *Krebs* s 47. Jfr dock de köpsrättsliga begreppen »Nachfrist» resp »délai de grace».

[128] Giltighetstiden förlängs om sista presentationsdag infaller på en dag då bankerna är stängda. Jfr art 39 a i UCP.

Det är dock inte tillräckligt att banken är uppmärksam på rembursens giltighetstid. Skulle rembursen även ange en skeppningsdag måste banken avvisa dokument som utvisar att godset inte skeppats i tid.[129] Både skeppningsdatum och rembursens giltighetstid kan följaktligen vara avgörande.

Om den ena tidpunkten skulle skjutas fram kan man fråga sig ifall detta innebär, att även den andra automatiskt blir framskjuten. Om skeppningsperioden förlängs vore det inte orimligt att anta, att även rembursens giltighetstid därigenom ansågs automatiskt förlängd. Det förefaller mig dock tveksamt att ge generell tillämplighet åt en sådan regel. Om skeppningstiden förlängs utöver rembursens tidigare giltighetstid framstår problemet helt tydligt, och i ett sådant fall skulle man eventuellt kunna tänka sig en presumtion för en atuomatisk förlängning. Om skeppningsperioden däremot är 1–15 augusti, medan rembursens giltighetstid är t o m 31 december, varefter skeppningsperioden förlängs till 1–15 oktober synes motsvarande förlängning av giltighetsperioden knappast utan vidare påkallad. Även om utgångspunkten är, att rembursvillkoren skall följas strikt, i vilket fall en förändring av skeppningsperioden inte automatiskt medför förlängning av giltighetstiden, kan trots allt behovet av en enhetlig bedömning leda till att en förändring av skeppningsperioden in dubio bör leda till motsvarande förlängning av rembursens giltighetstid.

En förlängning av rembursens giltighetstid behöver däremot alls inte innebära att skeppningsdatum på motsvarande sätt skall senareläggas. Skälet för att giltighetstiden förlängs kan vara att säljaren behöver få en frist för presentation av en tratta.[130] UCP innehåller f ö i art 39 vissa regler som rör just denna fråga om tidsförlängning.

»b. Den senaste dagen för avsändning framflyttas inte på grund av en utsträckning av giltighetstiden enligt denna artikel. Om rembursen föreskriver en senaste dag för avsändning, kommer avsändningsdokument daterade senare än sålunda föreskriven dag inte att godtas. Om någon senaste dag för avsändning inte föreskrivits, kommer avsändningsdokument daterade senare än på den senaste giltighetsdagen, så som den angivits i rembursen eller ändringar därav, inte att godtas. Andra dokument än avsändningsdokument kan emellertid vara daterade senast på den enligt a. framflyttade giltighetsdagen.

c. Bank som i enlighet med bestämmelserna i a. betalar, accepterar eller negocierar på en sålunda framflyttad giltighetsdag, skall till dokumenten foga sitt bestyrkande av följande lydelse:

»Presenterade för betalning (resp acceptering eller negociering) inom giltighetstiden, förlängd i överensstämmelse med Artikel 39 i de Enhetliga reglerna».

UCP innehåller härutöver i art 40 och 43 vissa definitioner och bestämningar av använda uttryck med avseende på synonymer och vaga tidsbestämningsuttryck. Den

[129] Se *Stein v Hambro's Bank of Northern Commerce* (1922) 10 L1 L R 429, *Davis O'Brien Lumber Co Ltd v Bank of Montreal* [1951] 3 D L R 536.

[130] Jfr *Commercial Union of America Inc v Anglo-South American Bank, Ltd* 16 F 2d 979 (1927) Här överlämnade käranden till banken ett brev från skeppningsagenten av innebörd att fartyget antogs skola avsegla på skeppningsperiodens sista dag. Banken företog dock en undersökning och fann, att försening skulle inträffa. Domstolen ansåg, att banken var berättigad att avvisa dokumenten av det skälet. Det bör emellertid antas, att om konossement lämnas som anger skeppningsdag, så skall banken jämlikt art 7 i UCP utgå härifrån. Se *Maurice O'Meara Co v National Park Bank of New York* 239 N Y 386 (1925).

som avfattat UCP har sålunda valt att i vissa avseenden göra ganska ingående preciseringar. Art 40 föreskriver exempelvis:

»a. Om orden »avgång», »expediering», »lastning» eller »avsegling» använts för att ange sista dagen för varans avsändande, betraktas de som liktydiga med »skeppning» eller »avsändande», om inte annat följer av rembursvillkoren.

b. Uttryck såsom »prompt», »genast», »snarast möjligt» etc bör inte användas. Om så ändå sker, kommer bankerna att tolka dem såsom innebärande ett krav på varans avsändande inom trettio dagar från datum för den avi om rembursen som sänds till beneficienten av den öppnande banken eller av en aviserande bank.

c. Uttrycket »omkring den» (»on or about») och liknande uttryck tolkas som ett krav på avsändning under tiden från och med fem dagar före till och fem dagar efter den nämnda dagen.»

Det har tidigare varit vanligt, att banken ansett sig ha rätt och/eller särskilt förbehållit sig rätten att avvisa dokument, som inte av beneficienten snarast presenterats eller postats för presentation. Det tycks fortfarande förekomma, att banken gör sådana förbehåll, även om den s k doktrinen om »stale documents», »connaissements tardifs», »veraltete Dokumente» numera har betydligt mindre betydelse än den haft tidigare. Denna doktrin gick ut på, att dokument som inte presenterades relativt snart efter utfärdandet kunde avvisas.[131] I första hand kom den till användning beträffande konossement. Tankegången bakom doktrinen om »stale documents» är, att dokument, som presenteras så sent till betalningsbanken, att de inte kan översändas till och nå godsemottagaren, innan godset själv anländer, kan avvisas.[132] I praxis hade utkristalliserats tämligen olika uppfattningar om hur länge efter konossementsdatum det var möjligt att presentera konossementet.[133] I ett italienskt rättsfall[134] ansåg domstolen exempelvis, att i en inrikestransaktion 3–4 dagar var för lång tid och berättigade banken att avvisa dokumenten.

Doktrinen om »stale documents» har varit omdiskuterad. Den har ansetts berättigad ur köparens synvinkel med hänsyn till att vissa kostnader skulle kunna uppkomma för honom exempelvis med avseende på bankgaranti för att köparen skall kunna utfå godset utan att presentera konossement eller med avseende på lagring av godset.[135] Stoufflet har uttalat sitt stöd för principen om »stale documents».[136] Han anser att banken bör vara särskilt noggrann om dokumenten presenteras sent men understryker att »staleness» inte under alla omständigheter berättigar banken att avvisa dokumenten. Medan således en försening i presentationen av en faktura är betydelselös kan exempelvis ett för sent presenterat konossement anses onormalt. Doktrinen

[131] Doktrinen om »stale documents» har diskuterats i flera standardverk om remburser men även under senare år i ett flertal artiklar inte minst i Révue de la Banque.

[132] Se *Gutteridge & Megrah* s 87. Jfr även diskussionen i *Golodetz & Co Inc v Czarnikow-Rionda Co Inc (The Galatia)* [1979] 2 Lloyd's Rep 451.

[133] Jfr *Paget's* Law of banking s 656.

[134] Rep Giurispr Ital 1974 s 115 (Tribunale Brescia) citerat hos *Liesecke* i WM 1976 s 262.

[135] *Schmitthoff,* The export trade s 322. Här framgår också, att banker ofta godtar konossement som skulle betraktas som »stale», ifall beneficienten lämnar en garanti.

[136] Op cit s 229 ff. Detta uttalande ligger i tiden före UCP 74. *G Marais,* Du crédit confirmé på s 31.

har kritiserats av bl a Gutteridge & Megrah, som menar, att giltighetstiden torde utgöra tillräcklig tidsbegränsning.[137]

UCP uttalar numera i art 41, att rembursen skall föreskriva en viss frist inom vilken dokument skall presenteras. Som supplementregel har denna frist i brist på särskild instruktion schabloniserats till 21 dagar. Bland nordiska banker anses denna regel göra »doktrinen om stale documents» överflödig, men fortfarande betraktas den dock tydligen på sina håll som livskraftig.[138] Troligen hänger detta samman med en tröghet i informationen och en osäkerhet beträffande tillämpningen av art 41.

I 1974 års revision har art 41 utformats på följande sätt:

»Oavsett bestämmelsen i artikel 37 att varje remburs måste föreskriva en sista dag för presentation av dokumenten, måste rembursen även föreskriva en bestämd tidsperiod efter dagen för utställande av konossement eller andra avsändningshandlingar inom vilken dokumenten måste presenteras för betalning, acceptering eller negociering. Om ingen sådan period föreskrivits i rembursen, kommer bankerna att avvisa dokument som presenteras hos dem senare än 21 dagar efter utställandet av konossementen eller andra avsändningshandlingar.»[139]

Vidare bör i sammanhanget också nämnas art 15 i rembursreglerna, som stadgar:

»Med det undantag som anges i artikel 20 skall datum för utfärdande av konossement eller annat dokument utvisande skeppning, avsändning eller omhändertagande eller datum, som angetts i mottagningsstämpel eller notering på varje sådant dokument, anses vara datum för varans skeppning, avsändning eller omhändertagande.»

8.5 GRANSKNINGEN OCH BANKENS SKYLDIGHETER[140] GENTEMOT BENEFICIENTEN

Det är givet, att beneficienten har intresse av att banken – oavsett om det rör sig om förhållande till öppnings- eller korrespondentbanken – snarast granskar dokumenten och betalar honom. Därvid kan de olika frågor uppkomma, som har att göra med bankens skyldighet att betala, att lämna besked inom rimlig tid, att underrätta beneficienten om orsakerna till att dokumenten avvisas osv. Relationerna kan bli något olika om betalande bank endast är aviseringsbank, eller om den även är bekräftelsebank.

137 S 110 f.

138 *Ellinger,* Documentary letters of credit s 300 ansåg uppenbarligen att så var fallet åtminstone före UCP 1974. Jfr även *Bollard* m fl. Doktrinen har diskuterats i engelsk rättspraxis, och har även nämnts i ett amerikanskt rättsfall *Ashbury Park & Ocean Grove Bank v National City Bank of New York* 35 N Y S 2d 985 på s 990 (1942), där emellertid dokumenten inte ansågs »stale». Vid ett rembursseminarium som genomförts av SE-banken 1974 besvarades frågan: »Would you always approve proper documents presented within 21 days after shipment»? med ja av 26 bankföreträdare och med nej av 13.

139 Denna bestämmelse anger liksom art 37, att en viss frist »måste» föreskrivas. Andra stycket i art innebär att huvudregeln alls inte medför några materiellrättsliga konsekvenser. Enligt mitt sätt att se saken bör detta förhållande också kunna tyda på att min ovan gjorda tolkning av art 37 är korrekt.

140 Observeras kan också i sammanhanget den ovan s 70 citerade klausul som Bank of America använder i sina rembursformulär.

I *Ozalid Group (Export) Ltd v African Continental Bank Ltd*[141] var frågan uppe till bedömning om bankens skyldighet att ersätta beneficienten för förluster beroende på dröjsmål med betalning. I fallet erhöll beneficienten ersättning bl a för kursförlust.

Om undersökningen drar ut på tiden skulle detta kunna tas som intäkt för att dokumenten accepterats.[142] I engelsk rätt har härvid två olika uppfattningar kommit till uttryck. I *Hansson v Hamel and Horley Ltd*[143] avvisade svaranden de presenterade dokumenten och House of Lords ansåg, att dokumenten ej var rembursenliga men uttalade också:

»The documents have to be handled by banks; they have to be taken up or rejected promptly and without any opportunity for prolonged inquiry.....»

Detta fall rörde ej remburs, utan ett vanligt cif-avtal och en viss återhållsamhet kanske bör iakttas vid dess tillämpning på en remburstransaktion.

Ett visst stöd för domstolens uppfattning synes emellertid också kunna hämtas från *Bank Melli Iran v Barclays Bank D C O*[144] där köparen i Iran i samband med ett köp av engelska lastbilar beordrat käranden att öppna en oåterkallelig remburs till förmån för säljaren.

Säljaren överlämnade felaktiga dokument som emellertid godtogs av svaranden varefter de vidarebefordrades till käranden. Käranden avvisade inte dokumenten omedelbart utan krävde betalning från den persiske köparen. För att söka hjälpa köparen gjorde käranden först efter sex veckor invändningar mot dokumenten och menade att svaranden ej var berättigad att debitera rembursbeloppet. Som argument för den långa förseningen hävdade käranden att förseningen berodde på arbetsbelastningen på kärandens rembursavdelning. Domstolen ansåg, att käranden måste anses ha ratihaberat dokumenten, men en viss kvalifikation förknippades härmed:

»But evidence was given by Mr Samii, which I accept, that owing to pressure of work in the documentary credit department there was great delay in dealing with current matters, and if matters had rested there I should have been inclined to hold that no ratification had taken place up to July 23, when the transaction was repudiated. But after receipt on June 15 of the documents for the second payment, Bank Melli, in my judgment, acted in a manner inconsistent with the maintenance of their repudiation, or inconsistent with an intention to repudiate».

Från svensk utgångspunkt förefaller det inte alldeles givet, att arbetsbelastningen inom den aktuella avdelningen i och för sig skulle tillåtas påverka bedömningen av ratihabitionen. Det synes inte onaturligt att som huvudregel för bankens aktsamhetsplikt kräva, att banken åtminstone har tillräcklig och kvalificerad personal i varje fall under »normala» omständigheter.

[141] [1979] 2 Lloyd's Rep 231.

[142] *Stoufflet*, op cit s 358 f, *Jacoby* s 265, RGZ 96 s 255. Annorlunda blev emellertid utgången i RGZ 114 s 272. Reglerna om passivitet skulle ev kunna tänkas bli tillämpliga i en sådan situation.

[143] [1922] 2 A C 36. Se *Gutteridge & Megrah* s 86 f.

[144] [1951] 2 Lloyd's Rep 367.

I sådana sammanhang kan möjligen hänsyn tas till, att man under vissa perioder under året – semestertider o dyl – kan förvänta sig att längre tid går åt. Vidare kan sjukdomsförhållanden under särskilda förhållanden ev tillåtas spela en viss roll. Enligt Liesecke får dock inte under några omständigheter banken ursäkta sig med arbetsanhopning eller bristande förmåga att fullgöra sina skyldigheter t ex hos utländsk korrespondentbank.[145]

Den amerikanska regeln i sec 5–112 (1) i UCC har utformats något annorlunda och är mera preciserad:

»A bank to which a documentary draft or demand for payment is presented under a credit may without dishonor of the draft, demand or credit,

(a) defer honor until the close of the third banking day following receipt of the documents; and

(b) further defer honor if the presenter has expressly or impliedly consented thereto.

Failure to honor within the time here specified constitutes dishonor of the draft or demand and of the credit.....»

Cour d'Appel i Paris har i ett fall godtagit en tidrymd av 8 dagar.[146] I normalfallet utgår man från 1–3 dagar.[147] Londonbanker synes anse, att 48 timmar räcker.[148]

Många banker tycks mena, att en period om 3 dagar är för snäv, och även om det ur uppdragsgivarens och beneficientens synpunkt är önskvärt att granskningen utförs skyndsamt, skulle en sådan snäv marginal kunna få vissa negativa effekter. På så sätt kan UCP's lösning vara att föredra, p g a den större flexibilitet den medger, även om uttrycket skälig period är obestämd.

Förfarandet då öppningsbanken avvisar dokument som inte är i överensstämmelse med rembursvillkoren har i anslutning till en schweizisk dom genomgått en kompletteringen genom art 8 punkt f i UCP.

Detta fall, som illustrerar vikten av bankens åtgärder refereras i ICC Doc 470/120 30/3 1965.

I anledning av ett köpavtal hade banken B instruerats att till förmån för säljaren öppna en oåterkallelig remburs. B anmodade banken UB att avisera säljaren utan att tillägga sin bekräftelse. Samtidigt fick UB av B meddelande om att rembursbeloppet kunde krävas av banken M till vilken dokumenten skulle sändas.

UB sände senare dokumenten till B tillsammans med ett brev som påpekade att dokumenten inte helt motsvarade rembursvillkoren. UB hade därför givit sin londonfilial instruktion att till M ge en »indemnitetsförklaring» om M skulle begära det. När UB krävde M vägrade M betala i enlighet med instruktioner som kommit från B. I

[145] I WM 1976 s 262. Detta uttalande är intressant inte minst med tanke på att utgångspunkten i UCP och den juridiska bedömningen är, att öppningsbanken överhuvudtaget inte har något ansvar för korrespondentbankens åtgärder.

[146] DMF 1968 s 93.

[147] *Zahn* s 142.

[148] Jfr *Paget's* Law of banking s 658: »without any opportunity for prolonged enquiry».

telegram infomerades UB av B att dokumenten tydligen inte motsvarade rembursvillkoren, och att endast dokument som var rembursenliga kunde godtas. Dokument kunde aldrig accepteras »subject to reserves».

Icke desto mindre utnyttjade B därefter dokumenten – enligt eget påstående i UB:s intresse – till att överskeppa godset från Felixtowe – destinationsorten enligt rembursen – till Amsterdam och lät upplägga det där i eget namn för UB:s räkning. Sedermera fick UB meddelande, att köparen vägrat godta dokumenten och att godset nu fanns i Amsterdam. UB vägrade godta B:s åtgärder och krävde betalning av rembursbeloppet, vilket B vägrade.

Tribunal de Commerce i Zürich fann, att UB genom att godta dokument som inte svarade mot remburvillkoren hade åsidosatt en väsentlig förpliktelse. Visserligen hade B genom att inte omedelbart återsända dokumenten inte följt den plikt som UCP ålägger banken i sådana fall, men detta kunde endast leda till skadestånd, något som inte begärts.

Sedan målet av den federala domstolen återförvisats till Tribunal de Commerce varvid vittnesupptagning skulle ske med rembursexperter, fann denna domstol efter att ha hört vittnena, att UB var berättigad att erhålla betalningen.

B överklagade till den federala domstolen, som i denna fråga fann, att man inte samtidigt kan avvisa dokumenten och förfoga över dem. Genom att förfoga över dokumenten hade B de facto godtagit dokumenten och var därigenom skyldig att betala UB.

UCP art 8 f föreskriver nu att banken inte har rätt att bestrida korrespondentbankens betalning, accept eller negociering med mindre den ställer dokumenten till avsändningsbankens förfogande eller återsänder dem. Skulle inte dokumenten godtas då det gäller omtåligt gods, kan emellertid förfogande, t ex genom inlagring eller »nödförsäljning» inte betraktas som ett godkännande av dokumenten, såvida korrespondentbanken underrättats och inte lämnat något direktiv.[149]

»Betalning under förbehåll» kan vara en utväg att vid tveksamhet beträffande huruvida dokumenten är rembursenliga undvika ett formellt avvisande av dokumenten, då ett godkännande av dokumenten förväntas (se vidare s 334).

Om bekräftelsebanken betalat under förbehåll måste öppningsbanken omedelbart förklara, om den godtar dokumenten. I annat fall måste den ställa dokumenten till korrespondentbankens förfogande och får givetvis inte utlämna dokumenten till köparen. Om öppningsbanken inte inom rimlig tid meddelar korrespondentbanken sin uppfattning, kan detta komma att räknas som ett godkännande, varigenom förbehållet gentemot beneficienten upphävs.

En utgångspunkt för hithörande överväganden finns i UCP vars art 8 bl a föreskriver:

»d. Den öppnande banken skall ha skälig tid att granska dokumenten och avgöra enligt ovan, om den vill göra sådant bestridande.

e. Om sådant bestridande görs, måste meddelande härom med angivande av skälen utan dröjsmål lämnas per telegram eller på annat snabbt sätt till den bank, från vilken dokumenten mottagits (den avsändande banken). I sådant meddelande skall anges att dokumenten hålls till denna banks förfogande eller återsänds till denna.

[149] Jfr *Axworthy* i JBL 1971 s 38.

f. Om den öppnande banken underlåter att hålla dokumenten till den avsändande bankens förfogande eller att återsända dokumenten till denna, förlorar den rätten att bestrida att betalningen, accepteringen eller negocieringen gjorts i överensstämmelse med rembursvillkoren.

g. Om den avsändande banken påpekar avvikelser i dokumenten för den öppnande banken eller meddelar att den har betalt, accepterat eller negocierat under reservation eller mot garanti, blir den öppnande banken inte härigenom befriad från någon förpliktelse i denna artikel. Sådan garanti eller reservation avser endast förhållandet mellan den avsändande banken och beneficienten.»

8.6 AVVIKELSER FRÅN FORMALISMEN OCH INSKRÄNKNING I AUTONOMIN

8.6.1 Allmänt

Vissa inskränkningar i abstraktionsprincipen är nödvändiga, för att absurda effekter under vissa omständigheter skall motverkas. Bankens rätt att vägra betala enligt rembursen, även när dokumenten synes motsvara rembursvillkoren, är en av de besvärliga frågorna inom remburs rätten. Det åvilar banken en skyldighet att bedöma såväl om de dokument som presenteras är i överensstämmelse med kraven i rembursen som – åtminstone inom snäva marginaler – om de dokument som presenteras också motsvarar verkliga förhållanden. I »standby credits» synes också autonomin oftare vara något mindre än vid mera traditionella remburser, på så sätt att exempelvis vissa uppgifter från avtalet rörande bastransaktionen införs som del av rembursen.[150] Samtidigt kan emellertid sådana remburser i flera fall vara i stort sett ovillkorade i den meningen, att det endast krävs ett skriftligt uttalande från beneficienten, för att denne skall vara berättigad till betalning. I sådana situationer är det måhända inte så förvånande, att domstol under särskilda omständigheter frestats att medge uppdragsgivaren en invändning, då beneficienten »grundlöst» begärt betalning under rembursen.

Bestämningen av de fall där banken har rätt eller skyldighet att vägra betalning trots att dokumenten förefaller vara i överensstämmelse med rembursvillkoren är ett av de besvärligare problemområdena i remburs rätten. Det finns olika materiellrättsliga frågor rörande vilka grunder som i sådana fall är avgörande; det kan vara frågor av

[150] Exempelvis kan hänvisas till förhållandena i *Fair Pavillons Inc v First National City Bank* 19 N Y 2d 512, 281 N Y S 2d 23 (1967), där rembursen bl a föreskrev, att den skulle upphöra, om banken på visst sätt erhöll ett intyg »...to the effect that one or more of the events decribed in clause XV [kancelleringsklausul]..... had occurred.»

Jfr också *West Virginia Housing Development Fund v Sroka* 415 F Supp 1107 (W D Pa, 1976) och *CNA Mortgage Investors v Hamilton Nat Bank* 540 S W 2d 238 (CA 1975)

För förhållandena i engelsk rätt se bl a *White* s 121 ff med ref och ovan s 119. I tysk rätt se bl a *Pleyer* med ref och jfr WM 1979 s 733.

processrättslig art. Jag har konstaterat att bankens dokumentgranskning trots allt inte är rent formalistisk och mekanisk. Det är dels fråga om sådana fall där banken kan vara berättigad att göra avvikelser från »strict compliance» dels sådana där banken på grund av materiella felaktigheter i den bakomliggande transaktionen kan ha rätt att vägra betala. Jag diskuterar först den förra frågan.

8.6.2 Avvikelser från formalismen

Alla stelbenta principer kan leda till oacceptabla konsekvenser i det enskilda fallet. Som exempel på en sådan har nämnts den situationen, att i en 100 sidors packlista det visar sig, att en tryckventil med ringa värde saknas, vilket skulle kunna leda till att banken inte betalar under rembursen.[151] Nu måste man dock åter hålla i minnet, att hävningsgrund enligt det underliggande köpavtalet inte i och för sig har med bankens granskningsskyldighet att göra.

Av det som sagts ovan framgår att fullständig bokstavsuppfyllelse vid dokumentgranskningen trots allt i allmänhet inte förespråkas och vissa situationer kan då ge upphov till tveksamhet.[152] Man möter dels den situationen att banken inte får godta dokumenten, men dels fall där banken skulle kunna bli tvungen att själv ta ställning till bedömningen av dokumenten, varvid köparen blir bunden av den bedömning, som gjorts. Det kan röra sig om fall där rembursvillkoren är för vagt utformade och liknande. »Es gibt Fälle, in denen die Bank die Dokumente zurückweisen *darf*, sie aber nicht unbedingt zurückweisen muss».[153]

En sådan uppfattning, där sålunda banken måste göra en bedömning, har sålunda kommit till uttryck i tysk rätt. Tanken är givetvis inte, att köparen skall bli helt beroende av bankens skönsmässiga bedömning, utan de fall där principen kan godtas är ganska fåtaliga. Detta är naturligtvis en fråga av stor praktisk betydelse i det enskilda fallet. Som allmän utgångspunkt gäller som nämnts, att uppdragstagaren har en sträng förpliktelse att följa huvudmannens instruktioner. Han har därvid normalt inte rätt att själva utvidga eller inskränka gränsen för sitt uppdrag, men situationer kan uppkomma, där mellanmannen kan tvingas agera utan att ha kunnat inhämta tilläggsinstruktioner från sin uppdragsgivare. Härvid tangeras de problem som har samband

[151] Se *Ottersbach* i AWD 1958 s 1384.

[152] Jfr uttalandet hos *Gutteridge & Megrah* s 56 f: »In many cases documents tendered may be irregular in some slight technical matter. Whether the irregularity is such that an issuing banker is justified in refusing to pay may be a difficult question. A buyer may even ask his banker to scrutinize documents with the object of finding fault. If the banker is in doubt as to the significance of an irregularity he should decline to pay; on the other hand, to refuse for an obvious mistake or for an irregularity which does not touch the contract fundamentally would destroy the value of irrevocable credits as a means of facilitating overseas trade; while literal compliance is essential, it is often impractical.» Jfr också exempelvis *Flagship Cruises, Ltd v New England Merchants National Bank of Boston* 569 F 2d 699.

[153] *Zahn* s 108.

med *negotiorum gestio*.[154] I anglo-amerikansk rätt anses utrymmet för mellanmannens självständiga handlande obetydligt, dvs han kan – fr a i engelsk rätt – endast under extraordinära förhållanden anses binda sin huvudman då han agerar utanför sin instruktion. Därvid måste också uppmärksammans de speciella förhållanden som råder vid rembursen, där bankens självständiga betalningsåtagande också medför, att den själv kommer att ha ansvaret för sina åtgärder. I förhållande till uppdragsgivaren är på så sätt utrymmet för bankens självständiga handlande ytterst begränsat.

Frågan här rör dels i vad mån banken har en skönsmässig prövningsrätt dels i vad mån mindre avvikelser kan godtas. Nämnas kan i sammanhanget exempelvis art 34 i UCP som i punkt b föreskriver, att den angivna varumängden kan avvika med upp till 3 % i endera riktningen, såvida inte remboursbeloppet påverkas. Dock undantas de fall då ett visst stycketal av förpackningsenheterna anges.

Vissa allmänna rättsliga principer bör också beaktas i sammanhanget. I engelsk rätt tillämpas ibland »the rule of insignificance» *(de minimis non curat lex)*. Denna princip synes vara satt ur spel vid remburs. I ett engelskt rättsfall från tiden innan engelska banker anslöt till till UCP, saknades i en skeppning om 5 000 säckar socker 3 säckar vilket framgick av konossementet.[155] Banken ansågs trots den obetydliga avvikelsen inte berättigad att avvisa dokumenten, eftersom mängden angivits i bestämt antal förpackningsenheter.

Stoufflet förespråkar för sin del under vissa omständigheter en viss flexibilitet, beroende på att det ibland kan vara svårt att uppfylla viktkravet.[156]

I tysk rätt kan §§ 133 och 242 i BGB tänkas bli använda även i samband med rembursens stränga regler. En avvikelse måste dock hålla sig inom snäva gränser, om den inte överhuvudtaget anses utesluten genom UCP. Är avvikelsen obetydlig och för uppdragsgivaren tveklöst oskadlig och ändamålet med remboursbetingelserna uppnått, så vore det fråga om ett missbruk att åberopa avvikelse.[157] Zahn anser dock granskningen vara en princip som inte tillåter denna typ av avvikelse.[158] Möjligen skulle i vissa fall bankens vägran (vare sig den sker av egen kraft eller efter uppdragsgivarens uppmaning) att godta dokumenten kunna anses vara en kränkning av »Treu und

[154] Jfr *Håstad*, Tjänster utan uppdrag s 56 ff.

[155] *Moralice (London), Ltd v E D & F Man* [1954] 2 Lloyd's Rep 526. Rembursen avsåg en skeppning om 500 meterton socker, men endast 499,7 meterton skeppades, och en av de frågor som var uppe till bedömning var huruvida dokument som utvisade denna lägre kvantitet var rembursenliga. Domstolen fann härvid på s 532 bl a:

»... I have been referred to no authority, and I have found none, in which this [*de minimis*] rule has ever been applied as between a buyer and his bank, or between a confirming bank and the beneficiary seller, and there are indeed quite definite indications that the rule should not be so applied.» Jfr *Schmitthoff*, The export trade s 220. Motsvarande regel antyddes för amerikansk rätts del i *Old Colony Trust Co v Lawyers' Title & Trust Co* 297 F 152 på s 156 (1924).

[156] S 224 f. Jfr art 34.

[157] *Liesecke* i WM 1976 s 258.

[158] S 104 f.

Glauben». BGH har antagit detta, då en attest som skulle lämnas i två ex endast inlämnades i ett.[159]

I tysk rätt kan vid remburstransaktionen bankens möjlighet att göra en skönsmässig bedömning följa av para 665 BGB, som möjliggör för mellanmannen att i vissa fall avvika från huvudmannens instruktioner, om en sådan avvikelse skulle vara i den senares intresse. *Reichsgericht* har i något fall följt denna regel och givit öppningsbanken rätt till sådan prövning.[160] Det är emellertid viktigt att uppmärksamma de snäva gränser som finns, när det gäller denna bedömning. Banken anses inte ha rätt att överskrida mandatet, eftersom den inte känner till detaljerna i kontraktet mellan säljaren och köparen.[161] En alltför vid prövningsrätt för banken skulle kunna leda till ytterst svårbedömda situationer för den. Även om utgångspunkten är att banken skall ta tillvara köparens intresse är det inte alltid i efterhand så lätt att avgöra vad som faktiskt är köparens intressen. Man kan givetvis tänka sig, att en kontakt med köparen ger ledning i det konkreta fallet, men samtidigt är det inte meningen, att köparen skall styra bedömningen, utan principen måste vila på generell grund.

En alltför vidsträckt prövningsrätt skulle också kunna leda till att rembursens självständiga karaktär förlorades. Det vore från kommersiell synpunkt knappast heller försvarligt, att banken invecklades i dispyter av denna typ. Ett fall då prövningsrätten möjligen skulle kunna vara befogad är då lämnade instruktioner i efterhand framstår som otydliga. Vidden av prövningsrätten diskuteras i tysk rätt, men Zahn framhåller, att den bara kan användas i exceptionella fall.[162]

Det finns fall, där man i tysk doktrin, som nämnts, förespråkat, att man inte får upprätthålla kravet på att alla dokument skall presenteras. Enligt denna uppfattning skulle det exempelvis stå i motsättning till 242 § BGB att inte tillåta att 2 originalkonossement jämte bankgaranti presenteras i st f det begärda »full set» (3 st). Zahn ställer sig emellertid avvisande till att denna princip skulle kunna användas.[163] UCP behandlar inte denna fråga utan den måste lösas i nationell rätt eller genom handelsbruk.

Även äldre amerikansk rättspraxis ger ett visst utrymme för bankens skönsmässiga prövningsrätt, så exempelvis *Laudisi v American Exchange National Bank.*[164] I ett

[159] Se *Liesecke* i WM 1976 s 258. Jfr *Gessler* i AWD 1968 s 452. Däremot *Zahn* s 105 och *Graf von Westphalen* s 103.

[160] RG i Bank Archiv 18 s 273.

[161] RGZ 106 s 26 på s 30.

[162] *Zahn* s 108 ff, så även *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 48 f och BGH i Der Betrieb 1964 s 215. Andra tyska författare synes ha förespråkat en vidsträcktare prövningsrätt, exempelvis *Krebs* s 48 ff, och *Wolff* i JW 1922 vol II på s 771. Jfr *Hvidt* s 125 ff.

[163] *Zahn* s 259. Jfr ovan s 190.

[164] 239 N Y 234 (1924). Jfr *Bank of America v Whitney-Central National Bank* 291 F 929 på s 939 (1923), *Second National Bank of Hoboken v Columbia Trust Co* 288 F 17 på s 22 (1923).

rättsfall, *Camp v Corn Exchange National Bank*[165], gick domstolen så långt som till att uttala: »The bank has a discretionary power of acceptance, but this discretion must not be abused».

Någon generellt utformad princip angående sådan prövning efter fritt skön – om än begränsad – vågar man knappast utläsa i senare utveckling. I vissa fall har visserligen kravet på »strict compliance» inte upprätthållits fullt ut, men detta resultat synes då knappast ha berott på en fri prövningsrätt. Ett senare amerikanskt rättsfall, *Pacific Financial Corporation v Central Bank & Trust Co*[166] illustrerar denna fråga.

Här föreskrev rembursen betalning mot ett »certificate of title issued in blank» avseende ett flygplan. Ett sådant dokument visade sig omöjligt att få tag på, eftersom dokumenttypen var okänd. Banken betalade mot dokument som innefattade »a blank bill of sale». Domstolen uttalade att strikt uppfyllelse var nödvändig, och tillade:

»Nor was it error for the court to fail to charge that if the terms of the letter of credit were impossible of performance there was no contract and the bank could not pay out the money under the letter of credit .... The question was what appellant and bank meant by 'certificate of title issued in blank' and this question was properly submitted to the jury....»

Banken ansågs följaktligen inte ha någon självständig rätt att pröva om en »bill of sale» skulle kunna anses motsvara ett dokument, vars existens och innebörd ej var känd. Härvid aktualiseras ett problem, som utgör en av svagheterna i remburstransaktionen, nämligen att banken inte materiellt granskar dokumenten. Man gör endast en formell prövning av dokumentets rubricering och ev av vissa iögonenfallande bestämmelser i det. Om dokumentet i det senaste rättsfallet under motsvarande omständigheter varit benämnt »certificate of title», men i övrigt utformat exakt som en »bill of sale» skulle banken med säkerhet ha betalat, och någon framgångsrik invändning däremot skulle knappast ha kunnat göras.

Varken i engelsk eller fransk rätt har doktrinen varit villig att ge banken något större utrymme för fri prövningsrätt. Även om man inte kräver bokstavlig uppfyllelse, upprätthålls stränga krav på bankens skyldighet att följa instruktionerna.[167] Inskjutas bör att banken kan påpeka för kunden att en given instruktion inte kan utföras, men om instruktionen intagits i rembursen bör banken principiellt vara skyldig att följa den. Rigiditeten rörande bedömningen är som antytts inte total, utan vid tretydiga instruktioner har banken medgivits en viss flexibilitet så exempelvis i ett äldre rättsfall *Ireland v Livingston:*[168]

[165] 132 A 189 på s 191 (1926).

[166] 296 F 2d 68 (1968).

[167] Jfr ovan nämnda *Equitable Trust Co of New York v Dawson Partners, Ltd* (1927) 27 L1 L R 49, *English, Scottish and Australian Bank, Ltd v Bank of South Africa* (1922) 13 L1 L R 21 och *Stoufflet,* Le crédit documentaire s 212 f. I remburssammanhang har, som nämnts, vidare regeln *de minims non curat lex* bedömts, *Moralice (London), Ltd v E D & F Man* [1954] 2 Lloyd's Rep 526. Jfr även *Soproma S p A v Marine & Animal By-Products Corporation* [1966] 1 Lloyd's Rep 367 på s 390.

[168] (1872) L R 5 H L 395 på s 416.

»..... if a principal gives an order to an agent in such uncertain terms as to be susceptible to two different meanings, and the agent *bona fide* adopts one of them and acts upon it, it is not competent to the principal to repudiate the act as unauthorized because he meant the order to be read in the other sense of which it is equally capable».

Denna regel öppnar dock i och för sig inte någon möjlighet för banken att företa en självständig prövning utan den är snarare formulerad som ett skydd för banken, ifall den feltolkar en av uppdragsgivaren lämnad, illa formulerad instruktion.

Från fransk rätt kan ett rättsfall nämnas, där Cour de Paris synes ha ställt något lägre krav på bankens följsamhet till remboursvillkoren, vad gäller frågan om att alla begärda dokument måste presenteras.[169] Rembursen föreskrev både ett inspektionscertifikat och ett hälsocertifikat, men banken accepterade *ett* dokument som fyllde båda ändamålen. Domstolen ansåg, att detta enda dokument svarade mot remboursvillkoren. Stoufflet påpekar – enligt min uppfattning med rätta – att det är omöjligt för banken – och för domstolen skulle man kunna tillägga – att avgöra om *ett* dokument kan vara tillräckligt för uppdragsgivaren, när han föreskrivit två eller flera.

I svensk rätt kan en mellanman ha vissa möjligheter till självständigt agerande,[170] men i remburssammanhang bör enligt mitt förmenande, en sådan möjlighet användas med yttersta försiktighet. Personligen ställer jag mig exempelvis tveksam till tanken, att banken skulle vara skyldig att godta konossementsgaranti i st f konossement. Garantin ger ju ingen säkerhet för att godset kommer att utlämnas, utan garanterar endast mottagaren ersättning ifall han inte skulle få godset. Det är ju också helt givet, att bankgarantier inte kan utnyttjas för att täcka vilka fel och brister som helst i dokumenten.[171] Även om rigiditeten i remburssystemet i vissa situationer framstår som mindre rationell ligger köparens säkerhet och därmed rembursens funktion som betalnings- och säkerhetsinstrument till en del i denna rigiditet. Inskjutas bör emellertid, att banken, om den är medveten om tvetydigheten då den erhåller instruktionerna, bör ha en skyldighet att påpeka detta.

Art 34 i Rembursreglerna ger en viss ram för bedömningen av hithörande frågor. Utgångspunkten är att exakta tal i rembursen skall uppfyllas exakt, medan däremot i andra fall en viss uppmjukning i rigiditeten föreskrivs:

»a. Orden »omkring», »cirka» eller liknande uttryck i samband med rembursens belopp eller varumängd eller å-pris skall tolkas så att en avvikelse med högst 10 % uppåt eller 10 % nedåt medges.

b. Om rembursen inte föreskriver, att den däri angivna varumängden inte får över- eller underskridas, skall en avvikelse av 3 % uppåt eller 3 % nedåt anses tillåten, förutsatt dock att det under rembursen totalt disponerade beloppet inte därigenom kommer att överskrida rembursbeloppet. Sådan avvikelse är dock inte medgiven, om

[169] Rev Générale de Droit Comm 1943 s 72.

[170] *Håstad,* Tjänster utan uppdrag bl a s 58.

[171] Jfr *Schmitthoff,* The export trade s 235. Se också *Delfs & Grönfors.*

rembursen anger varumängden i ett angivet antal förpackningsenheter eller varuenheter».

Vidare anses åtminstone i engelsk rätt principiellt gälla, att vikten bör anges uttryckligen i rembursen eller i vart fall på så sätt att den kan beräknas. En sådan fråga var uppe till bedömning i *London & Foreign Trading Corporation v British & North European Bank.*[172]

Svaranden – en engelsk bank – öppnade på kärandens begäran en remburs rörande en skeppning om 500 ton »South African maize meal». Svaranden betalade remburs-beloppet mot ett konossement som utvisade 5 895 säckar majsmjöl. Konossementet angav inte något förhållande mellan vikt och antal säckar. I fakturan angavs samma antal säckar till 190 Lbs per säck, motsvarande 500 ton. Det visade sig, att säckarna inte innehöll 500 ton, varför käranden stämde banken för att återfå det belopp som betalts för den saknade kvantiteten.

Domstolen fann att vikten borde ha angivits korrekt i konossementet och ansåg att det inte var tillåtet att kombinera uppgifterna i konossementet med den i fakturan.

8.6.3 Rätt till komplettering av dokumenten

Som också framhållits kan rigiditeten ibland framstå som orimlig, och vissa avvikelser bör tolereras för att inte formalismen skall motverka sitt syfte. En i praktiken viktig åtgärd är, att beneficienten har vissa möjligheter att komplettera och korrigera dokumenten före utgången av rembursens giltighetstid och innan art 41 i remburs-reglerna blir tillämplig. Möjligheten härtill beror dock på om remburstransaktionen skall anses fullgjord genom beneficientens presentation av dokumenten. I så fall finns inget utrymme för en efterföljande komplettering.

Om däremot en sådan komplettering godtas kan den bara gälla i vissa situationer och för vissa dokument, nämligen om inte åtgärder tyder på någon form av bedrägligt förfarande. I fransk rätt har Cour d'Appel i Paris i ett fall godtagit, att banken avvisade en faktura på vilken kvalitetsuppgift saknades men efter avvisandet tillfogades, på grund av att åtgärden framstod som suspekt.[173] Från rättslig utgångspunkt är det normalt knappast rimligt, att en säljare exempelvis skulle ha rätt att ordna med korrigering av ett orent konossement. En sådan rätt skulle dock kunna finnas i de få fall där säljaren inom rembursens giltighetstid hinner få fram en ny sändning av det aktuella godset, så att rent konossement på riktiga grunder kan utställas.

En kompletteringsregel av nämnt slag synes godtas i amerikansk[174], fransk[175]

[172] (1921) 9 L1 L R 116 som diskuteras av *Gutteridge & Megrah* på s 119.

[173] DMF 1968 s 93.

[174] Detta synes följa av *Kingdom of Sweden v New York Trust Co* 96 N Y S 2d 779 på s 790 f (1949).

[175] *Stoufflet,* op cit s 318. Han anser samtidigt, att om vid andra överlämnandet en korrigering gjorts av tidigare felaktiga dokument bör banken vara särskilt noga med undersökning av att korrigeringen inte är bedräglig. Se också Rev de la Banque 1951 s 209 f.

och engelsk[176] rätt. Även i tysk rätt finns förespråkare för principen.[177] Även om vissa företrädare för skandinaviska banker har uttryckt tveksamhet beträffande rätten att företa en komplettering på grund av avtalslagens regler, torde en sådan rätt finnas även i nordisk rätt.[178]

8.6.4 Inskränkning i abstraktionsprincipen

8.6.4.1 Allmänt

Som redan understrukits i flera sammanhang har säljaren intresse av att banken har en obetingad skyldighet att inlösa de presenterade dokumenten om dessa motsvarar remburskraven. I sådana fall är då säljaren berättigad att få betalt. I ett sådant perspektiv, skulle man emellertid också ev kunna hävda, att om säljaren inte fullgjort sina skyldigheter under köpavtalet, så har han inte heller under remburstransaktionen ett skyddsvärt intresse.

I sammanhanget bör då också uppmärksammas förhållandena då det inte rör sig om remburs, dvs i sådana fall där köpavtalets betalningsklausul är av typ »kontant mot konossement», »kassa mot konossement», »a vista mot dokument», »likvid mot skeppningshandlingar» osv.[179] I köprättslig litteratur har en omfattande diskussion förts, beträffande köparens skyldighet att inlösa dokument, då han vet eller tror sig veta, att varan icke är leveransgill, även om dokumenten förefaller vara ordning.[180]

Principen torde vara, att köparen, om han vet, att varan är behäftad med fel och kan styrka felet i en rättegång så är det inte någon risk för honom att vägra lösa dokumenten. Om köparen å andra sidan tror sig veta att det är fel eller brist i varan, så anses han om han inte inlöser dokumentet ha bevisbördan för att hans misstanke var grundad.[181]

Principen om dokumentens centrala roll i internationella köp har sålunda kommit att få särskild betydelse vid remburs, där det är klart föreskrivet att banken endast befattar sig med dokument, och att remburstransaktionen är skild från det bakomliggande avtalet. Det finns emellertid en del författare, som med utgångspunkt från hänsynen till köparens intressen ändå förespråkar en viss knytning mellan rembursen och basavtalet.[182] Palmgren uttalar bl a:

[176] *Basse and Selve v Bank of Australasia* (1904) 90 L T 618.

[177] Indirekt stöder exempelvis *Liesecke* i WM 1976 s 258 ff den.

[178] Bl a Nordiska Föreningsbanken hävdar emellertid i sin rembursbroschyr att visst utrymme finns för komplettering, en uppfattning som jag sålunda delar.

[179] Ovan har på s 103 hithörande frågor diskuterats, och Justitierådet Dennemarks långa votum i NJA 1963 s 136 citerats.

[180] I nordisk rätt bl a *Alméns* § 71 vid not 16–32 d, *Fehr* i Nordiska juristtämman 1926 s 138 ff, *Eklund* i TfR 1937 s 441 f, *Hellner*, Köprätt s 62 ff fr a s 66, *Ussing* (1962–3 uppl) s 43 punkt b, *Gaarder* (1960–3 uppl) s 31 a och *Andersen* s 97.

[181] *Alméns*, Tillägg till § 51 not 48, *Hellner*, op cit s 66 jfr även s 150 f.

[182] Se exempelvis *Palmgren* s 32, *Gaarder* s 35. Jfr *Smith*, Notater s 76 ff.

»Slutligen kan tänkas att skeppningsdokumenten formellt äro i skick men att remboursbanken på ett eller annat sätt erhållit kännedom t ex om att varan icke motsvarar det leveransavtal, för vars fullgörande remboursen ställts. Även i detta fall bör remboursbanken anses berättigad att vägra inlösa dokumenten. Härvid kan man ex analogia tillämpa den rättsregel, enligt vilken en köpare, som är skyldig att betala mot konossement utan rätt att därförinnan granska den till honom sända varan, likväl icke är skyldig att inlösa konossementet om han fått kännedom, t ex genom en på avsändningsorten bosatt agent, om att det avskeppade godset icke är avtalsenligt. Men det bör likväl beaktas att remboursbanken, såsom redan framhållits, icke kan anses skyldig att granska den levererade varan, för vars granskning banken i allmänhet icke ens kan anses ha nödiga förutsättningar. Fråga är således närmast om sådana fall, då köparen på ett eller annat sätt fått vetskap om att varan är felaktig och om att dokumenten sålunda innehålla oriktiga uppgifter om dess beskaffenhet eller mängd, varvid köparen förutsättes ha meddelat detta till remboursbanken. Förutsatt att köparens meddelande uppenbarligen överensstämmer med det faktiska förhållandet, varom köparen t ex kan ha för banken föreställt tillfredsställande utredning är banken härvid skyldig att vägra inlösa dokumenten.»[183]

I nordisk rätt kan man sätta detta uttalande i kontrast till Hvidts uppfattning, att »den Sikkerhed, som er den bekræftede Remburs' Livsnerve, ... blive brudt» om man inte »ganske ubetinget fastholder, at Bankens Forpliktelse er uafhængig af det underliggende Retsforhold.»[184]

Arntzen konstaterar också, att banken bör vara berättigad att inlösa dokumenten om de är formellt korrekta, och att det knappast kan vara rimligt att banken skall sitta mellan beroende på en dispyt mellan säljare och köpare.[185]

Dessa resonemang ger å ena sidan grunden för de redan berörda viktiga principerna i remburstransaktionen, att banken endast befattar sig med dokumenten och att remboursen är åtskild från bastransaktionen, och å den andra sidan visar de att det måste finnas vissa gränser för den strikta formalistiska utgångspunkten. Detta motsatsförhållande speglas också i den välkände amerikanske domaren Benjamin Cardozos dissiderande votum i *Maurice O'Meara Co v National Park Bank*[186] där han bl a uttalade:

»I think we lose sight of the true nature of the transaction when we view the bank as acting upon the credit of its customer to the exclusion of all else. It acts not merely upon the credit of its customer, but upon the credit also of the merchandise which is to be tendered as security. The letter of credit is explicit in its provision that documents sufficient to give control of the goods shall be lodged with the bank when the

[183] *Palmgren* s 41. På s 42 konstateras, att banken, ifall köparen saknat hävningsrätt, är skadeståndsskyldig gentemot beneficienten.

[184] Grunden för Hvidts resonemang är bl a att banken saknar särskilt kompetens att avgöra huruvida säljaren fullgjort sina skyldigheter enligt avtalet. *Arntzen* s 531 f kritiserar det resonemang som Hvidt för. Arntzen synes något egenartat mena, att just bankens avsaknad av särskild sådan kompetens gör att banken bör vara särskilt försiktig.

[185] S 531.

[186] 239 N Y 386, (1925).

drafts are presented. I cannot accept the statement of the majority opinion that the bank was not concerned with any question as to the character of the paper. If that is so, the bales tendered might have been rags instead of paper, and still the bank would have been helpless, though it had knowledge of the truth, if the documents tendered by the seller were sufficient on their face. A different question would be here if the defects had no relation to the description in the documents. In such circumstances, it would be proper to say that a departure from the terms of the contract between the vendor and vendee was of no moment to the bank. That is not the case before us.»

Med utgångspunkt från dessa generella spörsmål kan man fråga sig hur rembursbankens skyldigheter påverkar situationen, och om en allmän aktsamhet bör åvila banken trots bestämmelserna om ansvarsbefrielse i rembursreglerna? Vilket innehåll skall en sådan i så fall anses ha och hur långt skall den anses sträcka sig? Måste banken känna till förfalskning, svek m m för att kunna vägra betala? Måste den i sådana fall vägra betala? Kan den även i andra fall vägra betala? Bör banken exempelvis godta ett konossement som är undertecknat »as agent only», eller måste det stå »for the master», »for the owner», etc.[187]

I det här perspektivet är frågan m a o om rembursbanken kan vägra att betala beneficienten om det är något fel på eller brist i den prestation som dokumenten avser.

De spörsmål, som då aktualiseras rör, i vad mån banken kan ha rätt att under några omständigheter underlåta att betala under remboursen, även om beneficienten kan prestera vad som krävs formellt.

Lika litet som köparen vid klausulen »betalning mot dokument» kan rembursbanken kräva att få undersöka godset för att kontrollera att det är i överensstämmelse med köpavtalet.[188] I *Maurice O'Meara Co v National Park Bank*[189] ansåg domstolen att rembursbanken, även om den hade grundad anledning att anta att beskrivningen var oriktig, ändå inte hade rätt att undersöka om varan motsvarade rembursvillkoren

[187] Det förekommer nämligen i befraktningsavtal klausuler av följande slag: »charterer's agent to sign clean bills of lading». Den vanligare och ur redarens synvinkel något rimligare klausulen är: »Master to authorize charterer's agent to sign clean bills of lading but always in conformity with mate's receipts.» Jfr *Delfs & Grönfors.* Ur köprättslig synvinkel kan denna inskränkning också vara betydelsefull. Med hänsyn till, att konossementsförvärvaren kan hamna i en rad dispyter med redare, befraktare och agent kan det vara skäl för banken att vara uppmärksam på de fall, där ett konossement endast är undertecknat »as agent only»,. Ett sådant förfarande kan vara en följd av att befälhavaren har vägrat utfärda rena konossement. Därmed är på inget sätt sagt, att banken generellt bör avvisa konossement som är underskrivna på detta sätt.

[188] Som nämnts har bl a vissa skandinaviska förf hävdat en mindre sträng inställning till abstraktionsprincipen. I anslutning till principen, att köparen kan vägra lösa dokument, om han känner till att leveransen inte är kontraktsgill, har i skandinavisk rätt hävdats att motsvarande skall gälla för rembursbankens del i samband med remburs.

Palmgren s 41. Se också *Gaarder* s 35 som med viss tveksamhet hävdar, att även bank som ställt oåterkallelig remburs »kan og skal nekte honorering» om den »har helt utvilsomt kjennskap til at varene er i vesentlig grad kontraktsstridige». Av Rt 1924 s 1083 och UfR 1941 s 117 framgår dock, att man även i nordisk rätt erkänner att remboursen är fristående från basavtalet.

[189] 239 N Y 386 (1925).

och dokumentbeskrivningen. Kan banken då i stället vägra att betala dokumenten, när beneficientens prestation inte är kontraktsenlig? Med tanke på rembursens syfte och utformningen av art 8 i UCP kan enligt min mening denna princip inte tillämpas utan betydande modifikationer i samband med remburs. Om den betalningsskyldiga banken skulle ha skyldighet följa sin uppdragsgivares uppfattning skulle givetvis ändamålet med rembursen till stor del gå förlorat.[190] I amerikansk rätt illustreras detta i *Laudisi v American National Bank,*[191] där köparen vägrade att täcka bankens rembursutlägg eftersom det fanns betydande fel i varan. Köparen hade underrättat banken om detta, men banken hade ändå inlöst dokumenten, och domstolen ansåg att den hade rätt att göra det.

Om köparen vill undvika en sådan risk, bör han sålunda välja en annan betalningsklausul eller begära att beneficienten skall presentera kvalitets- eller viktcertifikat undertecknat av någon som köparen litar på. Vidare kan köparen naturligtivs försöka förmå en domstol att förbjuda banken att betala.[192]

Utgångspunkten är sålunda, att bankens skyldighet att betala beneficienten, då denne presenterar dokument i enlighet med rembursvillkoren endast i undantagsfall bryts. Man kan tänka sig att lägga olika förhållanden till grund för bedömningen och därvid också urskilja subjektiva och objektiva omständigheter.[193] Bland sådana förhållanden kan diskuteras svek och förfalskning, förbud mot att utföra varan, »omöjlighet» att betala m m.

[190] Se i tysk rätt JW 1927 s 1496 Nr 2. Jfr BGHZ 28 s 129 (1958) och WM 1975 s 67.

[191] 239 N Y 234 (1924). Se äv *Overseas Trading Corporation v Irving Trust Co* 82 N Y S 2d 72 (1948).

[192] Det har emellertid ofta visat sig ganska svårt att förmå en domstol att medge en sådan »injunction», varigenom beneficienten förbjuds att dra en växel under rembursen eller varigenom rembursbanken förbjuds att fullgöra sin skyldighet under rembursen; se exempelvis *Hamzeh Malas v British Imex Industries Ltd* [1957] 2 Lloyd's Rep 549, där domstolen bl a uttalade, att

»... the opening of a confirmed letter of credit constitutes a bargain between the banker and the vendor of the goods which imposes on the banker an absolute obligation to pay...» Se vidare nedan s 305 ff.

Jfr också *Société Metallurgique d'Aubrives & Villerupt v British Bank for Foreign Trade* (1922) 11 L1 L R 168, där banken på uppdragsgivarens order vägrade att betala, vilket den inte ansågs ha rätt till. Uppmärksammas kan i det sammanhanget domstolens uppfattning att en felaktig beskrivning som var att anse som bedrägeri berättigade banken att vägra betalning, men banken ansågs också berättigad att underlåta att betala »... if the goods were innocently misdescribed in the documents tendered to them – so far misdescribed that the goods might be rejected by the buyers and were so rejected by the buyers. Then in that case also the bank would be entitled to refuse on the grounds of circuity of action...»

Se också *Elian & Another Matsas & Others* [1966] 2 Lloyd's Rep 495 och *Frey & Son v E R Sherburne Co and The National City Bank of New York* 184 N Y 661 (1920). Se *Arntzen* s 540, *Finkelstein* s 171 och *Gutteridge & Megrah* s 56.

[193] *Smith,* Notater s 76 ff.

8.6.4.2 *Svek och förfalskning – dokumentens äkthet*

Det är sålunda svårt att i allmänna ord precisera gränsen för de undantagsfall när bankan har rätt resp skyldighet att vägra godta dokument, som är formellt korrekta. Hvidt anser, att banken bara bör ha rätt att vägra infriande om dokumenten är förfalskade och vill inte ens ge banken rätt att avvisa dokumenten när säljaren svikligt försökt att dölja att det är fel på varan.[194]

Situationerna kan variera betydligt och kan vara mer eller mindre svårbedömbara. Det gäller att försöka finna en rimlig avvägning av bankens granskningsskyldighet med hänsyn till uppdragsgivarens skyddsintresse, intresset av att granskningen skall gå någorlunda snabbt och av att kostnaderna hålls på en rimlig nivå, och de relativt små möjligheter banken har att avgöra vissa förhållanden vid en formell granskning.

Förutsatt att dokumenten motsvarar rembursvillkoren är det i och för sig ingen skillnad mellan en »normal» situation och en situation där dokumenten är inkorrekta eller förfalskade med mindre banken var medveten härom vid tidpunkten för betalningen – eller möjligen borde ha varit det. Härvid uttalar Megrah under hänvisning till *Bank Russo-Iran v Gordon Woodroffe & Co Ltd*[195]: »If to the knowledge of the bank the beneficiary was responsible for the forgery or falseness the bank could refuse to pay. The intervention of a bona fide third party such as a negotiating banker without such knowledge could, however, render the issuing bank liable to him.»[196]

Från amerikansk rättspraxis bör också nämnas *Old Colony Trust Co v Lawyers' Title and Trust Co,*[197] där rembursen krävde att »warehouse receipt» skulle presenteras. Banken kände till att det dokument, som presenterades, hade utställts innan godset fanns i upplagshuset. Domstolen framhöll bl a:

»Obviosly, where the issuer of a letter of credit knows that a document, although correct in form, is in point of fact false or illegal, he cannot be called upon to recognise such a document as complying with the terms of the letter of credit.»

Frågan belyses också i *Sztejn v Henry Schroeder Banking Corporation*[198] där säljaren skeppat värdelöst skrot och lämnat sin tratta för inkassering till en bank, som därefter presenterade den och dokumenten till svaranden. Köparen vägrade att godta dokumenten och erhöll en »injunction» som förhindrade svaranden att betala, varvid domstolen bl a framhöll:

[194] S 125 ff.

[195] (1972) 10 C L 296.

[196] *Gutteridge & Megrah* s 132. Det bör understrykas, att banken i en sådan situation kanske inte bara har en rätt att avvisa dokumenten utan även en skyldighet att göra detta. Art 9 i UCP kan i så fall knappast befria banken från ansvar då den känner till förfalskningen.

[197] 297 F 152 (2 CCA 1924).

[198] 31 N Y S 2d 631 (1941), som bl a refereras hos *Arntzen* s 533. Fallet diskuteras också i *Discount Records Ltd v Barclays Bank Ltd & Another* [1975] 1 Lloyd's Rep 444.

»Although our courts have used broad language to the effect that a letter of credit is independent of the primary contract between the buyer and seller, that language was used in cases concerning alleged breaches of warranty, no case has been brought to my attention on this point involving an intentional fraud on the part of the seller which was brought to the bank's notice with the request that it withhold payment of the draft on this account. The distinction between a breach of warranty and active fraud on the part of the seller is supported by authority and reason.»

Vidare uttalades:

»It would be a most unfortunate interference with business transactions if a bank before honouring drafts drawn upon it was obliged or even allowed to go behind the documents, at the request of the buyer, and enter into controversies between buyer and seller regarding the quality of the goods shipped. If the buyer and the seller intended the bank to do this they could have so provided in the letter of credit itself, and in the absence of such a provision the court will not demand or even permit the bank to delay paying drafts which are proper in form.....»

och ett undantag gjordes:

»... where the seller's fraud has been called to the bank's attention before the draft and documents have been presented for payment, the principle of the independence of the bank's obligation under the letter of credit should not be extended to protect the unscrupulous seller.»

Domstolen tog också hänsyn till bankens intresse:

»No hardship will be caused by permitting the bank to refuse payment where fraud is claimed, where the merchandise is not merely inferior in quality but consists of worthless rubbish, where the draft and the accompanying documents are in the hands of one who stands in the same position as the fraudulent seller, where the bank has been given notice of the fraud before being presented with the drafts and documents, and where the bank itself does not wish to pay pending an adjudication of the rights and obligations of the other parties. While the primary factor in the issuance of the letter of credit is the credit standing of the buyer, the security afforded by the merchandise is also taken into account. In fact, the letter of credit requires a bill of lading made out to the order ot the bank and not to the buyer. Although the bank is not interested in the exact detailed performance of the sales contract, it is vitally interested in assuring itself that there are some goods represented by the documents.»

Tankegången bakom avgörandet är bl a den omständigheten att remburstransaktionen anses vara fristående från köpavtalet.[199]

I exempelvis tysk rätt tycks det inte alltid behövas förfalskning eller klara fall av bedrägeri utan även ond tro från beneficientens sida i uppfyllande av basprestationen

[199] Se även UCP punkt c i Allmänna bestämmelser. Jfr i doktrinen bl a *Stoufflet*, op cit s 217, *G Marais*, Du crédit confirmé s 32, *Zahn*, s 143 ff och 155 ff, *Schmitthoff*, The export trade s 228, *Gutteridge & Megrah* s 135 ff och *Epschtein & Bontoux* s 165 ff, 180, samt i rättspraxis *Moss v Old Colony Trust Co* 140 N E 803 (1932) och *Liberty National Bank & Trust Co of Oklahoma v Bank o America National Trusts & Savings Association* 116 F Supp 233 (1953), fastställt 218 F 2d 831 (1955).

kan måhända ge banken rätt att vägra betala.[200] I sådana fall där beneficientens krav på betalning skulle anses utgöra missbruk av rättigheter kan banken även anses ha en skyldighet att vägra betalning å sin uppdragsgivares vägnar.[201]

UCC ger rembursbanken närmast en option att honorera eller vägra att honorera »despite notification from the customer of fraud, forgery or other defect not apparent on the face of the documents». Samtidigt föreskrivs emellertid, att »a court or appropriate jurisdiction may enjoin such honor».[202]

Denna bestämmelse – UCC sec 5–114 (2) (b) – får en delvis klargörande belysning i *West Virginia Housing Development Fund v Sroka*[203]. Här rörde det sig om en »guarantee letter of credit» och innan beneficienten skulle utnyttja rembursen informerade uppdragsgivaren banken, att eftersom det underliggande projektet »will not materialize, this letter of credit will no longer be necessary and I request that you cancel same effective immediately.»

Domstolen bedömde bl a huruvida uppdragsgivarens skrivelse skulle anses utgöra »notice of fraud» enligt den nämnda bestämmelsen, och uttalade därvid: »If a bank has received no notice of fraud, forgery or of defect on the instrument, it has no privilege to dishonor. If the bank receives notice of any of these defences it has the option either to dishonor or to honor.» Eftersom domstolen inte fann någon hjälp i UCC när det gällde definitionen av »fraud» så föll den tillbaka på »the traditional elements of common law», som var »intentional misrepresentation in order to profit from another.» Domstolen fann därefter, att uppdragsgivarens skrivelse inte innehöll de nödvändiga elementen.

Detta kan även jämföras med förhållandena i det engelska rättsfallet *Basse and Selve v Bank of Australasia.*[204]

Här hade käranden uppdragit åt en tysk bank att öppna remburs till förmån för säljaren i Sydney som till käranden sålt ett parti koboltmalm. Den tyska banken uppdrog åt svaranden att bekräfta rembursen och avisera säljaren. Ett av de doku-

[200] Se *Liesecke* i WM 1960 s 212 m hänvisn och *Zahn* s 155 ff. Jfr 5 ETL 166 (1970). I RBGHZ 1964 nr 35 ansågs beneficienten ej berättigad till betalning, då ett falskt kvalitetscertifikat presenterats. Se beträffande fransk rätt *Epschtein* i Banque 1978 s 587 ff. I 22 Rev trim dr com 1063 (1969) klargörs, att banken vid svek från beneficientens sida inte behöver godta dokumenten. Enligt 29 Rev trim dr com 387 (1976) räcker det inte med misstanke om fel, utan det behövs »fraude connue». Av 32 Rev trim dr com 139 (1979) framgår att banken inte får vägra betala på den grund, att uppdragsgivaren meddelar, att det är fel på varorna. Samtidigt illustrerar Rev Banque 1978 s 269, att även om de presenterade dokumenten är förfalskade kan de inte utan vidare avvisas, eftersom banken endast är ansvarig, om felaktigheten framstår så klart, att den borde framgå vid en skälig granskning.

[201] *Liesecke* i WM 1966 s 467 f. Jfr *Hamel* i Réflexions sur le crédit documentaire irrévocable s 108 ff på s 117: »Contre ce princip d'autonomie [par rapport au contrat de vente], s'il est poussé à l'extrême, l'équité commerciale s'insurge.»

[202] UCC sec 5–114 (2) (b).

Uppmärksammas bör i sammanhanget också att beneficientens bedrägeri ofta inte anses hindra en »holder in due course» av beneficientens tratta från att få betalt under rembursen. Jfr *Kozolchyk,* Commercial letters of credit s 290 ff och *United Bank Ltd v Cambridge Sporting Goods* 360 N E 2d 943 (CA 1976).

[203] 415 F Supp 1107 (1976).

[204] (1904) L T 618.

ment som enligt rembursen skulle lämnas var ett kvalitetscertifikat. Ett sådant överlämnades som till det yttre uppfyllde kraven och säljaren fick betalt. Senare visade det sig, att säljaren skeppat värdelöst gods som skilde sig från det prov som undersökts, och käranden begärde att få åter det betalda beloppet av svaranden (banken). Domstolen avvisade kärandens krav, då svaranden varken ansågs ha någon skyldighet att svara för dokumentens äkthet eller att undersöka att godset verkligen inlastats.

När det gäller förfalskade betalnings- eller kreditmedel (växlar, checkar eller annat) kan banken vägra betalning även i förhållande till en godtroende förvärvare då den känner till eller upptäcker att en tratta förfalskats,[205] men om det inte finns någon omständighet som ger anledning till misstänksamhet behöver den inte undersöka dokumentens äkthet,[206] utan en bank som »in good faith makes payment against documents which appear to be genuine is protected in so doing.»[207] Därav följer som nämnts, att en bank som i god tro betalat mot oegentliga dokument kan kräva betalning av sin uppdragsgivare.

I skandinavisk rätt belyses frågan om bankens skyldighet att inlösa ett dokument när varan inte är kontraktsgill i ett danskt rättsfall.[208].

Här hade en engelsk köpare genom sin bank uppdragit åt Landmansbanken att öppna en oåterkallelig remburs till förmån för den danske säljaren mot presentation av »Fuld sæt Konossementer, Faktura og Inspectors Control Certificate». Sedan det visat sig att det var fel på den första sändningen av godset beordrade köparens engelska bank Landmansbanken att inte företa ytterligare utbetalningar. Landsmansbanken efterkom instruktionen och blev stämd av säljaren med krav på ersättning. Domstolen fann, att banken inte hade någon skyldighet att betala beroende på att säljaren genom sitt eget kontraktsbrott orsakat att rembursen återkallades.

Under rättegången gjorde banken bl a gällande att säljaren förtigit att den person han använt som kontrollör och som utfärdat kontrollcertifikaten var den som säljaren köpt varorna från.

Enligt Hvidt innebör domsmotiveringen »vistnok netop» att »Retten mente, att Sælgeren havde optrådt svigagtigt overfor Køberen.»[209] Arntzen menar emellertid att en sådan begränsning alls inte kan utläsas i domen.[210] Såvitt jag kan förstå har köparen en möjlighet att utse den kontrollant som skall skriva på certifikatet, och kan därigenom till en del skydda sig mot händelser av denna typ. I fallet är det dock fråga om successiv leverans, där risk fanns för fortsatt missbruk av situationen. Även i skan-

[205] *Bank Russo-Iran v Gordon Woodroffe & Co Ltd* (1972) 10 C L 296. Jfr uttalandet hos *Smith*, Notater s 81.

[206] *Gutteridge & Megrah* s 133.

[207] *Harfield*, Bank credits s 80. Se bl a *Nacional Financiera v Banco de Ponce* 89 N Y S 2d 480.

[208] UfR 1922 s 39. Jfr *Fehr*, Betalning mot dokument s 148 ff och *Smith*, Notater s 82 f.

[209] S 126.

[210] S 544.

dinavisk rätt bör domstolarna m h t ändamålet med rembursen godta principen att banken har skyldighet att betala dokumenten, om dessa är formellt i ordning, med mindre svikligt förfarande eller grova kontraktsbrott är för handen.[211]

Spörsmålet belyses också av en situation, som inträffade 1974, och som orsakat livlig diskussion på bankhåll i fr a engelska kretsar.[212] Den tvist, som föranleddes hade sin bakgrund i följande omständigheter.

Ett holländskt företag hade sålt farmaceutiska produkter till två österrikiska företag – varav ett var dotterbolag till den stora österrikiska banken Creditanstalt. Godset skulle vidaresäljas till ett jugoslaviskt företag, Interimpex.

Finansieringen arrangerades på så sätt, att Creditanstalt på de österrikiska köparnas uppdrag öppnade tre remburser om $ 20.7 miljoner till förmån för den holländske säljaren. Meningen var, att Interimpex i sin tur skulle ha låtit Jugobanka öppna remburs till förmån för de österrikiska mellanhänderna. Detta gjordes emellertid aldrig. För att få kontanter överlät därför beneficienten – innan rembursen förfallit till betalning – till en engelsk »merchant bank», Singer & Friedlander, mot betalning sina rättigheter under rembursen. Singer & Friedlander återfinansierade därefter större delen av transaktionen hos ett bankkonsortium mot säkerhet i de överlåtna rättigheterna.

Efter det att leveransen skett och korrekta dokument presenterats men före den bestämda betalningsdagen, visade det sig, att varan bestod av skräp. Det visade sig också, att det mellan slutköparen och säljaren/beneficienten fanns ett sidoavtal till köpavtalet med innebörd, att leverans inte skulle ske. Creditanstalt vägrade att betala bankkonsortiet på den grunden, att domstolsförfarande pågick mellan säljaren och köparen. De österrikiska mellanhänderna hade också beordrat Creditanstalt att vägra betala och beträffande en av remburserna förelåg ett interimistiskt domstolsbeslut på, att utbetalning inte fick ske. Singer & Friedlander hävdade för sin del, att ingen av de inblandade konsortiebankerna hade något att göra med den bakomliggande affärstransaktionen, och att Creditanstalt därför inte hade rätt att vägra betala. Den här tvistiga frågan har också tagits upp till bedömning av österrikisk domstol, men har ännu inte avgjorts.

Frågan gäller här bl a om Creditanstalt har rätt att vägra betalning under rembursen. En svensk rembursexpert har därvid med avseende på Creditanstalts vägran att betala anfört: »Detta ställningstagande måste, om fakta i målet rätt återgivits, betraktas som riktigt. Om en leverans konstateras vara så oriktig, att man kan tala om »förfalskade» dokument måste en bank ha åtminstone rätt och kanske skyldighet att avvisa den även under en rembursförpliktelse.»[213] Mot bakgrund av vad som sagts ovan synes

[211] I nordisk doktrin synes *Hvidt* s 131 f, *Lögdberg* s 91 och Rembursretten s 46 ff förespråka, att banken är skyldig att betala även om varan inte är kontraktsenlig, medan *Gaarder* s 35 och *Palmgren* s 41 hävdar motsatt syn.

[212] Detta fall har diskuterats i såväl dagspress som fackpress och bl a i Legal decisions affecting bankers, April 1977 s 52 f. Åtskilliga internationella rembursexperter har ombetts att avge utlåtanden för de olika i transaktionen inblandade parterna. Troligen kommer parterna att känna sig tvungna att nå en uppgörelse utan att gå till domstol.

[213] *Wijkander* s 375.

förhållandena vara sådana, att banken normalt inte kan hållas ansvarig för följderna av att dokument är förfalskade. Detta följer av art 9 i UCP. Samtidigt följer dels av remboursreglerna dels av »allmänna avtalsrättsliga regler» att banken har rätt att vägra godta dokument som den vet är förfalskade och den har en skyldighet att använda skälig omsorg vid dokumentgranskning. Frågan kan då också uppkomma om detta även gäller då banken bör känna till oegentligheterna samt under vilka omständigheter banken bör ha sådan kännedom. Vidare kan rätten att vägra godta dokumenten även tänkas vara en skyldighet därtill. I sådana situationer kan det vara svårt att tillämpa en renodlad princip alltför rigoröst. Man kan tänka sig ett stort antal olika fall, där hithörande frågor kan aktualiseras. Om förfalskade dokument börjar dyka upp i en viss trade, kan detta tänkas vara en anledning för banken att skärpa sin uppmärksamhet osv. I praktiken torde hithörande problem ofta hänga samman med transportdokumenten. Nämnas kan, att under 1979 många fall av förfalskning av bl a konossement rapporterats.[214]

Frågan om förfalskning illustreras i ett färskt engelskt rättsfall.[215] Här hade det nigerianska försvarsdepartementet av käranden köpt 240 000 ton cement levererat cif Lagos mot betalning genom remburs. Remburs hade för svaranden aviserats av Midland Bank och betalning skulle ske mot faktura »full set (4 st) of bills of lading» och försäkringspolis. Cement skeppades men tvekan uppstod beträffande 94 000 ton som skulle ha skeppats i 8 fartyg. Midland Bank betalade stora belopp mot dokument rörande dessa 8 skeppningar, men starka bevis förebragtes att berörda konossement och övriga dokument inte var äkta utan förfalskade. Tvivel fanns beträffande de 8 fartygens existens och svaranden vägrade betala med avseende på demurrage. Käranden stämde svaranden men Court of Appeal ansåg att någon »injunction» inte kunde beviljas beträffande den nigerianska bankens betalningsskyldighet.

Problem kan uppkomma, om ena parten hävdar, att det är fråga om förfalskning av dokumenten, medan den andra hävdar, att gods skadats, förkommit eller ersatts under transporten. Enligt min mening kan banken inte utan vidare åberopa regeln om att den gentemot köparen är fri från ansvar då dokumenten är förfalskade. Här bör fortfarande den övergripande regeln om bankens granskningsskyldighet gälla. Även i detta sammanhang gäller, att det inte är möjligt att i en generell norm fastställa det preciserade innehållet för individuella fall.

Ovan har diskuterats bl a vissa mer eller mindre hederliga förfaranden i samband

[214] I bl a Economist 17 nov 1979 s 86 har under rubriken Maritime fraud rapporterats om den ökande graden av »fraud on the high seas» under senare år. I art refereras ett uttalande från Lloyd's of London att denna verksamhet det senaste året kan ha kostat försäkringsbranschen $ 225 miljoner. Jfr även SvSjT 1978 nr 41 s 6.

[215] *Etablissement Esefka International Anstalt v Central Bank of Nigeria* [1979] 1 Lloyd's Rep 445.

med »performance guaranties».[216] De där berörda fallen[217] visar hur viktigt det är att de inblandade parterna gör klart för sig innebörden i de åtaganden, som de påtar sig. Domstolarnas attityd i de senast nämnda fallen belyses väl av följande uttalande:[218]

»This is not a case of an established fraud at all. The plaintiffs may well be right in contending that the buyers have no contractual right to payment of any part let alone the whole of the guarantee in any of these cases. In the third case the bank concedes that this may be so, because no valid guarantee may be in existence. But all these issues turn on contractual disputes. They are a long way from fraud, let alone established fraud. Secondly, the authorities are strongly against the plaintiffs' contentions. It is only in exceptional cases that the courts will interfere with the machinery of irrevocable obligations assumed by banks. They are the lifeblood of international commerce. Such obligations are regarded as collateral to the underlying rights and obligations between the merchants at either end of the banking chain. Except possibly in clear cases of fraud, of which the disputes under the contract by litigation or arbitration as available to them or stipulated in the contracts. The courts are not concerned with their difficulties to enforce such claims; these are risks which merchants take. In this case the plaintiffs took the risk of the unconditional wording of the guarantees. The machinery and commitments of banks are on a different level. They must be allowed to be honoured, free from interference by the courts. Otherwise, trust in international commerce could be irreparably damaged».

Tidigare har diskuterats fr a konossementets stora roll som informationskälla för att köparen skall kunna avgöra om leverans är kontraktsgill. Som då nämndes förekommer det att transportören av olika skäl kan förmås utfärda konossement, vars uppgifter inte är helt i överensstämmelse med verkliga förhållanden i utbyte mot att avlastaren ger transportören någon form av ansvarsgaranti/indemnitetsförklaring (se ovan s 189). Sådana förfaranden är inte rättsligt godtagbara och konossement som utfärdats sålunda kan leda till att banken vid remburs utbetalar rembursbeloppet till beneficienten, vilket inte skulle ha skett om konossementet varit korrekt.[219] Denna situation är givetvis en av dem, där konflikten mellan bankens betalningsskyldighet, köparens informationer och order till banken och bankens granskningsskyldighet ibland kan sättas på sin spets inte minst när det gäller frågan om »rena konosse-

[216] S 116 f. Jfr även *White* s 121 ff.

[217] *R D Harbottle, Mercantile Ltd v National Westminster Bank and others* [1977] 2 All ER 862, *Edward Owen Engineering Ltd v Barclays Bank International and others* [1978] 1 Lloyd's Rep 166, *Howe Richardson Scale Co Ltd v Polimex-Cekop and another* [1978] 1 Lloyd's Rep 161.

[218] *R D Harbottle, Mercantile etc* [1977] 2 All ER 862 på s 870.

[219] I en dom WM 1973 s 241 hade domstolen att ta ställning till ett fall, där bl a felaktigt avskeppningsdatum angivits. Redaren har givetvis ansvar gentemot lastägaren, men situationen kan ändå vara negativ för köparen. I fallet var huvudfrågan om den utfärdade indemnitetsförklaringen skulle anses ogiltig. OLG i Hamburg ansåg inte detta medan BGH ansåg att en indemnitetsförklaring av denna typ inte förtjänade något rättsligt skydd. Här ogiltigförklarades »ansvarsförbindelsen» jämlikt 138 § BGB. I en dom (Hamburg, MDR 1970 s 146) har redaren jämlikt 426 § BGB tillåtits kräva ersättning från avlastaren med halva beloppet.

ment.»[220] Denna fråga skulle naturligtvis kunna utvidgas på så sätt, att spörsmålet skulle kunna uppkomma i vad mån banken har rätt eller skyldighet att betala mot rena konossement, ifall den av misstag eller på annat sätt skulle få i sin hand en indemnitetsförklaring beträffande ett visst godsparti och konossement. Det ligger enligt mitt förmenande nära till hands att utgå från att banken under sådana omständigheter kan vägra betala.

8.6.4.3 Andra skäl för banken att inte betala

En utgångspunkt som också följer av rembursens autonomi är att domstolarna normalt inte befriar banken från dess skyldighet att betala på grund av säljarens underlåtenhet att uppfylla avtalet som följd av force majeureomständigheter eller fysisk eller juridisk omöjlighet, förutsatt givetvis att han ändå kan möta remburskraven.[221]

I *American Steel Co v Irving National Bank*[222] ålades svarandebanken att betala en remburs som täckte en skeppning av gods vars export officiellt förbjudits. I ett franskt rättsfall fann Cour de cassation i ett fall att svårigheter som sammanhängde med valutareglering, varigenom bekräftelsebanken förhindrades att få ersättning från öppningsbanken inte bör ha någon inverkan på beneficientens rätt att få betalt under remursen.[223]

Även en del andra rättsfall som tidigare berörts synes ge vid handen, att partiella kontraktsbrott under basavtalet inte är tillräckliga grunder för att beneficienten skall vägras betalning.[224]

En annan illustration till denna frågeställning ges i *J Zeevi and Sons v Grinlays Bank of Uganda.*[225] Här hade svaranden öppnat negocieringsremburs till förmån för käran-

[220] Jfr bl a *Liesecke* i WM 1964 s 1285 och i WM 1976 s 266, *Schmitthoff*, op cit s 330: »indemnity tainted by fraud» och *Zahn* s 115.

[221] I *Toprak Mahsulleri Ofisi v Finagrain Compagnie Commerciale Agricole et Financiere S A* [1979] 2 Lloyd's Rep 98 belyses vad som kan inträffa, när köparen inte i tid har ordnat tillstånd, så att betingad remburs kan öppnas.

[222] 266 F 41 (2 CCA, 1920) cert den 258 US 617 (1922).

[223] J C P 1955 II 8838. Se *Stoufflet*, op cit s 310 f. Jfr *Liesecke* i WM 1966 s 467 där detta rättsfall kontrasteras mot ett tyskt, RGZ 144 s 133. I detta fall hade emellertid möjligheten att få valuta gjorts till en förutsättning för att remburs skulle öppnas, och när detta villkor inte kunde uppfyllas, så bortföll också skyldigheten att betala. Jfr också WM 1960 s 38.

[224] Jfr exempelvis *Urquhart Lindsay and Co Ltd v Eastern Bank, Ltd* [1922] 1 K B 318, *Hamzeh Malas & Sons v British Imex Industries, Ltd* [1958] 2 Q B 127 (C A) (här rörde det sig om påstående om att det var fel på godset), *Dulien Steel Products, Inc of Wash v Bankers Trust Co* 189 F Supp 922 (SDNY 1960), *Bank of East Asia, Ltd v Pang* 249 P 1060 (1926) (sämre kvalitet), Gaz Pal 1952 I 286, JW 1923 s 631. Även i ett färskt franskt rättsfall fann Cour de Cass, att banken inte hade rätt att vägra betala beneficienten på grund av uppdragsgivarens instruktion och påstående om att det är fel på godset, se 32 Rev trim dr com 139 (1979). Jfr också bl a UCC 5–114 (1) och den tjeckiska International Trade Code 656 (se appendix) jämte *Kozolchyk*, op cit s 296 f och *Stoufflet*, op cit s 327.

[225] 371 N Y S 2d 892 (1975).

den, ett israeliskt bolag, och föreskrivit att negocieringsbanker i New York skulle kunna »seek reimbursement from its paying agent, the National City Bank of New York». Innan rembursen hade utlöpt informerade svaranden City Bank att ersättning inte skulle utges till någon negocieringsbank, eftersom ett regeringsbeslut i Uganda förklarade att remburser till förmån för israeler var utan verkan. När växlar presenterades av negocieringbanken returnerades de utan att betalas varvid käranden sökte säkra sig i svarandens tillgångar hos City Bank. Bland andra argument gjorde svaranden gällande, att det rörde sig om omöjlighet att betala i New York beroende på regeringsåtgärder i Uganda.

Court of Appeal fastslog underdomstolens dom och fann att »doctrine of impossibility of performance» inte hjälpte svaranden under New Yorks jurisdiktion, som föredrogs dels på grund av den ugandiska regelns diskriminerande natur dels på grund av New Yorks ställning som finanscentrum.

Normalt har den omständigheten, att det underliggande avtalet hävts eller bringats att upphöra, inte ansetts berättiga banken att vägra betala beneficienten.[226]

När domstol inte givit säljaren rätt till köpeskillingen har BGH i ett fall ansett att rembursbanken också hade rätt att vägra betala rembursen.[227]

Det kan tänkas, att ifall bastransaktionen är en nullitet eller aldrig kommer att få någon rättslig verkan, rembursbanken kan anses befriad från sin betalningsskyldighet under rembursen.[228] Härvid kan naturligtvis argumenteras å ena sidan för att abstraktionsprincipen skall tillämpas, å andra sidan för att om det underliggande avtalet inte existerar så finns inte heller någon grund för bankens löfte.[229]

I ett engelskt rättsfall[229a] gjorde svarandena gällande, att rembursen var olaglig och ogiltig, eftersom den stred mot »public policy». Här hade Glass Fibres träffat köpavtal med ett företag Vitro. Betalning skulle ske genom remburs och efter vidare diskussioner gick Glass Fibres med på att rembursbeloppet skulle fördubblas, eftersom Vitros verksamhet skulle underlättas därigenom att bara en remburs behövde öppnas. Mellanskillnaden skulle användas för köp av annat. När dokumenten presenterades hävdade dock svaranden, att avtalet mellan Glass Fibres och Vitro var olagligt och ogiltigt. Avtalet stred mot »public policy», eftersom det ingåtts för att möjliggöra överföring från Peru av vissa av Vitros ekonomiska tillgångar, varigenom valutaregleringen kunde undvikas.

Domstolen uttalade: »After considerable hesitation I have come to the conclusion that .... is right in his submission that the Court should not, by enforcing the confirmed credit, enable the Bretton Woods Agreement Order in Council to be avoided.»

[226] Jfr *Frey & Son v E R Sherburne & Co* 184 N Y S 661 (1920) där domstolen inte godtog köparens krav att betalning inte skulle ske under rembursen eftersom beneficienten begått ett väsentligt kontraktsbrott med avseende på en skeppningsklausul som bara fanns i bastransaktionen utan att intas i rembursen.

[227] WM 1958 s 696. Se också hos *Liesecke* i WM 1960 s 212 ff.

[228] Oftast försvinner sannolikt härmed de praktiska förutsättningarna för att beneficienten skall kunna presentera annat än förfalskade dokument.

[229] *Zahn* s 161 förespråkar den senare linjen m h t att säljaren i annat fall skulle göra en obehörig vinst enligt § 812 BGB. Jfr *Pasanen* s 336 och *Hamel,* Réflexions sur le crédit documentaire irrévocable s 108 ff. Däremot *Stoufflet,* op cit s 324 ff. Se även *Ellinger,* Documentary letters of credit s 187 och *Kozolchyk,* op cit s 466 ff.

[229a] *United City Merchants (Investments) Ltd and Glass Fibres and Equipment Ltd v Royal Bank of Canada and others* [1979] 2 Lloyd's Rep 498.

I svensk rätt belyses problemställningen även i ett färskt rättsfall. I detta ärende gällde frågan skingringsförbud beträffande remburstillgodohavande, som hängde samman med uteblivna leveranser. Fallet återfinns i NJA 1978 s 728. Omständigheterna var följande:

Ett rumänskt företag, Universal-Tractor hade genom avtal givit AB Mats Hultgren (sedermera Junemaskiner Mats Hultgren aktiebolag) ensamförsäljningsrätt i bl a Sverige beträffande rumänska traktorer. Avtalet föreskrev bl a, att eventuella tvister skulle hänskjutas till skiljedom.

Försäljningskontraktet hade upprättats mellan Universal-Tractor och Unitraktor A/B 'as Successor de facto et de jure of »A/B Mats Hultgren»'. Förutom bl a närmare angivande av kvantiteter och priser beträffande traktorerna hade som betalningsvillkor angivits, att Unitraktor skulle betala 20 procent av de beordrade traktorernas värde 30 dagar före leverans och 80 procent med kredit under 18 månader, garanterad genom en oåterkallelig remburs eller bankgaranti deponerad i Bukarest och ställd av en skandinavisk bank efter godkännande av Romanian Bank for Foreign Trade, att betalas med 40 procent av kontraktssumman efter 12 månader och 40 procent av samma summa efter 18 månader jämte ränta. Kontraktet innehöll vidare bestämmelser om att Unitraktor som successor till A/B Mats Hultgren skulle överta sistnämnda bolags rättigheter och skyldigheter enligt de kontraktsmässiga relationerna med Universal-Tractor samt om rätt för detta bolag att annullera Unitraktors ensamförsäljningsrätt för den händelse köp ej skulle ske beträffande det avtalade antalet traktorer.

Unitraktor gav Skånska Banken i uppdrag att på grund av traktorinköpen öppna oåterkalleliga remburser till förmån för Universal-Tractor och pantförskrev till säkerhet för sina åtaganden enligt remboursuppdragen till banken såväl dokumenten som de varor dokumenten representerade. För remburserna gällde UCP 1974.

I enlighet med uppdragen öppnade Skånska Banken de begärda remburserna varvid bl a angavs att remburserna skulle vara oåterkalleliga samt betalbara hos Romanian Bank for Foreign Trade i Bukarest, att remburserna skulle aviseras beneficienten av den rumänska banken utan bekräftelse, att av betalningen 20 procent skulle erläggas vid uppvisandet av närmare angivna dokument samt 40 procent 12 månader och 40 procent 18 månader efter leverans jämte ränta. I öppningshandlingarna förband sig Skånska Banken att betala remburserna på de sålunda bestämda förfallodagarna till annan svensk bank efter anvisning av den rumänska banken samt medgav sistnämnda bank rätt att hos Skånska Banken gottskriva sig för sina utlägg avseende sådana belopp som förföll till betalning vid uppvisandet av dokumenten.

Köparen ansåg, att traktorerna var behäftade med fel och Junemaskiner reklamerade hos Universal, som den 4 april 1978 sade upp avtalet under påstående av kontraktsbrott. Junemaskiner ansåg sig inte ha fått kontraktsenligt tillfälle till rättelse, varigenom Junemaskiner åsamkades skada och vore berättigat till skadestånd under kontraktet. Till säkerhet för detta krav yrkade Junemaskiner förbud för Skånska Banken att utbetala rembursbeloppet.

Länsstyrelsen i Malmöhus län meddelade förbud för Skånska Banken att till Universal-Traktor »utge de remburser som enligt bifogad förteckning ännu inte utbetalts».

Hovrätten upphävde beslutet och uttalade bl a: »De remburser varom i målet är fråga innefattar ett åtagande av Skånska Banken att under vissa förutsättningar utge rembursbeloppen till Romanian Bank for Foreign Trade. Rembursbeloppen utgör således den rumänska bankens fordringar mot den svenska banken. Beloppen kan följaktligen ej ställas under skingringsförbud till säkerhet för fordran hos Universal.»

Sedan yttrande inhämtats från Svenska Bankföreningen beträffande innebörden av »deferred payment credits» och UCP:s tillämpning härpå fastställde HD hovrättens slut men på väsentligen andra grunder.

HD fann bl a att eftersom rembursen hänvisade till UCP 1974 skall dessa gälla även för belopp, som förfaller till betalning senare än vid presentation av dokumenten.

HD konstaterade också, att den rumänska banken inte påtagit sig någon självständig betalningsförplikelse, även om den gjorts till betalningsställe. I motsats till hovrätten ansåg därför HD, att Skånska Bankens betalningsförplikelse endast riktade sig mot beneficienten, inte mot den rumänska banken, och att därför Universal-Tractor i egenskap av beneficient hade kvar sin fordran mot Skånska Banken beträffande de ännu ej utbetalade rembursbeloppen.

HD fann vidare, att UCP ger »beneficienten rätt att överlåta likviden för en remburs även om rembursen inte angivits som överlåtbar.»[230] Härigenom skulle också beneficientens fordran på likvid på exekutiv väg kunna tas i anspråk för betalning eller säkerställande av betalning för vilken beneficienten häftar.

HD diskuterade också huruvida Junemaskiner – jämte Unitraktor – vore att anse som köpare eller som en fristående part och menade, att omständigheterna gjorde, att Junemaskiner skulle anses ha ställning av köpare i avtalsförhållandet med Universal-Tractor.

HD yttrade vidare:

»Säljare och köpare som träffar avtal om att betalning för varor skall ske genom oåterkallelig remburs får därmed anses vara införstådda med villkoret att rembursen i prinicp är fristående från det eller de avtal som ligger till grund för rembursen och att köparen följaktligen inte kan genom att framställa betalningsinvändningar, som grundas på köpeavtalet, hindra banken att gentemot beneficienten fullgöra sin betalningsskyldighet enligt rembursen. Med köparens rembursåtaganden kan vidare inte anses förenligt att köpare, som anser sig ha fordran mot säljaren på grund av det bakomliggande köpeavtalet, söker på exekutiv väg taga säljarens rätt till likvid enligt rembursen i anspråk för att på det sättet erhålla eller säkerställa betalning för sin fordran. Hinder mot ett sådant exekutivt förfarande kan emellertid icke anses föreligga om köparens påstådda fordringsanspråk mot säljaren grundas på andra förhållanden än det köpeavtal för vars fullgörande rembursen öppnats. I det senast angivna fallet bör köparen inte anses vara sämre ställd än säljarens övriga borgenärer.»

8.6.4.4 Några processrättsliga anmärkningar

Det kan finnas skäl att ytligt beröra några processrättsliga frågor med avseende på möjligheten att erhålla en domstols beslut om att utbetalning under rembursen inte får göras.[231]

Det finns vissa tyska rättsfall, där banken ansetts skyldig att vägra betala en remburs m h t bristande kontraktsuppfyllelse under basavtalet.[232] Detta torde endast undantagsvis vara aktuellt, även om vissa tecken tyder på att möjligheterna nu utnyttjas

[230] Detta synes vara en slutsats av art 47.

[231] Detta avsnitt tjänar endast till att göra läsaren uppmärksam på vissa förhållanden som har stor praktisk betydelse.

[232] *Liesecke* i WM 1960 s 212 citerar RGZ 106 s 304 och WM 1955 s 768. Jfr *Zahn* s 155 ff.

H1984.627. Uppl. 1205

i högre grad än tidigare.[233] Det har därför blivit ett praktiskt mycket viktigt spörsmål hur uppdragsgivaren resp den aktuella banken av olika skäl vill och på olika sätt kan utnyttja domstol för att få till stånd ett snabbt avgörande – ev interimistiskt – beträffande förbud för banken att betala. Uppdragsgivaren kan vilja utnyttja detta för att domstol skall förbjuda banken att betala ut p g a utebliven eller felaktig prestation under basavtalet och banken ev för att domstol skall förbjuda den att betala, vilket kan vara i bankens intresse m h t dess kredit till uppdragsgivaren. Det är givetvis i första hand de båda förstnämnda som har intresse här. Ett sådant domstolsbeslut innebär en inskränkning i bankens »absoluta» betalningsskyldighet. Avsikten med remboursen är ju, att betalning skall ske, och att uppdragsgivaren och beneficienten därefter har att nå en uppgörelse eller föra tvisten på grundval av det bakomliggande avtalets bestämmelser. Det är sålunda fråga om på vilka juridisk tekniska grunder man kan bryta genom remburstransaktionens autonomi.

I svensk rättspraxis har frågan om kvarstad och skingringsförbud i samband med remburser varit föremål för bedömning i NJA 1978 s 560 resp NJA 1978 s 728.[233a] I svensk rätt innebär bl a RB 15:3 att svensk domstol kan ha motsvarande möjligheter som utländsk att förbjuda eller ålägga banken att fullgöra sitt betalningsåtagande. I anglo-amerikansk rätt har »injunctions» begärts för att detta syfte skall uppnås[234], och i andra länder har motsvarande förfarande tillämpats för att det åsyftade resultatet skall uppnås. Inte minst i USA har under senare år förekommit ett stort antal »injunctions», vilket kan antas hänga samman med det ökande antalet »standby

[233] Jfr Are letters of credit worth the paper they are written on?

I engelsk rätt visar *British Imex Industries Ltd v Midland Bank Ltd* [1958] 1 Q B 542, att en engelsk domstol, med mindre förfalskning eller bedrägeri är för handen, knappast är beredd att förbjuda banken att betala beneficienten. I *Discount Records Ltd v Barclays Bank Ltd* [1975] 1 WLR 315 beviljade domstolen inte en »injunction», som skulle förhindra en bank att betala trattor, då dessa förföll till betalning. Domstolen talade här om »alleged fraud» till skillnad från »established fraud».

I *Elian v Matsas* [1966] 2 Lloyd's Rep 495 synes domstolen ha varit något mildare, men i senare rättspraxis synes engelska domstolar ha krävt »established fraud». I holländsk rätt har högsta domstolen gått på en liknande linje i *Bulk Oil Products AG v Mac Oil AG* i Legal decisions affecting bankers Dec 1978 s 26.

[233a] Beträffande svensk reglering se RB 15 kap och UL 8 kap.

[234] I Common law-länder kan under »equity» domstol beordra en part att underlåta en åtgärd. Beträffande »injunctions» se *Halsbury* XXI s 341 ff, och *Dobbyn*. I samband med remburstransaktioner är s k »interlocutory injunctions» den vanliga typen. En »interlocutory injunction» avser endast att bibehålla läget som det var vid tvistens uppkomst. »Interlocutory injunctions» kan ges i form antingen av »temporary restraining orders» (*ex parte* injunction) och »preliminary injunctions».

Den franska Code Civil Proc innehåller i art 557 och 558 bestämmelser, som ger en borgenär (»créancier») rätt till »saisie-arrêt» i egendom som finns hos tredje man om borgenären på visst sätt kan visa, att hans krav är berättigat eller en domstols beslut. Jfr *van der Gucht* s 185 ff.

I tysk rätt synes man göra en åtskillnad mellan de fall, där den underliggande transaktionen är en nullitet, de fall där prestationen har omöjliggjorts och de fall där prestationen till en del omöjliggjorts, se *Zahn* 159 ff.

credits» där under denna period. Eftersom uppdragsgivaren härvid saknar varje säkerhet ens i form av formell uppfyllelse å motpartens sida, tvingas han till extraordinära åtgärder för att skydda sig.

I amerikansk rätt anses rättsfallet *Sztejn v J Henry Schræder Banking Corporation*[235] vara ett centralt fall. De dokument som presenterades beskrev godset på korrekt sätt, men käranden gjorde gällande, att det rörde sig om ett försök till bedrägeri, eftersom det gods som skeppats var värdelöst. Dokumenten presenterades för inkasso av en indisk korrespondentbank och käranden stämde för att få rembursen ogiltigförklarad och begärde en »preliminary injunction» varigenom banken skulle förbjudas betala trattan.

Man kan inte dra några långtgående slutsatser av det här fallet, när det gäller »injunction»-bedömningen men domstolen ansåg att eftersom öppningsbanken före presentationen av dokumenten gjorts uppmärksam på det bedrägliga förfarandet, så borde inte principen om rembursens oberoende av den underliggande transaktionen tillämpas fullt ut, eftersom då en »unscrupulous seller» skulle skyddas. Den ansåg också att det fanns en skillnad mellan säljarens »breach of warranty» och »active fraud», och att denna skillnad hade stöd i »authority and reason».

I engelsk rätt illustrerar *Hamzeh Malas & Sons v British Imex Industries, Ltd*[236] hur en »temporary restraining order» kan fungera. Det rörde sig om två skeppningar, där käranden i samband med inspektionen av den första varusändningen fann, att denna långtifrån var kontraktsgill. Underrätten medgav en »ex parte injunction» som förbjöd beneficienten att utnyttja den andra rembursen. Denna »injunction» gällde till kl 14.30 den 10 dec 1957. Enligt rembursen behövde beneficienten inte presentera dokumenten förrän kl 15.00 samma dag. På morgonen den 10 december begärde käranden av underdomstolen en förlängning av »the injunction» tills parterna fick en möjlighet att av domstol få tvisten prövad (vilket *de facto* utgjorde ett försök att transformera »ex parte injunction» till »preliminary injunction»). Begäran avslogs av underrätten, och utgången blev densamma efter Court of Appeals prövning.

Här uttalade en av appeldomstolens ledamöter, att han var enig om att »injunctions» i allmänhet inte skulle beviljas, när det rörde sig om en tvist beträffande godset, men att det kunde finnas fall där domstolen kunde anses ha rätt att inskrida, som t ex i fall av bedrägeri. Ev skulle man av detta fall kunna dra slutsatsen, att kärandens påståenden och bevisning räckte för en »ex parte injunction» men däremot inte för en »preliminary injunction». Av betydelse kan också ha varit exempelvis att svaranden var ett företag med säte i Storbrittanien.[236 a]

I efterföljande rättspraxis har olika delfrågor blivit belysta. Som nämnts har fr a i USA antalet dispyter varit stort. I *Keep Thompson Governor Committee v Citizens for Gallen Committee*[237] ansåg domstolen, att en »injunction» hängde samman med fyra faktorer: »1) significance of threat of irreparable damage if injunction was not granted, 2) balance between this harm and injury that granting injunction would in-

[235] 31 N Y S 2d 631 (1941).

[236] [1958] 2 Q B 127.

[236 a] I engelsk rätt har domstolarna under senare år något mjukat upp sin hållning i samband med »injunctions» genom s k »Mareva injunctions». Se härom bl a *Powles* s 11ff. I samband med remburser har en »Mareva injunction» varit aktuell i *Etablissement Esefka International Anstalt v Central Bank of Nigeria* [1979] 1 Lloyd's Rep 445.

[237] 457 F Supp 957 (1958).

flict on defendant, 3) probability that plaintift will succeed on the merits, 4) public interest.» Det kanske mest centrala spörsmålet är dels vad som krävs för att »fraud» skall kunna göras gällande och omfattningen av »fraud», dels vad som innefattas i uttrycket »irreparable harm». Givetvis finns flera andra frågor, somliga av mera formell art andra av mer materiellt slag.

En utgångspunkt synes vara, att domstol medger en »injunction» om »fraud» kan visas antingen med avseende på den bakomliggande transaktionen eller med avseende på dokumenten – i varje fall säkert i det senare fallet.[238] Det råder någon tveksamhet beträffande om härvid samma krav skall ställas som i straffrättslig mening.[239]

Om den sökande inte kan visa omständigheter som skulle innebära »irreparable harm» är detta en grund för domstolen, att inte medge en »temporary injunction». Appellate Court i Illinois fann i *Edgewater Construction Co v Percy Wilson Mortgage and Finance Corporation,*[240] att om sökanden inte kunde göra troligt, att han inte senare av motparten skulle kunna få tillbaka de pengar som betalades till denne då han formellt uppfyllde de ställda kraven, så hade inte visats »irreparable harm». I sådant fall finns alltså adekvata juridiska åtgärder för att nå rättelse.

Om å andra sidan uppdragsgivaren kan visa, att beneficienten är i sådana finansiella svårigheter, att han inte kan betala ersättning för de skador som kan uppstå p g a de förfalskade dokumenten eller det bedrägliga förfarandet, så har »irreparable harm» ansetts föreligga.[241] Det synes föreligga ett visst samband mellan hur allvarligt det påstådda svekfulla förfarandet är och domstolens syn på »irreparable harm», och även tidsfaktorn kan härvid spela roll.

Från fransk rättspraxis kan nämnas ett fall som avgjordes av Cour D'Appel de Paris.[242] Här utvisade skeppningsdokumenten att 452 ton hade skeppats men ett inspektionscertifikat uttalade att mer än 600 ton hade skeppats. Uppdragsgivaren hade inte gjort gällande bedrägeri eller icke-uppfyllelse beträffande basavtalet, inte heller att det var en nullitet, utan att det rörde sig om ett säljarens kontraktsbrott, som berättigade köparen att häva. Säljaren hade enligt egen uppgift i efterhand rättat till felet, vilket uppdragsgivaren förnekade. Cour d'Appel medgav saisie-arrêt. Detta beslut har kritiserats[243] men synes ha följts i ett annat fall[244] även om domstolen här diskute

[238] Jfr *Banco Tornquist S A v American Bank & Trust Co* 337 N Y S 2d 489 (SDNY 1972), där domstolen bl a uttalade att: »allegations of fraud in procuring the letters of credit and their underlying transactions, supported by sufficient evidentiary allegations to raise trible issues of defendant's liability thereunder, preclude accelerated judgment for plaintiff.»

[239] Se exempelvis *Dynamics Corp of America v Citizens & Southern National Bank* 356 F Supp 991 (N D Ga 1973) och *West Virginia Housing Development Fund v Sroka* 415 F Supp 1107 (W D Pa 1976).

[240] 357 N E 2d 1307 (CA Ill 1976).

[241] *Shaffer v Brooklyn Park Garden Apts.* 250 NW 2d 172 (Minn 1977).

[242] Banque 1951 s 396. Jfr *Van der Gucht* s 162 ff.

[243] Bl a *Del Marmol* i Rev Banque 1951 s 489 ff.

[244] Gaz Pal 1971.1.378.

rade en avvägning mellan uppdragsgivarens och beneficientens intressen och underströk, att undantag från »abstraktionsprincipen» endast kunde medges i exceptionella fall.

I tysk rätt kan beneficienten beordras att inte utnyttja rembursen, då bastransaktionen är en nullitet (bedrägeri, förfalskning eller prestation har totalt omöjliggjorts.[245] Om det rör sig om en situation, där prestationen endast delvis omöjliggjorts kan emellertid beneficienten inte förbjudas att utnyttja rembursen eller liknande.[246]

8.6.5 Kvittning

Några ord bör i sammanhanget också nämnas om möjligheten att utnyttja kvittningsinstitutet i förhållande till beneficienten, dels såvitt avser uppdragsgivarens möjligheter att förhindra banken att betala beneficienten på grund av att han skall göra gällande kvittningsinvändning mot denne, dels vad angår bankens rätt att själv göra sådan invändning mot beneficienten på grund av att han kan göra gällande kvittningsinvändning mot denne, dels vad angår bankens rätt att själv göra sådan invändning mot beneficienten.[247]

På grund av att basavtalet är skilt från remburstransaktionen, men också beroende på att rembursbankens betalningsförpliktelse vid oåterkallelig remburs är oberoende av uppdragsgivarens skyldigheter och rättigheter kan köparen inte genom att göra gällande kvittningsinvändning förmå banken att låta bli att betala beneficienten.[248] Härvid bör också uppmärksammas det ovan nämnda svenska HD-avgörandet i NJA 1978 s 728 varav framgår att köparens åtagande att ordna med remburs inte kan anses förenligt med »att köpare som anser sig ha fordran mot säljaren på grund av det bakomliggande köpeavtalet, söker på exekutiv väg taga säljarens rätt till likvid enligt rembursen i anspråk för att på det sättet erhålla eller säkerställa betalning för sin fordran.» Härvid tillade dock domstolen att köparen inte skulle vara i sämre ställning än säljarens övriga borgenärer, om köparens fordringsanspråk grundades på ett annat förhållande än det aktuella köpavtalet.

När det gäller huruvida banken själv kan framställa en kvittningsinvändning kommer saken i ett annat läge. Som gäldenär gentemot beneficienten kan rembursbanken ha motfordringar mot denne. Visserligen utgår UCP från att beneficienten har ett anspråk på betalning av rembursbanken, men finns det någon anledning varför betal-

[245] *Zahn* s 155 ff och 159 ff.

[246] *Liesecke* i WM 1966 s 468 och *Zahn* ibid.

[247] Beträffande kvittning i svensk rätt se exempelvis *Rodhe,* Obligationsrätt bl a s 52 ff och *Hessler,* Allmän sakrätt s 53 f och s 426 ff.

[248] *Hvidt* s 133, *Lögdberg* s 92, *Palmgren* s 40. Se också *Zahn* s 29 som uttalar: »Die Akkreditivklausel im Kaufvertrag beinhaltet einen stillschweigenden Aufrechnungsausschluss.» Se också WM 1973 s 483 och WM 1978 s 338. Jfr däremot *Fehr* i SvJT 1931 s 142 ff.

I exempelvis WM 1978 s 338 understryks principen att köparen »wenn die Zahlung des Kaufpreises durch Dokumentenakkreditiv vereinbart worden sei, normalerweise nicht mittels eines Arrestes den Auszahlungsanspruch des Verkäufers gegen die Akkreditivbank pfänden lassen», men under i fallet ifrågavarande omständigheter tilläts det.

ningsanspråket under remburs skulle särbehandlas i förhållande till andra betalningsanspråk? Om kvittningsinvändning i sammanhanget principiellt godtas, förutsatt givetvis att de rekvisit som är uppställda i den aktuella rättsordningen är uppfyllda[249], kan det då finnas inskränkningar i möjligheten att kvitta?[250]

Det skulle föra för långt utanför ramen för denna studie att i detalj gå in på dessa frågor och helt klargörande rättspraxis saknas. Man kan knappast anföra sociala eller allmänna hänsyn som en anledning till att kvittning i samband med betalningsanspråk under remburs inte bör godtas. Möjligen kan hävdas, att särbehandlingen av denna typ av betalningsanspråk i sammanhanget är nödvändig eftersom det är fråga om ett instrument i den internationella handeln och att därför avvikelser i bedömningen av olika frågor bör vara så små som möjligt mellan olika rättsordningar. Kvittningsinstitutet används på något varierande sätt i olika rättsordningar. Häremot kan dock anföras, att det i så fall kanske vore rimligt att alla internationella betalningar undantogs från kvittning.

I tysk rätt har Zahn argumenterat för att betalningsanspråket under remburs inte bör vara föremål för kvittning.[251] Han menar, att remburstransaktionen är en »geschlossenes Geschäft». Han utvecklar sitt resonemang på följande sätt:

Das Verhältnis zwischen Begünstigtem und Akkreditiv- oder Zahlstellen-Bank beruht nicht auf dem zwischen ihm und den Banken bestehenden allgemeinen Bankvertrag, aus dem die sonstigen Forderungen der Banken gegen ihn in der Regel resultieren, sondern auf dem Akkreditivauftrag des Käufers. Disen Auftrag haben die Banken zu erfüllen, nicht aber eigene ausserhalb des Akkreditivs liegende Interessen zu verfolgen. Das Akkreditiv soll dem Begünstigten die Gewähr dafür bieten, dass er den Gegenwert für seine Warenlieferüng auch tatsächlich in die Hand bekommt. Häufig erhält er auf das Akkreditiv einen Kredit von dritter Seite (Lieferant oder Bank), deren Sicherheit die Gewissheit ist, dass der Akkreditivbetrag dem Begünstigten – oder dem Kreditgeber nach Abtretung des Zahlungsanspruches gegen die Akkreditivbank – zur freien Verfügung ausgezahlt werden wird. Dieser Sicherheitseffekt würde aber vereitelt, wenn die auszahlende Bank die Möglichkeit der Aufrechnung hätte.»[252]

I engelsk rätt synes frågan om kvittning inte vara närmare berörd åtminstone inte i den här relationen,[253] medan däremot i svensk rätt Lögdberg försiktigt anför: »Där-

[249] I svensk rätt fr a *Rodhe*, op cit s 153 ff. Jfr *Ussing* s 317 ff.

[250] Som framgår av bl a *Rodhe*, op cit s 65 ff och *Ussing* s 338 ff finns vissa förhållanden där kvittning inte godtas, dels på grund av sociala skäl, dels på grund av att avtalstypen är så beskaffad, »att det ändamål avtalet skall tjäna gör det önskvärt att kvittning utesluts», *Rodhe*, op cit s 67. Remburstransaktionen är inte uttryckligen nämnd bland dessa.

[251] S 153 f. Hans uppfattning stöds av *Gessler* s 106 f och *Angersbach* s 150 f, däremot inte av *van der Gucht* s 189 ff och *Liesecke* i WM 1960 s 212 och i WM 1966 s 469, som med hänvisning till rättsfallet WM 1959 s 25 gör gällande, att banken kan ha rätt till kvittning, även i de fall där det rör sig om transferabel remburs.

[252] S 153.

[253] *Harfield*, Bank credits s 255 ff, *Gutteridge & Megrah* s 53 och *Kozolchyk*, Commercial letters of credit s 533.

emot är det mera tveksamt, om banken icke kan använda sig av en egen fordran gentemot säljaren för kvittning, därest i övrigt betingelser för kvittning föreligger. Frågan om bankens rätt härvidlag kan emellertid icke sägas ha någon större praktisk betydelse.»[254]

Om kvittningsinvändningar under remburser godtas skulle detta kunna leda till, att uppdragsgivaren till banken skulle kunna överlåta fordringar han har gentemot beneficienten,[255] och på så vis bakvägen upphäva en del av ändamålet bakom remboursen. Personligen är jag benägen att se remburstransaktionen som en sådan typ av avtal, där kvittningsinstitutet framstår som mindre lämpligt.

[254] S 92.

[255] *Zahn* s 153 f menar att kvittning inte kan göras gällande på grund av ett förhållande mellan uppdragsgivare och beneficient även om en korrekt överlåtelse av kravet skett till den betalande banken.

9 Betalningsskyldighet och ersättningsansvar i samband med remburstransaktioner

9.1 ALLMÄNT

Vare sig parterna har enats om att »betalning skall ske mot dokument» eller »genom oåterkallelig remburs» eller på annat sätt är utgångspunkten givetvis, att även betalningsborgenären skall fullgöra sin prestation på avtalat sätt. Med en juridiskt något oprecis formulering skulle man kunna säga, att en betalningsklausul av de nämnda typerna – betalning mot dokument resp genom oåterkallelig remburs – innebär att parterna enats om att korrekta dokument innebär en »presumtion» för att godset är i ordning. Om motsatsen ändå skulle visa sig vara fallet eller om köparen ändå skulle vägra lösa dokumenten måste parterna i efterhand på något sätt försöka lösa den uppkomna tvisten. Ett särskilt spörsmål uppkommer dock beträffande »presumtionens» styrka, m a o under vilka omständigheter och i vilken grad man har rätt att bortse från vad som framgår av dokumenten. I synnerhet i remburstransaktionen blir hithörande problem centrala särskilt med hänsyn till att rembursbanken lämnar en självständig betalningsförpliktelse som skall fullgöras ifall vissa formella krav uppfylles.

Regeln om att banken inte är ansvarig för felaktiga dokument måste sättas i relation till bankens granskningsskyldighet, där utgångspunkten, som nämnts, är att granskningen skall göras med »skälig omsorg». Det är givet att dokumenten i och för sig »on their face» måste överensstämma med kraven i rembursen, men kan banken under alla omständigheter anses fri från ansvar på grund av att dokumenten är förfalskade m m?

Givetvis kan hithörande problem aktualiseras i många olika avseenden. Utgångspunkten för nedanstående resonemang är fortfarande, att dokumenten formellt är i ordning, men att risken finns, eller det kan finnas skäl att misstänka att de inte är i överensstämmelse med verkliga förhållanden. Vare sig det gäller växlar, fakturor, konossement, försäkringshandlingar eller certifikat av olika slag – exempelvis kvalitetscertifikat – kan de från början vara felaktiga – antingen det överhuvudtaget inte finns något gods, eller mer eller mindre värdelöst gods har skeppats (ofta kan det då röra sig om en förfalskad underskrift) – eller senare ha ändrats på något sätt, så att de inte längre är adekvata. I anslutning till dessa fall finns givetvis också sådana, där det är fel eller brist i godset beroende på ett mindre gravt kontraktsbrott.

Remburstransaktionen avlöper i de flesta fall på avsett sätt, även om komplikationer ofta inträffar beträffande dokumenten, vilka dokument som är aktuella och deras innehåll och utformning och i vissa fall deras äkthet. Mera svårlösta dispyter kan emellertid inträffa, där parterna inte själva kan nå fram till en förhandlingsuppgörelse. En hel del sådana fall har ovan berörts.

Det kan röra sig om tvister med avseende på relationernas innehåll, dokumentens avfattning, uppdragsgivarens resp de inblandade bankernas betalningsförmåga osv. Det är givet, att de berörda parternas agerande kan förorsaka motpart eller medagerande skada, och frågan kan uppkomma i vad mån ersättning kan utgå i sådant sammang. Den ersättningsfråga[1], som uppkommer kan på vanligt sätt vara en följd av icke-uppfyllelse, för sen uppfyllelse och materiellt felaktig uppfyllelse.

Ersättningsfrågan kan uppkomma i olika relationer, men ersättningsanspråket bör slutligen efter regresstalan kunna kanaliseras till någon av de inblandade. Frågan kan då också uppkomma, hur talan kan riktas i de olika relationerna. Ledning för bestämmande av ersättningsskyldighet måste hämtas i remburs reglerna, i allmänna bankvillkor, i nationell rätt eller i särskilda överväganden, som har sin utgångspunkt i ett slags »anationell» rätt,[1a] vilken eventuellt kan anses innefatta handelsbruk. Ett särskilt problem kan därvid orsakas av att hithörande problem bedöms på skiftande sätt i olika rättsordningar.

Ersättningsfrågan kan här liksom i andra sammanhang ses som baksidan av åtagandet. Det gäller alltså, vilket jag ovan försökt göra, att fastställa vad åtagandet i de olika relationerna går ut på, och vad som händer om åtagandet inte skulle fullgöras på korrekt sätt. Det är inte säkert, att varje avvikelse från åtagandet vid fullgörande är ersättningsgrundande. Avtalsvillkoren kan innehålla vissa befrielsegrunder, nationell rätt kan innehålla regler, som kan få viss betydelse även i detta sammanhang osv.

Låt mig peka på några problem som kan uppkomma och som har beröring med vad som nu diskuteras. Vilken blir konsekvensen, om köparen inte i tid låter öppna begärd remburs eller om felaktigt slags remburs öppnas? Vad händer om banken för sent öppnar rembursen eller om aviseringsbanken för sent meddelar att remburs öppnats? Vad sker ifall granskningen av dokumenten leder till att godtagbara dokument avvisas eller felaktiga dokument godtas? Vad händer om dokumenten är korrekta, men säljarens prestation inte är kontraktsenlig? Även dessa frågor bottnar i olikheten mellan de skiftande relationerna i remburstransaktionen. Vid en bedömning av ersättningsfrågorna måste en utgångspunkt tas i UCP:s bestämmelser avd B om förplikelser och ansvar.

Den första och den sista frågan är emellertid att hänföra till köpavtalet, och det finns knappast någon anledning att här närmare gå in på de sanktionsregler som finns

[1] Jag är medveten om det principiellt tveksamma i att försöka belysa ersättningsfrågor i ett internationellt perspektiv, eftersom grunderna för såväl ersättningen som för ersättningsberäkningen skiljer sig i olika rättssystem. Som belysning av ersättningsfrågorna i detta speciella sammanhang måste spörsmålet dock beröras.

[1a] Jfr beträffande uttrycket *Lando*, Den ikke-nationale handelsvoldgift s 295 ff.

i anslutning till köpavtalet utöver det samband som tidigare diskuterats.[2] Detta samband bör emellertid hållas i minnet även nu. Om exempelvis remburs öppnas på fel sätt kan den situationen tänkas uppkomma, att säljaren har rätt att häva köpavtalet och rikta ersättningskrav mot köparen. Denne kan i sin tur tänkas ha vissa möjligheter att rikta ersättningsanspråk mot den berörda öppningsbanken, ifall denna inte skulle ha uppfyllt sitt åtagande på kontraktsenligt sätt.

När det gäller frågan om skadestånd och ersättning är det emellertid viktigt att komma ihåg att de rättsliga principerna kan variera betydligt mellan olika rättsordningar, och resultatet av en rättslig bedömning kan bli annorlunda eller detsamma beroende på respektive trots olika bakomliggande föreställningsramar. Detta gäller både grunden för ersättningsskyldigheten, beräkningen av ersättningen, avgränsningen mellan kontraktuella resp utomkontraktuella förhållanden osv. Diskussionen här avser inte på något sätt att ge en bakgrund till de olika rättsordningarnas skadeståndssystem utan syftar endast till att belysa hur ersättningsfrågan bedömts i några olika fall i samband med remburstransaktioner eller besläktade situationer.

Den slutsats banken kommer fram till beträffande sin skyldighet/rätt att betala beneficienten mot de presenterade dokumenten kan medföra olika konsekvenser. Situationen borde ur den här synvinkeln principiellt vara densamma vare sig det gäller bekräftelsebanken eller öppningsbanken, men domstolsbedömningen kan skifta något i olika länder, en omständighet som naturligtvis kan ställa de inblandade bankerna inför vissa problem. Om bekräftelsebanken anser sig böra betala kan öppningsbanken i sin tur ändå bestämma sig för att inte betala, och motsvarande situation kan uppkomma i förhållandet mellan öppningsbanken och uppdragsgivaren. Ifrågavarande bank har då – om uppdragsgivaren inte redan inbetalt rembursbeloppet – säkerhet i godset. Banken kan endast under vissa omständigheter påräkna interimistiskt domstolsbeslut på att den inte behöver betala, utan kan tvingas avvakta det slutliga avgörandet i frågan. Om beneficientens krav på betalning bifalles måste banken i en sådan situation stämma öppningsbank resp uppdragsgivare beträffande rembursbelopp och ev ersättningsanspråk. Spörsmålet kan också uppkomma huruvida banken kan rikta krav på återbetalning mot beneficienten när den ansett sig skyldig att utbetala rembursbeloppet, men när domstol i efterhand anser att den inte haft grund härför. Å andra sidan kan banken anse att den inte behöver betala beneficienten. Ett sådant beslut torde ofta fattas i samråd med uppdragsgivaren, och banken kommer i en sådan situation ev att möta ett krav från beneficienten på att banken skall ådömas att betala rembursbeloppet jämte ev ersättningsbelopp, ifall det skulle visa sig att banken felbedömt situationen. Frågan kan då uppkomma om beneficienten gentemot banken un-

[2] Se ovan s 134 ff. I senare engelsk rättspraxis illustreras denna frågeställning i *Toprak Mahsulleri Ofisi v Finagrain Compagnie Commerciale Agricole et Financiere S A* [1979]2 Lloyd's Rep 98, där säljaren tillerkändes betydande men ej fullt ut begärd ersättning, på den grunden att köparen inte i tid låtit öppna avtalad remburs.

der alla omständigheter kan kräva att hela rembursbeloppet betalas, eller om han har en skyldighet att försöka minimera skada, exempelvis om det rör sig om en lättförstörlig vara.[3]

9.2 UCP:S REGLER OM BANKENS ANSVAR OCH INSKRÄNKNINGAR HÄRI

Dokumentens centrala roll i internationella köp har sålunda kommit att få särskild betydelse i samband med remburs.[4] Gränsen för bankens förpliktelser och ansvar kan också i olika sammanhang bli svårt att exakt precisera, men det är givet att då även frågor som hänger samman med felaktiga resp förfalskade dokument får särskild betydelse.

UCP innehåller vissa bestämmelser om hur långt bankens skyldigheter sträcker sig och inskränkningarna i dessa skyldigheter. Ovan har citerats den grundläggande regeln i art 7, som pålägger banken en plikt att använda skälig omsorg vid granskningen av dokumenten. För bankernas övriga uppgifter i remburstransaktionen saknar UCP bestämmelser. Ev kan 17 § i KommL tas till viss ledning: »Har kommissionären visat försumlighet vid fullgörande av sitt uppdrag, äge kommittenten rätt till ersättning för skada, som därigenom tillskyndats honom.» Vid konkretiseringen av vad som skall anses utgöra försumlighet har bankbranschen själv betydande inverkan. I art 8 understryks en ovan vid flera tillfällen upprepad princip, nämligen att banken endast befattar sig med dokumenten, och att banken bedömer dokumenten »on their face». Vidare finns här som nämnts regler om hur banken skall gå tillväga, då dokument avvisas m m.

Förutom dessa bestämmelser hänförs art 9–13 till kapitlet »Förpliktelser och ansvar». Art 12 och 13 rör de ovan diskuterade frågorna om bankens ansvar för åtgärder av annan bank som anlitats i remburstransaktioner. Art 9 befriar banken från ansvar för dokument, som är förfalskade m m.

[3] Understrykas bör i sammanhanget att jag i den följande framställningen utgår från att det råder samstämmighet mellan köparens instruktioner och utformningen av rembursen. Det kan nämligen förekomma, att banken härvidlag gör ett misstag. Principen är i sådana fall den, att banken har skyldighet att noggrannt följa uppdragsgivarens instruktioner. Har banken härvidlag gjort ett misstag där den skrivit ut rembursen, så att denna inte motsvarar uppdragsgivarens instruktion riskerar den, att köparen med fog vägrar godta dokumenten och betala banken, även om denna är skyldig att betala säljaren under rembursen. Detta gäller åtminstone under förutsättning, att beneficienten är i god tro beträffande rembursens utformning. Se härom Rembursretten s 47, *Gutteridge & Megrah* s 84 f, *Finkelstein* s 252 f, *Arntzen* s 528.

[4] Bl a Rembursretten s 29, *Lögdberg* s 84 ff, *Stoufflet*, op cit s 212 f, *G Marais*, Du crédit confirmé, s 29 ff, *Wiele*, Das Dokumenten-Akkreditiv s 47, *Zahn* s 97 ff och *Gutteridge & Megrah* s 84 ff.

Utgångspunkten är också den att banken inte är ansvarig om dokument som till det yttre är fullständiga och korrekta, i själva verket har förfalskats eller innehåller oriktiga uppgifter.[5] Detta har också fastslagit i UCP *art 9:*

»Bankerna ikläder sig inte något ansvar, om ett dokument visar sig vara behäftat med formfel, ofullständigt, materiellt oriktigt, falskt eller förfalskat eller eljest saknar rättslig giltighet. De ikläder sig inte heller någon förpliktelse eller ansvarighet vare sig beträffande de allmänna och/eller speciella villkor som kan vara intagna i eller anbragta på dokumenten eller i fråga om de med dokumenten avsedda varornas beteckning, mängd, vikt, kvalitet, tillstånd, förpackning, leverans, värde eller befintlighet, eller med avseende på avsändarens, fraktförares eller försäkringsgivares eller andra personers goda tro, åtgärder och/eller försummelser, fullgörande av sina förpliktelser, redlighet, solvens eller anseende.»

Motsvarande regel har även utbildats i amerikansk rättspraxis och även slagits fast i UCC sec 5–109 (2)[6]:

»An issuer must examine documents with care so as to ascertain that on their face they appear to comply with the terms of the credit but unless otherwise agreed assumes no liability or responsibility for the genuineness, falsification or effect of any document which appears on such examination to be regular on its face.»

Denna regel liksom den tidigare nämnda har utkristalliserats i praxis på ett relativt tidigt stadium av remburstransaktionens kommersiella utveckling. Äldre rättspraxis illustrerar principen, men härutöver krävs också att principen på något sätt preciseras så att man kan bestämma gränserna för ansvarsbefrielsen. Utgångspunkten här är då, att dokumenten formellt är remboursenliga men yttre faktorer inverkar.

Rembursbanken har sålunda en skyldighet att granska dokumenten och att betala beneficienten om dokumenten är formellt korrekta. Samtidigt som den senare skyldigheten genombryts under vissa omständigheter, kan frågan uppkomma hur långt bankens granskningsskyldighet sträcker sig, när svikliga förfaranden och förfalskningar ligger bakom.

Utgångspunkten är sålunda, att banken normalt inte svarar för konsekvenserna av att dokumenten är förfalskade. I äldre rättspraxis har förhållandet också belysts bl a i *Ulster Bank v Synott*[7]

Här instruerades en bank av svaranden att acceptera en växel ifall konossement bifogats. Käranden accepterade trattan utan att känna till, att det bifogade konossementet förfalskats, och svaranden vägrade att återbetala till käranden. Domstolen fastslog att kärandens skyldighet inskränkte sig till att undersöka konossementets be-

[5] Rembursretten s 29, *Gutteridge & Megrah* s 51 och 71, *Davis,* The law relating to commercial letters of credit s 146 ff, *Stoufflet,* op cit s 227, 16 Rev trim dr comm s 94 (1962), *G Marais,* Du crédit confirmé s 32 f, *Wiele,* op cit s 47 f, *Zahn* s 157 ff.

[6] Jfr *Brown v C Rosenstein Co* N Y S 491 (1923), fastställt 203 N Y S 922 (1924).

[7] (1871) 5 Ir Eq 595, se också *Guaranty Trust Co of New York v Hannay & Co* [1918] 2 K B 623 och *Woods v Thiedemann* (1862) 1 HC 478. Jfr även *Davis,* op cit s 146 f.

skaffenhet till det yttre. Domstolen menade att svaranden låg närmast att bära risken, då växelutställaren introducerades för banken av svaranden och banken handlar enligt uppdrag.[8]

De här berörda rättsliga frågeställningarna illustreras även i några andra äldre rättsfall.[9]

I fallet *Gian Singh & Co Ltd v Banque de L'Indochine*[10] presenterades ett förfalskat kvalitetscertifikat. Privy Council bedömde bankens omsorg vid godtagandet av det falska certifikatet.[11] Ansvarsfriskrivningen i UCP:s art 9 beträffande dokumentens äkthet ansågs nämligen inte innebära någon inskränkning i bankens skyldigheter att *granska* äktheten, eftersom granskningen är en av bankens grundläggande förpliktelser som inte kan inskränkas hur som helst. Under sådana omständigheter har banken ansetts inte behöva bära något ansvar, om dess anställda till följd av »ringa vårdslöshet» inte insett förfalskningen.[12]

»Ringa vårdslöshet» lika lite som »vårdslöshet» eller »grov vårdslöshet» ger i sig någon precisering av vad det är fråga om. Några exempel kan dock belysa problemen. Cour d'Appel i Paris[13] har godtagit en banks åtgärder, då den avvisade en räkning, på vilken i första hand kvalitetsuppgifter saknades, men efter anmärkning tillfogades. En sådan »justering» ansåg domstolen vara en sådan åtgärd där banken bör iaktta stor försiktighet då risken för bedrägeri är påtaglig. Det sagda kan gälla då ändringen inte signerats, men det finns också en princip att dokumenten inom vissa gränser kan presenteras i kompletterat och förnyat skick om detta sker inom remboursfristen.[14] Naturligtvis får i enl med art 41 inte avlastningsdokument i mellantiden bli »stale». Jämlikt UCP art 8.2 måste grunderna för avvisande meddelas till den korrespondentbank som översänder dokumenten.

Av de övriga artiklarna lyder nr 10:

»Bankerna ikläder sig inte något ansvar för följderna av försening och/eller förlust under befordran av meddelanden, brev eller dokument, inte heller för dröjsmål, förvanskning eller andra fel vid befordran av telegram eller telexmeddelanden. Bankerna ikläder sig inte något ansvar för fel vid översättningen eller tolkningen av tekniska ut-

[8] Jfr även fallet *Basse and Selve v Bank of Australasia* (1904) 90 L T 618, där dokumenten inte förfalskats men godset ej motsvarade beskrivningen.

[9] *Benecke v Hœbler* 58 N Y S 16 (1899) fastställt 60 N E 1107 (1901) och *Basse and Selve v Bank of Australasia* (1904) 90 L T 618. Jfr även UfR 1922 s 66.

[10] [1974] 2 Lloyd's Rep 1.

[11] Jfr *Schmitthoff* i JBL 1974 s 314.

[12] *Liesecke* i WM 1976 s 258 ff. Däremot anses banken vara ansvarig vid »grov vårdslöshet» trots artikel 9, se exempelvis *Schlick* s 41 f och motsvarande anses i fransk rätt gälla för »faute lourde» beträffande remburser, se *Hamel*, Banque et opérations s 848. Principen om, att man inte kan påräkna att en domstol godtar en friskrivning från ansvar för »grov vårdslöshet», »faute lourde», »gross negligence» synes vara en relativt spridd avtalsrättslig princip, men man lägger i olika länder något olika innebörd i de begrepp som används.

[13] DMF 1968 s 93.

[14] *Zahn* s 144, jfr ovan s 290 ff.

tryck och förbehåller sig rätt att vidarebefordra rembursvillkor utan att översätta dem.»

Artikel 11 i sin tur har följande lydelse:

»Bankerna ikläder sig inte något ansvar för följderna av avbrott i deras verksamhet som beror på force majeure, oroligheter, upplopp, uppror, krig eller annan omständighet utanför deras kontroll eller genom strejk eller lockout. Om bank inte erhållit uttryckligt bemyndigande därtill, kommer den inte att betala, acceptera eller negociera under remburs vilkens giltighetstid utgått under sådant avbrott i verksamheten.»

Förutom de bestämmelser, som återfinns i rembursreglerna tillämpar en del banker särskilda bankvillkor (Allgemeine Geschäftsbedingungen) som finns inryckta i rembursformulären eller fogas till formulären. Ibland görs endast en hänvisning till sådana villkor.

Det är som synes flera olika frågor som kan aktualiseras när det gäller den ersättningsskyldighet som kan komma ifråga.[15] Med utgångspunkt från den bestämning som ovan gjorts beträffande bankens granskningsskyldighet bör en viss ram för de inblandade bankernas ersättningsskyldighet kunna fastställas. Därvid bör givetvis också hänsyn tas till räckvidden av befrielseklausulerna och deras generella giltighet. Hänsyn måste då också tas till allmänna och speciella avtalsrättsliga och skadeståndsrättsliga regler, som givetvis beroende på omständigheterna måste tas till hjälp när det gäller att bestämma ersättningsskyldighetens omfattning.

De många relationerna i remburstransaktionen ger upphov till svårbedömda frågor med avseende på vem som är ersättningsskyldig och vilka omständigheter som kan föranleda ersättning. Felaktiga åtgärder och försening i transaktionen kan på olika sätt förorsaka skador för medagerande.

Köparens/säljarens eventuella ersättningskrav under remburstransaktionen hänger naturligtvis samman med deras resp roller som uppdragsgivare och beneficient. Som nämnts finns ramen för de inblandade bankerna förutom i allmänna rättsregler i uppdraget, rembursreglerna, allmänna villkor och – vilket endast mycket sällan torde vara fallet – i särskilt avtalade villkor (vilket dock kan vara fallet vid en särskild kreditgivning i samband med remburstransaktionen).

I sammanhanget bör också erinras om sec 5–115 i Uniform Commercial Code, där lagstiftaren föreslår påföljder för avvikelser vid fullgörandet av vissa kontraktuella förpliktelser i remburstransaktionen:

»Remedy for Improper Dishonor or Anticipatory Repudiation.

(1) When an issuer wrongfully dishonors a draft or demand for payment presented under a credit the person entitled to honor has with respect to any documents the rights of a person in the position of a seller (Section 2–707) and may recover from the issuer the face amount of the draft or demand together with incidental damages under Section 2–710 on seller's incidental damages and interest but less any amount realized by resale or other use or disposition of the subject matter or the transaction.

[15] Jfr UfR 1952 s 156, UfR 1922 s 301.

In the event no resale or other utilization is made the documents, goods or other subject matter involved in the transaction must be turned over to the issuer on payment of judgment.

(2) When an issuer wrongfully cancels or otherwise repudiates a credit before presentment of a draft or demand for payment drawn under it the beneficiary has the rights of a seller after anticipatory repudiation by the buyer under Section 2–610 if he learns of the repudiation in time reasonably to avoid procurement of the required documents. Otherwise the beneficiary has an immediate right of action for wrongful dishonor.»

9.3 DE INBLANDADE BANKERNAS ANSVAR

9.3.1 Allmänt

Som synes kan en mängd olika situationer uppkomma, där risken i samband med remburstransaktionen på ett eller annat sätt måste kanaliseras till någon av de inblandade. Som ovan nämnts har uppdragsgivaren en omedelbar relation med öppningsbanken, medan beneficienten i allmänhet har sin omedelbara kontakt med korrespondentbanken. I allmänhet kan man också utgå från att ansvar riktas inom dessa konstellationer, men härutöver kan situationer uppkomma där frågan aktualiseras om exempelvis uppdragsgivaren kan rikta anspråk direkt mot korrespondentbanken.

De fel som kan uppstå har normalt samband med omständigheter vid öppnandet av rembursen och vid granskningen av de dokument som presenteras av beneficienten. Banken kan av misstag öppna en oåterkallelig remburs i stället för en återkallelig och vice versa. Banken missuppfattar instruktionerna eller utformar av annat skäl rembursen felaktigt i förhållande till instruktionerna. Banken ger inte kunden tillräckligt med information osv. Sådana situationer torde inte vara särskilt vanliga men bör i varja fall kunna diskuteras hypotetiskt. I vissa fall kan frågan uppkomma i vad mån beneficienten genom att inte reklamera mot utformningen av rembursen skall anses ha godtagit rembursvillkoren. Vanligen har banken påtagit sig en självständig betalningsförpliktelse mot beneficienten, varvid frågan kan uppkomma om några förutsättningar finns varför banken inte skulle ha rätt att återkräva beloppet av uppdragsgivaren. Den oåterkalleliga rembursen medför ju exempelvis både att hävningsrätt, som köparen kan ha jämlikt köpavtalet, urholkas, att köparens riskexponering ökas för andra mindre lojala åtgärder från säljarens sida, och att köparens praktiska möjligheter att komma ifrån affären minskas. Det torde inte råda någon tvekan om, att banken har ett ansvar för att den utför de olika delarna av sitt åtagande på avtalat sätt och inom ramen för uppdraget, och att den kan ha skyldighet att ersätta de ekonomiska skador som uppkommer.[16] Skadorna framstår på olika sätt i olika relationer, men utgångspunkten torde åtminstone i skandinavisk rätt vara att om banken

[16] Se bl a UfR 1956 s 658, där banken inte ansågs ha följt sina instruktioner och Rt 1975 s 1003.

bär ett ansvar, skall ersättningen åtminstone i normalfallet omfatta det positiva kontraktsintresset. Detta torde gälla både då banken gjort fel vid utformningen av rembursen och i samband med dokumentgranskningen.[17]

Skulle banken felaktigt avvisa korrekta dokument tvingas beneficienten eller eventuellt korrespondentbanken vidta åtgärder mot öppningsbanken. Teoretiskt skulle i den förra situationen det kunna inträffa att köparen på grund av bankens åtgärder finner skäl att häva köpet, med åtföljande dispyt med flera parametrar. Det är möjligt att det endast mindre ofta skulle bli fråga om ersättningsbelopp som överstiger rembursbeloppet, men principiellt är bankens ansvar inte inskränkt på ett sådant sätt, och vidare torde skadelidande liksom i andra fall ha en skyldighet att försöka minska effekterna av en skada.

UCP innehåller, som nämnts, flera bestämmelser, som reglerar de inblandade bankernas ansvar, nämligen art 7–13. Dessa är i vissa avseenden positivt utformade med angivande av vilka skyldigheter som åvilar banken. Å andra sidan anger exempelvis art 9, 10 och 11 vissa grunder för ansvarsbefrielse. Enligt rembursreglerna har öppningsbanken överhuvudtaget inte något ansvar för korrespondentbanks åtgärder. Utöver rembursreglernas ansvarsregler innehåller de allmänna bankvillkoren normalt vissa befrielsegrunder, och härutöver kan banken – vilket dock torde vara mindre vanligt – använda speciella klausuler eller utforma individuella kontraktsvillkor.

9.3.2 Ansvaret med hänsyn även till korrespondentbanken

I samband med svenska utlandstransaktioner som finansieras under remburs är ofta även en korrespondentbank inblandad. Det finns därför skäl att även diskutera några ersättningsfrågor från korrespondentbankens synpunkt.

I samband med diskussionen om de olika relationerna i remburstransaktionen kunde konstateras, att vissa svårigheter kan uppkomma, när det gäller att juridiskt karaktärisera dem. Å ena sidan utgår UCP från att det inte föreligger någon avtalsrelation mellan köparen och korrespondentbanken. Som visats framgår det inte alltid tydligt av det enskilda uppdraget i vems namn korrespondentbanken engageras, men som nämnts agerar enligt UCP öppningsbanken på uppdragsgivarens vägnar, när korrespondentbanken engageras. Syftet med UCP synes i denna relation vara, att korrespondentbanken endast skall kunna anses ha en ansvarsrelation i förhållande till beneficienten. Det är givet att vissa problem sett från köparens/uppdragsgivarens synpunkt då kan uppkomma, i synnerhet som öppningsbanken ofta själv väljer korrespondentbanken endast skall kunna anses ha en avtalsrelation i förhållande till bebanken skall kunna genomföras. Dessa frågor har berörts ovan men bör beaktas också i det här sammanhanget, eftersom de har grundläggande betydelse för ersättningsskyldigheten.

[17] Jfr *Arntzen* s 532: »Erstatningsansvaret er ikke begrenset til rembursbeløpet, men omfatter ethvert påregnelig tap selgeren påføres». Jfr *Davis,* op cit s 105 ff, *Finkelstein* s 262 ff, *Gutteridge & Megrah* s 184 ff, *Hvidt* s 134 och Damages for breach of irrevocable letters or credit s 667 ff. Se nedan s 338 ff.

Hur detta strukturella problem skall lösas är inte helt klart (jfr ovan s 238 ff). I tysk doktrin synes inställningen vara, att köparen saknar talerätt mot korrespondentbanken.[18] I fransk rätt förefaller Stoufflet närmast hävda att öppningsbanken skall betraktas som mellanman för köparen.[19] Han gör dock en åtskillnad mellan korrespondentbankens olika funktioner och menar att aviseringsbanken skall betraktas som mellanman för öppningsbanken, varför köparen enligt hans uppfattning saknar talerätt mot aviseringsbanken.

I common law har man laborerat med olika alternativ där köparen i vissa fall medges talesrätt, i andra däremot inte. Man har i vissa fall gått en processteknisk väg, och i andra fall gjort en konstruktion baserad på culpa utom kontrakt.[20]

De situationer, som kan inträffa är av olika slag, och relationerna kan variera. Köparen kan ha uppdragit åt sin bank att instruera en korrespondentbank att öppna remburs. Denna relation är av en annan art än när köparens bank instruerar korrespondentbanken att avisera och betala för dess räkning resp att bekräfta. Skadan kan inträffa till följd av en culpös handling då rembursen öppnas, resp i samband med att instruktionerna överbringas, eller då dokumenten granskas osv.[21] I flera avseenden kan motsvarande resonemang tillämpas, som när det gäller öppningsbankens förpliktelser och ansvar, men relationerna är annorlunda, något som kan föranleda en förskjutning av dimensionerna i problemställningen.

Denna frågeställning vill jag belysa med några rättsfall. En viss rätt för köparen att rikta talan p g a culpa mot korrespondentbanken synes kunna utläsas i rättsfallet *Dulien Steel Products, Inc of Washington v Bankers Trust Co.*[22]

Köparen hävdade här att korrespondentbanken »failed to exercise that degree of care and prudence exercised by banks in comparable circumstances and to which plaintiff was entitled in conformity with established custom and usage in banks generally.[23] Domstolen uteslöt inte möjligheten av att en sådan aktsamhetsskyldighet förelåg men ansåg ej att culpa var för handen, varför ersättningsskyldighet ej aktualiserades.

Som nämnts uppfattas i allmänhet relationen mellan korrespondentbanken och köparen inte som kontraktuell, då korrespondentbanken engageras av öppningsban-

[18] *Zahn* s 60 f, *Wiele,* Das Dokumenten-Akkreditiv s 64, jfr RGZ 105 s 48 på s 51.

[19] *Stoufflet,* op cit s 290.

[20] I *Dulien Steel Products, Inc, of Washington v Bankers Trust Co,* 298 F 2d 836 (1962) var grunden för käromålet estoppel, men denna avvisades. Jämlikt *Combe v Combe* [1951] 1 K B 215 kan ej s k »equitable or promissory estoppels» användas för att en »cause of action» skall uppkomma, jfr *Tool Metal Manufacturing Co Ltd v Tungstens Electric Co Ltd* [1955] 1 W L R 761 och *Beesly v Hallwood Estates Ltd* [1960] 1 W L R 549.

[21] *Ellinger,* op cit s 232 ff har härvid analyserat några typsituationer.

[22] 298 F 2d 836 (1962), varigenom 189 F Supp 922 (1960) fastställdes.

[23] Ibid s 840.

ken.[24] I engelsk och amerikansk rätt synes inte frågan om köparens rätt att föra talan mot korrespondentbanken utom kontrakt grundad på culpa vara klart avgjord, men det nämnda fallet tyder på att köparen åtminstone i vissa fall kan tillerkännas rätt till skadestånd gentemot korrespondentbanken.

I ett annat fall förefaller domstolen gå en annan väg. *Courteen Seed Co v Hong Kong & Shanghai Banking Corporation*[25] ger snarare stöd för uppfattningen att köparen inte kan rikta något skadeståndskrav mot korrespondentbanken.

Här uppdrogs av köparen åt Union Trust Co i Chicago att öppna en oåterkallelig remburs till förmån för säljaren i Vladivostok. Union Trust uppdrog åt svaranden att ordna med remburstransaktionen i Sovjet genom att negociera trattor dragna av säljaren på Union Trust Co. Genom svarandens filial i Vladivostok negocierades en tratta som presenterades efter utgången av rembursens giltighetstid. Dessutom utvisade konossement som fogats till trattan att godset skeppats efter utgången av den i remburs en angivna skeppningsperioden. Efter negocieringen av denna tratta fick Vladivostok-filialen ett telegram rörande tillägg i rembursen, och svarade, att den redan negocierat trattor dragna under rembursen. Käranden samtyckte då till att acceptera godset och Union Trust Co betalade svaranden. Godset kom fram före dokumenten, och käranden sålde det med betydande förlust. När käranden upptäckte, att dokumenten var felaktiga, krävdes skadestånd från svaranden, men käromålet ogillades, varvid New York Court of Appeals bl a yttrade:

»The Court has had to deal recently with cases involving liability for information negligently given. They all rest on the principle that negligent words are not actionable unless they are uttered directly, with knowledge or notice that they will be acted on, to one to whom the speaker is bound by some relation or duty, arising out of public calling, contract or otherwise, to act with care if he acts at all.»

Med tillämpning av denna princip på det aktuella fallet kom domstolen fram till:

»Here respondent owed no duty of diligence to appellant [plaintiffs]. Appellant made no inquiry of respondent as to the exact date on which the draft had been purchased and shipment made. The information that respondent gave the Union Trust Company was that the letter of credit had been drawn upon. It ran all the risks of its negligent act in buying the draft after the Union Trust Company would refuse to honor it. It could scarcely anticipate that appellant would, without verifying the date of shipment, accept the alfalfa seed merely on the strength of the telegram. Respondent [defendants] did not have knowledge or its equivalent that such would be the result of the misinformation, or that the seed would arrive before the draft and accompanying documents. It did not deal with appellant, had no relations with it, and was under no duty of care to it.»

Det är inte lätt att precisera räckvidden av det här fallet. Situationen är tämligen speciell, och domstolen var tvungen att väga mot varandra bankens informationsskyldighet mot uppdragsgivarens plikt att göra sig underrättad om vad som skett – något som dock inte är unikt i fall av denna typ. Härvid spelar givetvis bankens åtagande en central roll, den uppträdde som negocieringsbank.

[24] Jfr dock exempelvis *Stoufflet*, op cit s 206 f.

[25] 245 N Y 377 (1927).

Inte heller i tysk eller fransk rätt har köparen rätt att föra talan utom kontrakt mot korrespondentbanken klart bestämts. I tysk rätt kan viss ledning hämtas från para 823 (1) BGB:

»Wer vorsätzlich oder fahrlessig das Leben, den Körper, die Gesundheit, die Freiheit, das Eigentum oder ein sonstiges Recht eines anderen widerrechtlich verletzt, ist dem anderen zum Ersatze des daraus entstehenden Schadens verplichtet.»

Orden »ein sonstiges Rechts eines anderen» gäller *ejusdem generis* tillsammans med »Eigentum», och därav synes följa att köparen inte utan vidare skulle kunna föra talan utom kontrakt beträffande ersättning för en penningförlust.[26]

I fransk rätt har Cour de Cassation bedömt en tvist som har ett visst samband med här aktualiserade spörsmål.[27]

Här uppdrog köparen åt sin bank att öppna en oåterkallelig remburs till förmån för säljaren. Banken upplyste inte köparen om att kopia av en importlicens måste lämnas till banken innan rembursen kunde öppnas. Därigenom fördröjdes remboursöppnandet. Under tiden devalverades den franska francen och köpavtalet hävdes. Säljaren ådrog sig härigenom viss ekonomisk skada, som han ville ha ersatt av banken. Som ett skäl härför anfördes, att banken varit culpös genom att underlåta att informera köparen om kravet på importlicens.

Cour de Cassation fann att banken inte varit vårdslös. Enligt Stoufflet hade banken gjort sig skyldig till kontraktsbrott i förhållande till köparen, och säljaren skulle knappast kunna tillerkännas ersättning på grund av kontraktsbrott i den relationen.[28]

Problemet belyses också i ett ovan sid 240 refererat svenskt högsta domstolsavgörande, NJA 1948 s 127, där en schweizisk korrespondentbank gjort en utbetalning till beneficienten trots att godset inte emballerats på föreskrivet sätt.

Den svenska banken hävdade bl a att den enl art 14 inte svarade för den schweiziska bankens åsidosättande av de givna instruktionerna. Den svenska banken hade också förklarat sig villig att överlåta sin rätt mot den schweiziska banken på grund av rembursbeloppet.

Rådhusrätten uttalade bl a: »Emellertid hava icke sådana omständigheter förebragts att det kan anses annat än att Göteborgsbanken på grund av den bestämmelse om ansvarsfrihet, som innefattas i art 14 av till rembursavtalet hörande regler är fri från ansvar för återbetalning av den av fruktbolaget i målet yrkade delen av remboursbeloppet.» Svea Hovrätt gick med undantag av en dissident på underrättens linje och kon-

[26] Jfr *Palandt*, Bürgerliches Gesetzbuch s 697 ff men se också para 826 BGB.

[27] S 1954.1.121. Jfr *Stoufflet*, op cit s 302 ff, Dalloz Per 1938 1 76, D H 1953 501.

[28] S 303 f: »Mais le principe est valable seulment si la faute délictuelle a une existence propre, indépendante de la violation du contrat. Il est necessaire quelle ne soit pas simplement un manquement à une promesse contractuelle mais une violation des règles de prudence, d'honneteté éxistant, même sans contrat.»

staterade bl a, att art 14 befriade Göteborgsbanken från ansvar med mindre den gjort sig skyldig till fel och fann: »Göteborgsbanken måste emellertid genom sina ovan angivna åtgöranden anses hava behörigen fullgjort sina skyldigheter i avseende på remboursuppdraget, såvitt nu är i fråga. På grund härav, och då Göteborgsbanken förklarat sig villig att å fruktbolaget – vilket icke står i omedelbart rättsförhållande till Genèvebanken – överlåta sin rätt mot denna bank i anledning av dess utbetalande av remboursbeloppet prövar HovR:n rättvist fastställa RR:ns domslut.» En enig HD fastställde HovR:s dom.

Från en formalistisk avtalsrättslig synpunkt kan man knappast hävda, att domslutet är felaktigt. Avtalsgrundlaget är i sig på den omdiskuterade punkten klart och det finns anledning att anta att domstolarna år 1948 i ännu mindre grad än nu skulle anse sig ha rätt att då avgöra frågan med ett skälighetsresonemang. Domstolarna synes godta, att öppningsbanken på grund av UCP inte är ansvarig för korrespondentbankens åtgärder. Samtidigt har man varit tveksam beträffande relationen mellan uppdragsgivaren och korrespondentbanken, eftersom HovR ansett sig ha anledning att särskilt framhålla att banken förklarat sig villig att överlåta sin rätt mot den schweiziska banken, vilket synes ha haft viss betydelse. Sett ur uppdragsgivarens synvinkel är resultatet mindre tillfredsställande, eftersom han oavsett avtalstexten med all sannolikhet uppfattar den svenska banken som den schweiziska bankens uppdragsgivare. Vidare kan uppdragsgivaren antas ha ännu sämre utgångsläge att driva en rättegång utomlands, även med tanke på att det inte alls är säkert, att en utländsk domstol godtar denna typ av rättighetsöverlåtelse. Det är vidare tveksamt i vad mån man kan tänka sig en framgångsrik rättegång baserat på ett utomkontraktuellt skadeståndsanspråk. Vidare anses det förenat med ett visst merbesvär och vissa merkostnader att behöva föra talan utomlands. Uppdragsgivaren har inte heller någon möjlighet att praktiskt påverka förloppet genom särskilda åtgärder.[28a]

Den aktuella problemställningen illustreras även i ett nederländskt rättsfall, *Dieleman v African Continental Bank, Lagos, Nigeria*[29], som rör frågan om korrespondentbankens ersättningsskyldighet gentemot köparen (uppdragsgivaren).[30]

Här hade på uppdrag av en holländsk köpare remburs öppnats av holländsk bank till förmån för ett Nigeriaföretag. Remursen bekräftades av en Lagosbank. Remursen var betalbar mot presentation av bl a vikt- och kvalitetscertifikat »issued by a well known sworn superintendence company». Lagosbanken betalade mot remursenliga dokument, där dock de nämnda certifikaten inte utvisade, om de undertecknats av en »sworn superintendence company».

Lagosbanken påpekade inte detta förhållande för den holländska banken, när den begärde betalning, men denna upptäckte förhållandet och gjorde köparen uppmärksam därpå. Köparen bemyndigade dock banken att godta dokumenten. Godset var behäftat med fel och brister och köparen fick viss ersättning utanför remursförhål-

[28a] Den här aktuella frågan belyses ur andra synvinklar i *Grönfors* i SvJT 1975 s 513 ff och *Hellner*, Skadeståndsrätt s 185 ff.

[29] Se bl a Legal decisions affecting bankers, March 1977 s 34.

[30] Detta fall har diskuerats tämligen ingående i SvJT 1976 s 740 ff, men jag vill ändå i detta sammanhang beröra fallet som ytterligare belysning av problemet.

landet. Köparen stämde därefter Lagosbanken på den grunden, att banken godtagit dokument, som inte var i överensstämmelse med rembursvillkoren, vilket utgjorde fel eller försummelse av banken i dess egenskap av underuppdragstagare eller åtminstone utomkontraktuellt och krävde ersättning som även omfattade bl a utebliven vinst och utebliven betalning.

Vid närmare undersökning visade det sig att säljaren var okänd i bank- och affärskretsar, och att det fanns officiella uppgifter som utvisade att stor försiktighet skulle iakttas, när det gällde mellanhavanden med »superintendenceföretaget».

Lagosbanken hävdade, att skadan inte var en direkt följd av att banken godtagit dokumenten, att banken inte var köparens underuppdragstagare och att köparen hade godtagit dokumenten.

Köparen menade sig ha godtagit dokumenten på grund av att den förlitat sig på bankens granskning. Köparen menade vidare, att de individuella kontrakten mellan a) köparen och den holländska banken, b) den holländska banken och lagosbanken och c) lagosbanken och säljaren var nära förbundna med varandra och tillsammans utgjorde den juridiska konstruktion, som är känd som en oåterkallelig, bekräftad remburs. Köparen framhöll också, att en juridisk relation uppstod mellan de båda bankerna och köparen, då lagosbanken godtog och följde instruktionerna från den holländska banken. Förpliktelsen i art 7 i rembursreglerna åvilade nämligen lagosbanken inte bara gentemot den holländska banken utan gentemot köparen. Skulle ett sådant kontraktsrättsligt förhållande saknas måste bankens vårdslöshet i varje fall vara ersättningsgrundande utom kontrakt.

Den domstol som därefter avgjorde målet, godtog köparens uppfattning, att den holländska banken var köparens uppdragsgivare och lagosbankens dennes underuppdragstagare. Domstolen fann vidare, att lagosbanken begått ett fel när den godtog certifikatet. Undersökningen av dokumenten hade nämligen lämnats till lagosbanken, och köparen hade rätt att förutsätta, att undersökningen av dokumenten gjordes så noggrannt, att han inte själv behövde företa någon ny kontroll. Beträffande frågan om det rörde sig om ett »sworn superintendence company» synes domstolen ha menat, att lagosbanken kände till det rätta förhållandet. Köparen medgavs dock ej rätt till ersättning för utebliven handelsvinst, eftersom domstolen inte delade uppfattningen, att säljarens prestation skulle ha blivit bättre om lagosbanken vägrat betalning under rembursen. Avslutningsvis menade domstolen att lagosbanken fortfarande hade rätt att visa, att certifikaten motsvarade kraven. Sådan bevisning förebragtes inte, men domen överklagades av lagosbanken, utan att Nederländernas högsta domstol fann skäl att göra någon ändring.

Fallet kan leda till flera olika frågor, som sammanhänger med de olika relationerna mellan öppningsbanken, bekräftelsebanken och köparen.

Enligt lagosbanken beror skadan inte på att oegentliga dokument godtagits och vidaresänts utan på felaktig uppfyllelse från säljaren. Detta påstående är ju i och för sig korrekt, på så sätt att en skada i detta sammanhang normalt måste hänföras till det bakomliggande förhållandet. Ändå synes argumentet inte vara särskilt bärkraftigt med tanke på att frågan gäller huruvida banken iakttagit tillräcklig omsorg vid undersökningen av dokumenten. En noggrann undersökning av dokumenten är ju köparens enda säkerhet i samband med rembursbetalning. Banken måste vid granskningen noggrant följa instruktionerna i rembursen.

Utgångspunkten i relationen mellan öppnings-/bekräftelsebanken och köparen är att köparen kan vägra godta de dokument som säljaren överlämnar. Har banken be-

talat mot dokumenten, trots att dessa inte är helt korrekta, kan köparens vägran att lösa dokumenten leda till att banken tvingas att på något sätt försöka få ut beloppet av säljaren. Denna rätt att vägra gottgörelse framstår ofta som en primär sanktion.

Rembursreglerna innehåller inga särskilda regler om ersättningsskyldighetens omfattning eller beräkning av skadeståndsbeloppet. Bankens ersättningsskyldighet måste således bedömas med utgångspunkt i bankens förpliktelser och ansvarsbefrielser enligt rembursreglerna och med utgångspunkt från allmänna skadeståndsrättsliga grundsatser (i det här fallet i och för sig holländska).

Därmed tvingas vi åter tillbaka till utgångspunkten, nämligen vad som kan sägas ligga i kravet på användande av »skälig omsorg» vid undersökningen av dokumenten. Tvisten rör sig här kring frågan om vad som kunde krävas av banken med hänsyn till kravet på ett särskilt certifikat »issued by a well known, sworn superintendence company». Rembursreglerna säger i art 14,2 st: »Begrepp som »förstklassig», »välkänd», »kompetent» eller liknande skall inte användas för att beskriva någon som skall utfärda dokument, som föreskrivits i en remburs. Om så ändå sker kommer bankerna att godta dokumentet som det presenteras.» I enlighet med art 7 måste banken dock företa en viss undersökning av de faktiska omständigheterna i förhållande till dokumenten. Domstolen har ju också medgivit lagosbanken en rätt att visa, att det verkligen rörde sig om ett »sworn superintendence company», en rätt som banken inte utnyttjat. Man kan härvid ifrågasätta bankens goda tro med tanke på företagets etablerat dåliga rykte.

Beträffande frågan om talan kan riktas av köparen direkt mot korrespondentbanken finner jag personligen mot bakgrund av vad som sagts och med tanke på – och trots – UCP:s utformning att en sådan rätt under vissa omständigheter måste kunna godtas. Därmed synes dock icke ersättningsfrågan vara avgjord.

Ledning för bedömning av en eventuell ersättningsskyldighet måste hämtas från skilda håll. En utgångspunkt torde vara, att banken i och för sig har ett culpaansvar med möjlighet att friskriva sig inom ramen för allmänna skadeståndsrättsliga principer. Därutöver torde även andra regler, t ex regler om adekvat kausalitet, bli tillämpliga.

I det aktuella fallet har felaktigheten upptäckts av öppningsbanken som uppmärksammat köparen härpå. Köparen har emellertid bestämt sig för att godta dokumenten i förlitan på att den av korrespondentbanken gjorda undersökningen är tillräcklig. Har köparen upptäckt en av öppningsbanken icke uppmärksammad felaktighet är konsekvensen att köparen kan vägra lösa dokumenten. Därigenom undviker han givetvis skadan i denna del. I fallet har det anförts att korrespondentbankens undersökning åtminstone inte varit tillräcklig. Å ena sidan skulle man då kunna säga att den onöjaktiga undersökningen måste leda till ersättningsskyldighet för banken – i synnerhet med tanke på att köparen har vidtagit en disposition i förlitan därpå. Å andra sidan kan det argumentet framföras, att köparen genom att efter att ha uppmärksammats på förhållandena ändå godtagit dokumenten, därigenom ratihaberat bankens åtgärder. I annat fall skulle köparen berättigas att »både äta kakan och ha den kvar». Under alla omständigheter kvarstår hans rättigheter gentemot säljaren

under basavtalet – låt vara att dessa rättigheter i fallet knappast har något värde. Samtidigt kan det i vissa fall visa sig orimligt att tillämpa en sådan princip undantagslöst. I synnerhet med tanke på att det normalt vore lätt för köparen att i den här aktuella situationen göra en förfrågan hos korrespondentbanken beträffande den företagna undersökningen ställer jag mig tveksam till domstolens bedömning, även om den enligt min uppfattning i vissa avseenden vilar på god grund.[31] I en situation, där köparen på en direkt fråga till korrespondentbanken får ett felaktigt svar bör utgångspunkten enligt min mening vara att köparen är ersättningsberättigad.

Det här berörda problemet kan också belysas ytterligare från andra än remburs-rättsliga relationer. Sådana situationer kan aktualiseras under skiftande förhållanden, där korrespondentbanken ovetande men culpöst lämnar felaktiga eller otillräckliga uppgifter på vilka köparen förlitar sig.

Ett exempel är att den oåterkalleliga rembursen påkallar presentation av »full set» konossement och en »all risk» försäkringspolis, medan säljaren överlämnar ett konossement och ett försäkringscertifikat som bara täcker »total loss». Korrespondentbanken kontaktar öppningsbanken med en otillräcklig förfrågan: »Seller tendered only one B/L stop other documents regular stop instructions.»

Efter diskussioner med köparen instruerar öppningsbanken korrespondentbanken att godta dokumenten. Godset skadas därefter i en storm men går inte förlorat, och försäkring saknas som täcker denna risk. Kan köparen i en sådan situation kräva ersättning från korrespondentbanken eller vägra erlägga rembursbeloppet till den?

Frågan kan bedömas stegvis. Bör situationen jämställas med den, där banken inte fullgjort sin granskning på godtagbart sätt, eller är problemet annorlunda på grund av att det baserar sig på otillfredsställande information från korrespondentbanken? Åvilar det öppningsbanken en skyldighet att upptäcka dessa förhållanden då den granskar dokumenten? Vem av öppningsbanken och korrespondentbanken ligger närmast att bära risken i en sådan situation osv. Därvid är det viktigt att fortfarande ha UCP:s konstruktion i minne.

I engelsk rättspraxis har denna typ av ersättningsfrågor i samband med lämnad information satts på sin spets i det kända Hedley Byrnes-fallet.[32]

En reklamagentur (käranden) hade fått i uppdrag att placera reklamorders i radio och television. Det var nödvändigt för käranden att påta sig personligt betalningsansvar för placerade annonser och käranden begärde därför kreditupplysning hos sin bank beträffande uppdragsgivaren. Banken lämnade »in confidence and without responsibility» nöjaktiga referenser, som emellertid visade sig felaktiga. Uppdragsgivaren befann sig nämligen i ett dåligt ekonomiskt läge, något som lätt skulle ha kunnat

[31] Jfr *Gutteridge & Megrah* s 111: »He (the buyer) cannot take advantage of a technical irregularity (in the documents) to delay dealing with the documents until by reference to the goods he can see whether he will accept them.»

[32] *Hedley Byrne & Co Ltd v Heller & Partners Ltd* [1964] A C 465. Jfr också bl a *Clarke v Kirkby-Smith* [1964] Ch 506 och *Esso Petroleum v Mardon* [1976] 1 Q B 801. Se beträffande utvecklingen särskilt *Denning* s 229 ff. Jfr också Misrepresentation Act 1967.

verifieras i svarandens huvudböcker. I förlitan på den lämnade referensen accepterade käranden ordern. Uppdragsgivaren trädde snart i likvidation och käranden fick själv betala annonserna. Av svaranden begärdes ersättning bl a på grund av att referensen lämnats vårdslöst. House of Lords ogillade käromålet då svaranden givit referensen »without responsibility» men påpekade att skadeståndsansvar för ekonomisk skada till följd av vårdslösa uttalanden under vissa omständigheter skulle kunna utdömas.[33]

Då torde krävas, att käranden kan påvisa en aktsamhetsskyldighet hos svaranden. En sådan aktsamhetsskyldighet kunde enligt domstolen uppstå ur en »contractual or fiduciary relationship» lika väl som från andra »special relationships». Någon uttömmande definition på en sådan speciell relation gavs ej men vissa beskrivningar lämnades.[34]

Av dessa uttalanden framgår, att flera faktorer är nödvändiga för att en sådan aktsamhetsplikt skall föreligga. Den person som lämnar upplysningen måste vara medveten om att motparten kanske förlitar sig på den. Upplysningen måste lämnas i yrkesmässiga sammanhang. Vidare måste den som gör uttalandet vara medveten om den vikt som kan fästas vid hans ord. Kännedom om den andra personens identitet synes inte vara avgörande.[35]

Någon otvetydig ledning går ej heller att få i amerikansk rättspraxis, utan varje fall bedöms med utgångspunkt från sina förutsättningar.[36]

I svensk rätt har i NJA 1962 s 31 ersättning utdömts i samband med yrkesmässigt lämnande av kreditupplysningar. Det förefaller också sannolikt att skadeståndsansvar för lämnade uppgifter är på väg att växa fram på grundval av skadeståndslagen.[37]

Bör i ljuset av avgörandet i Hedley & Byrnes köparen i remburstransaktionen vara berättigad att grundat på culpa föra talan utom kontrakt mot den korrespondentbank som gjort ett vårdslöst uttalande i god tro? Korrespondentbanken lämnar upplysningar i samband med yrkesmässig transaktion med kännedom om att öppningsbanken måste konsultera köparen. Korrespondentbanken känner rimligen till att köparen kanske förlitar sig på upplysningen. Det avgörande för frågans lösning borde i

[33] Före *Hedley Byrnes*-fallet antogs, att någon rätt till ersättning ej förelåg för ekonomisk skada till följd av vårdslösa uttalanden, se bl a *Chandler v Crane, Cristmas & Co* [1951] 2 K B 164 med hänvisningar.

[34] Domarna utvecklade sina uppfattningar härom, och bl a beträffande hithörande fråga se bl a s 486, 529 och 539.

[35] Jfr även den diskussion som fördes av House of Lords i *Arenson v Arenson and Carson, Beckman, Rutby & Co* [1976] 2 Lloyd's Rep 179.

[36] Se bl a i tidigare rättspraxis *Glanzer v Shepard* 233 N Y 236 (1922) och *Ultramares Corp v Touche* 255 N Y 170 (1931).

[37] *Grönfors*, Allmän transporträtt s 90 f, *Hellner*, Skadeståndsrätt s 30 ff. Jfr 21 § kreditupplysningslagen (1973:1113).
Jfr *Rodhe*, Obligationsrätt s 236 f med rättsfallshänvisningar.

så fall vara huruvida den som lämnar upplysningar befinner sig i någon slags »förtroendeposition» och därigenom har en aktsamhetsplikt. Hedley Burns-fallet synes inte ge klart svar för remboursrelationens del, även om möjligheterna till en liknande lösning synes vara stora.

Det finns omständigheter som gör att förhållandena i remburstransaktionen kan anses jämförliga med förhållandena i dessa fall, men en betydande försiktighet måste iakttas när det gäller att dra slutsatser härav. Faktabedömningen är trots allt vid rembursen ofta tämligen enkel att göra, då materialet normalt är preciserat och begränsat. Det kan finnas skäl att i någon mån se remburstransaktionen inte bara som ett antal olika relationer utan inbördes samband. Remboursreglerna ger ju också trots allt en viss grund för ett kontraktsrättsligt förhållande mellan köparen och korrespondentbanken.

När det gäller frågan om korrespondentbankens handlande i exemplet ovan skall jämställas med bristfällig granskning eller uppfattas på något annat sätt, varigenom ansvarighet inte skulle föreligga kan jag personligen inte förstå annat än att detta är en typ av otillfredställande genomförd granskning, för vilken banken skulle kunna vara ansvarig. Har däremot köparen uppmärksammats på förhållandet och ändå godtagit dokumenten torde han normalt inte ha någon rätt att då ställa krav mot banken.

9.3.3 Passivitet och ratihabering

Varken UCP eller UCC innehåller några speciella bestämmelser om passivitet eller ratihabering. I samband med remburstransaktionen inträffar åtskilliga situationer, som kan ge upphov till sådana spörsmål.

Det kan vara en fördel för beneficienten, att i förväg för banken visa upp de dokument, som han tänker presentera. Därigenom kan han få besked om, ifall banken anser att de aktuella dokumenten är rembursenliga. Det är givet, att beneficienten i så fall normalt i första hand vänder sig till den aviserande/betalande banken. Frågan skulle kunna uppkomma, om banken är bunden av sitt »förhandsbesked» eller om den kan avge ett till intet förpliktande uttalande, och därefter göra en noggrannare granskning vid presentationen. En sådan situation förefaller vara opraktisk. Det ligger även i bankens intresse, att remburstransaktionen kan genomföras på smärtfriaste sätt. Har banken givit ett besked, och förutsatt givetvis, att dokumenten vid den slutliga presentationen är i överensstämmelse med det besked som banken lämnat synes banken principiellt böra vara bunden därav med mindre den gjort klart för beneficienten, att det inte är fråga om ett bindande besked.

Frågan kan också uppkomma om invändningar mot dokumenten skall specificeras då dessa presenteras eller om specificeringen kan göras senare. Denna frågeställning synes främst ha uppmärksammats i anglo-amerikansk rätt och torde ha sin grund främst i avtalsrättsliga ratihaberings- och passivitetsresonemang. I engelsk rätt finns uttalanden som leder till att den bank som avvisat dokument har rätt att framställa de invändningar den vill, och underlåtenhet att på ett tidigt stadium precisera dem betraktas inte i sig själv som passivitet:

»It is too well settled in principle and abundantly covered by authority that if a person is entitled to reject documents and he rejects them on the wrong grounds or without taking all the grounds he could take, it is none the less open to such person, if he is questioned about the matter, or his action is impugned, to rely upon all the grounds that he might have taken».[38]

Banken kan också under vissa omständigheter ha skyldighet att godta dokument, som inte är helt i överensstämmelse med rembursvillkoren. Denna skyldighet kan föreligga, om banken på något sätt kan sägas ha ratihaberat dokumenten. Frågeställningen har illustrerats i några engelska rättsfall.

I *Bank Melli Iran v Barclays Bank D C O*[39] såldes från England 100 lastbilar till en iransk köpare. På köparens begäran instruerades Barclays Bank av Bank Melli att öppna en oåterkallelig remburs till förmån för säljaren. Enligt denna remburs skulle £ 40 000 betalas mot dokument, som innefattade »delivery-orders» utfärdade i London, och återstående £ 5 000 mot dokument som utvisade skeppning av lastbilarna till Iran. Barclays Bank betalade £ 40 000 mot dokument som inte var helt i överensstämmelse med rembursvillkoren och vidarebefordrade dem till Bank Melli den 24 januari. Dokumenten nådde Bank Melli den 4 mars. Bank Melli påpekade i brev till Barclays Bank, att dokumenten var felaktiga utan att dock avvisa dem. Under tiden lämnade säljaren Barclays Bank en tratta på £ 3 684 8s 9d jämte konossement, som utvisade att 28 lastbilar skeppats. Barclays Bank ansåg att växelbeloppet var för högt, eftersom säljaren då sannolikt skulle komma att dra växlar för mer än £ 5000 för skeppningen av samtliga 100 lastbilar. Barclays Bank begärde i telegram instruktioner från Bank Melli angående en höjning av rembursbeloppet. Bank Melli samtyckte till detta och befullmäktigade Barclays Bank att godta dokumenten. Den 15 resp 23 juni avvisade emellertid Bank Melli de dokument som presenterats vid båda tillfällena. Därpå stämde Bank Melli med yrkandet att Barclays Bank inte skulle anses berättigad att debitera Bank Mellis konto med de utbetalta beloppen.

Domstolen ansåg dock, att Bank Mellis instruktioner om ökning av rembursbeloppet och betalning av den andra trattan inte var förenliga med en avsikt att avvisa de första dokumenten och menade därför att ratihabering förelåg: »... unexplained, this delay and inaction might afford evidence from which an intention to ratify might be inferred».[40] Det underströks, att det främsta skälet till domslutet var, att Bank Melli begärt ersättning från köparen och samtyckt till att hjälpa denne att nå en uppgörelse med säljaren.

Ratibaheringsresonemanget kan naturligtvis på motsvarande sätt användas i relationen uppdragsgivaren/köparen och öppningsbanken. Detta förhållande belyses i *Midland Bank, Ltd v Seymour.*[41]

Här accepterade öppningsbanken växlar i London i st f i Hong Kong. Vissa av växlarna accepterades efter det att rembursen utlöpt. Det visade sig, att öppningsbanken före godtagandet av dokumenten muntligen informerat köparen om avvikelserna med en begäran om instruktion huruvida betalning skulle erläggas. Banken hade därvid dock inte nämnt att trattorna presenterats sedan rembursen utlöpt.

[38] *Westminster Bank v Banca Nazionale Di Credito* (1928) 31 Ll L R 306 på s 311. Se också *Skandinaviska Kreditaktiebolaget v Barclays Bank* (1925) 22 Ll L R 523 på s 525, *Soproma S p A v Marine & Animal By-Products Corporation* [1966] 1 Lloyd's Rep 367 på s 387.

[39] [1951] 2 Lloyd's Rep 367.

[40] Ibid s 378.

[41] [1955] 2 Lloyd's Rep 147.

Köparen hade beordrat öppningsbanken att betala. Domstolen ansåg att ratihabering förelåg då köparen presumerades ha känt till, att öppningsbankens kontakt skett omedelbart i samband med mottagandet av trattorna och att då remburstiden utgått. Det var också känt för köparen att dokumenten inte accepterades i Hong Kong utan sändes till London för accept.

Medan man i engelsk rätt synes ha iakttagit försiktighet med att ålägga den bank, som avvisar dokument en skyldighet att lämna alla tänkbara skäl för avvisandet, tycks man i amerikansk rätt ha varit strängare mot den som avvisar dokumenten. Hithörande problem innehåller ett passivitetsresonemang, och i engelsk rätt synes man iaktta en viss försiktighet med att använda passivitet som grund för bundenhet i olika relationer. I amerikansk rätt finns några rättsfall rörande remburser, där man tangerar ett passivitetsresonemang.[42]

I *Bank of America v Whitney-Central National Bank*[43] avvisades dokument på den allmänna grunden, att de inte motsvarade rembursvillkoren. Senare framförde banken även en invändning beträffande signaturen på dokumenten. Denna invändning ansågs dock av Circuit Court of Appeals ha framställts för sent:

»If failure to object to signatures to documents would not in any case constitute a waiver, it seems clear as it does where, as here, the refusal [to take up the documents] is based upon another ground, which related, not to the manner of execution, but to the documents themselves».[44]

En sådan regel torde då vara tillämplig i alla leden i remburstransaktionen.[45] Dock skulle man kunna tänka sig, att regeln tillämpas mindre strängt mot uppdragsgivaren, som i allmänhet har avsevärt mycket mindre insikter i innebörden i och tillämpningen av rembursreglerna. Om något skäl för avvisandet inte anges i samband med presentationen av dokument kan enligt Ellinger sådana skäl framställas senare.[46] Därvid synes Ellinger inte ta ställning till betydelsen av att art 8 UCP innehåller ett krav på att banken meddelar beneficienten skälen för att dokumenten avvisas.

UCP synes i första hand endast innebära, att beneficienten kan framställa ett krav på att skälen för avvisandet meddelas. Därav skulle då inte kunna dras den slutsatsen, att bankens uteblivna besked omedelbart skulle leda till att den p g a passivitet senare är berövad sin rätt att precisera grunden för avvisandet. Den enda rimliga konsekvensen av ett sådant resonemang vore att ett opreciserat avvisande skulle kunna konverteras till ett godtagande, och en sådan konsekvens vore sakligt orimlig. Den praktiska

[42] Se *Ellinger,* Documentary letters of credit s 287 ff.

[43] 291 F 929 (1923).

[44] Ibid på s 937. Motsvarande uppfattning har också kommit till uttryck i *Second National Bank of Allegheny v Lash Corporation* 299 F 371 på s 373 f (1924). Jfr *Lamborn v Cleveland Trust Co* 29 F 2d 46 på s 48 (1928). Se också *Bank of Taiwan Ltd v Union National Bank of Philadelphia* 1 F 2d 65 (1924) där Davis J på s 66 sade: »By formally placing its refusal to pay on one ground, the defendant [banker] must be held to have waived all others». Han tillade att banken är »estopped» från att senare resa de andra invändningarna.

[45] *Camp v Corn Exchange National Bank* 132 A 189 på s 192 f.

[46] *Ellinger,* op cit s 298 jämlikt *Second National Bank of Allegheny v Lash Corporation* 299 F 371 på s 373 f (1924).

sidan av frågan är att säljaren bör ha rätt att få besked om anledningen till att dokumenten avvisas så att han har möjlighet att skaffa fram nya, korrekta dokument. Vägras han ett sådant preciserat besked och därmed möjligheten att ordna med korrigering kan han lida skada därav. Härför kan banken ev bli ersättningsskyldig. Häremot står, att säljaren själv åtminstone i normalfallet bör kunna utläsa vad som krävs i fråga om dokumenten.[47]

Man skulle också kunna kasta om passivitetsresonemanget på så sätt, att om banken inte preciserat anledningen till avvisandet och beneficienten inte krävt sådan precisering, presumtionen är att beneficienten därmed visat sig ha förstått anledningen. Problem skulle emellertid då uppkomma, ifall de inblandade senare visar sig ha uppfattat anledningen på olika sätt. De här förda resonemangen torde endast sällan få praktisk betydelse.

9.3.4 Köparens agerande

Ytterligare några ord bör också nämnas om den situation som köparen kan hamna i. Redan har kunnat konstateras, att köparen kan vägra ta emot dokument som inte är rembursenliga och att han i vissa fall dessutom i stället kan rikta ersättningsanspråk mot den bank som orsakat skada. Därvid gäller som visats, att köparen har en avtalsrättslig relation till öppningsbanken, baserad på remburssuppdraget. Fullgör inte öppningsbanken sina skyldigheter enligt instruktioner och villkor bär den ansvar därför gentemot uppdragsgivaren.

Relationen mellan köparen och korrespondentbanken är däremot, som nämnts, mera svårbedömd.

Man kan tänka sig att köparen hävdar att det inte är han utan banken som är expert på att granska dokumenten, varför köparen när han tar emot dokumenten gör detta i förlitan på granskningen, och om det senare framkommer, att dokumenten är bristfälliga, köparen skall ha rätt att återlämna dem till banken. Å andra sidan kan hävdas, att köparen när han godtar dokumenten därmed också godkänner dem. Saken kan sålunda ställas på sin spets: Har köparen genom att motta dokumenten utan att protestera mot specificerad avvikelse automatiskt ratihaberat de inblandade bankernas ev otillräckliga granskning, eller skall köparen anses ha viss tid på sig att återkomma med krav mot banken.

Remburgsreglerna ger härvid ingen entydig ledning. Ev skulle man av art 8 d analogivis kunna dra vissa slutsatser, nämligen att köparen skall ha skälig tid på sig. Härvid bör också skillnaden mellan remburs och dokumentinkasso observeras, nämligen att banken vid remburs har en skyldighet att granska dokumenten, medan den vid dokumentinkasso inte har någon sådan granskningsskyldighet. Bankens skyldighet att undersöka dokumenten försvinner i och för sig inte genom att köparen godtar dokumenten.[48] Bankens fackmässiga granskning kvarstår som en av bankens centrala för-

[47] Jfr *Skandinaviska Kreditaktiebolaget v Barclays Bank* (1925) 22 L1 L R 523.

[48] Jfr förhållandena i det ovan s 324 nämnda rättsfallet *Dielemann v African Continental Bank.*

pliktelser i remburstransaktionen, för vilken banken också tar betalt. Det är ju också så, att öppningsbanken i princip självständigt bestämmer om den skall honorera dokumenten eller inte. Situationen är en annan, om banken uppmärksammat köparen/uppdragsgivaren på någon avvikelse eller egendomlighet och köparen ändå väljer att godta dem eller gör detta efter diskussion med säljaren.

9.3.5 I vad mån kan banken kräva säljaren?

Remburstransaktionen avvecklas normalt därigenom att säljaren i utbyte mot begärda dokument erhåller betalning eller får en tratta accepterad eller honorerad. Öppningsbankens mellanhavande med köparen/uppdragsgivaren regleras på särskilt avtalat sätt. Situationer kan tänkas uppkomma då den betalande banken vill återkräva av beneficienten det belopp som betalats. Situationen kan vara den, att bankens uppdragsgivare innan banken blivit gottgjord går i konkurs. Vidare kan banken av misstag ha godtagit felaktiga dokument från säljaren, varvid köparen kan avvisa dokumenten och vägra betala.

Banken kan också ha godtagit dokument som sedan visar sig vara falska. Under sådana och vissa andra likartade förhållanden kan banken ha intresse av att kräva, att säljaren återbetalar det redan utgivna beloppet. Det gäller sålunda här liksom i andra fall att kanalisera risken.

I det första fallet är det givetvis endast fråga om en relation mellan banken och uppdragsgivaren, vilken beneficienten inte har med att göra. Har banken inte skyddat sig med tillräcklig säkerhet kan inte beneficienten drabbas härför.[49] I det andra fallet har banken »av misstag» inte lyckats fullgöra sin mest centrala uppgift, nämligen att granska dokumenten. Art 3 i UCP förefaller indikera, att banken då inte har något krav på återbetalning, och i många sådana fall har banken ofta troligen inte heller någon möjlighet att kräva åter av beneficienten, åtminstone om denne var i god tro beträffande dokumenten. I det tredje fallet har, som nämnts, banken normalt inget ansvar och risken ligger därvid hos köparen. Det torde inte heller vara vanligt, att banken då ställer krav på beneficienten under remboursen, utan i stället blir det normalt en fråga att göras upp mellan säljare och köpare under köpavtalet.[50]

Det finns följaktligen flera situationer, där banken kan ha svårigheter att avgöra, om den har skyldighet att betala, om den har skyldighet att vägra betala, eller om den har rätt att vägra betala. Vidare kan den bedöma saken så, att uppdragsgivaren sannolikt är intresserad av att fullfölja affären, även om smärre avvikelser skulle fin-

[49] Jfr *Stoufflet,* op cit s 309 och *Lunk* s 52.

[50] Huruvida banken därvid har rätt att välja mellan att rikta ett krav mot beneficienten eller att kräva, att köparen löser dokumenten har inte reglerats i UCP. Banken kan ha ett intresse av att kunna rikta ett krav direkt mot beneficienten, om banken har säkerhet i falska dokument och köparens möjlighet att betala banken är avhängig av hans möjlighet att avyttra godset. *Stoufflet,* op cit synes på s 365 mena, att banken har en sådan rätt. Av 22 Rev trim dr com 1063 (1969) framgår, att en sådan rätt finns vid svek från beneficientens sida.

nas i dokumenten. I sådana fall där banken är tveksam beträffande huruvida dokumenten är i överensstämmelse med rembursvillkoren, men där banken inte hinner eller har möjlighet att få uppdragsgivarens godkännande, kan den ändå av olika skäl vilja visa ett visst tillmötesgående mot beneficienten. Denne kan därvid tänkas erbjuda banken en indemnitetsförklaring, men vanligare är att banken i sådana fall erbjuder betalning under förbehåll (reservation).[51] En sådan betalning under reservation går ut på att banken förbehåller sig rätt att av beneficienten återkräva vad som betalats, ifall köparen inte vill godta dokumenten. Ett sådant förfarande förutsätter givetvis, att banken har förtroende för beneficientens betalningsförmåga.

En fråga i sammanhanget är vilken verkan en sådan reservation skall tillmätas.[52] Det är givet, att beneficienten inte behöver godta betalning under reservation, om dokumenten är i överensstämmelse med vad som krävs enligt rembursen. I så fall kan beneficienten stämma banken och kräva betalt. Om beneficienten inte uttalat sig beträffande förbehållet, dvs varken godtagit eller vägrat godta det, kan han på grund av passivitet bli bunden av det.[53]

Ifall bekräftelsebanken betalat under förbehåll måste öppningsbanken omedelbart förklara, om den godtar dokumenten. I annat fall måste den ställa dokumenten till korrespondentbankens disposition och får givetvis inte utlämna dem till köparen. Om öppningsbanken inte inom rimlig tid meddelar korrespondentbanken sin uppfattning, kan detta komma att räknas som ett godkännande, varigenom förbehållet gentemot beneficienten upphävs.[54]

Rembursreglerna (art 8) lämnar i och för sig inget utrymme för förfarandet med betalning under förbehåll. Det är banken som skall göra bedömningen av om dokumenten är rembursenliga. Väljer banken att betala under reservation får den skylla sig själv, om det visar sig att beneficienten inte kan betala åter.[55] På motsvarande sätt kan beneficienten inte kräva betalning under förbehåll, med mindre individuella förhållanden mellan honom och banken skulle göra detta påkallat.

[51] *Harfield*, Bank credits s 112 ff och *Zahn* s 148 f. Jfr också förhållandena i det ovan nämnda rättsfallet NJA 1948 s 127, där den schweiziska banken betalat under reservation till beneficienten, och där belopp nedsattes i avvaktan på att dispyten mellan parterna skulle kunna biläggas. Jfr 29 Rev trim dr com 771 (1976).

[52] Se exempelvis *Rodhe*, Obligationsrätt s 83 ff, *Ussing* s 296 f och *Almén* s 227 f.

[53] Så exempelvis i Rt 1954 s 772, där beneficienten varken gjorde någon invändning mot förbehållet då detta gjordes eller påstod sig inte vara bunden av det då krav på återbetalning framställdes. Beneficienten ansågs därför på grund av passivitet ha blivit bunden av förbehållet och blev skyldig att betala åter. Jfr även UfR 1941 s 357, där banken efter betalning under reservation ansågs återbetalningsberättigad.

[54] *Zahn* s 149. Jfr det schweiziska rättsfallet i ICC Document 470/120, 30/3 1965.

[55] Jfr bl a varningar som framförs i ICC Doc 470/122, 25/3 1965.

Härvid bör uppmärksamheten också riktas mot kopplingen till växelförfarandet, eftersom banken i samband med accept i vissa fall inte har någon rätt till återbetalning från säljaren.[56] Situationen är i viss mån annorlunda, då dokument under en remburs betalbar i utlandet negocieras. I detta fall blir nämligen banken innehavare av en tratta som dragits av säljaren – eller öppningsbanken – och växelreglerna berättigar innehavaren till återbetalning från trassenten.[57] Ofta undviks dock denna konsekvens genom uttrycklig bestämmelse, varvid banken lovar att negociera växlarna »without recourse».[58] Även utan stöd i en »without recourse»-klausul finns uttalanden som talar för att remburstransaktionens affärsmässiga uppläggning gör att banken inte bör ha regressrätt som den normalt skulle haft enligt växelrättsliga regler.[59]

Sålunda förordar i fransk doktrin Stoufflet, att öppningsbanken ej medges regressrätt mot säljaren.[60] Här liksom i Tyskland och Skandinavien synes rembursen dock mindre ofta förknippas med en växel, varför dessa frågor i mindre mån kommer att aktualiseras.

När det gäller frågan huruvida beneficienten har skyldighet att återbetala vad han erhållit av banken p g a dess misstag vid granskningen synes nämnda principiella inställning till frågan vara väl grundad, men lösningarna kan variera något beroende på situationen.

[56] Det förekommer också att svenska banker när oriktiga dokument presenteras accepterar en växel med förbehåll att accepten kommer att återtas om dokumenten skulle avvisas av öppningsbanken. En sådan reservation meddelas i brev till beneficienten. Kontant utbetalning/accept under reservation torde endast ske gentemot beneficient som banken litar på. I förhållandet mellan parterna torde reservationen vara bindande, men reservationen kan knappast ha någon betydelse ur växelrättslig aspekt med tanke på den stränga formalistiska regleringen av växeln. Även i en sakrättslig dispyt – i förhållande till beneficientens borgenärer – kan banken också komma att finna, att reservationen inte ger det skydd som var avsett.

[57] Växellagen 27 §, sec 43 (2), 47 (2) Bills of Exchange Act, 1882, sec 3–413, 3–414 UCC, art 147 I-III Code de Commerce, para 43 Wechselgesetz.

[58] *Gutteridge & Megrah* s 72 f. Sec 16 i Bills of Exchange Act resp 3–413 (2) UCC tillåter att en tratta dras »without recourse», men detta torde ej vara fallet enligt art 115 Code de Commerce och para 9 Wechselgesetz. I växellagen föreskriver 9 §:

»Utställare svare för växelns godkännande (accept) och betalning.

Han äge fritaga sig från ansvarighet för växelns godkännande. Har han gjort förbehåll om att vara fri från ansvarighet för växelns betalning, vare det förbehåll utan verkan.»

[59] Så i *Bank of East Asia v Rang*, 249 P 1060 (1926), jfr *Gutteridge & Megrah* s 53 ff. Uppmärksammas bör då också att engelsk rätt tillåter vissa invändningar i samband med växeltransaktionen. Understrykas kan, att det i remburser praktiskt taget alltid finns ett krav på att växeln förses med påteckning av typ »drawn under letter of credit x x x, etc».

[60] *Stoufflet*, op cit s 361 f, som menar att parterna ej avser att medge banken regressrätt och att dragandet av växeln bara utgör en del av transaktionen, varför det skulle vara fel att låta trattan kontrollera parternas rättigheter. Frågan synes ej ha diskuterats i tysk eller skandinavisk rätt.

Oavsett om det är öppningsbanken eller aviseringsbanken som ansett sig kunna honorera dokumenten och betala beneficienten torde denna huvudprincip gälla. Det förefaller också vara en allmän uppfattning i bankvärlden, att beneficienten skall kunna lita på betalningen med mindre den betalande banken gjort något påpekande. Detta anses vara en av de viktiga grundpelarna i remburstransaktionen.

Stoufflet förordar också, att den bank som en gång godtagit dokument som visar sig inte uppfylla kraven enligt rembursen, inte bör kunna rikta något regressanspråk mot säljaren.[61] Han understryker bankens skyldighet att inom skälig tid efter presentationen acceptera eller avvisa dokumenten, och menar att det därför framstår som skäligt, att säljaren kan förlita sig på att den prövning som företagits är slutgiltig. Banken – kanske bör dock uppmärksammas, att ansvaret kan vara något olika för den öppnande, aviserande, betalande, negocierande – har bara sig själv att skylla, om den inte använt skälig noggrannhet vid undersökningen av dokumenten. Stoufflet tillägger emellertid också att de rättigheter som köparen i och för sig kan ha gentemot säljaren ej bör kunna åberopas av banken, eftersom rembursens oberoende av det bakomliggande rättsförhållandet därigenom skulle kunna gå förlorat.[62] Vidare tilläggs dock, att en bank, som av misstag accepterar felaktiga dokument har regress mot säljaren, innan denne hunnit vidta några åtgärder i anledning därav.[63]

I tysk doktrin görs åtskillnad mellan det fallet att banken av misstag accepterar felaktiga dokument och det, att banken med kännedom om felen godtar dokumenten. Vissa författare anser att banken i förra fallet jämlikt § 812 BGB om obehörig vinst bör ha regressrätt, medan den i det andra fallet ej bör medges regressrätt.[64]

I amerikansk rätt har denna fråga tidigare varit föremål för domstolsbedömning[65] varvid Court of Appeal i New York ansåg, att den bank som av misstag accepterade en växel på belopp som översteg rembursbeloppet fick skylla sig själv. I *Maurice O'Meara v National Park Bank*[66] uttalade Cardozo J:

»I think the conclusion is inevitable that a bank which pays a draft upon a bill of lading misrepresenting the character of the merchandise may recover the payment when the misrepresentation is discovered..... If payment might have been recovered the moment after it was made, the seller cannot coerce payment if the truth is earlier revealed.»

Det framgår inte klart om hans slutsats hänger samman med att det rörde sig om svek.

[61] *Stoufflet*, op cit 362 ff.

[62] Ibid s 364. Jfr dock rättsfallet 5 Rev trim dr comm s 331 (1951).

[63] *Stoufflet*, op cit s 54.

[64] *Lunk* s 52, även *Jacoby* s 266.

[65] *National City Bank of New York v Partola Manufacturing Co* 181 N Y S 464 (1920). Jfr *Hibernia Bank & Trust Co Inc* 233 N Y S 486 (1928).

[66] 239 N Y 386.

I engelsk rätt saknas klargörande rättspraxis, men enligt en del rättsfall kan misstag om fakta vara en grund för att kräva återbetalning.[67] I svensk rätt kan motsvarande diskussion uppkomma, och vissa möjligheter kan, beroende på omständigheterna, finnas för banken att få betalning åter.[68]

Gutteridge och Megrah hyllar också huvudprincipen och understryker, att ett av ändamålen med bankens undersökningsplikt är att tvister skall undvikas. Det skydd som den oåterkalleliga rembursen skall ge säljaren minskas om han riskerar krav från banken även efter granskningen av dokumenten.

Med utgångspunkt från art 8 i UCP synes korrespondentbanken ofta inte ha något behov av regressrätt mot beneficienten så länge öppningsbanken är solvent. Icke desto mindre kan situationer uppkomma, där korrespondentbanken har behov av en sådan rätt.

Gutteridge & Megrah föreslår, att korrespondentbanken jämlikt art 3 i UCP kan ha krav på återbetalning från beneficienten i följande fall:[68a]

»(i) if the documents are false and the seller has himself been deliberately responsible for them or so grossly negligent as to be estopped from denying responsibility;

(ii) if the documents are genuine but are not what the credit called for – this fact not being obvious at the time of payment or negotiation, in which case recourse is available only if the seller has not in good faith changed his position in reliance on the payment and the claim to recourse is made within a reasonable time;

(iii) if the documents are genuine but irregular (as in (ii)) yet are accepted by the paying banker in the knowledge that they are irregular, on the understanding that he has a right of recourse if the documents are ultimately refused; and

(iv) where there is a discrepancy between the view of the intermediary and issuing bankers as to whether or not the documents are regular, the difference of opinion deriving, for instance, from the different meanings given to the description of the documents as shown in the credit; if, in such a case, the seller (as he should be) was aware of the buyer's requirements as laid down in the credit he might not be able to retain the benefit of the payment.«

Inte heller i skandinavisk rätt har denna fråga avgjorts, och några speciella regler varigenom detta spörsmål skulle kunna anses löst finns inte.

Mot bakgrund av vad som sagts ovan leder också den omsorgsfullhet som banken måste iaktta vid granskningen av dokumenten till att banken bör vara ansvarig för granskningen, och den bör då knappast heller ha rätt att kräva åter från säljaren vad den en gång betalt. Undantag kan emellertid tänkas vid beneficientens onda tro och måste rimligen göras vid förfalskning och bedrägeri. I ett sådant fall kan ju banken i och för sig jämlikt art 9 UCP göra gällande, att den inte ha något ansvar gentemot

[67] *Gutteridge & Megrah* s 70.

[68] *Rodhe,* Obligationsrätt s 84 ff.

[68a] S 71.

uppdragsgivaren,[69] men situationer kan tänkas uppkomma där banken under sådana omständigheter inte kommer att få betalt av köparen.

Den uppfattningen har också kommit till klart uttryck, att i fall av förfalskning och bedrägeri det knappast kan råda något tvivel om att banken har krav på ersättning gentemot säljaren.[70] I normalfallet synes detta dock inte vara den praktiska vägen. Om banken vid presentationen av dokumenten avslöjar förfalskningen har remburs-enliga dokument inte presenterats. Om å andra sidan förfalskningen är så skickligt gjord, att banken godtar dokumenten, kan banken enligt art 9 kräva att uppdragsgivaren på avtalat sätt betalar banken, varefter köparen får göra upp direkt med säljaren. I en del fall kan det dock vara praktiskt att banken i stället framställer krav på återbetalning.[71]

9.3.6 Ersättningsberäkningen

Ifall skadeståndsskyldighet kan fastställas för någon av dem som är inblandade i remburstransaktionen uppkommer givetvis frågan hur ersättningen skall bestämmas. Den köprättsliga relationen mellan säljaren och köparen regleras naturligtvis av köprättsliga regler, som inte är omedelbart tillämpliga på relationerna i remburstransaktionen.

UCP innehåller inga bestämmelser om hur ersättning skall beräknas. Likaså saknas bestämmelser om ansvarsbegränsning ifall ersättning skall utgå. Detta skulle kunna leda till slutsatsen, att då naturligtvis ersättningen skall beräknas enligt allmänna kontraktsrättsliga grundsatser, något som i och för sig inte innebär något större mått av precision. Därav skulle då kunna följa att ersättning skall utgå för all skada som uppkommer med de begränsningar som följer av allmänna skadeståndsrättsliga principer. För svensk rätts del skulle 17 § Komm L kunna tjäna som en utgångspunkt.[71a]

Frågan om ersättningens beräkning belyses i *Ozalid Group (Export) Ltd v African Continental Bank Ltd.*[72]

Här ansåg beneficienten/käranden, att öppningsbanken/svaranden skulle ha betalat senast den 5 oktober 1977 men betalning skedde först den 12 december. Aviseringsbanken hade gjort vad den kunnat för att förmå svaranden att betala. Käranden krävde ersättning för valutakursförlust med £ 2.987, 17 för ränta, för ersättning till aviseringsbanken för tjänster med £ 150 samt för ersättning för juridiska åtgärder med £ 40. Käranden tillerkändes ersättningen.

[69] Jfr *Gutteridge & Megrah* s 132 ff, *Stoufflet*, op cit s 227, *Zahn* s 106 f och *Kozolchyk*, op cit s 528 ff. Jfr även sec 5–109 (2) i Uniform Commercial Code.
Woods Thiedemann (1862) 1 H & C 478, *Guaranty Trust Co of New York v Hannay & Co* [1918] 2 K B 623, *Basse and Selve v Bank of Australasia* (1904) L T 618 och *Brown v C Rosenstein Co* 200 N Y S 491 (1923).

[70] Jfr *Stoufflet*, op cit s 365, *Gutteridge & Megrah* s 71 ff.

[71] 11 ETL 120 (1976) utvisar, att banken även under vissa omständigheter har möjlighet att kräva ersättning av en beneficient.

[71a] Givetvis kan även 45 § KöpL härvid spela en belysande roll. Se *Hellner* i TfR 1966 s 290 ff.

[72] [1979] 2 Lloyd's Rep 231.

Hur den här aktuella huvudfrågan skall bedömas är emellertid föremål för olika uppfattningar. Enligt en uppfattning kan banken i samband med oåterkallelig remburs bli skyldig att betala ersättning även för vissa följdskador som kan uppkomma för säljaren. Härvid kan inkluderas sådana faktorer som utebliven handelsvinst samt olika kostnader för säljaren. En annan uppfattning är att remburstransaktionen endast utgör ett förhållande där en viss summa skall betalas och att denna summa utgör gränsen för vad banken skall betala.[73] Banken skulle då inte vara ansvarig för de konsekvensskador som säljaren lider i högre grad än en garantist i samband med kontraktsbrott vid garanti. Frågan om skyldigheten för skadelidande att minimera skadan kan också bero på vilken utgångspunkt som väljs. Båda principerna har tillämpats i rättspraxis.

I fransk rätt förespråkas den uppfattningen, att bankens vägran att betala remburspeloppet skall betraktas som en vägran att betala en summa pengar. Säljaren kan då bara framställa anspråk på rembursbeloppet.[74]

I tysk rätt kan säljaren framställa krav mot en bank, som oberättigat avvisar dokumenten, och ersättningsbeloppet utgörs av rembursbeloppet jämte ränta.[75] Detta följer av att oåterkallelig remburs här betraktas som ett abstrakt löfte.

I nordisk doktrin synes frågan inte ha diskuterats närmare, men i samband med ett nordiskt rembursseminarium[76] har den uppfattningen kommit till uttryck att banken svarar fullt ut för all skada som åsamkas.

I engelsk rätt uttalade dåvarande Denning, L J i *Trans Trust S P R L v Danubian Trading Co Ltd*[77] bl a:

»This argument reminds me of the argument we heard in *Pavia & Co S P A v Thurmann-Nielsen.* It treats the obligation to provide a credit as the same thing as the obligation to pay the price. That is, I think, a mistake. A banker' confirmed credit is a different thing from payment. It is an assurance in advance that the seller will get

[73] Jfr beskrivningen hos *Gutteridge & Megrah* s 184 ff:

»The general rule is that where there is a mere refusal or failure to pay a sum of money which is due, only nominal damages can be recovered over and above the amount of the debt itself, though in certain cases interest may also be claimed. Interest is, however, only due as of right in a few instances.»

Han uttalar vidare bl a:

»This rule does not, however, meet the case where a banker refuses to honour drafts drawn on him under a commercial credit which he has issued, because this cannot be regarded as being solely in the nature of a failure to pay a money debt – *a fortiori,* where the contract is to pay against documents.»

[74] Se *Stoufflet,* op cit s 358 f.

[75] *Liesecke* i WM 1960 på s 211.

[76] I september 1976. Här bör också uppmärksammas förhållandena i NJA 1972 s 1, där en bank under en bankgaranti av sin uppdragsgivare tillerkändes ersättning för rättegångskostnader som banken ådrog sig i New York till följd av »beneficientens» agerande. Detta resultat torde ev kunna ha någon bärkraft även på förhållandena i en remburstransaktion.

[77] [1952] 1 Lloyd's Rep 348.

paid. It is even more than that. It is a chose in action which is of immediate benefit to the seller. It is irrevocable by the banker; and it is often expressly made transferable by the seller. The seller may be relying on it to get the goods himself. If it is not provided, the seller may be prevented from getting the goods at all. The damages he will then suffer will not in fact be nominal. Even if the market price of the goods has risen, he will not be able to take advantage of the rise because he will not have any goods to resell. His loss will be the profit which he would have made if the credit had been provided..... The foreseeable loss was the loss of profit, no matter whether the market price of the goods went up or down. It is, therefore, the proper measure of damages.»

Han fortsatte:

»It was said that the breach here was a failure to pay money, and that the law has never allowed any damages on that account. I do not think that the law has ever taken up such a rigid standpoint. It did undoubtedly refuse to award interest until the recent statute [Law Reform (Miscellaneous Provisions) Act, 1934, s 3 (1)]...; but the ground was that interest was generally presumed not to be within the contemplation of the parties'... That is, I think, the only real ground on which damages can be refused for non-payment of money. It is becuse the consequences are as a rule too remote. But when the circumstances are such that there is a special loss foreseeable at the time of the contract as the consequence of non-payment, then I think such loss may well be recoverable.»

Romer, L J höll med liksom Somerwell, L J, vilken också menade:

»The Judge regarded the principle [that only interest is recoverable for a failure to pay money, as had been argued] as inapplicable to a failure to procure the provision of a letter of credit. There is, I think, a further difficulty. If, on a sale of goods, the buyer fails to open a credit or to provide the purchase price, and this can be and is accepted as a repudiation of the contract, the principle clearly has no application. The seller is not entitled merely to interest but to damages to be assessed according to the prima facie measure or having regard to the special circumstances, if any. This seems to show that the principle relied on [by Counsel for the defendants] is inapplicable in the present case even if one treats the failure to open the credit as a failure to pay money.»

Frågan har också belysts i *Belgian Grain & Produce Co Ltd v Cox & Co (France) Ltd.*[78] Här inträffade att svaranden efter en felaktig bedömning av dokumenten inte honorerade en tratta. Court of Appeal menade, att oåterkallelig remburs öppnas för att säkra betalning för köpeskillingen. När korrekta dokument presenteras är säljaren berättigad att få full betalning, och om banken felaktigt vägrar betala är säljaren berättigad att kräva hela beloppet.[79] Liksom i *Stein v Hambro's Bank of Northern*

[78] (1919) 1 Ll L R 256.

[79] Svarandens argument gick ut på att beneficienten endast borde tillerkännas det belopp han skulle ha kunnat få ut av köparen.

Commerce[80] sågs här den oåterkalleliga rembursen som ett löfte att betala en fixerad penningsumma ifall vissa villkor fullgjordes, och säljaren tillerkändes rembursbeloppet utan att någon skyldighet pålades honom att minimera skadan. Ett sådant betraktelsesätt synes i och för sig kunna anses överensstämma med ändamålet bakom transaktionen,[81] men man kan ställa sig något tveksam till om detta verkligen skulle vara fråga om en inskränkning i den grundläggande principen, att en skadelidande har skyldighet att försöka minimera skadeverkan.[82]

I andra fall har dock betraktelsesättet varit ett annat.

I *Urquhart Lindsay & Co, Ltd v Eastern Bank, Ltd*[83] vägrade svaranden – öppningsbanken – att acceptera en tratta, vilket av käranden – säljaren – betraktades som »repudiation» av avtalet. Käranden krävde ersättning för utebliven vinst och för alla utlägg, men svaranden menade, att eftersom förhållandet grundade sig på ett förutbestämt belopp så kunde endast detta tillerkännas.

Domstolen menade, att »non-payment of money was what the buyer was guilty of; but such non-payment is evidence of a repudiation of the contract to accept and pay for the remainder of the goods....». Den fortsatte: »The damages to which the plaintiffs are entitled are the difference between on the one hand the value of the materials left on their hands and the cost of such as they would have further provided, and, on the other hand, what they would have been entitled to receive for the manufactured machinery from the buyers, the whole being limited to the amount they could in fact have tendered before the expiry of the letter of credit.»

Detta avgörande synes motsäga de tidigare nämnda, men Davis föreslår ett sätt varigenom de kan ses som mindre motsägelsefulla.[84] Han menar, att den första principen är tillämplig, när en bank vägrar att acceptera dokument, medan den andra principen tillämpas i fall av anteciperat kontraktsbrott, innan säljaren fullgör sin del av avtalet och har tid att presentera dokumenten.[85] Ifall banken vägrar godta säljarens dokument trots att de är i överensstämmelse med rembursvillkoren kan säljaren besluta sig för att sälja dokumenten för ett mindre belopp och kräva mellanskillnaden av ban-

[80] (1921) 9 L1 L R 433 (jfr även s 507). I underrätten ansågs att ersättningen skulle utgöras av rembursbeloppet medan Court of Appeals, som fann att dokumenten inte uppfyllde kraven enligt rembursen, inte fann anledning att ta ställning till beräkningsgrundvalen.

[81] Jfr *Davis*, The law relating to commercial letters of credit s 122 ff.

[82] Jfr resonemanget för och emot denna uppfattning hos *Gutteridge & Megrah* s 193 ff och s 60 f.

[83] [1922] 1 K B 318.

[84] *Davis*, op cit s 124 ff.

[85] Jfr Damages for breach s 671 not 21. Detta »measure of anticipated profits» tillämpades också av »Appellate Division» i *Foglino & Co v Webster* 216 N Y 225 (1926). Men Court of Appeals ändrade och tillämpade i stället »the non-acceptance of goods measure», 244 N Y 516 (1926). Se nedan s 343.

ken. Ett sådant förfarande har också legat till grund i *White and Carter (Councils) Ltd v McGregor.*[86]

En motsvarande regel synes ha tillämpats i *Anglo-African Co of New York, Inc v J Mortner, Ltd*[87] i samband med »repudiation» av ett köpavtal:

»It is unnecessary, I think, for me to deal in any detail with the other matter which was raised, the question whether there was a duty upon the plaintiffs to mitigate their damages by not shipping these goods once they had been told by the defendants that the defendants did not propose to accept them. In my view.... that argument is precluded by a very recent decision in the House of Lords, in *White and Carter (Councils), Ltd v Mc Gregor....*»

Säljaren synes i engelsk rätt sålunda kunna välja mellan två vägar, antingen fullfölja sin prestation och kräva full betalning eller begränsa sin förlust och kräva ersättning.

Gutteridge & Megrah föreslår, att följande principer kan anses gälla i engelsk rätt beträffande ersättningsberäkningen.[88]

»(a) the rule as to damages for non-payment of money is not applicable, as there is a special contract and the damages reasonably flowing from its breach can be recovered;

(b) where the circumstances are such that the refusal of the bank to honour the credit amounts to a repudiation of the liability of the bank to honour further bills drawn in future under the same credit, the beneficiary is entitled to treat such refusal as an anticipatory breach of the contract contained in the credit and to sue for damages on that basis. In such an event the beneficiary is in the same position as a seller of goods in a case where the buyer has repudiated the contract of sale, and can at his option sue at once without tendering any further documents to the bank, claiming the loss consequent on the fact that he has not been permitted to fulfil his part of the contract;

(c) where the refusal to honour the credit takes the form of a failure by the bank to accept a draft tendered under the credit, or to pay a draft which has already been accepted by the bank, unaccompanied by circumstances evidencing a refusal to honour drafts drawn thereafter under the same credit, the measure of damages will be the amount of the draft in question together with interest and any expenses to which the plaintiff may have been put by reason of the failure of the bank to honour the credit;

(d) where the seller has discounted his draft, and it has been accepted by the banker, the rights of the holder of the draft will be determined by the law of negotiable instruments, and no question peculiar to commercial credits will arise. But where the drawee banker has refused to accept the draft, the holder must frame his claim on the basis of the promise of acceptance by the banker contained in the credit, and he will be entitled to such damages as are the reasonable consequences of the breach of that promise. Such damages must be measured without regard to any con-

[86] [1962] A C 413.

[87] [1962] 1 Lloyd's Rep 81 (Q B), [1962] 1 Lloyd's Rep 610 (C A).

[88] *Gutteridge & Megrah* s 191 f.

sequences arising from a breach of the contract of sale, because the holder of the draft has not bought the goods or taken an assignment of any rights under the contract of sale, but has merely purchased the exchange.»

Från amerikansk rätt kan visst illustrationsmaterial hämtas i bl a följande två rättsfall. I *Moers v Den Norske Handelsbank*[89] hade svaranden gentemot käranden garanterat en kunds riktiga fullgörande av kontraktspriset. Enligt appelldomstolen utgjorde garantin ett avtal för betalning av en »liquidated» penningsumma och detta belopp var vad som kunde utgå. I *Foglino & Co v Webster* kom Court of Appeal till ett annat resultat.[90] Här hade oåterkallelig remburs öppnats av svaranden till förmån för käranden. Emellertid vägrade svaranden sedermera att betala. Den ersättning som tillerkändes käranden var skillnaden mellan kontraktspriset, dvs rembursbeloppet, och marknadspriset på den plats där godset måste säljas, jämte ränta på detta belopp.

Motsvarande problem som i engelsk rätt har sålunda varit föremål för bedömning i amerikansk. Det har sagts, att »there are two reasons why the sales measure of damages is preferable to that which allows an action in all cases for the exact amount promised in the credit.»[91] Å ena sidan synes det vara orimligt, att banken skulle vara skyldig att erlägga hela rembursbeloppet utan avseende på de besparingar som säljaren kan göra vid ett tidigt återkallande av den oåterkalleliga rembursen. Utgår man från relationen till köpavtalet (»sales measure») har säljaren en skyldighet att minimera skadorna.[92] Vidare tar denna princip också hänsyn till beneficientens rätt till ersättning för kostnader som tullavgifter, provision, lagringskostnader m m.

Utgår man däremot från den andra principen – som baserar sig på att rembursen är helt fristående från basavtalet – synes det inte finnas någon skyldighet för beneficienten att minimera skadorna men inte heller någon rätt för honom att få ersättning för kostnader.

Om man utgår från att det i det här sammanhanget är tre faktorer som kan anses önskvärda i samband med remburstransaktionen, nämligen att det finns säkerhet för betalning, att uppkomna skador bör ersättas men att skador bör minimeras, så måste ersättningsfrågorna kunna bli föremål för en mera allsidig prövning än vad dessa angivna principer ger vid handen. Uniform Commercial Code[93] som innehåller en lösning till detta problem, baserar sig på ett tämligen flexibelt system för att ge den skadelidande rimlig och adekvat ersättning.

[89] 180 N Y S 743 (1920).

[90] 244 N Y 516 (1926).

[91] Damages for breach s 672.

[92] Jfr *De Sousa v Crocker First National Bank* 23 F 2d 118 (N D Cal 1927) och *In re Barned's Banking Co Coupland's Claim* (1869) L R 5 Eq 167.

[93] Särskilt sec 5–106, 5–114 (1) och 5–115.

Enligt min mening synes UCC:s principer härvidlag vara eftersträvansvärda, och i och för sig synes i exempelvis svensk rätt liknande överväganden i viss utsträckning kunna vara lämpliga, när ersättning skall bestämmas i remburssammanhang.[94]

9.3.7 Har köparen rätt att vägra godta dokumenten om ingen skada uppkommit?

En grundläggande princip för allt skadestånd är att en skada måste ha uppkommit. Denna princip måste gälla även i samband med remburstransaktioner. Med utgångspunkt från tysk rätt synes detta innebära, att om banken inte följt instruktionerna eller inte fullgjort sin granskningsskyldighet men ändamålet med rembursen uppnåtts – dvs godset är ändå avtalsenligt – så skulle banken ändå bli refunderad. Det skulle i en sådan situation strida mot »Treu und Glauben» om inte uppdragsgivaren behövde refundera banken (se § 670 BGB), på grund av att affären utförts »auftragswidrig» (se § 665 BGB).[95] Följden av ett annat synsätt skulle bli att man skulle falla tillbaka på basavtalet.[96] Man skulle nämligen kunna tänka sig att köparen antingen vägrar godta dokumenten, trots att godset är kontraktsgillt eller vägrar refundera banken, och i den situationen skulle banken för att undvika komplikationer tvingas villkora betalningen till beneficienten. Fortfarande kvarstår ju köparens förpliktelser under basavtalet.

I fransk rätt finns fall, där den omständigheten att banken avvikit från sin granskningsskyldighet inte berättigar uppdragsgivaren att avvisa dokumenten, med mindre detta leder till skada.[97] Hamel har också uttalat sig till förmån för denna ståndpunkt.[98] Det är givet, att man i en sådan situation avlägsnat sig långt från den grundläggande tanken, att betalningen sker mot dokument, eftersom det torde bli nödvändigt att godset når destinationsorten, innan man kan fastställa om skada uppstått.

Resultatet skulle troligen bli detsamma i tysk rätt.[99] Trots att principen om den stränga förpliktelsen att granska dokumenten underkastas para 242 BGB, torde denna bestämmelse endast i undantagsfall komma till användning i sammanhanget.[100]

Motsvarande princip synes mig, i de undantagsfall det här kan vara fråga om, kunna tillämpas även i skandinavisk rätt som en rimlig avvägning.

[94] Härvid bör dock beaktas de synpunkter som ges av *Steffens* s 438 ff, att det är bättre för beneficienten, att aldrig behöva råka i en situation där skadestånd begärs.

[95] Jfr *Liesecke* i WM 1976 s 264. En annan fråga är i vad mån banken i en sådan situation skall anses berättigad till provision.

[96] Jfr *Canaris* Anm 378.

[97] T ex att försäkringscertifikat inte var i ordning, men varan anländer oskadd, jfr DMF 1960 s 79 resp DMF 1954 s 648. Jfr även DMF 1954 s 651, där *Grandmaison* uttalar: »Ces décisions tendent à rompre les liens trop étroites d'un formalisme rigoureux et, semble-t-il, injustifié.»

[98] Banque et opérations s 848, anm 4.

[99] *Liesecke* i WM 1976 s 264.

[100] Jfr BGH:s dom i WM 1971 s 158.

Slutanmärkningar

1. ALLMÄNT

Den gjorda undersökningen visar bl a på de problem som man möter, då man vill diskutera juridiska problem i ett internationellt perspektiv. Den juridiska strukturen utgår från geografiskt mindre enheter; sedan några hundra år i synnerhet från nationalstater. Ju större geografiska enheter man utgår från, desto större är vanligen de juridiska variationerna; ju mer avvikande de ekonomiska-politiska strukturer är som ligger till grund, desto större skillnader uppvisar också de principer som utgör basen för den rättsliga regleringen och bedömningen.

Vissa transaktionstyper har inte varit behövliga i agrarsamhällen; deras framväxt hänger samman med den rörlighet över traditionella gränser som präglar samhällen där handeln får en alltmer framträdande plats. När det gäller rembursen i modern mening har den utvecklats under de senaste 150 åren. I synnerhet engelsk bankteknik har kommit att få ett betydande inflytande på remburstransaktioner beroende på Londons dominans som finanscentrum för internationell handel under ett av remburs-sens främsta utvecklings- och expansionsskeden fram till 1920-talet.

Det är också givet att de olika versionerna av remboursreglerna kommit att präglas av skiftande juridiska och ekonomiska uppfattningar resp tekniker i de olika länder, vilkas banker anslutit sig till UCP. De senare revisionerna präglas dels av den omständigheten, att remboursreglerna fått en allt vidare geografisk spridning – numera nästan global – dels av vissa ekonomisk-tekniska förhållanden. Därmed är också sagt, att nya ekonomisk-politiska utvecklingslinjer kan skönjas, som kommit att ställa krav på alternativa eller kompletterande finansierings-, betalnings- och säkerhetsformer.

2. REMBURSEN OCH ANDRA FÖRFARANDEN

I olika sammanhang har berörts rembursens olika anknytningspunkter i den internationella handeln. En diskussion har förts om hur med rembursen besläktade företeelser förhåller sig till rembursen. Sett från betalningsborgenärens perspektiv är det avgörande, att han vill vara säker på att få betalt oberoende av betalningsgäldenärens betalningsvillighet eller betalningsförmåga, valuta- eller andra ekonomisk-politiska omständigheter. Vidare finns f ö i vissa länder särskilda regler om att utrikeshandel skall finansieras och/eller betalas genom remburs, bestämmelser som förbjuder vissa betalningsformer m m. En växel accepterad av en bank på betalningsgäldenärens ort kan på så sätt för borgenären ses som minst lika förmånlig som en oåterkallelig remburs. En bankgaranti kan ur vissa synvinklar innebära tillfredsställande ekono-

miskt skydd för borgenären, även om åtagandet principiellt framstår som en sekundär betalningsförpliktelse (jfr »on first demand guarantees»). I växelförfarandet förfaller växeln till betalning vid presentation eller per en viss dag utan hänsyn till de dokument som presenteras. Ur den synpunkten ger den föga skydd för köparen.[1]. Om växeln överlämnas till betalningsborgenären före leveransen av godset får borgenären i synnerhet om den accepterats av en bank ett betalningsskydd som praktiskt kan jämställas med förskottsbetalning, eftersom växeln kan diskonteras. Fördelen för säljaren med remburs är, att rembursen kan öppnas i ett tidigare skede och därigenom för beneficienten innebär säkerhet om att betalning kommer att ske, ifall rembursenliga dokument presenteras. Rembursen ger sålunda vissa fördelar för både gäldenär och borgenär i basavtalet jämfört med växeln. Bankgarantin å sin sida är, även om den ingås »såsom för egen skuld» i princip en subsidiär förpliktelse – avhängig av basavtalet, även om gränsen kan vara flytande – och kan ofta innehålla vissa formella krav som saknas vid remburs. Som visats förekommer emellertid i vissa situationer remburser och bankgarantier som alternativa arrangemang, där beneficienten berättigas till betalning vid anfordran eller mot företeende av faktura eller liknande. Som nämnts ovan[2] har dock »on first demand guarantees» en del karaktäristika som snarare påminner om skuldebrevets än om bankgarantins. Det är ju i det sammanhanget viktigt att slå fast vilka regler som är tillämpliga på förfarandet.[3]

[1] Som nämnts innehåller exempelvis engelska »trade bills» normalt en hänvisning till den bakomliggande transaktionen, se The bill on London.

[2] S 115 ff.

[3] Kerr J uttalar härvid i *Harbottle v National Westminster Bank* [1977] 2 All E R 862:

»All the contracts provided that the plaintiffs were to establish a guarantee confirmed by a bank of 5 per cent of the price in favour of the buyers. These were in effect to be performance bonds. They were called guarantees simpliciter, but their purpose was to provide security to the buyers for fulfilment by the plaintiffs of their obligations under the contracts».

»The bank had given its own guarantee and in effect pledged its own credit to the Egyptian Bank to pay on demand. Its reputation depends on strict compliance with its obligations. This has always been an essential feature of banking practice».

I *Owen v Barclays Bank* [1978] 1 Lloyd's Rep 166 menade Lord Denning MR och Browne L J, att bankens åtagande var nära besläktat med ett skuldebrev med betalning vid anfordran. Lord Denning uttalade, att: »as one takes instance after instance these performance guarantees are virtually promissory notes payable on demand. So long as the ... customers make an honest demand, the banks are bound to pay: and the banks will rarely, or ever, be in a position to know whether the demand is honest or not. At any rate they will not be able to prove it to be dishonest. So they will have to pay».

I de engelska rättsfallen nämnda ovan s 119 har domstolarna dock kommit fram till att remburstransaktionen är den som är närmast besläktad med ifrågavarande typ av bankgaranti och att därför analogt, om än inte direkt, samma regler bör tillämpas på dem.

Schmitthoff har emellertid i JBL 1977 s 351 beträffande *Owen v Barclays Bank* [1979] 1 Lloyd's Rep 166 framhållit att det trots allt är frågan om en *»performance bond»:* it is not a bond payable in any circumstances. Nor is it a bond intended to cover damages if there is no performance by either side. The buyers should ... be required to establish that some step had been taken towards performance by either party to the contract. The performance bond is

Vidare har pekats på att exportfactoring (normalt fakturaköp) i allmänhet bygger på att borgenären agerar genom att överlåta sina fakturor på finansieringsföretaget, varvid han kan förbättra sin likviditet (jfr diskontering av växlar). Beroende på uppläggningen av en sådan transaktion kan den överenskommelse som berör exportör, importör och finansieringsföretag i det enskilda fallet i flera avseenden komma att medföra liknande effekter som rembursen.

I vissa avseenden påminner »confirming» i ännu högre grad om remburs, men även här avviker det grundläggande mönstret. »Confirming» är i och för sig inte någon entydig term[4], men den vanligaste – och i Sverige f n tydligen enda – typen av »confirming» går ut på att ett finansieringsföretag (confirming house) bekräftar (confirms) en affär å huvudmannens (importörens) vägnar och lovar att vid presentation av faktura betala fakturabeloppet. Confirming är emellertid en relation mellan dessa två parter, och normalt innefattas inte ett självständigt betalningslöfte direkt till exportören.[5]

Vidare har också hänvisats till andra möjligheter för resp part att i export-/importtransaktionen skapa likviditet och säkerhet.[6]

UCP innehåller en ovan (s 3) citerad definition av remburs, som uttalar, att den företeelse som motsvarar definitionen skall betraktas som en remburs, varvid den omfattas av UCP. Det är i juridiska sammanhang ingalunda ovanligt, att ett avtal eller en relation rubriceras på ett visst sätt, medan en undersökning av innehållet i avtalet eller relationen och funktionen leder till att det egentligen är fråga om något annat. Det torde vara en allmän om än inte helt omfattad uppfattning, att man i sådana fall inte bara skall falla tillbaka på rubriken utan att det materiella innehållet i företeelsen är avgörande. En sådan utgångspunkt synes i och för sig både lämplig och tillämplig beträffande rembursen, men förhållandet kompliceras av att rembursreglerna inte är lagstiftning, utan en överenskommelse av rättskällemässigt hierarkiskt lägre valör än exempelvis en internationell konvention. Därvid kan också frågan uppkomma om och i så fall i vad mån UCP:s tillämpning kan bli beroende av om öppningsbanken finns i ett land där man anslutit sig till rembursreglerna eller inte och/eller om rembursformuläret uttryckligen gör UCP tillämpliga på rembursen eller ej.

I varje fall är det uppenbart, att UCP utgör en betydelsefull faktor när det gäller frågan om utvecklingen av internationella handelsbruk. Att UCP blivit en så stor global framgång kan antas hänga samman med att det är frågan om en avgränsad företeelse och att det är en mycket begränsad grupp som berörs av och tillämpar reglerna.

forts not 3

not to be equated ... with an irrevocable documentary credit, and the bank should be entitled to look at the reality of the position in an obvious case .... even if fraud cannot be proved».

Jfr även *White* s 124 ff som om än inte reservationslöst närmast jämställer »on first demand guaranties» med remburser, se s 129.

[4] *Jonason*, s 8

[5] Här är det dock uppenbart, att området för och omfattningen av confirming vidgas.

[6] Bl a *Norgren & Uggla* s 55.

3. JURIDISK VÄRDERING AV REMBURSEN

3.1 Avtalsrättsligt

En fråga som kan uppkomma vid en rättslig värdering av rembursen rör i vad mån UCP kan vara tillämpliga på företeelser som inte rubriceras som remburser. Härvid är UCP i och för sig otvetydiga, på så sätt att de innehåller en bestämning av de företeelser på vilka de är tillämpliga.

Situationen kompliceras dock av frågan i vad mån UCP som handelsbruk kan tillämpas, även om rembursen saknar hänvisning till UCP, resp på företeelser som inte helt innefattas i UCP:s definition av remburs, antingen därvid en hänvisning görs till UCP eller inte. Kan m a o en företeelse som rubriceras som garanti, men som närmast fungerar som en remburs och som saknar en hänvisning till UCP omfattas av dessa?[7] Skall UCP i sådana fall tillämpas direkt p g a handelsbruk, analogivis exempelvis p g a sin stora genomslagskraft, eller inte alls, varvid man har att falla tillbaka på tillgängliga lagbestämmelser eller andra rättskällor. Starka skäl synes härvid tala för att – åtminstone med viss försiktighet – tillämpa UCP närmast direkt, i varje fall om uppdragsbanken finns i ett land, där man anslutit sig till rembursreglerna.

En annan fråga som kan uppkomma gäller huruvida någon av de i remburstransaktionen inblandade kan göra gällande att rembursreglerna av ett eller annat skäl inte är tillämpliga. Härvid måste man enligt min mening skilja på olika situationer, beroende på om det är fråga om ett problem med sakrättslig anknytning, om det är fråga om att rembursen av någon anledning skall vara avtalsrättsligt ogiltig, eller om det rör sig om en tolkningsfråga. Det kan enligt min mening vara nödvändigt, att en nationell domstol vid bedömning av en rembursrättslig fråga med sakrättslig anknytning ålägger sig vissa restriktioner vid tillämpningen även av »strikt» nationella regler av den typ som reglerar sakrättsliga förhållanden. Det kan enligt mitt förmenande även i ett sådant sammanhang finnas skäl för domstolen att beakta, att rembursreglernas internationella spridning gör att stora nationella avvikelser skulle kunna få förödande konsekvenser för rembursinstitutet.

Å andra sidan kan en konflikt också uppkomma mellan en regel med viss internationell spridning och en nationell rättsordnings ogillande av en sådan regel varvid den förra ofta kan antas komma att vika. Det vore knappast rimligt att begära att den nationella rättsordningen i en sådan konflikt alltid skulle underordna sig den internationella regeln med mindre denna officiellt sanktionerats. Det är frågan om ett samspel mellan flera olika intressen, och även om rembursen principiellt och åtminstone delvis kan betraktas som en transnationell företeelse måste även andra hänsyn tas.[8]

[7] Detta gäller ju inte minst i förhållande till de tidigare diskuterade »on first demand guaranties».

[8] Som ett exempel på en sitaution där svensk domstol bedömt olika intressen och valt att prioritera en kommersiell avvägning framför en traditionell tolkningsprincip *(contra proferentem*-regeln) kan nämnas NJA 1972 s 1.

Det är – enligt min mening – givet, att ogiltighetsregler – som exempelvis i svensk rätt 28–31 §§ AvtL – kan tillämpas i samband med remburstransaktioner förutsatt att situationen är sådan, att rekvisiten enligt lagreglerna är uppfyllda. På motsvarande sätt torde 32 och 33 §§ kunna bli tillämpliga. När det gäller regler av typ 36 § AvtL, den engelska Unfair Contract Terms Act 1976 eller den tyska AGBGB synes den engelska uttryckligen inriktad på konsumentrelationer och den svenska på konsumentliknande relationer medan den tyska förefaller ha ett något vidsträcktare tillämpningsområde. Åtminstone den svenska regeln kan vara tillämplig på internationella förhållanden. Även om remburs en inte utnyttjas i rena konsumentrelationer synes relationen mellan rembursbank och uppdragsgivare åtminstone i vissa fall kunna betraktas som en konsumentliknande relation, med tanke fr a på bankens överlägsna kunskap om rembursinstitutets funktioner och tillämpningen av UCP. Det synes dock vara en rimlig utgångspunkt att den nämnda typen av rättsliga principer endast tillämpas med betydande försiktighet i samband med remburstransaktioner. Det är möjligt, att enskilda bestämmelser i rembursreglerna i vissa situationer skulle kunna angripas med hjälp av denna typ av lagregler. Den skada som därvid skulle orsakas enhetligheten kan dock antas vara betydande och skulle också kunna inverka på förutsebarheten i konsekvenser och därmed på prissättningen för remburs osv – jfr f ö resonemanget i NJA 1972 s 1. Detta innebär givetvis inte, att man bör avstå från att försöka påverka en revidering av UCP. Utmärkande för UCP är just att en kontinuerlig – om än språngvist genomförd – revision av UCP ägt rum. Att märka är dock, att denna rullande översyn fr a är en följd av bankernas engagemang. Vidare kan givetvis en regel, som generellt framstår som någorlunda godtagbar komma att fungera på ett orimligt sätt i det enskilda fallet, varvid en korrigering kan bli nödvändig. Såvitt avser avtalstolkning och tolkningsprinciper förekommer också nationella olikheter, även om vissa principer har mer eller mindre universell giltighet. UCP innehåller i sig inga tolkningsregler, varför någon ledning inte kan hämtas därifrån. Det kan antas att exempelvis en svensk domstol vid en tvist inte skulle lämna helt obeaktat hur en motsvarande tvist bedömts i en annan jurisdiktion, inte minst med tanke på att rättspraxis är så omfattande i flera utomnordiska länder.

3.2 Jurisdiktion och remburs

Ett problemkomplex, som ovan överhuvud taget inte berörts är frågan om val av forum och tillämplig lag m m. Det är inte heller meningen att denna fråga skall diskuteras utförligt, men vissa förhållanden bör i sammanhanget uppmärksammas. Praktiskt ankommer det i allmänhet först på bankerna att tillämpa rembursreglerna. Mitt intryck är att bankerna därvid mer eller mindre slaviskt följer UCP, som därvid utgör ett fundamentalt normkomplex. Vidare utbyter bankerna delvis erfarenheter och tar ofta kommersiella hänsyn i sina bedömningar samtidigt som det finns en inbördes konkurrensrelation mellan dem. Särskilt bör då också understrykas, att det sätt på vilket bankerna tillämpar rembursreglerna i praktiken inte ofta ger särskilt stort utrymme för bedömning enligt ett visst lands rättsordning. UCP kan på så sätt betraktas som ett a-nationellt eller trans-nationellt normkomplex av något svårbe-

stämd, hierarkisk art. Understrykas bör emellertid, att enskilda banker eller grupper av banker kan utveckla speciella principer.

I sammanhanget bör också erinras om art 12 c: »Uppdragsgivaren skall vara bunden av och skyldig att gottgöra banken för alla förpliktelser och allt ansvar som kan uppkomma på grund av utländsk lag och sedvänja». Även art 47 understryker, att remboursreglerna förhåller sig neutrala till frågan om forum och tillämplig lag: »Det förhållandet, att en remburs inte angetts som överlåtbar påverkar inte beneficientens rätt att överlåta likviden för en sådan remburs i enlighet med tillämplig lag».

Varken när det gäller forum- eller lagsvalsfrågor ger UCP sålunda någon ledning. En tvist under rembursen är därmed att bedömas i den jurisdiktion och enligt de regler som därvid kan bli tillämpliga enligt den enskilda rättsordningens »allmänna» IP-regler. Det förefaller f ö som om attityden bland banker skiftar vad gäller frågan om lämpligheten av att en dispyt hänskjuts till bedömning av skiljedomstol eller allmän domstol. Svenska banker synes exempelvis i allmänhet inte förespråka skiljedomstol i stället för allmän domstol, medan däremot i andra kommersiella förhållanden skiljeförfarandet ofta föredragits.[9] Vid valet mellan att få en tvist avdömd av skiljedomare eller av allmän domstol tas i allmänhet hänsyn till tidsaspekt (inkl frågan om skiljedom kan överklagas), kostnadsaspekt, offentlighet och utslagets exigibilitet i främmande land.[10]

Vidare skulle UCP kunna innehålla en föreskrift om, att en tvist i anledning av rembursen exempelvis skall bedömas enligt lagen i öppningsbankens land.[11] En sådan

[9] Detta lär till en del sammanhänga med att man inom finansinstitutioner har den uppfattningen, att skiljedomare i sådana kommersiella tvister ofta når en »kompromisslösning», medan när det gäller finansieringsfrågor, banker och andra finansföretag önskar ett »allt-eller-intet-avgörande». Detta förhållande kan också antas ha samband med att hithörande tvister ofta har sakrättsliga beröringspunkter.

[10] Det finns en internationell konvention rörande skiljedomars exigibilitet i konventionsstater. Denna har emellertid fått begränsad genomslagskraft. Beträffande utländska domars exigibilitet finns ingen allmän internationell konvention, men EG-konventionen rörande jurisdiktion och civilrättsliga och handelsrättsliga domars exigibilitet gäller de ursprungliga sex medlemsstaterna och kommer att utvidgas att omfatta även de senare tillkomna medlemsstaterna. Bilaterala och regionala överenskommelser inom begränsade områden finns också. Ett förslag till United States – United Kingdom Convention for reciprocal recognition and enforcement of judgments in civil matters lär ha fallit.

[11] Det förekommer även i remburssammanhang, att en jurisdiktionsklausul och/eller lagvalsklausul intagits i avtalet mellan bank och uppdragsgivare.

Sålunda föreskriver Banque Scandinave en Suisse i sina General conditions (se i appendix) kl 15:

»LAW GOVERNING THE LEGAL RELATIONSHIP BETWEEN THE BANK AND ITS CUSTOMERS AND PLACE TO SUE. All legal aspects of the relationship between the client and the bank shall be governed exclusively by SWISS LAW. Place of performance of all obligations of both parties, as well as the exclusive jurisdiction of lawsuits – for clients with domicile abroad – and any other kinds of legal proceedings shall be Geneva, except only that the bank may sue the client in any court at the domicile of the client or any other competent court.»

bestämmelse vore emellertid kanske mindre lämplig när det gäller en dispyt mellan öppningsbanken och korrespondentbanken eller korrespondentbanken och benificienten. När det gäller vissa typer av sakrättsligt färgade dispyter är det också troligt, att en domstol har en viss benägenhet att bedöma frågan enligt sitt lands principer – jfr exempelvis IP-principen om »ordre public». Det kan på så sätt anses än viktigare, att den materiella regleringen enligt UCP blir bedömd på enhetligt sätt i olika länder. Som synes av vad som diskuterats ovan framstår uniformiteten också trots allt som förvånansvärt stor med tanke på variationen i de transaktioner som är berörda, mängden av dispytanledningar och mängden av rättsordningar som är inblandade.

Låt mig nämna några typproblem som kan inträffa i det här sammanhanget:

En typ av problem som kan aktualiseras rör i vad mån en remburs kan anses utgöra egendom i ett land, så att en domstol i detta land därför kan vara behörig att uppta en tvist. I svensk rätt har denna fråga varit uppe till bedömning vad gäller förskott vid dokumentinkasso, NJA 1970 s 487. Frågan här gällde om en schweizisk säljare som genom att i samband med inkassoförskott ha »överlåtit» åt en schweizisk bank det tillgodohavande som han hade hos svensk bank därmed inte kunde anses ha någon egendom i Sverige, varför svensk domstol inte var behörig att bedöma tvisten. P g a omständigheterna fann HD, att svensk domstol hade behörighet. En liknande fråga kan sägas ha berörts bakvägen i det ovan s 164 ff diskuterade svenska fall, där frågan gällde huruvida en transferabel oåterkallelig remburs kunde kvarstadbeläggas.

I det tidigare diskuterade fallet NJA 1972 s 1 gällde frågan inte jurisdiktion, men sitautionen är belysande för hur en tvist kan få olika följder.

Här hade Skånska Banken fått i uppdrag att öppna en »oåterkallelig garanti» till förmån för en amerikansk medborgare. Innan »garantin» trätt i kraft meddelade uppdragsgivaren att uppdraget inte skulle fullgöras, och banken meddelade den amerikanske förmånstagaren detta. På grund härav stämde »beneficienten» Skånska Banken med krav på stora skadestånd p g a dels »conspiracy» dels kontraktsbrott. Käranden förlorade målet och ålades i en efterföljande rättegång att ersätta svaranden med en stor del av rättegångskostnaderna i den första rättegången. Skånska Banken krävde därpå uppdragsgivaren på alla kostnader, inkl ränteförluster och advokatarvoden. Efter yttrande av Svenska Bankföreningen slog HD fast, att banken trots otydligheten i den klausul som banken åberopade hade rätt att av uppdragsgivaren få begärd ersättning.

Med utgångspunkt från detta fall skulle man kunna fråga sig, om banken skulle ha befunnit sig i en fördelaktigare position, om den i brevet till beneficienten slagit fast, att tvister under »garantin» skulle hänskjutas till svensk domstol att avgöras enligt svensk rätt. I den mån amerikansk domstol godtagit en sådan jurisdiktionsklausul, skulle banken redan i den första rättegången ha tillerkänts sina rättegångskostnader av förlorande part.

forts. not 11

Morgan Trust använder i sitt »letter of credit agreement» (se i appendix) i kl 17:

»This agreement and all rights and obligations arising hereunder shall be determined according to the laws of the State of New York.»

Vidare bör beaktas, att remburser, som är uppgjorda och utformade att passa i den individuella situationen ofta innehåller en jurisdiktions- och/eller lagvalsklausul.

En tredje situation, som kan karaktäriseras som en »klassisk» IP-situation, illustreras i det engelska rättsfallet *Offshore International S A v Banco Central S A and Hijos de J Barreras S A.*[12]

I juni 1971 träffades ett avtal mellan käranden – en amerikansk köpare i New York – och den andra svaranden, varvid svaranden skulle bygga ett oljeborrningsfartyg för käranden och samtidigt låta spansk bank öppna en oåterkallelig remburs som skulle vara tillgänglig i fall byggavtalet skulle hävas.

Den 17 augusti öppnade förste svaranden, den spanska banken, på avtalat sätt en oåterkallelig remburs till förmån för käranden i New York. Remburs en hade en giltighetstid på 3 år, men kunde efter särskilt avtal förlängas, och om tvist uppkom under byggavtalet skulle denna på särskilt sätt hänskjutas till skiljedom. En fråga som var uppe till diskussion gällde huruvida spansk lag eller amerikansk lag skulle vara tillämplig, och Queen' Bench fann, att »since the transaction had its closest and most real connection with New York, New York law was the proper law of the contract.»[13]

Steindorff påpekar att tysk överrättspraxis i stor utsträckning baserar sig på den rätt som gäller i det land där öppningsbanken har sitt säte.[14]

Han synes också biträda det resultat till vilket domstolen i det här ovan refererade fallet kommit och mena att den tillämpade principen bör ha viss genomslagskraft i rembursdispyter.[15]

4. UTVECKLINGSLINJER

Det är uppenbart, att UCP har inneburit ett steg i riktning mot en enhetligare syn på olika rättsliga spörsmål i samband med remburser, i kanske ännu högre grad än motsvarande effekt uppnåtts genom standardvillkor på andra områden. Dessutom kan man som nämnts, tänka sig att UCP ur rättskällesynpunkt skall anses tillhöra en hierarkiskt högre kategori än andra »agreed documents».

Samtidigt är det fullt uppenbart att man långt ifrån uppnått någon helt enhetlig syn på och behandling av remburser, och detta blir än mera tydligt om vid jämförelsen antalet rättsordningar ökas. UCP täcker endast en del av de frågeställningar som kan uppkomma. Ersättningsfrågor, relationer till tredje man och lagvalsfrågor är i stort sett helt obehandlade.

Vidare kan nyanser urskiljas i den bedömning som tillämpas av olika domstolar också när det gäller av UCP noggrannt reglerade förhållanden. Bedömningen av UCP:s

[12] [1976] 2 Lloyd's Rep 402.

[13] Jfr uttalandet hos *Gutteridge & Megrah* (4), s 196: »the law prevailing at the place of performance, i e the law of the territory in which the seller's draft is presented to the Bank for acceptance or payment.» *Ryder,* Jurisdiction, diskuterar lagvalsfrågan ur en mera generell synvinkel men understryker dess vikt i samband med remburstransaktionen.

[14] S 762 ff.

[15] *Steindorff* s 781.

mellanmansrättsliga konstruktion synes kunna skifta, »strict compliance» kan tillämpas på något varierande sätt, bedömningen i samband med bedrägliga förfaranden är inte enhetlig osv. En »aktiv skälighetsideologi» på avtalsrättens område skulle kunna tänkas medföra att skillnader uppkommer m m.

Även om rembursrätten kan ses som ett område med ett ovanligt mått av internationell rättsenhet, är denna sålunda icke desto mindre begränsad.

Ett problem i sammanhanget orsakas givetvis också av kundernas bristande kännedom om UCP:s innehåll och tillämpning. Ytterligare en parameter i sammanhanget är det ökande bruket av remburs eller rembursliknande instrument utanför traditionella användningsområden.

Med utgångspunkt från dem som sysslar med remburser och arbetar med revidering av UCP synes man kunna möta fr a fyra huvudproblem:

A. Ett pedagogiskt problem, nämligen huruvida och i så fall hur kundernas kunskap om UCP kan och bör ökas.

B. Den »rullande» revideringen, där det gäller att i ljuset av kontinuerligt uppkommande problem efterhand anpassa och förbättra UCP.

C. En vidare uniformering, varvid det bl a gäller att undersöka möjligheten att skapa ett större mått av enhetlighet i rembursens rättsliga miljö.

D. Moderniseringen, nämligen att UCP anpassas till de nya förhållanden som efter hand uppkommer.

Avslutningsvis vill jag något beröra dessa punkter.

A. Kravet på information om rembursens funktioner och effekter möts f n genom de broschyrer som enskilda banker utarbetat med avseende på remburser och andra betalningsarrangemang i samband med export-/importtransaktioner. Vidare anordnar åtminstone en del banker emellanåt informationsträffar med olika kundgrupper rörande remburser. Som nämnts får den enskilde kunden också ofta viss hjälp med ifyllande av ansökningsformuläret. Det är dock viktigt att komma ihåg, att bankpersonalen därvid normalt ger råd med utgångspunkt från remburstransaktionen och mindre mot bakgrund av det bakomliggande avtalet. ICC:s Guide to documentary credits, som utkommit under 1978 kommer sannolikt att fylla ett informationsbehov, men även denna publikation förbiser i alltför hög grad sambandet med den bakomliggande transaktionen, som i allmänhet är avtalad, innan rembursen aktualiseras.

Samtidigt kvarstår vissa grundläggande problem som hänger samman med relationen mellan bakomliggande avtal och rembursen och de inblandades bristande insikt i betydelsen härav. Det visar sig som nämnts, också att de dokument som presenteras av beneficienten ofta inte motsvarar rembursvillkoren. Detta kan bero på, att parterna inte från början varit klara över uppläggningen av den underliggande transporten, försäkringen osv. Anledningen kan också vara, att uppdragsgivaren/köparen i rembursen uppställer krav, som beneficienten inte utan vidare kan uppfylla, samtidigt som beneficienten, då han erhåller rembursen, inte är uppmärksam på villkoren och inte meddelar köparen att remburskraven är oacceptabla. Situationerna kan variera, men

effekterna kan bli besvärande för alla de inblandade parterna. För att sådana negativa verkningar i någon mån skall kunna motverkas är tydligen inte de hittills vidtagna åtgärderna tillräckliga, och trots sitt grundläggande samband med den bakomliggande transaktionen har bedömningen av remburstransaktionen blivit en specialitet för särskilda bankavdelningar. Det förefaller vara en viktig uppgift för banker såväl som deras kunder att kunskapsnivån beträffande UCP:s innehåll och tillämpning ökas. Därigenom borde onödiga problem med avseende på de dokument som skall presenteras till någon del kunna motverkas.

B. Den kontinuerliga revisionen av UCP förefaller fungera tämligen väl. Informationsutbytet är uppenbarligen i detta avseende relativt välutbyggt mellan de olika arbetsgrupper och specialister som är inblandade i revisionsarbetet. Att man i en del avseenden inte lyckas nå någon enhetlighet beträffande vissa propåer eller att vissa förslag, som enligt min uppfattning förefaller förnuftiga, endast samlat en liten minoritets stöd är en helt annan sak.

En ytterligare förbättring av informationen skulle emellertid härvid kunna ske genom en regelbunden utväxling av rättspraxis. Det är nämligen uppenbart, att remboursrätten, trots att den utgör ett snävt begränsat rättsområde, i ett globalt perspektiv innefattar ett stort antal dispyter, och att ändrade handelsvägar och finansieringsmetoder även kan medföra rättsliga förskjutningar, som det kan vara av intresse att snabbare sprida information om i vidare kretsar. Man har redan tidigare diskuterat att inom ICC:s ram genomföra en registrering av rättspraxis och en spridning av korta referat av åtminstone viktigare rättsfall inom bankvärlden, men dessa förslag har hittills inte kunnat genomföras. Ett sådant förfarande kan ha intresse även med tanke på att publiceringen av rättspraxis i en del länder inte går särskilt snabbt. Det tycks åtminstone på visst bankhåll finnas intresse för denna typ av informationsservice, men man kan givetvis inte blunda för att det skulle kunna bli en ganska omfattande och därmed dyrbar procedur, där värdet av servicen kommer att ifrågasättas av en del intressenter.

C. En viktig fråga rör naturligtvis UCP:s täckningsområde. Som visats reglerar UCP ett stort antal frågor, och bestämmelserna har genomgått en successiv revidering. Det är emellertid också uppenbart, att UCP lämnar åtskilliga frågor helt obehandlade, framför allt när det gäller förhållanden till tredje man och processrättsliga spörsmål, men även en del andra frågeställningar.

Ett problem som kan tänkas uppkomma hänger samman med en allt vidare användning av remburser av en typ som står garantin nära. De omständigheterna att remboursen principiellt är ett primärt betalningsåtagande, medan bankgarantin är en sekundär förpliktelse avhängig av det bakomliggande avtalet, leder till att de båda företeelserna skulle kunna kategoriseras på olika sätt men ibland kan det i praktiken vara ytterst svårt att avgöra om det är fråga om det ena eller det andra. Från praktisk synpunkt kan också uppmärksammas, att banker normalt har olika avdelningar, som handlägger remburser resp bankgarantier. En faktor som man då kan ta hänsyn till är om UCP genom avtalet gjorts tillämplig på företeelsen.

Denna omständighet skulle kunna tas till intäkt för att det rör sig om en remburs,

försåvitt inte även ett krav upprätthålls på att företeelsen även skall omfattas av UCP:s definition för att UCP skall vara tillämpliga.[16] Med tillkomsten av ICC:s garantibestämmelser, som uttryckligen förutsätter en hänvisning för att vara tillämpliga, skulle måhända i framtiden vissa kollisoner undantagsvis kunna inträffa mellan tillämpliga regler för remburs resp garanti. Det kan finnas skäl att i framtiden fundera över gränsdragningen mellan fr a dessa olika instrument.

I sammanhanget vill jag understryka, att avsaknaden av reglering i UCP av tredjemansrelationer och ersättningsfrågor i och för sig inte är förvånande med tanke på i det förra fallet ovilligheten i många rättssystem att låta avtalsparter disponera över dessa och i det senare fallet svårigheten att fastställa användbara standarder och skäliga ersättningsbelopp. Härmed sammanhänger också forum- och lagvalsfrågor. Utan att jag knappt ens ytligt berört dessa frågor måste framhållas, att båda spelar en viktig och kan i framtiden antas komma att spela en ännu mera betydelsefull roll. Som nämnts saknas reglering av dessa förhållanden i UCP. Snarare kan den tidigare citerade art 47 anses understryka UCP:s karaktär av någon form av transnationell reglering.

Tvister i samband med dessa frågeställningar har förekommit och torde bli vanligare dels om nya marknader skulle medföra större variationer i bedömningen av remboursrättsliga dispyter dels om UCP anses täcka något olika företeelser i olika rättsordningar, dels om det skulle visa sig svårt att utnyttja en dom från ett land mot en bank i ett annat land. Ofta torde dock banker ha något tillgodohavande i annat land eventuellt även i domslandet, varför risken ofta kanske inte är överhängande, att en dom inte medför någon praktisk nytta för vinnande part.[17] Problemen bör heller inte överdramatiseras med tanke på att uppdragsgivarens relation med öppningsbanken normalt bedöms enligt lag som är tillämplig för dem båda, på motsvarande sätt som beneficienten och korrespondentbanken finns på samma plats. Emellertid kan jurisdiktionsfrågan uppkomma i flera relationer: mellan bankerna, ev mellan uppdragsgivare och korrespondentbank, mellan beneficient och öppningsbank, mellan uppdragsgivare och korrespondentöppnande bank. Problemet kan vidare aktualiseras vid transferabla remburser, vid överlåtelse av remboursbeloppet och i andra tredjemansförhållanden.

Lagvalsfrågan kan sålunda aktualiseras i flera olika relationer. Detta medför också, att det kan vara svårt att på ett icke alltför komplicerat sätt utforma en klausul, som täcker samtliga relationer. Det kan ju medföra onödiga komplikationer att föreskriva exempelvis, att för *hela* remboursarrangemenget det lands lag skall tillämpas där öppningsbanken är belägen. En sådan bestämmelse kan ju förefalla mindre rimlig, om en dispyt uppkommer mellan beneficienten och korrespondentbanken. Om man skulle överväga, att införa en lagvalsklausul, måste detta föranleda en diskussion be-

[16] Som påpekats skulle härvid den något egenartade situationen kunna uppkomma, att parterna genom att göra en hänvisning till UCP avtalat, att dessa skall vara tillämpliga, medan UCP:s definition ändå samtidigt exkluderar UCP:s tillämplighet.

[17] Jfr exempelvis förhållandena i tidigare nämnda rättsfall NJA 1972 s 1 resp *Trendtex Trading Corporation v Central Bank of Nigeria* [1977] 1 Lloyd's Rep 581.

träffande vilken grad av schablonisering som är önskvärd, m a o om de olika relationerna skall bedömas enligt olika rättsordningar eller om man i stället skall hänvisa samtliga dispyter som kan uppkomma under rembursarrangemanget att bedömas enligt *en* rättsordning.

En väg i riktning mot en högre grad av uniformitet i bedömningen av rembursdispyter skulle kunna vara, att man i UCP införde en skiljedomsklausul. Med tanke på den relativt enhetliga typ av transaktion det är fråga om borde det i så fall vara möjligt att inom ramen för ICC – men utan att för den skull ICC:s skiljeförfarande nödvändigtvis skulle vara tillämpligt – upprätta en lista över skiljedomare som stod till förfogande i remburstvister.[18] Denna skiljedomarlista bör då omfatta personer i olika länder med speciella kunskaper beträffande remburser och förhållanden i internationell handel. Ev bör i så fall också en sådan skiljedomsklausul kombineras med en konvention om verkställighet av sådan skiljedom, vilket kanske inte skulle vara omöjligt med tanke på UCP:s spridning och speciella karaktär.

Jag vill gärna understryka, att man kan diskutera, huruvida en ökande uniformitet kan anses ha ett värde i sig. Det torde vara uppenbart, att tillskyndarna av UCP uppfattar uniformiteten på det sättet. Det är också uppenbart att rembursförfarandet skulle ha fått en långt mindre användning utan denna relativa enhetlighet och den relativa säkerhet den kommit att medföra för betalningsborgenärer jämte ett visst skydd för betalningsgäldenären. Som också nämnts kan rembursinstitutet snabbt förlora sin attraktion, om bankerna i alltför hög grad skulle börja försöka slippa fullgöra sin betalningsskyldighet under remursen med denna utgångspunkt. Härvid bör understrykas, att en anledning till att remursen framstått som ett tillförlitligt arrangemang torde hänga samman med att ett neutralt dokument – konossementet – kommit att ha central betydelse. Finns inte ett sådant neutralt dokument, som fallet ofta är vid »on demand guarantees» eller »standby credits» kan det bli allt vanligare, att försök kommer att göras att förhindra banken att betala, eftersom det i allt fler fall kan bli aktuellt, att bankens uppdragsgivare känner sig förfördelad.

I samband med en revision av UCP bör också konstruktionen av art 12 och uppdragsgivarens relation till öppningsbank resp korrespondentbank tas upp till diskussion.

[18] Härvid bör också uppmärksammas, att så snart det rör sig om principiellt och/eller ekonomiskt betydelsefulla rembursmål, personer med särskild sakkunskap beträffande remburser ofta anlitas i någon form – i anglo-amerikansk rätt synes man dock inte som i exempelvis kontinentaleuropeisk rätt känna till bruket av att i processer engagera särskilda juridiska experter som sakkunniga mer än om det gäller utländska rättsförhållanden. I några av de ovan refererade fallen har stora delar av den internationella rembursexpertisen avgivit särskilda utlåtanden, så i exempelvis det libanesiska rättsfallet omnämnt på s 254 och den omfattande bedrägerihärvan omnämnd på s 299.

Dessa sakkunniga tycks ofta även av domstolen anses ha en viss tyngd – jfr f ö även omständigheterna i det flera gånger berörda svenska rättsfallet NJA 1972 s 1. Detta skulle då kunna tala för att det vora lika bra att då också använda sig av sådana experter som skiljedomare.

Som visats är uniformiteten av olika skäl långt ifrån så långtgående som med denna utgångspunkt är ett önskemål. Utökas antalet undersökta rättssystem torde det visa sig, att enhetligheten i bedömningen är ännu mindre. Av Kozolchyks omfattande bok »Letters of credit in the Americas»,där även utvecklingen av rembursrätten i Latinamerika undersökts framgår, såvitt jag förstår, belägg för en sådan slutsats. Det är också givet att den här skisserade ordningen långt ifrån skulle leda till någon total enhetlighet. Det är också tänkbart, att den skulle vara kostnadskrävande och tungrodd. Dock borde den kunna medföra positiva effekter beträffande en större enhetlighet vid bedömningen av remburstvister.

D. Den fjärde parametern sammanhänger med den teknologiska utvecklingen, såväl när det gäller godshanteringen som dokumentrutinerna.

Krav har under senare år rests på, att UCP borde anpassas till nya ekonomisk-tekniska förhållanden. Den senaste revisionen av rembursreglerna som fr a syftade till att anpassa dem till den nya transportteknologin, har kritiserats bl a av det skälet, att hänsyn inte tagits till den moderna utvecklingen på dokumentsidan (elektronik, dokumentlösa transporter m m).[19]

Därvid konstateras, att kanske 80–90 % av alla exporttransaktioner mellan industriländer sker utan att det finns behov av remburs för finansiering av transaktionen. Samtidigt kräver man, att UCP skall anpassas till de ekonomisk-tekniska förhållanden som är för handen vid dessa transaktioner. Frågan kan resas ifall dessa argument står i motsättning till varandra. Det skulle då kunna synas logiskt, att man inte borde behöva bekymra sig om rembursen och dess reglering i ett globalt perspektiv, eftersom rembursen endast har begränsad användning. Man skulle i stället kunna se rembursen som en betalnings-/finansierings-/säkerhetsmekanism som i sin traditionella utformning har stor betydelse i vissa relationer, trader och transaktioner. Hänsyn måste då tas till, att rembursen utvecklats under speciella ekonomiska förhållanden. Dock kvarstår det faktum att rembursen om än i begränsad omfattning förekommer i de flesta »trader». Härigenom synes de förhållanden som gäller rembursen utgöra en slags minsta gemensamma nämnare – rembursen är den mest reglerade transaktionen, och denna reglering återfinns i de olika traderna. Är det då lämpligt, att UCP för att få ett vidare teoretiskt användningsområde successivt bör förändras till sin grundval? Kan en sådan anpassning ske utan att dess traditionella användningsområde påverkas? Bör

[19] Under senare år har i många sammanhang kritik riktats mot UCP:s lösning av de problem som uppkommit i samband med kombinerade transporter. Denna kritik synes numera också ha anammats av en av UCP 74 :s upphovsmän – se exempelvis *Wheble*, Documentary changes. Samme förf har i Automatic data processing erkänt den pågående utvecklingen på dokumentområdet och att UCP i sin nuvarande utformning knappast underlättar denna utveckling.

man i stället överlåta åt moderna företeelser att få ta över rembursens funktioner i sådana fall?[20]

Konstateras måste emellertid, att rembursen för att kunna överleva måste få sitt användningsområde utvidgat, varför en viss anpassning till nya förhållanden successivt är nödvändig. Man kan väl också ifrågasätta det lämpliga i, att bankerna godtar som en uppgift att utfärda bankgarantier för att gods skall kunna utlämnas utan att konossement presenteras, därför att de försenas i hanteringen.

Den lämpligaste vägen mellan dessa två uppfattningar är knappast en gång för alla given. Rembursens funktion gör att den inte kan vara särskilt flexibel. Man kan väl heller knappast se rembursen som en perfekt lösning ens inom sitt huvudområde. Därtill är den enligt min mening i och för sig för tekniskt komplicerad och otymplig, och man kan fråga sig om det är rimligt att arbeta med en företeelse som orsakar så många följdfrågor och problem av olika slag. Användningen av rembursen förutsätter också, dels att parterna i basavtalet i långtgående utsträckning gjort klart för sig de villkor och praktiska förutsättningar som gäller, dels att detta kan transformeras om till rembursen. Å andra sidan fyller remburstransaktionen uppenbarligen stora behov i många fall och rätt utnyttjad kan den ge både exportör och importör relativt gott skydd m h t vissa av de risker som en exporttransaktion kan medföra.

Den bristande dynamiken är kanske också förutsättningen för att rembursen inom sitt traditionella område skall fungera på bästa möjliga sätt. Det råder enligt min mening inte något tvivel om att rembursen i sin nuvarande utformning i absoluta ekonomiska tal kommer att fortsätta att ha en viktig roll som betalningsinstrument i utrikeshandel. Den komplettering som kan behövas för att möta andra anspråk på en modern betalnings-, säkerhets- och finansieringsmekanism bör kanske därför i första hand mötas på annat sätt. Det kan emellertid enligt min mening knappast råda något tvivel om att rembursen för att överleva i ett längre perspektiv också efter hand måste anpassas till den nya teknologin. Det kan då också tänkas vara lämpligare, att en sådan anpassning sker i samverkan med denna utveckling, eftersom då större möjligheter kan finnas att hänsyn kommer att tas till remburs institutet. Därvid är det viktigt, att den kommande revisionen av UCP på ett mera realistiskt sätt sätter in transportdokumenten i sitt transportekonomiska samt köp- och transporträttsliga sammanhang. Man måste då exempelvis beakta, att multimodala transporter i sin moderna utformning är en vidareutveckling av containertransporter m m och inte lämpligen kan särbehandlas från dessa. Vidare kan denna utveckling komma att påverka även det traditionella transportmönstret, en utveckling som kan gå ganska fort.

I det perspektivet är det också viktigt att vara uppmärksam på de påfrestningar som rembursen utsätts för genom beneficientens illojala utnyttjande av den. Denna fara aktualiseras på två sätt, dels därigenom att förfalskade dokument och andra bedrägliga förfaranden synes ha ökat i omfattning dels därigenom att rembursens an-

[20] På motsvarande sätt som »the circular letter of credit» eller den typ som oftare rubriceras som »traveller's credit» numera försvunnit, och dess funktioner torde i stort sett ha ersatts med resecheckar.

vändningsområde förskjutits till att tangera »on demand guarantees» (standby credits), varvid ett antal illojala utnyttjanden förekommit. Dessa omständigheter har lett till att »rembursbanken» och/eller uppdragsgivaren med domstols hjälp i allt högre grad försökt bli befriade från betalningsförpliktelsen. Delvis hänger dessa omständigheter samman med nya handelsvägar, där det traditionella mönstret ännu inte stabiliserat sig, men ifall denna utveckling ytterligare skulle öka i omfattning och sprida sig kan rembursens anseende komma i fara med åtföljande risk för minskat utnyttjande.

Litteratur

Aas, E, Bidrag til læren om remburs med særlig henblikk på engelsk rett. I TfR 1935 s 160 ff.

Adams, R, Pricing in foreign currencies. I Financing international trade. Adams s 1 ff.

Adlercreutz, A, Avtalsrätt 1. 6 uppl Lund 1980.

Albisetti, E, Bodmer, D & Rutschi, E, Handbuch des Geld-, Bank- und Börsenwesens der Schweiz. Thun 1964.

Almén, T, Om köp och byte av lös egendom. 4 delvis omarbetade upplagan ombesörjd av R Eklund, Stockholm 1960.

Andersen, K, Kjøpsrett. 2 uppl Oslo 1965

Andersen, K, Momenter til kausjonsretten. 2 uppl Oslo 1949.

Angelo, A & Ellinger, E P, Transitory finance – a comparative study. I 4 Journal of Maritime Law and Commerce 543 ff (1973).

Angersbach, U, Beiträge zum Institut des Dokumenten-Akkreditivs. Akad avh Würzburg 1965.

Are letters of credit worth the paper they are written on? I The Economist 24 march 1979.

Arntzen, A, Forholdet mellom rembursbanken og selgeren ved ugjenkallelig remburs. I TfR 1963 s 526 ff.

Ask, J, Om kreditaftal enligt svensk civilrätt. Akad avh Lund 1882.

Aske, R, The law relating to custom and the usages of trade. London 1809.

Auhagen, U, Die Garantie einer Bank auf »erstes Anfordern» zu zahlen. Akad avh Wuppertal 1966.

Austenå, T, Om forkontrakter og tilgrensende rettsforhold. I Rett og humanisme s 40 ff.

Axmann, P, Die Finanzierung im Anlagenexport und ihre rechtliche Gestaltung. I AWD 1971 s 437 ff.

Axworthy, C, The revision of the Uniform Customs on Documentary credits. I JBL 1971 s 38 ff.

Bandomir, Rh, Risikoaspekte bei Akkreditivbestätigungen. I Bankbetrieb 1967 s 169 ff.

Bandomir, Rh, Wie aktuell ist das Dokumenten-Akkreditiv? I Bankbetrieb 1971 s 314 ff.

Barlow, L, Problems of documentary credits – a banker's view. I Financing international trade. Barlow s 1 ff.

Baumbach, A & Duden, K, Handelsgesetzbuch mit Nebengesetzen ohne Seerecht. 17 uppl München & Berlin 1966.

Baumhöfener, J, Die doppelte Zustimmung der Akkreditivbank zur Übertragung von Dokumenten-akkreditiven. I WM 1969 s 1463 ff.

Baur, F & Wolf, M, Bereicherungsansprüche bei irrtümlicher Leistung auf fremde Schuld. Das Wegnahmerecht. I 40 BGHZ s 272 ff.

Bays, A, Bailments, carriers and sales, with questions, problems and forms and text of Uniform Sales Act and Uniform Bills of Lading Act. Chicago 1920.
Beck, C de, La confirmation des lettres de crédit commerciales réalisables par négociation des tirages. I Rev de la Banque 1952 s 562 ff.
Bellot, R, Traité théorique et pratique de la vente caf. Le crédit documentaire. Paris 1951.
Bender's Uniform Commercial Code Service. Vol 2, commercial paper under the UCC. By F Hart & W Willier. New York 1972.
Bengtsson, B, Nyttjanderätt till fast egendom. 2 uppl Stockholm 1976.
Bengtsson, B, Särskilda avtalstyper I. Gåva, hyra av lös sak, lån, förvaring, entreprenadavtal, avtal om arbete på lös sak, sysslomannaavtal och andra uppdrag. Stockholm 1972.
Bergström, S, I vilka fall kan löften återkallas? En skiss. I FJFT 1973 s 105 ff. (Bd 2–3. Festnummer för Berndt Godenhielm och Lars-Erik Taxell).
Bergström, S, Några problem rörande bankgaranti. I Teori och praxis s 21 ff.
Bergström, S, Särskilda avtalstyper II. Försträckning och borgen. Komp Uppsala 1972.
Berning, J, Finansieringsret. København 1977.
v Bieberstein, W Freiherr Marschall, Bankgarantien im internationalen Zahlungsverkehr. I Dokumentenakkreditive und Bankgarantien im internationalen Zahlungsverkehr. Frankfurt A/M 1977.
Blondeel, P, Le crédit documentaire à paiement différé. I Rev de la Banque 1964 s 53 ff.
Boetius, J, Der Garantievertrag. Akad avh München 1966.
Boman, P, Exportören, importören och banken. En vägledning i bankaffärer på utlandet. 4 uppl Stockholm 1967.
Bontoux, Ch, A propos du projet de révision des Règles et usances uniformes relatives aux crédits documentaires. I Rev de la Banque 1974 s 419 ff.
Bontoux, Ch, Considération sur le crédit documentaire transférable. I Banque 1969 s 863 ff.
Bontoux, Ch, Considération sur les nouvelles Règles et Usances uniformes relatives aux crédits documentaires. I Rev de la Banque 1975 s 83 ff.
Bontoux, Ch, Le crédit documentaire. Paris 1970.
Bontoux, Ch, Les crédits documentaires transférables et les crédits »back to back». (Conférences du Centre d'études bancaires et financières. Bruxelles 1970).
Bontoux, Ch, se *Epschtein, S.*
Boudinot, A, Le crédit documentaire révocable et sa portée juridique. I Banque 1972 s 595 ff.
Bower, G & Turner, A, The law relating to estoppel by representation. 2 uppl London 1966.
Bowstead, W, Agency. 14 uppl London 1976.
Brækhus, S, Avtalt motregning. Bankinnskudd og lignende irregulære depoter som sikkerhet for mulige fremtidige forpliktelser overfor depositarien. I Rett og humanisme s 53 ff.
Brækhus, S, Bortfrakterens ansvar for utlevering av last til ulegitimert mottager. I AfS bd 2 s 141 ff (1955).
Brækhus, S, Factoring. Sikringscessionen i nytt perspektiv. I Nordisk Gjenklang s 331 ff.

Braucher, R, Documents of title. (Joint committee on continuing legal education of the American law institute and the American Bar Association.) Philadelphia 1955, 1958.
Bredin, J, se *Loussouarn, Y.*
Brierley, J, se *David, R.*
Burling, E, Nya rembursregler. I Ekonomisk Revy 1963 s 444 ff.
Burling, E, Något om konsten att utmäta banktillgodohavanden. I Festskrift tll Knut Rodhe (Studier i krediträtt och associationsrätt). Stockholm 1976 s 91 ff.
Burling, E, Om utmätning av fordran mot bank, på inlåningskonto eller i form av lyftningsrätt på checkkonto. I SvJT 1978 s 282 ff.
Butterworth, A, Bankers' advances on mercantile securities other than bills of exchange and promissory notes. London 1902.
Bylund, B, Något om s k negativa klausuler i låneavtal. I Festskrift till Knut Rodhe (Studier i krediträtt och associationsrätt). Stockholm 1976 s 113 ff.
Bär, T, Zum Rechtsbegriff der Garantie, inbesondere in Bankgeschäft. Akad avh Winterthur 1963.
Cœmmerer, E von, Anmerkung zum Urteil des Bundesgerichtshofs vom 18.9.1958. I JZ 1959 s 362 ff.
Cœmmerer, E von, Bankgarantien im Aussenhandel. I Festschrift für Otto Riese. Karlsruhe 1964 s 295 ff.
Cœmmerer, E von, Bereicherungsansprüche und Drittbeziehungen. I JZ 1962 s 385 ff
Cœmmerer, E von, Gesammelte Schriften. Bd I och II. Tübingen 1968.
Cœymayer, L, Les principes de la vente fob. Bruxelles 1948.
Canaris, C-W, Bankvertragsrecht. Berlin, New York 1975.
Capelle, K, Das Akkreditivgeschäft. Überseestudien zum Handels-, Schiffahrts- und Versicherungsrecht. (bd 4). Mannheim/Berling/Leipzig 1925.
Carefully to carry. Utg av The United Kingdom Mutual Steamship Assurance Association (Bermuda) Ltd Advisory Committe on cargo claims, no 7. 1970.
Carroll, E, Lectures on letters of gurantee. Dublin 1953.
Cavanagh, C, The law of money securities. 3 vol. I Personal securities. II Securities on property. III Miscellaneous. London 1879.
Cederbalk, S, Administrative functions of transport documents and facilitation of international trade procedures. I Modern transport and sales financing s 119 ff.
Chalmer's Sale of Goods, 1893, including the Factor's Act 1889 and 1890. 16 uppl av M Mark London 1971.
Cheshire, G C, The modern law of real property. 8 uppl London 1958.
Cheshire & Fifoot, Law of contract. 9 uppl av M P Furmston London 1976.
Chevalier, P, Le crédit confirmé – sa nature juridique. I 27 Jurisprudence commerciale de Bruxelles s 93 ff (1934)
Christie, F, Dealing in documents. I International Trade Forum bd IX nr 2 s 16 ff (1973).
Cohn, H, Das Akkreditivverhältnis. Akad avh Berlin 1919.
Consentini, F, Code international des obligations en 315 articles. Perfectionnement et ampliation du Projet franco-italien de code des obligations et des contrats (1927) en vue de l'unification des législations civiles et commerciales sur des bases internationales. Paris 1937.

Copperwheat, N, The problems of documentary credits and documentary collections: a merchant's views. I Financing international trade, Copperwheat s 1 ff.
Corbin, A, Corbin on contracts. A comprehensive treatise on the rules of contract law. Vol 1–8, 1A – 6A. St Paul Minnesota 1950–1962.
Cordier, R, Traité documentaire et crédit documentaire. Paris 1959.
Cowen, D, & Gering, L, Cowen on the law of negotiable instruments. Cape Town, Wynburg, Johannesburg 1966.
Cuignet, R, Crédit documentaire transférable. I Rev de la Banque 1974 s 478 ff.

Damages for breach of irrevocable letters of credit: the common law and the Uniform Commercial Code. Comments. I 25 Chic L R s 667 ff (1958).
David, R & Brierly, J, Major legal systems in the world to-day. An introduction to the comparative study of law. 2 uppl London 1978.
Davis, A G, The law relating to commercial letters of credit. 3 uppl London 1963.
Davis, A G, The relationship between banker and seller under a confirmed credit. I 52 L Q R 225 ff (1936).
Delfs, L & Grönfors, K, No bill of lading – but my cargo, please. Lectures given at the Swedish club annual meeting June 6, 1979.
Del Marmol, Saisie-arrêt sur la créance du bénéficiaire d'un crédit irrévocable. I Rev de la Banque 1951 s 489 ff.
Demogue, J, Le crédit documentaire en droit anglais. (Collection d'études théoriques & pratiques de droit étranger, de droit comparé et de droit international, 37). Akad avh. Paris 1934.
[*Lord*] *Denning,* The discipline of law. London 1979.
Dobbyn, Injunctions in a nutshell. St Paul, Minn 1974.
Draper, What is a »clean bill of lading»? 37 Corn L Q s 56 ff (1951).
Dühringer–Hackenburg–Breit, Das Handelsgesetzbuch. 4 bd. Mannheim/Leipzig/Berlin 3 uppl 1932
Dupin de Saint-Cyr, P, Contrats d'Exportation. Modèles et commentaires. 2 uppl Paris 1973.
Duden, K, se *Baumbach, A.*
Durfee, E, Cases on security. Indianapolis 1951.

Eberth, R, Die deutsche Rechtssprechung zum Dokumenten-Akkreditiv von 1970 bis 1976. I RIW/AWD 1977 s 522 ff.
Eberth, R, Documentary credits in Germany and England. I JBL 1977 s 29 ff.
Eberth, R, Erscheinungen im Recht und in der Praxis des Dokumenten-Akkreditivs in der Bundesrepublik Deutschland und in England. I Rechtsfragen zum Dokumenten-Akkreditiv 1976 s 26 ff.
Eberth, R & Eisemann, F, Das Dokumenten-Akkreditiv im internationalen Handelsverkehr. Heidelberg 1979.
Eisemann, F, Considérations sur les règles et usances uniformes relatives aux crédits documantaires (éditions révisées 1974). I Recht und Wirtschaft in Geschichte und Gegenwart s 265 ff.
Eisemann, F, Die Incoterms im internationalen Warenkauf. Wesen und Geltungsgrund. Stuttgart 1967.
Eisemann, F, Die Reform der einheitlichen Richtlinien und Gebräuche der internationalen Handelskammer für Dokumenten-Akkreditive. I Rechtsfragen zum Dokumenten-Akkreditiv s 9 ff.

Eisemann, F, Le crédit documentaire dans le droit et dans la pratique sur la base de nouvelles règles et usances uniformes relatives aux crédits documentaires de la chambre de commerce internationale. Bordeaux 1963.
Eisemann, F, Recht und Praxis des Dokumenten-Akkreditivs. Heidelberg 1963. Se Le crédit documentaire dans le droit et dans la pratique...
Eisemann, F, & Bontoux, Ch, Le crédit documentaire. Paris 1976.
Eisemann, F, se *Eberth, R.*
Eitemann, D & Stonehill, A, Multinational business financing. Reading, Menlo Park, London, Don Mills 1973.
Ekeberg, B, Om säljares stoppningsrätt enligt sjölagen. En profföreläsning. Uppsala 1905.
Eklund, R, Divergenser i skandinavisk rättspraxis på köprättens område. I TfR 1937 s 434 ff.
Ellinger, E P, Documentary letter of credit. Singapore 1970.
Ellinger, E P, Standby letters of credit. I 6 Int Bus Lawyer s 604 ff (1978).
Ellinger, E P, se *Angelo, A H.*
Enneccerus – Lehmann, Lehrbuch des Bürgerlichen Rechts. Bd 2. Recht der Schuldverhältnisse. 15 uppl Tübingen 1958
Engström, H & Ge Wesslau, H, Anteckningar rörande jämförande rättsforskning, approximering, harmonisering, unifiering, enhetlig tolkning av enhetlig rätt. Stockholm 1972.
Epschtein, S. La nature de la garantie apportée par le crédit documentaire. I Banque 1970 s 147 ff.
Epschtein, S, Les crédits documentaires et la fraude. I Banque 1978 s 587 ff.
Epschtein, S & Bontoux, Ch, D'un point controverse en matière de crédit documentaire. I Rev de la Banque 1977 s 505 ff.
Epschtein, S & Bontoux, Ch, Réflexions sur le crédit documentaire irrévocable non confirmé. I Banque 1974 s 935 ff.
Epschtein, S & Bontoux, Ch, Réflexions sur le formalisme du crédit documentaire. I Banque 1972 s 465 ff och 1017 ff.
Epschtein, S & Bontoux, Ch, Sécurités et précarités du crédit documentaire. Paris 1964.
Falkanger, T, The incorporation of charter party terms into the bill of lading. I Six lectures on the Hague Rules s 55 ff.
Farnsworth, A, Documentary drafts under the Uniform Commercial Code. I 30 Rabels Z s 414 ff (1966).
Fehr, M, Betalning mot dokument. I Nordiska Juriststämman i Stockholm och Uppsala den 5–18 september 1926. Stockholm 1926 s 138 ff.
Fehr, M, [Anm] av Hvidt, Bankrembourser. I SvJT 1931 s 142 ff.
Festschrift für Ernst von Cæmmerer zum 70. Geburtstag. Utg av H C Ficker, D König, K F Kreuzer, H G Leser, W F Marschall von Bieberstein och P Schlechtrim. Tübingen 1978.
Financing international trade. A two-day seminar organised by Lloyd's of London Press Ltd. Oct 31/Nov 1. 1977.
Finger, P, Formen und Rechtsnatur der Bankgaranti. I Der Betriebs-Berater 1969 s 206 ff.
Finkelstein, H, Legal aspects of commercial letters of credit. New York 1930.

Forssell, H, Tredjemansskyddets gränser. En studie av principen »köp bryter lega» och indelningen i sakrätter och obligatoriska rättigheter. Akad avh Stockholm 1976.
Frederick, K, The trust receipt as security. I 22 Col L Rev 395 ff och 546 ff (1922).
Friedel, G, Crédit documentaire. I Dalloz Encyclopédie juridique – répertoire de droit commercial. Paris 1956. Bd 1.
Friedman, L, A history of American law. New York 1973.
Gaarder, K, Forelesninger over kjøp. 3 uppl Oslo 1960.
Gafner, H, Das Dokumenten-Akkreditiv nach schweizerischem Recht und dem internationalen Regulativ von 1933. Akad avh Bern 1949.
General conditions for sale and standard contracts. Report of the Secretary general of UNCITRAL. Doc A/CN 9/78.
Ge Wesslau, H, se *Engström, H.*
Gering, L, se *Cowen, D.*
Gessler, J, Besprechung zu Zahn, Zahlung und Zahlungssicherung im Aussenhandel. I AWD 1968 s 452 ff.
Gessler, J, Pfändungen im Akkreditive. Akad avh Köln 1967.
Gilmore, G, Security interests in personal property. 2 bd. Boston & Toronto 1965.
Godin, R von, I Kommentar zum Handelsgesetzbuch, früher herausgegeben von Mitgliedern des Reichgerichts. 2 uppl Berlin 1963. Bd 3, Anhang I C zu 365: Das Dokumenten-Akkreditiv.
Goldstajn, A, The new law merchant reconsidered. I Law and international trade s 171 ff.
Gorton, L, Legal functions of transport documents in sales financing. I Modern transport and sales financing s 45 ff.
Gorton, L, Några tankar kring den rättsliga regleringen av internationell handel. I FJFT 1977 s 329 ff.
Gorton, L, The concept of the common carrier in Anglo-American law. Akad avh. Sjörättsföreningen i Göteborg skrifter nr 43 Göteborg 1971.
Gorton, L, Två rembursrättsfall. I SvJT 1976 s 739 ff.
Grader van der Maas, Handbuch der Dokumenten-Akkreditive. Stuttgart 1963.
Grader van der Maas, Le crédit documentaire à paiement différé. I Rev de la Banque 1964 s 291 ff.
Grandmaison, I DMF 1954 s 650.
Grönfors, K, Allmän transporträtt. 5 uppl Stockholm 1977.
Grönfors, K, Avtalsreglering och tvångsreglering av sjötransporter. I Rättsvetenskapliga studier ägnade minnet av Phillips Hult. Uppsala 1964 s 80 ff. Även i Sjörättsföreningens i Göteborg skrifter 50. Göteborg 1975.
Grönfors, K, Cargo key receipt and transport document replacement. [Stenc] Göteborg 1979.
Grönfors, K, Container bills of lading – a new trend in documentation. I Law and international trade s 187 ff.
Grönfors, K, Dokumentlösa transporter och kreditsäkerhet. I Festskrift till Knut Rodhe (Studier i krediträtt och associationsrätt). Stockholm 1976 s 217 ff.
Grönfors, K, Nya vägar för internationellt sjörättsarbete. I Svensk rätt i omvandling s 157 ff.
Grönfors, K, Om talan direkt mot undertransportör. I SvJT 1975 s 513 ff.

Grönfors, K, Simplification of documentation and document replacement. I 1976 L1 M C Quart s 250 ff.
Grönfors, K, Successiva transporter. Stockholm 1968.
Grönfors, K, se *Delfs, L.*
Guandolo, J, Transportation law. 2 uppl Dubuque 1973.
Guest, A, The future of the law of international trade. I 26 Current legal problems s 66 ff. (1973).
Guide to documentary credit operations. International Chamber of Commerce 1978.
Gutteridge, H C, & Megrah, M, The law of Bankers' Commercial Credits. 4 uppl London 1968. 5 uppl London 1976.
Götte,K, Das übertragbare Akkreditiv. I Bankbetrieb 1963 s 110 ff.
Hachez, A, Le cautionnement comme garantie du donneur de crédit. I Rev de la Banque 1966 s 211.
Hagenmüller, K F, Der Bankbetrieb. Bd 2. Wiesbaden 1964.
Hahn, B R, Die Übertragung von Dokumenten-Akkreditiven. Ein rechtsvergleichender Beitrag zu ihrer rechtlichen Qualifikation. Akad avh Freiburg 1968.
Halsbury, The laws of England, vol XXI. 3 uppl London 1957.
Hamel, J, Banque et Opérations de Banque. Bd 2 s 628 ff. Paris 1943.
Hamel, J, Réflexions sur le crédit documentaire irrevocable. I Liber amicorum of congratulations to Algot Bagge. Stockholm 1956 s 108 ff.
Hamel, J, I Dalloz Per 1926 1 s 201 ff. (Anmärkning om rättsfallet Cour de cassation, Req 26.1.1926).
Hamson, C, The reform of consideration. 54 L Q R s 233 ff (1938).
Hanbury, H, The principles of agency. 2 uppl 1960.
Harfield, H, Problems of documentary credits and foreign exchange. I Financing international trade, Harfield s 1 ff.
Harfield, H, Bank credits and acceptances. 5 uppl New York 1974.
Hellner, J, Beräkning och begränsning av skadestånd vid köp. I TfR 1966 s 290 ff.
Hellner, J, Köprätt. Kortfattad lärobok. 4 uppl Stockholm 1973.
Hellner, J, Sale, carriage, insurance – integration of the contracts and harmonization of the law. I Estudios juridicos en homenaje a Joaquin Garrigues. 1971 s 434 ff.
Hellner, J, Skadeståndsrätt. 3 uppl Stockholm 1976.
Henriksen, R, Det dokumentløse internationale handels- og transportsamfund. En orientering. Marius no 47. Oslo 1979.
Henriz, G & Wijkander, A, Rembursrättsfall (i Schweiz) med konossementsgaranti. I Ekonomisk Revy 1965. s 388.
Herman, K, Das Abladegeschäft im deutschen und französischen Recht und die Anforderungen an die Aufmachung des Konossements. Akad avh Köln 1962.
Herrmann, R, Der Kauf schwimmender Ware. Akad avh München 1966.
Hershey, O, Letters of credit. 32 Harv L Rev s 1 ff (1918).
Hessler, H, Allmän sakrätt. Stockholm 1973.
Hessler, H, Lyftningsfullmakt och återvinning. Funderingar kring en HD-dom. I SvJT 1972 s 789 ff.
Heynen, P, Die Klausel »Kasse gegen Lieferschein». Hamburg 1955.
Hill, D, Confirming house transactions. I 3 JMLC s 307 ff (1971/72).
Hill, D J, Freight forwarders. London 1972.
Holden, J M, Law and practice of banking. Negotiable instruments. I The Bankers Magazine, May 1964.

Holden, J M, The history of negotiable instruments in English law. London 1955.
Holdsworth, W, History of the laws of England. Vol I. 5 uppl London 1931.
Holdsworth, W, The origins and early history of negotiable instruments. I 31 L Q R 12 ff (1916).
Honnold, J, Letters of credit, custom, missing documents and the Dixon case. I 53 Col L Rev s 504 ff (1953).
Houin, R & Rodière R, Droit commercial. 2 uppl Paris 1965.
Hult, Ph, Om kommissionärsavtalet. Stockholm 1936.
Hult, Ph, Lärobok i värdepappersrätt. 5 uppl (ombesörjd av H Hessler). Stockholm 1966.
Hultman, B, Impact of new transportation techniques. I Modern transport and sales financing s 29 ff.
Huvudlinjer se *Schmidt, F, Wilkens, G etc.*
Hvidt, V, Bankrembourser. København 1929.
Håstad, T, Betalning genom fordringsöverlåtelse eller lämnande av lyftningsfullmakt. En översikt av problem och rättsfall, särskilt i entreprenadförhållanden. [Stencil].
Håstad, T, Kompendium i sakrätt avseende lös egendom. Uppsala 1978.
Håstad, T, Tjänster utan uppdrag. Ersättning och behörighet vid s k negotiorum gestio. Akad avh Stockholm 1973.

ICC Document No 470/122 of 25 March 1965
ICC Document No 470/214 of 21 Feb 1972.
ICC Document No 470/229 of 27 March 1973.
ICC Document No 460/234
ICC Document No 470/247 of 14 Oct 1974 och 28 Oct 1974.
ICC Document No 470/251.
ICC Document No 555/21/13 of 17 Dec 1973
ICC Uniform rules for a combined transport document (1975 revision). Publication no 298.

Jacobsohn, F, Der Kauf gegen Bankakkreditiv. Beiträge zur Erläeuterung des deutschen Rechts. Berlin 1923. Bd 66 s 24 ff.
Jacoby, A, Das Akkreditiv. I 20 Bank Archiv s 245 ff och 264 ff.
Jadaud, B, & Plaisant, R, Droit du commerce international. Paris 1976.
Jensen, Th, Jernbanefragtkontrakten efter gældende international ret. Ved Henning Rasmussen. København 1975.
Jonason, L, Om confirming [Tillämpningsuppsats, Stencil].

Kanoldt, Akkreditiv und Erfüllungsort. I JW 1924 s 163 ff.
Karbasi, A, A comparative study of bankers' commercial credits with special reference to the bill of lading in English and American law. Akad avh London 1960.
Karlgren, Hj, Kutym och rättsregel. Stockholm 1960.
Karlgren, Hj, Prestation och »fara» i köprätten. Stockholm 1976.
Karlgren, Hj, Säkerhetsöverlåtelse enligt svensk rättspraxis. Stockholm 1969.
Katskee, The standby letters of credit debate – a case for congressional resolution. I 92 Banking L J 697 ff (1975).
Knips, Das Dokumenten-Akkreditiv. Akad avh Köln 1930.
Knœllinger, C-E, Till frågan om borgens- och garantiavtalens inbördes avgränsning. I FJFT 1930 s 94 ff.

Kolde, E, International business enterprise. London, Sydney, Toronto, New Delhi, Tokyo 1968. 2 uppl 1973.
Kopelmanas, L, Customs as a Meous of the Creation of International Law. I Yearbook of International Law 1967 s 127 ff.
Kopelmanas, L, Les garanties bancaires de bonne fin d'exécution de contrats internationaux de fourniture d'installations complètes. I Recht und Wirtschaft in Geschichte und Gegenwart s 553 ff.
Kozolchyk, B, Commercial letters of credit in the Americas: a comparative study of contemporary commercial transactions. Albany, N Y 1966.
Kozolchyk, B, The legal nature of the irrevocable commercial letter of credit. 14 Am J Comp Law s 395 ff (1965–66).
Kozolchyk, B, What makes for a classic in commercial letter of credit law – Apropos of Gutteridge & Megrah, The law of bankers' commercial credits. I 2 Can Bus L 406 ff (1978).
Krebs, K, Das Akkreditivgeschäft unter besonderer Berücksichtigung der oberstgerechtlichen Rechtsprechung. Akad avh (otryckt) Erlangen 1928.
Krüger, K, Norsk kjøpsrett. 2 uppl Bergen/Oslo/Tromsø 1977.
Krüger, K, Transportomlegning [stencil]. Akad avh Oslo 1973.
Kübler, F, Feststellung und Garantie. Tübingen 1967.
Käser, Garantieversprechen als Sicherheit im Handelsverkehr. I 35 Rabels Z s 601 ff (1971).
Lagergren, G, Delivery of the goods and transfer of property and risk in the law on sale. A comparative study. Stockholm 1953.
Lando, O, Den ikke-nationale handelsvoldgift. I Festskrift till Alf Ross. København 1969 s 295 ff.
Lando, O, Udenrigshandelens kontrakter. Udenrigshandelsret I. Skandinavisk, vesteuropeisk og amerikansk ret om kontraktforhold i almindelighed samt om køb, agentur og eneforhandling. 2 uppl København 1973.
Larenz, K, Lehrbuch des Schuldrechts. 2 bd. 10 uppl München 1970.
Law and international trade. Recht und Internationaler Handel. Festschrift für Clive M Schmitthoff zum 70. Geburtstag. Utg av Fritz Fabricius, Frankfurt (M) 1973.
Lazere, M, Commercial financing. New York 1968.
Lennander, G, Panthavares skyldigheter vid pantavtal om lös egendom. Akad avh Stockholm 1977.
Les garanties juridiques du donneur de crédit. (Seminaire organisé à Liège les 9, 10 et 11 decembre 1965). I Rev de la Banque 1966 s 111 ff.
Letters of responsibility. I Int Bus Lawyer 1978 s 288 ff.
Liesecke, R, Das Dokumentenakkreditiv in der neuren Rechtsprechung des Bundesgerichtshofs. I WM 1960 s 210 ff.
Liesecke, R, Die neuere Rechtsprechung, insbesondere des Bundesgerichtshofs, zum Dokumentenakkreditiv. I WM 1966 s 458 ff.
Liesecke, R, Neuere Theorie und Praxis des Dokumentenakkreditivs. I WM 1976 s 258 ff.
Lindebrække, S, Rembursretten. En oversigt over de viktigste rettsreglene. 3 uppl Bergen 1964.
Lindegaard, P, Sikkerhedsrettigheder i løsøre og fordringer efter amerikansk ret. I TfR 1956 s 128 ff.

Lison, F, Crédits transférables et crédits subsidiaires. I Rev de la Banque 1959 s 900 ff.
Littorin, M, Delivery order. I Uppsatser i sjörätt s 139 ff. Sjörättsföreningen i Göteborg skrifter nr 53. Göteborg 1976.
Llewellyn, K, Some advantages of letters of credit. I Journal of Business of the University of Chicago. Vol 2 no 1 s 1 ff (Jan 1929).
Loussouarn, Y & Bredin, J, Droit du commerce international. Paris 1969.
Lunk, J, Rechtsfragen der Aussenhandelsfinanzierung durch Akkreditiv und Rembours. Akad avh Mainz 1958.
Lunn, C P, British banks and international trade. The Ernest Sykes memorial lectures delivered in the library of the Institute of bankers, November 1972.
Lyth, A, Fråga om rätt borgenär beträffande köpeskillingsfordran för varudokument i samband med skingringsförbud för bank. I SvJT 1958 s 449. Ek Revy 1958 s 507.
Lögdberg, Å, Spörsmål angående rembours. Uppsala 1950.
Mac Gowan, Trust receipts. New York 1947.
Mc Crohan, K, The letter of credit in a changing competitive environment. I 9 JMLC s 151 ff (1977/78).
Mc Curdy, W, Commercial letters of credit. I 35 Harv L Rev s 539 ff och 715 ff (1921/22).
Mc Curdy, W, The right of the beneficiary under a commercial letter of credit. I 37 Harv L Rev s 323 ff (1923/24).
Malynes, Consuetudo vel lex mercatoria or the ancient law merchant. 2 uppl London 1629.
Marais, G, Du crédit documentaire. 2 uppl Paris 1929.
Marais, G, Du crédit confirmé en matière documentaire. 1 uppl Paris 1945. 2 uppl Paris 1953.
Marais, G, Du role, de la nature et des effets du crédit confirmé en banque. I Annales de droit commercial. Paris 1925 s 135 ff.
Marais, P, Des ouvertures en banque de crédits confirmés et non confirmés. Paris 1925.
Maele, A van, Transfert du crédit documentaire. I Rev de la Banque 1954 s 638 ff.
Mead, Ch, Documentary letters of credit. I 22 Col L Rev s 297 ff (1922).
Megrah, M, Problems of documentary credits: a lawyer's view. I Financing international trade, Megrah s 1 ff.
Megrah, M, The banker's reference. I JBL 1963 s 336 ff.
Megrah, M, se *Gutteridge.*
Mentschikoff, S, Commercial transactions. Cases and materials. Boston & Toronto 1970.
Mentschikoff, S, Letters of credit, the need for uniform legislation. 23 Univ Chic L Rev s 571 ff (1956).
Meznerics, I, Law of banking in East-West trade. Budapest 1973.
Minett, C, Certain aspects of bills of lading and documentary credits. I Journal of the Institute of Bankers 1953 s 110 ff.
Modern transport and sales financing. Utg av K Grönfors. Sjörättsföreningen i Göteborg skrifter 48. Göteborg 1974.

Moe, F, Konossementer i bankpraxis. I AfS bd 2 s 46 ff.
Murray, Letters of credit in nonsale of goods transactions. I 30 Bus Lawyer s 1103 ff (1975).
Müller, A, Das Dokumentenakkreditiv. Akad avh Basel 1945.
Müller-Freienfelts, W, Zur »Selbständigkeit» des Handelsrechts. Se Festschrift für Ernst von Cæmmerer s 583 ff.

Nash, H, Transferable credits. I The Journal of the Institute of bankers s 15 (1952).
New directions in international trade law. Acts and proceedings of the 2nd Congress on private law held by the International institute of private law Unidroit, Rome 9–15 September 1976. 2 vol. Dobbs Ferry 1977.
Nial, H, Aktiebolags och andra företags borgensförbindelser. Stockholm 1972.
Nielsen, J, Die selbständige Abtretbarkeit des Zahlungsanspruchs aus einem Akkreditiv. I Betrieb 1964 s 1727 ff.
Nielsen, J, Dokumentenstrenge im Akkreditivgeschäft bei Abweichungen in den vorgelegten Dokumenten. I WM 1962 s 778 ff.
Nordisk Gjenklang. Festskrift til Carl Jakob Arnholm. Oslo 1969.
Norgren, C & Uggla, C, Företagens internationella finansiering. Stockholm 1976.

Oberparleiter, K, Das dokumentäre Akkreditiv. Leipzig/Wien 1922.
Obrist, K, Das Warenakkreditiv. Zürich 1950.
Obst & Hinter, O, Geld-, Bank- und Börsenwesen. 35 uppl Stuttgart 1963.
Otterbach, I AWD 1958 s 1384.
Otto, C, Der Rembourskredit im englishen Recht. Akad avh Freiburg 1960.

Prop 1974:33. Förslag till lag om inrikes vägtransport.
Pleyer, Die Bankgarantie im zwischenstaatlichen Handel. Specialbilaga 2 till WM 1973 s 17 II 1.
Paget's Law of banking. 8 uppl av M Megrah & F Ryder. London 1972.
Palandt, Bürgerliches Gesetzbuch. 23 uppl 1964.
Palmgren, G, Betalning genom remburs. Helsingfors 1947.
Pasanen, Remburssi kansaivälissessä (with English summary s 319–344). Helsingfors 1953.
Peters, K, Rechtsprobleme des Akkreditivgeschäfts. I WM 1978 s 1030 ff.
Petersen, A, Die Haftung der bestätigenden Bank aus einem unwiderruflichen Dokumenten-Akkreditiv. I WM 1961 s 1182 ff.

R B T, Letters of credit – negotiable instruments. 36 Yale L J s 245 ff (1926).
Rabel, E, Das Recht des Warenkaufs. Bd I. Berlin/Leipzig 1957. Bd II. Berlin/Tübingen 1958.
Ramberg, J, Cancellation of contracts of affreightment on account of war and similar circumstances. Handelshögskolan i Göteborg skrifter 1970. 2. Utgivna i samverkan med Sjörättsföreningen i Göteborg (40).
Ramberg, J, Skeppet och det köprättsliga avlämnandet. I Svensk rätt i omvandling s 389 ff.
Ramberg, J, Schalling, K & Tarkowski, J, Internationella transporter och spedition. Malmö 1977.
Read, The origin, early history and later development of bills of exchange and certain other negotiable instruments. 4 Can Bar Rev 440 ff (1926).

Rechtsfragen zum Dokumenten-Akkreditiv. Ergebnisse einer gemeinsamen Tagung des Instituts für internationales Recht des Spar-, Giro- und Kreditwesens an der Johannes-Gutenberg-Universität Mainz, der Deutsch-Britischen Juristenvereinigung sowie der Britisch-German-Jurists' Association. Mainz, 27. bis 29. Februar 1976. Utg av Deutscher Sparkassenverlag, Stuttgart.
Recht und Wirtschaft in Geschichte und Gegenwart. Festschrift für Johannes Bärman zum 70. Geburtstag. München 1970.
Redfern, G, The problems of payment in international trade. I Financing international trade, Redfern s 1 ff.
Regling, W, Die Bedeutung des dokumentären Akkreditivgeshäfts in der Nachkriegzeit. I Bankbetrieb 1963 s 238 ff.
Regling, W, Die neue Revision der Einheitlichen Richtlinien und Gebräuche für Dokumenten-Akkreditive. I Bankbetrieb 1962 s 143 ff.
Regout, R, La place actuelle du crédit documentaire dans le financement des exportations. I Rev de la Banque 1974 s 185 ff.
Reichenbach, F, Uses of letters of credit and bank guarantees in the insurance industry. I 6 Int Bus Lawyer s 640 ff (1978).
Reichardt, H, Das Akkreditiv. I 88 Z G H K s 1 ff (1926).
Remburstretten se *Lindebrække*
Rett og humanisme. Festskrift till Kristen Andersen. Oslo 1977.
Riesenfield, S A, Recent developments in the law relating to letters of credit. Se Festschrift für Ernst von Cæmmerer s 997 ff.
Ritter, Vom Akkreditiv. I Hanseatische Rechtszeitschrift 1921 s 609 ff.
Rodhe, K, Aktiebolagsrätt. 8 uppl Stockholm 1976.
Rodhe, K, Legal aspects of document replacement. I Modern transport and sales financing s 103 ff.
Rodhe, K, Något om säkerhet i ett flöde av ekonomiska värden enligt svensk rätt. I FJFT 1973 s 239 ff. (Bd 2–3, Festnummer för Berndt Godenhielm och Lars-Erik Taxell).
Rodhe, K, Obligationsrätt. Lund 1956.
Rodière, R, Traité général de droit maritime. Affrètements & transports. 3 bd. Paris 1969.
Rodière, R, se *Houin, R.*
Roos, C-M, Mysteriet med de oåterkalleliga fullmakterna. I TfR 1967 s 326 ff.
Ryder, F, Einige umstrittene Fragen des Dokumenten-Akkreditivs. I Rechtsfragen zum Dokumenten-Akkreditiv 1976 s 19 ff.
Ryder, F, Jurisdiction in international trade. I Financing international trade, Ryder s 1 ff.
Ryder, F, I Journal of Institute of Bankers 1965 s 20 ff.
SOU 1976:66. Köplag. Slutbetänkande av köplagsutredningen.
SOU 1977:97. Finansieringsbolag.
Safa, P, Problèmes du crédit documentaire. Remarques sur l'affaire de la »Statni Banka Ceskoslovenska» et sur les arrêts de la Cour d'appel de Beyrouth du 20 juin 1970 et de la Cour de cassation libanaise du 26 mai 1971. I 26 Rev tr dr com s 29 ff (1973).
Sassoon, D, C I F and F O B contracts. British Shipping Laws 5. 2 uppl London 1975.

Sassoon, D, Liability for the international carriage of goods by sea, land and air: some comparisons. I Law and international trade s 325 ff.
Sassoon, D, Trade terms and the container revolution. I 1 JMLC s 73 ff (1969/70).
Schaps–Abraham, Das Seerecht in der Bundesrepublik Deutschland. Kommentar und Materialsammlung. 4 helt omarbetade uppl av Hans Abraham. Berlin, New York 1978.
Schinnerer, E, Rechtsfragen im internationalen Akkreditivgeschäft. I ZfRV 1961 s 1 ff.
Schinnerer, E, Zur Neufassung der Einheitlichen Richtlinien und Gebräuche für das Dokumentenakkreditiv. I ZfRV 1963 s 207 ff.
Schlegelberger & Hefermehl, Handelsgesetzbuch. 3 bd. 4 uppl Berlin/Frankfurt 1964.
Schlick, Der Haftungsausschluss der Banken in Bezug auf die Echtheit der Dokumente im Akkreditivgeschäft. Akad avh Frankfurt A/M 1968.
Schmidt, F, Wilkens, G, Grönfors, K & Pineus, K, Huvudlinjer i svensk frakträtt. 2 uppl Stockholm 1962.
Schmitthoff, C, The export trade. The law and practice of international trade. 6 uppl London 1975.
Schmitthoff, C, The development of a C T document. Seminar on combined transport. I Il Diritto Marittimo, April–September 1972, s 140 ff.
Schmitthoff, C, The legal organization of commerce and its relation to the social conditions. I The legal organization of commerce s 16 ff.
Schmitthoff, C, I JBL 1974 s 314 ff.
Schneider, J, Akkreditive im gebundenen und freien Zahlungsverkehr mit dem Ausland. Akad avh Mannheim 1955.
Schoor, V, Das Akkreditivgeschäft. Akad avh Giessen 1922.
Schütz, W, Abtretung und Pfändung im Akkreditivverkehr. I Betriebs-Berater 1964 s 332 ff.
Schönle, H, I NJW 1968 s 728 ff.
Selvig, E, Fra kjøpsrettens og transportrettens grenseland. Om transportdokumentenes kjøpsrettslige funksjoner. 2 uppl Oslo/Bergen/Tromsø 1974.
Selvig, E, Om container-konossement og remburs. Handelshögskolan i Göteborg skrifter 1970 nr 7. Utgivna i samverkan med Sjörättsföreningen i Göteborg (42).
Sichtermann, Dokumentmängel beim Dokumentenakkreditiv. I Der Betrieb 1954 s 552 ff.
Sieckmann, H, Das Akkreditiv. Akad avh Jena 1925.
Sippel, K E, Pfändungen von Guthaben, auf denen Akkreditive laufen. I Bancharchiv 1919 s 96 ff.
Six lectures on the Hague Rules. Ed by Kurt Grönfors. Handelshögskolan i Göteborg skrifter 1967.3. Utgivna i samverkan med Sjörättsföreningen i Göteborg (31).
Slater's mercantile law. 16 uppl av Lord Chorley & O C Giles, London 1972.
Smith, C, Forelesninger over kausjonsrett og tilgrensende formuerettslige emner. 2 uppl ved Hans Flock, Oslo, Bergen, Tromsø 1970.
Smith, C, Garantioppgjör. Garantirett I. Oslo 1963.
Smith, C, Notater i bank- og pengeretten. [Institutt for privatrett. Universitetet i Oslo, Stensilserie nr 59] 3 uppl Oslo 1979.
Smith, C, Studier i garantiretten. Garantirett II. Oslo 1963.

Standard forms for issuing documentary credits. International Chamber of Commerce 1978.
Stauder, B, Die Übertragung des Dokumentenakkreditivs. I AWD 1968 s 49 ff.
Staudinger-Müller, Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Bd 2, Teil 4, Lieferung 3. 11 uppl Berlin 1960.
Stearns, A, The law of suretyship covering personal suretyship, commercial guaranties, suretyship as related to bonds to secure private obligations, official and judicial bonds, surety companies. 2 uppl Cincinnati 1915.
Steffens, R, »Irrevocable» credits and the law. I JBL 1958 s 438 ff.
Steindorff, E, Das Akkreditiv im internationalen Privatrecht der Schuldverträge. I Festschrift für Ernst von Cæmmerer s 761 ff.
Stonehill, A, se *Eitemann, D.*
Stoufflet, J, Difficultés d'interpretation d'un accréditif en matière de crédit documentaire. Application des Règles et usances de la Chambre de commerce internationale. Note sous Cass Liban, 26 mai 1971. I JCP 1972 II 17126. I Rev trim dr com 1972 s 1070 nr 153.
Stoufflet, J, Le crédit documentaire; étude juridique d'un instrument financier du commerce international. Paris 1957.
Stoufflet, J, I J C P 1968 II. 15364 (kommentar).
Swedberg, H, Exportens finansiering. I Ekonomisk Revy 1972 s 306 ff.
Svensk Export 1971, no 4 s 3 ff.
Svensk rätt i omvandling. Studier tillägnade Hilding Eek, Seve Ljungman, Folke Schmidt. Stockholm 1976.
Suljak, N, Bill of lading in international maritime transportation. 1962.
Teori och praxis. Skrifter tillägnade Hjalmar Karlgren. Stockholm 1964.
Thayer, P, Irrevocable credits in international commerce: their legal effect. I 36 Col L Rev 1031 ff (1936) och 37 Col L Rev 1326 ff (1937).
The Bill on London. Or, the finance of trade by bills of exchange. (Publicerad för Gillett Brothers Discount Co Ltd.) 3 uppl London 1964.
The financing of exports and imports. A guide to procedures. Utg av Morgan Guaranty Trust Company of New York. 1973.
The Hamburg rules on the carriage of goods by sea. Ed by Samir Mankabady. Publicerad för The British Institute of international and comparative Law, London. Leyden/Boston 1978.
The legal organization of commerce and its relation to the social conditions. Symposium arranged by the faculty of social sciences, September 21–23 1978, Aarhus Universitet. Aarhus 1979.
The problem of clean bills of lading. (Le problème des connaissements nets). Utg av International chamber of commerce. Doc nr 233. Paris 1963.
The sources of the law of international trade. Utg av C Schmitthoff. London 1964.
Thunholm, L, Svenskt kreditväsen. 10 uppl Stockholm 1969.
Tiberg, H, Kreditsäkerhet i fartyg. Stockholm 1968.
Tiberg, H, Konossement och fraktavtal. I Festskrift till Håkan Nial. Studier i civilrätt och internationell rätt. Stockholm 1966 s 504 ff.
Tiberg, H, Skuldebrev, växel och check. 2 uppl Stockholm 1978.
Tiberg, H, Who is the Hague Rule carrier? I Six lectures on the Hague Rules s 131 ff.

Trade practices and shipping. Report by the UNCTAD Secretariat Doc TD/B/C 4/102.
Treitel, The law of contract. 2 uppl 1966.
Trimble, R J, The law merchant and the letter of credit. I Harv L Rev 1948 s 981.
Turner, A, se *Bower, G.*
UNCITRAL A/CN. 9/101. 28/2 1975. International payments, bankers' commercial credits, bank guarantees.
UNCITRAL A/CN. 9/101/Add 1. 14/3 1975. Analysis of the observations received in respect of »Uniform customs and practice for documentary credits (1962)» and its revision by ICC.
Ufford, Ch, Transfer and assignment of letters of credit under the Uniform Commercial Code. I Wayne Law Rev 1960 s 263 ff.
Uggla, C, se *Norgren.*
Ullmer, E, Akkreditiv und Anweisung. I Archiv für die civilistische Praxis 1926 s 129 ff och 257 ff.
Ussing, H, Aftaler på formuerettens område. Tredje udgave i uddrag til studiebrug ved A Vinding Kruse. [Juristforbundets forlag] 1962.
Ussing, H, Obligationsretten. Allmän del. 4 uppl ved A Vinding Kruse. København 1967.
Utkast till konvention om internationella multimodala transporter. [Dep pm] Ds Ju 1979:12.
Vaines, J C, Personal property. 4 uppl London 1967.
van der Gucht, La saisie-arrêt en matière de crédit documentaire irrévocable. I Rev de la Banque 1952 s 162 ff.
Verkuil, Bank solvency and guaranty letters of credit. I 25 Stanford L Rev s 716 ff (1973).
Walin, G, Lagen om skuldebrev. Gåvolagen. Räntelagen. Generalklausul. Deposition. Dödning. Lund 1977.
Walin, G, Separationsrätt. Stockholm 1975.
Walin, G, Utmätning av banktillgodohavande och på checkräkningskredit. I SvJT 1977 s 483 ff och i SvJT 1978 s 296 ff.
Wegener, H, Bankakkreditive im kaufmännischen Verkehr. Akad avh Würzburg 1935.
Wheble, B S, Documentary changes due to developments in transport technology. I Financing international trade, Wheble s 1 ff.
Wheble, B S, Problems of tender bonds and performance guarantees. I Financing international trade, Wheble (2) s 1 ff.
Wheble, B S, Problems created by the use of automatic data processing in international trade. I Financing international trade, Wheble (3) s 1 ff.
Wheble, B, Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (1974 revision). I JBL 1975 s 281 ff.
White, K G, Bankers guarantees and the problem of unfair calling. 11 JMLC s 121 (1979).
Wieacker, F, On the history of supranational legal system of commerce. I The legal organization of commerce s 7 ff.
Wiele, G, Das Dokumenten-Akkreditiv und der anglo-amerikanische Documentary Letter of Credit. Überseestudien zum Handels-, Shiffahrts- und Versicherungsrecht. Vol 24. Hamburg 1955. 2 uppl 1957.

Wiele, G, Die Übertragung eines Akkreditivs. I Zeitschrift für das gesamte Kreditwesen 1953 s 666 ff.
Wigmore, J, Panorama of the world's legal systems. 2 uppl New York 1936.
Wijkander, A, Remburser i högsta domstolen. I Ekonomisk Revy 1979 s 175 ff.
Wijkander, A, se *Henriz, G.*
Wilkens, P, Uppgiftsansvaret vid konossement. I Uppsatser i sjörätt s 189 ff. Sjörättsföreningen i Göteborg skrifter nr 53. Göteborg 1976.
Winkelmolen, G, Les principes de la vente cif. Bruxelles 1926.
Wolf, M, se *Baur, F.*
Wolff, Das Akkreditiv. I 1922 JW vol II s 770 ff.
Woolridge, F, The kinds of f o b contracts. I Law and international trade s 383 ff.
Worthley, B A, Mercantile Üsage and Custom. I 24 Zeitschrift für ausländischen und internationales Privatrecht 1959 s 259 ff.
Zahn, J, Zahlung und Zahlungssicherung im Aussenhandel. 5 uppl Berlin, New York 1976.
Ziegler, I Bankbetrieb 1963 s 195 ff.

Rättsfall

Amerikanska

Aalco Const Co v F H Linneman Const Co 399 F 2d 516 (C A Okl 1968). s 123
AMF Head Sports Wear Inc v Ray Scott's All-American Sports Club Inc et al 448 F Supp 222 (D C 1978). s 219
American Steel Co v Irving National Bank 266 F 41 (2 CCA, 1920) cert den 258 U S 617 (1922). s 72, 141, 203
Anglo-South American Trust Co v Uhe 261 N Y 150 (1933). s 259
Ashbury Park & Ocean Grove Bank v National City Bank of New York 35 N Y S 2d 985 (1942), fastställt 52 N Y S 2d 583 (1944), se också 53 N Y S 2d 458 (1945). s 233, 280
Associacion de Azucareros de Guatemala v United States National Bank 423 F 2d 638 (9 CCA 1970). s 125

Banco Nacional Ultramarino v First National Bank of Boston 289 F 169 (1923). s 89, 253, 263
Banco Tornquist S A v American Bank and Trust Co 337 N Y S 2d 489 (1972). s 122, 308
Bank of America v Whitney-Central National Bank 291 F 929 (1923). s 287, 331
Bank of East Asia, Ltd v Pang 249 P 1060 (1926). s 302, 335
Bank of Montreal v Recknagel 109 N Y 482 (1888). s 262
Bank of New York & Trust Co v Atterbury Bros Inc 234 N Y S 442 (1929), fastställt 171 N E 786 (1930). s 259
Bank of North Carolina v Rock Island Bank 570 F 2d 202 (7 CCA 1978). s 125
Bank of Taiwan Ltd v Union National Bank of Philadelphia 1 F 2d 65 (1924). s 331
Bank of United States v Seltzer 255 N Y S 637 (1931). s 215
Baring v Lyman 2 Fed Cas 794 (Case No 983) (1841). s 226
Barclays Bank D C O v Mercantile National Bank 339 F Supp 457 (1972), fastställt 481 F 2d 1224 (5 CCA 1973). s 123
Beathard v Chicago Football Club Inc 419 F Supp 1133 (1976). s 142
Benecke v Hœbler 58 N Y S 16 (1899). s 317
Birckhead v Brown 5 Hill 634 (N Y 1832). s 170
Border National Bank of Eagle Pass Tex v American National Bank of San Francisco, Cal 282 F 73 (1922), ej prövning 260 US 701 (1922). s 67, 262
Brown v C Rosenstein Co N Y S 491 (1923) fastställt 203 N Y S 922 (1924). s 316, 338

Camp v Corn Exchange National Bank 132 A 189 (1926). s 188, 249, 272, 288, 331
Chairmasters, Inc v Public National Bank & Trust Co of New York 127 N Y S 2d 806 (1954). s 202

Chase Manhattan Bank v Equibank 394 F Supp 352 (1975), 550 F 2d 882 (3 CCA 1977). s 122
CNA Mortgage Investors v Hamilton Nat Bank 540 S W 2d 238 (CA 1975). s 284
Commercial Union of America Inc v Anglo-South American Bank, Ltd 16 F 2d 979 (1927). s 278
Courteen Seed Co v Hong Kong & Shanghai Banking Corporation 215 N Y S 525 (1925), fastställt 245 N Y 377 (1927). s 237, 322
Crocker First National Bank of San Francisco v De Sousa 27 F 2d 462 (1928). s 201, 262

De Sousa v Crocker First National Bank 23 F 2d 118 (N D Cal 1927). s 343
Decker Steel Co v Exchange National Bank of Chicago 330 F 2d 82 (1964). s 72
Distrubudora Del Pacifico S A v Gonzales 88 F Supp 538 (1950). s 72, 239
Dixon Irmaos & Cia, Ltda v the Chase National Bank of City of New York 144 F 2d 759 (1944). s 190, 253, 259, 265
Dodge Motor Trucks Inc v First National Bank 519 F 2d 578 (8 CCA 1975). s 123
Drink-O-Matic Inc v Frank 141 F 2d 177 (1944). s 67
Dulien Steel Products, Inc of Washington v Bankers Trust Co 189 F Supp 922 (SDNY 1960), fastställt 298 F 2d 836 (2 CCA 1962). s 72, 125, 239, 302, 321
Dynamics Corp of America v Citizens & Southern National Bank 356 F Supp 991 (N D Ga 1973). s 308

Edgewater Construction Co v Percy Wilson Mortgage and Finance Corporation 357 N E 2d 1307 (CA, Ill 1976). s 308
Eriksson v Refiners Export Co 35 NYS 2d 829. s 156
Evansville National Bank v Kaufmann 93 N Y 273 (1883). s 170

Fair Pavillons, Inc v First National City Bank 264 N Y S 2d 255 (1965), 19 N Y 2d 512, 281 N Y S 2d 23 (1967). s 72, 284
Fidelity Bank v Lutheran Mutual Life Insurance Co 465 F 2d 211 (10 CCA, 1972). s 122
First National Bank v Home Sav Bank 21 Wall 294. s 123
First National Bank of Lacon v Bensley 2 F 609 (1880). s 261
Flagship Cruises, Ltd v New England Merchants National Bank of Boston 569 F 2d 699 (1 CCA, 1978). s 285
Foglino & Co v Webster 216 N Y S 225 (1925), 244 N Y 516 (1926). s 341, 343
Frey & Son v E R Sherburne Co and The National City Bank of New York 184 N Y S 661 (1920). s 294, 303

G Jaris & Co v Banque d'Athenes 141 N E 576 (1923). s 276
Glanzer v Shepard 233 N Y 236 (1922). s 328
Greenough v Munroe 53 F 2d 362 (1931). s 150, 215
Grob v Manufacturers Trust Co 29 N Y S 2d 916 (1941). s 250
Grouf v State National Bank of St Louis 40 F 2d 7 (1930). s 203

Hibernia Bank & Trust Co Inc 233 N Y S 486 (1928). s 336

International Banking Corporation v Irving National Bank 283 F 103 (1922). s 201

J & K Plumbing & Heating Co Inc v International Telephone and Telegraph Corporation 378 N Y S 2d 828 (1976). s 122

Joe Hearston Tractor & Implement Co v Securities Acceptance Corp 243 F 2d 196 (C A N M 1957). s 123
Johnston v State Bank 195 N W 2d 126 (1972). s 123
J Zeevi and Sons v Grinlays Bank of Uganda 371 N Y S 2d 892 (1975). s 302
Keep Thomson Governor Committee v Citizens for Gallen Committee 457 F Supp 957 (DC NH 1978). s 307
Key Appliance Inc v First National City Bank 359 N Y S 2d 886 (1974). s 122
Kingdom of Sweden v New York Trust Co 96 N Y S 2d 779 (Sup Ct of New York 1949). s 92, 167, 236, 290
Krakauer v Chapman 45 N Y S 127 (1897). s 259
Kronman & Co Inc v Public National Bank of New York 218 N Y S 616 (1926). s 236, 239
Kungliga Järnvägsstyrelsen v Dexter & Carpenter, Inc 299 F 991. s 199
Kungliga Järnvägsstyrelsen v National City Bank of New York 20 F 2d 307 (1927). s 233, 239
Lamborn v Allen Kirkpatrick 288 Pa 114. s 150
Lamborn v Cleveland Trust Co 29 F 2d 46 (1928). s 331
Lamborn v Lake Shore Banking & Trust Co 188 N Y S 162 (1921), fastställt 231 N Y 616 (1921). s 203, 249, 253, 262, 266
Lamborn v National Bank of Commerce, Norfolk, Va 276 U S 469 (1928). s 266
Lamborn v National Park Bank of New York 204 N Y S 557 (1924), 208 N Y S 428 (1925) fastställt 240 N Y 520 (1925). s 67, 88, 276
Laudisi v American Exchange National Bank 239 N Y 234 (1924). s 201, 262, 263, 287, 294
Lawrence v Fox. 20 N Y 268 (1869). s 84
Liberty National Bank & Trust Co of Oklahoma v Bank of America National Trust & Savings Association 116 F Supp 233 (1953); fastställt 218 F 2d 831 (1955). s 215, 229, 257, 271, 276, 277, 296
Linden v National City Bank of New York 208 N Y S 2d 182 (1960). s 239
Maurice O'Meara Co v National Park Bank of New York 239 N Y 386 (1925). s 245, 262, 278, 292, 293, 336
Mershon v Wheeler 45 N W 95 (1890). s 220
Moers v Den Norske Handelsbank 180 N Y S 743 (1920). s 343
Moss v Old Colony Trust Co 140 N E 803 (1923). s 67, 89, 91, 253, 296
Muentzer v Los Angeles Trust & Savings Bank 3 F 2d 222 på s 225 (1924). s 266
Murdoch v Mills 11 Metc (52 Mass) 5 (1846). s 197
Nacional Financiera v Banco de Ponce 89 N Y S 2d 480. s 298
National City Bank of New York v Partola Manufacturing Co 181 N Y S 464 (1920). s 336
National City Bank v Seattle National Bank 209 P 705 (1922). s 249
National Surety Corporation v Midland Bank and Trust Co 408 F Supp 684 (1976), ändrat 551 F 2d 21 (3 CCA 1977). s 125
North American Manufacturers Export Associates, Inc v Chase National Bank of City of New York 77 F Supp 55 (1948). s 253
Old Colony Trust Co v Continental Bank 288 F 979 (SDNY 1923). s 156

Old Colony Trust Co v Lawyer's Title & Trust Co 29 F 152 (2 CCA 1924), cert den 265 U S 585. s 251, 252, 286, 295

Ornstein v Hickerson 40 F Supp 305 (1941). s 150

Overseas Trading Corporation v Irving Trust Co 82 N Y S 2d 72 (1948). s 294

Pacific Financial Corporation v Central Bank & Trust Co 296 F 2d 68 (1968). s 288

Pan-American Bank & Trust Co v National City Bank of New York 6 F 2d 762 (1925). s 123, 198, 236

Pringle-Associated Mortgage Corporation v Southern National Bank of Hattiesburg, Mississippi 571 F 2d 871 (5 CCA 1978). s 245

Richard v Royal Bank of Canada 23 F 2d 430 (1928). s 203, 259, 260

Roglino & Co v Webster 216 N Y S 225 (1926). s 245

Russel v Wiggin 21 Fed Cas 68 (1842). s 91

Savage v First National Bank and Trust Co 413 F Supp 447 (1976). s 122

Second National Bank of Allegheny v Lash Corporation 299 F 371 (1924). s 331

Second National Bank of Hoboken v Columbia Trust Co 288 F 17 (1923). s 67, 257, 276, 287

Second National Bank of Toledo v M Samuels & Sons, Inc 12 F 2d 963 (1926). s 72

Shaffer v Brooklyn Park Garden Apts 250 N W 2d 172 (Minn 1972). s 308

Sztejn v Henry Schroeder Banking Corporation 31 N Y S 2d 631 (1941). s 295, 307

Talbot v Bank of Hendersonville 496 S W 2d 548 (1973). s 201

Ted Spangenberg Co v Peoples National Gas, Division of Northern Natural Gas Co 305 F Supp 1129 (D C Iowa 1969), fastställt 439 F 2d 1260. s 123

Ultramares Corp v Touche 255 N Y 170 (1931). s 328

United Bank Ltd v Cambridge Sporting Goods 360 N E 2d 943 (CA 1976). s 297

United States Steel Products Co v Irving Bank Columbia Trust Co 9 F 2d 230 (1925). s 73

Venizelos S A v Chase Manhattan Bank 425 F 2d (2 CCA 1970). s 125

Vietor v National City Bank of New York 193 N Y S 868 (1922), fastställt 237 N Y 538. s 188

Victory Carriers, Inc v United States 467 F 2d 1334 (US Ct of claims). s 122, 124

Wells Fargo Nevada National Bank of San Francisco v Corn Exchange National Bank 23 F 2d 1 (1927). s 201, 251

West Virginia Housing Development Fund v Sroka 415 F Supp 1107 (W D Pa 1976). s 125, 142, 284, 297, 308

Wichita Eagle and Beacon Publishing Co Inc v Pacific National Bank 343 F Supp 322 (ND Cal 1971), ändrat på andra grunder i 493 F 2d 1285 (9 CCA 1974). s 123, 124

Williams Ice Cream Co, Inc v Chase National Bank 199 N Y S 314 (1923) av andra skäl ändrat 205 N Y S 466 (1924). s 188

Några senare amerikanska rättsfall som ej kunnat beaktas i studien:

Board of Trade of San Francisco et al v Swiss Credit Bank 597 F 2d 146 (9 CCA 1979) (felaktigt avvisande av dokument?).

Construction Aggregates Corp. v Rivera de Vicenty et al 573 F 2d 86 (1 CCA 1978) (letter of credit som säkerhet för ersättningskrav).

East Girard Savings Association v Citizens National Bank and Trust Company of Baytown 593 F 2d 598 (5 CCA 1979).
(contra proferentem-regeln tillämpad mot bank, som utfärdat remburs, ej krav på bevis om förlust för att remboursbelopp skall utbetalas).
First Empire Bank New York v Federal Deposit Insurance Corporation 572 F 2d 1361 (9 CCA 1978)
(stand by credit skapar »absolute, independent obligation, belyser även situationen i konkurs).
Goodwin Brothers Leasing Inc v The Citizens Bank v Mc Kinney 587 F 2d 730 (5 CCA 1979)
(letter of credit kan utgöra »consideration»).
Insurance Company of North America v Heritage Bank NA 595 F 2d 171 (10 CCA 1979)
(banken inte betalningsskyldig om inte beneficienten möter remburskraven).
Ray Baker, Inc v Associated Banking Corp 592 F 2d 550 (9 CCA 1979)
(forumfråga – rembursens innebörd).

Danska

UfR 1916 s 975 (Responsum av 1/10 1915). s 142
UfR 1919 s 721 (SöHa 12/6 1919). s 77
UfR 1920 s 618 (ØLD 6/5 1920). s 204
UfR 1921 s 236 (DHR 17/1 1921). s 255
UfR 1922 s 39 (ØLD 14/11 1921). s 298
UfR 1922 s 66 (ØLD 29/11 1921). s 317
UfR 1922 s 301 (DHR 31/1 1922). s 318
UfR 1924 s 832 (SøHa 30/9 1924). s 101
UfR 1925 s 846 (DHR 22/6 1925). s 150
UfR 1925 s 1000 (ØLD 21/9 1925). s 128
UfR 1933 s 871 (Responsum 6/2 1932). s 204
UfR 1933 s 881 (Responsum 15/9 1932). s 135
UfR 1938 s 890 (SøHa 27/5 1938). s 139
UfR 1941 s 117 (DHR 16/12 1940). s 293
UfR 1941 s 357 (SøHa 9/12 1940). s 334
UfR 1942 s 940 (Grossere-Societets Responsa 28/11 1941). s 194
UfR 1951 s 699 (DHR 10/5 1951). s 204
UfR 1952 s 156 (SøHa 24/7 1951). s 318
UfR 1954 s 285 (DHR 8/2 1954). s 135
UfR 1954 s 493 (DHR 14/4 1954). s 5
UfR 1956 s 79 (DHR 14/12 1955). s 135
UfR 1956 s 658 (DHR 8/5 1956). s 319
UfR 1970 s 723 (SøHa 28/5 1970). s 159, 170

B D 1919-1924 s 7 (SøHa). s 255

Engelska

Adler v Dickson [1955] 1 Q B 158. s 85
Anglo-African Co of New York Inc v J Mortner, Ltd [1962] 1 Lloyd's Rep 81 (Q B). [1962] 1 Lloyd's Rep 610 (C A) s 342
Anglo-European S.S. Co, v Blane & Co (1922) L1 L R 67 s 91
Arenson v Arenson and Carson, Beckman, Rutby & Co [1976] 2 Lloyd's Rep 179. s 328
Bache & Co (London) Ltd v Banque Vernes et Commerciale de Paris S A. [1973] 2 Lloyd's Rep 437 (CA). s 125
Baltimex Ltd v Metallo Chemical Refinery Co Ltd [1956] 1 Lloyd's Rep 450. s 136
Bank Melli Iran v Barclays Bank DCO [1951] 2 Lloyd's Rep 367. s 198, 202, 229, 235, 253, 263, 281, 330
Basse and Selve v Bank of Australasia (1904) L T 618. s 202, 291, 297, 317, 338
Beesley v Hallwood Estates, Ltd [1960] 1 W L R 549. s 321
Belgian Grain & Produce Co Ltd v Cox & Co (France), Ltd (1919) L1 L R 256. s 253, 340
Beswick v Beswick [1968] A C 58. s 85
British Imex Industries Ltd v Midland Bank Ltd [1958] 1 Q B 542. s 215, 261, 270, 306
Byrne & Co v Van Tienhoven (1880) 5 C P D 344. s 70
Calico Printers' Association Ltd v Barclays Bank, Ltd 36 Com Cas 71 (Q B 1930), 36 Com Cas 197 (C A 1930). s 239
Cape Asbestos Co Ltd v Lloyd's Bank Ltd [1921] W N 274. s 73, 74
Chandler v Crane, Christmas & Co [1951] 2 K B 164. s 328
Clarke v Kirkby-Smith [1964] Ch 506. s 327
Combe v Combe [1951] 1 K B 215. s 321
Dexters, Ltd v Schenker & Co 14 L1 L R 586 s 91
Diamond Alkali Export Corporation v Bourgeois [1921] 3 K B 433. s 188, 199
Diamond Cutting Works Federation v Triefus & Co Ltd [1956] 1 Lloyd's Rep 216. s 136
Discount Records Ltd v Barclays Bank Ltd and Barclays Bank International Ltd [1975] 1 Lloyd's Rep 444. s 125, 295, 306
Dix v Grainger (1922) 10 L1 L R 496. s 132
Donald H Scott & Co Ltd v Barclays Bank Ltd [1923] 2 K B 1. s 88, 91, 190, 198, 199, 253, 259
Dunlop Pneumatic Tyre Co v Selfridge & Co Ltd [1915] A C 847. s 85, 88
E Clemens Horst Co v Biddell Bros [1911] 1 K B 214, [1911]1 K B 934 (C A), [1912] A C 18. s 103, 199
E D & F Man Ltd v Nigerian Sweets & Confectionery Co Ltd [1977] 2 Lloyd's Rep 50. s 152
Edward Owen Engineering Ltd v Barclays Bank International Ltd and others [1978] 2 Lloyd's Rep 166 (C A). s 119, 301
Elian v Matsas [1966] 2 Lloyd's Rep 495. s 294, 306
English, Scottish and Australian Bank v Bank of South Africa (1922) 13 L1 L R 21. s 253, 288
Enrico Furst & Co v W E Fischer [1960] 2 Lloyd's Rep 340. s 139

Equitable Trust Co of New York v Dawson Partners Ltd (1926) 25 Ll L R 90 (C A), (1927) 27 Ll L R 49 (H L). s 202, 234, 235, 239, 253, 254, 259, 288
Esso Petroleum v Mardon [1976] 1 Q B 801. s 327
Etablissements Chainbaux S A R L v Harbormaster Ltd [1955] 1 Lloyd's Rep 303. s 136
Etablissements Esefka International Anstalt v Central Bank of Nigeria [1979] 1 Lloyd's Rep 445. s 300, 307
Ets Soules & Cie v International Trade Development Co Ltd [1979] 2 Lloyd's Rep 122. s 202, 265

Ford v Cotesworth (1868) L R 4 Q B 137, (1870) L R 5 Q B 544. s 212

Garcia v Page & Co Ltd (1936) 55 Ll L R 391. s 132, 136
Gian Singh & Co Ltd v Banque de L'Indochine [1974] 2 Lloyd's Rep 1 (Jud Com of Privy Council). s 202, 254, 317
Giddens v Anglo-African Produce Co Ltd (1923) 14 Ll L R 230. s 140
Glyn, Mills, Currie & Co v East and West India Dock Co (1882) 7 App Cas 591. s 220
Golodetz & Co Inc v Czarnikow-Rionda Co Inc (The Galatia) [1979] 2 Lloyd's Rep 450 s 271, 279
Goodwin v Robarts (1875) L R 10 Ex 337. s 90
Green v Russel Mc Carthy (Third party) [1959] 2 Q B 226. s 84
Guaranty Trust Co of New York v Hannay & Co [1918] 2 K B 623. s 312, 338
Guaranty Trust of New York v Van Den Berghs Ltd (1925) 22 Ll L R 58, 112 (K B), 286, 447 (C A). s 257, 262, 316

Hamzeh Malas & Sons v British Imex Industries Ltd [1958] 2 Q B 127 (CA). s 91, 125, 294, 302, 307
Hansson v Hamel and Horley, Ltd [1922] 2 A C 36. s 191, 281
(R D) Harbottle (Mercantile) Ltd v National Westminster Bank and others [1977] 2 All E R 862 s 119, 301, 346
Hedley Byrne & Co Ltd v Heller & Partners Ltd [1964] A C 465. s 327, 328
Henthorn v Fraser (1892) 2 Ch 27. s 70
Howe Richardson Scale Ltd v Polimex and National Westminster Bank i Legal decisions affecting bankers. Oct 1977 s 36. s 119, 201

Ian Stach Ltd v Baker Bosley Ltd [1958] 2 Q B 130. s 137, 138, 166
Ide and Christie v Chalmers and White (1900) 5 Com Cas 212. s 199
In re Barned's Banking Co Coupland's Claim (1869). L R 5 Eq 167. s 343
International Banking Corporation v Barclays Bank Ltd 5 Legal Decisions affecting Bankers 1 (C A (1925). s 91
Ireland v Livingston (1872) L R 5 H L 395. s 288

J H Rayner & Co Ltd v Hambro's Bank Ltd [1943] 1 K B 37. s 41, 234, 235, 252
J & J Cunningham Ltd v Robert A Munro & Co Ltd (1922) 10 Ll L R 496. s 137

Karak Rubber Company Ltd v Burden; Same v Cross; Same v Minories Trading & Securities Ltd; Same v Barclays Bank Ltd; Same v Stanley Stewart Ltd; Same v Trustee of the property of Burden [1972] 2 Lloyd's Rep 73
Karberg (Arnold) & Co v Blythe, Green, Jourdain & Co [1916] K B 495. s 250
Knotz v Fairclough, Dodd & Jones, Ltd [1952] 1 Lloyd's Rep 226 s 132, 136

Landauer & Co v Craven & Speeding Bros [1912] 2 K B 94. s 191, 198
London & Foreign Trading Corporation v British & North European Bank (1921) 9 L1 L R 116. s 262, 290
Lindsay (A E) & Co Ltd v Cook [1953] 1 Lloyd's Rep 328. s 132, 139
Maitland v The Chartered Mercantile Bank of India, London and China (1869) 38 L J Ch 363. s 87
Malmberg v H J Evans & Co (1924) 40 T L R 613 (K B), (1924) 41 T L R 38 (C A). s 199, 206
Maran Road Sawmill v Austin Taylor & Co Ltd [1975] 1 Lloyd's Rep 156. s 152
Margaronis Navigation Agency Ltd v H W Peabody & Co of London Ltd [1964] 1 Lloyd's Rep 173. s 137
(The) Marlborough Hill v Cowan (Alex) & Sons, Ltd [1921] 1 A C 444. s 188
Midland Bank Ltd v Seymour [1955] 2 Lloyd's Rep 147 (Q B). s 41, 68, 89, 209, 211, 213, 250, 251, 253, 262, 277, 330
Midland Silicones Ltd v Scruttons Ltd [1962] A C 446. s 85
Moralice (London) Ltd v E D & F Man [1954] 2 Lloyd's Rep 526. s 286, 288
Morgan v Larivière (1875) L R 7 H L 423. s 87
N V Handels My Smits Import-Export v English Exporters (London) Ltd [1957] 1 Lloyd's Rep 517. s 137
National Bank of Egypt v Hannevig's Bank Ltd (1919) L1 L R 69. s 215
National Bank of South Africa v Banca Italiana di Sconto (1922) 10 L1 L R 531. s 188, 191, 250
Neilson v James (1882) 9 Q B D 546. s 90
Newman Industries Ltd v Indo-British Industries Ltd [1956] 2 Lloyd's Rep 219. s 151
Offshore International S A v Banco Central S A and Hijos de J Barreras S A [1976] 2 Lloyd's Rep 402. s 352
Orient Co Ltd v Brekke & Howlid [1913] 1 K B 531. s 197
Owen v Barclays Bank [1978] 1 Lloyd's Rep 166. s 346
Ozalid Group (Export) Ltd v African Continental Bank Ltd [1979] 2 Lloyd's Rep 231. s 204, 227, 281, 338
Palmer v Carey [1926] A C 703. s 221
Panoutsos v Raymond Hadley Corporation of New York [1917] 2 K B 473 (C A). s 5, 140
Pavia & Co S p A v Thurmann-Nielsen [1952] 2 Q B 84. s 137, 138, 339
Plasticmoda Societa per Azioni v Davidsons (Manchester) Ltd [1952] Lloyd's Rep 527. s 132, 136
Ramsgate Victoria Hotel Co Ltd v Montefiore (1866) L R 1 Ex 109. s 212
Re Agra and Masterman's Bank ex p Asiatic Banking Corporation (1867) L R 2 Ch 391. s 86, 87, 91
Re Clarke, Commbe v Carter (1887) 36 Ch D 347 (C A). s 170
Re Kent & Sussex Sawmills Ltd [1946] 2 All E R 638. s 221
Renton v Palmyra Trading Corporation of Panama [1956] Lloyd's Rep 379. s 268
Sale Continuation Ltd v Austin Taylor & Co Ltd [1967] 3 W L R 1427. s 215

Sinason-Teicher Inter-American Grain Corporation v Oilcakes and Oilseeds Trading Co Ltd [1954] 2 Ll L R 327. s 118, 136, 138
Skandinaviska Kreditaktiebolaget v Barclays Bank (1925) 22 Ll L Rep 523. s 250, 330, 332
Smith and Snipes Hall Farm, Ltd v River Douglas Catchment Board [1949] 2 K B 500. s 84
Société Metallurgique D'Aubrives & Vellerup v British Bank for Foreign Trade (1922) 11 Ll L R 168. s 201, 202, 294
Soproma S p A v Marine & Animal By-Products Corporation [1966] 1 Lloyd's Rep 367. s 41, 138, 140, 154, 188, 263, 264, 288, 330
Stein v Hambro's Bank of Northern Commerce (1921) 9 Ll L R 433 och 507 (K B) ändrat (på andra grunder) (1922) 10 Ll L R 529 (C A). s 278, 340
Stevenson, Jacques & Co v Mc Lean (1880) 5 Q B D 346. s 70
Suzuki & Co v Burgett & Newsam; Burgett & Newsam v United Baltic Corporation, Ltd (1922) 10 Ll L Rep 223. s 188

T D Bailey Son & Co v Ross T Smyth Co Ltd (1940) 67 Ll L R 147. s 102
Tamvaco v Lucas (1861) 1 B & S 185. s 198
Toprak Mahsulleri Ofisi v Finagrain Compagnie Commerciale Agricole et Financiere S A [1979] 2 Lloyd's Rep 98. s 132, 301, 314
Tool Metal Manufacturing Co Ltd v Tungstens Electric Co Ltd [1955] 1 W L R 761. s 321
Trans Trust S P R L v Danubian Trading Co Ltd [1952] 1 Lloyd's Rep 348, [1952] 1 Lloyd's Rep 356 (C A). s 131, 151, 339
Trendtex Trading Corporation v Central Bank of Nigeria [1977] 1 Lloyd's Rep 581 (C A). s 96, 148, 355
Tsakiroglou & Co Ltd v Transgrains S A [1958] 1 Lloyd's Rep 562. s 137

Ulster Bank v Synott (1871) 5 Ir Eq 595. s 316
United Baltic Corporation v Burgett & Newsam (1921) 8 Ll L R 190. s 188
United Dominions Trust (Commercela) Ltd v Eagle Aircraft Service, Ltd, [1968] 1 W L R 74. s 132
Urquhart Lindsay & Co Ltd v Eastern Bank Ltd [1922] 1 K B 318. s 91, 125, 302, 341

W J Alan & Co Ltd v El Nasr Export and Import Co [1972] 2 Lloyd's Rep 313 (C A). s 152
Wahbe Tamari & Sons and Jaffa Trading Co v »Colprogeca» Socedade Geral de Fibras, Cafes e Productos Coloniais, Ltda [1969] 2 Lloyd's Rep 18. s 132
Wah Tat Bank Ltd and Oversea-Chinese Banking Corporation Ltd v Chan Cheng Kum and others [1967] 2 Lloyd's Rep 437. s 177
Weis & Co v Produce Brokers' Co (1921) 7 Ll L R 211. s 188
Westminster Bank v Banca Nazionale Di Credito (1928) 31 Ll L R 306. s 190, 271, 330
White and Carter (Councils) Ltd v Mc Gregor (1962) A C 413. s 342
Wilson, Holgate & Co, Ltd v Belgian Grain and Produce Co, Ltd [1920] 2 K B 1. s 199
Woods v Thiedemann, 1 HC 478 s 316, 338

Yelo v S M Machado & Co Ltd [1952] 1 Lloyd's Rep 183. s 188

Franska

Rec Dalloz 1966 s 95 (sommaires) (Cour de Paris 31/5 1966). s 201, 295
Rec Dalloz 1967 s 572 (Cour d'Appel de Paris 25/1 1967). s 204
Rec Dalloz 1975 s 57 (sommaires de jurisprudence) (com 2/12 1974). s 271
Rec Dalloz 1977 s 190 (inf rap) (Aix- en Provence 9/1 1976). s 220
Rev Générale de droit Comm 1943 s 73 (Cour de Paris 15/7 1942). s 260, 289
Gaz Pal 1952 I 286 (Cour de Paris 19/1 1952). s 302
Gaz Pal 1971 I 378 (Tribunal de commerce de Paris 1971). s 308
Dalloz Per. 1938 I 76. s 323
J C P 1955 II 8838 (Cass com 23/3 1955). s 72
D H 1953 501 (Cour d'Appel de Bourges 24/3 1953). s 323
Req 26.1.1926 (Cour de cassation)
Req 20.10 1953 (Cass Com). (s 1954, 1, 121) s 72, 92, 323
Rev trim dr com 1951 s 331. s 336
Rev trim dr com 1960 s 611. s 244
Rev trim dr com 1962 s 94. s 316
Rev trim dr com 1967 s 545 (Cour de Cass 1/12 1966). s 212
22 Rev trim dr com 1063 (1969) (Cour de cassation 6/5 1969). s 297, 333
28 Rev trim dr com 574 (1975) (Cour de cassation 2/12 1974). s 271
29 Rev trim dr com 387 (1976) (Cour de cassation 15/12 1975). s 297
29 Rev trim dr com 771 (1976) (Cour de cassation 23/2 1976). s 334
32 Rev trim dr com 139 (1979) (Cour de cassation 3/4 1978). s 297, 302
DMF 1954 s 648 (Cour de cassation 13/7 1954). s 344
DMF 1960 s 79 (Cour de cassation 21/10 1959). s 344
DMF 1960 s 216 (Cour d'Appel de Bordeaux 9/11 1959). s 255
DMF 1968 s 93 (Cour d'appel de Paris 17/6 1967). s 282, 290, 317
DMF 1971 s 418 (Cour d'appel de Paris 3/4 1971). s 267
DMF 1972 s 371 (Tribunal de commerce de Paris 9/6 1971). s 149
DMF 1975 s 676 (Tribunal de commerce de Marseille 20/5 1975). s 267
DMF 1976 s 558 (Tribunal de commerce de Marseille 8/3 1976). s 259, 267
Banque 1951 s 396 (Cour d'appel de Paris 16/6 1950). s 308
11 ETL 120 (1976) (Cour d'appel de Paris 31/10 1974). s 338

Norska

Rt 1897 s 94. s 244
Rt 1913 s 240. s 244
Rt 1919 s 353. s 255
Rt 1921 s 337. s 255, 264
Rt 1921 s 434. s 259
Rt 1921 s 612. s 130
Rt 1922 s 136. s 130
Rt 1923 s 149. s 131
Rt 1924 s 1083. s 293
Rt 1925 s 568. s 117
Rt 1928 s 913. s 255
Rt 1954 s 772. s 255, 334

Rt 1975 s 1003. s 319
RG 1955 s 181 (Oslo byrett 14/11 1952). s 204

Svenska

NJA 1910 s 266. s 101
NJA 1910 s 380. s 101
NJA 1927 s 135. s 237
NJA 1927 s 552. s 239
NJA 1928 A nr 378. s 154
NJA 1932 s 135. s 218
NJA 1932 s 217. s 238
NJA 1942 s 321. s 159
NJA 1943 s 151. s 220
NJA 1945 s 147. s 101
NJA 1948 A nr 15. s 237, 241
NJA 1948 s 127. s 237, 240, 323, 334
NJA 1948 s 554. s 135
NJA 1951 s 282. s 159
NJA 1951 s 600. s 101
NJA 1943 s 573. s 40
NJA 1958 s 478. s 159
NJA 1960 s 742. s 248
NJA 1962 s 31. s 328
NJA 1963 s 136. s 103, 112, 230, 244, 291
NJA 1966 s 97. s 159
NJA 1969 s 27. s 159
NJA 1970 s 487. s 174, 230, 351
NJA 1971 s 474. s 40
NJA 1972 s 1. s 115, 339, 348, 349, 351, 355, 356
NJA 1973 s 635. s 159
NJA 1978 s 560. s 154, 164, 306
NJA 1978 s 728. s 54, 304, 306, 309
SvJT 1958 rf s 56. s 174
Svea Hovrätt T 461/1961. s 171
Svea Hovrätt T 462/1961. s 171
Svea Hovrätt T 463/1961. s 171
Bankinspektionen Ärende 419/1977/AD. s 65

Tyska

RGZ 31 s 109 (15/2 1893). s 154
RGZ 64 s 108 (22/9 1906). s 79
RGZ 96 s 255 (23/9 1919). s 136
RGZ 102 s 155 (22/4 1921). s 134
RGZ 103 s 154 (10/11 1921). s 79
RGZ 103 s 376 (10/1 1922). s 79

RGZ 105 s 35 (16/6 1922). s 79
RGZ 105 s 48 (17/6 1922). s 231
RGZ 105 s 398 (29/11 1922). s 80
RGZ 106 s 26 (12/12 1922). s 80, 256, 287
RGZ 106 s 304 (16/2 1923). s 82, 305
RGZ 107 s 7 (5/3 1923). s 80, 82
RGZ 108 s 105 (3/3 1924). s 82
RGZ 114 s 268 (29/6 1926). s 80, 281
RGZ 136 s 100 (8/4 1932). s 79
RGZ 144 s 133 (12/3 1934). s 82, 250, 302
RBGHZ 1959/60 nr 248 (Kammergericht Berlin 19/11 1959). s 212, 252
RBGHZ 1964 nr 35 (OLG Düsseldorf 20/1 1964). s 297
RBGHZ 1964 nr 265. s 129
RBGHZ 1969 nr 221 (OLG Düsseldorf 1/7 1969). s 135
RBGHZ 1969 nr 345 (OLG Frankfurt 8/12 1969). s 271
BGHZ 8 s 55. s 314
BGHZ 28 s 129 (18/9 1958). s 294
BGHZ 55 s 340 (17/2 1971). s 146
WM 1953 s 587 (BGH 24/3 1953). s 209
WM 1955 s 765 (BGH 23/3 1955). s 209
WM 1955 s 768 (BGH 18/9 1955). s 305
WM 1956 s 753 (BGH 26/4 1956). s 146, 149
WM 1958 s 291 (BGH 9/1 1958). s 237, 256
WM 1958 s 456 (BGH 2/2 1958). s 43
WM 1958 s 587 (BGH). s 202, 256
WM 1958 s 696 (BGH 21/4 1958). s 303
WM 1958 s 1542 (BGH 30/10 1958). s 68, 209
WM 1959 s 25 (BGH 18/9 1958). s 129, 310
WM 1959 s 970 (BGH 9/4 1959). s 169
WM 1960 s 38 (BGH 19/11 1959). s 43, 256, 302
WM 1964 s 476 (BGH 15/1 1964). s 256
WM 1970 s 158 (BGH 8/12 1969). s 188
WM 1970 s 552 (BGH 9/2 1970). s 256
WM 1971 s 158 (BGH 10/12 1970). s 256, 344
WM 1971 s 385 (BGH 17/2 1971). s 146
WM 1973 s 241 (BGH 25/1 1973). s 301
WM 1973 s 483 (BGH 21/3 1973). = BGHZ 60 s 262. s 129, 134, 309
WM 1975 s 67 (LG Düsseldorf 17/12 1974). s 294
WM 1978 s 338 (OLG Hamburg 10/11 1977). s 309
WM 1978 s 359 (OLG Düsseldorf 13/2 1978). s 240
WM 1978 s 440 (OLG Düsseldorf 24/10 1977). s 169, 202
WM 1978 s 886 (OLG Frankfurt 4/4 1978). s 272
WM 1979 s 733 (OLG Stuttgart). s 246, 257, 272, 276, 284
JW 1921:1312 (RG). s 134
JW 1923 s 631 (RG 24/2 1923). s 245, 302
JW 1927 s 1496 nr 2 (OLG Düsseldorf 9/3 1927). s 294
Bank Archiv 18 s 273 (RG). s 287

Der Betrieb 1964 s 215 (BGH). s 287
11 ETL 880 (1976) (BGH 19/3 1976). s 182

Övriga

Bank Russo-Iran v Gordon Woodroffe & Co Ltd (1972) 10 C L R 296. (Australien). s 295, 298
Saffron v Société-Minière Cafrika (1958) 100 C L R 231 (Australien). s 152
Rev de la Banque 1951 s 209 (T Com Liège 3.3.1951) (Belgien). s 290
Davis O'Brien Lumber Co Ltd v Bank of Montreal [1951] 3 D L R 536 (Canada). s 278
Bulk Oil Products AG v Mac Oil AG. Legal decisions affecting bankers, Dec 1978 s 26 (Holland). s 306
Dielemann v African Continental Bank, Lagos, Nigeria. Legal decisions affecting bankers, March 1977 s 34 (Holland). s 324, 332
Bailey v United Chinese Bank, Ltd (1953) 37 H K L R 102 (Hong Kong). s 191, 272
Netherlands Trading Society v Wayne and Haylitt Co (1952) 36 H K L R 109 (Hong Kong). s 260
Rep Giurspr Ital 1974 s 115 (Tribunale Brescia) (Italien). s 256
Státní Banka Ceskoslovenská v Arab Bank Ltd. Cour de cassation libanaise le 26 mai, 1971 (Libanon). s 191, 210, 254, 267
ICC Document No 470/120, 30/3 1965. Judgment of the Swiss Federal Tribunal 7/7 1964 (Schweiz). s 282, 334

Sakregister

AGBGB 76, 349
Abstraktes Schuldversprechen 81, 244
Accept 3, 14, 21, 67ff, 93
Acceptfrist 93
Accessorisk 79, 114, 115
Agentteorin 87f
Allgemeine Geschäftsbedingungen der Banken 25, 41, 68, 220, 318
Anationell 30, 313, 349
Anbudsgaranti 117
Andrahandsbeneficient 157, 165, 169
Ansvar i samband med lämnade upplysningar 327f
Anteciperat kontraktsbrott 103, 291ff
Anvisning 81, 143
Anweisung im weiteren Sinn 81
Authority to draw 26, 105
Authority to pay 31, 105
Authority to purchase 26, 31, 105
Autonomi (rembursens) 246, 284
Aviseringsbank 17, 228ff
Avistaremburs 9, 52, 53, 107, 150, 229, passim
Avlämnande (av gods) 19, 20

Backletter, se Letter of indemnity
Back-to-back credit, se Remburs
Bankens ansvar 315ff
Bankens rättigheter 216ff
Bankens skyldigheter 212f
Bankens säkerhet 47, 97, 219, 221
Bankgaranti 11, 21, 24, 37, 38, 114ff, 120ff, 346
Basavtal 93, 95f, 128f, passim
Bekräftelsebank 5, 17, 228ff, passim
Beneficient 3, 4, 22, 23, 24, 32, 46, passim
Benefik 23
Betalning mot dokument 103, 110, passim
Betalning under reservation 254, 334
Betalningsfunktion 6, 22, 96
Betalningsklausul 18, 20f, 44, 95f, 103, 129, 142
Betalningsmetod 104
Bokningsnota, se Transportdokument
Borgen 11, 12, 21, 24, 113f
Borgenärsbyte 143, 158ff
Bundenhet (för rembursbank) 65, 72ff
Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) 16, 36 78f, passim

Certeparti, se Transportdokument
Certifikat 201ff, 254, 260, 317
Cession 86, 158f
Clean credit, se Remburs
Code civil (CC) 16, 36, 86, passim
Code de Commerce (C Com) 26, 36
Combined Transport Document, se Transportdokument
Come hell and highwater 72
Comité Maritime International (CMI) 37
Commercial court 29
Common law 16, 20, 29, passim
Confirming 21, 31, 106, 110, 347
Consideration 77, 90
Containertrafik 192, 357
Contra proferentem 214, 348
Court of admiralty 29
Cover note 177, 199
Crédit documentaire, se ock Remburs 10, 32, 33, 44, passim

Datafreight receipt, se Transportdokument
Deferred payment, se Öppen kredit
Deferred payment credit 53f, 107
Delivery order, se Transportdokument
Destinationskonossement 183
Dienstvertrag 218

Diskontering 108
Documentary credit, se ock Remburs 10, 11, 34, 35, passim
Document of title 31, 32, 178f
Dokumentgranskning 23, 33, 250f, 258f, 280
Dokumentenakkreditiv, se ock Remburs 7, 10, 11, 33, passim
Dokumentinkasso 21f, 75, 104, 110f, 189
Dokumentlösa transporter 184, 197, 357f
Dröjsmål 211, 281
Däckslast 189, 194f, 255

Erfüllungsübernahme 81
Ersättning (skadestånd) 151, 312ff
Ersättningsberäkning 338ff
Estoppel 84

FCT, se Transportdokument
Factoring 106, 109, 347
Faktura 11, 41, 176, 200, 262
Fel 291, 293, 312
Finansiering 1ff, 11ff, 18, 20f, 35, 96, 107f, passim
Finansieringsfunktion 6, 22, 96
First demand guarantee 51, 115, 119, 347
Force majeure 148, 302, 318
Foreign Trade Definitions (USA) 33
Formkrav 66f
Frakt 181, 265
Fraktsedel, se Transportdokument
Friskrivning 214, 261, 268, 317
Frist 281
Fullmaktsförfogande 159
»Full set» (konossement) 41, 189f, 259ff
Funktionellt samband 97
Förbud 294, 303
Förfalskning 295ff
Förskottsbetalning 2, 12, 20ff
Förskottsgaranti 118
Försäkringspolis 197f

Garanti 114ff
Generalklausul 76
General letter of credit 29, 155
Genomgångskonossement, se Transportdokument
Geschäftsbesorgungsvertrag 80, 209, 219, 233
Gesetz über internationale Wirtschaftsverträge (DDR) 30, appendix
Giltighetstid 46, 72, 276f
Godsbeskrivning 41, 42, 184, 187ff, 268ff
Gäldenärsbyte 143, 146ff

Handelsbruk 26, 32ff, 41ff
Handelsgesetzbuch (HGB) 26, 36
Hjälpremburs, se Remburs
Honorera 254

Incoterms 37, 100
Indemnitetsförklaring, se Letter of indemnity
Injunction 306f
Inkassoregler 37, 38, 111
Inskränkning i strikt uppfyllelse 291ff
Insolvens 28, 145ff, 219f
Interimistiskt förordnande 305f, 314
International Chamber of Commerce (ICC) 34ff, 39f, 46
International Trade Code (Tjeckoslovakien) 30, appendix
Internationell handelsrätt 15, 28, 35, 37, 38
Internationella Handelskammaren (IHK), se International Chamber of Commerce
Internationella konventioner 30, 36, 38, 39

Jurisdiktion 351

Klassifikation 78
Kommission 65, 93, 315
Komparativ rätt 13, 16
Konossement, se Transportdokument
Konossementsgaranti 118, 190
Kontantremburs, se Avistaremburs

Kontraktsbrott 18, 134, passim
Kostnadsfördelning 12, 98
Korrespondentbank 17, 228ff
Korrespondentöppnande bank 204, 219, 233f, 239, 241
Krav [på dokument], se Strikt uppfyllelse
Kredit
  borgenskredit 24
  diskonteringskredit 24
  garantikredit 24
  kortfristig kredit 11, 24
  kreditavtal 23, 24
  kreditöppningsavtal 24
  låneavtal 23
  långfristig kredit 11, 24
  medelfristig kredit 11, 24
  växelkredit 24
Kvarstad 54, 164, 306
Kvittning 154, 309
Köpavtal 1, 4, 12, 18, 24, 30, 36, 44, 46, passim

Lagen om redovisningsmedel 149
Letter of credit, se Remburs
Letter of indemnity 184, 190
Letter of responsibility 114, 157
Leveransklausul, se Transportklausul
Leveransvillkor 100, 264ff
Lex mercatoria 14, 20, 27ff, 35ff
Lån 2, 11f, 23ff
Lång remburs, se Tidsremburs

Mandat, se Uppdrag
Mellanman 204, 208f, 227ff
Merchant banker 28f
Mottagningskonossement 181, 188, 192, 195

Negativklausul 157
Negociera (negociering) 3, 52f, 71ff, 79, 108, 214, 218, 245
Negocieringsremburs 71, 105, 204, passim
Negotiabel 27f, 73, 90, 178ff
Negotiorum gestio 22, 286
Novation 86, 143

Ogiltighetsregler 76, 349
Ombordkonossement 71, 181, 188, 195f
Omöjlighet 294
Operationellt samband 104ff

P&I-försäkring 100, 184
Pantförskrivning (-sättning) 60, 64, 170, 217
Panträtt 11, 97, 221
Partsbyte 143ff
Passivitet 329
Preskription 215
Performance guarantee 246
Prestation 12, 129
Prestationsgaranti 118
Primär betalningsförpliktelse 82, 118, passim
Privity of contract 84
Proprieborgen 79, 113
Provision 217f, 229

Ratihabering 329
Red clause 141, 168
Regress 230, 249, 333, 337
Rektaklausul 181, 188, 191
Remburs
  clean credit 11
  hjälpremburs (back-to-back credit) 56, 137, 166
  oåterkallelig 4, 5, 17, 22, 23, 41, 71, passim
  standby credit 42, 51, 116, 123, 306, 347
  återkallelig 4, 10, 21, 22, 71ff
  överlåtbar (transferabel) 55, 159ff
Rembursansökan 59, 64, appendix
Rembursbrev 42, 44, 61, 64, appendix
Rembursreglerna (UCP) 2ff, 14ff, 30ff, 37ff, 41ff, passim, appendix
Rent konossement 71, 100, 184, 187ff, 271ff, 275
Revolverande remburs 56
Riskfördelning 1, 101

Sale of goods act (England) 20
Scope of voyage 267
Sekundär 118

Separationsrätt 149
Självständig betalningsförpliktelse 73, 76, 94, 96, 149, passim
Skeppningstid 276
Skuldebrev 144
Skuldövertagande 146ff
Special letter of credit 29, 108, 155
Speditör 100, 182f
Stale document 279f
Standby credit, se Remburs
Stereotypische Zahlungsgarantie 83
Stipulation pour autrui 85f
Strikt uppfyllelse 248ff
Stå faran 19, 99ff
Substitution 144
Svek 295ff
Säkerhetsfunktion 6, 22, 96
Säkerhetsöverlåtelse 159

Tidsremburs 9, 53, 107, 150, 229, passim
Transferabel remburs, se Remburs
Transhipment 268
Transportdokument 177ff
  Bokningsnota 179
  Certeparti 40, 179, 193
  Combined Transport Document 196
  Delivery order 182, 203
  Forwarding Agent's Certificate of Transport (FCT) 183
  Fraktsedel 19, 98ff, 178ff
  Genomgångskonossement 183, 193ff
  Konossement 19, 27, 41f, 71, 177ff, 250ff, 259ff, 267ff
Transportklausul 37, 100, 264ff
Tratta 72, 107f, 168, 266
Traveller's credit 26, 50, 358
Tredjemansavtal 63, 80, 84, 143
Treuhandvertrag 79
Trust receipt 219ff

UCP, se Rembursreglerna
UNIDROIT 36, 37
Ultra vires 120
Uniform Commercial Code (UCC) 4, 20, 30, 179, passim, appendix
Unfair Contract Terms Act 1976 76, 349
United Nations Conference on International Trade Law (UNCITRAL) 34, 36f, 39f
Uppdrag 65, 208, passim
Uppgifter i dokument 177ff, 261ff, 320ff

Valutareglering 2, 5f
Varuförsäkring 100, 197
Vitesremburs 119
Vorleistungspflicht 129
Växel 3, 12, 21f, 26ff, 52, 108f, 148, 229, passim
Warehouse receipt 178, 251
Werkvertrag 80, 209, 219
Without recourse 108, 249, 333, 335

Zug um Zug 1, 2, 18, 19, 135

Återbetalning 314
Återkallelse 4, 69ff

»Äkta» bankgaranti 116, 119

Öppen kredit 12, 21, 79
Öppningsbank 17, 33, 44, 210ff, 226ff, passim
Överlåtbar remburs, se Transferabel remburs
Överlåtelse, se Cession

Appendix

Del I	**Exempel på transaktioner**	A 1
Del II	**Dokument**	A 19
1.	Internationella Handelskammarens enhetliga regler av år 1974 angående remburser (UCP)	A 19
2.	ICC Uniform Rules for Collections	A 23
3.	Uniform Commercial Code. Art 5. Letters of credit	A 31
4.	Gesetz über internationale Wirtschaftsverträge. GIW. 6 Kapitel, Akkreditiv	A 37
5.	Czechoslovak International Trade Code. Documentary letter of credit	A 39
6.	Allmänna villkor för banker	A 41
7.	Almindelige bestemmelser i samband med remburser	A 43
8.	Banque Scandinave en Suisse. General Conditions	A 45
9.	Banque Scandinave en Suisse. Terms of business for correspondent banks	A 47
10.	Morgan Guaranty Trust Company. Letter of credit agreement	A 51
11.	Remboursformulär	A 55
	a) Hambros bank, application	A 55
	b) Société Générale de Banque. Demande d'ouverture de crédit documentaire	A 57
	c) Société Générale de Banque. Credit documentaire irrevocable	A 59
	d) SE-banken. Oåterkallelig remburs	A 61
	e) Bank of America. Amendment to irrevocable letter of credit	A 63
12.	Broströms Standard Conditions of Carriage	A 65
	a) Liner Waybill	A 67
	b) Bill of Lading	A 69
13.	Salénrederiernas bill of lading	A 71
14.	Letter of indemnity	A 74
15.	Trust receipt	A 75
16.	Trust receipt	A 77
17.	Utlevering av jernbanegods adressert til bank	A 79

I Exempel på några olika transaktioner

Det kan finnas anledning att i några exempel beskriva och diskutera utformningen av en remburs när den används i andra sammanhang än den kanske i första hand är tänkt för, vilket är löpande köptransaktioner av måttlig ekonomisk omfattning. Det förhåller sig nämligen så att den juridiska strukturen på en transaktion, då transaktionens ekonomiska omfattning blir mycket stor i praktiken förändras åtminstone på så sätt att noggrannheten, detaljutformningen och precisionen i utarbetande av den juridiska formen och dokumentationen ökar, och proceduren kompliceras.

Det förtjänar att åter understrykas, att rembursens primära användningsområde är att tjäna som betalning/säkerhet i samband med köp. Det kan röra sig om enstaka transaktioner eller flera på varandra följande transaktioner. Vid läsning av UCP framgår det också klart, att det är denna situation som reglerna i första hand är inriktade på. Detta framgår exempelvis av bestämmelserna om de dokument, som UCP huvudsakligen tar sikte på. Detta förhållande innebär emellertid inte att rembursen inte skulle kunna användas i andra sammanhang, där dess funktion kanske i första hand påminner om bankgarantins. Det kan emellertid då visa sig besvärligt att finna de formuleringar som exakt täcker de i basavtalet inblandade parternas uppfattningar och intentioner samtidigt som de inblandade bankerna är helt införstådda med innebörden i den tänkta utformningen. Såväl parterna som de inblandade bankerna kan lägga olika betydelser i uttryck och konstruktioner, och det kan därför vara av yttersta vikt, att man redan på ett tidigt stadium lyckas ena samtliga berörda om effekterna av de olika åtagandena.

Jag har tidigare understrukit vikten av att parterna från början är noggranna när det gäller att i basavtalet fastställa de villkor som skall gälla för remburstransaktionen. Parterna bör i basavtalet avtala något som är mera precist än att »betalning skall ske genom remburs».

På motsvarande sätt är det betydelsefullt att köparen/uppdragsgivaren är noggrann och förutseende då han instruerar banken att öppna rembursen. För beneficienten är det viktigt, att han, då han erhåller rembursen, verkligen kontrollerar att rembursen utformats i enlighet med basavtalet och att rembursvillkoren motsvarar vad parterna är överens om. Det är självklart viktigt att beneficienten då uppmärksammar inte minst de dokument som skall presenteras och de uppgifter som skall framgå av dem. Anser han inte att dessa villkor motsvarar vad man kommit överens om eller vad han haft anledning att förutsätta, bör han omedelbart meddela banken och motparten. Rembursvillkoren kan utformas så att det faktiskt är omöjligt för beneficienten att uppfylla dem, varvid givetvis rembursen inte innebär något skydd för honom. Det är givet, att en dispyt mellan parterna kan uppkomma redan i detta skede.

Även om problem ofta uppkommer beträffande rembursvillkoren i »normaltransaktioner» vill jag här försöka illustrera problemen genom några »udda», delvis konstruerade situationer. Man bör hålla i minnet, att när det gäller mera komplicerade

och/eller omfattande remburstransaktioner bankerna inte använder sig av sina standardformulär utan rembursen utformas helt efter de individuella omständigheterna, exempelvis i kap 4, 8 och Slutanmärkningar.

Därvid bör särskilt hållas i minnet vad som nämnts ovan i 4.2.4 om bankgarantins ställning i amerikansk rätt. Det finns situationer, där oåterkallelig remburs används, men där huvudsyftet varit att uppnå den säkerhet som en bankgaranti ger. Ibland är det dock klart att parterna eftersträvat rembursens betalningsfunktion. Situationen kan därvid skifta, men när den använda företeelsen utformats som en remburs och svarar mot UCP: definition, så är det också fråga om en remburs i UCP:s mening. Sådana remburser/garantier kan utställas i de mest skiftande sammanhang, exempelvis för fartygsnybygge, säkerhet för ersättningskrav i samband med fartygs sammanstötning, som säkerhet för prestation under befraktningsavtal, leverans av nyckelfärdig fabrik, skrotningsavtal, osv. Här har jag valt fall avseende icke fullgjord prestation under ett tidscerteparti, nybyggnad av fartyg, fraktbetalning, löpande leveranser och ett skrotningsavtal.

A. Remburs avseende icke fullgjord prestation under ett tidscerteparti

Rembursen är utfärdad av Chase Manhattan Bank, till X Intenational Trading Co, Portland, Oregon som beneficient. Rembursbeloppet i denna remburs omfattar hela det sammanlagda beloppet, vilket därefter kvartalsvis skall nedsättas med vad som faktiskt betalats i hyra. Meningen med denna remburs är att beneficienten på vissa villkor skall få hyran betald av banken ifall gäldenären inte betalat. Det är sålunda snarare fråga om en bankgaranti än om en remburs.

»IRREVOCABLE CREDIT NO.

Gentlemen:

We hereby authorize you to draw on the Chase Manhattan Bank, N A, at its Head Office in the City and State of New York, for the Account of Y Shipping Enterprises Ltd, (»Y) up to an aggregate amount of $.... (which shall be reduced during the term of this Credit as hereinafter provided) available by your drafts at sight bearing the number of this Credit as set forth above and consecutively numbered accompanied by an affidavit of the president, a vice president or the treasurer of X International Trading Co, sworn to before a Notary Public qualified in the place of execution of said affidavit to take acknowledgements and oaths, and stating:

(1) That Y has defaulted on or after January 1, 1976, in the performance of one or more of its obligations under a Time Charter dated , 1975 (the »Sub Time Charter»), between you and Y covering the vessels registered under the flag of ..... named below which are individually chartered to you by the respective owners named below under separate Time Charters dated January 5, 1974, and subchartered by you to Y under the Sub Time Charter:

Vessel	*Owner*
1	A
2	B
3	C
4	D
5	E
6	F
7	G

(2) The nature and extent of the alleged default,

(3) That the alleged default occurred at least thirty days prior to the date on which said affidavit was made,

(4) That the amount of the accompanying draft equals or is less than the provable damages suffered by you as a result of such default, and

(5) That you have demanded arbitration of Y (by serving such demand on Y Shipping Company, Inc, at its office in New York, N Y), pursuant to the Sub Time Charter in respect of said alleged default and nominated your arbitrator for said arbitration proceedings and that a true copy of said demand for arbitration is annexed to said affidavit,

provided, however, that the amount specified in each such draft as payable to you (or, if less, the amount specified pursuant to clause (2) of the further affidavit described below) shall only be paid by us to you upon your submission to us of a further affidavit stating:

(1) That, as a result of the arbitration action commenced against Y and described in clause (5) of the original affidavit an award has been made at least 30 days prior to the date of said further affidavit and that no motion to vacate or modify said award has been made, or if such a motion has been made, that said motion has been denied and all time to appeal therefrom has expired, and that a copy of said award is annexed to said affidavit, and

(2) The amount payable under the award to X International Trading Co on the date of such further affidavit.

Alternatively, the amount specified in each draft (or a lesser amount) will be paid by us pursuant to a letter of instruction duly signed by you and Y following any negotiated settlement of the amount specified in such draft or any portion thereof.

Drafts must be drawn and presented at our office not later than , 197

We hereby undertake that all drafts drawn and presented as above specified will be duly honored by us.

Subject to the last sentence of this paragraph, the aggregate amount of this Credit, up to $, shall, on request by Y, be reduced at the end of each three month period following January 1, 1976, in an amount equal to the difference between the aggregate charter hire actually paid by you under the aforesaid separate Time Charters and the charter hire actually paid by Y under the Sub Time Charter during each such period. Each written request for such a reduction shall be accompanied by an affidavit of an officer, or an attorney-in-fact, of Y setting forth the calculation of

said difference for the relevant period and stating that a copy of said request and said affidavit have been delivered to you. However, the amount of said Credit shall in no case be reduced below the aggregate amount of your drafts received by us in respect of which no amount has been paid by us to you either pursuant to an aforesaid further affidavit or a letter of instruction referred to above.

Except as otherwise expressly stated, this credit is subject to the uniform customs and practice for commercial documentary credits fixed by the Thirteenth Congress of the International Chamber of Commerce.

THE CHASE MANHATTAN BANK, N A
By »

B. Remburs avseende nybyggnad av fartyg

I ett fall avseende nybyggnad av ett fartyg vid japanskt varv (X) till en liberiansk redare (K) skulle finansieringen ske genom Chase Manhattan Bank via en japansk bank, beneficient i remburstransaktionen.

Ett särskilt låneavtal upprättades mellan Chase och K och mot bakgrund härav skulle beneficienten försäkras om framtida betalning. Långvariga förhandlingar ägde rum beträffande utformningen av rembursen. Vid ett tillfälle diskuterades följande utformning av säkerheten:

»Dear Sirs,

Letter guarantee

In consideration of your completing and delivering one (1) diesel driven bulk carrier of about 76 000 long tongs deadweight (your Hull no 0 0 0 0) to K of the Republic of xxxxx (hereinafter referred to as the »owner»), we hereby irrevocably, absolutely and unconditionally guarantee you, as a primary obligor and not as a surety merely, due and punctual payment by the Owner of the promissory notes numbered 1 to 16, both inclusive, each in the principal amount of One Hundred Fiftyseven Million Five Hundred Thousand Free Japanese Yen together with the interest thereon at the rate of six (6) per cent per annum, form and substance of which promissory notes is attached hereto.....

We will pay to you or your assignee, immediately upon your request by cable, all the outstanding balance of the said promissory notes in any of the following events.....

Payment to be remitted.....

This letter of guarantee shall come into full force and effect upon delivery of the said vessel and its acceptance by the Owner and shall continue in force until full payment + interest .....»

Efter förhandlingar enades man emellertid slutligen om att en oåterkallelig remburs skulle öppnas av Chase Manhattan Bank till förmån för X och med följande lydelse:

»GENTLEMEN:

WE HEREBY AUTHORIZE YOU TO DRAW ON The Chase Manhattan Bank, N A New York, N Y

BY ORDER OF THE CHASE MANHATTAN BANK, N A, BRANCH NO
AND FOR ACCOUNT OF K Corp

(Adress)

UP TO AN AGGREGATE AMOUNT OF FIVE MILLION FIVE HUNDRED FORTY EIGHT THOUSAND FIVE HUNDRED SIXTY U S DOLLARS AND NINETY NINE CENTS .....

AVAILABLE BY YOUR DRAFTS AT sight
ACCOMPANIED BY

– Simple receipt for the amount of each drawing signed by an officer of your organization and addressed to the K Corp.

– Original, marked »PAID», of one of the Promissory Notes Number 3 to 16 falling due on the dates on which this Credit is partially available as provided for in the schedule on Page 2 of this Credit, all dated April 26, 197 , made by K Corp to the order of X Shipbuilding & Engineering Co, Ltd and assigned to you and in the form attached hereto.

The amount of this Letter of Credit covers the principal value of 14 Promissory Notes in the amount of U S $323,531.25 each together with interest for the corresponding period on all outstanding Notes at 6 % per annum.

(SEE PAGE TWO FOR FURTHER DETAILS)

DRAFTS MUST BE DRAWN AND NEGOTIATED NOT LATER THAN May 11, 1980 not prior to the maturity date of each Note except as otherwise herein provided and THE AMOUNTS THEREOF MUST BE ENDORSED ON THIS LETTER OF CREDIT.

WE HEREBY AGREE WITH THE DRAWERS, ENDORSERS, and BONA FIDE HOLDERS OF ALL DRAFTS DRAWN UNDER AND IN COMPLIANCE WITH THE TERMS OF THIS CREDIT, THAT SUCH DRAFTS WILL BE DULY HONORED UPON PRESENTATION TO THE DRAWEE.

THIS CREDIT IS SUBJECT TO THE UNIFORM CUSTOMS AND PRACTICE FOR DOCUMENTARY CREDITS (1962 REVISION), INTERNATIONAL CHAMBER OF COMMERCE BROCHURE NO 222.

FURTHER DETAILS OF
CREDIT NO

Your drafts under this credit are to be drawn according to the following schedule:

No of Note	*Principal*	*Interest*	*Total*	*Maturity*
3	$ 323,531.25	$ 135,883.13	$ 459,414.38	October 26, 1973
4	$ 323,531.25	$ 126,177.19	$ 449,708.44	April 26, 1974
5	$ 323,531.25	$ 116,471.25	$ 440,002.50	October 26, 1974
6	$ 323,531.25	$ 106,765.32	$ 430,296.57	April 26, 1975
7	$ 323,531.25	$ 97,059.38	$ 420,590.63	October 26, 1975
8	$ 323,531.25	$ 87,353.44	$ 410,884.69	April 26, 1976
9	$ 323,531.25	$ 77,647.50	$ 401,178.75	October 26, 1976
10	$ 323,531.25	$ 67,941.57	$ 391,472.82	April 26, 1977
11	$ 323,531.25	$ 58,235.63	$ 381,766.88	October 26, 1977
12	$ 323,531.25	$ 48,529.69	$ 372,060.94	April 26, 1978
13	$ 323,531.25	$ 38,823.75	$ 362,355.00	October 26, 1978
14	$ 323,531.25	$ 29,117.82	$ 352,649.07	April 26, 1979
15	$ 323,531.25	$ 19,411.88	$ 342,943.13	October 26, 1979
16	$ 323,531.25	$ 9,705.94	$ 333,237.19	April 26, 1980
Total	$ 4,529,437.50	$ 1,019,123.49	$ 5,548,560.99	

It is a further condition of this Credit that payments made hereunder will be made by us cable transfer to The X Bank, Limited, Tokyo, Japan, for account of you or your transferee upon receipt by us of an authenticated cable from X Bank, Limited stating they have negotiated a sight draft in compliance with the terms of this Letter of Credit and indicating the amount of their negotiation.

This Letter of Credit may be transferred in accordance with the conditions outlined in the attached transfer clause. In this event all of the documents required herein which must be signed by an officer of your organization may be signed by an officer of your transferee's organization provided such signatures are authenticated by a Bank.

It is a condition of this Letter of Credit that it shall be reduced by the amount of any partial or total pre-payment of any one or all of the Notes 3 through 16 designated in this Letter of Credit, upon receipt by us of Written notice of such pre-payment from K Corp, countersigned by The X Bank, Limited. This notice also will indicate that the relative Note or Notes have been retired in the case of total pre-payment or endorsed showing the amount paid in the case of partial pre-payment.

It is a further condition of this Credit that at any time during its validity, you may draw the then available balance against your written statement signed by an officer of your organization and stating that the Vessel »K» ..... Offical No ..... has become a total loss or a constructive or compromised or arranged total loss and/or that the Vessel »K»..... Offical No ..... has been sold, transferred and/or abandoned by K Corp, and that all said Notes then outstanding have been declared due and payable and stating the date of such declaration. This statement must be accompanied by all of the then outstanding Notes, marked »PAID» as of the date of your drawing.

The draft as to each Promissory Note must be drawn and negotiated within 15 days of its said scheduled maturity date or on the date on which it is declared due and payable pursuant to the next preceding paragraph.»

Denna remburs synes vara avsedd att fungera som remburs även i betalningshänseende, men tar som synes även hänsyn till att krediten helt eller delvis kan tidigareläggas.

C. Remburs avseende fraktbetalning

När det gäller remburs rörande fraktbetalning (vilket framförallt förekommer i samband med flera konsekutiva resor eller kontraktsfart) är det nödvändigt att vara uppmärksam på samspelet mellan transportavtalet och det bakomliggande köpförhållandet. Om redaren är osäker på befraktarens betalningsvilja och/eller betalningsförmåga kan han vara intresserad av att få en oåterkallelig remburs, som täcker antingen hela kontraktet/alternativt samtliga konsekutiva resor eller endast varje delresa för sig (omfattande eventuellt både ballastbonus, frakt och demurrage). Ofta är en mindre solid befraktare beroende av remburs från sin köpare för att han skall ha möjlighet att ur denna remburs transferera frakten. Ur redarens synvinkel blir då problemet, att den fraktremburs, som befraktaren erbjuder är beroende av de rembursvillkor som befraktaren/säljaren gått med på i sin bakomliggande remburs. Därvid kan befraktaren komma att erbjuda villkor som är ytterst svåra för redaren att uppfylla. Följande förslag till rembursvillkor är exempel på en sådan situation. Här får beneficienten *in spe* följande förslag per telex från befraktaren via sin svenska bankförbindelse:

»TILL Q. SHIPPING COMPANY
FRÅN X BANK

NEDAN DELGER VI ER UTAN FÖRBINDELSE VILLKOREN FÖR REMBURS NR IIIII ENL TELEX TILL OSS FRÅN Y-BANK NEW YORK:
BREV FÖLJER

FOLLOWING FULL DETAILS OF PARTIAL TRANSFER UNDER OUR IRREVOCABLE 1234567 FAVOUR Q SHIPPING COMPANY
AMOUNT USDLRS 400,000.00 OPENED BY BANQUE DE LA BANQUE ALEXANDRIA REF NO 29017 FOR ACCOUNT OF Z TRADING AVAILABLE BY YOUR DRAFTS ON US AT 45 DAYS DATE TENOR OF DRAFT TO BE 45 DAYS DATE. THE DRAFT IS TO BE DATED THE SAME DATE AS THE ON BOARD DATE OF THE BLADING ACCOMPANIED BY 1/ COMMERCIAL INVOICE MADE OUT IN THE NAME OF Z-TRADING LTD IN 6 COPIES SIGNED BY THE SELLER INCLUDING AN ORIGINAL COPY CERTIFIED BY THE CHAMBER OF COMMERCE AND LEGALIZED BY THE CONSULATE OF JORDAN IF ANY AT BENEFICIARIES LOCATION STATING THE INVOICE IN AUTHENTIC THAT IT IS THE ONLY ONE ISSUED BY US FOR THE GOODS DESCRIBED THEREIN THAT SHOWS THEIR EXACT VALUE WITHOUT ANY DEDUCTION WE DECLARE ALSO THAT THE ORIGIN OF THE GOODS IS EXCLUSIVELY FROM CANADA AND DESCRIBING THE MERCHANDISE AS / QUOTE 4200 GROSS METRIC TONS: FIRST QUALITY POTATOES PACKED IN WOODEN CARTONS OF 20 KILOS EACH QUALITY BEING EQUAL TO FIRST CLASS AT THE PRICE OF 700,000.00 DLRS LUMPSUM VOYAGE CANADA/ EGYPT OR SUDAN 2/ INSURANCE POLICY OR CERTIFICATE IN 2 COPIES BLANK ENDORSED ISSUED FOR LLOYDS OR FIRST CLASS INSURANCE CO COVERING THE VALUE OF THE GOODS PLUS 10 PERCENT AND COVERING THE FOLLOWING RISKS: INSTITUTE CARGO CLAUSE – ALL RISKS – 1/1/63, INSTITUTE STRIKES RIOTS AND CNIL COMMOTIONS CLAUSES 1/1/63, INSTITUTE WAR CLAUSES 1/7/76 NR 27 FIRE THEFT CUSTOM HOUSE

EVIDENCE OF PROTECTION AND INDEMNITY INSURANCE COVERAGE FROM VESSEL INSURANCE COMPANY 3/ CERTIFICATE OF ORIGIN ISSUED BY THE CHAMBER OF COMMERCE IN 2 COPIES 4/ CERTIFICATE OF WEIGHT IN 2 COPIES 5/ PACKINGLIST IN 2 COPIES 6/ SANITARY CERTIFICATE 7/ SURVEY REPORT FROM QUALIFIED RECOGNIZED CARGO SURVEYOR TESTIFYING CARGO IN GOOD CONDITION AT LOADING PORT 8/ SURVEY REPORT AT LOADING PORT FROM CLASSIFICATION SOCIETY SURVEYOR TESTIFYING THAT VESSEL IS NOT OLDER THAN FIFTEEN YEARS AND THAT ITS HOLDS HIGHEST LLOYDS OR EQUIVALENT CLASSIFICATIONS AND THAT VESSEL IS SUITABLE FOR CARRIAGE OF POTATOES 9/ LETTER FROM SHIP OWNERS TO CHARTERERS GUARANTYING THAT 4200 TONS OF POTATOES AS PER BLADING LOADED IN CANADA WILL BE DELIVERED TO ONE GOODS SAFE ALWAYS ACCESSIBLE ALWAYS AFLOAT BERTH ALEXANDRIA OR SUNDANESE PORT 10/ FULL SET OF BLADING ISSUED TO ORDER AND BLANK ENDORSED BEARING THE FOLLOWING STATEMENTS CLEAN ON BOARD FREIGHT PREPAID NOTIFY XXXXX ALEXANDRIA DESTINATION ALEXANDRIA EVIDENCING SHIPMENT FROM CANADIAN PORT TO PORT OF ALEXANDRIA CIF LATEST DATE FOR SHIPMENT SEPTEMBER 20TH 1978 PARTIAL SHIPMENTS NOT PERMITTED TRANSHIPMENTS NOT PERMITTED EXPIRATION DATE: SEPTEMBER 18TH 1978 PSE ADD YOUR CONFIRMATION TO THIS CREDIT CONFIRMATION CHARGES ARE FOR BENEFICIARIES ACCOUNT»

Dessa rembursvillkor är fullständigt oacceptabla för redaren. De flesta av de begärda certifikaten är sådana som han inte kan ordna och inte har något med att göra. Det är vidare svårt för redaren att i en remburs gå med på att utfärda rena konossement innan han sett lasten och kunnat avgöra dess kondition osv. Det är också svårt för redaren att kunna presentera konossement till banken för att få betalt med mindre avlastaren samtidigt medger att redaren har rätt till detta. Det blir också praktiska svårigheter om redaren skall ha betalt av sin svenska bank under rembursen mot presentation av bl a konossement, eftersom dessa samtidigt skall presenteras på lastningsplatsen för att säljaren skall få betalt under sin remburs. Med en sådan uppläggning måste man lösa problemet med ett telegrafiskt meddelande från banken på lastningsplatsen, att den mottagit konossementen, vilket då bör vara tillräckligt för att den svenska banken skall betala.

I ett annat fall har redan i samband med ett fraktkontrakt gått med på att följande villkor skall gälla beträffande rembursen:

»RIDER TO CHARTERPARTY between Z Trading Corporation and Q Shipping Company, dated Gothenburg, September 15th, 1978.

Letters of credit

As payment and/or security for freight and demurrage payable to Owners Charterers undertake to provide Owners with the following Letters of Credit which Owners shall receive latest 15 days prior to each vessel's expected time of arrival at loadingport. The following shall apply with respect to such Letters of Credit:

Letter of Credit – Freight

Charterers shall transfer two Letters of Credit under an irrevocable, revolving, divisible, transferable Letter of Credit issued by Bank of Bank in favour of Z Trading Corp, acceptable to City Bank, New York. All costs and charges in connection with the original Letter of Credit and assignment of same to Q Shipping Company as described above are to be for Charterers' account. These Letters of Credit to be advised immediately by telex by City Bank to Q Shipping Company, Gothenburg and each to read as follows:

»We hereby advise you that an irrevocable, transferable Letter of Credit has been issued by Bank of Bank, in favour of Z Trading Corp, under which an irrevocable, transferable Letter of Credit acceptable to us in the amount of US$ 500.000 has been transferred to you.

Upon presentation of

Your invoice

we shall pay the amount evidenced by such invoice to your account with X Bank, Gothenburg.

Letter of Credit – Demurrage, Port of Loading

Charterers shall transfer a Letter of Credit under an irrevocable, revolving, divisible, transferable Letter of Credit issued by Vanilla Bank, in favour of Z Trading Corp, and acceptable to City Bank, New York. All costs and charges in connection with the original Letter of Credit and assignment of same to Q Shipping Company as described above are to be for Charterers' account. This Letter of Credit to be advised immediately by telex by City Bank to Q Shipping Company, Gothenburg, and to read as follows:

»We hereby advise you that an irrevocable, revolving, transferable and divisible Letter of Credit has been issued by Vanilla Bank, in favour of Z Trading Corp under which an irrevocable, transferable and revolving Letter of Credit, acceptable to us, in the amount of US$ 20.000 has been transferred to you.

Upon presentation of

1. Agents' telexed or written Statement of Facts in duplicate
2. Your invoice in triplicate including the number of days, hours and minutes the vessel has been on demurrage

we shall pay day by day or elsewise the amount evidenced by your invoice upto a maximum of US$ 20.000 to your account with X-bank, Gothenburg.»

Letter of Credit – Demurrage, Port of Discharge

Charterers shall transfer a Letter of Credit under an irrevocable, revolving, divisible, transferable Letter of Credit issued by Bank of Bank in favour of Z Trading Corp and acceptable to City Bank, New York. All costs and charges in connection with the

original Letter of Credit and assignment of same to Q Shipping Company as described above are to be for Charterers' account. This Letter of Credit to be advised immediately by telex by City Bank to Q Shipping Company and to read as follows:

»We hereby advise you that an irrevocable, revolving, transferable and divisible Letter of Credit has been issued by Bank of Bank in favour of Z Trading Corp under which an irrevocable, transferable and revolving Letter of Credit, acceptable to us in the amount of US$ 50.000 has been transferred to you.

Upon presentation of

1. Agents' telexed or written Statement of Facts in duplicate.
2. Your invoice in triplicate including the number of days, hours and minutes the vessel has been on demurrage

we shall pay day by day or elsewise the amount evidenced by your invoice upto a maximum of US$ 50.000 to your account with X bank, Gothenburg.

What has been stated above shall not deprive Owners from any of their rights under this Contract of Affreightment.

If any of the L/C's has not been opened as stated above Owners shall have the option to cancel this Contract of Affreightment.«

Dessa remburser täcker inte hela det inblandade fraktbeloppet utan endast de olika resorna var för sig. Redaren lever här sålunda med den kommersiella risk som han också normalt har att bära. Redaren har inte heller någon säkerhet för att last över huvudtaget kommer att levereras, han kan följaktligen göra en förlust på framresan, för vilken han saknar säkerhet. Detta sammanhänger med att det för befraktaren annars framstår som rimligt att rederiet ställer remburs för den förlust som befraktaren kan lida, om inte redaren sänder fartyg för den aktuella lasten. Härvid blir det alltså lätt fråga om ett reciprocitetstänkande. Dessa ovan nämnda remburser är annars förhållandevis förmånliga för redaren vad gäller de dokument som skall presenteras för att banken skall betala. Dels behöver redaren inte presentera kopia av konossement för att erhålla betalning av banken utan det räcker med faktura. Detta underlättar och påskyndar redarens möjlighet att få betalt, eftersom i annat fall kopia av konossement måste översändas med post innan betalning erläggs.

Det kan i vissa fall vara svårt för befraktaren att godta, att betalningen under remburs kommer att ske utan att redaren måste presentera dokument utöver faktura. Som tidigare nämnts kan det dock vara svårt för redaren att godta att konossementen skall presenteras om inte avlastaren från början godtagit ett sådant förfarande, eftersom redaren har skyldighet att lämna konossementen till denne. För att motverka detta problem kan man då i stället enas om att kopia av konossementet skall presenteras till banken. Härvid kvarstår tidsproblemet samt ett ytterligare problem, nämligen huruvida UCP's regler om konossement också skall vara tillämpliga på en kopia av konossementet, vilken inte skall användas i den köpsrättsliga relationen, innefattande att konossementet skall vara rent, ett ombordkonossement osv. På en konkret fråga till remburspraktiker, huruvida en sådan konossementskopia omfattas av UCP har jag från olika banker fått dels ja, dels nej som svar. Min personliga uppfattning är att en konossementskopia inte är ett konossement och att den i fallet endast avser att tala om att last tagits ombord, varför det principiellt inte skulle vara nödvändigt att i instruktionen inta »copy of bill of lading – whether clean or not» osv. Eftersom enighet inte tycks råda bland bankerna bör man kanske iaktta en viss försiktighet.

I stället för en konossementskopia bör en telex- eller telegramförklaring från fartygets befälhavare att lasten tagits ombord vara tillfyllest. Då slipper man såväl konossementsproblem som tidsproblem.

D. Remburs avseende löpande leveranser

I ett avtal rörande löpande leveranser föreslogs av ena parten bl a följande betalningsklausul:

»PAYMENT

1. Upon execution of this Contract, a pre-advice, substantially in the form set out in Exhibit 2 hereto will be issued indicating that a Letter of Credit (herinafter »L/C») will be opened on closing date (as hereinafter defined).

2. Subject to the conditions hereof Buyer will open on closing date an at sight, irrevocable, six times revolving, divisible, transferable abroad, confirmed L/C in favor of the Seller on a Prime Bank acceptable in form and substance to the Seller in an amount equal to the Product Price for six months of liftings (+ or − 10 %) and payments to the Seller under such L/C shall be made for each lifting upon presentation of:

1. 3/3 clean on-board ocean bills of lading and charter party bills of lading;
2. 3 certificates of quality;
3. 3 commercial invoices;
4. certificates of quantity;
5. certificates of origin; and
6. an ullage report.»

Denna klausul föranledde betydande diskussioner och krävde åtskilliga preciseringar. Säljaren krävde av köparen att denne skulle ställa en oåterkallelig remburs medan säljaren i sin tur ville ha en »performance guarantee» från säljarens leverantör. Parterna och banken var inte helt eniga om hur en »preadvise» borde utformas. Från köparens sida var det frågan om att banken skulle avge en förklaring varigenom ett bindande remburs åtagande i ett senare skede skulle uppkomma förutsatt att säljaren uppfyllt vissa villkor, bl a en godtagbar »performance guarantee». Vidare fanns ett behov av precisering i dokumentens utformning. Även om köparen i och för sig inte behöver riskera att något belopp utbetalas under rembursen med mindre säljaren presenterar godtagbara dokument uppkommer skyldigheten att betala banken provision redan när rembursen öppnas.

I ett senare skede av förhandlingarna föreslog säljaren att delar av betalningsklausulen skulle ha följande lydelse:

»SUBJECT TO THE CONDITIONS HEREOF BUYER WILL OPEN ON CLOSING DATE AN AT SIGHT, IRREVOCABLE, BANK CONFIRMED, REVOLVING SIX TIMES, NON-CUMULATIVE, DIVISIBLE, TRANSFERABLE ABROAD L/C IN FAVOR OF SELLER ON A PRIME BANK ACCEPTABLE IN FORM AND SUBSTANCE TO THE SELLER IN AN AMOUNT EQUAL TO THE PRICE FOR ONE MONTH OF LIFTINGS PLUS TEN PER CENT AND THEREAFTER AUTOMATICALLY RENEWABLE IN THE SAME AMOUNT FOR EACH SUBSEQUENT MONTH DURING SUCH SIX MONTH PERIOD, AND PAYMENTS TO THE

SELLER UNDER SUCH L/C SHALL BE MADE FOR EACH LIFTING UPON PRESENTATION OF:

1– 3/3 CLEAN ON-BOARD OCEAN BILLS OF LADING
2– 3 CERTIFICATES OF QUALITY SIGNED BY AN INDEPENDENT INSPECTOR
3– 3 COMMERCIAL INVOICES
4– 3 CERTIFICATES OF QUANTITY SIGNED BY AN INDEPENDENT INSPECTOR
5– CERTIFICATE OF ORIGIN
6– AN ULLAGE REPORT

ALL MATTERS CONCERNING EACH L/C ARE TO BE SUBJECT TO THE UNIFORM CUSTOMS AND PRACTICE FOR DOCUMENTARY CREDITS»

Även denna utformning av betalningsklausulen, som sedan skulle ligga till grund för utformningen av rembursen, föranledde diskussion mellan de inblandade parterna (inkl bankerna). Kunde denna skrivning anses täcka intentionerna att rembursen skulle avse var och en av de sex skeppningarna (men aldrig samtliga tillsammans vid samma tillfälle)! Rembursen skulle sålunda vara revolverande och efter varje utnyttjande återgå till det aktuella skeppningsbeloppet. Vad kunde »automatically renewable» anses innebära? Bör rembursen revolvera 5 eller 6 gånger för att täcka avsikten? Gör det någon skillnad om man anknyter till perioden eller till de aktuella skeppningarna?

Exemplet visar återigen vikten av att parterna på ett tidigt stadium försöker enas om vad de vill uppnå med avtalet och vilken innebörd de lägger i ordalydelsen. Därvid gäller det också att samarbeta med de inblandade bankerna, så att dessa inte har fog att tyda instruktionerna på annat sätt.

E. Remburs i samband med skrotningsavtal

Följande exempel rör en försäljning av ett fartyg för skrotning och i anslutning till förhandlingarna diskuteras också, att köparen skall låta öppna en oåterkallelig, bekräftad remburs. Köparen föreslår jämlikt sina standardiserade villkor bl a att följande klausuler skall gälla mellan parterna.

»1. The vendors agree to sell and the purchasers agree to buy on the conditions hereinafter expressed the (Flag and type of vsl) called (Name of vsl), about tons gross and tons net register built in , fitted with a bronze working propeller..... for the sum of USD - - - - - (amount spelled out), which sum is hereinafter called the purchase price, payment to be made in cash in (city) to (name of Vendors).

2. Within 24 hours from sales negotiations being confirmed the purchasers are to pay to the vendors agents in ..... a cheque in an amount equivalent to ten per cent of the purchase price in dollars. Once the purchasers have established the confirmed irrevocable letter of credit as mentioned herein and the terms of such confirmed irrevocable letter of credit have been approved by the vendors, then the vendors agents in - - - - - shall return the said cheque to the purchasers. In the event of the purchasers failing to execute this memorandum of agreement or to establish the

said confirmed letter of credit within ten working days from this memorandum of agreement being signed by both parties in ..... (as per clause 3 herein) then the vendors shall be at liberty to encash the said cheque without prejudice to the vendors claim for compensation through nonfulfilment of this memorandum of agreement and without requiring vendors to substanstiate claim in any other manner. However, the vendors will give forty-eight (48) hours notice to the purchasers in case of such default being in question.

3. The purchasers shall establish in (city) by a full detailed cable or telex in favour of the vendors, a confirmed irrevocable letter of credit, in a form to be approved by the vendors, for the full amount of the purchase price within ten working days from the time this memorandum of agreement has been signed by the vendors, and by the purchasers in ..... Such letter of credit is to be established by the purchasers at their own expenses at a first class (city) bank to be confirmed by such (city) bank and not to expire before the (date – ten days later than the cancelling date). The said (city) bank shall be approved by the vendors. The proceeds shall be immediately released to the vendors upon presentation to the (city) bank aforesaid of the following documents: –

A. Bill of Sale of the vessel (name) issued by (vendors), attested by a Notary Public, transferring the title of the vessel (name) to (purchasers), specifying that the vessel is free from all debts, taxes, encumbrances, maritime liens, mortgages and any other claims whatsoever.

B. Signed commercial invoice in quadruplicate setting out the vessel (name)'s particulars.

C. The vendors' written undertaking to cable the vessel's master or their representative in ..... instructing them to physically deliver the vessel (name) to (purchasers) immediately when the purchase money has been received in full.

D. Certificate of deletion of the vessel (name) from the (country) registry or the vendors' written undertaking stating that deletion or registration will be effected as soon as possible and a certificate of deletion will be airmailed to the purchasers not later than four weeks after the vessel has been paid for.

E. Signed suppliers' certificate.

F. A cable or telex from the purchasers' opening bank in ..... to the negotiating bank in (city) instructing the (city) bank to release the proceeds of the aforesaid confirmed irrevocable Letter of Credit to the vendors.

4. It shall be a special instruction of the aforesaid confirmed irrevocable Letter of Credit that in the event that the purchasers referred to in clause 3, Part F, hereof within three working days of the vendors tendering to the purchasers or their agents the Notice of Readiness for delivery referred to in clause 14, part 1, and the gas-free certificate referred to in clause 13 hereof the vendors have the right to negotiate the Letter of Credit by presenting to the (city) bank aforesaid a copy of the mentioned signed Notice of Readiness and gas-free certificate for hot work, together with the documents as described in clause 3, parts A, B, C, D and E hereof and such presentation shall constitute sufficient evidence to permit the (city) bank to release the proceeds of the Letter of Credit to the vendors.

5. The vendors' Letter of Credit negotiating charges in (city) are for the vendors' account, but all other banking charges are for the purchasers' account.

6. Any (country of registry) taxes shall be for the vendors' account. Any taxes, duties or licences or similar charges, whether retroactive or otherwise, imposed by the Government of ..... or any agency or body acting on its behalf, shall be for the purchasers' account.

---

12. The vessel to be delivered with valid international de-ratisation or exemption certificate. Fumigation expenses (if fumigation is required by the ..... authorites) shall be paid by the vendors, but such fumigation shall be carried out after delivery.

13. The vendors undertake that the vessel will be delivered to the purchasers with a gas-free certificate for hotwork. Bunker tanks will not be gasfree.

14. I) When the vessel is ready for delivery with gas free certificte as referred to in clause 13 hereof, the vendors or their agents shall give Notice of Readiness for delivery, countersigned by the ..... harbour master or Lloyd's agents in ....., confirming safe arrival of the vessel to the purchasers, or their agents, at the place of delivery.

II) Immediately upon receipt of such Notice of Readiness, the purchasers shall instruct their opening bank in .....to despatch the cable or telex referred to in clause 3 part F hereof to the (city) bank aforesaid and immediately on receipt by the (city) bank of such cable or telex and of the documents referred to in clause 3 parts A, B, C, D and E, hereof the proceeds of the aforesaid irrevocable Letter of Credit shall be released to the vendors.

III) Upon release to the vendors of the proceeds of the aforesaid irrevocable Letter of Credit, the vessel shall be delivered to the purchasers free of encumbrances, all debts, claims and maritime liens and a legal transfer shall be executed in favour of the purchasers by the vendors at their own expenses, however, any ..... consular and notarial fees shall be for account of the purchasers. Any (country of registration) consular and notarial fees shall be for account of the vendors.»

Den citerade delen av avtalsutskastet ger upphov till vissa frågeställningar, dels frågor som hänför sig till själva försäljningsavtalet, dels frågor som mera hänger samman med rembursens juridiska teknik.

Som synes utgår det citerade avtalsutskastet från att köparen »Within 24 hours from sales negotiations being confirmed ..... are to pay to the vendors agents in..... a cheque in the amount equivalent to ten percent of the purchase price in dollars». Denna check skall återlämnas till köparen så snart denne har låtit öppna en bekräftad oåterkallelig remburs, vars villkor godkänts av säljaren. Detta belopp har närmast en vitesfunktion för den händelse köparen inte fullföljer avtalet, dock utan att inverka på andra rättigheter som säljaren kan ha.

Avtalsutkastet anger vidare, att en »confirmed irrevocable letter of credit» skall öppnas *telegrafiskt eller genom telex* hos en förstklassig bank på en ort, som parterna skall komma överens om. Banken skall godtas av säljaren. I avtalsutkastet föreskrivs, att rembursen skall vara både oåterkallelig och bekräftad. Å andra sidan sägs emellertid bara att den skall öppnas hos en viss bank och bekräftas av denna. Det förefaller som om man här inte tänkt sig att det verkligen skall vara fråga om en bekräftad remburs utan bara om en oåterkallelig. Som tidigare sagts är det ofta praktiskt lämpligt, att säljaren bestämmer, att hans bank skall bekräfta rembursen. Därigenom

får han en viss kontroll på öppningsbankens betalningsförmåga, och vidare kan han undvika viss valuta- och ekonomisk-politiska problem.

Som ovan nämnts kan vissa problem uppstå angående vad som avses med »förstklassig bank». Det är i allmänhet bättre att från början namnge en viss bank. För säljaren framstår det naturligt nog som förmånligt att få rembursen öppnad av sin bank. Ur köparens synpunkt kan det på motsvarande sätt framstå som förmånligare att låta hans bank öppna rembursen. Därigenom kan han påräkna viss hjälp i samband med transaktionen, han kan också uppnå viss fördel ur kostnadssynpunkt t ex därigenom att han kan utnyttja en kredit. Dessa motstridiga intressen löser parterna i praktiken ofta genom att hänvisa till att rembursen skall öppnas av en förstklassig bank. Detta medför regelmässigt att köparen låter sin bank öppna rembursen. En klausul som ger säljaren rätt att godta banken ger denne ett visst skydd. Å andra sidan kan man fråga sig, om säljaren därmed har rätt att vägra godta alla banker utom sin egen. För att skapa ett skydd mot sådant säljarens missbruk brukar ofta intas en oprecis bestämmelse av typ »such approval not to be unreasonably withheld». Räckvidden av en sådan klausul är svår att förutse, men den indikerar parternas avsikter. Enligt min mening skulle säljaren även i avsaknad av en sådan klausul vara berövad möjligheten att utnyttja valet av bank till sin fördel så långt som att kräva att rembursen skall öppnas av hans bank. Huvudförpliktelsen – vad gäller öppnandet av rembursen – är ju att detta skall göras av en förstklassig bank. Har köparen fullföljt detta, bör säljaren inte kunna obstruera.

Ett problem, som kan uppkomma i samband med avtalsutkastet, rör de relativa villkoren i klausul 3 F, varigenom det ankommer på köparen att instruera banken, innan utbetalning kan ske. Denna bestämmelse står i viss motsättning till tanken bakom rembursen, nämligen att bankens åtagande är oberoende av köparens vidare åtgärder. Vid en remburstransaktion sker ju betalningen mot dokument. Här vill köparen gardera sig, så att han får viss kontroll över fartyget, innan han instruerar om utbetalning. För att köparen skall ha en sådan skyldighet, skall ett särskilt gasfricertifikat lämnas till honom jämte en »notice of readiness» underskriven av »harbour master». Säljaren har dock skyddats på så sätt, att även om köparens instruktion om utbetalning inte kommer till banken, har denna en skyldighet att efter tre arbetsdagar betala mot de i klausul 3 A – F nämnda företeelserna jämte gasfricertifikat och »notice of readiness» motsignerad av »harbour master». Detta skydd för säljaren är helt beroende av det förtroende man har för »harbour master» och möjligheten att få fram ett godtagbart gasfricertifikat.

F. Några sammanfattande anmärkningar

Även när det gäller mindre komplicerade transaktioner, där bankernas standardformulär för remburs är lämpliga, är det viktigt att de inblandade parterna gör klart för sig vad betalning genom oåterkallelig remburs innebär ur olika synvinklar. Som nämnts anser sig betalningsbanken i många fall av olika skäl inte kunna godta de av säljaren/beneficienten presenterade dokumenten. Detta är en följd av att parterna inte i avtalet preciserat sig tillräckligt, att beneficienten inte tillräckligt noggrannt tar del av den remburs som översänds till honom och att parterna inte i tid tar kontakt när problem bör kunna förutses beträffande framförallt transporter och trans-

portvillkor. Det kan inte nog understrykas, att det ekonomiska skydd, som även den oåterkalleliga rembursen medfört är relativt och avhängigt av att beneficienten kan uppfylla de villkor som rembursen innehåller. Om beneficienten inte i tid har reagerat mot rembursens utformning kan han, i en vikande marknad för det sålda, få betydande svårigheter att i ett senare skede, övertala motparten att förändra rembursvillkoren, så att dessa kan mötas.

De här nämnda exemplen är tagna på måfå och tjänar till att illustrera olika problem som kan aktualiseras när det gäller att utforma det avtal som skall ligga till grund för rembursen. Det är givet att sådana problem helt beror på omständigheterna i det enskilda fallet, men beneficienten måste självfallet vara klar över att den ekonomiska säkerhet som han betingat sig genom att begära betalning genom oåterkallelig remburs är helt beroende av hans möjlighet att uppfylla rembursvillkoren. Det gäller följaktligen för parterna, att finna en balans, så att »köparen» får en rimlig säkerhet för att beneficientens prestation motsvarar vad som avtalats, samtidigt som beneficienten har möjlighet att presentera sådana dokument som begärts.

II Dokument

INTERNATIONELLA HANDELSKAMMARENS
SVENSKA NATIONALKOMMITTÉ

Svenska Bankföreningen

Internationella Handelskammarens enhetliga regler av år 1974 angående remburser.*)

Översättning från den engelska originaltexten i Internationella Handelskammarens publikation nummer 290.
Översättningen ombesörjd av Internationella Handelskammarens Svenska Nationalkommitté och Svenska Bankföreningen.

Allmänna bestämmelser och definitioner.

a. Dessa bestämmelser och definitioner samt de följande artiklarna är tillämpliga på alla remburser och är bindande för alla parter i en remburs om inte annat uttryckligen överenskommits.

b. Vid tolkningen av bestämmelserna, definitionerna och artiklarna skall det där använda uttrycket "remburs(er)" anses avse varje slags arrangemang, hur det än benämns eller beskrivits, enligt vilket en bank (den öppnande banken), som handlar på begäran av och i överensstämmelse med instruktioner från en kund (uppdragsgivaren),

1. skall verkställa betalning till en tredje man (beneficienten) eller hans order, eller skall betala, acceptera eller negociera av beneficienten dragna växlar (trattor), eller
2. bemyndigar annan bank att verkställa sådan betalning eller att betala, acceptera eller negociera sådana växlar

mot föreskrivna dokument, förutsatt att rembursvillkoren uppfyllts.

c. En remburs är till sin natur en transaktion som är fristående från de köpe- eller andra avtal, vilka kan ligga till grund för rembursen, och bankerna är på intet sätt berörda eller bundna av sådana avtal.

d. Rembursinstruktionerna och själva remburserna skall vara fullständiga och entydiga.

För att förebygga oklarhet och missförstånd bör den öppnande banken söka avstyra önskemål från uppdragsgivarens sida att ta med överflödiga detaljer.

e. Den bank som är berättigad att först utöva den valrätt, som medges i artikel 32 b., är den bank som bemyndigats att betala, acceptera eller negociera under en remburs. Denna banks beslut skall vara bindande för alla berörda parter.

Bank är bemyndigad att betala eller acceptera under en remburs genom att ha blivit särskilt utsedd härtill i rembursen.

Bank är bemyndigad att negociera under en remburs antingen

1. genom att ha blivit särskilt utsedd härtill i rembursen, eller
2. genom att rembursen är fritt negocierbar hos vilken bank som helst.

f. En beneficient kan under inga omständigheter åberopa avtalsförhållanden mellan bankerna eller mellan uppdragsgivaren och den öppnande banken.

A. Rembursformer och avisering.

Artikel 1.

a. En remburs kan vara antingen

1. återkallelig eller
2. oåterkallelig.

b. Varje remburs bör därför klart ange, om den är återkallelig eller oåterkallelig.

c. Saknas uppgift därom, anses rembursen vara återkallelig.

Artikel 2.

En återkallelig remburs kan ändras eller återkallas när som helst utan att beneficienten underrättats dessförinnan. Har en sådan remburs överförts till och gjorts disponibel hos ett avdelningskontor eller annan bank för betalning, acceptering eller negociering, är emellertid den öppnande banken skyldig att lämna täckning för varje betalning, acceptering eller negociering som ifrågavarande avdelningskontor eller bank före mottagandet av avi om ändring eller återkallelse har gjort i överensstämmelse med rembursvillkoren, inklusive alla dessförinnan mottagna ändringar.

Artikel 3.

a. En oåterkallelig remburs utgör ett bindande åtagande av den öppnande banken att, om rembursvillkoren uppfylls,

1. betala **eller** ombesörja betalning, om rembursen avser betalning, oavsett om tratta krävs eller inte,
2. acceptera trattor, om rembursen avser acceptering av den öppnande banken, **eller** svara för deras acceptering och betalning på förfallodagen, om rembursen avser acceptering av trattor dragna på uppdragsgivaren eller annan i rembursen angiven trassat,
3. köpa/negociera, utan regress mot trassenten och/eller godtrosinnehavare, trattor dragna av beneficienten, betalbara a vista eller senare, på uppdragsgivaren eller annan i rembursen angiven trassat **eller** ombesörja köp/negociering av annan bank, om rembursen avser köp/negociering.

b. En oåterkallelig remburs kan aviseras till beneficienten genom annan bank (den aviserande banken) utan förpliktelse för denna bank. Om den öppnande banken bemyndigar eller anmodar annan bank att bekräfta dess oåterkalleliga remburs och den andra banken gör detta, utgör en sådan bekräftelse ett bindande åtagande av den bekräftande banken — utöver den öppnande bankens åtagande — att, om rembursvillkoren uppfylls,

1. betala, om rembursen är betalbar hos den själv, oavsett om tratta krävs eller inte, **eller** ombesörja betalning, om rembursen är betalbar annorstädes,
2. acceptera trattor, om rembursen avser acceptering av den bekräftande banken själv, **eller** svara för deras acceptering och betalning på förfallodagen, om rembursen avser acceptering av trattor dragna på uppdragsgivaren eller annan i rembursen angiven trassat,
3. köpa/negociera, utan regress mot trassenten och/eller godtrosinnehavare, trattor dragna av beneficienten, betalbara a vista eller senare, på den öppnande banken eller på uppdragsgivaren eller på annan i rembursen angiven trassat, om rembursen avser köp/negociering.

c. Sådana åtaganden kan varken ändras eller återkallas utan medgivande av alla berörda parter. Godkännande av ändringar endast till viss del utan medgivande av alla berörda parter är utan verkan.

Artikel 4.

a. När en öppnande bank anmodar en annan bank per telegram eller telex att avisera en remburs och avser att brevbekräftelsen skall vara den definitiva rembursen, måste telegrammet eller telexet ange att rembursen blir slutligt gällande först vid mottagandet av brevbekräftelsen. I sådant fall måste den öppnande banken sända originalrembursen (brevbekräftelsen) och alla ändringar däri till beneficienten genom den aviserande banken.

b. Om den öppnande banken underlåter att iaktta detta förfaringssätt, blir den ansvarig för alla följder härav.

c. Om telegrammet eller telexet inte anger att "detaljer följer" (eller ord av samma innebörd) eller inte anger att brevbekräftelsen skall vara den definitiva rembursen, skall telegrammet eller telexet betraktas som den definitiva rembursen och den öppnande banken behöver inte sända någon brevbekräftelse till den aviserande banken.

Artikel 5.

När en bank anmodas per telegram eller telex att öppna, bekräfta eller avisera en remburs med samma villkor som en tidigare öppnad remburs, vilken blivit föremål för ändringar, skall detta tolkas så, att villkoren i den remburs som skall öppnas, bekräftas eller aviseras, skall vidarebefordras till beneficienten utan ändringarna, om inte instruktionerna tydligt anger vilka ändringar som skall tas med.

Artikel 6.

Om instruktionerna till en bank att öppna, bekräfta eller avisera en remburs är ofullständiga eller oklara, står det banken fritt att lämna beneficienten preliminär underrättelse om rembursen enbart för kännedom och utan ansvar. I så fall öppnas, bekräftas eller aviseras rembursen först när erforderlig komplettering erhållits.

*) Reglerna tillämpas betr remburser öppnade efter 30 september 1975.

B. Förpliktelser och ansvar.

Artikel 7.

Bankerna skall granska alla dokument med skälig omsorg för att försvissa sig om att de vid påseende ("on their face") förefaller att överensstämma med rembursvillkoren. Dokument som vid påseende förefaller att inte överensstämma med varandra anses såsom inte överensstämmande med rembursvillkoren.

Artikel 8.

a. Vid remburstransaktioner skall alla berörda parter ta hänsyn till dokumenten och inte till varan.

b. Betalning, acceptering eller negociering av en därtill bemyndigad bank mot dokument som vid påseende ("on their face") förefaller att överensstämma med rembursvillkoren, förpliktar den som lämnat bemyndigandet att överta dokumenten och att lämna täckning till den bank som betalt, accepterat eller negocierat.

c. Om den öppnande banken vid mottagandet av dokumenten anser att dessa vid påseende ("on their face") förefaller att inte överensstämma med rembursvillkoren, måste den på grundval enbart av dokumenten avgöra, huruvida den vill bestrida att betalningen, accepteringen eller negocieringen verkställts i överensstämmelse med rembursvillkoren.

d. Den öppnande banken skall ha skälig tid att granska dokumenten och avgöra enligt ovan, om den vill göra sådant bestridande.

e. Om sådant bestridande görs, måste meddelande härom med angivande av skälen utan dröjsmål lämnas per telegram eller på annat snabbt sätt till den bank, från vilken dokumenten mottagits (den avsändande banken). I sådant meddelande skall anges att dokumenten hålls till denna banks förfogande eller återsänds till denna.

f. Om den öppnande banken underlåter att hålla dokumenten till den avsändande bankens förfogande eller att återsända dokumenten till denna, förlorar den rätten att bestrida att betalningen, accepteringen eller negocieringen gjorts i överensstämmelse med rembursvillkoren.

g. Om den avsändande banken påpekar avvikelser i dokumenten för den öppnande banken eller meddelar att den har betalt, accepterat eller negocierat under reservation eller mot garanti, blir den öppnande banken inte härigenom befriad från någon förpliktelse i denna artikel. Sådan garanti eller reservation avser endast förhållandet mellan den avsändande banken och beneficienten.

Artikel 9.

Bankerna ikläder sig inte något ansvar, om ett dokument visar sig vara behäftat med formfel, ofullständigt, materiellt oriktigt, falskt eller förfalskat eller eljest saknar rättslig giltighet. De ikläder sig inte heller någon förpliktelse eller ansvarighet vare sig beträffande de allmänna och/eller speciella villkor som kan vara intagna i eller anbragta på dokumenten eller i fråga om de med dokumenten avsedda varornas beteckning, mängd, vikt, kvalitet, tillstånd, förpackning, leverans, värde eller befintlighet, eller med avseende på avsändarens, fraktförares eller försäkringsgivares eller andra personers goda tro, åtgärder och/eller försummelser, fullgörande av sina förpliktelser, redlighet, solvens eller anseende.

Artikel 10.

Bankerna ikläder sig inte något ansvar för följderna av försening och/eller förlust under befordran av meddelanden, brev eller dokument, inte heller för dröjsmål, förvanskning eller andra fel vid befordran av telegram eller telexmeddelanden. Bankerna ikläder sig inte något ansvar för fel vid översättningen eller tolkningen av tekniska uttryck och förbehåller sig rätt att vidarebefordra rembursvillkor utan att översätta dem.

Artikel 11.

Bankerna ikläder sig inte något ansvar för följderna av avbrott i deras verksamhet som beror på force majeure, oroligheter, upplopp, uppror, krig eller annan omständighet utanför deras kontroll eller genom strejk eller lockout. Om bank inte erhållit uttryckligt bemyndigande därtill, kommer den inte att betala, acceptera eller negociera under remburs vilkens giltighetstid utgått under sådant avbrott i verksamheten.

Artikel 12.

a. Bank, som anlitar biträde av annan bank för att verkställa uppdragsgivarens instruktioner, gör detta för dennes räkning och på dennes risk.

b. Bank ikläder sig inte något ansvar, om de instruktioner som den förmedlar inte blir följda, även om den själv tagit initiativet vid valet av den andra banken.

c. Uppdragsgivaren skall vara bunden av och skyldig att gottgöra banken för alla förpliktelser och allt ansvar som kan uppkomma på grund av utländsk lag och sedvänja.

Artikel 13.

En betalande eller negocierande bank, som har bemyndigats kräva täckning från en tredje bank utsedd av den öppnande banken och som har betalat eller negocierat, skall inte behöva bekräfta till den tredje banken att detta har skett i överensstämmelse med rembursvillkoren.

C. Dokument.

Artikel 14.

a. Alla instruktioner att öppna, bekräfta eller avisera en remburs skall noggrant ange de dokument som krävs för betalning, acceptering eller negociering.

b. Begrepp som "förstklassig", "välkänd", "kompetent" eller liknande skall inte användas för att beskriva någon som skall utfärda dokument, som föreskrivits i en remburs. Om så ändå sker, kommer bankerna att godta dokumentet så som det presenteras.

C.1. Dokument utvisande skeppning, avsändning eller omhändertagande. (Avsändningsdokument)

Artikel 15.

Med det undantag som anges i artikel 20 skall datum för utfärdande av konossement eller annat dokument utvisande skeppning, avsändning eller omhändertagande eller datum, som angetts i mottagningsstämpel eller notering på varje sådant dokument, anses vara datum för varans skeppning, avsändning eller omhändertagande.

Artikel 16.

a. Om ord, som tydligt anger att betalning eller förutbetalning av frakt skett — oavsett hur detta uttryckts — finns anbragta med stämpel eller på annat sätt på dokument utvisande skeppning, avsändning eller omhändertagande, kommer detta att godtas som bevis på att frakten betalts.

b. Om orden "frakt betalbar i förskott" eller "frakt att betalas i förskott" eller ord av liknande innebörd finns anbragta med stämpel eller på annat sätt på sådant dokument, kommer detta däremot inte att godtas som bevis på verkställd fraktbetalning.

c. Om inte annat angetts i rembursen eller det är oförenligt med något av de dokument, som presenteras under rembursen, kommer bankerna att godta dokument som anger att frakt eller transportkostnader skall betalas vid varans utlämnande.

d. Bankerna kommer att godta avsändningsdokument som genom påstämpling eller på annat sätt hänvisar till kostnader utöver fraktkostnaderna såsom kostnader för eller utlägg i samband med lastning, lossning eller liknande åtgärder, om inte rembursvillkoren uttryckligen förbjuder sådan hänvisning.

Artikel 17.

Avsändningsdokument som försetts med en sådan klausul som "shipper's load and count" eller "said by shipper to contain" eller ord av liknande innebörd kommer att godtas, om inte annat föreskrivits i rembursen.

Artikel 18.

a. Ett rent avsändningsdokument är ett dokument, som inte är försett med någon tillagd klausul eller notering, vilken uttryckligen anger att varan och/eller emballaget är i bristfälligt skick.

b. Bankerna kommer att avvisa avsändningsdokument med dylika klausuler eller noteringar, om inte rembursen uttryckligen anger de klausuler eller noteringar som kan godtas.

C.1.1. Sjöfartskonossement.

Artikel 19.

a. Konossement av följande slag kommer att avvisas, om de inte uttryckligen godkänts i rembursen:

1. konossement utfärdade av speditörer,
2. konossement som är utfärdade under ett certeparti och är underkastade dess villkor,
3. konossement avseende befordring med segelfartyg.

b. Däremot kommer följande slags konossement att godtas om inte annat föreskrivits i rembursen eller följer av bestämmelserna i a. ovan:

1. genomgångskonossement ("Through Bills of Lading") utfärdade av rederier eller deras agenter, även om de omfattar flera transportsätt,
2. "Short Form" konossement (konossement utfärdade av rederier eller deras agenter och som anger några eller alla villkoren för transporten genom hänvisning till annan källa eller ett annat dokument än konossementet),
3. konossement utfärdade av rederier eller deras agenter beträffande enhetslastat gods såsom på lastpallar eller i containers.

Artikel 20.

a. Om inte annat föreskrivits i rembursen, måste konossementet utvisa att varan lastats ombord på eller skeppats med ett namngivet fartyg.

b. Ombordtagning på eller skeppning med ett namngivet fartyg kan styrkas antingen genom ett konossement som utvisar ombordtagning på eller skeppning med ett namngivet fartyg eller genom en av fraktföraren eller hans agent underskriven eller signerad och daterad förklaring därom på konossementet. Datum för denna förklaring skall då anses vara datum för ombordtagningen på eller skeppningen med det nämnda fartyget.

Artikel 21.

a. Om inte omlastning förbjudits i rembursvillkoren, kommer konossement, som utvisar att varan skall omlastas under vägen, att godtas under förutsättning att hela transporten täcks av samma konossement.

b. Konossement, som innehåller tryckta klausuler som anger att fraktföraren har rätt till omlastning, kommer att godtas, även om rembursen förbjuder omlastning.

Artikel 22.

a. Bankerna kommer att avvisa konossement som utvisar att varan lastats på däck, om inte däckslast uttryckligen medgetts i rembursen.

b. Bankerna kommer inte att avvisa konossement som innehåller en bestämmelse att varan *får lastas på däck under förutsättning att det* inte uttryckligen anger att varan har lastats på däck.

C.1.2. Dokument avseende kombinerade transporter

Artikel 23.

a. Om rembursen föreskriver ett "combined transport document", d. v. s. ett dokument avseende en kombinerad transport medelst minst två olika transportsätt från en plats där varan omhändertas till en plats där utlämnandet skall ske, eller om rembursen föreskriver en kombinerad transport, men i intetdera fallet specificerar formen för det begärda dokumentet och/eller utfärdaren av sådant dokument, kommer bankerna att godta sådana dokument så som de presenteras.

b. Om den kombinerade transporten innefattar sjötransport, kommer dokumentet att godtas, även om det inte anger att varan har lastats ombord på ett namngivet fartyg och även om det innehåller en klausul att varan, om den lastats i en container, kan lastas på däck såvida det inte uttryckligen anger att den har lastats på däck.

C.1.3. Andra avsändningsdokument etc.

Artikel 24.

Bankerna kommer att betrakta fraktsedelsdubletter eller mottagningsbevis utfärdade i järnvägstrafik, konossement i inre sjötrafik, postkvitton, flygfraktsedlar eller mottagningsbevis utfärdade i lufttrafik, fraktsedlar utfärdade i landsvägstrafik och andra liknande handlingar såsom utfärdade i vederbörlig ordning när de är försedda med frakförarens eller hans agents mottagningsstämpel eller med en underskrift, som framträder såsom åsatt av fraktföraren eller hans agent.

Artikel 25.

Har vid annan transport än sjötransport i rembursen uppställts krav på intyg eller bevis om vikten, kommer bankerna att godta en vägningsstämpel eller viktangivelse av fraktföraren på avsändningsdokumentet, om inte rembursen föreskriver separat eller självständigt viktintyg.

C.2. Försäkringshandlingar.

Artikel 26.

a. Försäkringshandlingar måste vara sådana som de specificerats i rembursen och skall vara utfärdade och/eller underskrivna av försäkringsbolag eller deras agenter eller av "underwriters".

b. Täckningsbevis ("cover notes") utfärdade av mäklare kommer inte att godtas, om inte rembursvillkoren uttryckligen tillåter detta.

Artikel 27.

Om inte annat föreskrivits i rembursen eller om inte de presenterade försäkringshandlingarna anger att risktäckning föreligger senast från dagen för skeppning eller avsändning eller, i fall av kombinerad transport, dagen för omhändertagande, kommer bankerna att avvisa försäkringshandlingar som utvisar ett datum senare än dagen för skeppning eller avsändning eller, i fall av kombinerad transport, dagen för omhändertagande enligt avsändningsdokumenten.

Artikel 28.

a. Om inte annat föreskrivits i rembursen, skall försäkringshandlingar vara utställda i samma myntslag som rembursen.

b. Försäkring skall gälla för minst varans CIF-värde. Om CIF-värdet inte kan bestämmas med ledning av dokumenten, kommer bankerna emellertid att såsom minimibelopp godta det belopp, som begärs disponerat under rembursen eller det som handelsfakturan lyder på, om detta är större.

Artikel 29.

a. Remburser bör uttryckligen föreskriva vad slags försäkring som krävs och, i förekommande fall, vilka ytterligare risker som skall vara täckta. Obestämda uttryck såsom "vanliga risker" eller "brukliga risker" bör inte användas; om sådana uttryck ändå används, kommer bankerna att godta försäkringshandlingarna så som de presenteras.

b. I avsaknad av specificerade instruktioner kommer bankerna att godta den risktäckning som försäkringshandlingarna utvisar.

Artikel 30.

När en remburs föreskriver "försäkring mot alla risker" ("all risks"), kommer bankerna att godta en försäkringshandling som innehåller ett *allriskvillkor eller en allriskklausul av vad slag det vara må. De ikläder* sig inte något ansvar, om någon särskild risk inte skulle vara täckt.

Artikel 31.

Om inte rembursen uttryckligen föreskriver att försäkring skall avse full ersättning oavsett skadans storlek, kommer bankerna att godta försäkringshandlingar som innehåller bestämmelser om "franchise" eller en alltid avdragbar självrisk.

C.3. Handelsfakturor.

Artikel 32.

a. Om inte annat föreskrivits i rembursen, skall handelsfakturor vara utställda på uppdragsgivaren.

b. Om inte annat föreskrivits i rembursen, kan bankerna avvisa handelsfakturor som är utställda på högre belopp än som är tillåtet enligt rembursen.

c. Varubeteckningen i handelsfakturan måste överensstämma med beteckningen i rembursen. I alla andra dokument kan varan beskrivas med en allmänt hållen beteckning som inte är oförenlig med rembursens varubeteckning.

C.4. Andra dokument.

Artikel 33.

När dokument av annat slag föreskrivits, såsom lagerbevis, deliveryorder, konsulatfaktura, ursprungsbevis, viktcertifikat, kvalitetsintyg, analyscertifikat etc och ingen ytterligare beskrivning getts, kommer bankerna att godta sådant dokument så som det presenteras.

D. Diverse bestämmelser.

KVANTITET OCH BELOPP

Artikel 34.

a. Orden "omkring", "cirka" eller liknande uttryck i samband med rembursens belopp eller varumängd eller å-pris skall tolkas så att en avvikelse med högst 10 % uppåt eller 10 % nedåt medges.

b. Om rembursen inte föreskriver, att den däri angivna varumängden inte får över- eller underskridas, skall en avvikelse av 3 % uppåt eller 3 % nedåt anses tillåten, förutsatt dock att det under rembursen totalt disponerade beloppet inte därigenom kommer att överskrida rembursbeloppet. Sådan avvikelse är dock inte medgiven, om rembursen anger varumängden i ett angivet antal förpackningsenheter eller varuenheter.

DELLEVERANSER

Artikel 35.

a. Delleveranser är tillåtna om inte annat uttryckligen föreskrivits i *rembursen.*

b. Skeppningar med samma fartyg och på samma resa skall inte anses som delleveranser, även om konossementen utvisande ombordtagningen är daterade olika dagar och/eller anger olika avlastningshamnar.

Artikel 36.

Har delleveranser inom bestämda tider föreskrivits och blir en sådan delleverans inte fullgjord inom därför angiven tid, upphör rembursen att vara disponibel för denna och varje efterföljande delleverans, om inte annat föreskrivits i rembursen.

GILTIGHETSTID

Artikel 37.

I varje remburs, vare sig återkallelig eller oåterkallelig, måste föreskrivas en sista dag för presentation av dokument för betalning, acceptering eller negociering, detta även om en sista dag för avsändning föreskrivits.

Artikel 38.

I fråga om angivande av giltighetstid för presentation av dokument för betalning, acceptering eller negociering eller av tid inom vilken avsändning skall äga rum skall ordet "till" och liknande uttryck framför ett datum tolkas så, att detta datum är inbegripet.

Artikel 39.

a. Om den föreskrivna giltighetstiden utgår på en dag då bankerna är stängda av andra skäl än som nämnts i artikel 11, förlängs giltighetstiden till nästföljande bankdag.

b. Den senaste dagen för avsändning framflyttas inte på grund av en utsträckning av giltighetstiden enligt denna artikel. Om rembursen föreskriver en senaste dag för avsändning, kommer avsändningsdokument daterade senare än sålunda föreskriven dag inte att godtas. Om någon senaste dag för avsändning inte föreskrivits, kommer avsändningsdokument daterade senare än på den senaste giltighetsdagen, så som den angivits i rembursen eller ändringar därav, inte att godtas. Andra dokument än avsändningsdokument kan emellertid vara daterade senast på den enligt a. framflyttade giltighetsdagen.

c. Bank som i enlighet med bestämmelserna i a. betalar, accepterar eller negocierar på en sålunda framflyttad giltighetsdag, skall till dokumenten foga sitt bestyrkande av följande lydelse:

"Presenterade för betalning (resp acceptering eller negociering) inom giltighetstiden, förlängd i överensstämmelse med Artikel 39 i de Enhetliga reglerna."

AVSÄNDNING, SKEPPNING ELLER LASTNING

Artikel 40.

a. Om orden "avgång", "expediering", "lastning" eller "avsegling" använts för att ange sista dagen för varans avsändande, betraktas de som liktydiga med "skeppning" eller "avsändande", om inte annat följer av remburs villkoren.

b. Uttryck såsom "prompt", "genast", "snarast möjligt" etc bör inte användas. Om så ändå sker, kommer bankerna att tolka dem såsom innebärande ett krav på varans avsändande inom trettio dagar från datum för den avi om rembursen som sänds till beneficienten av den öppnande banken eller av en aviserande bank.

c. Uttrycket "omkring den" ("on or about") och liknande uttryck tolkas som ett krav på avsändning under tiden från och med fem dagar före till och med fem dagar efter den nämnda dagen.

DOKUMENTENS PRESENTATION

Artikel 41.

Oavsett bestämmelsen i artikel 37 att varje remburs måste föreskriva en sista dag för presentation av dokumenten, måste rembursen även föreskriva en bestämd tidsperiod efter dagen för utställande av konossement eller andra avsändningshandlingar inom vilken dokumenten måste presenteras för betalning, acceptering eller negociering. Om ingen sådan period föreskrivits i rembursen, kommer bankerna att avvisa dokument som presenteras hos dem senare än 21 dagar efter utställandet av konossementen eller andra avsändningshandlingar.

Artikel 42.

Bankerna är inte skyldiga att motta dokument utom expeditionstid.

TIDSANGIVELSER

Artikel 43.

Med "första hälften" resp "andra hälften" av en månad skall förstås tiden från och med den första till och med den femtonde dagen resp tiden från och med den sextonde till och med den sista dagen i månaden.

Artikel 44.

Med "början", "mitten" resp "slutet' av en månad skall förstås tiden från och med den första till och med den tionde dagen resp tiden från och med den elfte till och med den tjugonde dagen och tiden från och med den tjugoförsta till och med den sista dagen i månaden.

Artikel 45.

Om en öppnande bank föreskriver att rembursen skall bekräftas eller aviseras som disponibel "en månad", "sex månader" etc men inte anger från vilket datum tiden skall räknas, kommer den bank som utför uppdraget att bekräfta eller avisera rembursen som giltig till slutet av en period med den angivna längden räknat från den dag sistnämnda banks bekräftelse eller avi daterats.

E. Överlåtelse.

Artikel 46.

a. En överlåtbar remburs är en remburs under vilken beneficienten har rätt att instruera den bank, som fått i uppdrag att betala eller acceptera, eller vilken bank som helst, som är berättigad att negociera, att banken skall göra rembursen helt eller delvis disponibel för en eller flera andra personer (andrahandsbeneficienter).

b. Bank som anmodats att överlåta en remburs är, vare sig den bekräftat rembursen eller inte, ej skyldig att verkställa överlåtelser i annan omfattning eller på annat sätt än banken uttryckligen godkänt eller innan dess kostnader för överlåtelsen blivit betalda.

c. Bankkostnader, som uppkommer genom överlåtelse, skall betalas av den första beneficienten om inte annat angetts.

d. En remburs kan överlåtas endast om den av den öppnande banken uttryckligen betecknats som "överlåtbar" ("transferable"). Uttryck som "delbar" ("divisible", "fractionable"), "transportabel" ("assignable") och "överförbar" ("transmissible") säger ingenting utöver vad som inbegrips i termen överlåtbar och skall inte användas.

e. En överlåtbar remburs kan överlåtas endast en gång. Överlåtelser med delbelopp är dock tillåtna under förutsättning att de sammanlagt inte överstiger det ursprungliga rembursbeloppet och att delleveranser inte är förbjudna; i så fall anses dessa delöverlåtelser tillsammans utgöra en enda överlåtelse. Rembursen får överlåtas endast på samma villkor, som upptagits i den ursprungliga rembursen, dock att rembursbelopp och/eller å-pris får minskas samt giltighetstid och/eller avsändningstid förkortas. Dessutom får uppdragsgivarens namn bytas ut mot den första beneficientens. Om den ursprungliga rembursen däremot uttryckligen föreskriver att uppdragsgivarens namn skall förekomma på något annat dokument än fakturan, måste den föreskriften iakttas.

f. Den första beneficienten har rätt att byta ut andrahandsbeneficientens fakturor mot sina egna på belopp inte överstigande vad som föreskrivits i den ursprungliga rembursen och med det à-pris som kan ha föreskrivits i denna. Vid sådant utbyte av fakturor kan den första beneficienten under rembursen disponera över eventuell skillnad mellan sina och andrahandsbeneficientens fakturor. Om en remburs blivit överlåten i avsikt att den första beneficienten skall byta ut andrahandsbeneficientens fakturor mot sina egna men han underlåter att på första anmaning göra sådant utbyte, har den betalande, accepterande eller negocierande banken rätt att tillställa den öppnande banken de dokument, som mottagits under rembursen, inklusive andrahandsbeneficientens fakturor, utan vidare ansvar mot den första beneficienten.

g. Den första beneficienten i en överlåtbar remburs har rätt att överlåta rembursen till en andrahandsbeneficient i samma land eller i ett annat land, om inte rembursen föreskriver annat. Den första beneficienten har rätt att begära att betalning eller negociering till förmån för andrahandsbeneficienten skall verkställas på den plats dit rembursen överlåtits ända fram till utgången av den ursprungliga rembursens giltighetstid utan att detta medför inskränkning i den första beneficientens rätt att i efterhand byta ut andrahandsbeneficientens fakturor mot sina egna och disponera över den skillnad som kan tillkomma honom.

Artikel 47.

Det förhållandet att en remburs inte angetts som överlåtbar påverkar inte beneficientens rätt att överlåta likviden för en sådan remburs i enlighet med tillämplig lag.

A 23

uniform rules for collections

Contents

	Page
Foreword	6
General Provisions and Definitions	7
Liabilities and Responsibilities	9
Presentation	10
Payment	11
Acceptance	13
Promissory Notes, Receipts and Other Similar Instruments	13
Protest	13
Case-of-Need (Principal's Representative) and Protection of Goods	14
Advice of Fate, etc.	14
Interest, Charges, and Expenses	16
ICC Services to Business	18
Some Publications	19

Foreword

These new ICC "Uniform Rules for Collections" enter into force as from 1st January 1979.

This development will interest bankers throughout the world since the new Rules replace the existing "Uniform Rules for the Collection of Commercial Paper" (Publication n° 254), which have been widely used since their introduction in 1967.

The new title was chosen since, in practice, documents collected are as likely to have as much a financial as a commercial character.

In making this revision, the ICC's Banking Commission has taken into account both the evolution in practice since 1967 and specific problems that have arisen that could not be solved by the existing rules. An example is the course of action presenting banks should follow when the collection order requires the payment of interest that the drawee refuses to pay. The revised Rules give a clear ruling on this problem.

This revision reflects the policy of the ICC to stay abreast of changes in international commerce.

Carl-Henrik Winqwist
Secretary General
of the ICC

A 24

General Provisions and Definitions

A - These provisions and definitions and the following articles apply to all collections as defined in (B) below and are binding upon all parties thereto unless otherwise expressly agreed or unless contrary to the provisions of a national, state or local law and/or regulation which cannot be departed from.

B - For the purpose of such provisions, definitions and articles:

1. **i** "Collection" means the handling by banks, on instructions received, of documents as defined in (ii) below, in order to

a) obtain acceptance and/or, as the case may be, payment, or

b) deliver commercial documents against acceptance and/or, as the case may be, against payment, or

c) deliver documents on other terms and conditions.

ii "Documents" means financial documents and/or commercial documents:

a) "financial documents" means bills of exchange, promissory notes, cheques, payment receipts or other similar instruments used for obtaining the payment of money;

b) "commercial documents" means invoices, shipping documents, documents of title or other similar documents, or any other documents whatsoever, not being financial documents.

iii "Clean collection" means collection of financial documents not accompanied by commercial documents.

iv "Documentary collection" means collection of

a) financial documents accompanied by commercial documents;

b) commercial documents not accompanied by financial documents.

2. The "parties thereto" are:

i the "principal" who is the customer entrusting the operation of collection to his bank;

ii the "remitting bank" which is the bank to which the principal has entrusted the operation of collection;

iii the "collecting bank" which is any bank, other than the remitting bank, involved in processing the collection order;

iv the "presenting bank" which is the collecting bank making presentation to the drawee.

3. The "drawee" is the one to whom presentation is to be made according to the collection order.

C. All documents sent for collection must be accompanied by a collection order giving complete and precise instructions. Banks are only permitted to act upon the instructions given in such collection order, and in accordance with these Rules.

If any bank cannot, for any reason, comply with the instructions given in the collection order received by it, it must immediately advise the party from whom it received the collection order.

A 25

Liabilities and Responsibilities

Article 1

Banks will act in good faith and exercise reasonable care.

Article 2

Banks must verify that the documents received appear to be as listed in the collection order and must immediately advise the party from whom the collection order was received of any documents missing.

Banks have no further obligation to examine the documents.

Article 3

For the purpose of giving effect to the instructions of the principal, the remitting bank will utilise as the collecting bank:

i the collecting bank nominated by the principal, or, in the absence of such nomination,

ii any bank, of its own or another bank's choice, in the country of payment or acceptance, as the case may be.

The documents and the collection order may be sent to the collecting bank directly or through another bank as intermediary.

Banks utilising the services of other banks for the purpose of giving effect to the instructions of the principal do so for the account of and at the risk of the latter.

The principal shall be bound by and liable to indemnify the banks against all obligations and responsibilities imposed by foreign laws or usages.

Article 4

Banks concerned with a collection assume no liability or responsibility for the consequences arising out of delay and/or loss in transit of any messages, letters or documents, or for delay, mutilation or other errors arising in the transmission of cables, telegrams, telex, or communication by electronic systems, or for errors in translation or interpretation of technical terms.

Article 5

Banks concerned with a collection assume no liability or responsibility for consequences arising out of the interruption of their business by Acts of God, riots, civil commotions, insurrections, wars, or any other causes beyond their control or by strikes or lockouts.

Article 6

Goods should not be dispatched direct to the address of a bank or consigned to a bank without prior agreement on the part of that bank.

In the event of goods being dispatched direct to the address of a bank or consigned to a bank for delivery to a drawee against payment or acceptance or upon other terms without prior agreement on the part of that bank, the bank has no obligation to take delivery of the goods, which remain at the risk and responsibility of the party dispatching the goods.

Presentation

Article 7

Documents are to be presented to the drawee in the form in which they are received, except that remitting and collecting banks are authorized to affix any necessary stamps, at the expense of the principal unless otherwise instructed, and to make

A 26

any necessary endorsements or place any rubber stamps or other identifying marks or symbols customary to or required for the collection operation.

Article 8

Collection orders should bear the complete address of the drawee or of the domicile at which presentation is to be made. If the address is incomplete or incorrect, the collecting bank may, without obligation and responsibility on its part, endeavour to ascertain the proper address.

Article 9

In the case of documents payable at sight the presenting bank must make presentation for payment without delay.

In the case of documents payable at a tenor other than sight the presenting bank must, where acceptance is called for, make presentation for acceptance without delay, and where payment is called for, make presentation for payment not later than the appropriate maturity date.

Article 10

In respect of a documentary collection including a bill of exchange payable at a future date, the collection order should state whether the commercial documents are to be released to the drawee against acceptance (D/A) or against payment (D/P).

In the absence of such statement, the commercial documents will be released only against payment.

Payment

Article 11

In the case of documents payable in the currency of the country of payment (local currency), the presenting bank must, unless otherwise instructed

in the collection order, only release the documents to the drawee against payment in local currency which is immediately available for disposal in the manner specified in the collection order.

Article 12

In the case of documents payable in a currency other than that of the country of payment (foreign currency), the presenting bank must, unless otherwise instructed in the collection order, only release the documents to the drawee against payment in the relative foreign currency which can immediately be remitted in accordance with the instructions given in the collection order.

Article 13

In respect of clean collections partial payments may be accepted if and to the extent to which and on the conditions on which partial payments are authorized by the law in force in the place of payment. The documents will only be released to the drawee when full payment thereof has been received.

In respect of documentary collections partial payments will only be accepted if specifically authorized in the collection order. However, unless otherwise instructed, the presenting bank will only release the documents to the drawee after full payment has been received.

In all cases partial payments will only be accepted subject to compliance with the provisions of either Article 11 or Article 12 as appropriate.

Partial payment, if accepted, will be dealt with in accordance with the provisions of Article 14.

Article 14

Amounts collected (less charges and/or disbursements and/or expenses where applicable) must be made available without delay to the bank from which the collection order was received in accordance with the instructions contained in the collection order.

A 27

Acceptance

Article 15

The presenting bank is responsible for seeing that the form of the acceptance of a bill of exchange appears to be complete and correct, but is not responsible for the genuineness of any signature or for the authority of any signatory to sign the acceptance.

Promissory Notes, Receipts and Other Similar Instruments

Article 16

The presenting bank is not responsible for the genuineness of any signature or for the authority of any signatory to sign a promissory note, receipt, or other similar instrument.

Protest

Article 17

The collection order should give specific instructions regarding protest (or other legal process in lieu thereof), in the event of non-acceptance or non-payment.

In the absence of such specific instructions the banks concerned with the collection have no obligation to have the documents protested (or subjected to other legal process in lieu thereof) for non-payment or non-acceptance.

Any charges and/or expenses incurred by banks in connection with such protest or other legal process will be for the account of the principal.

Case-of-Need (Principal's Representative) and Protection of Goods

Article 18

If the principal nominates a representative to act as case-of-need in the event of non-acceptance and/or non-payment the collection order should clearly and fully indicate the powers of such case-of-need.

In the absence of such indication banks will not accept any instructions from the case-of-need.

Article 19

Banks have no obligation to take any action in respect of the goods to which a documentary collection relates.

Nevertheless in the case that banks take action for the protection of the goods, whether instructed or not, they assume no liability or responsibility with regard to the fate and/or condition of the goods and/or for any acts and/or omissions on the part of any third parties entrusted with the custody and/or protection of the goods. However, the collecting bank must immediately advise the bank from which the collection order was received of any such action taken.

Any charges and/or expenses incurred by banks in connection with any action for the protection of the goods will be for the account of the principal.

Advice of Fate, etc.

Article 20

Collecting banks are to advise fate in accordance with the following rules:

i *Form of advice.* All advices or information from the collecting bank to the bank from which the collection order was received, must bear appropriate detail including, in all cases, the latter bank's reference number of the collection order.

ii *Method of advice.* In the absence of specific instructions, the collecting bank must send all advices to the bank from which the collection order was received by quickest mail but, if the collecting bank considers the matter to be urgent, quicker methods such as cable, telegram, telex, or communication by electronic systems, etc. may be used at the expense of the principal.

iii a) *Advice of payment.* The collecting bank must send without delay advice of payment to the bank from which the collection order was received, detailing the amount or amounts collected, charges and/or disbursements and/or expenses deducted, where appropriate, and method of disposal of the funds.

b) *Advice of acceptance.* The collecting bank must send without delay advice of acceptance to the bank from which the collection order was received.

c) *Advice of non-payment or non-acceptance.* The collecting bank must send without delay advice of non-payment or advice of non-acceptance to the bank from which the collection order was received.

The presenting bank should endeavour to ascertain the reasons for such non-payment or non-acceptance and advise accordingly the bank from which the collection order was received.

On receipt of such advice the remitting bank must, within a reasonable time, give appropriate instructions as to the further handling of the documents. If such instructions are not received by the presenting bank within 90 days from its advice of non-payment or non-acceptance, the documents may be returned to the bank from which the collection order was received.

Interest, Charges, and Expenses

Article 21

If the collection order includes an instruction to collect interest which is not embodied in the accompanying financial document(s), if any, and the drawee refuses to pay such interest, the presenting bank may deliver the document(s) against payment or acceptance as the case may be without collecting such interest, unless the collection order expressly states that such interest may not be waived. Where such interest is to be collected the collection order must bear an indication of the rate of interest and the period covered. When payment of interest has been refused the presenting bank must inform the bank from which the collection order was received accordingly.

If the documents include a financial document containing an unconditional and definitive interest clause the interest amount is deemed to form part of the amount of the documents to be collected. Accordingly, the interest amount is payable in addition to the principal amount shown in the financial document and may not be waived unless the collection order so authorizes.

Article 22

If the collection order includes an instruction that collection charges and/or expenses are to be for account of the drawee and the drawee refuses to pay them, the presenting bank may deliver the document(s) against payment or acceptance as the case may be without collecting charges and/or expenses unless the collection order expressly states that such charges and/or expenses may not be waived. When payment of collection charges and/or expenses has been refused the presenting bank must inform the bank from which the collection order was received accordingly. Whenever collection charges and/or expenses are so waived they will be for the account of the principal, and may be deducted from the proceeds.

A 29

Should a collection order specifically prohibit the waiving of collection charges and/or expenses then neither the remitting nor collecting nor presenting bank shall be responsible for any costs or delays resulting from this prohibition.

Article 23

In all cases where in the express terms of a collection order, or under these Rules, disbursements and/or expenses and/or collection charges are to be borne by the principal, the collecting bank(s) shall be entitled promptly to recover outlays in respect of disbursements and expenses and charges from the bank from which the collection order was received and the remitting bank shall have the right promptly to recover from the principal any amount so paid out by it, together with its own disbursements, expenses and charges, regardless of the fate of the collection.

ICC services to business

The International Chamber of Commerce is the world business organization. It acts to promote the greater freedom of world trade, to harmonize and facilitate business and trade practices, and to represent the business community at international levels. Paris based, the ICC is represented by National Committees and Councils in over 50 countries and also has members in over 40 others.

The ICC Banking Commission

The Uniform Rules for Collections found in this brochure were developed by the ICC Commission on Banking Technique and Practice. This commission brings together bankers from throughout the world with the aim of :

- defining, simplifying and harmonizing the practices and terminology used in international banking;
- expressing the views of bankers before relevant international organizations, .in particular the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL);
- serving as a meeting ground for the bankers of the world to discuss common problems.

A 30

Some Publications

Uniform Customs and Practice for Documentary Credits
These Rules designed to simplify and facilitate commercial documentary credit operations are now universally adopted by banks and professional associations. The 1974 revision came into force on 1st October 1975.
English, French, German, bilingual English-German, Spanish and Arabic editions. **No. 290**

Guide to Documentary Credit Operations
This new guide explains the role of documentary credits and, in a practical, step-by-step manner, how they work. International businessmen and bankers will find it invaluable in their daily professional life. It includes the Uniform Customs and Practice contained in publication n° 290.
English and French editions **No. 305**

Standard Forms for Issuing Documentary Credits
With help of banking authorities throughout the world, the ICC has recently completed work on new standard forms for issuing documentary credits. In addition, practical advice for their use is given in an explanatory booklet. The increasing use of ICC standard credit forms is a further contribution to uniform documentary credit practice.
English and French editions **No. 323**

Uniform Rules for Contract Guarantees
The result of 12 years of work by the ICC Commissions on Banking and Commercial Practice, this new brochure presents Rules designed to regulate contract guarantees as well as an introduction explaining their use. The Rules cover tender bonds, performance guarantees and repayment guarantees given by banks, insurance companies and other guarantors to ensure the fulfillment of a tender or a contract. They invest these guarantees with a moral content and strive to achieve a fair balance between the legitimate interests of the parties involved.
English and French editions. **No. 325**

These publications are available from your National Committee of the ICC, or from:

ICC Services S.A.R.L.
38, Cours Albert 1er
75008 PARIS

Tel: 261.85.97
Telex: 650770

UNIFORM COMMERCIAL CODE

ARTICLE 5

LETTERS OF CREDIT

§ 5–101. **Short Title.** This Article shall be known and may be cited as Uniform Commercial Code—Letters of Credit.

§ 5–102. **Scope.**

(1) This Article applies

(a) to a credit issued by a bank if the credit requires a documentary draft or a documentary demand for payment; and

(b) to a credit issued by a person other than a bank if the credit requires that the draft or demand for payment be accompanied by a document of title; and

(c) to a credit issued by a bank or other person if the credit is not within subparagraphs (a) or (b) but conspicuously states that it is a letter of credit or is conspicuously so entitled.

(2) Unless the engagement meets the requirements of subsection (1), this Article does not apply to engagements to make advances or to honor drafts or demands for payment, to authorities to pay or purchase, to guarantees or to general agreements.

(3) This Article deals with some but not all of the rules and concepts of letters of credit as such rules or concepts have developed prior to this act or may hereafter develop. The fact that this Article states a rule does not by itself require, imply or negate application of the same or a converse rule to a situation not provided for or to a person not specified by this Article.

Note: In Alabama, Missouri, and New York, subsection 4 appears as follows:

(4) Unless otherwise agreed, this Article 5 does not apply to a letter of credit or a credit if by its terms or by agreement, course of dealing or usage of trade such letter of credit or credit is subject in whole or in part to the Uniform Customs and Practice for Commercial Documentary Credits by the Thirteenth or by any subsequent Congress of the International Chamber of Commerce.

§ 5–103. Definitions.

(1) In this Article unless the context otherwise requires

(a) "Credit" or "letter of credit" means an engagement by a bank or other person made at the request of a customer and of a kind within the scope of this Article (Section 5–102) that the issuer will honor drafts or other demands for payment upon compliance with the conditions specified in the credit. A credit may be either revocable or irrevocable. The engagement may be either an agreement to honor or a statement that the bank or other person is authorized to honor.

(b) A "documentary draft" or a "documentary demand for payment" is one honor of which is conditioned upon the presentation of a document or documents. "Document" means any paper including document of title, security, invoice, certificate, notice of default and the like.

(c) An "issuer" is a bank or other person issuing a credit.

(d) A "beneficiary" of a credit is a person who is entitled under its terms to draw or demand payment.

(e) An "advising bank" is a bank which gives notification of the issuance of a credit by another bank.

(f) A "confirming bank" is a bank which engages either that it will itself honor a credit already issued by another bank or that such a credit will be honored by the issuer or a third bank.

(g) A "customer" is a buyer or other person who causes an issuer to issue a credit. The term also includes a bank which procures issuance or confirmation on behalf of that bank's customer.

(2) Other definitions applying to this Article and the sections in which they appear are:

"Notation of Credit."	Section 5–108.
"Presenter."	Section 5–112(3).

(3) Definitions in other Articles applying to this Article and the sections in which they appear are:

"Accept" or "Acceptance."	Section 3–410.
"Contract for sale."	Section 2–106.
"Draft."	Section 3–104.
"Holder in due course."	Section 3–302.
"Midnight deadline."	Section 4–104.
"Security."	Section 8–102.

(4) In addition, Article 1 contains general definitions and principles of construction and interpretation applicable throughout this Article.

§ 5–104. Formal Requirements; Signing.

(1) Except as otherwise required in subsection (1) (c) of Section 5–102 on scope, no particular form of phrasing is required for a credit.

A credit must be in writing and signed by the issuer and a confirmation must be in writing and signed by the confirming bank. A modification of the terms of a credit or confirmation must be signed by the issuer or confirming bank.

(2) A telegram may be a sufficient signed writing if it identifies its sender by an authorized authentication. The authentication may be in code and the authorized naming of the issuer in an advice of credit is a sufficient signing.

§ 5–105. Consideration. No consideration is necessary to establish a credit or to enlarge or otherwise modify its terms.

§ 5–106. Time and Effect of Establishment of Credit.

(1) Unless otherwise agreed a credit is established

(a) as regards the customer as soon as a letter of credit is sent to him or the letter of credit or an authorized written advice of its issuance is sent to the beneficiary; and

(b) as regards the beneficiary when he receives a letter of credit or an authorized written advice of its issuance.

(2) Unless otherwise agreed once an irrevocable credit is established as regards the customer it can be modified or revoked only with the consent of the customer and once it is established as regards the beneficiary it can be modified or revoked only with his consent.

(3) Unless otherwise agreed after a revocable credit is established it may be modified or revoked by the issuer without notice to or consent from the customer or beneficiary.

(4) Notwithstanding any modification or revocation of a revocable credit any person authorized to honor or negotiate under the terms of the original credit is entitled to reimbursement for or honor of any draft or demand for payment duly honored or negotiated before receipt of notice of the modification or revocation and the issuer in turn is entitled to reimbursement from its customer.

§ 5–107. Advice of Credit; Confirmation; Error in Statement of Terms.

(1) Unless otherwise specified an advising bank by advising a credit issued by another bank does not assume any obligation to honor drafts drawn or demands for payment made under the credit but it does assume obligation for the accuracy of its own statement.

(2) A confirming bank by confirming a credit becomes directly obligated on the credit to the extent of its confirmation as though it were its issuer and acquires the rights of an issuer.

(3) Even though an advising bank incorrectly advises the terms of a credit it has been authorized to advise the credit is established as against the issuer to the extent of its original terms.

(4) Unless otherwise specified the customer bears as against the issuer all risks of transmission and reasonable translation or interpretation of any message relating to a credit.

§ 5–108. "Notation Credit"; Exhaustion of Credit.

(1) A credit which specifies that any person purchasing or paying drafts drawn or demands for payment made under it must note the amount of the draft or demand on the letter or advice of credit is a "notation credit".

(2) Under a notation credit

(a) a person paying the beneficiary or purchasing a draft or demand for payment from him acquires a right to honor only if the appropriate notation is made and by transferring or forwarding for honor the documents under the credit such a person warrants to the issuer that the notation has been made; and

(b) unless the credit or a signed statement that an appropriate notation has been made accompanies the draft or demand for payment the issuer may delay honor until evidence of notation has been procured which is satisfactory to it but its obligation and that of its customer continue for a reasonable time not exceeding thirty days to obtain such evidence.

(3) If the credit is not a notation credit

(a) the issuer may honor complying drafts or demands for payment presented to it in the order in which they are presented and is discharged pro tanto by honor of any such draft or demand;

(b) as between competing good faith purchasers of complying drafts or demands the person first purchasing has priority over a subsequent purchaser even though the later purchased draft or demand has been first honored.

§ 5–109. Issuer's Obligation to Its Customer.

(1) An issuer's obligation to its customer includes good faith and observance of any general banking usage but unless otherwise agreed does not include liability or responsibility

(a) for performance of the underlying contract for sale or other transaction between the customer and the beneficiary; or

(b) for any act or omission of any person other than itself or its own branch or for loss or destruction of a draft, demand, or document in transit or in the possession of others; or

(c) based on knowledge or lack of knowledge of any usage of any particular trade.

(2) An issuer must examine documents with care so as to ascertain that on their face they appear to comply with the terms of the credit but unless otherwise agreed assumes no liability or responsibility for the genuineness, falsification or effect of any document which appears on such examination to be regular on its face.

(3) A non-bank issuer is not bound by any banking usage of which it has no knowledge.

§ 5–110. Availability of Credit in Portions; Presenter's Reservation of Lien or Claim.

(1) Unless otherwise specified a credit may be used in portions in the discretion of the beneficiary.

(2) Unless otherwise specified a person by presenting a documentary draft or demand for payment under a credit relinquishes upon its honor all claims to the documents and a person by transferring such draft or demand or causing such presentment authorizes such relinquishment. An explicit reservation of claim makes the draft or demand non-complying.

§ 5–111. Warranties on Transfer and Presentment.

(1) Unless otherwise agreed the beneficiary by transferring or presenting a documentary draft or demand for payment warrants to all interested parties that the necessary conditions of the credit have been complied with. This is in addition to any warranties arising under Articles 3, 4, 7 and 8.

(2) Unless otherwise agreed a negotiating, advising, confirming, collecting or issuing bank presenting or transferring a draft or demand for payment under a credit warrants only the matters warranted by a collecting bank under Article 4 and any such bank transferring a document warrants only the matters warranted by an intermediary under Articles 7 and 8.

§ 5–112. Time Allowed for Honor or Rejection; Withholding Honor or Rejection by Consent; "Presenter."

(1) A bank to which a documentary draft or demand for payment is presented under a credit may without dishonor of the draft, demand or credit

(a) defer honor until the close of the third banking day following receipt of the documents; and

(b) further defer honor if the presenter has expressly or impliedly consented thereto.

Failure to honor within the time here specified constitutes dishonor of the draft or demand and of the credit [except as otherwise provided in subsection (4) of Section 5–114 on conditional payment].

Note: The bracketed language in the last sentence of subsection (1) (as well as subsections (4) and (5) of Section 5–114) was adopted in the following states:

Alabama	New Mexico
Alaska	Ohio
Connecticut	Oklahoma
Georgia	Rhode Island
Hawaii	Texas
Idaho	Utah
Iowa	Virginia
Michigan	Washington
Minnesota	West Virginia

(2) Upon dishonor the bank may unless otherwise instructed fulfill its duty to return the draft or demand and the documents by holding them at the disposal of the presenter and sending him an advice to that effect.

(3) "Presenter" means any person presenting a draft or demand for payment for honor under a credit even though that person is a confirming bank or other correspondent which is acting under an issuer's authorization.

§ 5–113. Indemnities.

(1) A bank seeking to obtain (whether for itself or another) honor, negotiation or reimbursement under a credit may give an indemnity to induce such honor, negotiation or reimbursement.

(2) An indemnity agreement inducing honor, negotiation or reimbursement

(a) unless otherwise explicitly agreed applies to defects in the documents but not in the goods; and

(b) unless a longer time is explicitly agreed expires at the end of ten business days following receipt of the document by the ultimate customer unless notice of objection is sent before such expiration date. The ultimate customer may send notice of objection to the person from whom he received the documents and any bank receiving such notice is under a duty to send notice to its transferor before its midnight deadline.

A 34

§ 5–114. Issuer's Duty and Privilege to Honor; Right to Reimbursement.

(1) An issuer must honor a draft or demand for payment which complies with the terms of the relevant credit regardless of whether the goods or documents conform to the underlying contract for sale or other contract between the customer and the beneficiary. The issuer is not excused from honor of such a draft or demand by reason of an additional general term that all documents must be satisfactory to the issuer, but an issuer may require that specified documents must be satisfactory to it.

(2) Unless otherwise agreed when documents appear on their face to comply with the terms of a credit but a required document does not in fact conform to the warranties made on negotiation or transfer of a document of title (Section 7–507) or of a security (Section 8–306) or is forged or fraudulent or there is fraud in the transaction

(a) the issuer must honor the draft or demand for payment if honor is demanded by a negotiating bank or other holder of the draft or the demand which has taken the draft or demand under the credit and under circumstances which would make it a holder in due course (Section 3–302) and in an appropriate case would make it a person to whom a document of title has been duly negotiated (Section 7–502) or a bona fide purchaser of a security (Section 8–302); and

(b) in all other cases as against its customer, an issuer acting in good faith may honor the draft or demand for payment despite notification from the customer of fraud, forgery or other defect not apparent on the face of the documents but a court of appropriate jurisdiction may enjoin such honor.

(3) Unless otherwise agreed an issuer which has duly honored a draft or demand for payment is entitled to immediate reimbursement of any payment made under the credit and to be put in effectively available funds not later than the day before maturity of any acceptance made under the credit.

[(4) When a credit provides for payment by the issuer on receipt of notice that the required documents are in the possession of a correspondent or other agent of the issuer

(a) any payment made on receipt of such notice is conditional; and

(b) the issuer may reject documents which do not comply with the credit if it does so within three banking days following its receipt of the documents; and

(c) in the event of such rejection, the issuer is entitled by charge back or otherwise to return of the payment made.]

[(5) In the case covered by subsection (4) failure to reject documents within the time specified in sub-paragraph (b) constitutes acceptance of the documents and makes the payment final in favor of the beneficiary.]

Note: Subsections (4) and (5) (as well as the optional language of Section 5–112(1)) were adopted in the following states:

Alabama	New Mexico
Alaska	Ohio
Connecticut	Oklahoma
Georgia	Rhode Island
Hawaii	Texas
Idaho	Utah
Iowa	Virginia
Michigan	Washington
Minnesota	West Virginia

§ 5–115. Remedy for Improper Dishonor or Anticipatory Repudiation.

(1) When an issuer wrongfully dishonors a draft or demand for payment presented under a credit the person entitled to honor has with respect to any documents the rights of a person in the position of a seller (Section 2–707) and may recover from the issuer the face amount of the draft or demand together with incidental damages under Section 2–710 on seller's incidental damages and interest but less any amount realized by resale or other use or disposition of the subject matter of the transaction. In the event no resale or other utilization is made the documents, goods or other subject matter involved in the transaction must be turned over to the issuer on payment of judgment.

(2) When an issuer wrongfully cancels or otherwise repudiates a credit before presentment of a draft or demand for payment drawn under it the beneficiary has the rights of a seller after anticipatory repudiation by the buyer under Section 2–610 if he learns of the repudiation in time reasonably to avoid procurement of the required documents. Otherwise the beneficiary has an immediate right of action for wrongful dishonor.

§ 5–116. Transfer and Assignment.

(1) The right to draw under a credit can be transferred or assigned only when the credit is expressly designated as transferable or assignable.

(2) Even though the credit specifically states that it is nontransferable or nonassignable the beneficiary may before performance of the conditions of the credit assign his right to proceeds. Such an assignment is an assignment of a contract right under Article 9 on Secured Transactions and is governed by that Article except that:

(a) the assignment is ineffective until the letter of credit or advice of credit is delivered to the assignee which delivery constitutes perfection of the security interest under Article 9; and

(b) the issuer may honor drafts or demands for payment drawn under the credit until it receives a notification of the assignment signed by the beneficiary which reasonably identifies the credit involved in the assignment and contains a request to pay the assignee; and

(c) after what reasonably appears to be such a notification has been received the issuer may without dishonor refuse to accept or pay even to a person otherwise entitled to honor until the letter of credit or advice of credit is exhibited to the issuer.

(3) Except where the beneficiary has effectively assigned his right to draw or his right to proceeds, nothing in this section limits his right to transfer or negotiate drafts or demands drawn under the credit.

§ 5–117. Insolvency of Bank Holding Funds for Documentary Credit.

(1) Where an issuer or an advising or confirming bank or a bank which has for a customer procured issuance of a credit by another bank becomes insolvent before final payment under the credit and the credit is one to which this Article is made applicable by paragraphs (a) or (b) of Section 5–102(1) on scope, the receipt or allocation of funds or collateral to secure or meet obligations under the credit shall have the following results:

(a) to the extent of any funds or collateral turned over after or before the insolvency as indemnity against or specifically for the purpose of payment of drafts or demands for payment drawn under the designated credit, the drafts or demands are entitled to payment in preference over depositors or other general creditors of the issuer or bank; and

(b) on expiration of the credit or surrender of the beneficiary's

rights under it unused any person who has given such funds or collateral is similarly entitled to return thereof; and

(c) a change to a general or current account with a bank if specifically consented to for the purpose of indemnity against or payment of drafts or demands for payment drawn under the designated credit falls under the same rules as if the funds had been drawn out in cash and then turned over with specific instructions.

(2) After honor or reimbursement under this section the customer or other person for whose account the insolvent bank has acted is entitled to receive the documents involved.

6. Kapitel

Akkreditiv

§256

Definition

Durch das Akkreditiv verpflichtet sich eine Bank (Akkreditivbank), an den im Akkreditiv Genannten (Begünstigten) innerhalb einer bestimmten Frist bis zu dem im Akkreditiv angegebenen Höchstbetrag Zahlung zu leisten.

§ 257

Widerrufliche und unwiderrufliche Akkreditive

(1) Akkreditive sind widerruflich, wenn sie nicht ausdrücklich als unwiderruflich bezeichnet sind. Akkreditive, in denen die Zahlung nicht an eine Bedingung gebunden ist (Bar-Akkreditive), gelten als unwiderruflich.

(2) Bei einem widerruflichen Akkreditiv ist die Akkreditivbank berechtigt, die Zahlung abzulehnen oder die im Akkreditiv genannten Bedingungen zu ändern. Hat der Begunstigte die Akkreditivbedingungen erfüllt und daraufhin die Akkreditivbank ihre Zahlungsbereitschaft erklärt, ist der Begunstigte berechtigt, Zahlung zu verlangen.

(3) Bei einem unwiderruflichen Akkreditiv ist der Begünstigte berechtigt, Zahlung nach Massgabe der Akkreditivbedingungen zu verlangen.

§ 258

Einbeziehung einer weiteren Bank

(1) Die Akkreditivbank ist berechtigt, nach eigenem Ermessen in die Abwicklung des Akkreditivs eine zweite Bank einzubeziehen.

(2) Zeigt die zweite Bank dem Begunstigten lediglich die Eröffnung des Akkreditivs durch die Akkreditivbank an, ohne das Akkreditiv selbst zu bestätigen, wird dadurch keine Zahlungsverpflichtung der zweiten Bank gegenuber dem Begünstigten begründet. Das gilt auch dann, wenn die zweite Bank im Akkreditiv als Zahlstelle genannt worden ist.

(3) Verbindet die sweite Bank mit der Anzeige eines unwiderruflichen Akkreditivs zugleich ausdrücklich dessen Bestätigung, ist der Begünstigte berechtigt, Zahlung von der Akkreditivbank oder der bestätigenden Bank als Gesamtschuldner zu verlangen.

(4) Hat die sweite Bank akkreditivgemäss gezahlt, ist sie berechtigt, die Zahlung der geleisteten Summe von der Akkreditivbank zu fordern.

Documentary letter of credit

SECTION 656

(1) Under a documentary letter of credit, the bank assumes the obligation to furnish a performance to the beneficiary, provided the documents specified in the letter of credit are presented to it.

(2) The bank that opens a documentary letter of credit is bound to furnish performance to the beneficiary to the extent of its obligation under the letter of credit, provided the beneficiary presents in due course and in time all documents in accordance with the terms set out in the letter of credit.

Documentary credit is a rather frequent instrument in international trade, since on one hand, it secures a timely payment of the purchase price by a bank to the seller and, on the other hand, the buyer is protected, to considerable extent, by a suitable choice of the terms of the contract of sale have been fulfilled by the seller. The provision of Sec. 656 corresponds to the usages in the field of documentary credits, but paragraph (2) contains an express reference to the terms of the letter of credit in the interest of clarifying the matter.

SECTION 657

(1) Unless otherwise indicated therein, a documentary letter of credit is revocable.

(2) The bank may change or revoke a revocable documentary letter of credit at any time.

(3) An irrevocable documentary letter of credit may be changed or revoked only if the beneficiary, the bank and the committer so agree.

If the documentary credit is to provide complete security, mention must be made therein that it is irrevocable. The tri-partite character of the legal relation is indicated in the third paragraph.

SECTION 658

Confirmation of a documentary letter of credit

(1) If an irrevocable documentary letter of credit was confirmed by another bank in accordance with the bank's instructions, the confirming bank shall be separately and directly bound towards the beneficiary; the beneficiary may claim performance from any of these banks. The provision of Section 654, first sentence, shall apply mutatis mutandis.

(2) If the confirming bank has performed under the letter of credit, it shall have the right to claim performance from the bank which had requested the confirmation of the documentary letter of credit.

(3) A bank which merely notifies the beneficiary that another bank opened an irrevocable documentary letter of credit shall be liable for errors made in such notification, but shall not become obliged under paragraph 1.

The obligation of the bank in accordance with the provision of paragraph (1) is a joint and several liability (see Secs. 124 ff.). As for the validity of the confirmation, which is a legal act per se, see Sec. 25. The liability under paragraph (3), is absolute, so that it is wholly irrelevant for what reasons an incorrect confirmation has been given. The liability is manifest in the obligation to pay damages.

SECTION 659

Other types of letters of credit

The provisions relating to documentary letters of credit (Sections 656 to 658) shall govern mutatis mutandis other types of credits.

These are the so-called clean letters of credit where the bank's obligation to pay is not dependent upon the presentation of documents.

SECTION 660

Unless otherwise provided in Sections 653 to 659, the usages commonly observed in international banking relations shall be applicable.

Already when formulating the individual rules relating to documentary letters of credit, due regard was paid to the fact that almost in every country there were in force socalled banking usages applicable to letters of credit. In several countries, these banking usages are embodied in the Uniform Rules and Usages Relating to Documentary Credits, published in 1951 by the International Chamber of Commerce in Paris (the so-called Letter of Credit Usages) which are also fully observed by Czechoslovak banks. Since, however, these usages are subject to frequent changes, the respective legislation was limited to the main principles in the interest of flexibility, and the subsidiary applicability of these usages, commonly observed in international banking relations, was adopted.

Allmänna villkor

1. När täckning ombesörjes, debiteras uppdragsgivaren härför. I den mån utbetalning under rembursen dessförinnan ägt rum, må debiteringen ske per den dag, då utbetalningen verkställdes. Debitering för belopp i utländskt myntslag sker efter bankens vid ombesörjandet av täckning gällande säljkurs.

På skuld beräknas ränta efter bankens vid varje tid tillämpade räntesats för remburskrediter. Har utbetalning före täckning verkställts av utländsk bank, må intill dess täckning ingått till den utländska banken, ränta på sålunda utbetalat belopp beräknas efter högre räntesats, bestämd med hänsyn bl. a. till ränteläget på den ort, där utbetalningen skett.

I den mån banken medger återköp av utländsk valuta, sker sådant återköp efter bankens vid tiden för återköpet gällande köpkurs.

2. Därest rembursbeloppet skall disponeras först viss tid efter sikt, är uppdragsgivaren berättigad att utfå dokumenten, därest annan säkerhet ställts, som banken finner godtagbar. Beträffande nytillkommen sådan säkerhet skall bestämmelserna i denna förbindelse äga motsvarande tillämpning.

3. Uppdragsgivaren debiteras provision och expeditionsavgifter enligt av banken tillämpad tariff ävensom bankens utlägg för porto, telegram, telefonsamtal o. d.

4. Uppdragsgivaren är skyldig att — så snart under rembursen upptagna dokument tillhandahållas för granskning — omedelbart meddela banken eventuella anmärkningar och vilka åtgärder han på grund därav vill påkalla.

5. Förskrivning av pant omfattar även pantens avkastning och varje annan av panten härflytande rättighet.

Med pant avses i det följande allt som sålunda omfattas av pantförskrivning.

6. Utgöres pant av inteckning i fast egendom, tomträtt, fartyg, luftfartyg eller näringsverksamhet, skall den intecknade egendomen — så länge förbindelse, för vilken panten häftar, ej till fullo infriats — vara försäkrad hos av banken godkänd försäkringsanstalt för risker och till belopp, som banken bestämmer. Motsvarande gäller, om säkerhet utgöres av byggnad på ofri grund, varor eller andra lösören. För fast egendom och byggnad skall försäkringen alltid omfatta brandrisk.

Uraktlåter uppdragsgivaren att till banken inlämna erforderliga försäkringsbevis, är banken berättigad ombesörja försäkring på uppdragsgivarens bekostnad.

7. På denna förbindelse av uppdragsgivaren förskriven pant skall utgöra säkerhet såväl för denna som för alla övriga förbindelser i vilka uppdragsgivaren nu häftar eller framdeles, innan denna förbindelse blivit till fullo infriad, må komma att häfta gentemot banken. Banken äger bestämma, i vilken ordningsföljd förbindelserna skall gäldas ur panten, dock med beaktande av borgensmans rätt enligt mom. 8.

Panten skall dock icke till följd av nämnda pantförskrivning utgöra säkerhet vare sig för uppdragsgivarens förbindelser på grund av växlar, som diskonterats eller kan komma att diskonteras i banken av annan än uppdragsgivaren, eller för andra uppdragsgivarens förbindelser, som banken förvärvat eller kan komma att förvärva från annan än uppdragsgivaren.

8. Med avseende på borgen, som tecknats på denna förbindelse, skall iakttagas:

att på förbindelsen av uppdragsgivaren förskriven pant skall, i den mån den icke av banken tages i anspråk för denna förbindelse, anses lämnad som säkerhet jämväl och i första hand för borgensmans regressfordran mot uppdragsgivaren, varemot borgensman icke skall på grund av nämnda borgen äga någon rätt i annan till banken upplåten pant; samt

att banken, utan minskning i borgensmans ansvar, skall äga dels utlämna avkastning av panten, som är till betalning förfallen och icke erfordras för gäldande av förfallen ränta på grund av denna förbindelse, dels förfara på motsvarande sätt beträffande teckningsrätter och liknande av panten härflytande rättigheter.

9. Bankens pantvård omfattar endast skyldighet dels beträffande pantförskrivna varor att väl förvara handlingar, som medför rätt till varorna, dels beträffande annan pant att väl förvara densamma samt att i fråga om andra fordringsbevis än sådana, som uppenbarligen är avsedda för den allmänna rörelsen (obligationer, förlagsbevis o. d.) eller som utgöres av kuponger, dels avbryta preskription och dels verkställa bevakning i händelse av kallelse på okända borgenärer. Banken skall dock icke vara skyldig att vidmakthålla det personliga betalningsansvaret för skuldebrev, som är intecknat i fast egendom, tomträtt, fartyg, luftfartyg eller näringsverksamhet, annat än om uppdragsgivaren skriftligen framställt begäran därom med uppgift om den betalningsskyldiges namn och adress.

10. Skulle uppdragsgivaren i något avseende icke fullgöra sina förpliktelser till banken enligt denna förbindelse eller enligt annan förbindelse, för vilken på rembursförbindelsen förskriven pant utgör säkerhet, äger banken — utan uppdragsgivarens hörande och utan anlitande av det i 10 kap. 2 § handelsbalken angivna förfarandet i fråga om uppbud, värdering och lösande av pant — på sätt banken finner lämpligt realisera panten med iakttagande av att realisation av pant, som utgöres av fondpapper, endast må ske genom försäljning på offentlig auktion eller på fondbörs. Under samma förutsättning är pantsatt skuldebrev, för vilket uppdragsgivaren svarar personligen eller med viss egendom, gentemot uppdragsgivaren förfallet till betalning vid anfordran, oavsett skuldebrevets föreskrifter om betalningstid. Utgöres pant av medel innestående på konto hos banken, må under nyss angiven förutsättning banken omedelbart debitera kontot för täckande av förfallet fordringsbelopp.

11. Banken bemyndigas oåterkalleligen att själv eller genom någon, som banken därtill utser, teckna pantsättarens namn, då så erfordras för att genomföra realisation av pantsatt fondpapper, teckningsbevis eller liknande handling eller för att utöva rätt att på grund av sådan handling utfå teckningsrättsbevis eller tecknade nya aktier eller fondaktier, delbevis eller motsvarande bevis.

12. Har borgensman infriat rembursförbindelsen, skall, därest banken icke medgiver pants utlämnande till honom, realisation därav, som borgensman påkallar för täckande av sin regressfordran, ske genom bankens försorg enligt bestämmelserna här ovan.

13. Bestämmelserna i mom. 5—6, 9—11 och 14—16 skall äga motsvarande tillämpning med avseende på pant, som på denna förbindelse förskrives av annan än uppdragsgivaren. Sådan pant gäller såsom säkerhet allenast för uppdragsgivarens förpliktelse på grund av denna förbindelse, såvida icke annat angives.

14. Uppdragsgivaren skall ersätta banken för all kostnad och allt arbete för vård och realisation av pant samt bevakning och indrivning av bankens fordran hos uppdragsgivaren eller annan därför betalningsskyldig, i den mån täckning ej erhållits ur vad som influtit vid pantens realisation.

15. Banken är icke ansvarig för skada, som beror av myndighets åtgärd, lagbud, krigshändelse, strejk, lockout, bojkott, blockad eller annan liknande omständighet. Skada, som må uppkomma i andra fall, skall ersättas av banken endast i den mån vållande ligger banken till last.

16. Har meddelande som rör denna förbindelse av banken i rekommenderat brev avsänts till uppdragsgivaren eller borgensman eller till tredje man, som på förbindelsen förskrivit pant, under hans på förbindelsen angivna adress eller den ändrade adress, som vid meddelandets avsändande är för banken känd såsom rätt adress, skall meddelandet anses ha kommit adressaten tillhanda senast på tredje dagen efter avsändandet. Har meddelandet avsänts genom telegram, skall det anses ha kommit adressaten tillhanda senast 24 timmar efter inlämnandet.

Almindelige bestemmelser

1. Denne remburs er underkastet »Ensartede regler og usancer vedrørende remburser (1974 revision) i henhold til Det internationale Handelskammers publikation nr. 290, almindeligvis benævnt »Internationale rembursregler«, for så vidt og i det omfang disse kommer til anvendelse på den plads, hvor remboursen er disponibel*).

2. Dækkes assurancen ifølge omstående tekst af ordregiveren, forpligter denne sig til på anfordring at aflevere police(r)/certifikat(er) til banken.

3. Alle inddækkede valutabeløb eller beløb overført til dækning af rembursen, optagne rembursdokumenter samt de varer, som rembursen angår, disses forsikringssummer og hvad der i øvrigt ved salg eller på anden måde træder i stedet for nævnte varer, tjener banken som håndpant for ethvert mellemværende, som banken måtte have eller få med ordregiveren, og banken er befuldmægtiget til med bindende virkning for ordregiveren at forsyne dokumenterne med endossement eller kvittering. Realisation af varerne kan om fornødent ske ved offentlig auktion eller ved salg underhånden for ordregiverens regning uden iagttagelse af reglerne om håndpant.

4. Ordregiveren forpligter sig til at undersøge optagne dokumenter straks efter modtagelsen. I tilfælde af, at dokumenterne måtte udvise afvigelser eller mangler, som ordregiveren ikke mener at kunne godkende, forpligter denne sig til omgående at underrette banken herom og ikke uden dennes samtykke at disponere over dokumenterne eller over de pågældende varer.

5. Ordregiveren er forpligtet til at dække banken i henhold til dens afregning efter opgave fra bankens korrespondent, også selv om rembursdokumenterne ikke er kommet banken i hænde, hvadenten dette skyldes forsinkelse eller andre forhold, herunder at rembursdokumenterne er gået tabt. Ordregiveren er forpligtet til på anfordring at dække banken for rembursbeløbet, hvis bankens korrespondent kræver dækning overført i forbindelse med rembursens åbning.

6. Enhver overførsel af rembursbeløbet – herunder overførsel gennem Danmarks Nationalbank – sker for ordregiverens regning og risiko, og banken har intet ansvar for beløbets fremkomst i udlandet eller for eventuelt opståede kursdifferencer i forbindelse med overførslen. Dersom rembursen ikke udnyttes eller kun udnyttes delvis, har banken intet ansvar for tilbageførsel af ikke udnyttede beløb eller for eventuelle kursdifferencer i forbindelse med tilbageførsel heraf.

7. Tilgodehavender på konti i fremmed valuta indestår i bankens navn hos dennes korrespondenter i de pågældende lande for ordregiverens risiko i enhver henseende, og ordregiveren er med hensyn til dispositioner over disse konti undergivet samme begrænsning, som til enhver tid er gældende for banken.

8. Udløber eller annulleres rembursen helt eller delvis ubenyttet, er banken berettiget til at foranledige inddækkede eller overførte beløb solgt eller tilbageført, men banken påtager sig ikke nogen pligt hertil, før instruktioner herom er modtaget fra ordregiveren.

9. I tilfælde af ikke-udnyttelse af rembursen frigør banken ikke ordregiveren, forinden banken er blevet frigjort af sin korrespondent.

_____, den _____

_____

Ordregiverens forpligtende underskrift

Eventuelle henvendelser angående rembursen rettes til
Tlf.

*) Dansk oversættelse af disse regler udleveres af banken på forlangende.

General Conditions

The following conditions are intended to clearly regulate the relations between the bank and its customers.

1 **Power of Disposition.** The signatures and signing powers given in writing to the bank are alone valid insofar as the bank is concerned until cancelled in writing, notwithstanding entries to the contrary in the Register of Commerce or other media of public notice.

2 **Objections of the Customer.** Any objection by the customer relating to the execution or non-execution of any order of any kind as well as any objection to any statement of account or of deposit, or to any other communication, must be made promptly upon receipt of the respective communication, but at the latest within the time specified by the bank. In case of non-receipt of any communication the customer must make his complaint at the time when he should have received the communication in the ordinary course of business. Any damage resulting from late objection shall be borne by the customer.

3 **Communications of the Bank.** Communications of the bank are deemed to have been made if dispatched to the last address notified by the customer. The date indicated on the copy or on the mailing records in the possession of the bank is presumed to be the mailing date. Mail which is to be kept on deposit at the bank is, in case of doubt, considered to have been delivered at the date it bears.

4 **Verification of the Signatures and Legitimation.** Any damage resulting from the reliance by the bank upon any false, forged, altered or otherwise legally insufficient instructions, documentation or other legitimation shall be borne by the customer, unless the bank is guilty of gross negligence.

5 **Legal Incapacity.** Any damage resulting from the legal incapacity of the customer or of a third party must be borne by the customer, unless such incapacity has been published in an official newspaper in Switzerland in the case of the customer himself or has been communicated to the bank in writing in the case of a third party.

6 **Errors in Transmission.** Any damage resulting from the use of the mail, telegraph, telephone, telex, or any other system of communication or means of transportation, especially from losses, delays, misunderstanding, mutilations or duplicates, must be borne by the customer, unless the bank is guilty of gross negligence.

7 **Errors in the Execution of Orders.** In case of damage due to non-execution or defective execution of orders (stock exchange orders excluded), the bank is liable only for the loss of interest, unless in the case concerned it has been warned of the imminent risk of more extensive damages.

8 **Right of Pledge and Right of Compensation.** With respect to all assets which it holds in custody for account of the customer, either at its own offices or elsewhere, the bank has a lien for all its claims originating in the banking relationship irrespective of maturity or currency and a right to immediate compensation in all savings, deposit and other accounts. This rule applies equally to credits and to loans with or without guarantees or securities. Non-bearer certificates are transferred and pledged by the presents. Upon default of performance on the part of the customer, the bank may, at its choice, realize the pledges either at its own discretion or by legal proceedings.

9 **Current Accounts Relations**

9.1 The bank credits and debits the agreed upon or customary interests, commissions and fees, as well as taxes, at its choice, quarterly, semi-annually or annually. The bank reserves the right to modify at any time the rates of the commissions and interests it levies, in particular if the conditions of the money-market have changed, and to inform the customer of any modification by circular letter or in any other appropriate way. In the absence of any complaint or objection brought forward within one month, the statements of account issued by the bank are deemed to have been approved, even if the confirmation statement to be signed by the customer has not been received back by the bank. The express or tacit approval of the statement of account includes the approval of all items, as well as that of possible reservations of the bank, contained in that statement.
If the customer has given several different orders, the total amount of which exceeds the credit balance available or the credit granted to him, the bank is entitled to decide at its discretion and without consideration to the dates of the orders or the times of reception, which of the dispositions it wants to execute.

9.2 The bank deposits the equivalent of **credit balances in foreign monies** in its own name, but—proportionately to his share—for account and at the risk of the customer, with correspondents deemed reliable by the bank, within or outside the monetary area in question. The customer bears in particular the risk of legal or administrative restrictions and charges. The client may dispose of his balances in foreign currencies by sales, transfers as well as by drawing or purchasing of checks and in other forms only as agreed upon with the bank.

10 **Bills of Exchange, Checks and other Instruments.** The bank is entitled to redebit unpaid bills of exchange, checks and other papers which had been discounted or credited. Nevertheless, and until the settlement of any possible debit balance, the bank retains against anybody liable in virtue of the instrument concerned the right to the claims arising out of the bill of exchange, the check or any other instrument for payment of their full amount plus accessories, be it in virtue of the law on the bill of exchange, the law on the check or any other legal stipulation.

11 **Termination of the Business Relationship.** The customer and the bank may both unilaterally terminate their business relationship with immediate effect, either in whole or in part. The bank may in particular cancel credits promised or utilized, in which case the claims of the bank will fall immediately due. Even where a specific agreement exists between the parties, the bank may exercise this prerogative whenever in the bank's opinion a serious enough reason arises, especially if the customer has given incorrect information on his financial situation or if it deteriorates considerably or is exposed to serious risks.

12 **Saturdays as Legal Holidays.** For all business relations with the bank, saturdays are equivalent to legal holidays.

13 **Reservation of Special Regulations.** Certain kinds of transactions are, besides these general conditions, subject to special regulations issued by the bank. So in particular: the deposit of securities and other valuables for safe custody (custodianship), management of securities, savings and deposit accounts, check books, safe deposit boxes.
Moreover, stock exchange transactions are subject to the local rules, documentary transactions to the Uniform Customs and Practice for Commercial Documentary Credits issued by the International Chamber of Commerce, and collecting and discounting transactions to the general terms issued by the Swiss Bankers' Association.

14 **Modifications of the General Conditions.** The bank reserves for itself the right to modify the general conditions at any time. The customer will be informed of these modifications by circular letter or in any other appropriate way, and in the absence of opposition within a month the modifications are deemed to have been approved.

15 **LAW GOVERNING THE LEGAL RELATIONSHIP BETWEEN THE BANK AND ITS CUSTOMERS AND PLACE TO SUE. All legal aspects of the relationship between the client and the bank shall be governed exclusively by SWISS LAW. Place of performance of all obligations of both parties, as well as the exclusive jurisdiction of lawsuits—for clients with domicile abroad—and any other kinds of legal proceedings shall be Geneva, except only that the bank may sue the client in any court at the domicile of the client or any other competent court.**

BANQUE SCANDINAVE EN SUISSE

CONDITIONS APPLICABLES A NOS CORRESPONDANTS
TERMS OF BUSINESS FOR CORRESPONDENT BANKS

Cette liste remplace toutes les précédentes
This list supersedes all previous issues

ACCOUNTS IN SWISS FRANCS

Current Accounts:

— Credit Interest	none.
— Debit Interest	subject to special arrangements.
— Commissions	none.
Time Deposits	terms quoted upon request.

Value Dates

Cash payments received for credit to your account	credited value the date of receipt if received before noon, otherwise value next business day.
Payments and Transfers:	
— to banks	debited value the date of receipt of your instructions, unless the value date is specified by you. Transfers on our books, both debits and credits, will be made with the same value date.
— to commercial firms and individuals	debited value the date of receipt of your instructions, unless the value date is specified by you. Transfers to the accounts of commercial firms and individuals will be credited value next business day. If you specify the value date **explicitly** which we have to apply to such credits to beneficiary's account, the respective debit entry on your account will be back-valued one business day prior to that date.

Saturday is not a business day.

Payments and Transfers in Swiss Francs
(Tourist Traffic included)

1. to banks	no charge.
2. to commercial firms and individuals:	
— by crediting their account with us	no charge.
— in cash — by cheque — by post office order	½ %, min. Sfr 5.—, max. Sfr 250.—

Payments and Transfers in Foreign Currencies
(Tourist Traffic included)

1. by crediting the beneficiary's account on our books in the original or another currency	no charge.
2. by paying the Swiss Franc equivalent in cash:	
— to banks	no charge.
— to commercial firms and individuals	½ %, min. Sfr 5.—, max. Sfr 250.—
3. by transferring the funds in the original currency to a third party (including banks)	½ ‰, min. Sfr 5.—, max. Sfr 200.—

DOCUMENTARY LETTERS OF CREDIT

1. Opening of letters of credit

a) Revocable letters of credit
— 1 ‰ opening commission up to Sfr 5 000 000.—
— ½ ‰ on the amount exceeding Sfr 5 000 000.—
— min. Sfr 30.—

b) Irrevocable letters of credit
— 2 ‰ opening commission up to Sfr 500 000.—
— 1 ‰ on the amount exceeding Sfr 500 000.— up to Sfr 5 000 000.—
— ½ ‰ on the amount exceeding Sfr 5 000 000.—
— min. Sfr 30.—
for each quarter or fraction thereof

2. Notification and confirmation of letters of credit from other banks

a) Notification
— 1 ‰ notification commission up to Sfr 5 000 000.—
— ½ ‰ on the amount exceeding Sfr 5 000 000.—
— min. Sfr 30.—

b) Confirmation
— 2 ‰ confirmation commission up to Sfr 500 000.—
— 1 ‰ on the amount exceeding Sfr 500 000.— up to Sfr 5 000 000.—
— ½ ‰ on the amount exceeding Sfr 5 000 000.—
— min. Sfr 30.—
for each quarter or fraction thereof

3. Transmission

Sfr 30.— transmission commission

4. Amendment

Sfr 30.— amendment commission

5. Payment or Negotiation

— 2 ‰ payment/negotiation commission up to Sfr 500 000.—
— 1 ‰ on the amount exceeding Sfr 500 000.— up to Sfr 5 000 000.—
— ½ ‰ on the amount exceeding Sfr 5 000 000.—
— min. Sfr 30.—

6. Deferred payment

a) with engagement (letter of credit opened or confirmed)
— 2 ‰ deferred payment commission up to Sfr 500 000.—
— 1 ‰ on the amount exceeding Sfr 500 000.— up to Sfr 5 000 000.—
— ½ ‰ on the amount exceeding Sfr 5 000 000.—
for each quarter or fraction thereof

b) without engagement (without confirmation of letter of credit)
— 1 ‰ special commission
— min. Sfr 30.—
— max. Sfr 2500.—

The confirmation commission as well as the opening commission are charged at the same time as the confirmation or the opening of the credit. If the credit is only partially utilized no return of the commission can be granted.

The amendment commission will not be charged if the amendment results in a collection of an opening and/or a confirmation commission.

The commissions and expenses of the bank as well as those required of foreign correspondents will be charged totally to principal, if no other instructions have been given.

7. Claims for reimbursement

a) — ½ ‰ reimbursement commission
— min. Sfr 30.—
— max. Sfr 100.—

b) — 2 ‰ confirmation commission for claim of reimbursement up to Sfr 500 000.—
— 1 ‰ on the amount exceeding Sfr 500 000.— up to Sfr 5 000 000.—
— ½ ‰ on the amount exceeding Sfr 5 000 000.—
for each quarter or fraction thereof

COLLECTIONS

1. Cheques, Bank Money Orders at Sight and Post Office Orders

1.1 When credited immediately, under reserve	free of charge
1.2 When credited after receipt	Sfr 5.—

2. Bills of Exchange, similar instruments, Receipts

collection (under reserve or after receipt)	2 ‰ min. Sfr 10.— max. Sfr 200.—

3. Documentary Collections

3.1 Release of documents against acceptance or payment, or delivery of documents free of payment (without collection order)	2 ‰ min. Sfr 20.—
For the amount exceeding Sfr 200 000.— per collection	½ ‰
If the accepted draft is left for collection, collection fees are charged in addition, as per No. 2	
3.2 Release of consignments For the release of goods addressed to a bank or to a forwarding agent at the disposal of a bank an extra commission is charged in addition to the fee as per No. 3.1	2 ‰ min. Sfr 20.— max. Sfr 200.—

4. Other charges and fees

4.1 Renewal fee	Sfr 10.—
4.2 Acceptance or guarantee obtaining fee	Sfr 10.—
4.3 Return fee for returned unpaid or recalled items	Sfr 10.—
4.4 Statement of non-collection (confirmation of presentation instead of notarial protest Art. 1128 Swiss Code of Obligations)	Sfr 10.—
4.5 Recourse commission (Art. 1045/6, 1098, 1130, 1143 Swiss Code of Obligations)	
⅓ % for the presenting bank	min. Sfr 2.—
2 ‰ for each endorser	min. Sfr 2.—
4.6 Protest commission for collections after receipt	
⅓ % for the presenting bank	min. Sfr 2.—
2 ‰ for each endorsing bank	min. Sfr 2.—
4.7 Notification fee	Sfr 5.—
4.8 Covering cheque	Sfr 7.—
4.9 For the release free of payment of bills of exchange, receipts, documents, etc., sent to us for collection, the corresponding rates under Nos 1 to 3 are applied as if their collection had taken place.	

General Remarks

1. In the absence of special arrangements, payments are effected only against available funds.
2. Without your instructions to the contrary, the aforementioned charges on payments and transfers are claimed from the beneficiary.
3. The commission rates quoted above are intended to apply to routine services. When special services are required, higher charges may be made.
4. Payments under the terms of Monetary or Clearing Agreements are subject to additional charges fixed by the Swiss authorities.
5. Postage and other expenses (telephone, telegram, etc.) are claimed from the party on whose behalf they are incurred, unless otherwise instructed.
6. Every possible care is taken to ensure the prompt execution of all transactions, but we do not assume any responsibility for delayed transmission of telegrams by the Telegraph Office.
7. Moreover, all dealings with our customers and correspondents are governed by our "General Conditions" printed page 9.

LETTER OF CREDIT AGREEMENT

Morgan Guaranty Trust Company

OF NEW YORK

Morgan Guaranty Trust Company of New York
23 Wall Street
New York, N. Y. 10015

Dear Sirs:

In consideration of your issuing letters of credit from time to time at your option and at the request of the undersigned, we jointly and severally hereby unconditionally promise and agree as follows:

1. As to drafts or acceptances which are drawn under such credits and which are payable in United States Dollars, we will: (a) in the case of each sight draft reimburse you or your designated agents, on demand, in lawful money of the United States the amount paid thereon; and (b) in the case of each acceptance, pay you or your designated agents in lawful money of the United States the amount thereof, on demand, but in no event later than one business day prior to the maturity thereof.

2. As to drafts or acceptances which are drawn under such credits and are payable in a currency other than United States Dollars, we will: (a) in the case of each sight draft reimburse you or your designated agents, on demand, the equivalent thereof in lawful money of the United States at your then selling rate for cable transfers to the place of payment in the currency in which such draft is payable (or at your election, to the place where and in the currency in which your reimbursement to your correspondent is due); and (b) in the case of each acceptance pay you or your designated agents, on demand, but in no event later than two business days prior to the maturity of such acceptance, the equivalent thereof in lawful money of the United States at your then selling rate for cable transfers to the place of payment in the currency in which such acceptance or other instrument is payable.

3. We will pay you commissions as agreed upon between us (or in the absence of such agreement, at your usual rate), all charges and expenses of every kind in connection with such credits or the property referred to therein, and interest where chargeable.

4. We will insure against the usual risks as required by you all the goods and merchandise shipped under such credits with companies an ' in form satisfactory to you, and on your demand we will deposit with you policies or certificates of insurance so drawn or so assigned or endorsed that all loss occurring thereunder shall be payable to you. Notwithstanding any such approval we assume all responsibility as to the sufficiency and genuineness of the insurance and the solvency and responsibility of the insurers. We will procure promptly any necessary licenses for the import, export, shipping or storage of the property and comply with all foreign and domestic governmental regulations in regard thereto or the financing thereof, and we will furnish such certificates in that respect as you may at any time require.

5. We recognize your absolute title to, and ownership of, and unqualified right to the possession and disposal of, all property (including documents, instruments and policies or certificates of insurance), and the proceeds thereof, relating to any such credit, until such time as all our liabilities and obligations to you at any time existing, whether under or with reference to this agreement or otherwise, have been fully discharged, all as security for such liabilities and obligations. We agree that all such property, and the proceeds thereof, coming into your possession or under your control or into the possession or under the control of your correspondents or agents may be held and disposed of by you as above provided and as otherwise provided in this agreement. We will sign and deliver to you on demand a trust receipt, or trust receipts, or other security agreement or agreements, and a statement of trust receipt financing, or any other statement required or desired by you in connection therewith, all in the form specified by you, it being agreed that your rights specified herein shall be in addition to, and not in limitation of, your rights under any statute applicable to such trust receipts, or security agreements, and statements.

6. Goods and merchandise relating to any such credit shall be paid for, or at your option security approved by you shall be lodged with you, before we shall be entitled to the surrender or delivery of the documents in respect thereof; such security may be retained and held by you until payment of all liabilities and obligations hereinbefore referred to, and in the event that you may entrust us with any of the said goods or merchandise, we consent that you may at any time, in your discretion, repossess yourselves of said goods and merchandise.

7. We agree at any time and from time to time, on demand, to deliver or assign to you, as security for any and all of our liabilities and obligations hereunder and also for any and all other liabilities and obligations to you, whether absolute or contingent, due or to become due, or now existing or hereafter incurred, additional security of a value and character satisfactory to you, or to make such payment as you may require; and the receipt by you or any of your agents or correspondents at any time of other or additional security, of whatsoever nature, including cash, shall not be deemed a waiver of any of your rights or powers herein recognized. All property belonging to us, or in which we may have an interest, of every kind and nature whatsoever, heretofore or now or at any time hereafter delivered, conveyed, transferred, assigned, or paid to you, or coming into your possession or under your control or into the possession or under the control of anyone acting for you in any manner whatsoever, whether expressly as security for any of our liabilities or obligations to you or for safekeeping or otherwise, including any items received for collection or transmission and the proceeds thereof, are hereby made security for each and all said liabilities and obligations to you. Should any default occur hereunder as defined herein or in the event any exigency should arise which in your opinion makes it desirable to remove any collateral held by you or by an agent for you, from the state or country in which it may be held or deposited to any other state or country, we agree that such collateral may be so removed and there dealt with by you as herein provided. It is also agreed that you may at any time transfer into your own name or that of your nominee, securities in registered form held as collateral security. In receiving, holding and disposing of collateral security hereunder, you shall be under no duty to send notices, perform services or take any action of any kind in connection with the management thereof.

8. Upon the non-payment of any amount when due on any such credit or on any of our liabilities or obligations to you; or upon our failure to perform any agreement herein contained; or upon the insolvency of, the death of, the filing of a petition in bankruptcy or insolvency or for a reorganization by or against, the making of a general assignment for the benefit of creditors by, the admission in writing of inability to pay our debts generally as they become due by, the application for the appointment or the appointment of a receiver of or any property or assets of, the issuing of any warrant, order of attachment, tax lien or levy, distraint or garnishment against any property or assets of, the expulsion from or suspension of membership in any national securities exchange or other organized exchange of, the taking by any governmental or public authority of possession or control of any substantial part of the property or business of, any one of us, or any partnership of which any one of us is a member, or any other person liable upon or for any liability or obligation of the undersigned to you as endorser, guarantor, surety or in any other capacity, direct or contingent,—then and in any such event all of our liabilities and obligations to you shall forthwith be accelerated and become due and payable, without notice, presentation or demand for payment, which are hereby expressly waived, and thereafter all such liabilities and obligations shall bear interest at the legal rate, *provided*, however, that you may by notice in writing to us waive, suspend or modify the effect of any such acceleration, either before or after the same shall have occurred. Upon non-payment or non-performance of any of our liabilities or obligations to you when due or becoming due as above provided, you may, without demand of payment, without advertising, and without notice to us, all of which are hereby waived, enforce, collect and realize upon, by sale, assignment, set-off, application or otherwise, all or any part of our property directly or indirectly held by you, or in your possession or under your control, including all balances of any deposit account of ours with you. Any such sale, assignment or other realization may be on a national securities exchange or other organized exchange, at a broker's board or at public or private sale, or otherwise, and in connection therewith you may grant options. At any sale on a national securities exchange or other organized exchange, or at a broker's board, or at public auction, you may yourself purchase the whole or any part of the property sold, free from any right or equity of redemption, which are hereby waived and released. Upon any such realization for any cause or in any manner, after deducting all costs and expenses of every kind for collection, sale, delivery or other cause, you may, without any marshalling of assets, and in such manner or order as you may deem proper, apply the residue of the proceeds in payment or in reduction of any one or more of our liabilities and obligations to you, whether then due or not due, making proper rebate for interest on liabilities and obligations not then due according to their terms, and returning the overplus, if any, to us, who shall continue liable to you for any deficiency then remaining, with legal interest thereon.

9. We agree that should the beneficiary under any such credit, upon receipt of advice by cable, or otherwise, of the issuance of such credit, but prior to its actual receipt, negotiate drafts by virtue of such advice, such negotiation shall be considered a proper one and shall be included under the terms and subject to all conditions hereof. We assume all risks of the acts or omissions of the users of such credits. Neither you nor your correspondents shall be responsible: for the existence, character, quality, quantity, condition, packing, value, or delivery of the property purporting to be represented by documents; for any difference in character, quality, quantity, condition, or value of the property from that expressed in documents; for the validity, sufficiency, or genuineness of documents, even if such documents should in fact prove to be invalid, insufficient, fraudulent or forged; for the time, place, manner or order in which shipment is made; for partial or incomplete shipment, or failure or omission to ship any or all of the property; for the character, adequacy, validity, or genuineness of any insurance; for the solvency or responsibility of any insurer, or for any other risk connected with insurance; for any deviation from instructions, delay, default or fraud by the shipper or anyone else in connection with the property or the shipping thereof; for the solvency, responsibility or relationship to the property of any party issuing any documents in connection therewith; for delay in arrival or failure to arrive of either the property or any of the documents relating thereto; for delay in giving or failure to give notice of arrival or any other notice; for any breach of contract between the shippers or vendors and ourselves; for failure of any draft to bear any reference or adequate reference to such credit, or failure of documents to accompany any draft at negotiation, or failure to send forward documents apart from drafts as required by the terms of such credit (each of which provisions, if contained in such credit, may be waived by you); for errors, omissions, interruptions or delays in transmission or delivery of any messages, by mail, cable, telegraph, wireless or otherwise, whether or not they be in code; for errors in translation or for errors in interpretation of technical terms; for any failure or inability by you or anyone else to perform in accordance with the terms of such credit by reason of compliance with foreign laws, customs or regulations or by reason of any control or restriction rightfully or wrongfully exercised by any *de facto* or *de jure* government or group asserting or exercising governmental or paramount powers; or for any other consequences arising from causes beyond your control or the control of your correspondents; nor shall you be responsible for any error, neglect, or default of any of your correspondents; and none of the above shall affect, impair or prevent the vesting of any of your rights, or powers hereunder. You and your correspondents may accept documents that appear on their face to be in order, without responsibility for further investigation, regardless of any notice or information to the contrary. In furtherance and not in limitation of the foregoing provisions, we agree that any action taken by you or by any correspondent of yours in good faith in connection with such credit, or the relative drafts, documents, property, or instruments, shall be binding on us and shall not put you or your correspondents under any resulting liability to us; and we make like agreement as to any inaction or omission, unless in breach of good faith. If at our request the credit is advised to the beneficiary, we will be bound by the terms employed by you or your correspondents in such advice, as well as by the means of transmittal, and will indemnify and save you and your correspondents harmless in respect of any and all liability incurred in complying with such request. The provisions hereof shall apply to all other property, instruments or documents constituting a part of, or in any way relating to, collateral security hereunder.

10. We agree that, you and your agents and correspondents may receive and accept as "bills of lading" under the credit any documents issued or purporting to be issued by or on behalf of any carrier, which acknowledge receipt of the property for transportation, whatever the specific provisions of any such documents, and that any such documents shall, for the purpose of this agreement, be conclusive evidence of the fact and date of shipment of the property mentioned therein. We further agree that, unless the terms of the credit otherwise specifically provide, you and your agents and correspondents may receive and accept as documents of insurance either insurance policies or insurance certificates issued and/or signed by insurance companies or their agents or by underwriters.

11. In case we consent to any overdrafts under any credit or authorize payment or acceptance of drafts drawn thereunder with irregular documents attached thereto, or authorize or consent to any extension of the term of the credit or any increase in the amount thereof or any other modification in or departure from the terms of the credit, this agreement shall be fully binding upon the undersigned in respect to such overdrafts, and notwithstanding such overdrafts, extensions, increases, modifications, irregularities or variances, this agreement and your title to the documents, merchandise and insurance policies shall be, subsist and remain as though all matters had been done in strict compliance with said credit.

12. Our obligations and all of your rights under such credits or the provisions of any trust receipt or other security agreement issued in connection therewith shall be extended for the full period of any refinancing by you of the payments to be made by us to you hereunder, and shall continue until full payment thereof has been made by us.

13. This agreement is to remain in force and be applicable to all transactions notwithstanding any change in the composition of any firm or firms, parties to this contract, or users of such credits, whether such change shall arise from the accession of one or more partners or from the death or secession of any partner or partners or from the incorporation of any partnership.

14. This agreement is without limitation as to duration or amount and you may continue to act on the faith thereof until such time as you shall receive written notice of its withdrawal, which notice will not in any wise affect any credits theretofore made or obligations or liabilities theretofore incurred, whether then due and payable or thereafter to become due and payable.

15. You shall not be deemed to have waived any of your rights hereunder unless you shall have signed such waiver in writing. No such waiver, unless expressly so stated therein, shall be effective as to any transaction which occurs subsequent to the date of such waiver, nor as to any continuance of a breach after such waiver.

16. We agree that at all times now and hereafter we will indemnify and save harmless Morgan Guaranty Trust Company of New York from and against all loss or damage to it arising in connection with said credits, unless due to negligence on the part of said Trust Company, and all costs, charges and expenses and all actions or suits, whether groundless or otherwise, including counsel fees, it being the purpose of this agreement to fully protect Morgan Guaranty Trust Company of New York in the premises.

17. This agreement and all rights and obligations arising hereunder shall be determined according to the laws of the State of New York.

18. In case of any credit which contains a statement that it is subject to the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits fixed by the International Chamber of Commerce, your rights specified herein shall be in addition to, and not in limitation of, your rights under the said Uniform Customs and Practice.

19. If this agreement is signed by one individual, the words "we", "our", "us", shall be read throughout as "I", "my", "me", respectively. If this agreement is signed by two or more parties, it shall be their joint and several agreement.

Dated, the.....day of.....19.....

.....

.....

(This application should be carefully completed and the words not applicable deleted)

7

.....19.....

To HAMBROS BANK LIMITED 41 Bishopsgate, London, EC2P 2AA	From
IRREVOCABLE *DOCUMENTARY CREDIT*	of Applicant — Credit number — of Hambros Bank Ltd.
Beneficiary	For account of
	Amount of/up to/about
Beneficiary's Bank (if known)	Expiry Date *in

*Applicable to place where Credit is established

Dear Sir(s),

I/We hereby request you to open for my/our account and at my/our risk and responsibility this documentary credit which is available by Beneficiary's draft at drawn on **Hambros Bank Ltd.**

accompanied by the following documents:

Covering: (Technical terms and cumbersome detail should be excluded wherever possible)

Despatch/Shipment from to	During/Latest	Partial shipments	Transhipments

Special conditions:

Please advise this Letter of Credit by airmail and, if applicable, follow instructions marked X.

Brief details ☐ By Telex ☐ Cheap rate Cable ☐ Full rate Cable ☐

Full details ☐

We note that the Credit is subject to the conditions stipulated on the reverse side of this Form which are accepted by me/us.

Please debit my/our account for all payments/acceptances and charges hereunder and I/we hereby undertake to provide cover in due time.

The documents taken up by you under this credit are to be forwarded to .....

.....

Yours faithfully,

H.B. 1262

International Chamber of Commerce Brochure No. 222.

Demande d'ouverture de Crédit documentaire ..... le .....

DE

(Ici, cachet de la firme)

N° du téléphone :
N° du compte courant :

Société Générale de Banque, s.a.
3, Montagne du Parc,
1000 BRUXELLES

Messieurs,

De mon/notre ordre et pour mon/notre compte, veuillez ouvrir un crédit documentaire ☐ révocable ☐ irrévocable en faveur de

pour un montant de ☐ maximum : ☐ environ : (en chiffres)
(en lettres)

utilisable contre

☐ traite ☐ à vue ☐ à
☐ sur
☐ facture commerciale en exemplaires
☐ jeu complet du connaissement net, à bord, établi
- ☐ à ordre et endossé en blanc
- ☐ à ordre de
- ☐ notify :
- ☐ fret payable à destination (freight collect)
- ☐ fret payé (freight prepaid)

☐ duplicata de lettre de voiture de chemin de fer, dûment estampillé par la gare de départ, adressé à

☐
☐
☐ Police/certificat d'assurance couvrant

concernant

de à
Expéditions partielles ☐ autorisées ☐ interdites

Crédit valable jusqu'au pour ☐ paiement ☐ acceptation
auprès de :

Veuillez transmettre ce crédit par ☐ câble ☐ courrier ☐ téléphone
en priant votre correspondant d'aviser le/les bénéficiaires ☐ en ajoutant sa confirmation
☐ sans ajouter sa confirmation

Les documents levés en vertu du présent crédit sont à faire parvenir
☐ à nous-mêmes ☐ à

Veuillez débiter mon / notre compte de la contrevaleur du montant ci-dessus pour le paiement que j'effectue / nous effectuons du chef de l'ouverture du crédit irrévocable ci-dessus, ainsi que de tous frais et commissions y afférents.

Sauf stipulations expressément déterminées ci-dessus, veuillez vous conformer, si possible, pour l'exécution du présent crédit, aux Règles et Usances Uniformes relatives aux Crédits Documentaires (Version revisée 1962), brochure n° 222 de la Chambre de Commerce Internationale.

(Signature autorisée)

F. 6112 - 40295 - 2/72 Réservé à la Banque

C .....
D
D / A .....

Certificat de priorité } N° .....
Licence d'importation }
Déclaration modèle ..... n° .....
Joint à la présente. — En votre possession.

Nederlandse tekst op de keerzijde

Société Générale de Banque, Société Anonyme
Siège des Départements Généraux

Original 7

Lieu d'émission et date
Place and date of issue

Numéro du crédit / Credit number

CREDIT DOCUMENTAIRE - DOCUMENTARY CREDIT
IRREVOCABLE

banque émettrice / Issuing bank | **banque notificatrice** / advising bank

Banque notificatrice / Advising bank

Donneur d'ordre / Applicant

Bénéficiaire / Beneficiary

Montant / Amount

Validité / Expiry

Date / Date
aux guichets de :
at the counters of :

M / Dear Sir(s),

Nous émettons en votre faveur ce crédit documentaire qui est utilisable / We hereby issue in your favour this documentary credit which is available **par paiement contre remise des documents suivants :**
by payment against presentation of the following documents :

concernant
covering

Chaque présentation de documents doit indiquer le numéro du crédit de la banque émettrice et le numéro du crédit de la banque notificatrice.
Each presentation of documents must indicate the credit number of the issuing bank and the credit number of the advising bank.

Expédition / Embarquement de Despacht / Shipment from **à** to	**Expéditions partielles** Partial shipments	**Transbordements** / Transhipments

Conditions spéciales :
Special conditions :

Nous garantissons que le paiement sera dûment effectué contre les documents présentés en conformité avec les termes de ce crédit.
We hereby engage that payment will be duly made against documents presented in conformity with the terms of the credit.

Vos dévoués / Yours faithfully,
SOCIETE GENERALE DE BANQUE, S. A.

Nom et signature de la banque émettrice.
Name and signature of the issuing bank.

Indications de la banque notificatrice / Advising bank's notification

Lieu, date, nom et signature de la banque notificatrice.
Place, date, name and signature of the advising bank.

Except so far as otherwise expressly stated, this documentary credit is subject to the « Uniform Customs and Practice for Documentary Credits » (1962 Revision) International Chamber of Commerce (Brochure No. 222).
This document conforms with Standard Form N° 3 of the I.C.C. (Brochure 268).

Sauf stipulations particulières expressément définies, ce crédit documentaire est régi par les « Règles et Usances uniformes relatives aux Crédits Documentaires » (Révision 1962), Chambre de Commerce Internationale (Broch. N° 222). Ce document est conforme à la formule normalisée N° 3 de la CCI (Brochure 268).

40090 - 4/73

3 A
Montagne du Parc 3 / B-1000 Bruxelles / Adresse télégr. / Cable address : Generale Bru / N° de telex / Telex number : 21.283 Generale Bru / Tel. : 12.50.80 / N° T.V.A. 403.199.702 R.C. Bruxelles 76.034

Skandinaviska Enskilda Banken

Place, date of issue

Original

7

IRREVOCABLE DOCUMENTARY CREDIT	Credit No of issuing bank	Credit No of advising bank
Advising bank	Applicant	
Beneficiary	Amount	
	Expiry date	
	at the counters of	

Dear Sir(s),
We hereby issue in your favour this documentary credit

which is available by acceptance of your draft at

drawn on

bearing the clause: "Drawn under documentary credit No of Skandinaviska Enskilda Banken"

accompanied by the following documents:

Despatch/Shipment from to	Partial shipments	Transhipments
Special conditions		

We hereby engage that drafts drawn in conformity with the terms of this credit will be duly accepted on presentation and duly honoured at maturity.

Skandinaviska Enskilda Banken

Advising bank's notification

Place, date, name and signature of the advising bank.

Practice for D... nentary Credits" (1962 Revision) International Chamber of ...merce (Broch... 4o 222).
*) From the 1st of October 1975, the 1974 Revision and the Brochure No. 290 applies

A 4760 73-03 ◆

1

Date	Amount	Stamp of the negotiating bank

BANK OF AMERICA

Incorporated in USA with Limited Liability

Place: P.O.Box 407, 25, Cannon Street, London EC4P 4HN

~~Telephone:01-236,2010~~

Cable Address: BankAmerica 7

Date

AMENDMENT TO IRREVOCABLE LETTER OF CREDIT	Drafts drawn under this credit must be marked: "Drawn under Bank of America credit no.
Forwarding addressee	Bank of America NT&SA
To beneficiary	This is amendment number **2** and is to be considered as part of the above credit and must be attached thereto.

Gentlemen:

We have been requested by the above branch of our bank to advise you that they have amended their irrevocable credit in your favor for account of

as follows:

All other terms and conditions of the credit remain unchanged.

Sincerely yours,

ra:

Authorized counter signature Authorized signature

PROVISIONS APPLICABLE TO THIS CREDIT: "This credit is subject to the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (1974 Revision) International Chamber of Commerce, Publication No. 290."

Please examine this instrument carefully. If you are unable to comply with the terms or if you wish changes, please communicate with your buyer to arrange for an amendment. This will facilitate prompt handling when documents are presented.

FA-153a (5/77) Bank of America NT&SA

BROSTRÖMS — Incotrans

STANDARD CONDITIONS OF CARRIAGE

Valid from: 1 April 1977 — Issue No.: 4

Broström Shipping Company Ltd.
S-403 30 GÖTEBORG, Sweden

Telephone Nat 031 - 17 51 00 / Int + 46 31 17 51 00

Intercontinental Transport (ICT) BV
P.O. Box 545
ROTTERDAM - 3005, Holland

Telephone Nat 010 - 39 93 33 / Int + 31 10 39 93 33

Applicability

The provisions set out and referred to in this document shall apply to every contract concluded for the performance and/or procurement of performance of the entire transport which is evidenced by the issuance of a blank back Bill of Lading and/or Liner Waybill signed for the Carrier by any authorized agent of our Liner Services.

I. GENERAL PROVISIONS

1. Definitions

"Carrier" means the party on whose behalf the Bill of Lading (B/L) / Liner Waybill (LWB) has been signed. "Merchant" includes the Shipper, the Receiver, the Consignor, the Consignee, the Holder of the B/L, if any, and the Owner of the Goods. "Container" includes, unless otherwise indicated, any container, trailer, transportable tank, flat or pallet and similar articles of transport used to consolidate goods.

2. Tariff

The terms of the applicable Tariff at the date of shipment are incorporated herein. Copies of the relevant provisions of the applicable Tariff are available from the Carrier upon request. In case of inconsistency, between the B/L / LWB and the applicable Tariff, the B/L / LWB shall prevail.

3. Time Bar

All liability whatsoever of the Carrier shall cease unless suit is brought within 11 months after delivery of the goods or the date when the goods should have been delivered.

4. Law and Jurisdiction

Disputes arising under the B/L / LWB shall be determined at the option of the Claimant by the courts and subject to Clause 12 of the B/L / LWB in accordance with the law at

(a) the place where the Carrier has his habitual residence or his principal place of business or the branch or agency through which the contract of combined transport was made, or

(b) the place where the goods were taken in charge by the Carrier or the place designated for delivery.

No proceedings may be brought before other courts unless the parties expressly agree on both the choice of another court or arbitration tribunal and the law to be then applicable.

II. PERFORMANCE OF THE CONTRACT

5. Sub-contracting

(1) The Carrier shall be entitled to sub-contract on any terms the whole or any part of the carriage, loading, storing, warehousing, handling and any and all duties whatsoever undertaken by the Carrier in relation to the goods.

(2) For the purposes of this contract and subject to the provisions in the B/L / LWB, the Carrier shall be responsible for the acts and omissions of any person whose services he makes use of for the performance of the contract of carriage evidenced by this document.

6. Methods and Routes of Transportation

(1) The Carrier is entitled to perform the transport in any reasonable manner and by any reasonable means, methods and routes.

(2) In accordance herewith, for instance, in the event of carriage by sea, vessels may sail with or without pilots, undergo repairs, adjust equipment, drydock and tow vessels in all situations.

7. Unitization, Optional Stowage

(1) Goods may be stowed by the Carrier in containers.

(2) The Carrier has the right, without giving notice to the Merchant, to carry on deck containers, whether stowed by the Carrier or received by him in a stowed condition from the Merchant.

8. Delivery

If the goods are not taken by the Merchant at the time when the Carrier is entitled to call upon him to take delivery, then the Carrier shall be at liberty to put the goods in safe custody on behalf of the Merchant at the Merchant's risk and expense.

9. Hindrances etc. Affecting Performance

(1) The Carrier shall use reasonable endeavours to complete the transport and to deliver the goods at the place designated for delivery.

(2) If at any time the performance of the contract as evidenced by the B/L / LWB in the opinion of the Carrier is or will be affected by any hindrance, risk, delay, difficulty or disadvantage of whatever kind including strike and if by virtue of sub-clause (1) the Carrier has no duty to complete the performance of the contract, the Carrier whether or not the transport is commenced may elect to

(a) treat the performance of this contract as terminated and place the goods at the Merchant's disposal at any place which the Carrier shall deem safe and convenient; or

(b) deliver the goods at the place of delivery.

In any event the Carrier shall be entitled to full freight for any goods received for transportation and additional compensation for extra costs resulting from the circumstances referred to above.

III. CARRIER'S LIABILITY

10. Basic Liability

(1) The Carrier shall be liable for loss of or damage to the goods occurring between the time when he receives the goods into his charge and the time of delivery.

(2) The Carrier shall, however, be relieved of liability for any loss or damage if such loss or damage arose or resulted from:

(a) The wrongful act or neglect of the Merchant.

(b) Compliance with the instructions of the person entitled to give them.

(c) The lack or insufficiency of or defective condition of packing in the case of goods which, by their nature, are liable to wastage or to be damaged when not packed or when not properly packed.

(d) Handling, loading, stowage or unloading of the goods by or on behalf of the Merchant.

(e) Inherent vice of the goods.

(f) Insufficiency or inadequacy of marks or numbers on the goods, coverings or unit loads.

(g) Strikes or lock-outs or stoppage or restraints of labour from whatever cause whether partial or general.

(h) Fire, unless caused by the actual fault or privity of the Carrier.

(i) Any cause or event which the Carrier could not avoid and the consequence whereof he could not prevent by the exercise of reasonable diligence.

(3) Where under sub-clause (2) the Carrier is not under any liability in respect of some of the factors causing the loss or damage, he shall only be liable to the extent that those factors for which he is liable under this clause have contributed to the loss or damage.

(4) The burden of proving that the loss or damage was due to one or more of the causes or events, specified in (a), (b) and (h) of subclause (2) shall rest upon the Carrier.

When the Carrier establishes that in the circumstances of the case, the loss or damage could be attributed to one or more of the causes or events, specified in (c) to (g) sub-clause (2), it shall be presumed that it was so caused. The Merchant shall, however, be entitled to prove that the loss or damage was not, in fact, caused either wholly or partly by one or more of the causes or events.

(5) Delay, Consequential Loss etc.

(a) Times shown in time-tables, sailing plans or elsewhere are approximate and not guaranteed. They form no part of this contract and are subject to change without notice.

(b) The Carrier accepts responsibility for consequential loss, other than loss of or damage to the goods, only in so far as mandatory rules to this effects are applicable. In such cases, delay in delivery of the goods shall be considered as existing only if it is proved that delivery of the goods has not been made within a time-limit that is not clearly unreasonable with regard to all circumstances of the case.

11. The Amount of Compensation

(1) When the Carrier is liable for compensation in respect of loss of or damage to the goods, such compensation shall be calculated by reference to the value of such goods at the place and time they are delivered to the Merchant in accordance with the contract or should have been so delivered.

(2) The value of the goods shall be fixed according to the commodity exchange price or, if there be no such price, according to the current market price or, if there be no commodity exchange price or current market price, by reference to the normal value of goods of the same kind and quality.

(3) Compensation shall not, however, exceed the liability of the Carrier determined by the provisions contained in the Hague Rules, dated 25th August, 1924, and any legislation making those Rules compulsorily applicable, unless the Hague-Visby Rules, contained in the Protocol of the 23rd February, 1968, to amend the abovementioned Convention, are made mandatory under the law applicable.

(4) Higher compensation may be claimed only when, with the consent of the Carrier, the value for the goods declared by the Consignor which exceeds the limits laid down in this clause has been stated in this B/L. In that case the amount of the declared value shall be substituted for that limit.

12. Special Provisions including Port to Port Shipments

(1) Notwithstanding anything provided for in clause 10 and 11 of this document, if it can be proved where the loss or damage occured the Carrier and/or the Merchant shall, as to the liability of the Carrier, be entitled to require such liability to be determined by the provisions contained in any international convention or national law, which provisions

(a) cannot be departed from by private contract, to the detriment of the Claimant, and

(b) would have applied if the Merchant had made a separate and direct contract with the Carrier in respect of the particular stage of transport where the loss or damage occurred and received as evidence thereof any particular document which must be issued if such international convention or national law shall apply.

(2) In so far as the Hague Rules contained in the International Convention for the Unification of Certain Rules relating to Bills of Lading, dated 25th August, 1924, do not apply to carriage by sea by virtue of the foregoing provisions of this clause, the liability of the Carrier in respect of any carriage by sea shall be determined by that Convention. The Hague Rules shall also determine the liability of the Carrier in respect of coastwise carriage and of carriage by inland waterways as if such carriage were carriage by sea. Furthermore, they shall apply to all goods carried on deck subject to clause 7.

001-75 25.000 77-03 NYA CIVILTRYCKERIET I GBG AB

In respect of deck cargo, not covered by clause 7, and live animals the Carrier has no obligation specially to equip the vessel for the reception, carriage and preservation of such cargo and has no responsibility for loss or damage which may be attributable to the carriage on deck or for injury to or illness or mortality of live animals. The burden of proving negligence on the part of the Carrier shall be on the Merchant. In no case the responsibility of the Carrier shall exceed its responsibility for ordinary cargo according to the B/L / LWB.

(3) Whereever reference is made to the Hague Rules in the present clause such reference shall be construed as a reference

(a) in USA to the US Carriage of Goods by Sea Act of the United States of America, April 16, 1936, and

(b) in Australia to the Australian Sea Carriage of Goods Act, 1924, and

(c) in Canada to the Canadian Water Carriage of Goods Act, 1936.

(4) When the transportation as described herein covers an inland transportation to and from sea terminals in USA, then the Carrier shall procure transportation by carriers (one or more) authorized by competent authority to engage in transportation between such points, and such transportation shall be subject to the inland carriers' contracts of carriage and tariffs. The Carrier guarantees the fulfilment of such inland carriers' obligations under their contracts and tariffs.

13. Notice of Loss

Unless notice of loss of or damage to the goods and the general nature of it be given in writing to the Carrier at the place of delivery before or at the time of the removal of the goods into the custody of the person entitled to delivery thereof under the B/L / LWB or if the loss or damage be not apparent, within six consecutive days thereafter, such removal shall be prima facie evidence of the delivery by the Carrier of the goods as described in the B/L / LWB.

14. Defences and Limits for the Carrier and Servants etc.

(1) The defences and limits of liability provided for in this document shall apply in any action against the Carrier for loss or damage to the goods whether the action be founded in contract or in tort.

(2) If any action for loss or damage to the goods is brought against a servant, agent or independent contractor, including stevedores or any of those referred to in sub-clause (2) of clause 5, such person shall be entitled to avail himself of the defences and limits of liability which the Carrier is entitled to invoke under this contract.

(3) In any case the aggregate of the amounts recoverable from the Carrier and his servants, agents or independent contractors, including stevedores and any of those referred to in sub-clause (2) of clause 5, shall in no case exceed the limits provided for in this document.

IV. DESCRIPTION OF GOODS

15. Carrier's Responsibility for the Description of the Goods

The B/L / LWB shall be prima facie evidence of the receipt by the Carrier of the goods as herein described in respect of the particulars which he had reasonable means of checking. In respect of such particulars, proof to the contrary shall not be admissible, when this document has been transferred to a third party acting in good faith.

16. Shipper's Responsibility for the Description of the Goods

The Shipper shall be deemed to have guaranteed to the Carrier the accuracy, at the time the goods were taken in charge by the Carrier, of the description of the goods, marks, number, quantity and weight, as furnished by him, and the Shipper shall indemnify the Carrier against all losses, damages and expenses arising or resulting from inaccuracies in or inadequacy of such particulars. The right of the Carrier to such indemnity shall in no way limit his responsibility and liability under the B/L / LWB to any person other than the Shipper.

V. FREIGHT AND LIEN

17. Freight

(1) Freight shall be deemed earned on receipt of the goods by the Carrier and shall be paid in any event, prepayable freight and charges at the latest upon receipt of the goods by the Carrier and freight and charges, if any, payable at destination, at the latest on the date when the goods are delivered or should have been delivered. Interest at 1.2 % per month shall run from the date when freight and charges are due.

(2) The Merchant's attention is drawn to the stipulations concerning currency in which the freight and charges are to be paid, rate of exchange, devaluation and other contingencies relative to freight and charges in the relevant tariff conditions. If no such stipulation exists or is applicable the following clause to apply:

If the currency in which freight and charges are quoted is devalued or an alteration in the rate of exchange occurs with the same effect as a devaluation between the date of the freight agreement and the date when freight and charges are paid, then all freight and charges shall be automatically and immediately increased in proportion to the extent of the devaluation of the said currency.

In case the Carrier has consented to payment in another currency than the above mentioned currency, then all freight and charges shall – subject to the preceding paragraph – be paid at the highest selling rate of exchange for bankers' sight draft current on the day when such freight and charges are paid. If the banks are closed on the day when the freight and charges are paid the rate to be used will be the one in force on the last day when the banks were open.

(3) For the purpose of verifying the freight basis, the Carrier reserves the right to have the contents of containers, trailers or similar articles of transport inspected in order to ascertain the weight, measurement, value or nature of the goods.

(4) If the particulars furnished by or on behalf of the Shipper are incorrect, it is agreed that a sum equal to either five times the difference between the correct freight and the freight charged or to double the correct freight less the freight charges, whichever sum is the smaller, shall be payable as liquidated damages to the Carrier, notwithstanding any other sum having been stated herein as freight payable.

18. Lien

The Carrier shall have a general lien on the goods (including any container or item of packing or of equipment in or on which the goods are shipped) for any amount due under this contract and for the costs of recovering the same and may enforce such lien in any reasonable manner.

VI. MISCELLANEOUS PROVISIONS

19. General Average

General Average to be adjusted at any place at Carrier's option and to be settled according to York-Antwerp Rules 1974.
The Merchant shall provide such guarantee or other security towards payment of General Average contribution as deemed adequate by the Carrier; cash deposits to be transferred to other currency at Carrier's option. If the goods are delivered to the Merchant without claiming advance security towards contribution to General Average the Merchant by receiving the goods becomes personally liable for such contribution. The Carrier shall notify the Merchant of his intention to declare General Average soonest possible.

20. Both-to-Blame Collision Clause

The Both-to-Blame Collision Clause as adopted by the Baltic and International Maritime Conference, Copenhagen, to be considered incorporated herein.

21. Dangerous Goods

(1) Goods of dangerous or damaging nature including radioactive material must not be tendered for shipment unless certificate or declaration in writing of their correct technical name, classification in accordance with the International Maritime Dangerous Goods Code (IMDG) with reference to the Code page number, UN number, nature and name and address of the Consignor and the Receiver have been previously given to the Carrier or Agent of the vessel and each receptacle containing dangerous goods is marked with the correct technical name and identified with a distinctive label or stencil of the label on the outside of the package or packages as required by applicable statutes or regulations and in addition on each container.

The Consignor to certify, either on the shipping papers or in a separate declaration, that the goods which he offers for shipment have been properly packed, marked, labelled and are in proper condition of carriage.

The technical name of an inflammable liquid should be supplemented by its flashpoint where this is 61°C (141°F) c.c or below, or by the flashpoint group to which it is attributable according to the applicable statutes or regulations.

Consent to shipment must also be obtained from the Carrier or the Agent of the vessel.

As precautionary measures for emergencies which might incur during transit and for due fulfilment of the Carrier's reporting duties towards Authorities the Carrier shall be supplied with instructions in writing as to:

(a) the dangerous properties of the goods as well as necessary measures to avoid disaster;

(b) measures to be taken and appropriate treatment in case human beings have been in contact with the goods or substances emanating therefrom;

(c) measures in case of fire as well as extinguishing methods and agents to be used and to be avoidud;

(d) measure to be taken in case of wastage due to breakage or deterioration or receptacle or packing.

The Merchant shall be liable for all damages and expenses if all the foregoing provisions are not complied with.

(2) Dangerous goods shall in the port of destination be removed from the terminal or harbour area as soon as possible unless special permission has been obtained for storage.

(3) Goods of a dangerous nature which the Carrier did not know were dangerous, may, at any time or place, be unloaded, destroyed or rendered harmless, without compensation.

(4) If any goods shipped with the knowledge of the Carrier as to their dangerous nature shall become a danger to the conveyance or cargo, they may in like manner be landed at any place or destroyed or rendered innocuous by the Carrier without liability on the part of the Carrier except to General Average, if any.

22. Shipper-packed Containers etc.

(1) If a container has not been filled, packed or stowed by the Carrier, the Carrier shall not be liable for any loss of or damage to its contents and the Merchant shall cover any loss or expense incurred by the Carrier, if such loss, damage or expense has been caused by:

(a) negligent filling, packing or stowing of the container

(b) the contents being unsuitable for carriage in container; or

(c) the unsuitability or defective condition of the container unless the container has been supplied by the Carrier and the unsuitability or defective condition would not have been apparent upon reasonable inspection at or prior to the time when the container was filled, packed or stowed.

(2) The provisions of paragraph (1) of this clause also apply with respect to trailers, transportable tanks, flats and pallets which have not been filled, packed or stowed by the Carrier.

23. Heavy Lift Clause

Pieces and packages weighing three tons each and upwards and pieces and packages awkward for the vessel to handle to be loaded and stowed as well as unstowed and discharged at the risk and expence of the Merchant.

24. Local Clauses

HOLLAND. The Merchant by accepting this B/L / LWB expressly waives and renounces Article 700 of the Netherlands Commercial Code, and agrees that damage to and expenses and sacrifices incurred by the vessel, even if caused by the inherent vice or unseaworthiness of the vessel, or by fault or neglect of the Master or crew, shall be considered as matters of General Average and shall be contributed to by the Merchant accordingly.

BELGIUM. Notwithstanding whatever elsewhere herein provided, even in the Paramount and Jurisdiction clauses, it is expressly agreed that any dispute arising under this B/L / LWB and relating to goods loaded in or destined to Belgian ports, shall depending on the nationality of the Carrier, be submitted to the High Court of Gothenburg and that exclusively all the terms, provisions, conditions and interpretations of art. 91 of the Belgian Code de Commerce shall be applied by this Court.

TURKEY. Cargo will be delivered in vessel's hold to the port authorities in charge of operations and landed by them at the risk and expense of the Merchant.

MOROCCO, ALGERIA AND TUNISIA. TAXE DE PEAGE. At ports in Morocco, Algeria and Tunisia "Droits d' embarquement ou de débarquement sur les marchandises (Taxe de péage)" to be paid by the Merchant.

FRANCE. In French ports the cargo to be loaded and stowed respectively unstowed and discharged at Merchant's risk and expence (notwithstanding any clause in this B/L / LWB to the contrary) unless otherwise agreed. – "Taxe de Péage" to be paid by the Merchant.

MEDITERRANEAN. Should the Merchant intend to take delivery of the goods direct from the vessel into railwaywaggons, lorries, barges, etc. he must give the vessel's agent at least 24 hours definite notice in writing previous to vessel's expected arrival.

SPAIN. All Spanish Taxes, including Freight Taxes (such as "Impuesto General sobre el Tráfico de las Empresas") and Quay Dues ("impuesto de Muellaje") to be for Spanish Merchants' Account

BROSTRÖMS

Shipper

LINER WAYBILL

NON-NEGOTIABLE

LWB No.

Reference No.

Consignee (not to order)

Name of Carrier

Notify address

Received the goods in apparent good order and condition and as specified below according to Shipper's declaration – unless otherwise stated herein – weight, measure, marks, numbers, quality, contents and value unknown.

The contract evidenced by this Liner Waybill is subject to the exceptions, limitations, conditions and liberties (including those relating to pre-carriage and on-carriage) set out in the Carrier's Standard Conditions of Carriage applicable to the voyage covered by this Bill of Lading and operative on its date of issue. Those conditions include incorporation of Hague Rules legislation enacting the 1924 Bill of Lading Convention as to Carrier's responsibility for cargo, and which is incorporated herein whether or not such legislation should apply in the actual trade by its own terms, unless the Hague-Visby Rules, contained in the Protocol of the 23rd February, 1968, to amend the abovementioned Convention, are made mandatory under the law applicable.

A copy of the Carrier's Standard Conditions of Carriage applicable hereto may be inspected and/or will be supplied on request at the office of the Carrier or of the Carrier's Principal Agents.

Pre-carriage by*	Place of receipt*
Ocean vessel	Port of loading
Port of discharge	Place of delivery*

Container Nos., marks and Nos.	Number and kind of packages; description of goods	Commodity No.	Gross weight, kg	Measurement, m³

Particulars declared by Shipper

Freight and charges

Freight payable at

Place and date of issue

Signed for the Carrier

* Applicable only when document used as a Through Liner Waybill

As Agents only

001-74:3 200.000 77-03

Shipper

BILL OF LADING

B/L No.

Reference No.

Consigned to order of

Name of Carrier

Notify address

Received the goods in apparent good order and condition and as specified below according to Shipper's declaration – unless otherwise stated herein – weight, measure, marks, numbers, quality, contents and value unknown.

The contract evidenced by this Bill of Lading is subject to the exceptions, limitations, conditions and liberties (including those relating to pre-carriage and on-carriage) set out in the Carrier's Standard Conditions of Carriage applicable to the voyage covered by this Bill of Lading and operative on its date of issue. Those conditions include incorporation of Hague Rules legislation enacting the 1924 Bill of Lading Convention as to Carrier's responsibility for cargo, and which is incorporated herein whether or not such legislation should apply in the actual trade by its own terms, unless the Hague-Visby Rules, contained in the Protocol of the 23rd February, 1968, to amend the abovementioned Convention, are made mandatory under the law applicable.

A copy of the Carrier's Standard Conditions of Carriage applicable hereto may be inspected and/or will be supplied on request at the office of the Carrier or of the Carrier's Principal Agents.

The B/L must be surrendered duly endorsed in exchange for the goods or delivery order.

IN WITNESS whereof the number of original Bills of Lading stated below have been signed, all of this tenor and date, one of which being accomplished, the others to be void.

Pre-carriage by*	Place of receipt*
Ocean vessel	Port of loading
Port of discharge	Place of delivery*

Container Nos., marks and Nos.	Number and kind of packages; description of goods	Commodity No.	Gross weight, kg	Measurement, m³

Particulars declared by Shipper

Freight and charges

Freight payable at — Place and date of issue

Number of original Bs/L — Signed for the Carrier

ICS
B/L
1 Jan. 72

* Applicable only when document used as a Through Bill of Lading

As Agents only

001-73 500.000 78-09 NYA CIVILTRYCKERIET I GBG AB

SALÉNREDERIERNA AB
(SALÉN SHIPPING COMPANIES)

BILL OF LADING

SHIPPER/EXPORTER (2)	DOCUMENT NO. (5)
	EXPORT REFERENCES (6)
CONSIGNEE (3) (NOT NEGOTIABLE UNLESS CONSIGNED "TO ORDER")	FORWARDING AGENT – REFERENCES (7)
	POINT AND COUNTRY OF ORIGIN (8)
NOTIFY PARTY (4)	DOMESTIC ROUTING/EXPORT INSTRUCTIONS (9)
PIER OR AIRPORT (10)	

EXPORTING CARRIER (Vessel/Airline) (11)	PORT OF LOADING (12)	ONWARD INLAND ROUTING (15)
AIR/SEA PORT OF DISCHARGE (13)	FOR TRANSHIPMENT TO (14)	

PARTICULARS FURNISHED BY SHIPPER

MARKS AND NUMBERS (16)	NO. OF PKGS (17)	DESCRIPTION OF PACKAGES AND GOODS (18)	GROSS WEIGHT (19)	MEASUREMENT (20)

Freight payable at	Number of original B/L	B/L No.

Freight and charges

SHIPPED onboard in apparent good order and condition unless otherwise stated and to be discharged at the aforesaid port of discharge or so near thereto as the vessel may safely get and be always safely afloat. This Bill of Lading is a receipt only for the number of packages shown above. Weight, measurement, marks and numbers (except leading marks for which the Carrier is only responsible if stamped or otherwise shown clearly in letters at least two inches high), quality, contents and value shown above are furnished by the Merchant and have not been checked and are to be considered unknown unless expressly acknowledged and agreed to. The signing of this Bill of Lading is not to be considered as such an acknowledgement or agreement.
In accepting this Bill of Lading the Merchant expressly accepts and agrees to all its stipulations, exceptions and conditions, on both pages, whether written, printed, stamped, or otherwise incorporated as fully as if they were all signed by the Merchant.
One of the Bills of Lading must be surrendered duly endorsed in exchange for the goods or delivery order.
IN WITNESS whereof the Master of the said vessel has signed Two (2) original Bills of Lading, if not otherwise stated above one of which being accomplished the other(s) to be void.
All the terms, conditions, clauses and exceptions including Arbitration and laytime Clauses contained in Charter Party or B/N dated ..... are hereby expressly included in this Bill of Lading and are deemed to be incorporated herein.
All the terms, conditions, clauses and exceptions contained in this Bill of Lading — including the Paramount Clause — are null and void to such an extent as they are contrary to any provisions in said Charter Party or B/N but no further.

Office: Norrlandsgatan 15, S-106 09 Stockholm

Telegrams: Sailing

Telex: 10870

Bank: SE-Banken

Place and date of issue

Signed by Master

300 000 12.77. Typografia

Shipper

LINER BILL OF LADING

B/L No.

Reference No.

Consignee

Notify address

Pre-carriage by*	Place of receipt by pre-carrier*
Vessel	Port of loading
Port of discharge	Place of delivery by on-carrier*

Marks and Nos.	Number and kind of packages; description of goods	Gross weight	Measurement

Particulars furnished by the Merchant

Freight details, charges etc.

Daily demurrage rate (additional Clause A)

SHIPPED on board in apparent good order and condition, weight, measure, marks, numbers, quality, contents and value unknown, for carriage to the Port of Discharge or so near *thereunto as the Vessel may safely get and lie always afloat*, to be delivered in the like good order and condition at the aforesaid Port unto Consignees or their Assigns, they paying freight as indicated to the left plus other charges incurred in accordance with the provisions contained in this Bill of Lading. *In accepting this Bill of Lading the Merchant expressly accepts and agrees to all its stipulations on both pages, whether written, printed, stamped or otherwise incorporated, as fully as if they were all signed by the Merchant.*

One original Bill of Lading must be surrendered duly endorsed *in exchange for the goods or delivery order.*

IN WITNESS whereof the Master of the said Vessel has signed the number of original Bills of Lading stated below all of this tenor and date, one of which being accomplished the others to stand void.

* Applicable only when document used as a Through Bill of Lading

Freight payable at	Place and date of issue
Number of original Bs L	Signature

Printed and sold
by Fr. G. Knudtzon, Ltd., 55, Toldbodgade, Copenhagen,
by authority of The Baltic and International Maritime Conference
(BIMCO), Copenhagen.

59-0

CONDITIONS OF CARRIAGE

PART A

1. DEFINITION.

Wherever the term "Merchant" is used in this Bill of Lading it shall be deemed to include the Shipper, the Receiver, the Consignee, the Holder of the Bill of Lading, the Charterer and the Owner of the cargo. Wherever the term "Carrier" is used in this Bill of Lading it shall be deemed to be the Owner of the ship or if the ship is demise chartered, then the demise Charterer of the ship.

II. PARAMOUNT CLAUSE.

This Bill of Lading shall be deemed to incorporate the Hague Rules contained in the International Convention for the Unification of certain rules relating to Bills of Lading dated Bruxelles 25th of August 1924 and any amendments thereto, such as the Protocol signed at Bruxelles on the 23rd of February 1968 (generally known as the Hague-Visby Rules) if such amendments are in force under the applicable law.

The Carrier's liability shall also be limited under the rules contained in the 1957 Bruxelles Convention or in Rev. Stat. sec. 4283 of the U.S. Maritime Code or in any other similar legislation applicable in the circumstances.

III. JURISDICTION.

Any dispute arising under this Bill of Lading shall, in Carrier's option, be decided either in England or where the Carrier has his principal place of business. The Carrier to have the option to decide whether the law of such country or English law shall apply.

PART B

1. Period of Responsibility.

The Carrier shall not be liable for loss of or damage to the goods during the period before loading and after discharge from the ship, however such loss or damage arises.

2. The Scope of Voyage.

The intended voyage shall not be limited to the direct route, but shall be deemed to include any proceeding or returning to or stopping or slowing down at or off any ports or places for any reasonable purpose connected with the service including bunkering, manning and maintenance of ship. Furthermore the Carrier shall have liberty to let the ship sail without pilot and sail at reduced speed.

3. Forwarding, substitute of ship, through cargo and transhipment.

Whether expressly arranged beforehand or otherwise, the Carrier shall be at liberty to carry the goods to their port of destination by the said or other ship or ships either belonging to the Carrier or others, or by other means of transport, proceeding either directly or indirectly to such port and to carry the goods or part of them beyond their port of destination, and to tranship, land and store the goods either on shore or afloat and reship and forward the same at Carrier's expense but at Merchant's risk. When the ultimate destination at which the Carrier may have engaged to deliver the goods is other than the ship's port of discharge, the Carrier acts as Forwarding Agent only.

The responsibility of the Carrier shall be limited to the part of the transport performed by him on ships under his management and no claim will be acknowledged by the Carrier for damage or loss arising during any other part of the transport even though the freight for the whole transport has been collected by him.

4. Lighterage.

Any lightering in or off ports of loading or ports of discharge to be for the account and risk of the Merchant.

5. Loading, discharge and delivery.

Loading, discharge and delivery of the cargo shall, if required by the Carrier, be arranged by his Agent.

Landing, storing and delivery shall be for the Merchant's account and risk.

Loading and discharge may commence without previous notice. If goods contracted for shipment are not tendered when the ship is ready to load the Carrier is entitled to compensation for delay and relieved of any obligation to load such cargo and ship may leave port without further notice and dead freight is to be paid.

The Merchant or his assignee must be ready to take delivery of the goods and continue to receive the goods as tendered by day and night, weekdays, Sundays and holidays, notwithstanding any custom of the port. Otherwise the Master or Agents shall be at liberty to discharge the goods and any discharge to be deemed as true fulfilment of contract.

If the goods are not applied for within a reasonable time, the Carrier may sell the same privately or by public auction.

The Merchant shall accept his reasonable proportion of unidentified or loose cargo of the same general kind, quality and grade. Time of shipment is not guaranteed.

6. Live animals and deck cargo.

Live animals, plants and deck cargo shall be carried subject to the Hague Rules as referred to in Clause II hereof with the exception that the Carrier shall not be liable for any loss or damage resulting from the unseaworthiness or unfitness of the carrying ship or from any act, neglect or default of his servants in the management of such animals, plants and deck cargo.

7. Optional Ports of Discharge.

An optional discharge port must be declared to the ship's agents so that any delay and/or deviation is avoided and under no circumstances later than 48 hours prior to the ship's arrival at the first optional port. In the absence of such declaration the Carrier may elect to discharge at the first or any optional port, and the contract or carriage shall then be considered as having been fulfilled. Any option can be exercised for the total quantity under this Bill of Lading only.

8. Refrigerated goods.

If before loading goods in any insulated space the Carrier obtains the certificate of the Classification Society's Surveyor or other competent person that such insulated space and the refrigerating machinery are in the opinion of the Surveyor or of the other competent person fit and safe for the conveyance of refrigerated cargo, the existence of the ship's class together with the production of the aforesaid certificate shall be conclusive evidence against the Charterer and/or merchant, that the ship's insulated space and refrigerating Machinery were before and at the beginning of the voyage fit and safe for the reception, carriage and preservation of the goods.

9. Freight and charges.

(a) All freight whether or not paid or payable upon shipment including collect freight shall be considered as fully earned upon shipment and nonreturnable in any event whether or not the voyage shall be performed and whether or not the ship shall be lost or not lost. The Carrier's claim for any charges under this contract shall be considered definitely established in like manner as soon as the charges have been incurred.

Prepayable freight shall fall due upon shipment and collect freight and charges before breaking bulk. If the freight, demurrage and other costs or charges of any type under this Bill of Lading are not fully paid on the due date, the Carrier shall be indemnified (compensated) against all losses caused by changes in the rates of exchange and shall also be entitled to interest at 12 per cent per annum from due day up to and including the date of actual payment. This Clause shall not deprive the Carrier of any of his rights under or in connection with this Bill of Lading, neither with respect to his right to cancel the contract, nor as to his right to lien on the cargo.

(b) The Merchant shall be liable for expenses of fumigation and extra crane charges and of gathering and assorting of loose cargo and expenses incurred in repairing damage to and replacing of packing due to excepted causes.

(c) Any increase of war risk insurance premium, any damage or detention sustained or incurred by or levied upon the Carrier or the ship in connection with the goods and any other dues, duties, taxes and charges which under any denomination may be levied on any basis such as amount of freight, weight of cargo or tonnage of the ship shall be paid by the Merchant.

(d) The Merchant shall be liable for all fines and/or losses which the Carrier, ship or cargo may incur through non-observance of Custom House and/or import or export regulations.

(e) The Carrier is entitled in case of incorrect declaration of contents, weights, measurements or value of the goods to claim double the amount of freight which would have been due if such declaration had been correctly given. For the purpose of ascertaining the actual facts, the Carrier reserves the right to obtain from the Merchant the original invoice and to have the contents inspected and the weight, measurement or value verified.

10. Lien.

The Carrier shall have general lien upon the goods shipped hereunder (including any container or item of packing or of equipment in or on which goods are shipped) in respect of any amount for which the Merchant is liable to the Carrier. The Carrier shall also be entitled to sell or otherwise dispose of such goods and apply the proceeds towards satisfaction of such liability.

11. Extent of Carrier's Liability.

In the event of any loss, damage or delay to or in connection with goods exceeding in actual value the minimum value per package permitted by applicable law, or in case of goods not shipped in packages per customary freight unit, the Carrier's liability, if any, shall be determined on the basis of such minimum permissible value per package or per customary freight unit, unless the nature of the goods and a higher value thereof shall be declared by the shipper in writing before shipment and inserted in the Bill of Lading.

In the event of any loss, damage or delay to or in connection with goods of a value of or less than such minimum permissible value per package, or in case of goods not shipped in packages per customary freight unit, the Carrier's liability, if any, shall be limited to the invoice value of the goods, on which basis the rate of freight shall be adjusted. It is not intended that such invoice value shall be an agreed valuation and it is agreed that in no event shall this clause operate to increase the extent of the Carrier's liability beyond the market value at port of discharge, if that be less than invoice value. In no event shall the Carrier be liable for more than the loss or damage actually sustained.

It is agreed that the meaning of the word "package" includes animals, pieces and all articles of any description except goods shipped in bulk.

12. General Average.

General Average to be adjusted at any place at Carrier's option and to be settled according to York—Antwerp Rules 1974.

In case of General Average the Merchant shall provide such guarantee or other security towards payment of General Average contribution as deemed adequate by the Carrier, cash deposits if collected to be transferred to other currency at Carrier's option. If after request by the Carrier the Merchant fails to provide such guarantee or other security, the Carrier shall have the option to retain the cargo or to deliver the cargo to the Merchant. The Merchant's receipt of the cargo will, in the latter case, constitute his acceptance of personal liability for his contribution to General Average.

13. Indirect loss or damage.

The Carrier shall in no circumstances whatsoever be responsible for any direct or indirect loss or damage caused through delay or for any indirect loss or damage caused through physical loss or damage to the goods. This Clause shall apply to the extent it has not been made unenforceable by applicable law. However, if rendered unenforceable and Carrier is held liable, the liability of the Carrier shall be limited to the amount of the freight for the transport covered by this Bill of Lading.

14. Cargo in Containers.

Goods may be stowed by the Carrier or his agents or servants in containers and containers whether stowed as aforesaid or received fully stowed may be carried on or under deck without notice. The Carrier's liability for such carriage shall be governed by the Hague Rules as defined above notwithstanding the fact that the goods are being carried on deck and the goods shall contribute to General Average and shall receive compensation in General Average.

15. Identity of Carrier Clause.

If the ships is not owned by or chartered by demise to the company or line named in the head of this Bill of Lading, this Bill of Lading shall take effect only as a contract with the Owner or demise Charterer as the case may be, as principal made through the agency of the said company or line who act as agents only and shall be under no liability whatsoever in respect thereof. If, however, it shall be adjudged that any other than the ship's Owners or demise Charterers is the Carrier all defences including all limitations of and exonerations from liability, provided to the Carrier by law or by this Bill of Lading, shall be available to such other.

16. Options of the carrier.

a) If it shall be considered by the Carrier at any time that the performance or continued performance of this contract may subject the ocean ship, her crew and cargo or other transport to any hindrance, risk or delay resulting from events such as orders or directions by any government or authority, risk of capture, seizure, detention, war, warlike operations, blockade, riots, civil commotion, piracy, epidemics, quarantine, labour troubles, strikes, lock-outs, congestion, adverse weather or ice conditions, the Carrier shall be entitled whether or not the events in question existed or were anticipated at the time of entering into this contract, if the carriage has not already commenced to cancel this contract, or, in any event, to discharge, tranship, land or deliver the goods at any convenient port or place or to forward them at the sole risk and expense of the Merchant, to delay the ship at any port or place awaiting an opportunity to discharge or otherwise to deal with the goods as the Carrier may think advisable under the particular circumstances.

b) The discharge from the ship as provided in the preceding paragraph constitutes complete delivery and performance under this contract, and the Carrier shall accordingly be deemed to have fulfilled the contract. After cancellation or fulfilment the goods shall be at the Merchant's risk and expense.

c) For any service rendered to the goods as herein provided, the Carrier shall be entitled to a reasonable extra compensation.

d) In the event of any detention to the ship due to any of the aforementioned causes, the Carrier shall, in his option, be entitled to compensation payable at the market rate or at the rate of US $ 1.00 per gross register ton per day or pro rata for portion of a day, to be paid day by day.

e) The Carrier or the Master shall not be required to give notice of any action taken in accordance with this paragraph.

17. Dangerous cargo and heavy lifts.

Goods of dangerous or damaging nature and radioactive material must not be tendered for shipment unless written notice of their nature and the name and address of the Sender and the Receiver have been previously given to the Carrier. Master or Agent of the ship and the nature is distinctly marked on the outside of the package or packages as required by applicable statutes or regulations and in addition on each container, flat, trailer etc. A special stowage order giving consent to shipment must also be obtained from the Carrier. Any lift weighing over one ton gross must be declared in writing before shipment and the weight must be stenciled clearly on the package. The Merchant will be liable for all consequential damage and expense if all the foregoing provisions are not complied with.

18. Amended Jason Clause and Both to Blame Collision Clause.

Amended Jason Clause and Both to Blame Collision Clause as adopted by the Baltic and International Maritime Conference are hereby incorporated herein and shall remain in effect even if unenforceable in the United States of America.

19. Himalaya Clause.

Himalaya Clause as per Article 3 in the Hague-Visby Rules is hereby incorporated and shall form part of this Bill of Lading.

PART C Local Clauses

Holland/Belgium

1. Cargo's contribution to General Average shall be paid to the Owners even if such average shall be the result of fault, neglect or error of the Master, Pilot or Crew. The Charterers, Shippers and Consignees expressly renounce the Netherlands Commercial Code, Art 700, and the Belgian Commercial Code, Part II, Art. 148.

New York.

2. Goods consigned to New York may be delivered in Brooklyn, Jersey City, Hoboken, Weehawken or elsewhere in the Port of New York at Carrier's convenience. In case the goods are shipped with choice of discharge between two or more ports, if the port selected is not declared to the Master of the ship within one hour after arrival of the ship at the port of entry for the first of said ports at which the ship may call, the goods may be landed at said port of entry as the port of discharge therefore.

LETTER OF INDEMNITY

B/L No.

To

Voyage No.

Vessel Port of loading

Port of discharge

Container Nos., marks and Nos.	Number and kind of packages; description of goods	Gross weight

In consideration of your

☐ ISSUING CLEAN BILL OF LADING for the above-mentioned goods despite the remarks in the Mate's Receipt stated below we hereby undertake

☐ ISSUING A DUPLICATE SET OF BILL OF LADING for the abovementioned goods original set being lost, we hereby undertake

☐ RELEASING WITHOUT PRODUCTION OF RELEVANT BILL(S) OF LADING (not as yet in our possession) for delivery to us or to order the abovementioned goods of which we claim to be the rightful owners we hereby undertake and agree upon demand, to pay any freight and/or contribution to General Average and/or charges due on the goods aforesaid, to deliver the Bill(s) of Lading to you duly endorsed immediately it/they is/are received by us and

to indemnify you fully against all consequences and/or liabilities of any kind whatsoever directly or indirectly arising from or relating to your doing so, and immediately on demand against all payments made by you in respect of such consequences and/or liabilities, including costs as between solicitor and client and all or any sums demanded by you for the defence of any proceedings brought against you. You are also authorized to settle any claim direct with the claimant.

In case the vessel or any property belonging to you should be arrested for any claim as a consequence of your abovementioned act, we undertake to provide bail to get the vessel or other arrested property released, and to indemnify you for any loss and expenses caused by the arrest, whether same is justified or not.

Remarks in Mate's Receipt

Place and date of issue

Bankers signature Signature

Indicate by cross in the appropriate square whether this form is used as:
1. Issuing Clean Bill of Lading, 2. Issuing Duplicate set of Bill of Lading, 3. Releasing without production of relevant Bill(s) of Lading.

TRUST RECEIPT

To : BROWN, SHIPLEY & CO. LIMITED,

Founders Court, Lothbury,

LONDON, EC2R 7HE

.....19.....

Reference No.....

Dear Sirs,

WE ACKNOWLEDGE having received from you as your Agents and Trustees the goods of which particulars are set out in the Schedule* endorsed hereon. These goods have been and still are pledged and/or hypothecated by us to you as collateral security for advances made or agreed to be made by you to us.

WE AGREE to hold the said goods as your Agents and Bailees and upon TRUST for you for your sole benefit and subject to your directions.

WE UNDERSTAND that until you shall otherwise direct we are permitted to realise the said goods by sale for your account, accounting to you therefor and receiving payment therefor upon trust for you.

WE UNDERTAKE to remit to you the proceeds of all such sales immediately and specifically as received by us, such remittances to be applied by you in and towards repayment of your above-mentioned advances.

WE UNDERTAKE to keep the above-mentioned goods and their cash proceeds and our records thereof separate and readily distinguishable from all other transactions and also as your Agents on your behalf and for your sole benefit to insure and throughout keep insured the said goods for their full value against fire (also if customary against theft, pilferage and other risks) and will hold the relative Policy or Policies and all monies recovered thereunder on your behalf, and subject to your directions.

YOU ARE AUTHORISED if you shall think fit so to do to apply for and to receive direct from the buyers the proceeds of the sale of any of the said goods.

IT IS ALSO UNDERSTOOD that you may without notice to us at any time cancel this Trust Receipt and resume the possession of the said goods, or documents of title thereto.

IT IS ALSO UNDERSTOOD that the fact that we may have failed to carry out any of our obligations hereunder is not to be construed as a waiver of any of your rights thereunder.

THE SCHEDULE

PARTICULARS OF GOODS.			
MARKS	QUANTITY AND DESCRIPTION	SHIP	VALUE

We are, dear Sirs,

Yours faithfully,

TRUST RECEIPT (for Imported Goods)

WITHOUT / WITH ADVANCE BY THE BANK

(Place).....

(Date).....19.....

To

THE BANK OF CEYLON

(Head Office/ Branch)

(1) I/We, being;

‡ (a) the consignee of the goods hereinafter referred to,

‡ Delete inapplicable words

‡ (b) the person at whose instance the goods hereinafter referred to are imported into Ceylon,

‡ (c) the person to whom the goods hereinafter referred to are on the instructions of

to be delivered,

(d)

do hereby acknowledge having this day received from you the documents of title relating to the goods in respect whereof bill/s of exchange particulars of which bill/s are as follows:

Date	Amount	Drawer	Drawee

is/are held by and payable to you

‡ Delete inapplicable words

(2) I/We confirm that, as I am/we are not entitled to obtain possession of the goods or of the documents of title relating thereto except upon payment of the amount due on the bill plus charges ‡/upon an undertaking to hold the goods in trust, you have delivered the documents to me/us at my/our request or on the instructions of

and in consideration of

my/our signing this trust receipt

‡ Delete inapplicable words

NOTE—This Clause is alternative to the Preceding Clause. One of them should be struck out.

(2) I/We confirm that, as I am/we are not entitled to obtain possession of the goods or of the documents of title relating thereto except upon payment of the amount due on the bill plus charges‡/upon an undertaking to hold the goods in trust, you have granted me/us a loan for the purpose of making the payment necessary to enable me/us to obtain possession of such goods or documents, in consideration of my/our signing this trust receipt

(3) I/We hereby agree and undertake as follows:-

(i) to hold the documents and, when received, the goods, IN TRUST for you

(ii) to land and store the goods at my/our expense

(iii) to store the goods in premises No.

until the sale thereof and to mark the same or the packages or cases containing the same in the following manner that is to say:—

Formular nr. 24, autorisert av
Forretningsbankenes Felleskontor.

Utlevering av jernbanegods adressert til bank.

den

Under vår adresse er fra ankommet til
(avsenderens navn)
jernbanestasjon følgende varer bestemt for Dem:

Adr. eller merke og nummer	Antall	Innpakningsmåte	Godsets betegnelse	Virkelig bruttovekt kg.

Avsenderen har anmodet oss om å innkassere hos Dem

kr.

Så snart dette beløp er innbetalt til oss vil vi gi jernbanen fornøden utleveringsordre. Da det har forekommet at jernbanen efter varens utlevering har gjort bankene — som formelt er varemottakere efter fraktbrevet — ansvarlig for vognleie, fraktdifferanser o. lign., må vi dog ta forbehold om at De overtar ansvaret for ethvert sådant krav som jernbanen måtte fremsette overfor oss, og stiller sikkerhet herfor godkjent av oss. Vi ber Dem derfor om sammen med ovennevnte beløp å sende oss vedlagte erklæring i undertegnet stand, hvorefter utleveringsordre vil bli gitt.

Ærbødigst

T. & J. 11. 61. 5000.

INSTITUTET FÖR RÄTTSVETENSKAPLIG FORSKNING (IFRF)

I	*Hjalmar Karlgren*, Skadeståndsrätt. 252 s. 5:e uppl. 1972
II	*Håkan Nial*, Internationell förmögenhetsrätt. 159 s. 2:a uppl. 1953. *Slut*
III	*Lars Welamson*, Om anslutningsvad och reformatio in pejus. 201 s. 1953. *Slut*
IV	*Karl Olivecrona*, Rättegången i brottmål enligt R B. 379 s. 3:e uppl. 1968
V	*Gunnar Lagergren*, Delivery of the goods and transfer of property and risk in the law on sale. 151 s. 1954. *Slut*
VI	*Hjalmar Karlgren*, Avtalsrättsliga spörsmål. 214 s. 2:a uppl. 1954. *Slut*
VII	*Håkan Nial*, Handelsbolag och enkla bolag. 460 s. 1955. *Slut*
VIII	*Per Olof Ekelöf*, Processuella grundbegrepp och allmänna processprinciper. 292 s. 1956. *Slut*
IX	*Lars Welamson*, Domvillobesvär av tredje man. 252 s. 1956. *Slut*
X	*Hans Thornstedt*, Om rättsvillfarelse. 323 s. 1956. *Slut*
XI	*Knut Rodhe*, Obligationsrätt. 838 s. 1956. *Slut*
XII	*Tore Strömberg*, Åtalspreskription. 252 s. 1956. *Slut*
XIII	*Per Olof Bolding*, Skiljeförfarande och rättegång. 251 s. 1956. *Slut*
XIV	*Åke Malmström*, Föräldrarätt. 192 s. 3:e tr. 1969
XV	*Per Olof Ekelöf*, Rättegång I. 165 s. 5:e uppl. 1977
XVI	*Nils Regner*, Svensk juridisk litteratur. 642 s. 1957. *Slut*
XVII	*Nils Herlitz*, Nordisk offentlig rätt I. 111 s. 1958. *Slut*
XVIII	*Nils Herlitz*, Nordisk offentlig rätt II. 222 s. 1958. *Slut*
XIX	*Per Olof Ekelöf*, Rättegång II. 185 s. 5:e uppl. 1977
XX	*Hjalmar Karlgren*, Säkerhetsöverlåtelse. 238 s. 1959. *Slut*
XXI	*Folke Schmidt*, Tjänsteavtalet. Nyskriven uppl. 1968. 229 s. 2:a tr. 1970. *Slut*
XXII	*Ivar Agge*, Straffrättens allmänna del I. 176 s. 4:e uppl. 1970
XXIII	*Hjalmar Karlgren*, Kutym och rättsregel. 112 s. 1960. *Slut*
XXIV	*Karl Olivecrona*, Rätt och dom. 352 s. 2:a uppl. 1966
XXV	*Lennart Vahlén*, Avtal och tolkning. 329 s. 2:a tr. 1966. *Slut*
XXVI	*Ole Westerberg*, Skatter, avgifter och pålagor. 363 s. 1961. *Slut*
XXVII	*Per Olof Ekelöf*, Rättegång III. 190 s. 4:e uppl. 1980
XXVIII	*Seve Ljungman – Per Stjernquist*, Den rättsliga kontrollen över mark och vatten I. 202 s. 5:e uppl. 1970
XXIX	*Kurt Grönfors*, Ställningsfullmakt och bulvanskap. 397 s. 1961 *Slut*

XXX	*Ivar Agge*, Straffrättens allmänna del II. 186 s. 3:e tr. 1970
XXXI	*Sigurd Dennemark*, Om svensk domstols behörighet i internationellt förmögenhetsrättsliga mål. 376 s. 1961. *Slut*
XXXII	*Lars Welamson*, Konkursrätt. 846 s. 1961
XXXIII	*Hilding Eek*, Internationell privaträtt. 279 s. 2:a uppl. 1967. *Slut*
XXXIV	*Seve Ljungman – Per Stjernquist*, Den rättsliga kontrollen över mark och vatten II. 152 s. 3:e uppl. 1970
XXXV	*Per Olof Bolding*, Skiljedom. 252 s. 1962
XXXVI	*Nils Herlitz*, Nordisk offentlig rätt III. 831 s. 1963. *Slut*
XXXVII	*Folke Schmidt*, Äktenskapsrätt. 208 s. 5:e uppl. 2:a tr. 1976
XXXVIII	*Per Olof Ekelöf*, Rättegång IV. 196 s. 4:e uppl. 1977
XXXIX	*Axel Adlercreutz*, Arbetstagarbegreppet. 499 s. 1964
XL	*Ivar Agge*, Straffrättens allmänna del III. 119 s. 3:e tr. 1970
XLI	*Lars Welamson*, Konkurs. 207 s. 7:e uppl. 1979
XLII	*Hjalmar Karlgren*, Passivitet. 247 s. 1965. *Slut*
XLIII	*Peter Westerlind*, Studier över tomträttsinstitutet I. 529 s. 1965
XLIV	*Lennart Vahlén*, Fastighetsköp. 250 s. 2:a uppl. 3:e tr. 1971 a.
XLV	*Åke Hassler*, Skiljeförfarande. 218 s. 1966. *Slut*
XLVI	*Per Olof Ekelöf*, Rättegång V. 202 s. 5:e uppl. 1979
XLVII	*Knut Rodhe*, Lärobok i obligationsrätt. 307 s. 5:e uppl. 1979
XLVIII	*Bertil Bengtsson*, Hävningsrätt. 675 s. 1967
XLIX	*Nils Börje Lihne*, Lagsökning. 377 s. 1968
L	*Kurt Grönfors*, Successiva transporter. 332 s. 1968
LI	*Hilding Eek*, Folkrätten. 488 s. 3:e uppl. 1980
LII	*Nils Regner*, Rättspraxis i litteraturen. 407 s. 1969
LIII	*Ole Westerberg*, Förfarandet i förvaltningen. 151 s. 1969. *Slut*
LIV	*Nils Herlitz*, Elements of Nordic Public Law. 287 s. 1969
LV	*Jacob W. F. Sundberg*, Familjerätt i omvandling. 244 s. 1969
LVI	*Fredrik Sterzel*, Riksdagens kontrollmakt. 260 s. 1970
LVII	*Hjalmar Karlgren*, Produktansvaret. 197 s. 1971
LVIII	*E.G. Westman*, Kommunal förvaltning genom avtal. 119 s. 1971
LIX	*Bertil Bengtsson*, Särskilda avtalstyper I. 188 s. 2:a uppl. 2:a tr. 1979
LX	*Anders Agell*, Växel, check och materiell fordran. 262 s. 1971
LXI	*Nils Regner*, Svensk juridisk litteratur II. 398 s. 1971
LXII	*Ole Westerberg*, Allmän förvaltningsrätt. Utges på annat förlag.
LXIII	*Åke Hassler*, Specialprocess. 155 s. 1972
LXIV	*Folke Schmidt*, Arbetsrätt I. 284 s. 1972. *Slut*
LXV	*Hilding Eek*, Lagkonflikter i tvistemål. 307 s. 1972
LXVI	*Åke Lögdberg*, Personlighetsrätt. 176 s. 1972
LXVII	*Holger Wiklund*, God advokatsed. 641 s. 1973
LXVIII	*Halvar Lech*, Skadeersättning för personskada. 254 s. 1973
LXIX	*Henrik Hessler*, Allmän sakrätt. 590 s. 1973
LXX	*Folke Schmidt*, Arbetsrätt II. 270 s. 2:a uppl. 1975
LXXI	*Hans Ragnemalm*, Extraordinära rättsmedel i förvaltningsprocessen. 293 s. 1973
LXXII	*Nils Börje Lihne*, Betalningsföreläggande. 329 s. 1973
LXXIII	*Folke Schmidt*, Allmänna och privata pensioner. 239 s. 1974

LXXIV	*Bertil Bengtsson,* Nyttjanderätt till fast egendom. 226 s. 2:a uppl. 1976. *Slut*
LXXV	*Lars Welamson,* Rättegång VI. 265 s. 2:a uppl. 1978
LXXVI	*Per Henrik Lindblom,* Processhinder. 292 s. 1974
LXXVII	*Carl Martin Roos,* Grupplivskyddet. 277 s. 1974
LXXVIII	*Nils Jareborg,* Begrepp och brottsbeskrivning. 293 s. 1974
LXXIX	*Per Olof Ekelöf,* Supplement till Rättegång I–V. 59 s. 3:e uppl. 1979
LXXX	*Håkan Nial,* Svensk associationsrätt. 239 s. 2:a uppl. 1976
LXXXI	*Gösta Walin,* Separationsrätt. 222 s. 1975
LXXXII	*Nils Jareborg,* Förmögenhetsbrotten. 393 s. 1975
LXXXIII	*Bertil Bengtsson,* Skadestånd vid myndighetsutövning I. 439 s. 1976
LXXXIV	*Hjalmar Karlgren,* Prestation och "fara" i köprätten. 196 s. 1976
LXXXV	*Gillis Erenius,* Criminal Negligence and Individuality. 282 s. 1976
LXXXVI	*Ivar Strahl,* Allmän straffrätt i vad angår brotten. 450 s. 1976
LXXXVII	*Fritjof Lejman,* Den nya hyresrätten efter hyresregleringens avskaffande. 466 s. 1976
LXXXVIII	*Jan Sandström,* Hembud och lösningsrätt vid övergång av aktie. 352 s. 1976
LXXXIX	*Folke Schmidt,* Facklig arbetsrätt. 276 s. 2:a uppl. 1979
XC	*Nils Mattsson,* Aktiebolagens finansieringsformer. 224 s. 1977
XCI	*Gustaf Lindencrona,* Arbetstagare och aktieägare i aktiebolagsstyrelser. 168 s. 1978
XCII	*Nils Jareborg,* Brotten II. 255 s. 1978
XCIII	*Bertil Bengtsson,* Skadestånd vid myndighetsutövning II. 319 s. 1978
XCIV	*Folke Schmidt,* Löntagarrätt. 270 s. 1978
XCV	*Hilding Eek,* Lagkonflikter i tvistemål II. 114 s. 1978
XCVI	*Stig Strömholm,* Idéer och tillämpningar. 344 s. 1978
XCVII	*Gustaf Lagerbielke,* Om mened. 264 s. 1979
XCVIII	*Bertil Bengtsson,* Hyra och annan nyttjanderätt till fast egendom. 234 s. 1979
XCIX	*Nils Jareborg,* Brotten I. 318 s. 1979
C	*Nils Regner,* Svensk juridisk litteratur III. 264 s. 1980
CI	*Torgny Håstad,* Studier i sakrätt. 190 s. 1980
CII	*Lars Gorton,* Rembursrätt. 486 s. 1980